

**PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O FINANCIRANJU
IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE, EUROPSKE KOMISIJE I
ZAJEDNIČKOG UPRAVLJAČKOG TIJELA SA SJEDIŠTEM U FRANCUSKOJ O
INTEGRACIJI SREDSTAVA IZ INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI U
OKVIRU PROGRAMA TRANSNACIONALNE SURADNJE MEDITERAN ZA
POMOĆ IZ EUROPSKOG FONDA ZA REGIONALNI RAZVOJ U SKLOPU CILJA
EUROPSKA TERITORIJALNA SURADNJA, S KONAČNIM PRIJEDLOGOM
ZAKONA**

**PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O FINANCIRANJU
IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE, EUROPSKE KOMISIJE I
ZAJEDNIČKOG UPRAVLJAČKOG TIJELA SA SJEDIŠTEM U FRANCUSKOJ O
INTEGRACIJI SREDSTAVA IZ INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI U
OKVIRU PROGRAMA TRANSNACIONALNE SURADNJE MEDITERAN ZA
POMOĆ IZ EUROPSKOG FONDA ZA REGIONALNI RAZVOJ U SKLOPU CILJA
EUROPSKA TERITORIJALNA SURADNJA**

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o potvrđivanju Sporazuma o financiranju između Vlade Republike Hrvatske, Europske komisije i Zajedničkog upravljačkog tijela sa sjedištem u Francuskoj o integraciji sredstava iz Instrumenta pretpristupne pomoći u okviru programa transnacionalne suradnje Mediteran za pomoć iz Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu cilja Europska teritorijalna suradnja (u daljnjem tekstu: Sporazum o financiranju) sadržana je u članku 140. stavku 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 85/2010 – pročišćeni tekst).

II. OCJENA STANJA I CILJ KOJI SE ZAKONOM ŽELI POSTIĆI

Vlada Republike Hrvatske i Europska komisija su 27. kolovoza 2007. godine sklopile Okvirni sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Komisije Europskih zajednica o pravilima za suradnju u svezi financijske pomoći Europske zajednice Republici Hrvatskoj u provedbi pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA), kojeg je Hrvatski sabor potvrdio 3. listopada 2007. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 10/2007) (u daljnjem tekstu: Okvirni sporazum). Okvirni sporazum određuje opća pravila suradnje i provedbe pomoći Europske unije u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA).

Dana 16. ožujka 2011. godine Europska komisija usvojila je Odluku C(2011)1706 kojom se mijenja Odluka C(2007)6578 o usvajanju operativnog programa transnacionalne suradnje "Mediteran 2007.-2013." (u daljnjem tekstu: Program) za strukturnu pomoć Zajednice iz Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu cilja Europska teritorijalna suradnja u Grčkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Italiji, Cipru, Malti, Portugalu, Sloveniji i Ujedinjenom Kraljevstvu kako bi se integrirala IPA sredstva za sudjelovanje Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Crne Gore. Izmjena Odluke usvojena je kako bi se u program "Mediteran", uz sredstva Europskog fonda za regionalni razvoj (u daljnjem tekstu: EFRR), integrirala IPA sredstva, te olakšala provedba zajedničkih transnacionalnih projekata unutar Programa.

Za provedbu navedenog Programa, nužno je da Vlada Republike Hrvatske, Europska komisija i Zajedničko upravljačko tijelo sa sjedištem u Francuskoj sklope Sporazum, kako bi se odredili uvjeti potrebni za isporuku pomoći Europske unije, pravila i postupci u svezi s isplatom vezanom uz ovu pomoć, kao i uvjeti pod kojima će se upravljati tom pomoći.

Cilj Programa je poboljšati teritorijalni, ekonomski i društveni proces integracije u području Mediterana i doprinijeti koheziji, stabilnosti i konkurentnosti područja kroz razvoj transnacionalnih partnerstava i zajedničkog djelovanja na pitanjima od strateškog značaja.

Dodatan cilj Programa je izgraditi kapacitet lokalnih, regionalnih i nacionalnih institucija za upravljanje EU programima te ih pripremiti za upravljanje budućim prekograničnim programima u okviru cilja 3 kohezijske politike EU, Europska teritorijalna suradnja.

Tehnički, pravni i administrativni okvir u kojem će se provoditi mjere financirane u Republici Hrvatskoj iz komponente Prekogranična suradnja programa IPA, određen je Okvirnim sporazumom, a Sporazum uređuje detaljne uvjete potrebne za isporuku pomoći Europske unije, pravila i postupke u svezi s isplatom vezanom uz ovu pomoć, kao i uvjete pod kojima će se upravljati tom pomoći.

Vlada Republike Hrvatske donijela je na sjednici održanoj 29. studenog 2012. godine Odluku o pokretanju postupka za sklapanje Sporazuma o financiranju aktom klase: 441-03/12-01/14, urbroja: 50301-25/25-12-4.

Sporazum o financiranju predstavlja sporazum standardnog sadržaja i oblika na temelju kojeg se mogu primiti sredstva za projekte, kakav Europska komisija obično sklapa s državama primateljicama pomoći Europske unije.

Sporazum sadrži Dodatak I. „Operativni program Mediteran“, Dodatak II. „Okvirni sporazum“, Dodatak III. „Financijski plan doprinosa IPA“, Dodatak IV. „Financijsko upravljanje projektima“, Dodatak V. „Kontrolori određeni u državama korisnicama“, Dodatak VI. „Doprinosi država korisnica za tehničku pomoć“, Dodatak VII. „Popis nacionalnih tijela u državama korisnicima“, Dodatak VIII. „Popis nadležnih nacionalnih tijela odgovornih za povrat sredstava“, Dodatak IX. „Izjava o potvrdi izdataka“ i Dodatak X. „Potvrda i izjava o izdacima i zahtjev za plaćanje Komisiji tijekom provedbe“.

Provedba Programa odvijat će se putem podijeljenog upravljanja u skladu s odredbama članka 53. (b) i Glave II. drugog dijela Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 od 25. lipnja 2002. godine o Financijskoj uredbi primjenjivoj na opći proračun Europskih zajednica. Praćenje i evaluacija programa i projekata provode se radi sustavnog nadzora nad provedbom i procjene učinka dogovorenih aktivnosti i mjera, te služe kao korektivni mehanizam u slučaju neispunjavanja predviđenih rezultata ili nepoštivanja dogovorenih rokova. Praćenje projekata financiranih sredstvima Europske unije trenutačno se u Republici Hrvatskoj obavlja putem Zajedničkog nadzornog odbora.

Sporazum o financiranju je u ime Europske komisije 7. svibnja 2012. godine potpisao g. Walter Deffaa, glavni direktor, u ime Zajedničkog upravljačkog tijela u Francuskoj, 19. lipnja 2012. godine potpisao ga je g. Michel Vauzelle, predsjednik regije Provence-Alpes-Côte d'Azur, a u ime Vlade Republike Hrvatske, 30. studenog 2012. godine, potpisao ga je g. Matija Derk, pomoćnik ministra regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, u svojstvu Nacionalnog koordinatora programa IPA.

III. OSNOVNA PITANJA KOJA SE PREDLAŽU UREDITI ZAKONOM

Ovim Zakonom potvrđuje se Sporazum o financiranju kako bi njegove odredbe u skladu s člankom 141. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 85/2010 – pročišćeni tekst) postale dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske.

Potvrđivanjem Sporazuma o financiranju stvara se pravna osnova za bespovratno korištenje financijskih sredstava za projekte pomoći Programa

Zakonom se utvrđuje način osiguranja financijskih sredstava potrebnih radi izvršavanja Sporazuma o financiranju odnosno provedbe Zakona i određuje središnje tijelo državne uprave nadležno za provedbu Zakona. Zakonom se također utvrđuje dan stupanja na snagu Zakona.

IV. OCJENA SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVEDBU ZAKONA

Provedba ovog Zakona zahtijeva osiguranje dodatnih financijskih sredstava u Državnom proračunu Republike Hrvatske. Za provedbu ovog Zakona osiguran je financijski doprinos Republike Hrvatske u svrhu sufinanciranja određenih aktivnosti koji proizlaze iz Sporazuma o financiranju u proračunu Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Najviši iznos pomoći IPA u sklopu programa Mediteran za godine 2010.-2013. izračunat s obzirom na prihvatljive javne izdatke utvrđuje se u visini od 5. 446.395,00 eura.

Troškovi sufinanciranja koje osigurava Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije ulazit će u redovna proračunska sredstva Ministarstva u 2013., u iznosu od 110.000,00 kn.

V. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Temelj za donošenje ovog Zakona po hitnom postupku nalazi se u članku 159. Poslovnika Hrvatskoga sabora, i to u drugim, osobito opravdanim državnim razlozima.

S obzirom da je Sporazum o financiranju stupio na snagu 30. studenog 2012. godine kada ga je potpisala posljednja od tri stranke, potrebno je da se po hitnom postupku donese Zakon, kako bi se omogućilo potvrđivanje Sporazuma. Donešenje Zakona po hitnom postupku potrebno je iz razloga kako bi njegove odredbe postale dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske. Donešenjem Zakona po hitnom postupku omogućiti će se također i provedba ugovorenih projekta.

S obzirom na prirodu postupka potvrđivanja međunarodnih ugovora, kojim država i formalno izražava spremnost da bude obvezana već potpisanim međunarodnim ugovorom, kao i na činjenicu da se u ovoj fazi postupka, u pravilu, ne mogu izvršiti izmjene ili dopune teksta međunarodnog ugovora, predlaže se ovaj Zakon raspraviti i prihvatiti po hitnom postupku, objedinjavajući prvo i drugo čitanje.

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O
FINANCIRANJU IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE, EUROPSKE
KOMISIJE I ZAJEDNIČKOG UPRAVLJAČKOG TIJELA SA SJEDIŠTEM U
FRANCUSKOJ O INTEGRACIJI SREDSTAVA IZ INSTRUMENTA
PRETPRISTUPNE POMOĆI U OKVIRU PROGRAMA TRANSNACIONALNE
SURADNJE MEDITERAN ZA POMOĆ IZ EUROPSKOG FONDA ZA REGIONALNI
RAZVOJ U SKLOPU CILJA EUROPSKA TERITORIJALNA SURADNJA**

Članak 1.

Potvrđuje se Sporazum o financiranju između Vlade Republike Hrvatske, Europske komisije i Zajedničkog upravljačkog tijela sa sjedištem u Francuskoj o integraciji sredstava iz Instrumenta pretpristupne pomoći u okviru programa transnacionalne suradnje Mediteran za pomoć iz Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu cilja Europska teritorijalna suradnja, potpisan u Bruxellesu, 7. svibnja 2012. godine, u Marseillesu 19. lipnja 2012. godine i u Zagrebu 30. studenog 2012. godine, u izvorniku na engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma o financiranju iz članka 1. ovoga Zakona, u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik, glasi:

SPORAZUM O FINANCIRANJU

IZMEĐU

VLADE REPUBLIKE HRVATSKE,

EUROPSKE KOMISIJE

I

ZAJEDNIČKOG UPRAVLJAČKOG TIJELA SA SJEDIŠTEM U FRANCUSKOJ

**O INTEGRACIJI SREDSTAVA IZ INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI U
OKVIRU PROGRAMA TRANSNACIONALNE SURADNJE MEDITERAN ZA
POMOĆ IZ EUROPSKOG FONDA ZA REGIONALNI RAZVOJ U SKLOPU CILJA
EUROPSKA TERITORIJALNA SURADNJA**

(Podijeljeno upravljanje)

SADRŽAJ

Preambula

POGLAVLJE I.	OPĆE ODREDBE
POGLAVLJE II.	FINANCIJSKI DOPRINOS IZ PROGRAMA IPA
POGLAVLJE III.	PRIHVATLJIVOST IZDATAKA PROGRAMA IPA
POGLAVLJE IV.	STRUKTURE I TIJELA NA PROGRAMSKOJ RAZINI I U DRŽAVAMA KORISNICAMA
POGLAVLJE V.	ODGOVORNOSTI NA PROGRAMSKOJ RAZINI I NA RAZINI DRŽAVE KORISNICE
POGLAVLJE VI.	FINANCIJSKO UPRAVLJANJE
POGLAVLJE VII.	JAVNA NABAVA, IZBOR PROJEKATA, POSTUPCI UGOVARANJA I PROVEDBA PROJEKATA
POGLAVLJE VIII.	ZAVRŠNE ODREDBE

DODACI

DODATAK I.	Operativni program Mediteran
DODATAK II.	Okvirni sporazum
DODATAK III.	Financijski plan doprinosa IPA
	Prilog 1. Financijski plan IPA doprinosa s raspodjelom na države partnere u "IPA neintegriranoj fazi"
	Prilog 2. Financijske alokacije IPA doprinosa u "IPA integriranoj fazi"
	Prilog 3. Okvirna raspodjela IPA doprinosa po prioritetnoj osi u "IPA integriranoj fazi"
DODATAK IV.	Financijsko upravljanje projektima
DODATAK V.	Kontrolori imenovani u državama korisnicama
DODATAK VI.	Doprinosi država korisnica za tehničku pomoć
DODATAK VII.	Popis nacionalnih tijela u državama korisnicama
DODATAK VIII.	Popis nadležnih nacionalnih tijela odgovornih za povrat sredstava
DODATAK IX.	Izjava o potvrdi izdataka
DODATAK X.	Potvrda i izjava o izdacima i zahtjev za plaćanje Komisiji tijekom provedbe

SPORAZUM O FINANCIRANJU**IZMEĐU****VLADE REPUBLIKE HRVATSKE,****EUROPSKE KOMISIJE****I****ZAJEDNIČKOG UPRAVLJAČKOG TIJELA SA SJEDIŠTEM U FRANCUSKOJ**

dalje u tekstu nazvane: "stranke" ili pojedinačno "država korisnica" u slučaju Republike Hrvatske, "Komisija" u slučaju Europske komisije i "Upravljačko tijelo" u slučaju Zajedničkog upravljačkog tijela sa sjedištem u Francuskoj.

Budući da:

- (1) je dana 17. srpnja 2006., Vijeće Europske unije usvojilo Uredbu (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja Instrument pretpristupne pomoći¹ na snazi od 1. siječnja 2007. godine, ova Okvirna IPA Uredba utvrđuje ciljeve i temeljna načela pretpristupne pomoći državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama za razdoblje od 2007. do 2013. i predstavlja jedinstvenu pravnu osnovu za pružanje financijske pomoći tim državama u njihovom nastojanju da postigne političke, gospodarske i institucionalne reforme s ciljem konačnog članstva u Europskoj uniji.
- (2) je dana 12. srpnja 2007., Komisija je usvojila Uredbu (EZ) br. 718/2007² kojom se provodi Uredba (EZ) br. 1085/2006, koja sadrži detaljne primjenjive odredbe o upravljanju i kontroli.
- (3) se sukladno članku 91(1) Uredbe (EZ) br. 718/2007, pomoć u okviru komponente prekogranična suradnja treba provoditi kroz višegodišnje operativne programe. Navedeni programi trebaju se sastavljati u skladu s općim političkim okvirom iz članka 4. Uredbe (EZ) br. 1085/2006, primjenjivim višegodišnjim indikativnim financijskim okvirom iz članka 5 navedene Uredbe i relevantnim višegodišnjim indikativnim planskim dokumentima iz članka 6 iste Uredbe.
- (4) je Komisija dana 14. listopada 2009. usvojila višegodišnji indikativni financijski okvir (MIF) za 2011. i 2013.³ godinu, a dana 26. travnja 2011. Komisija je usvojila

¹ SL L 210, 31.7.2006., str. 82.

² SL L 170, 29.6.2007., str. 1.

³ COM(2009)543, zadnji od 14. listopada 2009.

višegodišnji indikativni dokument (MIPD) 2011.-2013. za IPA komponentu prekogranična suradnja.

- (5) su Vlada Republike Hrvatske i Komisija dana 27. kolovoza 2007. sklopile Okvirni sporazum kojim se određuju opća pravila za suradnju i provedbu pomoći Unije u sklopu Instrumenta pretpristupne pomoći.
- (6) je dana 16. ožujka 2011. Komisija usvojila Odluku C(2011)1706 kojom se mijenja Odluka Komisije C(2007)6578 o usvajanju operativnog programa "MED 2007.-2013." za strukturnu pomoć Zajednice iz Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu cilja Europska teritorijalna suradnja u Grčkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Italiji, Cipru, Malti, Portugalu, Sloveniji i Ujedinjenom Kraljevstvu, kako bi se integrirala sredstva programa IPA za sudjelovanje Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske i Crne Gore. Odluka o izmjenama i dopunama usvojena je s ciljem integriranja, u sklopu programa "Mediteran" ("Program MED"), IPA pomoći kao dodatka EFRR-u, kako bi se omogućila nesmetana provedba zajedničkih transnacionalnih projekata u sklopu programa.
- (7) je program MED program koji se financira iz Europskog fonda za regionalni razvoj ("EFRR") u sklopu kojega, sukladno izmjenama iz Odluke C(2011)1706, zajednički transnacionalni projekti će biti podržani od strane IPA pomoći integrirane u sklopu programa, kao dodatak "glavnom" EFRR-u. Izmjene i dopune programa MED trebale bi omogućiti korištenje 5,5 milijuna eura dodatnih sredstava IPA za države korisnice na temelju sudjelovanja više država za vrijeme IPA integrirane faze (druga faza koja traje od 2010.-2013.) u sklopu MED programa.
- (8) u skladu s člankom 86(4) Uredbe (EZ) br. 718/2007, komponenta prekogranična suradnja može podržavati sudjelovanje prihvatljivih regija država korisnica u transnacionalnim programima. U prvoj fazi razdoblja provedbe programa MED (2007.-2010.), IPA sredstva su dodijeljena, no zbog nepostojanja multi državnog i neintegriranog karaktera, program nije bio uravnotežen niti u fazama izbora projekta niti u fazama provedbe. Druga faza provedbe IPA pomoći u sklopu MED programa teži osiguranju jednakih mogućnosti i odgovornosti partnerima iz država članica i partnerima iz država korisnica i punoj integraciji potonjih u zajedničke transnacionalne projekte. U tom smislu, podrška partnera iz država članica od presudne je važnosti.
- (9) pravila upravljanja programom IPA, integriranim u sklopu programa MED i pravila o sudjelovanju država korisnica u programu, trebaju biti u skladu s već utvrđenim pravilima za korištenje sredstava pomoći iz EFRR u sklopu programa MED. Utvrđena su u operativnom programu MED i potrebno ih je dodatno utvrditi u financijskim sporazumima u skladu s člankom 86(4) Uredbe (EZ) br. 718/2007.
- (10) je potrebno da stranke sklope Sporazum o financiranju ("ovaj Sporazum") utvrđujući odredbe u skladu s kojima Republika Hrvatska prihvaća program IPA integriran u sklopu programa MED i suglasna je s njegovim pravilima sustava isplate sredstava, upravljanja i revizije.

- (11) se program IPA u sklopu MED programa treba provoditi putem podijeljenog upravljanja, u skladu s odredbama utvrđenima u članku 53b i Glavi II. drugog dijela Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 od 25. lipnja 2002. o Financijskoj uredbi primjenjivoj na opći proračun Europskih zajednica.⁴
- (12) bi načelo vodećeg partnera trebalo biti osnovno pravilo ugrađeno u temelj svakoga projekta koji se financira iz programa MED. Svaki transnacionalni projekt trebao bi biti predstavljen od vodećeg partnera kao predstavnika projekta odgovornog za njegovu provedbu i podnošenje izvještaja o napretku projekta u ime sveukupnog partnerstva Upravljačkom tijelu programa.
- (13) je potrebno navesti u financijskom planu primjenjivi višegodišnji okvir za program IPA. Također je prikladno odrediti, za svaku prioritetnu os, maksimalni iznos doprinosa iz programa IPA i njegovu stopu sufinanciranja kao i iznos koji se uplaćuje iz nacionalnih javnih doprinosa.
- (14) je potrebno donijeti zajednička pravila o prihvatljivosti za program MED i unijeti ih u priručnik o programu.
- (15) u skladu s člankom 89(1) Uredbe br. 718/2007, izdaci podmireni iz proračuna programa IPA trebaju imati različit početni datum prihvatljivosti u državama članicama i u državama korisnicama. Budući da zajednička MED programska tijela sa sjedištem u Francuskoj preuzimaju sveukupnu financijsku odgovornost za sredstva isplaćena u sklopu programa te upravljaju njegovom prioritetnom osi "Tehnička pomoć", prikladno je pojasniti različite početne datume prihvatljivosti izdataka.
- (16) izdaci koje prijavi partner u projektu IPA moraju biti prihvatljivi u okviru zajedničkih pravila o prihvatljivosti programa MED sadržanih u priručniku o programu, relevantnih propisa EU i nacionalnih propisa. Izdaci koje prijavi korisnik tehničke pomoći trebali bi biti prihvatljivi u okviru pravila o prihvatljivosti dogovorenih za tehničku pomoć sadržanu u priručniku o tehničkoj pomoći koji je odobrio Odbor za praćenje, te u okviru relevantnih propisa EU i nacionalnih propisa.
- (17) je potrebno odrediti strukture i tijela za upravljanje programom IPA u sklopu programa MED kao i njihove funkcije i odgovornosti. Nadalje, partneri iz država korisnica trebaju imati jednake prilike što se tiče strateške uloge unutar transnacionalnih projekata, s iznimkom vodećeg partnera projekta koji se imenuje iz redova država članica EU koje sudjeluju u programu MED ali istovremeno njihove odgovornosti su slične odgovornostima partnera iz država članica. Sukladno tomu, ne bi smjelo biti većih odstupanja među ulogama i odgovornostima IPA i EFRR partnera.
- (18) bi ipak, vodeći korisnici projekata u kojima sudjeluju partneri iz programa IPA trebali biti samo EFRR partneri.

4

SL L 248, 16.9.2002., str. 1.

- (19) je vodeći korisnik odgovoran za ukupne doprinose iz EFRR-a dodijeljene projektu, dok financijska odgovornost za IPA doprinos projektu ostaje na svakom partneru u programu IPA, koji potpisuju zaseban ugovor o subvenciji s Upravljačkim tijelom.
- (20) plaćanja IPA partnerima izravno obavlja tijelo nadležno za ovjeravanje ona se ne obavljaju preko vodećeg korisnika.
- (21) je potrebno podržati nove zadatke struktura i tijela zajedničkog upravljanja u odnosu na integrirani program IPA, doprinoseći zadacima komunikacije, revizije i upravljanja programom MED, tehnička pomoć iz sredstava programa IPA programa treba se integrirati u okvir tehničke pomoći programa MED te se njome treba upravljati pristupom projektnog upravljanja.
- (22) radi provjere zakonitosti i regularnosti izdataka financiranih iz IPA pomoći svaka država korisnica treba pravovremeno uspostaviti vlastiti sustav kontrole i odrediti kontrolore odgovorne za provjeru isporuke sufinanciranih proizvoda i usluga, valjanosti izdataka prijavljenih za potrebe projekata ili dijelove projekata koji se provode na njihovom području, te usklađenost tih izdataka i srodnih projekata ili dijelova tih projekata s relevantnim propisima EU i nacionalnim propisima.
- (23) radi osiguranja zajedničkog razumijevanja propisa u vezi s kontrolom na nacionalnoj razini, potrebno je razviti smjernice na nacionalnoj razini, u skladu s relevantnim propisima EU i nacionalnim propisima, na temelju smjernica za kontrolu na programskoj razini.
- (24) je svaka država korisnica domaćin projektnog partnera iz programa IPA odgovorna za sprečavanje nepravilnosti, njihovo otkrivanje, donošenje odluka o njima i njihovo ispravljanje kao i za osiguranje povrata nepropisno plaćenih iznosa i povrat nepropisno plaćenih iznosa u slučaju neuspješnog postupka povrata sredstava između Upravljačkoga tijela i IPA partnera.
- (25) projektne prijave trebaju jasno razlikovati aktivnosti - i njihove troškove - koje se odvijaju na području Europske unije i koriste EFRR sredstva i onih koje se odvijaju na području države korisnice i koriste IPA sredstva.
- (26) detaljna pravila koja vrijede za pozive na podnošenje projektnih prijedloga, postupke ugovaranja i provedbu projekata utvrđuju se u programskim dokumentima koje odobrava Odbor za praćenje i potrebno ih je dodatno utvrditi ovim Sporazumom.
- (27) ovaj Sporazum uspostavlja pravila koja uređuju sudjelovanje Hrvatske u MED programu koji se financira iz EFRR-a u sklopu cilja Europska teritorijalna suradnja, te je stoga prikladno da Sporazum potpiše Upravljačko tijelo programa, smješteno u Francuskoj.
- (28) je program MED usvojen u skladu s Odlukom C(2011)1706, u dijelu koji se tiče integrirane IPA pomoći, čini sastavni dio ovog Sporazuma,

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

Poglavlje I. Opće odredbe

Članak 1. Predmet

1. Ovaj Sporazum sklapa se između Vlade Republike Hrvatske, Europske komisije i Zajedničkog upravljačkog tijela sa sjedištem u Francuskoj.
2. Ovaj Sporazum se tiče provedbe IPA pomoći integrirane u sklopu MED programa u svrhu financiranja zajedničkih transnacionalnih projekata uz sudjelovanje država korisnica.

Program MED, kako je izmijenjen i dopunjen Odlukom C(2011)1706, navedenoj u Dodatku I. ovog Sporazuma, činit će sastavni dio Sporazuma.

3. Svi dokumenti i korespondencija koja se odnosi na program MED u dijelu koji se tiče integrirane IPA pomoći moraju nositi oznaku: CCI 2007CB163PO045.
4. Ne dovodeći u pitanje odredbe utvrđene u Uredbi (EZ) br. 718/2007, u Okvirnom sporazumu, u Odluci C(2011)1706 i u Financijskoj uredbi, ovaj Sporazum utvrđuje načela kojima se uređuje sudjelovanje Republike Hrvatske u programu MED i uspostavlja posebna pravila o upravljanju partnerstvom uključujući financijsko upravljanje, praćenje, vrednovanje i nadzor u skladu kojima se u sklopu programa provodi integrirani program IPA.

Članak 2. Programsko područje obuhvaćeno programom IPA

Program IPA obuhvaća sljedeća prihvatljiva područja u sklopu programa MED:

- a) cjelokupno državno područje Albanije,
- b) cjelokupno državno područje Bosne i Hercegovine,
- c) cjelokupno državno područje Republike Hrvatske i
- d) cjelokupno državno područje Crne Gore.

Članak 3. Opća načela primjene IPA programa

1. Provedba IPA pomoći temelji se na postupcima i načelima EFRR-a koji su već uspostavljeni za program MED, uključujući korištenje alata i predložaka za izvještavanje te projektnih i proračunskih struktura EFRR-a.
2. IPA pomoć provodi se putem podijeljenog upravljanja u skladu s odredbama članka 53. (b) i Glave II. Dijela II. Uredbe (EZ, Euratom) br. 1605/2002.
3. Integrirana IPA pomoć financira projekte koji se biraju putem poziva na dostavu projektnih prijedloga raspisanih nakon 31. prosinca 2010.

Članak 4.
Načelo vodećeg partnera

1. Svaki transnacionalni projekt bit će predstavljen od strane vodećeg partnera, sukladno članku 56.
2. Vodeći partner je predstavnik projekta i podnosi izvještaje o napretku Zajedničkom upravljačkom tijelu programa.
3. Financijska obveza vodećeg partnera, je međutim, ograničena na EFRR doprinose projektu. Svaki IPA partner odgovoran je za IPA doprinose projektu i potpisuje zaseban ugovor o subvenciji s Upravljačkim tijelom.
4. Svaki projektni partner iz programa IPA koji sudjeluje u projektu odgovoran je za nepravilnosti povezane s izdacima koje je prijavio

Članak 5.
Dosljednost, komplementarnost i koordinacija

Načela pomoći

1. Komisija jamči primjenu sljedećih načela primjenjuju se u odnosu na IPA pomoć integriranu u sklopu MED programa:
 - odobrena financijska pomoć u skladu je s načelima usklađenosti, komplementarnosti, koordinacije, partnerstva i koncentracije,
 - pomoć je usklađena s politikama EU i podržava usklađivanje s *pravnom stečevinom Unije*,
 - pomoć je u skladu s proračunskim načelima utvrđenima u Uredbi (EZ, Euratom) br. 1605/2002,
 - pomoć je u skladu s potrebama utvrđenima u postupku proširenja i apsorpcijskim kapacitetima države korisnice,
 - aktivnosti se pravilno pripremaju, imaju jasne i provjerljive ciljeve koji se moraju ostvariti u određenom razdoblju,
 - svaka diskriminacija temeljena na spolnoj pripadnosti, rasnom ili etničkom podrijetlu, vjeri ili uvjerenju, invaliditetu, dobi ili seksualnoj orijentaciji biti će spriječena tijekom raznih faza provedbe pomoći,
 - ciljevi pretpristupne pomoći ostvaruju se u okviru održivog razvoja i EU cilja promicanja zaštite i unapređenja okoliša.
2. Svaka država korisnica nastoji osigurati da su sve aktivnosti i ciljevi koji se ostvaruju zbog provedbe pomoći IPA u skladu sa zakonima i važećim politikama Unije te da doprinose usvajanju i primjeni pravnih stečevina Unije u slučaju država kandidatkinja ili postupnom usklađivanju s pravnim stečevinama Unije u slučaju potencijalnih država kandidatkinja.
3. Države korisnice osiguravaju dosljednost, komplementarnost i koordinirano djelovanje IPA pomoći integrirane u sklopu MED programa s ostalim oblicima pomoći Unije uključujući, ali ne ograničavajući se na, ostale komponente programa IPA iz Uredbe (EZ)

br. 1085/2006 kao i s financijskom pomoći Europske investicijske banke, drugih međunarodnih financijskih institucija ili bilateralnih donatora.

Članak 6.
Uzajamna pomoć

1. Države članice čine sve što je u njihovoj moći kako bi podržale Upravljačko tijelo, Tijelo za ovjeravanje, Revizijsko tijelo i Zajedničko tehničko tajništvo u izvršavanju njihovih dužnosti.
2. Partneri iz država članica podržavaju partnere iz država korisnica u provedbi zajedničkih transnacionalnih projekata.

Poglavlje II.
Financijski doprinos iz programa IPA

Članak 7.
Integrirana pomoć programa IPA

1. Ukupna pomoć programa IPA integrirana u okviru programa MED obuhvaćena ovim Ugovorom utvrđena je u stavcima 2. i 3.
2. Najviši iznos pomoći IPA odobrene za godine 2010.-2013. u sklopu MED programa, izračunat s obzirom na prihvatljive javne izdatke, utvrđuje se u visini od EUR 5,446,395 odobrenih godišnje s proračunske stavke 13 05 03 02 kako slijedi:

- (a) EUR 921,679 za 2010;
- (b) EUR 1,293,312 za 2011;
- (c) EUR 1,472,378 za 2012;
- (d) EUR 1,759,026 za 2013.

3. Stope sufinanciranja po prioritetnim osima utvrđuju se kako slijedi:

Za prioritetnu os br. 1 "Jačanje inovacijskih kapaciteta" utvrđuje se stopa sufinanciranja od 85% a najviši iznos pomoći iz programa IPA za tu prioritetnu os, izračunat u pogledu ukupnih prihvatljivih javnih izdataka, utvrđuje se u visini od EUR 1,633,919.

Za prioritetnu os br. 2 "Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja" utvrđuje se maksimalna stopa sufinanciranja od 85% a najviši iznos pomoći iz programa IPA za tu prioritetnu os, izračunat u pogledu ukupnih prihvatljivih javnih izdataka utvrđuje se u visini od EUR 1,851,774.

Za prioritetnu os br. 3 "Poboljšanje mobilnosti i teritorijalne pristupačnosti" utvrđuje se stopa sufinanciranja od 85% a najviši iznos pomoći iz programa IPA za tu prioritetnu os, izračunat u pogledu ukupnih prihvatljivih javnih izdataka utvrđuje se u visini od EUR 1,089,279.

Za prioritetnu os br. 4 "Promicanje policentričnoga i održivog razvoja MED prostora" utvrđuje se stopa sufinanciranja od 85% a najviši iznos pomoći iz programa IPA za tu prioritetnu os, izračunat u pogledu ukupnih prihvatljivih javnih izdataka, utvrđuje se u visini od EUR 544,640.

Za prioritetnu os br. 5 "Tehnička pomoć" utvrđuje se stopa sufinanciranja od 85% a najviši iznos pomoći iz programa IPA za tu prioritetnu os, izračunat u pogledu ukupnih prihvatljivih javnih izdataka utvrđuje se u visini od EUR 326,783.

4. Tehnička pomoć financirana iz sredstava programa IPA integrira se u okviru tehničke pomoći MED programa.

10% IPA integrirane pomoći dodjeljuje se u okviru tehničke pomoći programa MED.

Poglavlje III. Prihvatljivost izdataka programa IPA

Članak 8. Primjenjiva pravila

1. Zajednička pravila o prihvatljivosti utvrđuju se za MED program i sadržana su u priručniku programa.
2. Izdaci koje je prijavio vodeći korisnik ili partner iz programa IPA prihvatljivi su u skladu sa zajedničkim pravilima o prihvatljivosti programa MED navedenima u priručniku programa, relevantnim propisima EU i nacionalnim propisima.

Izdaci koje je prijavio korisnik tehničke pomoći prihvatljivi su u skladu s pravilima o prihvatljivosti koja su dogovorena za tehničku pomoć i navedena u priručniku o tehničkoj pomoći, relevantnim propisima EU i nacionalnim propisima.

3. Pravila o prihvatljivosti izdataka na programskoj razini moraju uzeti u obzir pravila iz članka 34. i članka 89. Uredbe (EZ) br. 718/2007. U slučaju posebnih vrsta izdataka kao što su režijski troškovi, zajednički troškovi, doprinosi u naravi, programska pravila primjenjuju se sukladno navedenom.

Članak 9. Početni datum prihvatljivosti

1. Izdaci u sklopu MED programa isplaćeni iz proračuna IPA prihvatljivi su ako su stvarno nastali nakon što su Sporazum potpisale sve tri stranke.
2. Izdaci koji su stvarno plaćeni iz proračuna programa IPA unutar prioritetne osi "Tehnička pomoć" u sklopu MED programa prihvatljivi su od datuma usvajanja Odluke C(2011)1706.
3. Izdaci iz stavaka 1. i 2. prihvatljivi su do 31. prosinca 2015.

Članak 10.
Prihvatljivi izdaci

1. Sukladno članku 34(3) i članku 89(2) Uredbe (EZ) br. 718/2007, sljedeći troškovi nisu prihvatljivi za isplate doprinosa iz programa IPA:
 - (a) Porezi, uključujući porez na dodanu vrijednost;
 - (b) Carinske pristojbe i carine na uvoz ili ostale pristojbe;
 - (c) Kupovina, najam ili leasing zemljišta i postojećih zgrada;
 - (d) Globe, novčane kazne i troškovi parničenja;
 - (e) Operativni troškovi;
 - (f) Rabljena oprema;
 - (g) Troškovi bankovnih usluga, troškovi jamstava i ostali slični troškovi;
 - (h) Troškovi valutne konverzije, pristojbe i gubici zbog mijenjanja valute u vezi s bilo kojom komponentom računovodstvenih stavaka u eurima, kao i svi drugi isključivo financijski troškovi;
 - (i) Doprinosi u naturi;
 - (j) Kamata na dug;
 - (k) Krediti trećim stranama;
 - (l) Dugovi i provizije zbog gubitaka ili dugova.
2. Iznimno od odredaba stavka 1. i u skladu s člankom 89(3) Uredbe (EZ) br. 718/2007, Komisija odlučuje na pojedinačnoj osnovi o prihvatljivosti sljedećih troškova:
 - (a) porez na dodanu vrijednost, ako su zadovoljeni sljedeći uvjeti:
 - (i) ako se ne može povratiti ni na koji način,
 - (ii) utvrđeno je da njegovo plaćanje snosi krajnji korisnik i
 - (iii) jasno je utvrđen u projektnom prijedlogu.
 - (b) naknade za transnacionalne financijske transakcije;
 - (c) kada provedba aktivnosti zahtijeva otvaranje jednog ili više posebnih računa, plaćanje bankovnih naknada za otvaranje i vođenje računa;
 - (d) naknade za pravne konzultantske usluge, javnobilježničke naknade, troškove tehničkih ili financijskih stručnjaka i troškove računovodstva ili revizije, ako su izravno povezani sa sufinanciranom operacijom i potrebni za njezinu pripremu ili provedbu;
 - (e) trošak bankovnih jamstava ili jamstava drugih financijskih institucija u mjeri u kojoj to nacionalni propisi ili EU propisi i navedena jamstva zahtijevaju;
 - (f) režijski troškovi;
 - (g) kupovina zemlje u iznosu do 10% prihvatljivih troškova operacije.

Članak 11. ***Tehnička pomoć***

1. Sljedeće aktivnosti financirane iz sredstava programa IPA prihvatljive su u skladu s prioritetnom osi br. 5 "Tehnička pomoć" MED programa:
 - a) dodatni troškovi za osoblje ZTT-a za financijsko upravljanje i administraciju;
 - b) upravljanje i daljnji razvoj sustava praćenja Présage CTE
 - c) doprinos proračunu tehničke pomoći za aktivnosti na programskoj razini vezano uz aktivnosti informacije i komunikacije, reviziju, vanjsku ekspertizu i vrednovanje;
 - d) doprinos aktivnostima kontaktnih točaka država korisnica.
2. Osim tehničke pomoći za MED program i u skladu s člankom 89.(4) Uredbe (EZ) br. 718/2007, prihvatljivi su sljedeći izdaci koje plaćaju javna tijela za vrijeme pripreme ili provedbe aktivnosti:
 - (a) troškovi stručnih usluga koje pruža javno tijelo koje nije krajnji korisnik za vrijeme pripreme ili provedbe projekta;
 - (b) troškovi usluga vezanih za pripremu i provedbu projekta koje pruža javno tijelo koje je i samo krajnji korisnik i koje izvršava projekte za vlastiti račun bez korištenja drugih vanjskih davatelja usluga ako se radi o dodatnim troškovima koji se odnose na izdatke stvarno i izravno plaćene za sufinanciranje projekta.

Dotično javno tijelo ispostavlja račun za troškove iz točke (a) ovog stavka krajnjem korisniku ili potvrđuje one troškove temeljem dokumenata ekvivalentne dokazne vrijednosti koji omogućuju utvrđivanje realnih troškova koje to tijelo plaća za navedeni projekt.

Troškove iz točke (b) ovog stavka moraju potvrđivati dokumenti koji omogućuju utvrđivanje realnih troškova koje je dotično javno tijelo platilo za navedeni projekt.

Članak 12. ***Postupak obrade primljenih sredstava***

1. Primici u svrhu IPA pomoći uključuju prihod koji je projekt zaradio za vrijeme njegovog sufinanciranja, od prodaje, najma, pristupa uslugama/naknade za usluge ili druge ekvivalentne prihode osim:
 - (a) prihoda nastalih kroz ekonomski vijek trajanja sufinanciranih investicija u slučaju investiranja u poduzeća;
 - (b) prihoda nastalih u okviru mjere financijskoga inženjeringa, uključujući fondove poduzetničkog kapitala i kreditne fondove, jamstvene fondove, leasing;
 - (c) kada je primjenjivo, doprinosa sufinanciranju projekata iz privatnoga sektora, koji se prikazuju uz javni doprinos u financijskim tablicama Programa.

2. Primici, kako je definirano u stavku 1, prikazuju prihod koji se oduzima od iznosa prihvatljivih izdataka za dotični projekt. Najkasnije do zatvaranja MED programa, ti prihodi se oduzimaju od relevantnih projektnih prihvatljivih izdataka u cijelosti ili proporcionalno, ovisno o tome jesu li nastali u potpunosti ili djelomično kao rezultat sufinanciranog projekta.

Poglavlje IV. Strukture i tijela na programskoj razini i u državama korisnicama

Odjeljak I. Zajedničke strukture na programskoj razini

Članak 13. Upravljačko tijelo

1. Regija Provansa-Alpe-Azurna obala (dalje u tekstu: "Regija PACA") obavlja ulogu upravljačkoga tijela za MED program.
2. Upravljačko tijelo obavlja svoje zadatke u sklopu programa MED također u odnosu na IPA pomoć integriranu u sklopu *programa*.

Članak 14. Tijelo nadležno za ovjeravanje

1. "Caisse des dépôts et consignations" ima ulogu tijela nadležnoga za ovjeravanje za MED program.
2. Tijelo nadležno za ovjeravanje izvršava svoje zadatke u sklopu MED programa također u odnosu na IPA pomoć integriranu u sklopu programa.

Članak 15. Revizijsko tijelo

1. CICC (Međuministarska komisija za koordinaciju kontrole) ima ulogu revizijskog tijela za MED program.
2. Revizijsko tijelo izvršava svoje zadatke u sklopu programa MED također u odnosu na IPA pomoć integriranu u sklopu MED programa.
3. Revizijskom tijelu pomaže skupina revizora uključujući jednog predstavnike svake države korisnice. Predstavници koji se delegiraju u skupinu revizora imenuju se u roku od tri mjeseca nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma.

Revizijsko tijelo i revizori postavljeni u skupinu revizora nisu ovisni o sustavu upravljanja i nadzora.

Članak 16.
Zajedničko tehničko tajništvo

1. Upravljačko tijelo osniva zajedničko tehničko tajništvo zbog administrativne provedbe MED programa uključujući integriranu IPA pomoć.

Zajedničko tehničko tajništvo će djelovati pod nadležnosti Upravljačkog tijela.

2. Zajedničko tehničko tajništvo podržava Upravljačko tijelo i Odbor za praćenje i, kada je prikladno, Revizijsko tijelo, Tijelo nadležno za ovjeravanje i ostale strukture programa u obavljanju njihovih zadataka.

Članak 17.
Odbor za praćenje

Predstavnici država korisnica su punopravni članovi Odbora za praćenje.

Članak 18.
Odbor za odabir

Odbor za praćenje određuje posebni Odbor za odabir koji odabire projekte.

Odjeljak II.
Strukture u državama korisnicama

Članak 19.
Nacionalna koordinacija

Svaka država partner mora osigurati, u skladu s principom partnerstva sukladno članku 87 Uredbe (EZ) 718/2007, suradnju s regionalnim i lokalnim vlastima, kao i s relevantnim sektorskim tijelima i institucijama, nevladinim organizacijama ili drugim društveno-ekonomskim i institucionalnim partnerima kojih se tiče provedba IPA pomoći integrirane u sklopu MED programa.

Članak 20.
Nacionalni koordinator programa IPA

1. Nacionalni koordinator programa IPA, sukladno članku 22. Uredbe (EZ) br. 718/2007 i u skladu s Okvirnim Sporazumom, imenovat će se od strane svake države korisnice.
2. Nacionalni koordinator programa IPA odgovoran je za koordinaciju sudjelovanja države korisnice u MED programu.

Nacionalni koordinator programa IPA radi u uskoj suradnji s Upravljačkim tijelom.

Članak 21.
Kontaktne točke MED

1. Svaka država korisnica osniva MED kontaktnu točku kako bi pružila potporu u provedbi pomoći IPA u sklopu MED programa.

Kontaktna točka MED obavlja zadaće u uskoj suradnji sa zajedničkim tehničkim tajništvom.

2. Zadaće MED nacionalnih tijela određenih za nacionalne kontaktne točke navedene su u operativnim programima u odjeljku IV. točka e)

Članak 22.
Operativne strukture

1. Sudjelovanje svake države korisnice u MED programu osiguravaju operativne strukture koje su osnovala nadležna nacionalna tijela države korisnice.
2. Operativne strukture će usko surađivati s Upravljačkim tijelom.
3. Predstavnici operativnih struktura su članovi Odbora za praćenje i Odbora za odabir.

Članak 23.
Kontrolori

Popis kontrolora imenovanih u državama korisnicama nalazi se u dodatku V.

Poglavlje V.
Odgovornosti na razini programa i države korisnice

Odjeljak I.
Odgovornosti tijela na programskoj razini

Članak 24.
Upravljačko tijelo

1. Upravljačko tijelo odgovorno je za upravljanje i provedbu pomoći iz EFRR-a i programa IPA u sklopu MED programa.
2. Upravljačko tijelo dostavlja Komisiji opis sustava upravljanja i kontrole na temelju informacija koje dostavljaju države sudionice.
3. Upravljačko tijelo nije odgovorno za regularnost aktivnosti i njihovih izdataka. Za ovu svrhu svaka država korisnica uspostavlja vlastiti sustav kontrole utvrđen u članku 31. i imenuje kontrolore u skladu s člankom 32.

Upravljačko tijelo utvrđuje da je izdatke svakog korisnika koji sudjeluje u programu potvrdio kontrolor.

4. Upravljačko tijelo sastavlja plan komunikacije i vrši njegove značajnije izmjene.
5. Upravljačko tijelo osniva i upravlja sustavom praćenja i informiranja u sklopu MED programa za integriranu IPA pomoć.

Članak 25. ***Tijelo nadležno za ovjeravanje***

1. Tijelo nadležno za ovjeravanje odgovorno je za izradu i dostavljanje ovjerenih izjava o izdacima i zahtjeva za plaćanjem Komisiji.
2. Tijelo nadležno za ovjeravanje prima isplate Komisije i koristi ih za plaćanje dijela prihvatljivih izdataka EU koji su platili vodeći korisnici i projektni partneri, kao i za predfinanciranje isplata IPA partnerima.

Sve isplate doprinosa iz IPA programa su u eurima.

3. S ciljem podržavanja aktivnosti ovjeravanja, Tijelo nadležno za ovjeravanje može radi utvrđivanja činjenica posjetiti strukture zajedničkog upravljanja koje sudjeluju u financijskom upravljanju programom.

Članak 26. ***Revizijsko tijelo***

Revizijsko tijelo odobrava sustave i postupke kontrole u državama korisnicima.

Članak 27. ***Zajedničko tehničko tajništvo***

Njegove zadaće navedene su u operativnom programu u odjeljku 7.1.5. i uključuju funkcije tehničkog upravljanja i operativne funkcije za provedbu programa.

Članak 28. ***Vrednovanje***

Države korisnice zajedno s državama članicama vrše vrednovanje ex-ante koje obuhvaća MED program.

Članak 29. ***Odbor za odabir***

Odbor za odabir odgovoran je za odabir projekata. Sukladno tome, tijela za nacionalnu koordinaciju nisu nadležna za pred-odabir prijava projekata.

Članak 30.
Odbor za praćenje

1. Odbor za praćenje osigurava usklađenost i koordinaciju u provedbi IPA pomoći integrirane u sklopu MED programa i utvrđuje ukupnu djelotvornost i kvalitetu provedbe IPA pomoći.
2. Zadaće Odbora za praćenje navedene su u operativnom programu u odjeljku IV.1.d).

Odjeljak II.
Odgovornosti država korisnica

Članak 31.
Sustav upravljanja i kontrole

1. Svaka država korisnica uspostavlja svoj vlastiti operativni kontrolni sustav s ciljem provjere zakonitosti i pravilnosti izdataka koje je prijavio svaki IPA projektni partner koji sudjeluje u projektu i izdalcima za tehničku pomoć.

Sustav upravljanja i kontrole osigurava postupke koji omogućuju primjereni tijek revizije.

Sustav kontrole u svakoj državi korisnici odobrava revizijsko tijelo.

Svaka država korisnica odgovorna je za svoj sustav kontrole.

2. Smjernice za kontrolu utvrđuju se na razini programa.

Smjernice za kontrolu na nacionalnoj razini utvrđuju se na temelju zajedničkih smjernica za kontrolu koje su utvrđene na razini programa u skladu s relevantnim EU i nacionalnim propisima.

3. Upravljačko tijelo, Zajedničko tehničko tajništvo i Tijelo nadležno za ovjeravanje redovito se izvještavaju o funkcioniranju sustava kontrole u svakoj državi korisnici.

Članak 32.
Kontrolori

1. Svaka država korisnica osigurava da izdaci mogu biti potvrđeni od kontrolora unutar perioda od tri mjeseca od datuma primitka izvještaja od IPA projektnih partnera.

Kontrolori osiguravaju usklađenost nastalih izdataka s propisima EU i nacionalnim propisima, realnost prijavljenih troškova i isporuke proizvoda i usluga obavljajući provjere i dajući izjavu o potvrdi izdataka u vezi svakog zahtjeva za isplatu u obliku utvrđenom u Dodatku IX.

Izjava o potvrdi izdataka izražena je u eurima.

2. Provjere na nacionalnoj razini pokrivaju administrativne, financijske, tehničke i fizičke aspekte projekta.

Provjere uključuju 100% administrativne provjere i, prema potrebi, provjere na licu mjesta.

Kada se provjere na licu mjesta obavljaju na temelju uzorka, kontrolori imenovani u skladu s člankom 108. Uredbe (EZ) 718/2007 u državama korisnicama vode evidenciju u kojoj opisuju i opravdavaju metodu uzoraka i određuju aktivnosti ili transakcije na kojima će se obavljati provjera.

3. Kontrolori utvrđuju pisane norme i postupke provjere i vode evidenciju o svakoj provjeri, navodeći obavljeni rad, datum i rezultate provjere i mjere koje se poduzimaju u vezi primijećenih nepravilnosti.
4. Redovite konzultacije kontrolora iz država korisnica organizira ZTT u razdoblju provedbe programa.
5. Imenovanje kontrolora u svakoj državi korisnici gdje se nalazi dotični projektni partner preduvjet je za potpisivanje ugovora o subvenciji. U tom pogledu, svaki korisnik preuzima završnu financijsku odgovornost za sredstva dodijeljena projektnom partneru na njegovom nacionalnom području.
6. Kontrolori doprinose izvršavanju zadaća Upravljačkoga tijela.

Članak 33. Izveštaj o napretku

1. Vodeći korisnik predaje izvještaj o napretku za sveukupni projekt, uključujući i sredstva IPA programa.
2. Vodeći korisnik projekta predaje Izvještaj o napretku dva puta godišnje. Razdoblje predaje izvještaja određuje se u ugovoru o subvenciji.
3. IPA partner obavještava svog vodećeg korisnika o uplatama primljenima od Tijela nadležnoga za ovjeravanje.
4. Ovaj financijski krug 100% je pokriven sustavom praćenja Presage.

Članak 34. Tijek revizije

1. Države korisnice osiguravaju da su svi popratni dokumenti potrebni za zadovoljavajući tijek revizije koji se odnose na nastale izdatke i isplate evidentirani i pohranjeni u elektroničkom obliku i dostupni.

2. Države korisnice mogu donijeti odluku o dodjeli javnog nacionalnog doprinosa projektima. U tom slučaju treba osigurati da se doprinos dodijeli onim projektima koji se podržavaju odlukom Odbora za praćenje.

Države korisnice obavještavaju Upravljačko tijelo o iznosima nacionalnog doprinosa namijenjenog projektima za vrijeme potpisivanja ugovora o subvenciji od strane IPA partnera.

Članak 35. Vrednovanje

1. Vrednovanjem se nastoji poboljšati kvalitetu, učinkovitost i dosljednost pomoći iz fondova EU te strategiju i primjenu MED programa, istovremeno vodeći računa o cilju održivog razvoja i relevantnim EU propisima o utjecaju na okoliš i strateškim procjenama utjecaja na okoliš.
2. Za vrijeme programskog razdoblja, države korisnice zajedno s državama članicama vrše vrednovanja povezana s praćenjem MED programa, posebno kada praćenje otkriva značajno odstupanje od početno utvrđenih ciljeva. Uz prijedlog za reviziju MED programa, potrebno je dostaviti analize razloga provođenja revizije i očekivanog učinka revizije. Rezultati vrednovanja ili analiza šalju se Odboru za praćenje operativnog programa i Komisiji.
3. Vrednovanja se financiraju iz proračuna tehničke pomoći programa.

Članak 36. Informiranje i promidžba

Države korisnice pružaju i objavljuju informacije o MED programu i projektima koji se u njegovom okviru sufinanciraju iz IPA pomoći. Informacije se upućuju građanima i korisnicima, kako bi se istakla uloga Europske unije i osigurala transparentnost pomoći iz IPA programa.

Članak 37. Opoziv izdvojenih sredstava

Države korisnice zajednički snose odgovornost za mogući opoziv izdvojenih sredstava.

Članak 38. Likvidnost

Države korisnice programa zajednički snose odgovornost za osiguranje likvidnosti u slučaju kada MED program dostigne 95% potrošnje do trenutka kada Komisija izvrši konačnu isplatu.

Članak 39.
Troškovi struktura i tijela na nacionalnoj razini

Trošak struktura i tijela koje je uspostavila svaka država korisnica za provedbu IPA pomoći integrirane u sklopu MED programa snosi dotična država korisnica, s iznimkom tehničke pomoći iz članka 11.

Poglavlje VI.
Financijsko upravljanje

Odjeljak I.
Zajednička pravila plaćanja

Članak 40.
Zajednička pravila plaćanja

1. Plaćanja tijekom provedbe i konačna isplata koju vrši Komisija obavljaju se u skladu s proračunskim sredstvima. Svaka isplata knjiži se u najranije otvorene proračunske obveze.
2. Isplate mogu imati oblik predfinanciranja, plaćanja tijekom provedbe i konačne isplate.
3. Najkasnije do 30. travnja svake godine, zajedničko Tijelo nadležno za ovjeravanje šalje Komisiji okvirne projekcije svojih mogućih zahtjeva za plaćanje u tekućoj i narednoj financijskoj godini.
4. Sve razmjene podataka o financijskim transakcijama između Komisije i tijela koja su imenovala države sudionice vrše se u elektroničkom obliku. U slučaju više sile, posebno zbog kvara kompjuterskoga sustava ili nedostatka trajne veze, Tijelo nadležno za ovjeravanje može poslati izjavu o izdacima i zahtjev za plaćanjem u tiskanom obliku.

Članak 41.
Pravila za izračunavanje plaćanja tijekom provedbe i konačne isplate

Plaćanje se izračunava primjenom stope sufinanciranja utvrđene u članku 7. Integrirana IPA pomoć na prihvatljive prikazane izdatke pod pripadajućim prioritnim osima u svakom ovjerenom izvješću o izdacima.

Međutim, doprinos IPA kroz plaćanja tijekom provedbe i konačna isplata ne mogu biti veći od javnog doprinosa i najvećeg mogućeg iznosa pomoći iz fondova EU za svaku prioritnu os kako je utvrđeno u odluci Komisije o odobravanju MED programa.

Članak 42.
Izjava o izdacima

Sve izjave o izdacima uključuju, za svaku prioritnu os, ukupan iznos prihvatljivih izdataka koji plaćaju projektni partneri u provedbi programa i odgovarajućih javnih izdataka koji su plaćeni ili moraju biti plaćeni projektnim partnerima u skladu s uvjetima kojima se uređuju

javni izdaci. Izdaci koje plaćaju projektni partneri pravdaju se računima s potvrdom plaćanja ili računovodstvenim dokumentima jednake dokazne vrijednosti.

Članak 43.

Akumulacija predfinanciranja i plaćanja tijekom provedbe

1. Kumulativni ukupan iznos predfinanciranja i konačne isplate ne smiju prelaziti 95% doprinosa IPA u sklopu MED programa.
2. Kada se dostigne gornja granica, tijelo ovlašteno za ovjeravanje nastavlja prosljeđivati Komisiji sve ovjerene izjave o izdacima na dan 31. prosinca godine n , kao i iznose namirene tijekom godine za IPA program integriran u sklopu MED programa, najkasnije do kraja veljače godine $n+1$.

Članak 44.

Ukupna plaćanja projektnim partnerima programa IPA

Države korisnice osiguravaju da projekt dobije ukupni iznos javnih doprinosa pravovremeno i u potpunosti. Ne mogu se naplaćivati posebne naknade ili druge naknade istovjetnog učinka koje bi krajnjim korisnicima smanjile te iznose.

Odjeljak II.

Predfinanciranje programa IPA

Članak 45.

Predfinanciranje

Predfinanciranje u iznosu od 50% od prve tri proračunske obveze programa IPA integriranog u sklopu MED programa bit će plaćeno od strane Komisije Tijelu nadležnom za ovjeravanje jednom kada se sustav upravljanja i kontrole podnese Komisiji.

Cjelokupan iznos plaćen kao predfinanciranje bit će vraćen Komisiji od Tijela nadležnog za ovjeravanje u okviru MED programa ukoliko nema zahtjeva za isplatom unutar dvadeset i četiri mjeseca od datuma kad je Komisija uplatila prvi obrok iznosa predfinanciranja.

Članak 46.

Kamate

Kamate nastale predfinanciranjem doprinosa programa IPA integriranog u sklopu MED programa knjiže se isključivo u program, budući da se smatraju sredstvima države korisnice u obliku javnog nacionalnog doprinosa i prijavljuju se Komisiji u vrijeme zaključenja IPA pomoći integrirane u sklopu MED programa.

Članak 47.
Obračun

Iznos plaćen kao predfinanciranje doprinosa IPA u sklopu MED programa u potpunosti se obračunava s računa Komisije po zaključenju IPA programa integriranog u sklopu MED programa.

Odjeljak III.
Plaćanja tijekom provedbe

Članak 48.
Prihvatljivost zahtjeva za plaćanja tijekom provedbe

1. Svako plaćanje tijekom provedbe koje vrši Komisija podliježe sljedećim uvjetima:
 - (a) Komisija je morala primiti zahtjev za plaćanjem i izjavu o izdacima;
2. Bez obzira na rezultate revizija koje je obavila Komisija ili Europski revizorski sud, konačna isplata Komisije može se izmijeniti u roku od mjesec dana od dana kada je izvršena ili, u slučaju negativnog salda koji države korisnice moraju nadoknaditi, u roku od devet mjeseci od dana kada je izdana opomena o dugovanju. Takva izmjena isplate ne utječe na dan zaključenja pomoći IPA integrirane u sklopu MED programa.
3. Zaključenje programa ne dovodi u pitanje pravo Komisije da izvrši financijsku korekciju u nekoj kasnijoj fazi.
4. Zaključenje programa ne utječe na obaveze države korisnice da nastave čuvati pripadajuće dokumente, sukladno članku 49.

Članak 49.
Čuvanje dokumenata

1. Svi dokumenti koji se odnose na IPA pomoć integriranu u sklopu programa MED moraju biti dostupni u razdoblju od najmanje tri godine od zaključenja programa IPA u sklopu MED programa.

Ovo razdoblje prekida se u slučaju pravnih postupaka ili na propisno obrazložen zahtjev Komisije.

Dokumenti se pohranjuju u originalu ili u ovjerenim inačicama na uobičajeno prihvatljivim nosačima podataka.

2. Upravljačko tijelo vodi evidenciju o tijelima kod kojih su pohranjeni originalni popratni dokumenti koji se odnose na izdatke i kontrole, uključujući:

- (a) dokumente koji se odnose na specifične nastale troškove i prijavljena plaćanja u sklopu programa, a koji se potrebni za zadovoljavajući tijek revizije, uključujući dokumente koji su dokaz stvarne isporuke sufinanciranih proizvoda ili usluga;
 - (b) izvještaje i dokumente koji se odnose na kontrole koje obavljaju tijela iz članka 32.
3. Upravljačko tijelo osigurava da su dokumenti iz stavka 1 dostupni osobama i tijelima ovlaštenima za provođenje inspekcije te da su izvaci ili kopije dokumenata dostavljeni ovlaštenim osobama i tijelima uključivši barem ovlašteno osoblje Upravljačkog tijela, Tijelo nadležno za ovjeravanje i Revizijsko tijelo te ovlaštene službenike Europske unije i njihove ovlaštene predstavnike.
 4. Uobičajeno prihvaćenim nosačima podataka iz stavka 2 smatraju se:
 - (a) Fotokopije originalnih dokumenata;
 - (b) Mikrofilmovi originalnih dokumenata;
 - (c) Elektroničke inačice originalnih dokumenata;
 - (d) Dokumenti koji postoje samo u elektroničkom obliku.
 5. Postupak utvrđivanja istovjetnosti dokumenata pohranjenih na uobičajeno prihvaćenim nosačima podataka s originalnim dokumentima utvrđuju nacionalna tijela i njime se osigurava da su pohranjene inačice u skladu s nacionalnim zakonskim uvjetima te da se mogu koristiti u svrhu revizije.
 6. Ako dokumenti postoje samo u elektroničkoj inačici, korišteni računalni sustavi moraju biti u skladu s prihvaćenim sigurnosnim standardima koji osiguravaju da su pohranjeni dokumenti u skladu s nacionalnim zakonskim uvjetima i da se mogu koristiti u svrhu revizije.

Odjeljak IV.

Automatski opoziv sredstava

Članak 50.

Opoziv sredstava

1. Komisija automatski opoziva bilo koji dio proračunskih izdvajanja za IPA pomoć gdje, do 31. prosinca treće godine nakon godine *n* koja označava godinu u kojoj je preuzeta proračunska obveza:
 - (i) sredstva nisu utrošena u svrhu predfinanciranja; ili
 - (ii) nisu iskorištena za plaćanje tijekom provedbe; ili
 - (iii) nije predložena izjava o izdacima u vezi s njima.
2. Dio proračunskih izdvajanja koji je na dan 31. prosinca 2015. još otvoren automatski se opoziva ako Komisija nije primila prihvatljiv zahtjev za isplatu do 31. ožujka 2017.

3. Države korisnice zajednički snose odgovornost za mogući opoziv sredstava.

Odjeljak V.
Nepravilnosti i povrat sredstava

Članak 51.
Nepravilnosti

1. Svaka država korisnica koja je domaćin projektnom partneru odgovorna je za sprečavanje i otkrivanje nepravilnosti, za donošenje odluka o njima te za njihovo ispravljanje.
2. Svaka država korisnica koja je domaćin projektnom partneru odgovorna je za izvještavanje Komisije o nepravilnostima putem sustava praćenja Presage kao i za izvještavanje o postupcima uspostavljenima u odnosu na sve prethodno prijavljene nepravilnosti i na važne promjene koje iz njih proizlaze.

U roku od dva mjeseca od završetka svakog kvartala, države korisnice izvješćuju Komisiju o svim nepravilnostima koje su bile predmetom primarnih administrativnih ili sudskih nalaza.

3. Nepravilnosti prijavljuje država korisnica u kojoj je nastao izdatak za provedbu zajedničkoga projekta.
4. Svaka država korisnica šalje kopiju tromjesečnih izvješća Upravljačkom tijelu. Upravljačko tijelo sastavlja registar tih izvješća s ciljem informiranja Komisije o nepravilnostima na programskoj razini.

Članak 52.
Povrat sredstava i isplata

1. Svaka država korisnica koja je domaćin projektnom partneru odgovorna je za povrat nepropisno plaćenih sredstava zajedno s kamatama koje snose projektni partneri i za isplatu nepropisno plaćenih sredstava u slučaju neuspješnog postupka za povrat sredstava između Upravljačkoga tijela i vodećeg korisnika.

Nepropisno plaćeni iznosi vraćaju se u roku od dva mjeseca nakon izdavanja zahtjeva Upravljačkoga tijela.

2. U roku od mjesec dana od stupanja na snagu ovog Sporazuma, država korisnica obavještava Upravljačko tijelo o tijelu odgovornom za vraćanje nepropisno plaćenog iznosa. Sljedeće informacije će biti osigurane: ime i adresa tijela, ime, položaj i brojeve telefona i faksa odgovorne osobe.

Upravljačko tijelo mora biti obaviješteno o svim promjenama gore navedenih podataka u roku od pet radnih dana.

Dodatak VIII. sadrži popis nacionalnih vlasti/tijela odgovornih za upravljanje postupkom povrata sredstava u ime države korisnice.

3. U slučaju da Komisija donese odluku o financijskoj korekciji ili isplati, Tijelo nadležno za ovjeravanje i Upravljačko tijelo zajedno odlučuju o financijskoj obvezi država korisnica nakon konzultacija s dotičnim državama korisnicama, temeljem izvješća o reviziji ili drugih dokumenata Komisije. U skladu s ovom odlukom država korisnica isplaćuje iznos naveden u zahtjevu Upravljačkog tijela u roku od mjesec dana.

Poglavlje VII.

Javna nabava, izbor projekata, postupci ugovaranja i provedba projekta

Članak 53.

Pravila javne nabave

U skladu s člankom 121(1) Uredbe (EZ) br. 718/2007, postupak javne nabave u području koje pokriva program IPA u sklopu MED programa slijedi odredbe Poglavlja 3 Dijela 2, Glave IV. Uredbe (EZ, Euratom) br. 1605/2002 i Poglavlja 3 Dijela 2 Glave III. Uredbe (EZ, Euratom) br. 2342/2002, kao i Odluke Komisije C(2007)2034 o pravilima i postupcima primjenjivima na usluge, nabavu i ugovore o radu koji se financiraju iz općeg proračuna Europskih zajednica u svrhu suradnje s trećim zemljama, osim Odjeljka II.8.2. Odluke Komisije C(2007) 2034.

Članak 54.

Pravila sudjelovanja i porijekla, prihvatljivost za donacije

Dodjela ugovora o nabavi i donaciji u sklopu ovog Sporazuma u skladu je s pravilima Uredbe (EZ) br. 1085/2006.

Međutim, odstupanja su dozvoljena u skladu s Odlukom C(2011)3740.

Članak 55.

Izbor projekata

1. Općenitu odgovornost za izbor projekata snosi Odbor za odabir.
2. U prijavama za zajedničke transnacionalne projekte utvrđeni su vodeći partneri koji potpisuju ugovor o subvenciji u ime EFRR partnera, s Upravljačkim tijelom.

Svaki IPA partner će potpisati zaseban ugovor o subvenciji s Upravljačkim tijelom.

Članak 56.

Vodeći partner

1. Vodeći partner predstavlja projekt i djeluje kao jedini izravni kontakt između projekta i struktura zajedničkog upravljanja MED programa.

2. Vodeći partner radi na temelju partnerskog sporazuma iz članka 57. i odgovoran je za pravilnu primjenu projekta i za financijske aspekte dotacije EFRR sredstava pomoći dodijeljenih projektu.
3. U projektnim prijavama naznačena je jasna razlika između aktivnosti - i njihovih troškova - koje se odvijaju na području Europske unije i koriste pomoć iz EFRR-a i onih koje se odvijaju na području država korisnica i koriste IPA pomoć.

Članak 57. ***Partnerski Sporazum***

Vodeći partner utvrđuje način uređivanja svojih odnosa s partnerima koji sudjeluju u projektu u Sporazumu koji obuhvaća, *između ostaloga*, odredbe koje jamče pravilno financijsko upravljanje sredstvima dodijeljenima projektu.

Članak 58. ***Plaćanje doprinosa IPA partneru u programu IPA***

1. Plaćanje IPA doprinosa partneru iz programa IPA vrši se u dva oblika:
 - a) na zahtjev korisnika, uplata predfinanciranja u iznosu od 10% od ukupnog IPA doprinosa za partnera u programu IPA, po potpisivanju ugovora o subvenciji i dokazu o početku projekta;
 - b) plaćanja tijekom provedbe u skladu s dolje određenim uvjetima.
2. Plaćanje doprinosa iz programa IPA može odobriti samo Tijelo nadležno za ovjeravanje pod uvjetom da vodeći korisnik dostavi dokaze o aktivnostima s ciljem provedbe aktivnosti, i da je Zajedničko tehničko tajništvo primilo deklaracije o nastalim rashodima u vezi sa svakim zahtjevom za plaćanje.
3. Partner u programu IPA predaje zahtjev za plaćanjem u eurima, temeljem izjave o likvidaciji izdataka u eurima.

U slučaju projektnih partnera iz država korisnica, oni pretvaraju u eure iznose izdataka s faktura izražene u nacionalnim valutama prije dostavljanja nadležnim kontrolorima u državama korisnicama na potvrđivanje.

Izdaci se pretvaraju u eure koristeći mjesečni računovodstveni devizni tečaj Komisije koji je na snazi posljednjeg mjeseca izvještajnoga razdoblja. Rizik deviznog tečaja snosi dotični projektni partner.

4. Kod plaćanja vodi se računa o iznosima predfinanciranja koji su već isplaćeni korisniku (25% predfinanciranih iznosa primjenjuje se na četiri prva zahtjeva za isplatom).
5. IPA pomoć isplaćuje se u eurima na posebni bankovni račun korisnika otvoren za potrebe projekta i naveden u ugovoru o subvenciji.

Članak 59.
Ugovor o subvenciji

1. Odgovornosti partnera iz programa IPA za slučaj nepravilnosti utvrđuju se u ugovoru o subvenciji koji se zaključuje između Upravljačkoga tijela i IPA partnera.
2. Upravljačko tijelo snosi zakonsku odgovornost za ugovor o subvenciji sa strane MED programa, i donosi odluke o tijelu programa odgovornom za potpisivanje ugovora u njegovo ime.

Odluku o korištenju raspoloživih sredstava iz IPA pomoći donosi Odbor za odabir. Temeljem odluke Odbora za odabir, programsko tijelo koje je odredilo Upravljačko tijelo potpisuje ugovor o subvenciji, u ime Upravljačkoga tijela, s vodećim partnerom na provedbi projekta i sa svakim IPA partnerom za njegov dio subvencije. Pri zaključivanju ugovora o subvenciji, programsko tijelo koje je odredilo Upravljačko tijelo, ne može odstupati od odluka Odbora za praćenje.

3. IPA pomoć odobrava se isključivo za projekte opisane u obrascu zahtjeva koji je odobrio Odbor za odabir, i on je sastavni dio ugovora o subvenciji.
4. Ugovor o subvenciji zaključuje se u eurima.
5. Upravljačko tijelo odgovorno je za povrat nepropisno plaćenih iznosa u okviru ugovora o subvenciji.

U slučaju nepravilnosti koje je počinio vodeći korisnik ili projektni partner i nemogućnosti da se Upravljačkom tijelu nadoknade nepropisno plaćeni iznosi temeljem ugovora o subvenciji, Upravljačko tijelo zahtijeva da država korisnica ili država članica u kojoj se nalazi vodeći korisnik ili projektni partner vrati Upravljačkom tijelu nepropisno plaćene iznose, u roku od dva mjeseca od upućivanja obavijesti Upravljačkoga tijela.

6. Zajedničko tehničko tajništvo redovito izvještava države korisnice o potpisivanju ugovora o subvencijama u roku od pet radnih dana od dana potpisivanja ugovora.

U slučaju povlačenja iz ugovora o subvenciji, države korisnice moraju biti obaviještene u svakom slučaju prije nego li se povlačenje počne odvijati.

Članak 60.
Projekti tehničke pomoći

1. Aktivnosti tehničke pomoći vezane uz upravljanje programom provode programska tijela i nacionalna tijela i kontaktne točke u državama korisnicama.
2. Tehnička pomoć financirana iz sredstava IPA programa provodi se u skladu s istim postupcima, uključujući tu i nabavu, a koji se jednaki onim postupcima predviđenim za tehničku pomoć koja se financira iz EFRR-a.

3. Projekti tehničke pomoći koje provode programska tijela u skladu su s pravilima za prihvatljivost na razini programa.

Projekti tehničke pomoći koje provode kontaktne točke u državama korisnicama u skladu su s IPA provedbenim pravilima, uključujući nabavu, utvrđenima u programskim dokumentima i u ovom Sporazumu.

Članak 61. Dužnosti izvješćivanja

1. Izvješća o napretku i zahtjevi za plaćanje povezani su za vrijeme provedbe programa.

Predaju se u pravilnim vremenskim razmacima, u načelu svakih šest mjeseci, za vrijeme provedbe projekta.

2. Partner u programu IPA može zatražiti doprinos iz programa IPA dostavljanjem dokaza o napretku kako je opisano u planu rada projekta.
3. Završno izvješće o napretku predaje se uz zadnji zahtjev za plaćanjem unutar dva mjeseca nakon završetka projekta.
4. Rokovi za izvješća utvrđuju se u ugovorima o subvenciji.

Detaljna pravila o izvještajima biti će objašnjena u Priručniku za provedbu programa.

Članak 62. Detaljna pravila o provedbi

Detaljna pravila o pozivu na dostavu projektnih prijedloga, ugovaranju i provedbi projekta uređuju se u programskim dokumentima koje odobrava Odbor za praćenje.

Poglavlje VII. Završne odredbe

Članak 63. Tumačenje

1. Ako u ovom Sporazumu nema izričite suprotne odredbe, pojmovi iz ovog Sporazuma imaju jednako značenje koje im se pripisuje u Uredbi (EZ) br. 1085/2006. i Uredbi (EZ) br. 718/2007.
2. Ako u ovom Sporazumu nema izričite suprotne odredbe, pozivanje na ovaj Sporazum znači pozivanje na Sporazum sa svim njegovim pripadajućim izmjenama, dopunama ili zamjenama.
3. Svako pozivanje na uredbe Vijeća ili Komisije odnosi se na inačice tih uredbi kako je navedeno u ovom Sporazumu. Ukoliko je to potrebno, izmjene navedenih uredbi integriraju se u ovaj Sporazum putem izmjena i dopuna.

4. Naslovi u ovom Sporazumu nemaju pravni značaj i ne utječu na njegovo tumačenje.

Članak 64.

Djelomična nevaljanost i slučajne pravne praznine

1. Ako je odredba ovog Sporazuma nevaljana ili to postane ili ako Sporazum sadrži slučajne praznine, to ne utječe na valjanost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Stranke zamjenjuju nevaljane odredbe valjanima, koje su u najvećoj mogućoj mjeri sukladne svrsi i namjeri nevaljanih odredaba.
2. Stranke popunjavaju svaku slučajnu prazninu odredbama koje najviše odgovaraju svrsi i namjeri ovog Sporazuma, u skladu s Uredbom (EZ) br. 1085/2006 i Uredbom (EZ) br. 718/2007.

Članak 65.

Revidiranje i izmjene

1. Provedba ovog Sporazuma podložna je periodičnim kontrolama prema dogovoru stranaka.
2. Izmjene o kojima su stranke postigle dogovor moraju biti u pisanom obliku i sastavni su dio ovog Sporazuma. Te izmjene stupaju na snagu na datum koji odrede stranke.

Članak 66.

Prestanak

1. Ne dovodeći u pitanje stavak 2, ovaj Sporazum prestaje tri godine nakon datuma zaključenja IPA pomoći u sklopu MED programa, što ne isključuje mogućnost financijskih korekcija Komisije u skladu s člankom 56. Uredbe (EZ) br. 718/2007.
2. Bilo koja stranka može okončati ovaj Sporazum tako da uputi pisanu obavijest ostalim strankama. Takav prestanak stupa na snagu šest kalendarskih mjeseci od datuma pisane obavijesti.

Članak 67.

Rješavanje nesuglasica

1. Nesuglasice u tumačenju, učincima ili provedbi Sporazuma, na bilo kojoj ili svim razinama sudjelovanja, rješavaju se sporazumno konzultacijama između stranaka.
2. U slučaju nepostizanja sporazuma, stranke mogu pribjeći arbitraži u skladu s Fakultativnim pravilima Stalnog arbitražnog suda za arbitražu između međunarodnih organizacija i država, a koja su na snazi na datum sklapanja ovog Sporazuma.
3. Jezik koji se koristi u postupcima arbitraže je engleski jezik. Tijelo ovlašteno za imenovanje je glavni tajnik Stalnog arbitražnog suda i to na pisani zahtjev jedne od stranaka. Odluka arbitra obvezujuća je i konačna za sve stranke.

Članak 68.
Priopćenja

1. Sva priopćenja u vezi s ovim Sporazumom sastavljaju se u pisanom obliku i na engleskom jeziku. Svako priopćenje mora biti potpisano i upućeno u izvorniku ili faksom.
2. Priopćenja u vezi ovog Sporazuma šalju se na sljedeće adrese:

Za Komisiju:

Europska komisija
Opća uprava za regionalnu politiku
B-1049 Bruxelles / Belgija
Faks + 32 2 296 32 90

Za državu korisnicu

Republika Hrvatska
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
Adresa: Trg kralja Petra Krešimira IV,
10 000 Zagreb, Republika Hrvatska
Faks.: +385 1 6391 993

Za Zajedničko upravljačko tijelo

Direction Générale Adjointe des Relations Internationales et des Affaires Européennes
Autorité Unique de Gestion MED
Région Provence-Alpes-Côte d'Azur
27, Place Jules Guesde – 13481 MARSEILLE Cedex 20
Faks : +33 4 91 57 55 05

Članak 69.
Broj izvornika

Ovaj Sporazum sastavljen je u tri primjerka na engleskom jeziku.

Članak 70.
Dodaci

Dodaci čine sastavni dio Sporazuma.

Članak 71.
Stupanje na snagu

Sporazum stupa na snagu na datum potpisivanja. Ako ga stranke ne potpišu istog datuma, Sporazum stupa na snagu na datum kada ga je potpisala posljednja od tri stranke.

Potpisao, za i u ime Vlade Republike Hrvatske, u Zagrebu, dana 30. studenog 2012.

Matija Derk – pomoćnik ministra u Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije,

NIPAK

Potpisao, za i u ime Komisije, u Bruxellesu dana 7. svibnja 2012.

Walter Deffa, glavni direktor

Potpisao, za i u ime Zajedničkoga upravljačkog tijela, u Marseilleu, dana 19. lipnja 2012.

Michel Vauzelle, predsjednik regije Provence-Alpes-Cote d'Azur

DODATAK I.

Operativni program Mediteran

CCI 2007 CB 163 PO 045

Europska teritorijalna suradnja
Program Mediteran
 Europski fond za regionalni razvoj

OPERATIVNI PROGRAM MEDITERAN
2007.-2013.

(CCI 2007 CB 163 PO 045)

*Verzija usvojena od
 Europske komisije*

*Odluka C (2011) 1706
 16/3/2011*

Programme cofinancé par le Fonds Européen
 de Développement Régional

Programme cofinanced by the European Regional
 Development Fund

SAŽETAK

Uvod	41
I. STRATEŠKI OKVIR I TRANSNACIONALNI PRIORITETI	42
I.1. Ciljevi i kontekst	42
a) Novi smjerovi kretanja za razdoblje 2007.-2013.	42
b) Europska kretanja vezana uz transnacionalnu suradnju	43
c) Područja koja zadovoljavaju uvjete (Prihvatljiva područja)	43
I.2. Stanje područja Mediterana i razvojne perspektive	46
a) Kontekst područja Programa Mediteran	46
b) Inovacije u području programa Mediteran	49
c) Okoliš u području Programa Mediteran	51
d) Pristupačnost u području Programa Mediteran	55
e) Policentrični i integrirani razvoj u područja programa Mediteran	59
SWOT analiza područja programa Mediteran	62
I.3. Strategija programa Mediteran	65
a) Opći ciljevi Programa Mediteran	65
b) Definicija osi i ciljeva	65
c) Prikaz sustava pokazatelja	70
d) Kategorije projekata za provedbu operativnog programa	75
e) Utvrđivanje strateških projekata	75
f) Načela ojačanja upravljanja i stvaranja visoko kvalitetnih projekata	76
g) Primjeri iz prijašnjih programskih razdoblja (Medocc i Archimed)	78
I.4. Usklađivanje Programa Mediteran s europskim i nacionalnim usmjerenjima	81
a) Usklađenost sa Strateškim smjernicama Zajednice	81
b) Dosljednost nacionalnim strategijama	82
c) Koordinacija s drugim europskim programima	83
I.5. Ex ante evaluacija – Zaključci i preporuke	91
a) Preporuke evaluacije već su usvojene u OP-u	91
b) Evaluacija dijagnoze i SWOT analize	91
c) Procjena relevantnosti i koherentnosti strategije	91
d) Procjena očekivanih rezultata i utjecaja Programa Mediteran (kvantifikacija ciljeva - pokazatelja) ...	91
e) Procjena mehanizama provedbe i promatranja	92
f) Uključivanje napomena proizašlih iz ex ante evaluacije u operativni program	92
I.6. Prezentacija Strateške procjene utjecaja na okoliš	93
a) Uključivanje napomena o izvješću o okolišu u operativni program	93
b) Uključivanje napomena proizašlih iz javnog savjetovanja u operativni program	94
c) Mjere u vezi s praćenjem utjecaja na okoliš programa Mediteran	94
II. OPIS PRIORITETA	95
PRIORITETNA OS 1: Jačanje inovacijskog kapaciteta	95

CILJ 1.1.: Širenje inovativnih tehnologija te znanja i iskustva.....	95
CILJ 1.2.: Jačanje strateške suradnje između aktera gospodarskog razvoja i tijela javne vlasti	96
PRIORITETNA OS 2: Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja.....	97
CILJ 2.1.: Zaštita i unaprjeđenje prirodnih bogatstava i baštine	97
CILJ 2.2.: Promicanje energija iz obnovljivih izvora i poboljšanje energetske učinkovitosti.....	98
CILJ 2.3.: Sprječavanje pomorskih rizika i jačanje pomorske sigurnosti.....	99
CILJ 2.4. Sprječavanje i suzbijanje prirodnih rizika	100
PRIORITETNA OS 3: Poboljšanje pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti.....	102
CILJ 3.1: Povećanje pomorske pristupačnosti i prometnih kapaciteta kroz multimodalnost i intermodalnost.....	102
CILJ 3.2: Podrška korištenju informacijske tehnologije u cilju bolje pristupačnosti i teritorijalne suradnje	103
PRIORITETNA OS 4: Promicanje policentričnog i integriranog razvoja područja Mediterana.....	105
<i>Glavna pitanja:</i>	105
CILJ 4.1: Koordinacija razvojnih politika i usavršenje teritorijalnog upravljanja	105
CILJ 4.2: Jačanje identiteta i unaprjeđenje kulturnih bogatstava u cilju bolje integracije područja Mediterana	106
PRIORITETNA OS 5: Tehnička pomoć	107
III. PLAN FINANCIRANJA I OMJERI SUFINANCIRANJA	108
III.1. Proračun	108
III.2. Financijske tablice	109
IV. PROVEDBA PROGRAMA / POSTUPCI UPRAVLJANJA	114
IV.1. Određivanje nadležnih tijela i ostalih tijela uključenih u postupak provedbe Operativnog programa.....	114
a) Upravljačko tijelo	114
b) Certifikacijsko tijelo.....	116
c) Revizorsko tijelo	117
d) Odbor za praćenje.....	118
e) Nacionalna tijela nadležna za Program u državama sudionicama	119
IV.2. Mobilizacija, kretanje i kontrola financijskih tijekova ERDF-a	121
a) Programski račun i plaćanje korisnicima	121
b) Sustav kontrole.....	122
c) Nepravilnosti i financijske korekcije	122
IV.3. Opis sustava praćenja i procjene	126
a) Sustavi praćenja.....	126
b) Sustavi procjene.....	126
c) Razmjena računalnih podataka	127
IV.4. Programiranje projekata i postupci tehničke provedbe.....	128
a) Dvije vrste natječaja za projekte Programa Mediteran	128
b) Postupak odabira projekata.....	128
IV.5. Informiranje i promidžba.....	131
DODATAK	132

Kratice

AA	Audit Authority	Revizorsko tijelo
CA	Certifying Authority	Certifikacijsko tijelo
CARDS	Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation	Pomoć Europske zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji
CIP	Competitiveness and Research Framework Programme	Okrvni program za konkurentnost i inovacije
CSG	Community Strategic Guidelines	Strateške smjernice Zajednice
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
EFF	European Fisheries Fund	Europski fond za ribarstvo
ENPI	European Neighbourhood and Partnership Instrument	Instrument za europsko susjedstvo i partnerstvo
ERA	European Research Area	Europski istraživački prostor
ERDF	European Regional Development Fund	Europski fond za regionalni razvoj
ESDP	European Spatial Development Perspective	Europska perspektiva prostornog razvoja
ESF	European Social Fund	Europski socijalni fond
ESPON	European Spatial Planning Observation Network	Europska mreža za praćenje prostornog planiranja
FP7	Seventh Research Framework Programme	Sedmi okvni istraživački program
ICT	Information and communication technologies	Informacijske i komunikacijske tehnologije
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance	Instrument predpristupne pomoći
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-Accession	Instrument za strukturne strategije u predpristupnom razdoblju
JTS	Joint Technical Secretariat	Zajedničko tehničko tajništvo
MA	Managing Authority	Upravljačko tijelo
NSRF	National Strategic Reference Framework	Nacionalni strateški referentni okvir
PHARE	European assistance programme for central and eastern European countries	Europski program pomoći za države srednje i istočne Europe
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development	Poseban pristupni program Europske unije za poljoprivredu i ruralni razvoj
SEA	Strategic Environmental Assessment	Strateška procjena utjecaja na okoliš
SME	Small and Middle size Enterprises	Mala i srednja poduzeća
SSS	Short Sea Shipping	Međuobalna prometna povezanost
SWOT	Strength, Weakness, Opportunity, Threats	Prednosti, slabosti, mogućnosti i prijetnje

Uvod

Programsko je razdoblje 2007-2013 obilježeno značajnim promjenama u europskoj strukturalnoj politici.

Lisabonska agenda jasno navodi da bi Europa trebala postati jak konkurentski prostor, utemeljen na gospodarstvu znanja. Njegov gospodarski potencijal i privlačnost trebali bi ojačati budući da europske države nisu dovoljno inovativne da se suoče s međunarodnom konkurencijom.

Države u Mediteranskom području trebaju se izboriti za svoje mjesto ispred drugih europskih regija, te iskoristiti iznimne mogućnosti koje Sredozemno more nudi za međunarodno povezivanje europskih tržišta i za bolje korištenje mediteranskih prostornih potencijala.

Ovaj cilj podrazumijeva ponovno preispitivanje uvjeta suradnje i intervencije kojima se davala prednost tijekom razdoblja 2000-2006.

Bitno je osigurati da prioritet dobiju projekti s velikom strateškom vrijednošću, u skladu sa ciljevima iz Lisabona i Gothenburga, što će imati izravan i značajan utjecaj na konkurentnosti lokalnih, regionalnih, državnih i transnacionalnih gospodarskih sustava mediteranskog prostora.

Više nego ikada, transnacionalna dimenzija projekata postaje ključan preduvjet za uspjeh. Iznad uspostavljanja međunarodnih partnerstava, trebaju biti ostvareni ciljevi koji se razlikuju zbog svoje jasne transnacionalne dimenzije od ciljeva Konvergencije i Regionalne konkurentnosti i zapošljavanja.

Osim specifičnih pitanja izloženih u ovome dokumentu (inovacija, okoliš, pristupačnost, održivi razvoj grada), Operativni program Mediteran posebno se bavi uvjetima provedbe programa (kakvoća partnerstava, integrirana i strateška priroda projekata).

Ovaj bi pristup trebao jamčiti optimalno korištenje financijskih sredstava unutar ograničenog proračunskog okvira, istovremeno omogućujući poštivanje ključnih uvjeta vezanih uz održivi razvoj mediteranskog prostora (poštivanje i zaštita okoliša, teritorijalna povezanost, policentrizam).

S ciljem ostvarivanja Operativnog programa Mediteran, države članice su s Komisijom Europske unije osnovale početkom 2006. godine Radnu skupinu koja se sastala sedam puta između svibnja 2006. i travnja 2007.

Njezin se rad isprva zasnivao na dvije posebne radne skupine odgovorne za predlaganje strateških usmjerenja i postupaka provedbe za Program Mediteran.

Tijekom 2006. godine, okupljena je skupina neovisnih stručnjaka s ciljem izrade postupka, preuzimajući odgovornost za razradu socioekonomske dijagnoze, SWOT analizu, sustav pokazatelja, ex ante evaluaciju i stratešku procjenu utjecaja na okoliš.

Do ožujka 2007. godine, sastavljene su 4 privremene verzije Operativnog programa Mediteran na engleskom i na francuskom jeziku. Te su verzije koristili članovi Radne skupine u svojim savjetovanjima te su pružile priliku brojnim državnim i regionalnim sudionicima da se prouče operativni program i daju svoj doprinos.

I. STRATEŠKI OKVIR I TRANSNACIONALNI PRIORITETI

Specifičnost mediteranskog područja je u tome što uključuje europske regije koje su, iako preko mediteranske obale otvorene prema ostatku svijeta, "periferne" u okviru Europske unije.

Južna se Europa nalazi u nepovoljnom položaju u usporedbi s dinamikom sjevernih metropolitanskih područja (London, Pariz, Frankfurt). Mediteranske zemlje svojstveno obilježava zemljopisna rascijepjenost zbog posebno duge obale koja ne olakšava razmjene.

Koristeći svoju iznimnu povijesnu baštinu, mediteranski bi prostor trebao posegnuti za novim sredstvima u stvaranju dinamičnijeg gospodarstva i radnih mjesta te očuvanju svoje atraktivnosti za sve profile stanovništva.

Program Mediteran trebao bi na takav način omogućiti napredak, nadograđujući se na glavne smjernice novog programskog razdoblja (posebice na Lisabonsku agendu i Ciljeve iz Gothenburga) i na iskustva prikupljena iz prethodnih programa (naročito MEDOCC i Archimed)

Potiče se razvoj visokokvalitetnog programa, putem učinkovite provedbe projekata koji unaprjeđuju njihovo upravljanje i primjenjuju nove pokazatelje praćenja, provedbe i rezultata.

I.1. Ciljevi i kontekst

a) Novi smjerovi kretanja za razdoblje 2007.-2013.

Slijedeći naputke iz Lisabona (2000) i Gothenburga (2001), Europska je unija je postavila političke ciljeve koji streme ka jačanju dinamike europske konkurentnosti te istovremeno ostvaruju društvenu povezanost i ciljeve održivog razvoja.

Međutim, Europsko je vijeće u Bruxellesu (22. i 23. ožujka 2005) izjavilo da Lisabonski ciljevi nisu u cijelosti ispunjeni. Stoga je usvojena strategija koja refokusira prioritete na konkurentnost, inovaciju, razvoj i zapošljavanje, istovremeno navodeći da tri cilja Lisabonske strategije – gospodarski, društveni i ekološki - treba ostvarivati na uravnotežen način.

Novi su europski prioriteti povezivanja definirani u "Strateškim smjernicama Zajednice za koheziju" (CSG)¹ a uzimaju u obzir Smjernice šire gospodarske politike i Europsku strategiju zapošljavanja (EES).

Cilj je ojačati gospodarsku i društvenu povezanost kako bi se stvorili povoljni uvjeti za skladan, uravnotežen i održiv razvoj Europske zajednice. Djelovanje Zajednice usmjereno je na rješavanje problema vezanih uz gospodarsku, društvenu i prostornu različitost, na ubrzanje gospodarskog restrukturiranja i na starenje stanovništva.

U srpnju 2006. godine, Komisija je odobrila konačne propise vezane uz reformu Europske kohezijske politike za razdoblje od 01. siječnja 2007. do 31. prosinca 2013².

Dodijeljeno je 308 milijardi eura za aktivnosti koje su u skladu s tri nova cilja: Konvergencija; Regionalna konkurentnost i zapošljavanje; Europska teritorijalna suradnja.

¹ Priopćenje Komisije, Kohezijska politika kao potpora razvoju i zapošljavanju: Strateške smjernice Zajednice 2007-2013 COM(2005)0299

² Uredba (EZ) br. 1080/2006 Europskog parlamenta i Vijeća iz srpnja 2006. o Europskom fondu za regionalni razvoj; Uredba (EZ) br. 1081/2006 Europskog parlamenta i Vijeća iz srpnja 2006. o Europskom socijalnom Fondu; Uredba (EZ) br. 1082/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 05. srpnja 2006. o Europskoj skupini za teritorijalnu suradnju (EGTC); Uredba (EZ) br. 1083/2006 iz srpnja 2006. koja donosi opće odredbe o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu Uredba (EZ) br. 1084/2006 od 11. srpnja 2006. kojom se uspostavlja Kohezijski fond.

U tom okviru, cilj je Europske teritorijalne suradnje ojačati gospodarsku i društvenu povezanost kroz suradnju na prekograničnoj, transnacionalnoj i međuregionalnoj razini, nadograđujući se na prethodnu INTERREG inicijativu. Financijska sredstva dodjeljuje ERDF³.

b) Europska kretanja vezana uz transnacionalnu suradnju

U smislu Transnacionalne suradnje, Uredbe ERDF-a naglašavaju četiri prioriteta:

- Inovacija: stvaranje i razvoj znanstvenih i tehnoloških mreža, jačanje regionalnih kapaciteta istraživanja i razvoja te inovacija, gdje se na taj način pruža izravan doprinos uravnoteženom gospodarskom razvoju transnacionalnih područja.
- Okoliš: upravljanje vodama, energetska učinkovitost, prevencija rizika i zaštita okoliša aktivnosti s jasnom transnacionalnom dimenzijom.
- Pristupačnost: aktivnosti za poboljšanje pristupačnosti i kakvoće usluga prijevoza i telekomunikacija gdje za to postoji jasna transnacionalna dimenzija.
- Održivi razvoj grada: jačanje policentričnog razvoja na transnacionalnoj, državnoj i regionalnoj razini, s jasnim transnacionalnim učinkom.

c) Prihvatljiva područja

Između 2007. i 2013. godine, transnacionalna suradnja u Programu Mediteran prvenstveno će se temeljiti na prethodnim područjima suradnje, ujedinjujući programska područja Medocc i Archimed.

Nakon odluke Komisije od 31. listopada 2006. kojom je sastavljen popis prihvatljivih područja i područja transnacionalne europske teritorijalne suradnje, Program Mediteran obuhvaća sljedeća područja NUTS II⁴:

- **Cipar**: čitava država
- **Francuska**: 4 regije – Korzika, Languedoc-Roussillon, Provansa-Alpe-Azurna obala, Rona-Alpe
- **Grčka**: čitava država
- **Italija**: 18 regija: Abruzzo, Apulia, Basilicata, Calabria, Campania, Emilia-Romagna, Friuli-Venezia Giulia, Lacij, Liguria, Lombardija, Marche, Molise, Umbrija, Pijemont, Sardinija, Sicilija, Toskana, Veneto.
- **Malta**: čitava država
- **Portugal**: 2 regije – Algarve, Alentejo
- **Slovenija**: čitava država
- **Španjolska**: 6 autonomnih regija i dva autonomna grada – Andaluzija, Aragon, Katalonija, Balearsko otočje, Murcia, Valencia, Ceuta i Melilla
- **Ujedinjeno Kraljevstvo**: 1 regija gospodarskog programa – Gibraltar

Izvan ovih regija, sudjelovanje neprihvatljivih područja Mediterana je moguće, ali ograničeno. Povrh toga, Program Mediteran poziva **mediteranske države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje**, no zainteresirane će države morati sudjelovati s vlastitim sredstvima iz Instrumenta predpristupne pomoći (IPA).

Hrvatska, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Albanija dale su pozitivan odgovor. Druge države u okviru programa IPA imaju mogućnost kasnijeg priključivanja programu. Pravila njihova pristupanja utvrđena su člankom 86(4) IPA Implementacijska pravila (Regulativa 718/2007) i Financijskim ugovorom između dotičnih zemalja, Komisije i Upravljačkog tijela.

³ ERDF: Europski fond za regionalni razvoj

⁴ Odluka Komisije od 31. listopada 2006. kojom je sastavljen popis regija i područja prihvatljivih za financiranje iz Europskog fonda za regionalni razvoj u okviru prekogranične i transnacionalne europske teritorijalne suradnje za razdoblje od 2007. do 2013. godine (2006/769/EZ)

Osim toga, prema članku 21(2) Uredbe ERDF-a, u kontekstu transnacionalne suradnje i u opravdanim slučajevima, ERDF može financirati nastale izdatke partnera smještenih izvan područja koja sudjeluju u aktivnostima u iznosu do 20% ukupnih sredstava ERDF koja su zatražili projektni partneri iz EU. Ta sredstva moraju biti namjenska i moraju ići u korist regija uključenih u Program Mediteran.

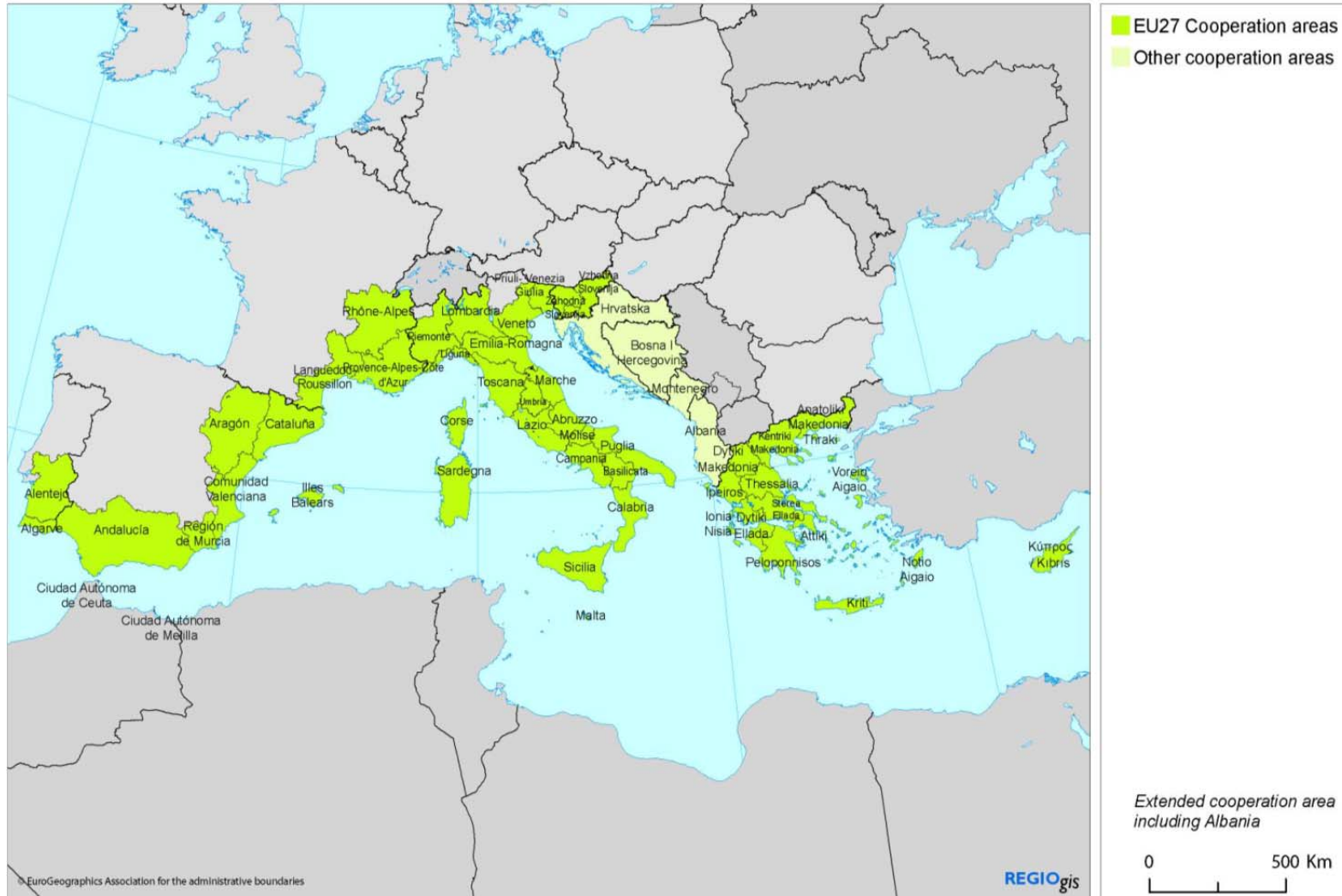
Isto tako, prema članku 21(3), ERDF može financirati izdatke nastale u provedbi aktivnosti ili dijelova aktivnosti na području država izvan Europske zajednice u iznosu do 10% ukupnih sredstava ERDF koja su zatražili projektni partneri iz EU. Sredstva dodijeljena na temelju ove mogućnosti fleksibilnosti od 10% moraju biti namjenska i moraju ići u korist regija uključenih u Program Mediteran.

Iznos od 20% ili 10% primjenjiv je na razini projekta u cilju izbjegavanja korištenja te mogućnosti tek za mali broj projekata.

Odbor za praćenje će odlučivati hoće li (ili ne) iskoristiti tu mogućnost te će navesti, ako je potrebno, svoje uvjete provedbe. Ipak, sredstva dodijeljena temeljem spomenute mogućnosti moraju se koristiti pod odgovornošću partnera koji se nalazi u mediteranskoj državi Unije radi osiguravanja valjanih postupaka revizije i kontrole.

Structural Funds 2007 - 2013: Transnational Cooperation Mediterranean

I.2. Stanje područja Mediterana i razvojne perspektive

Cilj je društveno-gospodarske dijagnoze i SWOT analize područja Mediterana pružiti čitatelju “kratak pregled” stanja programskoga područja. U tom smislu, posebno su usmjerene na predočavanje različitosti unutar prihvatljivih područja te razlika između Programa Mediteran i njegovih okolnih područja.

Dijagnoza i SWOT analiza ističu glavne karakteristike područja kako bi se unutar Programa Mediteran odredila najvažnija pitanja na kojima bi se aktivnosti održivog razvoja mogle temeljiti u narednim godinama.

Kao takve, odnose se na strateška usmjerenja Europske unije predstavljena u Strateškim smjernicama Zajednice i propisima EU-a razrađenima oko četiri glavne teme, koje predstavljaju temelje strategije Programa Mediteran: socioekonomski razvoj i inovacije; okoliš i baština; teritorijalna pristupačnost; teritorijalni razvoj, policentrizam i kultura.

a) Kontekst područja Programa Mediteran

Obilježja krajolika

Područje Programa Mediteran karakterizira **vrlo raznolik i vrlo osjetljiv krajolik**, koji se sastoji od vrlo duge obale, planinskih regija (Alpe, Pirineji, Pindos itd.), brojnih rijeka i jezera, iznimno širokih i plodnih polja, šuma te mnoštva otoka, od kojih su dva nove države članice (Malta i Cipar).

Iz tih je razloga područje suočeno s **teškoćama u komunikaciji i pristupu** između država, regija (veze između istoka i zapada, otoka) i s okolnim područjima (naročito sa Sjevernom Europom).

Nadalje, **geografska rascjepkanost područja** Mediterana također ne olakšava uspostavljanje transnacionalnih **usklađenih razvojnih strategija** između država članica, regija ili glavnih metropolitanskih područja. Administrativne granice često karakteriziraju važne **fizičke granice**, koje stvaraju potrebu za snažnim sustavima suradnje radi usklađivanja politika u strateškim područjima poput okoliša, prirodnih rizika, pomorske sigurnosti ili gospodarskoga razvoja.

S druge strane, mediteranske Zemlje, osobito Sredozemno more, zadržale su – od davnine - **važne uloge super – autoceste za** transport, koje omogućuju trgovinu i kulturnu razmjenu između ljudi iz regija, zaleđa regija i ostalih kontinenata (Afrike, Srednjeg Istoka i Azije).

Povijest Mediterana važna je za razumijevanje podrijetla i razvoja zapadne civilizacije. Velik dio **povijesti i kulturne baštine** ovoga područja još uvijek se nalazi u gradovima mediteranskoga područja. Neki od njih iznimno su **snažni gospodarski centri** rasta (npr. Barcelona, Valencija, Marseille, Lyon, Milano, Torino, Rim, Atena). Povijest, kultura i povoljna klima čine ovo područje **izrazito atraktivnim**, što potiče **turističku djelatnost**, ali također predstavlja izvor pritiska na kulturnu i prirodnu baštinu.

S obzirom na okoliš, područje Mediterana obiluje biološkom raznolikošću. Ovo područje klasificirano je kao **žarišna točka biološke raznovrsnosti** zbog bogate biološke raznovrsnosti i ugroženog statusa. Ova žarišna točka uključuje more, velike močvare i rijeke, planinske regije, šume i polja. Ono je dom brojnih biljnih zajednica koje se razlikuju ovisno o kiši, geografskoj širini i tlu.

U nekim regijama područja Mediterana, pretjerana eksploatacija u kombinaciji s lošom eksploatacijom prirodnih bogatstava dovela je do teškog **propadanja prirodnog okoliša**. Iz ovih razloga, zaštita teritorijalne baštine – prirode i krajolika – predstavlja snažno pitanje za budućnost.

Na području **poljoprivrede**, mediteranske regije povjesničari karakteriziraju kao “zone proizvodnje maslina”, koja se može smatrati biljkom koja razdvaja (prirodni) identitet područja od njegovoga sjevernog zaleđa. No, proizvodi se i nekoliko drugih biljnih kultura, uglavnom žitarice i voće, a razvijeno je i stočarstvo. Zajedno sa šumarstvom,

one pogoduju lokalnom i nacionalnom gospodarstvu regije (izvoz uglavnom prehrambenih proizvoda). Istovremeno, **ribarstvo** još uvijek tvori važnu djelatnost nekih regija i njime je potrebno upravljati u skladu sa zaštitom prirodnog okoliša i sprječavanja pomorskih zagađenja.

U vrijeme globalnih **klimatskih promjena**, mediteranska područja vrlo su osjetljiva na **prirodne opasnosti** poput suše, šumskih požara i poplava. **Nedostatak vodnih** resursa snažno je prisutan na otocima i regijama s obzirom na urbani pritisak i intenzivne poljoprivredne aktivnosti.

Demografija⁵

U državama oko Sredozemnog mora živi 430 milijuna stanovnika⁶ (podaci iz 2003, Eurostat), od čega približno 183 milijuna živi u državama članicama EU-a. 66,9% stanovništva sjeverne obale Sredozemnog mora živi u gradskim područjima⁷.

2006.g. otprilike 110 milijuna osoba živjelo je u prihvatljivim regijama Programa Med, što iznosi 22% ukupnog stanovništva 27 država članica EU (EU27). Regije su obuhvaćale ukupnu površinu od približno 800.000 km², što je gotovo 20% ukupnog područja EU-a (18,86%) – vidjeti Dodatak 1.

Raširenost stanovništva mediteranskog područja **znatno se razlikuje**. Dok prosječna gustoća naseljenosti cijeloga programskog područja iznosi 137 stanovnika po km² (za EU27 ona iznosi 116), ovi podaci za Maltu su 1.280 stanovnika/km², za dvije portugalske regije 32 stanovnika/km², a za gibraltarske regije samo 4 stanovnika/km² ⁸.

Mediterranski su prostori **popularna mjesta življenja**. Istočna obala Španjolske, dvije mediteranske regije Portugala, južna obala Francuske i obalna područja sjeverne Italije te Cipar i Malta, doživjele su **porast populacije** od prosječno 12 osoba na 1000 stanovnika između 2000. i 2005. U obalnim područjima Grčke i južne Italije demografski je rast niži – u nekim regijama država zabilježeno je čak opadanje broja stanovništva⁹.

Što se tiče mnogih europskih područja, porast populacije nije rezultat prirodnog priraštaja, nego uglavnom **migracije** iz inozemstva (izvan i unutar EU-a). Prirodne demografske promjene čak su negativne u Sloveniji i Grčkoj, dok je situacija u drugim mediteranskim zemljama ujednačenija.

K tome, populacija sjeverne obale Sredozemnog mora stari, te je 2005.g. 22,1% stanovništva bilo starije od 65 godina.

Dok je dobna ovisnost mladog stanovništva očito ispod prosjeka EU-a u Španjolskoj, Italiji, Sloveniji i Grčkoj, tendencija je također prisutna u regijama Francuske, Malte, Cipra i Portugala. Suprotno tomu, stopa ovisnosti starijeg stanovništva u ovim državama (Grčka, Španjolska, Italija, Slovenija, francuske mediteranske regije i portugalske regije) daleko je iznad prosjeka EU-a, dok jedino Cipar i Malta imaju stopu ovisnosti starijeg stanovništva malo ispod prosjeka EU-a¹⁰.

⁵ Izvor: www.statistics.gr, www.ypes.gr, www.insee.fr, www.citypopulation.de, www.mof.gov.cy/cystat, www.nso.gov.mt, www.stat.si, www.forum.europa.eu.int/irc/dsis/regportraits/info/data/en

⁶ Države zapadnog Balkana koje nisu članice nisu uključene u ove podatke. Od ukupne populacije 64,1% živjelo je u urbanim područjima (2000).

⁷ Izvor: *Plan Bleu: Demography in the Mediterranean Region*. (Plavi plan: Demografija mediteranskog područja. Stanje i predviđanja). Isabelle Attane i Youssef Courbage, engleska verzija iz 2004.

⁸ Za više detalja vidjeti Dodatak 1. Pripadajući podaci za Sloveniju: 99 stanovnika po km²; za Cipar: 130; za Grčku: 83; za francuske regije 121; za Španjolsku: 115 stanovnika; za Italiju 184.

⁹ Prema prognozama gradske populacije u mediteranskim obalnim gradovima, na sjevernoj obali očekuje se porast gradske populacije od 6 milijuna između 2000. i 2025.g., sa 129 milijuna na 135 milijuna stanovnika. Podaci za južnu obalu prilično su drugačiji: predviđa se povećanje populacije u gradskim centrima sa 145 milijuna 2000.g. na 243 milijuna 2025.g. (+68%).

¹⁰ Vidjeti Dodatak 2.

Gospodarski rezultati i struktura gospodarstva

2003.g. BDP po stanovniku (paritet kupovne moći) u **32 regije od 48 u mediteranskom području** bio je **ispod prosjeka EU**, a 13 regija imale su BDP po stanovniku jednak ovome prosjeku ili 75% ispod njega. U ovome području **stanje je sasvim suprotno** stanju gotovo 10 regija čiji je BDP približan prosjeku EU-a ili prekoračuje 120% prosjeka EU-a (regije sjeverne Italije, Katalonija i Balearski otoci u Španjolskoj, Kontinentalna Grčka (Sterea Ellada) u Grčkoj, regija Rona-Alpe u Francuskoj)¹¹.

Usporedno s tim, **stope rasta** mediteranskih zemalja premašile su prosječne stope rasta EU-a u razdoblju između 2000. i 2005. Međutim, **postoje prilično velike razlike** između mediteranskih zemalja u strukturi rasta BDP-a.

Između 2000. i 2005, Italija, Malta i Portugal imale su određenu nestabilnost u stopama rasta, dok je Grčku, Cipar i Sloveniju karakterizirao dinamičniji razvoj. 2005.g., BDP ove tri države bio je veći od 3%. Nasuprot tome, Italija i Portugal bile su blizu ili ispod 0% godišnje stope rasta¹².

Općenito, unatoč strukturalnim teškoćama i niskoj razini BDP-a po stanovniku u mnogim regijama, relativno dinamična stopa rasta upućuje na **proces približavanja** između sjevernih i južnih europskih država tijekom prvih 5 godina trećega tisućljeća. Međutim, na regionalnoj ili infraregionalnoj razini **gospodarske različitosti još su uvijek vrlo izražene** te čak imaju tendenciju rasta u najsiromašnijim područjima.

U pogledu sektora, nacionalna bruto dodana vrijednost u području Mediterana u 2005.g. proizlazila je uglavnom iz **sektora trgovine i prometa, poslovnih djelatnosti, te financijskih usluga** i drugih usluga. U svim mediteranskim zemljama ovi sektori proizvode između 67 i 77% BDP-a. Međutim, uslužni sektor mnogo se više oslanja na **tradicionalne grane djelatnosti**. No, **gospodarstvo utemeljeno na znanju i nove gospodarske aktivnosti** (dizajn, mediji, komunikacija, marketing, moda...) predstavljaju **snažan potencijal** u najrazvijenijim regijama i potrebno ih je ojačati s obzirom da se suočavaju s međunarodnom konkurencijom.

Usporedno s tim, tradicionalni sektor **turizma**, iako vrlo dinamičan, ipak je posebno ojačati u sektorima koji promiču načela održivog razvoja: posebice u zaštiti okoliša i upravljanju okolišem, te **poljoprivredi i ribarstvu**, koji još uvijek predstavljaju važne djelatnosti u području Mediterana u odnosu na druge europske regije. Dok poljoprivredni sektor u 25 država članica EU (EU25) ostvaruje prosjek od 1,9% bruto dodane vrijednosti, u području Mediterana ovi se podaci kreću od 2,2% u Francuskoj do 5,2% u Grčkoj (2005)¹³.

To upućuje na još uvijek važan položaj **tradicionalnih gospodarskih sektora** koji se temelje na aktivnostima **visokog postotka rascjepkanih malih i srednjih poduzeća** sa često niskom dodanom vrijednošću. Ovi sektori i poduzeća zahtijevaju modernizaciju, partnerstvo i grananje kako bi mogli bolje konkurirati na nacionalnim i međunarodnim tržištima.

Zaposlenost

2004.g. **stopa nezaposlenosti** u EU25 iznosila je 9,1%. Grčka, Španjolska, Francuska i Slovenija imale su nacionalne prosjeke nezaposlenosti iznad ove stope (Grčka: 10,5%, Španjolska: 10,6%, Francuska: 9,6%, i Slovenija: 18,2%). Nasuprot tome, stope nezaposlenosti Cipra, Italije, Malte i Portugala bile su ispod prosjeka EU25 (Cipar: 4,6%, Malta 7,4%, Portugal 6,7%, i Italija 8%).

U najjužnijoj regiji Portugala (Algarve), u većini španjolskih regija, u jugozapadnim talijanskim regijama, u nekima od središnjih grčkih regija, u Sloveniji i na Malti stope nezaposlenosti smanjile su se na 1%. Međutim, situacija je teška u većini grčkih regija, sjevernim i istočnim talijanskim regijama te na Cipru gdje se stopa nezaposlenosti povećala s 0,2% na 2% između 2003. i 2004.

¹¹ Izvor: Eurostat 2006. Vidjeti Dodatke 3 i 4.

¹² Vidjeti Dodatke 5 i 6.

¹³ Izvor: Eurostat – Statistički podaci o poljoprivredi. Podaci 1995.-2005.

S obzirom na **produktivnost radne snage** mediteranskih zemalja, slika je raznolika. Produktivnost je prilično velika u južnoj Francuskoj i sjevernoj i središnjoj Italiji, Središnjoj Grčkoj i Attikiju, Grčka, a niska je do vrlo niska u ostalim regijama.¹⁴

U razdoblju od 1998-2003. produktivnost u Grčkoj i na Cipru porasla je između 10 - 20%. U ostalim regijama, uz samo nekoliko iznimki u Španjolskoj i Francuskoj, stopa rasta regionalne produktivnosti bila je ispod 5% ili negativna, kao u Malti i nekim regijama sjeverne Italije.

S obzirom na stopu zaposlenosti u 2004.g., jedino stopa Cipra, Portugala i Slovenije bila je veća od prosjeka EU-a od 63,8% (Cipar 68,9%, Portugal 67,8% i Slovenija 65,3%). Indikativno, nacionalna stopa zaposlenosti u Španjolskoj iznosi 61,1% u Francuskoj 63.1%, u Italiji 57.6%, i u Grčkoj 59,4% .

b) Inovacije u području programa Mediteran

Obrazovanje

Tijekom razdoblja 2000-2003. četiri mediteranske države utrošile su **više od prosjeka** EU na obrazovanje (Francuska, Cipar, Portugal i Slovenija). Grčka, Španjolska, Italija i Malta potrošile su manje, kada se mjeri kao % BDP-a. Međutim, u svim je državama potrošnja bila povećana tijekom 2000-2003.¹⁵

Čak i broj diplomanata znanosti i tehnologije u mediteranskim državama općenito je ispod prosjeka EU25, a poduzetništvo i gospodarske grane mogu se osloniti na **kvalificiranu radnu snagu** i **visoko obrazovane** mlade ljude.

Činjenica da se broj diplomanata znanosti i tehnologije povećao u svim mediteranskim državama znak je **rastućeg priznanja važnosti ljudskog kapitala** kao pokretača rasta. Ovo je također nedvojbeni temelj za uvođenje inovativnih aktivnosti u mediteranske regije.

Iako su podaci država poput Grčke, Cipra i Slovenije ispod prosjeka EU-a (kreću se od 4,2 do 9,3 diplomiranih na 1000 osoba u dobi od 20-29 godina), ovi podaci moraju se promatrati u kontekstu jer mnogi mladi ljudi (osobito iz Cipra i Grčke) ne diplomiraju u svojoj matičnoj zemlji nego u inozemstvu.¹⁶

Istraživanje i razvoj

Znanost, tehnologija i inovacije čine jedan od temelja politike EU-a. 2000. i 2006.g. vlade EU-a dogovorile su se o povećavanju izdataka za istraživanje i razvoj na 3% BDP-a od 2010.g. Kada je Lisabonska strategija bila razmatrana 2005.g., ovaj je politici posvećeno više pažnje. Prosječni bruto izdaci za istraživanje i razvoj EU-a (GERD) 2004. iznosili su 1,86% ukupnog BDP-a.¹⁷

Među mediteranskim državama, jedino Francuska doseže razinu izdataka iznad prosjeka EU-a. Izdaci svih drugih mediteranskih država nalaze se **poprilično ispod prosjeka**. No, ohrabrujući je trend da se **izdaci za istraživanje i razvoj** ipak **povećavaju** na prostoru država Mediterana, s izuzećem Francuske i Grčke. Opći slika ipak ostaje da **područja Med zaostaju u aktivnostima istraživanja i razvoja** u usporedbi s drugim regijama EU.

¹⁴ U ovim regijama, produktivnost mjerena kao BDP/zaposlenost u eurima kretala se od 50,000 do iznad 60,000. Produktivnost ostalih mediteranskih regija bila je između 20.000 do 50.000 eura.

¹⁵ Izdaci za obrazovanje kao % BDP-a u petnaest država EU-a 2003.g. iznosili su 5,21%. Izdaci mediteranskih država za obrazovanje te su godine iznosili između 3,94% (Grčka) i 7,36% (Cipar). Vidjeti Dodatak 7.

¹⁶ Primjer iz Grčke: Otprilike 75% svih mladih ljudi u dobi od 20-24 godine obrazuju se na najvišem stupnju (sveučilištima), što je prilično visoko u usporedbi s drugim europskim državama.

¹⁷ Izvor: Eurostat 2007.

Većina aktivnosti financira javni sektor, a **u mnogo manjem stupnju privatni sektor**. Kada sveučilišta i javni istraživački centri dovoljno sudjeluju u aktivnostima istraživanja i razvoja tehnologije, međutim, trend u izdacima za istraživanje i razvoj koje financiraju djelatnosti razlikuje se između država.

Između 2000. i 2004. izdaci za istraživanje i razvoj koje su financirale djelatnosti smanjeni su za približno 1% u Francuskoj i Španjolskoj. U Grčkoj, smanjenje je iznosilo oko 4,8% (razdoblje 2001-2003). S druge strane, iste vrste izdataka porasle su na Cipru između 2000. i 2004. za 1,4%, a u Sloveniji tijekom istoga razdoblja za 5,2%. U Portugalu izdaci su se povećali za 4,7% između 2000. i 2003.

Također, udio osoblja za istraživanje i razvoj kao postotak zaposlenih osoba u većini je regija znatno niži od prosjeka EU-a, koji je 2003. bio 1,44%. U državama Mediterana, jedino regija Rona-Alpe u Francuskoj premašuje ovaj prosjek s više od 2%.

Usprkos činjenici što aktivnosti istraživanja i razvoja na prostoru država Mediterana nije na naprednoj razini, **postojanje obrazovnih institucija više razine i javnih istraživačkih centara** čini središnje točke za promicanje ovih aktivnosti u budućnosti.

Patenti i izvoz proizvoda visoke tehnologije

Nedavan porast prijave patenata poboljšao je njihovu gospodarsku važnost i interese tvorca politike. Oni su pokazatelji inovativnosti regija. 2003.g. prosječan broj prijava 15 europskih država (EU15) koje su predane Europskom uredu za patente bio je 161.393 na 1.000.000 stanovnika.

U mediteranskim državama ovi podaci znatno variraju: u Francuskoj su predane 153,74 prijave a u Španjolskoj samo 30,58. U Portugalu je podneseno samo 7.497 prijava. (Za usporedbu, podaci za Njemačku za navedenu godinu: 311.714 prijava).

Svim je ovim državama zajedničko da postoji **porast broja prijava**, što pokazuje da postojanje – ili nedavno osnivanje istraživačkih centara i instituta - pruža **temelj za unaprijeđenje aktivnosti istraživanja i razvoja tehnologije**.

Zaposlenost u djelatnostima visoke tehnologije i uslugama s intenzivnim korištenjem znanja (*knowledge intensive services*) u EU25 iznosi oko 6,9% ukupne zaposlenosti (2004. godina). U tom smislu, većina prostora mediteranskih država imaju zaposlenost **nižu od 5%**¹⁸.

U smislu izvoza proizvoda visoke tehnologije, situacija se čini prilično zadovoljavajuća za Maltu i Francusku, s obzirom da je njihov udio izvoza proizvoda visoke tehnologije kao udio ukupnog izvoza na razini EU25 (Francuska – 20% cijele države) ili prilično iznad toga prosjeka (Malta – 56%).

U Grčkoj, Španjolskoj, Italiji, Cipru, Portugalu i Sloveniji ovaj je udio izvoza na vrlo niskoj razini u usporedbi s prosjekom EU25. Na primjer: u Grčkoj i Italiji izvoz proizvoda visoke tehnologije čini 7%, u Španjolskoj 8 %, u Cipru 16%, u Portugalu 8%, a u Sloveniji 5%.

E-društvo

Ulaganja u telekomunikacije i informacijsku tehnologiju povezuju se s e-društvom, koje se **brzo razvija**. E-društvo može postati pomoćno sredstvo za bolju **društvenu povezanost** i budući **gospodarski razvoj** mediteranskog prostora.

U smislu razvijanja internetske dostupnosti e-vlade, većina mediteranskih država **jednaka je prosjeku EU ili ga prekoračuje**, uz izuzetak Grčke i Cipra.¹⁹

¹⁸ Samo Malta, nekoliko regija u Španjolskoj – od kojih je jedna na prostoru Mediterana – i neke od sjevernih talijanskih regija nalaze se iznad prosjeka EU-a za tu godinu, s prosjekom od 7,5% .

¹⁹ 2006.g. prosjek internetskih javnih službi u EU25 bilo je 50. U Grčkoj je bio 30, u Cipru 35, u Francuskoj 65, u Italiji 58, na Malti 75, u Portugalu 60, u Sloveniji 65, a u Španjolskoj 55. Podaci za Gibraltar nisu poznati, ali prema podacima za UK prosjek je bio 71. Izvor: Eurostat.

Poslovne zajednice mediteranskih država koriste e-vladu u prosjeku jednakom prosjeku EU-a ili većem od njega. 2005.g. 57% poduzeća iz EU25 koristila su Internet za interakciju s tijelima javne vlasti; za Grčku ovi su podaci iznosili 81%, za Španjolsku 55%, Italiju 73%, Cipar 40%, Maltu 68%, Portugal 58% i Sloveniju 72%.²⁰

Međutim, utjecaj ICT-a na razvoj poslovanja također ovisi o razini **pristupa Internetu u kućanstvima**, koji je općenito **manji** od prosjeka EU25²¹.

c) Okoliš u području Programa Mediteran

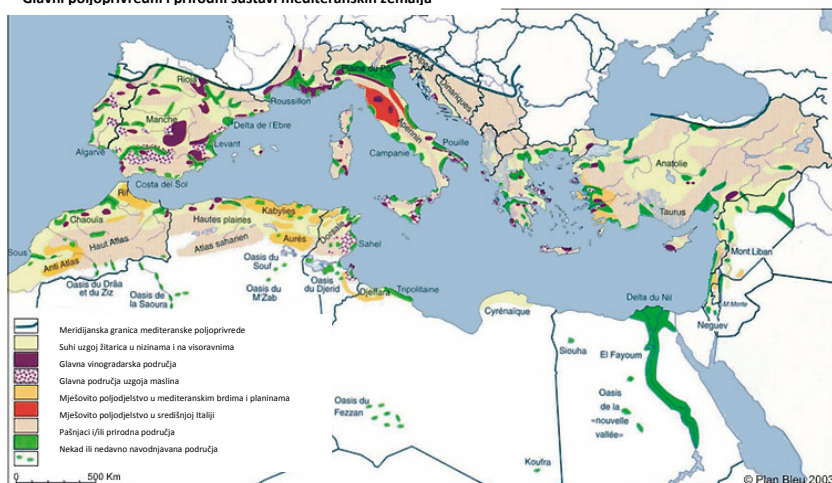
Prirodna bogatstva – biološka raznolikost

Prirodna bogatstva unutar mediteranskih zemalja raznolika su te obuhvaćaju velika područja pošumljenog i poljoprivrednog zemljišta, planinska područja, rijeke i obale s osebujnim krajolicima poput laguna, delti, dina i močvarnih područja. **Za mediteranske regije ona predstavljaju vrlo dragocjene i osjetljive resurse.**

Također postoje značajne razlike između mediteranskih zemalja kad je riječ o trenutnom stanju okoliša i razmjeru postojećih problema. Osnovni zajednički problem mediteranskih regija izazov je **upravljanja obalnim zonama, iskorištavanjem tla i voda, zaštićenim područjima.**

Glavni poljoprivredni i prirodni sustavi mediteranskih zemalja

Glavni poljoprivredni i prirodni sustavi mediteranskih zemalja

Izvor: Plan Bleu

Degradacija okoliša i rastuća podložnost elementarnim nepogodama predstavljaju ozbiljne probleme. Uzrok im je u slaboj povezanosti mediteranskih društava s njihovim okolišem, šumama, u **industrijskim i poljoprivrednim aktivnostima, preizgrađenosti obale**²², prometu i **intenzivnom turizmu**²³. Nekontrolirano korištenje tla, neefikasno korištenje energije i neusklađeni planovi upravljanja globalno utječu na raspoloživa prirodna bogatstva.

U svim dijelovima regije zaštićena područja ostaju **rascjepkana**, budući da se obično sastoje od manjih izdvojenih dijelova krajolika. Često se u pograničnim područjima mogu naći iznimno vrijedni ekosustavi, poput

²⁰ Vidjeti dodatak 8

²¹ 2006. godine prosječan postotak domaćinstava na području EU25 koja su imala pristup Internetu iznosio je 52%. U grčkoj je taj postotak bio 23%, u Španjolskoj 39%, u Francuskoj 41%, Italiji 40%, Cipru 37%, Portugalu 35% i u Sloveniji 54%.

²² Oko 40% ukupne površine obale smatra se izgrađenim – urbanizacija i umjetne obale.

²³ U EU ukupna područja zaštite biološke raznolikosti čine 12,1% svih EU-25 područja. Većina mediteranskih zemalja ima više zaštićenih područja od toga prosjeka.

2005. godine 16,4% grčkog područja bila su zaštićena područja (Direktiva o staništima), a u Španjolskoj je ta brojka dosegla 22,6%. U Francuskoj su dosegla 6,9%, a na Cipru 5%. Zaštićena područja Malte obuhvaćala su 12,5% ukupne površine zemljišta, a u Portugalu 17,4%. U Sloveniji je odgovarajuća brojka dosegla 31,4%.

rijeka koje čine prirodne granice ili planinskih masiva.

Iznimno **vrijedni ekosustavi** mogu se izravno podvrgnuti ljudskoj aktivnosti putem **intenzivne poljoprivrede**, loših metoda obrađivanja zemlje ili **urbanizacije** kao u područjima rijeka s deltastim ušćem.

Integrirano gospodarenje **gradskim otpadom** još nije uvedeno u značajnijem dijelu mediteranskih regija. Osim toga postoje ozbiljni problemi vezani uz **gospodarenje industrijskim i opasnim otpadom** te njegovu obradu. Ti problemi osobito su vidljivi u napuštenim industrijskim područjima.

Problemi vezani uz iskorištavanje tla doveli su do **degradacije sustava tla** zbog erozije i krčenja šuma te time do manje plodnosti tla i opasnog **onečišćenja podzemnih voda**.

Potrebno je posvetiti pozornost upravljanju prirodnim bogatstvima, uzimajući u obzir utjecaj na okoliš kao i društvene i gospodarske posljedice za lokalne zajednice. Kako bi se minimizirala i izbjegla ekološka neravnoteža potrebno je pronaći pravi odnos između očuvanja i iskorištavanja obalnih i planinskih područja.

Urbani okoliš i zagađenje

U urbanim su prostorima najuže povezane ekološka, gospodarska i društvena stvarnost, te se velik broj ekoloških problema javlja u gradovima; kvaliteta življenja stanovnika gradova izravno je pod utjecajem stanja urbanog okoliša.

Ekološki izazovi s kojima se gradovi suočavaju imaju značajne posljedice po ljudsko zdravlje, kvalitetu življenja urbanog građanstva i ekonomske rezultate samih gradova. Većina gradova u mediteranskoj regiji suočena je sa zajedničkom glavnom skupinom ekoloških problema poput:

- zagađenja (kakvoća zraka, visoka razina buke, emisije stakleničkih plinova) uzrokovano visokim intenzitetom prometa i zagušenjem, grijanjem, nekim industrijama;
- nekvalitetno izgrađenog okoliša;
- napuštene zemlje i nekadašnjih industrijskih područja;
- emisija stakleničkih plinova;
- širenja grada;
- proizvodnje otpada i otpadnih voda.

Na primjer, iako su države članice EU pristale na 8-postotno smanjenje emisija stakleničkih plinova zaključno s razdobljem 2008–2012, **čini se da se ukupna emisija u mediteranskim državama ne smanjuje**. U razdoblju od 2001. do 2004. indeksi za mediteranske države, s izuzetkom Francuske i Slovenije, rasli su u odnosu na početnu godinu 1990. U EU-25 količina emisija pala je za 7,3 bodova, u Grčkoj je narasla za 23,9, u Španjolskoj za 47,9, u Italiji za 12,1, na Cipru za 48,2, na Malti za 45,9, u Portugalu za 41. Samo u Francuskoj i Sloveniji količina se smanjila u objema državama za 0,8²⁴.

Gospodarenje vodama

Gospodarenje vodama značajno je pitanje u mediteranskom području zbog **ograničenih resursa** i važnih ljudskih aktivnosti koje povećaju potrošnju vode i utječu na **kvalitetu vodnih resursa** (potrošnja u kućanstvu, industrijskoj proizvodnji, određenim metodama obrade zemlje i stočarstvu). Zahvaćanje kako podzemne tako i površinske vode općenito se povećava u državama mediteranskog prostora²⁵. Povrh toga, zagađenje rijeka,

²⁴ Izvor: Eurostat

²⁵ Podaci o zahvaćanju i potrošnji vode nepotpuni su i nisu realno usporedivi - s obzirom na protok vremena i između regija. Međutim, kod ukupnog zahvaćanja vode po stanovniku postoji trend povećanja. Na primjer: U petogodišnjem razdoblju (1992.–1997.) količina zahvaćene vode po stanovniku u Grčkoj narasla je sa 778,9 na 809,3 m³. U Sloveniji je količina

jezera i podzemnih voda postaju problem svake mediteranske regije.

U većini je mediteranskih zemalja pročišćavanje gradske otpadne vode ograničeno, barem s obzirom na udio nacionalnog stanovništva koji je povezan sa sustavima odvodnje otpadnih voda. U Španjolskoj i Francuskoj udio stanovništva povezanog s takvim sustavima iznosi 89% (2002) odnosno 79% (2001), dok u Grčkoj i Italiji odgovarajuće brojke dosežu 56% (1997) odnosno 63% (1995). Udio je 35% na Cipru, 42% u Portugalu, 33% u Sloveniji (1997) i 13% na Malti (1997).

Energija

Unatoč tome što u mediteranskim zemljama postoje mogućnosti za proizvodnju energije/električne energije pomoću obnovljivih izvora energije one se još uvijek **ne koriste u cijelosti**. Postupci za štednju resursa općenito još nisu uvedeni. Dok proizvodnja energije pomoću obnovljivih izvora energije u EU-25 u prosjeku doseže 12,7% proizvodnje energije (bio-masa, hidroenergija, geotermalna, solarna i energija vjetra), u mediteranskim zemljama rezultati su vrlo slabi.

U mediteranskim su zemljama najvažniji obnovljivi izvori energije bio-masa i hidrosnaga. Proizvodnja pomoću solarne energije i energije vjetra napreduje, ali još uvijek ima malen udio u ukupnoj proizvodnji energije.

Primarna proizvodnja iz obnovljivih izvora energije u mediteranskim državama
(1000 tona ekvivalenta nafte, 2004.)

	Solarna	Biomasa	Geotermalna	Vodena	Vjetar
Grčka	108	953	1	402	96
Španjolska	62	4.853	8	2.713	1.341
Francuska	19	12.007	130	5.179	49
Italija	19	3.145	4.888	3.671	159
Cipar	92	5			
Malta					
Portugal	21	2.877	78	849	70
Slovenija		470		352	

Izvor: Eurostat 2007

Proizvodnja solarne energije (mjerena u 1000 tona ekvivalenta nafte²⁶, 2004) bila je u EU-25 prosječno 743. Odgovarajuće brojke za mediteranske zemlje bile su za Grčku 108, za Španjolsku 62, za Francusku i Italiju 19, za Cipar 92 i za Portugal 21²⁷ (podaci za Maltu i Sloveniju nisu dostupni).

S obzirom na energetske intenzivnosti²⁸ u EU-25 dosegnut je prosjek od 204,89 u 2005. godini. Za usporedbu, jedino Francuska i Italija od mediteranskih zemalja imaju bolji rezultat, dok Cipar, Malta i Slovenija premašuju 250. No, odgovarajuća brojka za Dansku je bila 120,32 u 2004. godini, što znači da se učinkovito korištenje energije nedvojbeno može unaprijediti.

narasla sa 153,2 m³ u 2000. godini na 450,9 m³ u 2002. U Francuskoj je za iste dvije godine količina ostala na istoj razini (556,9 m³ u 2000. i 558,8 m³ u 2002.). Za Cipar su odgovarajuće brojke bile 263,4 odnosno 289,8 m³. S druge strane, podaci za Španjolsku pokazuju trend opadanja budući da je u 2000. godini količina dosegla 925,6 m³ i 908,6 m³ u 2002. I Malta je zabilježila smanjenje u zahvaćanju vode budući da je u 1995. godini količina zahvaćene vode po stanovniku dosegla 54,9 m³, a 2000. godine 44,9 m³. Za Italiju i Portugal brojke za godinu 1998. (jedina godina za koju je podatak dostupan) bile su 737,7 m³ odnosno 1097,0 m³. Trend rastućeg zahvaćanja vode za javnu vodoopskrbu odgovara trendu u ukupnom zahvaćanju vode. Podaci su također nepotpuni. Izvor: Eurostat.

²⁶ Tona - ekvivalent nafte

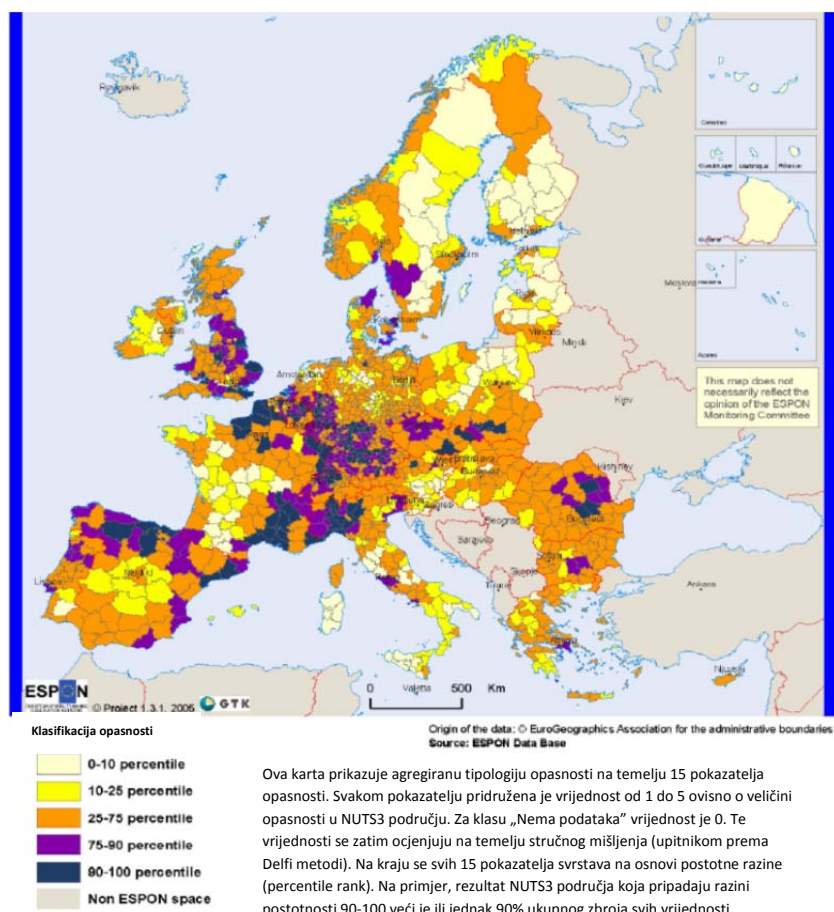
²⁷ Izvor: Eurostat

²⁸ Energetska intenzivnost: omjer između bruto domaće potrošnje energije i BDP-a. Njome se mjeri potrošnja energije jednog gospodarstva i njegova opća energetska učinkovitost. Bruto domaća potrošnja energije izračunava se kao iznos bruto domaće potrošnje pet vrsta energije: ugljena, električne energije, nafte, plina i obnovljivih izvora energije. Podaci o BDP-u obračunavaju se u stalnim cijenama.

Prirodni rizici

Meditranska je regija vrlo **podložna prirodnim opasnostima**. Opasnosti od **suša i požara** zasluđu posebnu pozornost, osobito kad je riječ o upravljanju šumama. Prema studiji ESPON-a²⁹ mediteransko područje klasificirano je kao vodeće u Europi po izloženosti šumskim požarima i suši³⁰.

Prirodne opasnosti u Europi

No požari i suše nisu jedina prijetnja prirodnom okolišu mediteranskog prostora. Postoje i druge prirodne opasnosti: potresi, uglavnom u Italiji i Grčkoj, poplave (sjeverna Italija, jug Francuske, Slovenija) itd.

Karta prirodnih i tehnoloških opasnosti pokazuje da su središnje i zapadne mediteranske obalne regije posebno ugrožene.

Morski okoliš

Kao što je već spomenuto, more je najveće prirodno bogatstvo područja Programa Mediteran. S nekoliko karakterističnih vrlo uskih morskih tjesnaca koji služe kao točke ulaska ili izlaska za pomorski promet (Gibraltarska vrata, Mramorno more, Sueski kanal), Sredozemno je more **osobito osjetljivo i izloženo pomorskim nesrećama**.

Procjena je REMPEC-a³¹ da u Sredozemnom moru u svakom trenutku plovi oko 2.000 trgovačkih plovila s više od

²⁹ ESPON: Europska mreža za praćenje prostornog planiranja

³⁰ Izvor: ESPON: projekt 1.3.1. Prirodne opasnosti, konačno izvješće, travanj 2006.

³¹ REMPEC: Regionalni centar za žurne intervencije u slučaju onečišćenja mora za Sredozemno more

100 bruto registarskih tona³². Od tih brodova 250 do 300 (odnosno više od 10%) naftnih je tankera. Sredozemno more služi kao glavni pravac za prijevoz sirove nafte s polja na Bliskom istoku i u sjevernoj Africi do europskih i sjevernoameričkih centara (ta značajna količina prometa koji se odvija preko Sredozemnog mora rijetko dolazi u bilo koju od mediteranskih luka). Između 1990. i 2000. godine u Sredozemnom Moru je zabilježeno ukupno 199 nesreća, od kojih je 91 uzrokovala naftno zagađenje.

Povrh toga morski je okoliš ugrožen i prijevozom krutih opasnih tvari (kemikalija) koje se prevoze u velikim količinama u rasutom stanju.

d) Pristupačnost u području Programa Mediteran

Prometni sektor **pridonosi razvoju** bilo koje regije, bez obzira u kojoj mjeri. Neprekidno unaprijeđivanje cestovne infrastrukture doprinijelo je boljoj **pristupačnosti** i boljoj **teritorijalnoj povezanosti** između centara i regija. Budući da veliki otoci ovise o sredstvima zračnog i pomorskog prijevoza, postavlja se pitanje **razvoja integriranog i multimodalnog prijevoznog sustava**.

Nekadašnji partneri Programa Meda³³ složili su se da je multimodalnost ključna sastavnica konkurentnosti i održivog razvoja prijevoznog sustava budući da omogućuje efikasan prijevoz ljudi i robe. Također, s obzirom na povećanu pokretljivost, efikasna prijevozna infrastruktura potrebna je kako bi se **minimizirale posljedice za okoliš** te istovremeno **povećala sigurnost**³⁴.

Cestovni promet i cestovne mreže

Regije s visoko razvijenom infrastrukturom autocesta i glavnih cesta općenito su konkurentnije od ostalih. **Cestovna infrastruktura** u mediteranskim zemljama **prilično je kvalitetna**, a dobro je razvijena i regionalna mreža.

Međutim, gustoća autocesta izražena u kilometrima autoceste na 100 km² još uvijek zaostaje u odnosu na europski prosjek. Taj problem uglavnom se odnosi na **povezanost između istoka i zapada** mediteranskog prostora.

Obalne regije Španjolske, Francuske i Italije dostižu stupanj razvoja središnje i sjeverne Europe, ali istočni dio mediteranskog područja još zaostaje za njima. Zbog reljefa mediteranskih zemalja koje su povezane sa sjevernom Europom još uvijek je problematično povezivanje regije na osi istok – zapad.

Međutim, nepovezanost obale s unutarnjim zonama i visoka gustoća prometa na glavnim koridorima te u većini urbaniziranih područja ne mogu se riješiti samo razvojem cestovne infrastrukture. Potreban je **cjeloviti pristup** s prilagodbom postojećih prijevoznih sredstava i razvojem multimodalnog/intermodalnog prometnog sustava (**cestovno-željezničke veze**).

³² Izvor: REMPEC: „Zaštita Mediterana od pomorskih nesreća i ilegalnih ispuštanja tvari iz brodova“, 2005. Napomena: Općenito, nedovoljno je pouzdanih podataka u vezi s prometnim pravcima i gustoćom prometa na Mediteranu.

³³ MEDA program: program temeljen na financijskim i tehničkim mjerama uz (MEDA) reformu gospodarskih i društvenih struktura u okviru Euro-mediteranskog partnerstva. Usporedi: u Plavoj knjizi: Na putu prema integriranom euro-mediteranskom prometnom sustavu - studeni 2005.

³⁴ U portugalskoj pokrajini Algarve, primjerice, stopa smrtnosti na milijun stanovnika narasla je 2003. godine na 318. Porast posjedovanja automobila u kombinaciji s neprikladnom cestovnom infrastrukturom također uzrokuje povećane stope smrtnosti, osobito u većim urbanim područjima.

Razvoj mreže autocesta

Izvor: „Prometne mreže i mreže: Teritorijalni trendovi i temeljna infrastruktura neophodna za teritorijalnu koheziju.”, Konačno izvješće ESPON-a, projekt: 1.2.

Željeznički promet

Općenito je za regije mediteranskog prostora karakteristična **mnogo manja gustoća željeznica od one u sjeverno i srednjoeuropskim zemljama**. Nadalje, mreža brze željeznice još nije u potpunosti djelotvorna, a u nekim slučajevima uopće je nema. U Francuskoj se taj sustav razvio na zadovoljavajući način. U drugim zemljama u kojima postoje željezničke mreže razvijanje velikih brzina ili modernizirane linije ograničeni su na povezivanje najvećih gradova.

Nadalje, u nekim regijama unutar mediteranskog prostora **željeznička mreža uopće ne postoji**: Cipar i Malta su upadljivi primjeri, ali ni neki od velikih otoka – manje da i ne spominjemo – nemaju dobro organiziran željeznički sustav.

U regijama koje imaju željezničke mreže povezanost s cestovnim mrežama često je vrlo loša. Često su glavni željeznički terminali smješteni u središnjim dijelovima gradova koji, u svakom slučaju, nisu lako dostupni automobilom. To ponovo potvrđuje **potrebu za razvojem multimodalnih/ intermodalnih prometnih sustava i multimodalnih prometnih čvorišta**.

Željeznička mreža

railway network

Izvor: „Prometne mreže i mreže: Teritorijalni trendovi i temeljna infrastruktura neophodna za teritorijalnu koheziju.”, Konačno izvješće ESPON-a, projekt: 1.2.

Pomorski promet

Pomorski promet je **izuzetno značajan** za Sredozemno more. Sredozemno more je glavni posrednik u međunarodnoj trgovini između EU-a i mediteranskih zemalja i Azije s oko 75% ukupne trgovine i godišnjim rastom od 6% kasnih 1990-ih i ranih 2000-ih.

2004. godine pomorski je promet robe država mediteranskog prostora dosegnuo 40,8% ukupnog pomorskog prometa robe u EU-u³⁵.

Dio međunarodnog prijevoza robe obavlja se cestom ili zrakom. **Priobalna plovidba smatra se jednom od temeljnih postavki Bijele knjige o prometu**³⁶ („Europska prometna politika za 2010: vrijeme za odluku”) kao fleksibilna mogućnost za rasterećenje sve zagušenijeg cestovnog sustava.

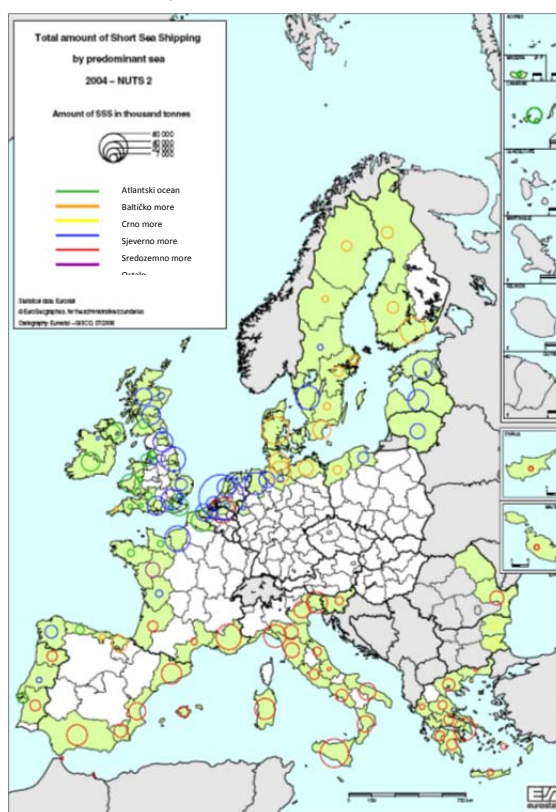
Uz stvaranje **pomorskih autocesta**, cilj je i razviti **integrirani prometni sustav koji bi obuhvaćao različite vrste prometa** i ponudio alternativu isključivo cestovnom prometu. Mediteranske zemlje imaju ozbiljan potencijal za daljnji razvoj priobalne plovidbe. Na primjer, sama Sicilija postiže obujam priobalne plovidbe koji se može usporediti s onim u regijama sjeverne Europe.³⁷

³⁵ Izvor: Eurostat 2007

³⁶ Bijela knjiga: *Europska prometna politika za 2010: vrijeme za odluku*, Europska Komisija, 2001.

³⁷ Vidjeti Eurostat: „Regije: Statistički ljetopis 2006. Podaci 2000. – 2004. Mapa 10,3., listopad 2006.

Ukupan obujam priobalne plovidbe, 2004, NUTS II

Izvor: Eurostat, „Regije: Statistički ljetopis 2006.
Podaci 2000 – 2004. Mapa 10.3., listopad 2006.

Zračni promet

Sustav zračnog prometa između glavnih mediteranskih urbanih centara **dosta je dobro razvijen**, ali može se poboljšati kako u smislu regionalnih zračnih luka u mediteranskim regijama tako i u smislu njihovog povezivanja sa zračnim lukama za presjedanje i drugim oblicima prijevoza, posebice spajanja linija na osi istok-zapad.

Ipak, gustoća regionalnih zračnih luka u mediteranskom području nije tako velika kao u sjevernoj i središnjoj Europi, a očekuje se da zračni prijevoz robe i putnika sve više dobiva na važnosti.

Mediteranske zemlje već su iskusile velike količine putnika zahvaljujući važnosti turizma u njihovim gospodarstvima. 2005. godine broj putnika u zračnom prometu unutar EU-25 dosego je 705 milijuna (1,5 putnika po stanovniku). To znači prosječno 28,2 milijuna putnika za svaku državu. U Grčkoj, Španjolskoj, Francuskoj i Italiji broj zračnih putnika nadmašio je taj prosjek: 31 milijun u Grčkoj; 144 milijuna u Španjolskoj; 108 milijuna u Francuskoj i 88 milijuna u Italiji³⁸.

U regijama Algarve, Korzici, Kreti, Cipru i Malti taj broj dolaznih i odlaznih putnika kreće se između 6 i 12 po stanovniku. Na Rodosu i Balearskim otocima taj broj iznosi više od 12 putnika po stanovniku.

Ulaganja u ICT³⁹

Informacijska i komunikacijska tehnologija pomaže u **ostvarivanju pristupačnosti i promicanju teritorijalne kohezije**. Ove tehnologije ne samo da olakšavaju svakodnevnu komunikaciju, nego i podržavaju razvoj i sigurno funkcioniranje multimodalnog prometnog sustava, kao što i omogućavaju masovni prijevoz.

³⁸ Izvor: Eurostat

³⁹ ICT: Informacijske i komunikacijske tehnologije: telekomunikacije, hardver, oprema, softver i ostale usluge

Regije Programa Mediteran općenito su uložile mnogo u ICT tehnologije tijekom proteklih godina, ali još se **nisu ni približile** prosjeku zemalja EU-25.

U razdoblju 2003-2005 prosječno ulaganje zemalja EU-25 iznosilo je oko 3% BDP-a godišnje. Samo u Francuskoj su godišnji izdaci izraženi postotkom BDP-a bili iznad ove razine (za 3,3% u 2003. i 2004. godini te 2,4% u 2005). Ostala ulaganja u ICT sektor u zemljama mediteranskog prostora bila su dosta ispod te razine pa su one stagnirale.

Unatoč činjenici da je većina zemalja mediteranskog prostora uložila više od prosjeka EU-a u unaprijeđenje svog telekomunikacijskog sustava, u ulaganjima u infrastrukturu informacijske tehnologije i njezinoj primjeni još uvijek zaostaju. Uzmimo za primjer činjenicu da, usprkos rastućem trendu, građani još uvijek ne koriste ponuđene usluge e-vlade u mjeri usporedivoj s prosjekom EU-25. S obzirom na primjenu ICT-a **većina mediteranskih regija zaostaje**⁴⁰. Jedino nekoliko regija u sjevernoj Italiji i Španjolskoj te u južnoj Francuskoj postižu visoku ili prosječnu razinu u usporedbi sa središnjim i sjevernim europskim regijama.

Multimodalnost/intermodalnost ipak je predmet budućeg razvoja

Mediteranske regije prihvatljive za Program Mediteran 2007–2013 imaju **prilično dobru prometnu infrastrukturu**, no trebaju još ponešto nadoknaditi kako bi zadovoljile standarde sigurnosti i kakvoće jednake onima sjevernih i srednjoeuropskih zemalja. Moguća su poboljšanja uglavnom u smislu **pristupačnosti otoka**.

U regijama u kojima postoji željeznička mreža ona je relativno suvremena, no mogla bi se i dalje modernizirati. Cestovni promet prevladava nad željezničkim prometom u svim mediteranskim područjima. Poboljšanja su potrebna u **povezivanju pomorskih, cestovnih i željezničkih sustava** tamo gdje postoje kako bi se svi oblici prometa učinili pristupačnijima.

Mediteranske regije imaju dobro razvijenu mrežu luka koja bi se u svakom slučaju **mogla modernizirati i povezati s drugim prometnim čvorištima**. Pomorski teretni promet važan je u cijelom Sredozemnom moru i postoje velike mogućnosti daljnjeg razvoja aktivnosti priobalne plovidbe.

Zajednička osobina svih regija mediteranskog područja **vrlo je slabo razvijen sustav multimodalnog prometa**. I sustav priobalne plovidbe može se dalje razvijati jačanjem veza između luka i ostalih prometnih čvorišta KAO I između luka i njihovih zaleđa.

Takvo pozicioniranje mora se provoditi jačanjem i modernizacijom institucionalne dimenzije prometnog sustava, osiguravanjem razvoja **multimodalnog/intermodalnog** prometa, uključujući logistiku i luke i njihovu **modernizaciju**, uz aktivno promicanje i usvajanje **sigurnosnih mjera**.

e) Policentrični i integrirani razvoj u područja programa Mediteran

Mediteranski gradovi i teritorijalni razvoj

Gradovi su vrlo **važna čvorišta društveno-gospodarskog razvoja**. U tim se čvorištima stvara veliki udio BDP-a države. Međutim, u europskom kontekstu mediteranski gradovi ne generiraju onoliko aktivnosti kao bi to mogli. Osim manje grupe snažnih međunarodnih gradova (Barcelona, Lyon, Torino, Milano, Rim, Atena,...), **gradska mreža je fragmentirana** i teško se natječe s međunarodnim tržištima. Zemljopisna konfiguracija područja Mediterana **ne olakšava međudržavnu teritorijalnu suradnju**.

Struktura naselja u prihvatljivim područjima programa Mediteran pokazuje **vrlo raznoliku sliku**. Vrlo velika urbana područja koja djeluju poput magneta za daljnji razvoj (često okarakteriziran kao širenje grada i

⁴⁰ Izvor: Projekt ESPON-a 1.2.3. „Prepoznavanje prostorno važnih aspekata informacijskog društva”, str. 14 i dalje, svibanj 2006.

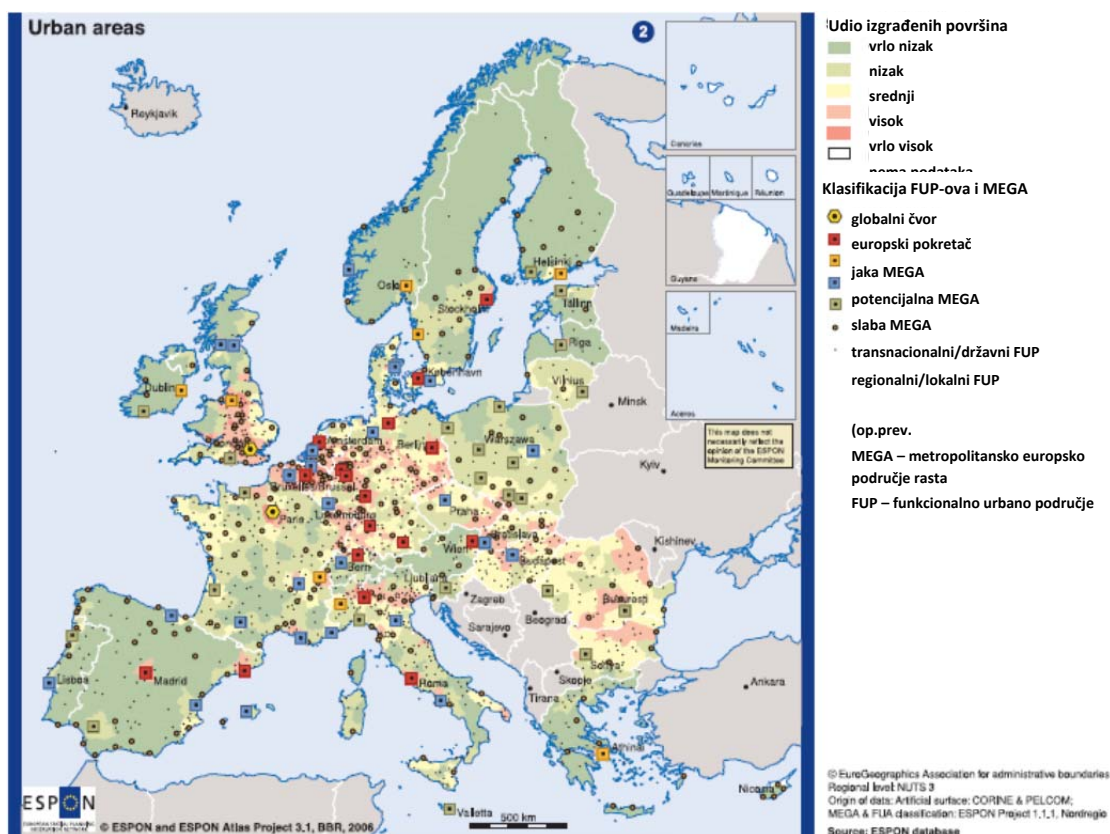
urbanizacija obalnih zona) postoje tik uz područja čije je obilježje postojanje vrlo mnogo malih naselja. Gradovi bi, s druge strane, mogli igrati snažniju ulogu u uspostavi transnacionalnih strategija upravljanja, vlasti ili razvoja u vezi s ruralnim područjima.

Vrlo veliki gradovi u prostornoj regiji programa Mediteran domovi su većini stanovništva odnosnih regija. Na primjer, 72% grčkog stanovništva živi u Ateni, Thessalonici, Piraeusu i Patrasu. Opis situacije još je točniji na otocima kao što je Malta, koja ima najveću gustoću naseljenosti u Europi s 1.280 stanovnika po kvadratnom km (92% urbanog stanovništva).

Najkarakterističniji element je da se uglavnom sjeverni dijelovi prihvatljivog područja programa Mediteran, odn. Slovenija i sjeverna Italija, mogu okarakterizirati postojanjem **policentričnog sustava** prostornog razvoja, dok naprotiv, u područjima dalje od središnje Europe, prostorni se razvoj može okarakterizirati postojanjem velikih urbanih područja koja funkcioniraju kao **magneti za razvoj**, malo po malo i često potpuno neplanirano.

Dinamični gradovi i urbane regije prepoznati su kao ključna sredstva u regionalnom i gospodarskom razvoju. U tom je smislu **neophodno uzeti u obzir vezu između gradova i njihovoga zaleđa**, u smislu funkcionalnih veza između urbane jezgre i područja oko nje koje je gospodarski povezano s centrom⁴¹.

Različita po veličini i funkciji, funkcionalna urbana područja Mediterana slabija su u odnosu na središnju i sjevernu Europu. Međutim nekoliko je područja koja imaju potencijala za daljnji razvoj **policentričnog urbanog sustava**. Neka od tih područja su, na primjer, Montpellier i Marseille u Francuskoj, Atena u Grčkoj, Barcelona u Španjolskoj te Rim i Napulj u Italiji.

⁴¹ ESPON ATLAS 2005.

Mediteranski gradovi i kulturni identitet

U 2000. gustoća naseljenosti u obalnim područjima Mediterana bila je 128 osoba na km². Predviđa se da će ta brojka 2025. godine iznositi 156. Većinu urbanih područja oko obale Mediterana mogli bi nazvati biserima oko mora.

Kulturna baština mediteranskih područja od neprocjenjive je vrijednosti cijelome svijetu. Tradicija, povijest i kultura svi su vrlo moćni zajednički nazivnici i mogu značiti važnu nit **gospodarskog razvoja** u budućnosti. Kulturnu baštinu mediteranskog mora doista pronalazimo u urbanim povijesnim centrima.

Međutim, rastuće stanovništvo u obalnim zonama i demografski rast u urbanim centrima **dovode do snižavanja** kakvoće urbanog života (prometna zagušenja i problemi s urbanim zagađenjem), teškoće u pružanju pristupa i usluga, povećani pritisak na okoliš, na poljoprivredne površine i šume te osobito na obalni okoliš. Dobri primjeri za ilustriranje takvih problema su regija Marbella – Malaga u Španjolskoj, francuska rivijera ili Halkidiki u Grčkoj, kao i značajni dio južne talijanske obale.

U ovom kontekstu, neophodno je poboljšati upravljanje prostornim razvojem i suvišnim razvojem obalnih zona s uspostavljanjem strategija za suradnju, koje će uz funkcionalni razvoj urbaniziranih područja uzeti u obzir i kulturnu baštinu, kao važnu nit gospodarskog razvoja.

SWOT analiza područja programa Mediteran

Društvo i gospodarstvo	
Snage: ▪ Neke velike i konkurentne međunarodne urbane okosnice ▪ Međunarodni prolaz/raskrižje pomorske trgovine ▪ Snažan turistički gospodarski sektor ▪ Mnoga prirodna i kulturna bogatstva ▪ Raspoloživa kvalificirana radna snaga ▪ Mladi s visokom razinom obrazovanja	Slabosti: ▪ Područje smješteno na periferiji Europe ▪ Velike regionalne različitosti ▪ Međunarodna konkurencija za radno intenzivnu industriju ▪ Regionalni BDP ispod prosjeka EU-a ▪ Slabost intermodalnosti/prometnog sustava u usporedbi sa sjevernom Europom ▪ Slaba lučka aktivnost u usporedbi sa sjevernom Europom ▪ Učinkovitost radne snage ispod prosjeka EU-a ▪ Tvrtke izrazito malene veličine ▪ Nezaposlenost iznad prosjeka EU-a ▪ Nedovoljna integracija turističkih proizvoda ▪ Nedostatna diversifikacija tradicionalnih industrijskih djelatnosti
Mogućnosti: ▪ Kulturna i prirodna bogatstva kao faktori gospodarske inovativnosti i atraktivnosti ▪ Povećana potražnja za alternativnim/tematskim oblicima turizma ▪ Uključivanje doseljenika u gospodarstvo ▪ Poboljšani odnosi između različitih područja i različitih regija u južnoj Europi	Opasnosti: ▪ Stagnacija u tradicionalnim industrijskim i turističkim djelatnostima ▪ Trajno smještanje u gospodarstvo niske dodane vrijednosti ▪ Dinamični ulaz novih konkurentnih tržišta ▪ Starenje stanovništva i opterećenje sustava socijalnog osiguranja

Inovacija	
Snage: ▪ Neke od vodećih regija u Europi u smislu istraživanja i razvoja ▪ Neke od regija pokazuju uravnotežene razine ICT infrastrukture u usporedbi s prosječnom razinom u EU-u ▪ Poslovni sektor područja Mediterana koristi usluge e-vlade na razini prosjeka EU-a	Slabosti: ▪ Nedovoljno IT usluga ▪ Niska razina korištenja inovativnih tehnologija ▪ Mala davanja za sveučilišta i znanstveno-istraživačke centre u usporedbi s prosjekom EU-a ▪ Nedostatna povezanost između tvrtki i istraživanja ▪ Nisko javno i privatno ulaganje u istraživanje i razvoj tehnologije te nizak broj patenata ▪ Mali udio visoko tehnoloških proizvoda u proizvodnji i izvozu
Mogućnosti: ▪ Regije koje su dobre u privlačenju novih ulaganja mogle bi biti poput lokomotive za susjedne regije ▪ Neprekidan tehnološki razvoj digitalnih sredstava	Opasnosti: ▪ Nedovoljna sposobnost apsorpcije kapitala i potpora namijenjenih novim tehnologijama ▪ Gubitak tržišta zbog nedovoljno inovacijskih kapaciteta ▪ Porast iseljavanja visoko stručnih znanstvenika u inozemstvu

Okoliš	
Snage: ▪ Područje Mediterana dom je značajnim prirodnim bogatstvima (biološka raznovrsnost, krajolik...) ▪ Suradnje u domeni obnavljanja regija i ruralnih područja, zaštita i unapređivanje okoliša ▪ Lokalna potražnja za kvalitetnim uslugama i povećanje svijest u vezi s prirodnim bogatstvima i baštinom	Slabosti: ▪ Propadanje krhkih zona (rezervata, otočica, obala, prirodnih područja...) ▪ Zagađenje zraka i vodnih resursa zbog koncentracije stanovništva u urbanim područjima ▪ Pojačano korištenje zemljišta i neispravno korištenje prirodnih bogatstava ▪ Nedovoljni vodni resursi ▪ Slaba energetska učinkovitost u usporedbi s prosjekom EU-a
Mogućnosti: ▪ Razvoj mjera za nadzor i zaštitu okoliša ▪ Visok potencijal za primjenu energije iz obnovljivih izvora	Opasnosti: ▪ Zagađenje okoliša zbog povećane potražnje u turizmu, gnojivu i urbanom otpadu ▪ Nedostadni instrumenti za nadzor korištenja zemljišta (nova gradnja osobito u obalnim zonama) ▪ Visoki rizik od elementarnih nepogoda (poplave, suše) ▪ Visoki rizik od pomorskih incidenata zbog sve većih količina tekuće i čvrste robe koja se prevozi kroz Mediteran ▪ Trajno opustinjavanje područja

Pristupačnost	
Snage: ▪ Prilično dobra cestovna infrastruktura ▪ Važna mreža lučkih gradova s odgovarajućim postrojenjima za rukovanje robom i putnicima ▪ Strateški smještaj za trgovinu između istoka i zapada, Europe i Afrike (pristup Gibraltaru, Sueskim kanalom, Crnim morem) ▪ Zadovoljavajuća aerodromska infrastruktura	Slabosti: ▪ Zemljopisna razdvojenost i izolacija mnogih područja (otoci, poluotoci, ruralna područja, planine) ▪ Slabe veze između obale i unutrašnjosti ▪ Prevladavanje cestovnog prijevoza spram željezničkog i pomorskog prijevoza. Cestovna zagušenja na graničnim točkama ▪ Nedostatak koordiniranog endo-mediteranskog komunikacijskog sustava ▪ Slaba gustoća mreže željeznica ▪ Odgode u stvaranju intermodalnosti i u restrukturiranju operatera ▪ Slabi razvoj obalne navigacije i priobalne plovidbe ▪ Nedovoljno veza unutar Mediterana
Mogućnosti: ▪ Pozicioniranje mediteranskih regija i otoka kao čvorišta za turizam i trgovinu na azijskoj liniji ▪ Promicanje intermodalnog prijevoza (logistički centri) ▪ Promicanje multimodalnih prijevoznih sustava ▪ Razvoj željeznice gdje već postoji (velike brzine) ▪ Snažan potencijalni razvoj lučkih infrastruktura za međunarodni teret	Opasnosti: ▪ Konkurencija sjeverno-europskih luka i zračnih luka ▪ Gubitak tržišta zbog manjka pristupačnosti za pomorski promet ▪ Istaknuta izolacija nekih područja zbog manjka linija pristupa

Održivi urbani razvoj	
Snage: ▪ Jačanje metropolitanskih centara i lučkih gradova ▪ Postojeće mreže malih i srednjih gradova i ruralnih regija ▪ Dinamična urbane aglomeracije u kojima se nalaze funkcije suvremenih usluga ▪ Međunarodna metropolitanska područja i urbana područja koja mogu djelovati kao centri za budući razvoj ▪ Mediteranski prostor koji udomljava multikulturalnu baštinu ▪ Snažna povijesna i kulturna kohezija	Slabosti: ▪ Manjak integrirane teritorijalne razvojne strategije velikih gradova i njihovog zaleđa ▪ Nekontrolirani prostorni razvoj, osobito u obalnim zonama ▪ Nezadovoljavajuća urbana infrastruktura/tehnologija u nekim regijama ▪ Važna urbana područja oslabljena loše objedinjenim metropolitanskim funkcijama ▪ Pomanjkanje čuvanja/zaštite prirodne i kulturne baštine
Mogućnosti: ▪ Poboljšanje konkurentnosti prostornog sustava putem promicanja urbanog-ruralnih veza ▪ Poboljšanje gospodarskog i teritorijalnog razvoja kroz partnerstva i razvoj zajedničkih strategija ▪ Mogućnost dijeljenja visokih funkcija u strateškim sektorima	Opasnosti: ▪ Smanjenje raspoloživog kapitala za opremu i infrastrukturu/urbane tehnologije ▪ Povećana konkurencija snažnih urbanih područja u sjevernoj i središnjoj Europi ▪ Neuspjeh pokazivanja cilja policentričnog prostornog razvoja

Stanje i razvojna perspektive područja Mediterana u skladu sa SWOT analizom

U Mediteranskom se području nalaze neke od snažnih okosnica međunarodnog razvoja (Barcelona, Valencia, Marseille, Lyon, Milano, Rim, Napulj, Torino, Atena), koji predstavljaju važan temelj transnacionalnog razvoja. Postojanje Mediteranskog mora, velike mreže luka i transnacionalnih veza s Afrikom i Azijom tvore tradicionalno i snažno sredstvo razmjene i gospodarskog rasta.

Međudržavne Transnacionalne razvojne strategije za sljedeće godine mogu iskoristiti ove prednosti u smislu promicanja inovacije i konkurentnosti, poboljšanja položaja mediteranskih regija kao prolaza za europsko gospodarstvo i generirati teritorijalni gospodarski dinamizam sa zaleđem i perifernim područjima. U ovom kontekstu, tradicionalni gospodarski sektori kao turizam ili poljoprivreda, inovativni sektori novog gospodarstva, brojni dinamični SME-i, vrlo bogat prirodan i kulturni okoliš kao i postojeći gradske mreže, predstavljaju priliku za poboljšanje gospodarske djelatnosti i teritorijalne povezanosti.

Međutim, područje Mediterana pokazuje snažna gospodarska i teritorijalna odstupanja, uz nisku učinkovitost i konkurentnost u usporedbi s prosjekom EU-a. Manjak ulaganja u istraživanja i razvoj, nedostatna suradnja između malih i srednjih poduzeća i istraživačkih institucija ne olakšavaju razvoj zaostalih regija i konkurentnost na međunarodnom tržištu. S druge strane, potencijal u obliku prirodne i kulturne baštine ugrožen je gospodarskom djelatnošću i prostornim razvojem u brojnim mediteranskim regijama.

U sljedećim godinama izazov se sastoji u podupiranju postojećeg inovacijskog potencijala, osuvremenjivanju tradicionalnih djelatnosti poboljšanjem partnerstava između gospodarskih subjekata, istraživačkih institucija i tijela javne vlasti (lokalnih, regionalnih i državnih). Ovi su ciljevi usko povezani s načelima održivog razvoja, koja predstavljaju snažan društveni i gospodarski izazov diljem područja Mediterana

I.3. Strategija programa Mediteran

Program Mediteran omogućava provedbu transnacionalnih aktivnosti uzimajući u obzir Strateške smjernice Zajednice o koheziji, Nacionalne strateške referentne okvire država članica, posebnosti, potrebe i svojstvene potencijalnosti područja Mediterana, kao i rezultate ex ante evaluacije. Ovi elementi, kao i dijagnoza, SWOT analiza i ex ante evaluacija, predstavljaju temelj strategije programa.

Prepoznavanje problematike povezane uz mediteranski prostor omogućava utvrđivanje ciljeva programa dinamičnom metodologijom. Ova metodologija slijedi logički okvir programa i predstavlja polazište za elaboraciju njegove strukture. To bi trebalo biti sukladno ciljevima i uzeti u obzir specifičnu problematiku mediteranskog prostora.

a) Opći ciljevi Programa Mediteran

Glavna usmjerenost Lisabonske i Gothenburške agende, kao i zaključak dijagnoze i SWOT analize, dovode do sljedećih općih ciljeva za Program Mediteran:

učiniti cijelo područje Mediterana teritorijem sposobnim mjeriti se s međunarodnom konkurencijom u cilju osiguranja rasta i zaposlenosti za sljedeće generacije. Podržati teritorijalnu koheziju i aktivno intervenirati u korist zaštite okoliša u logici održivog razvoja.

Ova razna pitanja ne mogu se riješiti učinkovito, niti na regionalnoj niti na nacionalnoj razini: ona zahtijevaju značajne napore u smislu transnacionalne koordinacije i savjetovanja.

b) Definicija osi i ciljeva

Nakon definiranja općih ciljeva Programa Mediteran te u skladu s usmjerenjem danom u Uredbama EU-a, identificirane su **četiri prioritetne osi** Programa Mediteran.

PRIORITETNA OS I: Jačanje inovacijskih kapaciteta

U skladu s općim ciljem Programa Mediteran, s dorađenom Lisabonskom strategijom i Strateškim smjernicama Zajednice, **gospodarski rast** i **zapošljavanje** ključni su ciljevi i potrebno ih je podržati poticanjem **poduzetništva, inovacija, istraživanja i gospodarstva temeljenom na znanju**.

U području Mediterana, ova su polja djelovanja još i važnija, budući da je južna Europa pogođena **globalizacijom** kasnije nego sjeverna Europa i jedva da je spremna suočiti se s posljedicama **globalnog natjecanja** i **restrukturiranja gospodarskih sektora**. Značajni napor mora se uložiti u ovom polju kako bi se izbjeglo povećanje postojećeg jaza između područja Mediterana i sjeverne europske regije, u kojemu je koncentrirana većina investicija vezana uz inovacije i istraživanje.

U tom kontekstu, **prva prioritetna os Programa Mediteran cilja na jačanje inovacijskih kapaciteta**, uzimajući u obzir posebnost situacije područja Mediterana: u području je prisutan velik broj dinamičnih i kreativnih malih i srednjih poduzeća, koja nemaju kritičnu masu potrebnu za poboljšanje njihovog potencijala rasta.

Jačanje inovacijskih kapaciteta prvo zahtijeva stimulaciju i bolje širenje **inovativnih tehnologija te znanja i iskustva** na regionalnoj, državnoj i transnacionalnoj razini. Ovaj cilj podrazumijeva jačanje organizacija koje mogu podržavati tvrtke, povećanu suradnju između klastera, poboljšane veze između tvrtki i primijenjenog istraživanja...

Takvo širenje tehnologije, znanja i iskustva možda neće biti učinkovito srednjoročno i dugoročno gledano bez koordiniranog pristupa i **jačanja strateške suradnja između dionika gospodarskog razvoja i tijela javne vlasti** na raznim prostornim razinama.

Ovaj cilj zahtijeva ostvarivanje dalekosežnih partnerstava uz sudjelovanje tvrtki, klastera, znanstvenih i istraživačkih okosnica, lokalnih i regionalnih tijela javne vlasti, državnih servisa ili financijskih institucija itd.

PRIORITETNA OS II: Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja

Strateška usmjerenja Zajednice i program iz Gothenburga stavljaju veliki naglasak na potrebu promicanja održivog razvoja u državama i regijama Europske unije. To pitanje, koje se javlja i u općim ciljevima Programa Mediteran, dobiva posebnu dimenziju u slučaju primjene u mediteranskom području, ako je ono suočeno s prijetnjama okolišu koje su često veće nego što bi bile u većini drugih europskih regija: velika ali krhka prirodna bogatstva i baština; pritisak na osjetljiva područja; nedostatan korištenje energije iz obnovljivih izvora; klimatske promjene; redovite prijetnje u smislu vodoopskrbe; zagađenje kopna i mora; visok stupanj prirodnih rizika ...

Prioritetna os II Programa Mediteran jasno je vezana uz ovaj kontekst budući da se održivi razvoj, koji uključuje društvene, gospodarske i ekološke aspekte, a posebice njegovu teritorijalnu dimenziju, navodi kao jedan od glavnih prioriteta u nadolazećim godinama.

Stoga su **zaštita i jačanje prirodnih bogatstva, baštine i njihove kulturne dimenzije** među glavnim ciljevima Prioritetne osi II. Među navedenim resursima, voda je najvažnije pitanje u Području Mediterana te bi se njome trebalo kvalitetnije upravljati i razboritije koristiti kako bi se zaštitili resursi koji su trenutačno najugroženiji. Program Mediteran mora poduprijeti provedbu Okvirne direktive o vodama kojom je uspostavljen pravni okvir za osiguravanje dovoljne količine kvalitetne vode u čitavoj Europi.

U skladu s ovom Direktivom, "Nužno je daljnje uključivanje zaštite voda i njihovog održivog upravljanja u druga područja politike Europske zajednice, kao što su energija, prijevoz, poljoprivreda, ribarstvo, regionalna politika i turizam. Ova Direktiva treba osigurati temelj za trajni dijalog i za razvoj strategija prema daljnjem uključivanju područja politike. Ta Direktiva također može dati važan doprinos u drugim područjima suradnje među državama članicama"⁴².

Osim Okvirne direktive o vodama i cilja postizanja dobre kakvoće vode do 2015. godine – kako je navedeno u tematskoj pomorskoj Strategiji – Operativni program potiče aktivnosti koje podupiru primjenu i provedbu naputaka iz Vodiča za uspostavu mreže Natura 2000 u morskom okolišu (Direktiva 92/43/EEZ i 79/409/EEZ).

Općenito, ekološka problematika zahtijeva koordinirane inicijative na transnacionalnoj ljestvici u cilju smanjenja izvora zagađenja u ranoj fazi, bez obzira radi li se o urbanim, industrijskim ili poljoprivrednim zagađenjima. Važno je osigurati aktivnu zaštitu osjetljivih područja i jačanje gospodarskog potencijala teritorijalne baštine (kroz strateško prostorno planiranje, održivi turizam, zaštitu biološke raznolikosti i prirodne baštine te krajolika...).

Zbog pritiska kopna, urbanističke gustoće i blizine Mediterana, obalna područja zahtijevaju naročito pažljivo koordinirano upravljanje, kako stoji u posebnim propisima europskih nadležnih tijela⁴³.

⁴² Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice na području politike voda

⁴³ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2002. o provedbi Integralnog upravljanja obalnim područjem u Europi (2002/413/EZ)

Promicanje energije iz obnovljivih izvora i unaprjeđenje energetske učinkovitost dio su ovoga prioriteta kojim se nastoje smanjiti emisije stakleničkih plinova i ograničiti klimatske promjene. Ovaj cilj nije specifičan za mediteransko područje, ali je nužan s ekološkog stajališta te pruža mogućnosti gospodarskog razvoja. Potrebno je podržati transnacionalne inicijative koje potiču tehnološku inovaciju i korištenje energije iz obnovljivih izvora (solarna, geotermalna). Djelovanja koja ciljaju na promjenu ponašanja trebaju se koordinirati na način da se smanji potrošnja i različiti izvori opskrbe (razvoj u smislu građevinskih materijala, diversifikacija sustava za proizvodnju energije na lokalnoj razini...)

Sredozemno more je samo po sebi veliko transnacionalno pitanje s brojnim ekološkim implikacijama. Ovo područje karakterizira visoka razina pomorske i industrijske aktivnosti. Oboje čine značajan potencijal za gospodarski razvoj, ali su ujedno i izvor zagađenja i rizika. Takva situacija zahtijeva poduzimanje brojnih specifičnih postupaka, posebice u interesu **prevencije pomorskih rizika i jačanja pomorske sigurnosti**. Ove se inicijative odnose prvenstveno na razradu transnacionalnih i integriranih strategija te uspostavu sustava za sprječavanje i intervenciju koordiniranih između regija i država. Nužno je spomenuti službe za civilnu zaštitu koje imaju presudnu ulogu i čijem djelovanju može pridonijeti jačanje mjera suradnje na području Mediterana⁴⁴.

Osim industrijskih rizika, od presudne je važnosti da mediteranska Područja pokažu visoku razinu **prevencije prirodnih rizika** koji su u ovom području veći nego u mnogim ostalima područjima Europe. Takva prevencija zahtijeva, između ostaloga, znatne napore u smislu suradnje (promatranje, intervencije itd.), razvoj zajedničkih tehnika i normi među regijama i državama članicama.

PRIORITETNA OS III: Povećanje pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti

Načelo teritorijalne povezanosti, kako ga tumači Europska unija i kako je izloženo u općim ciljevima Programa Mediteran, zajedno sa svojstvenim zemljopisnim kontekstom mediteranskog područja, stvorilo je definiciju prioritetne osi koja stremi ka **povećanju pokretljivosti i prostorne pristupačnosti**. Taj cilj, koji se veže uz fizičku povezanost i razmjenu virtualnih podataka, je dvostruk – njegove se dimenzije međusobno nadopunjuju.

Prvo, područje Mediterana uključuje velik broj izoliranih područja, osobito otoka. Glavni cilj u smislu teritorijalne povezanosti podrazumijeva pružanje potpore razmjenama između kopna i otoka ali i između otoka, kako bi se povećao njihov razvojni potencijal i smanjila različitost. **Promicanje pomorske pristupačnosti** i povezanosti s logističkim središtima na kopnu također se odnosi i na gospodarsku djelatnost u lukama Sredozemnog mora, čime bi se omogućilo jačanje njihove uloge prolaza prema europskom kontinentu.

Na široj ljestvici, neki transnacionalni mediteranski koridori nisu dovoljno povezani sa svojim područjima da bi podržali razvoj i pogodovali gospodarskoj i teritorijalnoj integraciji cjelokupnog područja Mediterana (veze istok-zapad, veliki koridori, vanjske pomorske veze...). Nužno je poduprijeti inicijative koje omogućuju podizanje svijesti političara, kao i djelovanja koja potiču razmjenu i odlučivanje u smislu prilagođavanja ili razvoja strateških prometnih osi (**poboljšanje prometnih kapaciteta**). Cilj ponajprije uključuje privlačenje i organiziranje protok ljudi i robe radi jačanja strategije održivog regionalnog razvoja. Ta bi strategija također trebala pomoći prilagoditi i učvrstiti gospodarske djelatnosti i usluge vezane uz prijevoz.

To, međutim, podrazumijeva da glavna ekološka pitanja istaknuta u općim ciljevima Programa Mediteran moraju biti u samom središtu ovoga pristupa. Poboljšanje prostorne pokretljivosti i pristupačnost zahtijeva da **promicanje multimodalnosti/intermodalnosti** (transport prijevoznih sredstava, međuobalna prometna povezanost, logistika ...) i čist prijevoz postanu prioriteti.

Takva složenost znači da prometni sustav mora biti razmotren u svojoj institucionalnoj dimenziji, omogućavajući definiranje integriranih strategija za potporu održivom razvoju.

Informacijska i komunikacijska tehnologija pruža dodatnu prilika za razvoj ove strategije: jačanje usluga, gospodarske djelatnosti i informacijskog društva unatoč problemima koji proizlaze iz nedovoljne fizičke

⁴⁴ Odluka Vijeća br. 2001/792/EZ, Euratom od 23. listopada 2001. o uspostavi mehanizma Zajednice za olakšavanje pojačane suradnje u intervencijama pružanja pomoći civilne zaštite OJ L 297, 15.11.2001., str. 7–11 vezano uz zagađenje mora.

pristupačnosti. Općenito, ove tehnologije predstavljaju sredstvo za promicanje inovacije (poslovanje, javne službe), promicanje društvene povezanosti i olakšavanja koordinacije među partnerima u strateškim područjima (suradnja glavnih gradova, prometna politika, pomorski tokovi, rizici, zagađenje...)

PRIORITETNA OS IV: Promicanje policentričnog i integriranog razvoja područja Mediterana

Kao što je navedeno u dijagnozi, mediteransko područje relativno je fragmentirano u zemljopisnom, gospodarskom i institucionalnom pogledu. Unatoč postojanju velikih polova razvoja, raspodjela rasta još je uvijek neujednačena. Različite regije nastoje razviti koordinirane strategije i postupke za jačanje konkurentnosti cijelog područja te omogućavanja njegove povezanosti.

U takvom kontekstu, **transnacionalna koordinacija razvojne politike i poboljšanje upravljanja između različitih prostornih razina** (područja glavnih gradova, srednje veliki gradovi, ruralna područja...) od strateške su važnosti.

Slijedeći integrirani pristup, suradnja bi trebala razmotriti interakciju gradova i ruralnih područja, pomorskih luka i njihovih zaleđa kako bi promicala policentričan i ekološki prihvatljiv razvoj.

Suradnja bi također bi trebala razmotriti gospodarske, ekološke, društvene i teritorijalne implikacije specifičnih obrazaca mediteranskog prostornog razvoja tj. isprepletenost stalnih i sezonskih smještajnih kapaciteta.

Promicanje kulturnog identiteta i baštine može također dovesti do bolje integracije područja Mediterana.

Ovaj je cilj usmjeren na suradnju među regijama i osnaživanje zajedničkih resursa koji su od velikog interesa na transnacionalnoj ljestvici. Suradnja može, posebice, biti povezana s razvojem usluga i inovatorskih djelatnosti u području kulture i upravljanja baštinom. Unaprjeđivanje ovih resursa trebalo bi ojačati viziju kulturološki raznolikog područja sa zajedničkim problemima razvoja.

Dodirne teme:

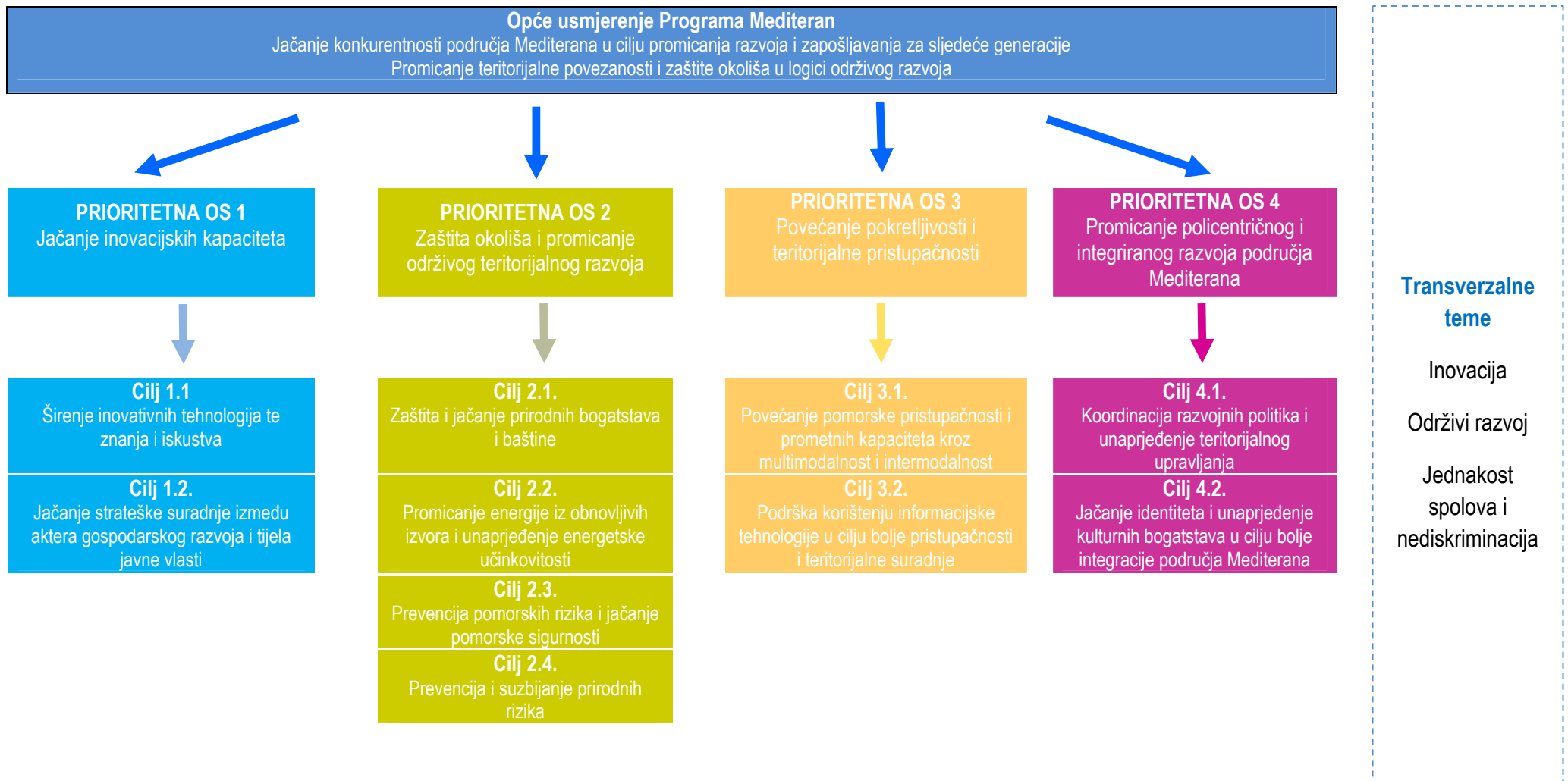
Zbog njihove važnosti tijekom programskog razdoblja 2007-2013, neke će se teme uzeti u obzir u svim predloženim projektima.

Prije svega, **inovacija** – predviđena kao proces poboljšanja sustava uvođenjem novih pristupa – predstavlja ključni element Programa Mediteran. Njome bi se svi vodeći partneri trebali najviše posvetiti, bez obzira na njihovo područje djelovanja. Inovacija se može razumjeti u širem smislu riječi. Uključuje i tehnološki (proizvodi i procesi) i netehnološki napredak (npr. načini upravljanja, suradnje i organizacije...)

Održivi razvoj – ostvaren kroz integrirani pristup – tvori opće načelo intervencije za strukturne fondove (čl. 17. Uredbe 1083/2006) na koje upućuju svi ciljevi Programa Mediteran. Iz tog razloga, održivi razvoj mora biti od trajne važnosti za provedbu programa i projekata.

Načelo **ravnopravnosti spolova i nediskriminacije** treba se poštovati na svim razinama provedbe programa i projekata.

Struktura Operativnog Programa Mediteran

c) Prikaz sustava pokazatelja

Temeljem članka 12. Uredbe (EZ) br. 1080/06, specifični ciljevi prioritetnih osi moraju biti količinski izraženi određenim brojem pokazatelja neposrednih ishoda i rezultata. Nadalje, u skladu s definicijama uvrštenima u Radni dokument br. 2 Europske komisije pod naslovom *“Indikativne smjernice o metodama evaluacije: Pokazatelji praćenja i evaluacije”*, razmotrene su tipologije sljedećih pokazatelja u svrhu praćenja napretka Programa Mediteran: financijski pokazatelji, pokazatelji ishoda i pokazatelji rezultata.

U skladu s RD br. 2, **financijski pokazatelji** su ključni element za procjenu napretka programa, osobito kada takav napredak nije mjerljiv fizičkim pojmovima, tj. na početku programskog razdoblja. Stoga će se podaci o financijskim obvezama i plaćanjima periodično prikupljati i povezivati s prihvatljivim troškovima na razini aktivnosti, ciljeva i prioriteta.

Što se tiče mjerila fizičkog napretka Programa Mediteran, usvojena su dva niza pokazatelja: **osnovni pokazatelji** programa transnacionalne suradnje uvršteni u PRILOG 1 RD br. 2 te **niz pokazatelja (pokazatelji ishoda i rezultata)** značajnih za specifičan sadržaj Programa Mediteran.

Fizički pokazatelji praćenja i evaluacije Programa Mediteran odabrani su s ciljem omogućavanja njihove specifičnosti, izmjerljivosti, dostupnosti, relevantnosti i vremenskog okvira, tj. u obzir je uzeta potreba za objektivnim provjerljivim pokazateljima koji integriraju dimenzije kakvoće, količine i vremena.⁴⁵ Integrirati vremensku dimenziju znači, prije svega, utvrditi kada i kako će se prikupljati podaci unutar sustava za praćenje programa.

S metodološkog stajališta, pokazatelji se povezuju s programskom razinom utvrđenom u Programu Mediteran te služe za mjerenje očekivanih postignuća svake prioritetne osi, ciljeva i djelovanja u okviru programskog razdoblja 2007-2013. S obzirom na opis sadržaja programskih razina, pokazatelji rezultata su vezani uz ciljeve i pokazatelje ishoda aktivnosti. Posebna se pažnja posvećuje rezultatima, budući da oni predstavljaju strateški element za upravljanje programom.

Pokazatelji rezultata mogu se sažeti u sljedeće tipologije koje proizlaze iz skupa pokazatelja ishoda:

- **Zajedničke strategije, inicijative i alati:** razvoj zajedničkih strategija, inicijativa, alata i normi, koje proizlaze iz aktivnosti transnacionalnih projekata Programa Mediteran.
- **Uspostava i jačanje trajnih mreža:** jedna od ključnih dodanih vrijednosti programa suradnje je stvaranje mreža/partnerstava između različitih aktera iz raznih europskih država. Okupljanjem pokazatelja ishoda, koji proizlaze izravno iz aktivnosti Programa, ovi pokazatelji rezultata mogli bi biti dragocjeni za mjerenje pojačane održivosti mreža – uspostavljenih ili ojačanih – koje potom postaju “trajne”.
- **Sudjelovanje u transnacionalnim inicijativama/projektima:** stvaranje ili jačanje mreža/partnerstava jedna je od ključnih dodanih vrijednosti inicijativa Europske teritorijalne suradnje. Ovaj bi pokazatelj mogao biti koristan za praćenje sastava mreža/partnerstava te stoga i za mjerenje sudjelovanja u transnacionalnim inicijativama/projektima

Potrebno je naglasiti da, iako su tipologije pokazatelja rezultata uvijek iste, pokazatelji rezultata postaju specifični jednostavnom usporedbom s temama svake prioritetne osi.

Osim toga, sustav pokazatelja prikazan na sljedećim stranicama navodi veze između različitih tipologija pokazatelja (tj. koji ishodi pridonose ostvarenju specifičnog rezultata), što dovodi do shvaćanja položaja

⁴⁵ Ovi su pojmovi detaljno opisani u studiji Tajništva programa INTERACT naslovljenoj “Studija pokazatelja praćenja transnacionalnih i međuregionalnih programa suradnje”, lipanj 2006.

pokazatelja u specifičnoj tipologiji.

Prema raspoloživim podacima, izračunati su sljedeći ciljevi u svrhu mjerenja postignuća Programa Mediteran.

Ciljne vrijednosti mogu biti ispod temeljnih linije budući da svaka od tih vrijednosti odgovara provedbi aktivnosti vezanih uz dva različita programska razdoblja. U nekim područjima intervencije broj djelovanja predviđen za razdoblje 2007-2013 prelazi broj aktivnosti ostvarenih tijekom prethodnog razdoblja. U nekim drugim slučajevima, ovaj će broj biti niži zbog pomaka u prioritetima te zbog različitog iznosa raspoloživih financijskih sredstava.

Ex ante kvantifikacija projekata na razini prioritetne osi

Prioritetna os	Pokazatelji	Jedinica mjere	Ciljna vrijednost* (2007-2013)	Polazna vrijednost
1	Projekti jačanja inovacijskih kapaciteta	No	47	2
2	Projekti zaštite okoliša i promicanja održivog teritorijalnog razvoja	No	55	92
3	Projekti poboljšanja pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti	No	32	42
4	Projekti promicanja policentričnog i integriranog razvoja područja Mediterana	No	16	46
1,2,3,4	Projekti integriranja različitih prioriteta Operativnog programa	No	30	0

*Ova je vrijednost izračunata uspoređivanjem prosječnog iznosa koji bi mogao biti dodijeljen projektima za Mediteran (približno 1,600.000 EUR, što odgovara otprilike 1,200.000 EUR doprinosa ERDF-a) s doprinosom ERDF-a raspoloživim za svaku prioritetnu os.

Ex ante kvantifikacija osnovnih pokazatelja

Tipologija	Opis	Jedinica mjere	Polazna vrijednost	Ciljne vrijednosti **
Projekti	upravljanja vodama	Br.	11	3
	poboljšanje pristupačnosti	Br.	42	32
	sprječavanje rizika	Br.	28	14
	razvijanja mreža za istraživanje i tehnološki razvoj i inovacijskih mreža	Br.	0	48

**Ove su vrijednosti izračunate na temelju broja projekata koji bi se mogli financirati unutar prioritetnih osi, npr. "Broj projekata poboljšanja pristupačnosti" trebao bi odgovarati "Broju projekata poboljšanja pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti".

Predložene "ciljne vrijednosti" podudaraju se s procjenom za cijelo razdoblje 2007-2013.

Ex ante kvantifikacija za pokazatelje neposrednih rezultata i rezultata za prioritetne osi

Prioritetna os 1 – Jačanje inovacijskih kapaciteta

Oznake prioritetnih tema	Pokazatelji neposrednih rezultata	Ciljna vrijednost ***	Pokazatelji rezultata	Polazne vrijednosti ****	Ciljne vrijednosti
01, 03, 04, 05, 09	Broj transnacionalnih suradničkih mreža, uključujući znanstveno-istraživačke centre, gospodarske subjekte i obrazovne centre/sveučilišta za olakšavanje prijenosa tehnologije i širenja inovativnih postupaka, znanja i iskustava	15	Broj uspostavljenih ili ojačanih trajnih mreža/sporazuma	-	3
	Broj transnacionalnih studija/planova/strategija razvijenih za olakšavanje korištenja i širenja inovacija među resursnim, inovacijskim i poslovnim centrima	15	Broj malih i srednjih poduzeća/centara za istraživanje i razvoj tehnologije uključenih u aktivnosti projekata za Mediteran	-	10
	Broj malih i srednjih poduzeća uključenih u razmjene iskustava i prijenos tehnologija	20			
	Broj transnacionalnih struktura za širenje zajedničkih normi za poboljšanje regionalne politike i inovacijskih kapaciteta	2	Broj usvojenih zajedničkih strategija	-	2
	Broj projekata za podržavanje inovacijskih procesa na području Mediterana	18			

Prioritetna os 2 – Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja

Oznake prioritetnih tema	Pokazatelji neposrednih rezultata	Ciljna vrijednost ***	Pokazatelji rezultata	Polazne vrijednosti ****	Ciljne vrijednosti
39, 40, 41, 42, 43, 45, 48, 49, 51, 53, 54, 56	Broj studija/smjernica za planiranje/planova/metoda/alata/strategija ostvarenih/iskušanih u pogledu - pomorske suradnje u području okoliša i sigurnosti okoliša - poboljšanja uštede energije koji uključuju mediteranske države - nedržavni sudionici - tijela javne vlasti - nadležna tijela/tijela projektnih partnera koja nisu korisnici	15	Broj usvojenih zajedničkih strategija, normi, inovativnih alata/sustava i novih tehnologija	-	5
	Broj transnacionalnih planova upravljanja razvijenih na području prirodnih rizika i opasnosti	5			
	Broj aktivnosti podizanja svijesti/inicijativa provedenih/promicanih na području - prirodnih bogatstava i baštine - korištenja energije - pomorskih, obalnih i otočnih pitanja - klimatskih promjena	5			
	Broj transnacionalnih projekata integralnog upravljanja obalnim područjem koji uključuju mediteranske države: - nedržavni sudionici - tijela javne vlasti - institucije nadležne za zaštitu obale	15	Broj sudionika transnacionalnih inicijativa/projekata	760	740
	Broj transnacionalnih seminara i foruma o upravljanju vodama koji uključuju mediteranske države - nedržavni sudionici - državna i regionalna pomorska tijela - nadležna tijela/agencije (npr. lučke uprave, agencije/institucije za pomorsko onečišćenje, javna/privatna tijela za kontrolu brodova)	15			
	Broj transnacionalnih partnerstava/suradničkih mreža organiziranih na području usmjerenih na - zaštitu krajolika, sustava prirodnih bogatstva i baštine (npr. upravljanje vodama, kulturna baština) - sprječavanje prirodnih rizika - poboljšanje pomorske suradnje - razmjenu informacija i metoda upravljanja u području korištenja energija iz obnovljivih izvora i smanjenja potrošnje energije - poboljšavanje integriranog teritorijalnog razvoja i održivog turizma koji uključuju različite države - nedržavni sudionici - tijela javne vlasti - nadležna tijela/tijela projektnih partnera koja nisu korisnici	40	Broj stalnih mreža/sporazuma osnovanih ili ojačanih	-	5

Prioritetna os 3 – Poboljšanje pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti

Oznake dimenzije prioriteta tema	Pokazatelji neposrednih rezultata	Ciljna vrijednost ***	Pokazatelji rezultata	Polazne vrijednosti ****	Ciljne vrijednosti
11, 12, 13, 14, 26, 27, 28, 30, 31, 32	Broj projekata : - inovativnog upravljanja sustavima pomorskog prometa - pristupačnosti otoka	5	Broj zajedničkih sustava upravljanja/strategija intervencije i metodologija provedenih/ojačanih	-	2
	Broj projekata koji promiču transnacionalne inicijative/strategije za korištenje: - multimodalnih platformi - intermodalnosti - postojećih mreža (mora, ceste, željeznice)	5			
	Broj projekata koji razvijaju transnacionalne online usluge i osobito su usmjerene ka razvoju digitalnih usluga u izoliranim područjima	5	Broj trajnih mreža/sporazuma uspostavljenih ili ojačanih	-	2
	Broj baza podataka, elektronskih arhiva, sustava praćenja i analiza za upravljanje vodama i sprječavanje rizika	5			
	Broj projekata koji promiču multimodalne sustave prijevoza (osobito ekološki prihvatljive) koji uključuju: - lokalna, regionalna i državna tijela - instituti i agencije za teritorijalni razvoj	5	Broj sudionika transnacionalnih inicijativa/projekata	315	307
	Broj mreža koje podržavaju korištenje ICT-a, koje uključuju: - teritorijalne uprave - civilno društvo (udruge korisnika) - sudionike u gospodarstvu (tvrtke specijalizirane za ICT usluge)	10			

Prioritetna os 4 – Promicanje policentričnog i integriranog razvoja područja Mediterana

Oznake dimenzije prioriteta tema	Pokazatelji neposrednih rezultata	Ciljna vrijednost ***	Pokazatelji rezultata	Polazne vrijednosti ****	Ciljna vrijednost
25, 58, 59, 60, 61, 81	Broj transnacionalnih mreža koje uključuju različite teritorijalne sustave (gradove, metropole itd.) za podržavanje upravljanja kulturnim polovima	5	Broj trajnih mreža/sporazuma uspostavljenih ili ojačanih	-	1
	Broj tijela uključenih u razmjenu uspješnih postupaka za - alate za planiranje - kulturnu inovaciju	10			
	Broj projekata/izvješća/komparativnih analiza koji uključuju velika gradska područja Mediterana za stvaranje integriranih strategija teritorijalnog razvoja za - ekološke/energetske politike - luke i promet - gospodarski razvoj	5	Broj razvijenih zajedničkih alata za planiranje i strategija	-	1
	Broj planova zaštite provedenih kroz projekte - povijesne baštine - kulturnih bogatstava (materijalnih i nematerijalnih)	5			
	Broj inicijativa za suradnju koje uključuju: - gradove - metropole - ruralna područja	15	Broj sudionika transnacionalnih inicijativa/projekata	399	389
	Broj izoliranih područja - uključenih u projektne aktivnosti - dosegnutih širenjem uspješnih postupaka - uključenih u nove strategije teritorijalnog razvoja	5			

Prioritetna os 5 – Tehnička pomoć

Oznake dimenzije prioritetnih tema	Pokazatelji neposrednih rezultata	Ciljna vrijednost ***	Pokazatelji rezultata	Polazne vrijednosti ****	Ciljna vrijednost
85, 86	Broj predanih operacija, Broj prihvatljivih operacija, Broj financiranih operacija	600 450 150	% odobrenih operacija u usporedbi s predanim operacijama	24% ⁴⁶	25%
	Broj sastanaka održanih na međudržavnoj razini	30	% osoba obaviještenih kroz distribuciju aktivnosti u usporedbi s ukupnim brojem stanovnika područja Mediterana	-	10%
	Broj izrađenih web stranica projekta	150			

*** Ove vrijednosti izračunate su na temelju broja projekata predviđenih za svaku prioritetnu os (vidjeti tablicu "Ex ante kvantifikacija projekata na razini prioritetne osi").

**** Polazne vrijednosti za odabrane pokazatelje rezultata nisu uvijek raspoložive jer su predloženi podaci o uspostavljenim trajnim mrežama ili o zajedničkim strategijama usvojenima izvan sufinanciranja dostupni tek po završetku programa koji se trenutno odvijaju unutar Strukturnih Fondova za 2000-2006. Umjesto toga, polazne vrijednosti mogu se postaviti za sudjelovanje u projektima za Mediteran. Ove vrijednosti izračunate su na temelju podataka raspoloživih za programe Arhimed i Medocc; ti su podaci umanjeni za odgovarajući postotak umanjenoga iznosa ERDF-a dodijeljenog za Program Mediteran u usporedbi s iznosom doprinosa ERDF-a dodijeljenog za programe Medocc i Arhimed.

d) Kategorije projekata za provedbu operativnog programa

Za novo programsko razdoblje, **vrste projekata potrebno je razviti** u cilju jačanja njihove **transnacionalne dimenzije** i osiguranja **konkretnih i mjerljivih neposrednih rezultata i rezultata**. Transnacionalni projekti ne mogu se temeljiti samo na cilju stvaranja znanja i razmjene iskustava između partnera. Oni se moraju temeljiti na strategijama usmjerenima ka konkretnom doprinosu realizacije programa i ciljeva prioritetnih osi.

Indikativne vrste projektnih aktivnosti za provedbu Programa Mediteran⁴⁷:

- **Uspostavljanje i razvoj transnacionalnih strategija za mreže institucija**
- **Uspostavljanje i razvoj zajedničkih sustava i zajedničkih operativnih alata**
- **Osnivanje transnacionalnih mreža koje osiguravaju koherentnost i koordinaciju javnih politika**
- **Distribuiranje tehnologija, postupaka, znanja i iskustava, inovativnih sustava upravljanja na transnacionalnoj razini**
- **Izrađivanje pilot projekata i eksperimentalnih alata s transnacionalnom dimenzijom**

e) Utvrđivanje strateških projekata

Za programsko razdoblje 2007-2013, Odbor za praćenje utvrdio je određene teme kao osobito važne za sve europske regije područja Mediterana. Odgovarajući na ove teme, Odbor za praćenje objavio je pozive za prijavu projekata s ciljem izrade "strateških projekata" čiji je postupak provedbe naznačen u Dijelu IV.4. Operativnog programa.

Strateški projekti omogućit će izgradnju velikih partnerstava oko ključnih sudionika u svakom konkretnom području intervencije: mora postojati precizan odnos između ciljeva projekta i institucionalne i administrativne stručnosti partnera. Kao takvi, oni zahtijevaju usklađene i formalne obveze partnera za postizanje očekivanih rezultata.

Strateški projekti moraju pridonijeti postizanju glavnih ciljeva Programa Mediteran (konkurentnost, inovacija i

⁴⁶ Ova vrijednost uključuje samo podatke vezane uz program INTERREG IIIB Medocc. Informacije vezane uz program INTERREG IIIB Arhimed nisu bile dostupne u vrijeme pripreme Operativnog programa Mediteran.

⁴⁷ Opširnija verzija ovoga popisa dostupna je u Vodiču za provedbu Operativnog programa Mediteran.

održivi razvoj), i istovremeno pokazati jasnu transnacionalnu dodanu vrijednost. Projekti moraju imati ambiciozne ciljeve te imati dugoročan utjecaj na području Mediterana.

f) Načela jačanja upravljanja i stvaranja visoko kvalitetnih projekata

Transnacionalnost, usredotočenost i partnerstvo

Ograničeni proračun Programa, nova usmjerenja Europske unije i specifičnosti mediteranskog područja zahtijevaju usklađenost s određenim temeljnim načelima provedbe za maksimalnu uspješnost Programa Mediteran.

Mediteranska područja obilježava rascjepkan fizički, gospodarski i institucionalni kontekst. Potrebno je ojačati **Transnacionalnu suradnju**, koja je ključni aspekt programa Mediteran, u smislu tema okoliša, prometa, pomorskih aktivnost, rizika i komunikacije...

No, transnacionalnost se ne može ograničiti na stvaranje partnerstava između sudionika u različitim državama. Ona se treba temeljiti na **postizanju zajedničkih i dijeljenih ciljeva**. Ovi ciljevi trebaju imati visoku i mjerljivu transnacionalnu **dodanu vrijednost**. Kao transnacionalni program, Program Mediteran trebao bi omogućiti aktivnosti koje bi inače bile teško provedive putem drugih programa Zajednice.

U skladu s **načelom usredotočenosti**, poduzete aktivnosti moraju biti jasno usmjerene na prioritetne osi Programa i imati značajan utjecaj⁴⁸. Za postizanje toga, **partnerstva** izgrađena za provođenje mjera trebaju okupiti **ključne sudionike** koji mogu ojačati financijske, institucionalne i političke dimenzije aktivnosti (privatne sudionike, regionalne i lokalne samouprave, državne usluge, društveno-gospodarske sudionike...). Stoga je potrebno poticati **javna/privatna partnerstva**.

Međudržavna dimenzija projekata, njihov utjecaj i trajnost naročito ovise o kapacitetu za kombiniranje **horizontalnih partnerstava** (između teritorijalnih sudionika) i **vertikalnih partnerstava** (između različitih razina lokalnih, regionalnih i državnih tijela).

Posebnu pažnju potrebno je posvetiti načinu uklapanja ovih aktivnosti u **postojeće javne politike** (na lokalnoj, regionalnoj, državnoj i europskoj razini) u cilju stvaranja sinergija i osiguranja da ove aktivnosti ne budu izolirane inicijative koje nemaju stvarnoga utjecaja. **Studije ili razmjene iskustava** više nisu prioritet i ne mogu se više smatrati konačnim i dovoljnim rezultatima. Osim toga, partnerima se savjetuje **korištenje studija i projekata ostvarenih tijekom prijašnjega programskog razdoblja**.

Ako se provode studije, moraju se integrirati u strategije usmjerene na **postizanje konkretnih ciljeva**.

Partnerima se savjetuju da svoje projekte izrade **s obzirom na druge programe ili druge sektorske politike Europske unije**. Projekti programa Mediteran mogu biti osobito korisni u poticanju transnacionalnih aktivnosti koje se mogu primjenjivati u okviru drugih europskih programskih instrumenata⁴⁹.

Zajedničko tehničko tajništvo, u suradnji s državnim tijelima nadležnima za program u državama članicama, te uz pomoć transnacionalnih tehničkih timova, podržava Upravljačko tijelo u uspostavljanju partnerstava i izradi projekata kojima se povezuju **glavni javni i privatni sudionici**. Uključenost **državnih i regionalnih tijela** olakšat će uspostavljanje većih projekata s dugotrajnim učincima.

Ovaj pristup odražava cilj osiguranja da **trajnost projekata Programa Mediteran** premašuje vrijeme potrebno za njihovu provedbu. Partnerstva trebala planirati unaprijed u smislu kontinuiteta projekata i učinaka kroz drugi

⁴⁸ S obzirom da financijska ograničenost ne dopušta veća ulaganja (u infrastrukturu, opremu...), ove vrste projekata mogu biti prihvaćene samo za ograničene pilot projekte

⁴⁹ Na primjer, uspostavljanje partnerstava za izradu transnacionalnih projekata koji se provode unutar drugih politika Zajednice ili prema transnacionalnim ciljevima "približavanja" i "Regionalne konkurentnosti i zapošljavanja".

tekuće ili predstojeće aktivnosti. Kako bi postigli kontinuitet u projektima, partneri trebaju raditi na **korištenju i distribuciji** da bi drugima mogli prenijeti iskustvo i rezultate (metode upravljanja, uspješne postupke, izgrađene mreže, ostvarene nove aktivnosti...).

Postupak odabira u dva koraka omogućuje odabir projekata koji najbolje ispunjavaju navedene kriterije.

Poseban napor potrebno je uložiti u transnacionalnost, usredotočenost i partnerstva u smislu ostvarivanja **integriranih projekata** koji obuhvaćaju sva tri pitanja. Njihova **teritorijalna integracija** treba biti osigurana: gospodarske, institucionalne, političke, društvene i kulturne specifičnosti područja Mediterana trebaju se uzeti u obzir tijekom razvoja i provedbe projekta.

Koji su partneri poželjni za projekte Programa Mediteran?⁵⁰

Učinkovitost provedbe Programa Mediteran ovisi o kvaliteti upravljanja i partnerstvima među svim društveno-gospodarskim i ostalim sudionicima na tom prostoru. Kao što je bio slučaj tijekom prethodnog programskog razdoblja, **odabrana lokalna i regionalna tijela** pozvana su da odigraju ključnu ulogu s obzirom na njihovu izravnu uključenost u problematiku specifičnu za mediteransko područje.

Gradovi i metropolitanska područja važni su sudionici zbog svog društveno-gospodarskog značaja, svog utjecaja na okoliš i potencijala za rast i inovacije.

Promicanje integriranih transnacionalnih projekata sa stvarnim i trajnim učinkom zahtijeva poklanjanje veće pozornosti drugim **ključnim sudionicima**, osobito **državnim tijelima**. Ona bi trebala moći ponuditi stručno znanje i sredstva za prioritetne projekte (gospodarski razvoj, okoliš i prostorno planiranje itd). Njihova uključenost trebala bi omogućiti da se poboljša **usklađivanje projekata s aktualnom javnom politikom i stvore sinergije** koje će povećati učinak projekata.

Programsko razdoblje 2007.-2013. također je usmjereno na **promicanje sudjelovanja privatnih tijela**, inzistirajući osobito na prilikama koje pruža osnivanje **javno-privatnih partnerstava**. To znači, između ostalog, jačanje aktivnosti transnacionalne suradnje između „**gospodarskih subjekata**”⁵¹ i **istraživačkih institucija**.

Projekti suradnje između sveučilišta mogu se uzeti u obzir ako su usmjereni na realizaciju konkretnih ciljeva uz sudjelovanje drugih vrsta partnera. Institucije koje sudjeluju u području istraživanja pozivaju se da razrade svoje inicijative što je više moguće u skladu sa 7. okvirnim programom.

Kad je riječ o uključenosti **malih i srednjih poduzeća** u Program Mediteran, ključni partneri su prvenstveno suradničke strukture malih i srednjih poduzeća⁵² radi promicanja strateških pristupa i kako bi se osiguralo da partnerstva postignu dovoljnu kritičnu masu.

Neprofitne organizacije mogu sudjelovati u projektnim partnerstvima pod uvjetom da mogu ponuditi značajan doprinos transnacionalnom projektu⁵³.

U svakom slučaju, vodeći partner mora imati dovoljno institucionalnih, administrativnih i financijskih sredstava kako bi učinkovito upravljao projektom i proveo ga, ali ne smije biti gospodarski subjekt. Prihvatljivost različitih vrsta vodećih partnera ocjenjuje se u skladu s nacionalnim propisima

⁵⁰ Okvirni popis projektnih partnera nalazi se u *Vodiču za provedbu operativnog programa Mediteran*

⁵¹ U skladu s člankom 1. stavkom 8. EU Direktive 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o koordinaciji postupaka za dodjelu ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi i ugovora o javnim uslugama, „gospodarskim subjektom” smatra se svaka fizička ili pravna osoba ili javna ustanova ili skupina takvih osoba i/ili tijela koja na tržištu nudi obavljanje radova i/ili rada, odnosno usluge ili proizvode. Kao takva, pravila nadmetanja ne ovise o pravnom položaju pojedine uključene institucije (javne ili privatne) nego o prirodi obavljane aktivnosti.

⁵² Suradničke strukture mogu biti tijela javne vlasti i istovrijedna javna tijela, privatne ili neprofitne organizacije. Njihov je cilj pomoći poduzećima u njihovoj razvojnoj fazi i stvoriti sinergije među sudionicima kako bi promicale inovaciju i konkurentnost (klasteri, znanstveni i stručni centri, inkubatori, resursni centri itd.).

⁵³ Neprofitna organizacija (skraćeno „NPO”) organizacija je čiji je osnovni cilj podrška pitanjima od privatnog ili javnog interesa u nekomercijalne svrhe. Neprofitne organizacije mogu ostvarivati korist, ali ta korist mora biti ponovo uložena u njihove aktivnosti.

primjenjivima u pojedinoj državi.

Informacije koje podrazumijevaju uključenost „gospodarskih subjekata”

U svakom projektu partneri mogu sudjelovati kao **pridruženi partneri** ili kao **korisnici**. Pridruženi partneri surađuju u provedbi programa, ali ne primaju financijska sredstva Europskog fonda za regionalni razvoj. Korisnik prima sredstva ERDF-a⁵⁴.

U svakom projektu u kojem će « gospodarski subjekt » sudjelovati kao korisnik morat će se osigurati poštivanje pravila nadmetanja.

Budući da se privatni doprinosi ne uzimaju u obzir kao odnosni nacionalni dio financiranja, Vodeći partneri moraju osigurati da se uz svaki ERDF-ov doprinos dodijeljen gospodarskom subjektu predvidi odgovarajući javni doprinos.

Štoviše, kad takva poduzeća pružaju usluge u provedbi aktivnosti povezanih s projektom potrebno je pridržavati se pravila javne nabave. S obzirom na moguće sukobe interesa, tvrtka (npr. tvrtka za konzalting) koja sudjeluje u projektu kao partner ne može ugovoriti pružanje usluge projektnim partnerima.

Ako je dodjela javnih sredstava gospodarskim subjektima strogo ograničena, ti subjekti ipak mogu imati korist od potpora ili prednosti **unutar okvira pravila o izuzeću** o „de minimis potpori”, potpora malim i srednjim poduzećima, potpora aktivnostima obuke ili nacionalnih regionalnih potpora za ulaganje⁵⁵.

Gospodarski subjekt može dobiti javnu potporu u svakoj državi članici mediteranskog područja na temelju posebnih nacionalnih mjera potpore o kojima je obaviještena i prihvaća ih Europska komisija.

Ako je to potrebno, a kada nisu dovoljna pravila o izuzeću, tijekom programskog razdoblja može se pokrenuti poseban postupak notifikacije radi suočavanja sa specifičnim potrebama i ograničenjima koja se javljaju u izgradnji partnerstva i provedbi projekta.

U svakom slučaju, dodjela potpora nije namijenjena podupiranju aktivnosti izdvojenih sudionika. Mogu biti odobrene samo za ostvarenje zajedničkih i transnacionalnih aktivnosti od općeg interesa. Te potpore mogu biti posebno zanimljive suradničkim strukturama čija je funkcija pružanje podrške izgradnji partnerstva, razvoju institucionalnih okvira, prijenosu tehnologije, tehničkih vještina i znanja...

g) Primjeri iz prijašnjih programskih razdoblja (Medocc i Archimed)

Za razradu Operativnog programa Mediteran nije bilo moguće koristiti završna izvješća o evaluaciji programa Medocc i Archimed jer još nisu bila izrađena. Ipak, proučena su privremena izvješća o evaluaciji programa Medocc i Archimed kao i neke specifične analize⁵⁶.

U tim dokumentima utvrđene su poteškoće vezane uz ciljeve programa, prirodu programa i projektnih partnera te uključivanje programa u šire okruženje.

Ciljevi programa

Program Medocc je u svojoj prvoj osi prioriteta nastojao povećati koheziju programskog područja boljom suradnjom među svim regijama, uključujući regije neeuropskih država. Na europskoj razini taj je cilj bio vrlo

⁵⁴ Neke institucije, poput europskih agencija, mogu sudjelovati u projektima kao pridruženi partneri, ali ne mogu primati financijska sredstva ERDF-a (Europska agencija za okoliš; Europska agencija za pomorsku sigurnost; Europska agencija za željeznice; Europska svemirska agencija itd).

⁵⁵ Za više informacija u vezi s pravilima Zajednice o izuzeću vidjeti Vodič za provedbu operativnog programa Mediteran.

⁵⁶ - Rapport d'Evaluation Intermédiaire du Programme d'Initiative Communautaire INTERREG IIIB espace Méditerranée Occidentale, 2004.

- Inicijativa Zajednice INTERREG III B Archimed, srednjoročna evaluacija, prosinac 2003.; Nadogradnja srednjoročne evaluacije Inicijative zajednice INTERREG III B Archimed, prvo izvješće, prosinac 2005.

- *Bilan et perspectives de la coopération transnationale au sein de l'espace méditerranéen*, ADERGES, Université de Toulouse le Mirail, avril 2006.

ambiciozan i nije ga bilo jednostavno ostvariti bez uspostavljanja specifičnog programa.

Za razdoblje 2007-2013, dosadašnji pristup promijenjen je stvaranjem Instrumenta za europsko susjedstvo i partnerstvo (ENPI). Kao posljedica toga, ciljevi Programa Mediteran više su usredotočeni na revidiranu Lisabonsku strategiju.

S tematskog stajališta, inovacija i konkurentnost nova su snažna usmjerenja kod kojih iskustava provedbe iz posljednjeg programskog razdoblja nisu od koristi.

Okoliš i kultura bili su glavna područja djelovanja u razdoblju 2000-2006. U Programu Mediteran ekološka je problematika još uvijek osobito važna te zahtijeva više od 30% ukupnog proračuna. Međutim, od ključne je važnosti više napredovati prema inovaciji i konkurentnosti, imajući na umu da zaštita kulturne baštine i prostorno planiranje više nisu glavni prioriteti.

U pogledu pristupačnosti, programom Medocc ostvareni su malobrojni projekti. To područje ipak ostaje prioritet, uzimajući u obzir specifičnu situaciju mediteranskog prostora (tranzit istok-zapad, pristupačnost otoka, slaba intermodalnost itd).

Kad je riječ o programu Archimed, nijedan projekt nije bio odabran u vrijeme obavljanja privremene evaluacije. Međutim, do nekih informacija može se doći na temelju usmjerenja programa i procesa njegove provedbe.

Kao i Program Medocc, Archimed stavlja veliki naglasak na podršku Barcelonskom procesu i na primjenu usmjerenja utvrđenih Perspektivom europskog prostornog razvoja (ESDP).

Međutim, suradnja s državama ne-članicama bolje se uklapa u razne teme djelovanja i nije podložna razvoju posebne osi, kao kod Medocca. Archimed uzima u obzir pitanje useljavanja koje trenutačno nije unutar područja primjene Programa Mediteran.

Nadalje, utjecaj ESDP-a još uvijek omogućava širi pristup teritorijalnoj koheziji povezivanjem poljoprivrede, turizma, zaštite okoliša, kulture, urbanih i ruralnih sredina. Gospodarski subjekti, mala i srednja poduzeća, inovacija i istraživanje sredstva su Programa Archimed kojima se potiče razvoj izoliranih područja.

Partnerstvo i upravljanje

S obzirom na provedbu programa, iskustvo Medocca i usmjerenja Archimeda pokazuju nužnost poboljšanja kakvoće projekata. Time se stvara potreba za boljom financijskom koncentracijom na strateške probleme i boljim usklađivanjem s europskom i nacionalnom sektorskom politikom.

Na tom stupnju, plan kapitalizacije razrađen unutar Plana komunikacije igra ključnu ulogu u unaprjeđenju upravljanja i točnijem definiranju usmjerenja Programa Mediteran.

Stoga je, uzimajući u obzir veliki broj projekata koji su se usredotočili na ciljeve lokalnog razvoja u okviru Programa Medocc, neophodno podsjetiti na transnacionalnu dimenziju Programa Mediteran. To znači uspostavljanje snažnih partnerstava s jasnom transnacionalnom dimenzijom i jasnim transnacionalnim ciljevima.

Nadalje, u Programu Medocc bilo je teško identificirati potencijalne partnere. Stoga Program Mediteran nudi jasniji uvid u vrste institucija koje mogu sudjelovati.

Od Vodećih partnera traži se da povežu važnija javna i privatna tijela kako bi olakšali provedbu projekta i poboljšali njihovu usklađenost s drugim tekućim projektima ili javnim politikama (ministarstva, državna tijela, specijalizirana javna tijela). Povezanost s europskim sektorskim politikama koja nije bila dovoljno jaka u Programu Medocc također se mora poboljšati u skladu s uvjetima Programa Mediteran.

Kod Programa Archimed jedan od problema bio je vezan uz ravnotežu između partnerstava iz prvih prijedloga projekata: Grčka i Italija bile su zastupljene u velikoj mjeri, za razliku od Cipra i Malte. Takva situacija može se objasniti razlikom u prihvatljivom broju stanovnika tih država. Stoga će biti potrebno na prostoru Programa Mediteran osigurati da zemljopisna zastupljenost u raznim projektima bude što je moguće uravnoteženija.

U usporedbi s programima Medocc i Archimed, Program Mediteran suradnju s državama ne-članicama ne uzima u obzir kao cilj sam po sebi. Slično tomu, teritorijalna je kohezija još uvijek glavna briga, no strateški prioriteti postali su ekonomska konkurentnost i inovacija, iako pažnja nije usmjerena samo na područja s razvojnim poteškoćama.

Programi Medocc i Archimed uvelike su isticali umrežavanje, kao i razmjenu podataka i iskustava. Iako su te vrste aktivnosti još uvijek moguće, Program Mediteran više je usredotočen na potrebu provođenja projekata ostvarivanjem ciljeva koji imaju konkretan i mjerljiv učinak na terenu.

S obzirom na provedbu programa dosadašnja iskustva pokazuju potrebu za poboljšanjem kakvoće projekata. Program Mediteran inzistira na toj točki predlažući nove načine odabira projekata pomnijim određivanjem ciljeva i jačanjem podrške izgradnji partnerstava.

1.4. Usklađivanje Programa Mediteran s europskim i nacionalnim usmjerenjima

a) Usklađenost sa Strateškim smjernicama Zajednice

Strateške smjernice Zajednice koje je donijelo Vijeće Europske unije 6. listopada 2006.⁵⁷ u razdoblju 2007-2013. čine temelj za razradu nacionalnih strateških okvira i operativnih programa⁵⁸.

Strateške smjernice Zajednice utvrđuju 4 glavne teme/pravca za programsko razdoblje 2007-2013:

1. Pretvaranje Europe i njezinih regija u privlačnija mjesta za ulaganje i rad
2. Usavršavanje znanja i inovacija za gospodarski rast
3. Veći broj i kvaliteta radnih mjesta
4. Teritorijalna dimenzija kohezijske politike

Europski su programi, ovisno o svojim posebnostima, usredotočeni na određene aspekte ovih pravaca.

S obzirom na transnacionalnu suradnju, Strateške smjernice Zajednice inzistiraju na potrebi jačanja transnacionalne suradnje u područjima od strateškog značaja, poput: fizičke i virtualne povezanosti različitih područja; sprječavanja prirodnih rizika; gospodarenja vodama; integrirane pomorske suradnje; promicanja održivog urbanog razvoja i stvaranja mreže istraživanja i razvoja/inovacija.

Ta područja djelovanja sva su ponovljena u četiri osi Operativnog programa Mediteran. U njemu se iznosi hijerarhija ciljeva ovisno o prioritetima utvrđenima u skladu s mediteranskim kontekstom i količinom raspoloživih financijskih sredstava.

Općenito, Strateške smjernice Zajednice skreću pozornost na činjenicu da bi, u skladu sa zahtjevima kako integriranih smjernica za rast i zapošljavanje⁵⁹ tako i revidirane Lisabonske strategije, operativni programi trebali usmjeriti svoje resurse na:

- Znanje, istraživanje i inovacije;
- Održivi razvoj i sinergiju gospodarske, društvene i ekološke dimenzije.

Te dvije točke dvije su glavne osi Operativnog programa Mediteran.

Teritorijalna dimenzija Strateških smjernica Zajednice jasno je izražena u cijelom Programu Mediteran zbog prirode i područja suradnje (pristupačnost, zaštita okoliša, prirodni rizici itd) te zbog nastojanja u promicanju integriranih razvojnih projekata koji uključuju najvažnije sudionike odnosnih područja (poduzeća, tijela lokalne i regionalne samouprave, državne službe itd). Između ostaloga, Program Mediteran usmjeren je na promicanje suradnje među teritorijalnim sustavima (metropole, gradovi, ruralna područja itd) radi usklađivanja razvojnih politika (gospodarstvo, promet, zaštita okoliša itd) i širenje rasta na manje napredna područja.

Takav interes proizlazi iz težnje izražene u Strateškim smjernicama, a odnosi se na unaprjeđenje upravljanja i dosega projekata kako bi se optimizirao učinak financiranja. Dio Operativnog programa Mediteran posvećen je zajedničkim načelima po kojima bi se vodeći partneri trebali ravnati kako bi ostvarili te ciljeve (transnacionalnost, partnerstvo, koncentracija, održivost, kapitalizacija itd)⁶⁰.

Slično tomu, Strateške smjernice Zajednice naglašavaju jednakost muškaraca i žena i nediskriminaciju koje bi trebalo uzeti u obzir u svim fazama provedbe programa/projekta, čak i kada nisu područja konkretnog djelovanja.

⁵⁷ Odluka Vijeća od 6. listopada 2006. o Strateškim smjernicama Zajednice o koheziji (2006/702/EZ)

⁵⁸ Usporedi s tablicom „Usporedba Strateških smjernica Zajednice, Uredbe ERDF-a, Operativnog programa Mediteran i Nacionalnog strateškog referentnog okvira” na kraju dijela 1.4.

⁵⁹ 2005/600/EZ: Odluka Vijeća od 12. srpnja 2005. o smjernicama za politike zapošljavanja država članica

⁶⁰ I.3.f; Načela za jačanje upravljanja i izradu strateških projekata

b) Dosljednost nacionalnim strategijama

Države partneri mediteranskog prostora zajednički su pridonijeli razradi osi i ciljeva programa te osigurali da budu u skladu s pravcima nacionalnih reformnih programa i Nacionalnim strateškim referentnim okvirom (NSRF-om).

Neke države su uključile poglavlje posebno posvećeno Europskoj teritorijalnoj suradnji i svojem NSRF-u (Grčka, Francuska, Italija, Portugal...). U takvim slučajevima, moguće je napraviti direktnu usporedbu između operativnog programa i nacionalnih smjernica u dijelu NSRF-a posvećenom «transnacionalnoj suradnji.»

Za druge države usporedbe se temelje na općem usmjerenju NSRF-a i eventualno dostupnim dodatnim informacijama o teritorijalnoj suradnji⁶¹.

Općenito, pitanja gospodarskog razvoja, inovacija, zaštite okoliša i održivog razvoja različite države članice prilično slično shvaćaju.

Neke države stavljaju veći naglasak na smanjivanje teritorijalnih različitosti i ruralni razvoj u kontekstu svoje politike gospodarskog razvoja. Na sličan način Cipar, Grčka, Italija, Malta ili Portugal naglašavaju promicanje kulture, zaštitu i unaprjeđenje baštine kao i očuvanje prirodnog okoliša. Takvo usmjerenje izražava se u osima 2 i 4 Operativnog programa Mediteran; naglašena je potreba za promicanjem integriranih i inovativnih aktivnosti.

Pitanja zapošljavanja, socijalne uključenosti, stručne izobrazbe i jačanja ljudskog kapitala važna su u nacionalnim strategijama, ali su relevantnija u kontekstu programa koje financira Europski socijalni fond.

Slično tome, u području pristupačnosti neke države članice inzistiraju na razvoju prometne i telekomunikacijske infrastrukture (Malta, Cipar) što će pak biti uzeto u obzir kao prioritet s obzirom na cilj približavanja. Cilj je Programa Mediteran omogućiti pristup prometu i komunikaciji, a ne razvijati tešku infrastrukturu.

U području „održivog urbanog razvoja” želja za promicanjem aktivnosti suradnje među različitim teritorijalnim sustavima i različitim teritorijalnim razinama pojavljuje se u svim nacionalnim strategijama. Te strategije također ističu društveno-gospodarsku dimenziju održivog urbanog razvoja (regeneracija oslabljenih područja) i u skladu su s ciljem regionalnog približavanja te regionalne konkurentnosti i zapošljavanja zahvaljujući svojoj društvenoj dimenziji (financiranje sredstvima Europskog socijalnog fonda) i potrebnom iznosu ulaganja za obnovu urbanog prostora.

Iz tih razloga usklađivanje Programa Mediteran s **regionalnim operativnim programima** zahtijeva suradnju među upravljačkim tijelima različitih programa. Odbor za praćenje može odrediti aktivnosti koje treba provoditi radi promicanja te integracije na programskoj razini (poput organizacije konkretnih sastanaka s upravljačkim tijelima drugih programa). Razina usklađenosti među programima jedan je od elemenata koji se uzimaju u obzir u praćenju i sustavu evaluacije Programa Mediteran.

Povrh toga, partneri moraju uzeti u obzir javne politike i programe koji već postoje na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini kako bi izbjegli provedbu sličnih projekata i promicali kapitalizaciju iskustava i inicijativa.

Regionalni operativni programi ostvaruju mnoge projekte financirane značajnim sredstvima. Mogu biti važan izvor rada i inspiracije u definiranju i provedbi mediteranskih projekata. Doprinosi moraju dolaziti s obje strane, ističući razmjenu znanja i iskustva, dobrih praksi, inovativnih aktivnosti. Radi se o korištenju drugih resursa za promicanje novih pristupa i izbjegavanju umnažanja sličnih inicijativa u različitim programima.

Regionalni operativni programi također mogu koristiti kao oslonac za nastavak aktivnosti pokrenutih u sklopu Programa Mediteran. Najvažnije je da vodeći partneri dobro poznaju postojeće regionalne operativne programe tako da mogu kapitalizirati iskustva i inicijative te ostvariti uspješnije projekte većega učinka.

Taj aspekt bit će dio kriterija odabira Programa Mediteran u ocjeni projekata koje su predali vodeći partneri.

⁶¹ Usporedi s tablicom „Usporedba Strateških smjernica Zajednice, Uredbe ERDF-a, Operativnog programa Mediteran i Nacionalnog strateškog referentnog okvira” na kraju dijela 1.4.

c) Koordinacija s drugim europskim programima

U Programu Mediteran obraćat će se pažnja na komplementarnost između njegovih projekata, orijentacije ciljeva konvergencije, regionalne konkurentnosti i zapošljavanja te drugih specifičnih instrumenata.

Komplementarnost bi trebala isključivati dvostruko financiranje i projekte koji bi imali protuslovne ciljeve s drugim programima Zajednice.

1. Koordinacija s ciljevima "konvergencije" i " regionalne konkurentnost i zapošljavanja"

Program Mediteran temelji se na orijentaciji programa Lisabon – Gothenburg, što je glavna referenca za ciljeve "konvergencije" i " regionalne konkurentnosti i zapošljavanja".

Kao takav, Program Mediteran ne razlikuje se značajno od područja intervencije ovih ciljeva, već ih teži prilagoditi specifičnostima područja Mediterana. Važno je napomenuti da je Program Mediteran isključivo usmjeren na transnacionalne projekte.

Prema tome, sa svakom osi ili ciljem Programa Mediteran moguće je provesti koordinirane intervencije s ciljevima konvergencije i regionalne konkurentnost i zapošljavanja. Nadalje, uzimajući u obzir ograničen proračun Programa Mediteran, Vodeće se partnere potiče na aktivnosti koje se mogu dodatno provesti ili razvijati s većim financijskim sredstvima unutar ova dva glavna cilja.

2. Transnacionalna i prekogranična suradnja

U svjetlu cilja Europske teritorijalne suradnja, Program Mediteran mora posebice osigurati usklađenost njegovih intervencija s drugim programima **transnacionalne i prekogranične suradnje**, djelomice ili u cijelosti uključenih u prihvatljivo područje Mediterana, uključujući programe suradnje koje sufinancira ERSF i instrument IPA.

3. Inicijativa "Regije za gospodarsku promjenu"

Nastojanje Europske komisije da potiče inovacije u državama članicama i pomaže regije da najbolje iskoriste iskustvo i najbolje prakse dovelo je do predlaganja nove inicijative nazvane "*Regije za gospodarsku promjenu*".

Cilj je poticati regionalne mreže na uvođenje revidirane Lisabonske strategije kroz aktivnosti gospodarskog osuvremenjivanja. Te mreže odabiru razvojnu temu od posebnog interesa za njih između onih koje je definirala Europska komisija⁶². Teme se uvelike odnose na sadržaj Strateških smjernica Zajednice, na kojima su temeljeni i ciljevi Programa Mediteran.

Ova nova inicijativa osobito je zanimljiva u smislu uvođenja Programa Mediteran, budući da cilja na poboljšanje upravljanja i povećanje uključenosti privatnog sektora u međusektorskim partnerstvima. Ovaj cilj odražava argumente koji su u osnovi Programa Mediteran: naglašava potrebu za snažnim partnerstvima i razvojem integriranih projekata teritorijalno gledajući (povezivanje horizontalnih i vertikalnih partnerstava, uključujući glavne aktere iz javnog i privatnog sektora).

Aktivnost izvršene u kontekstu Programa Mediteran mogu se temeljiti na suradnji i koordinaciji s projektima koji proizlaze iz ove nove inicijative.

4. 7. istraživački okvirni program (FP7)

7. istraživački okvirni program, koji traje od 2007. do 2013, omogućava Europskoj uniji da, formiranjem Europskog istraživačkog prostora (ERA), provjeri odgovara li njezina istraživačka politika njezinim gospodarskim i društvenim ambicijama. Za to su razdoblje prepoznata četiri glavna cilja. Oni odgovaraju četirima svojstvenima programima, koji bi trebali strukturirati europsku istraživačku djelatnost: program "Suradnja"; program "Ideje"; program "Ljudi"; program "Kapaciteti".

⁶² Radni dokument Komisije Europske unije objavljen s Priopćenjem Komisije "Regije za gospodarsku promjenu" SEC (2006) 1432.

Između ovih, programi "Suradnja" i "Kapaciteti" oni su koji će najvjerojatnije rezultirati djelovanjima koja su u skladu s projektima Programa Mediteran.

Cilj programa "Suradnja" poticanje je suradnje i ojačavanje veza industrije i istraživanja u transnacionalnom kontekstu. Europsko vodstvo trebalo bi biti ojačano u raznim ključnim aspektima istraživanja.

Nazivi intervencija uvelike odražavaju svojstvenu problematiku koja je naglašena za područje Mediterana: poljoprivreda i biotehnologija; informacijska i komunikacijska tehnologija; nanoznanost, nanotehnologija, materijali i nove proizvodne tehnologije; energija; okoliš (uključujući klimatske promjene); prijevoz (uključujući aeronautiku); sigurnost. Ova su polja također zanimljiva za Osi 1, 2 i 3 Programa Mediteran.

Program "Kapaciteti" cilja na ulaganje u infrastrukture istraživanja u regijama neučinkovite izvedbe, u kreiranje regionalnih istraživačkih okosnica i u istraživanje za SME-e. Ovaj je cilj dosta usko povezan s vrstom djelovanja predviđenom u kontekstu osi 1 Programa Mediteran.

Poduzimanje usklađenih djelovanja između 7. istraživačkog okvirnog programa i Programa Mediteran kroz programe "Kapaciteti" i "Suradnja" jasno je moguće.

5. Okvirni program za konkurentnost i inovacije (CIP)

Za razdoblje 2007. – 2013., Okvirni program za konkurentnost i inovacije usvojen je kako bi se osvrnuli na ciljeve dorađene Lisabonske strategije i poticali rast i zaposlenost u Europi.

CIP uključuje tri svojstvena pod-programa: Program poduzetništva i inovacije; Potpora strateškom programu ICT-a; Inteligentna energija – europski program. Eko-inovacije bit će tema koja se proteže kroz cijeli program.

Vezan je uz prioritetne osi Programa Mediteran kroz promoviranje industrijske konkurentnosti i inovacije te obraćanje posebne pažnje na sektor okoliša (eko-inovacije, eko-tehnologije). U ovom polju program Inteligentna energija – europski program cilja na ubrzavanje realizacije ciljeva u održivoj energiji. Podupire poboljšanje energetske učinkovitosti, prihvaćanje nove i energije iz obnovljivih izvora, bolji marketing ovih proizvoda, diversifikaciju energije i pogonskih izvora, povećanje udjela energije iz obnovljivih izvora.

6. Komplementarnost s Europskim socijalnim fondom

Podrška zapošljavanju i unapređenje gospodarske i društvene povezanosti jedni su od glavnih ciljeva Lisabonske agende. ESF je glavni interventni alat u ovome polju. Njegov je cilj poboljšanje zapošljavanja te kakvoće i učinkovitosti rada, pomaganje osobama koje se nalaze u nepovoljnom položaju pri zapošljavanju i smanjenje različitosti u smislu zapošljavanja⁶³ na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

ESF također podržava transnacionalna i međuregionalna djelovanja, najviše dijeljenjem informacija, iskustva, rezultata i najboljih praksi te razvojem komplementarnih pristupa i koordiniranih ili zajedničkih aktivnosti⁶⁴.

Za ove se vrste djelovanja također može reći da pripadaju pod opseg Programa Mediteran, koji, u skladu s Uredbom ERDF-a, može pridonijeti "kreiranju i očuvanju održivog zapošljavanja"⁶⁵.

Točnije, programi koje financira ERDF mogu pridonijeti poticanju (...) integriranja prekograničnih tržišta rada, lokalnih inicijativa vezanih za zapošljavanje, jednakih mogućnosti, obuke i integracije, kao i dijeljenja ljudskih kapaciteta i infrastrukture za istraživanje i razvoj.

Što se tiče Programa Mediteran, problematiku vezanu uz društvena pitanja i zapošljavanje neizravno se dotiče kroz napore u podršci inovaciji i gospodarskoj konkurentnosti, s jedne strane, te promicanju koordiniranog prostornog razvoja s druge.

Između mjera koje primarno pripadaju u područje ESF-a, aktivnosti obuke mogu se uključiti u projekte Programa

⁶³ Članak 2. Regulative EU-a 1080/2006

⁶⁴ Članak 3(6) Regulative EU-a 1080/2006

⁶⁵ Članak 2. Regulative EU-a 1080/2006

MED u onoj mjeri u kojoj izravno pridonose provedbi projekta ili su ključni element u dosezanju ciljeva projekta.

7. Informacije o komplementarnosti s mjerama koje financira EAFRD i onima koji financira EFF

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD) jedini je instrument financiranja politike ruralnog razvoja. Ovaj bi fond trebao pomoći u financiranju implementacije tri cilja koji odgovaraju trima osima određenim na razini Zajednice u smislu ruralnog razvoja:

- Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva podupirući restrukturiranje;
- Podizanje kvalitete okoliša i ruralnog prostor podupirući prostorno upravljanje;
- Poboljšanje kvalitete življenja u ruralnim područjima i poticanje diversifikacije gospodarskih djelatnosti.

Leader+ program postao je Leader os EAFRD-a čiji je zadatak financirati suradnju projekata između ruralnih područja.

Unutar Programa Mediteran razvoj ruralnih područja nije prioritetna os. Najbliže tome dolazi Program u interakciji s razvojnim područjima (gradovi, razvojne okosnice) i u svojoj ekološkoj dimenziji.

Program Mediteran povezan je s prijašnjim Leader+ programom s prioritetom na jačanju mreža i partnerstava u cilju promicanja projekata suradnje i integriranog teritorijalnog razvoja.

Program Mediteran također je u skladu s trećim naslovom fonda EAFRD u podupiranju diversifikacije gospodarskih djelatnosti, poticanju održivog turizma i promoviranju zaštite, jačanja i dobrog upravljanja prirodnim baštinom.

Glavna razlika između prihvatljivih aktivnosti Programa Mediteran i EAFRD-a je u rasponu i profilu operacija. Većina projekata koje financiraju programi EAFRD-a stupa na snagu na lokalnoj ili regionalnoj razini u korist lokalnih sudionika (poljoprivrednici, zemljovlasnici, gospodarski subjekti).

Za projekte transnacionalne suradnje koje financiraju programi EAFRD-a, inicijativa dolazi s lokalne razine (nazvane Lokalnom akcijskom grupom), dok su za Program Mediteran inicijative i ideje više temeljene na općem pristupu Područja Mediterana.

U području ribarstva, Europski fond za ribarstvo (EFF) također djeluje u specifičnim područjima, podržava određeni gospodarski sektor, pogoduje njegovom restrukturiranju i smanjuje njegov utjecaj na okoliš. Daje se prednost aktivnostima temeljenim na partnerstvu i strateškom djelovanjima (partnerstvo između znanstvenika i ribara, diversifikacija i jačanje gospodarskog razvoja u osiromašenim područjima), koja se razlikuju od Programa Mediteran koji ne podržava izričito ribarstvo, već ga smatra gospodarskim sektorom koji bi trebao pridonijeti, između ostalih ciljeva, cilju održivog razvoja (akvakultura, mudro gospodarenje sredstvima).

8. Koordinacija s nemediterskim institucijama

Instrument za europsko susjedstvo i partnerstvo (ENPI)

Osnivanje integriranog gospodarskog prostora s drugim mediteranskim zemljama bio je jedan od prioriteta Medocc programa. To je promijenjeno za programsko razdoblje 2007. - 2013. zbog stvaranja posebnog *instrumenta za suradnju u području Mediterana, okoline i partnerskog instrumenta* ENPI-CBC. U ovom je kontekstu Program Mediteran manje usmjeren na suradnju s ovim državama nego što je to bio Medocc čija je prva interventna os bila osigurati bolju koheziju Mediteranskog bazena. U kontekstu Programa Mediteran, cilj je više u jamčenju da su intervencije sukladne novom instrumentu za susjedstvo.

U vezi s programima transnacionalne suradnje, ovaj će instrument omogućiti fleksibilnije aktivnosti s obzirom na teme kao što su okoliš, energija, telekomunikacije i integriranje prometne mreže, što je vrlo usporedivo sa smjerovima Programa Mediteran (prioritetne osi 2 i 3).

Instrument pretpristupne pomoći (IPA)

Od 2007. nadalje, PHARE, ISPA, SAPARD⁶⁶ i pretpristupni instrument za Tursku udružili su se s instrumentom CARDS-a⁶⁷ u jedan instrument pretpristupne pomoći (IPA). Od njega imaju koristi i države kandidatkinje (trenutačno Hrvatska, bivša jugoslavenska Republika Makedonija i Turska) kao i potencijalni kandidati (druge države zapadnog Balkana). Kroz svoju II. komponentu IPA instrument podržava, između ostalog, prekograničnu suradnju na kopnenim i morskim granicama između članica EU, država kandidatkinja i država potencijalnih kandidatkinja. Nadalje, članak 86(4) IPA Implementacijska pravila (Regulativa 718/2007) pruža tim državama mogućnost korištenja sredstva iz IPA-e za sudjelovanje u programima transnacionalne suradnje ERDF-a (programi Mediteran i SEE).

IPA države imaju mogućnost sudjelovanja u Programu Mediteran. Uvijete sudjelovanja odredila je Komisije Europske unije u vezi s Odborom za praćenje (Usp. I.1.c "prihvatljiva područja").

d) Koordinacija sa sektorskim politikama Europske unije

U vezi s operativnim programom i njegovim projektima, posebna se pažnja posvećuje komplementarnosti s Europskim sektorskim politikama.

Neki se projekti mogu posebno razraditi da bi se dalje razvili i proveli unutar jedne od ovih sektorskih politika.

- Politika istraživanja, tehnologije i razvoja;
- Transeuropske prometne mreže;
- Okoliš i održivi razvoj;
- Jednake mogućnosti;
- Energija;
- Poduzeća;
- Ribarstvo i pomorstvo;
- Informacijsko društvo;

Usklađenost operacija s politikama Europske zajednice promatra se tijekom postupka odabira projekata i pri posrednoj procjeni. Mehanizmi usmjereni na osiguranje protiv dvostrukog financiranja primjenjuju se za operacije koje sufinanciraju strukturni fondovi.

⁶⁶ PHARE: Europski program pomoći za države srednje i istočne Europe; ISPA: Instrument za strukturne strategije u predpristupnom razdoblju; SAPARD: Poseban pristupni program Europske unije za poljoprivredu i ruralni razvoj

⁶⁷ CARDS: Pomoć Europske zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji

Usporedba između CSG-a, uredbi ERDF-a, Programa Mediteran i NSRF-a

Strateške smjernice Zajednice	Uredba ERDF-a	Program Mediteran	NSRF država članica
4.2.1. Veće i bolje planirano ulaganje u RTD	Inovacije Stvaranje i razvoj znanstvenih i tehnoloških mreža, te jačanje regionalnog R&TD i inovacijskih kapaciteta	Prioritetna os 1: Jačanje inovacijskog kapaciteta 1.1. Širenje inovativnih tehnologija i znanja i iskustva 1.2. Snaženje strateške suradnje između gospodarskog razvoja i tijela javne vlasti	Cipar: Jačanje proizvodne osnove gospodarstva i pomoćnih djelatnosti; promicanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija; poboljšanje konkurentnosti turističkog sektora.
4.2.2. Olakšavanje inovacije i promicanje poduzetništva			Francuska: Promicanje inovacije i konkurentnosti kroz postavljanje i razvoj znanstvenih i tehnoloških mreža.
			Gibraltar: Diversifikacija gospodarstva i poticanje poduzetništva preko inovacija i razvoja informacijske tehnologije.
			Grčka: Promoviranje inovacija, istraživanja i poduzetništva, kao i veza među njima; podupiranje gospodarstva znanja.
4.2.4. Povećani pristup financiranju			Italija: Poboljšanje istraživanja i tehnologije te promicanje inovacija kao ključnog faktora za restrukturiranje grčkog gospodarstva i prijelaza na gospodarstvo znanja.
			Malta: Podrška poduzetništvu; mobiliziranje ulaganje u RDT; promoviranje inovacija i poboljšanje ljudskih kapaciteta.
	Portugal: Promicanje tehnologije i inovacija integriranih u programu Faktori konkurentnosti za poticanje stručnosti proizvodnog temelja, kroz inovaciju i tehnološki razvoj, s mješavinom instrumenata za ekonomske podstreke i podršku javne politike.		
	Slovenija: Promicanje poduzetništva, inovacije i tehnološkog razvoja; poboljšanje kakvoće školskog sustava i istraživačko razvojnih aktivnosti; uravnoteženi regionalni razvoj.		
			Španjolska: Promicanje inovacija i konkurentnosti podupiranjem stvaranja znanstvenih mreža i udruga inovativnog poduzetništva. Podrška gospodarstvu znanja.

Strateške smjernice Zajednice	Uredba ERDF-a	Program Mediteran	NSRF država članica
4.1.2. Ojačavanje sinergije između zaštite okoliša i rasta	Okoliš	Prioritetna os 2: Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja 2.1. Zaštita i povećanje prirodnih bogatstava i baštine 2.2. Promicanje energije iz obnovljivih izvora i poboljšanje energetske učinkovitosti 2.3. Sprečavanje pomorskih rizika i jačanje pomorske sigurnosti 2.4. Sprečavanje i borba protiv prirodnih rizika	Cipar: Zaštita okoliša, biološke raznolikosti i obalnih područja; poboljšanje energetske učinkovitosti i promicanje alternativnih oblika energije; poboljšanje kvalitete života za stanovnike; naglasak na kulturnim sredstvima i jačanju kulturne infrastrukture.
4.1.3. Rješenje intenzivnog korištenja tradicionalnih izvora energije u Europi			Francuska: osiguranje zaštite okoliša i upravljanje/sprečavanje prirodnih i tehnoloških rizika (pomorska sigurnost, gospodarenje vodama, sprečavanje poplava).
5.3. Suradnja Pomorska suradnja			Gibraltar: Osiguranje učinkovitog korištenja prirodnih bogatstava i promicanje zaštite okoliša i sprečavanja zagađenja mora. Grčka: Upravljanje okolišem na održivi način (sustavi tla, vodni resursi, klimatske promjene, upravljanje rizikom, ...); razvoj ekološki prihvatljivih oblika energije i poboljšanje opskrbe energijom. Italija: Održivo i učinkovito korištenje ekoloških potencijala za razvoj; razvoj prirodnih i kulturnih bogatstava s ciljem poticanja privlačnosti i razvoja. Malta: Osiguranje zaštite okoliša i sprečavanja rizika; promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije; postizanje stabilnosti u opskrbi energijom; podrška turističkoj industriji i promicanje kulture. Portugal: Program za teritorijalno poboljšanje uključuje aktivnosti povećanja privlačnosti područja i teritorijalne povezanosti, između ostalog kroz podršku djelovanjima koja pridonose povećanju vrijednosti i zaštiti okoliša. Slovenija: Osiguranje uvjeta za rast pružanjem održive pokretljivosti, poboljšanje kakvoće okoliša i pružanje značajne/odgovarajuće infrastrukture; uravnoteženi regionalni razvoj. Španjolska: Osiguranje učinkovitog gospodarenja vodama. Sprečavanje rizika. Zaštita okoliša i biološke raznolikosti s posebnim fokusom na područja unutar Nature 2000.

Strateške smjernice Zajednice	Uredba ERDF-a	Program Mediteran	NSRF država članica
4.1.1. <i>Proširenje i unapređenje prijevozne infrastrukture</i>	Pristupačnost Aktivnosti poboljšanja pristupačnosti i kakvoće prijevoznih i telekomunikacijskih usluga gdje ove imaju jasnu transnacionalnu dimenziju	Prioritetna os 3: Poboljšanje pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti 3.1. Povećanje pomorske pristupačnosti i prometnih kapaciteta kroz multimodalnost i intermodalnost 3.2. Podrška korištenju informacijske tehnologije u cilju bolje pristupačnosti i teritorijalne suradnje	Cipar: Poboljšanje pristupačnosti i razvoj prijevozne infrastrukture; jačanje lučke infrastrukture i pomorskog prijevoza; promicanje društva znanja; razvoj aplikacija u informacijskom društvu; poboljšanje gradskog prometa.
4.2.3. Promicanje informacijskog društva za svakoga			Francuska: Promicanje pristupačnosti i poboljšanje održivih prijevoznih sustava (intermodalnost, interoperabilnost, veza sa TEN-T-om – istraživanja, analize, prognoze, opažanja, eksperimenti). Gibraltar: Povećanje pristupačnosti kroz razvoj društva zasnovanog na znanju i pomorsku suradnje. Grčka: Ulaganje u održivu infrastrukturu i učinkovito korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije u cilju digitalne konvergenije države.
5.3. Suradnja: pomorska suradnja			Italija: promicanje razvoja strateških teritorijalnih platformi; osiguranje prometne mreže i čvorišta usmjerenih na razvoj i povezanih s ekološkim i turističkim obilježjima; osiguranje intermodalnosti, integracije i sinergije u postojeće mreže na raznim razinama. Malta: Poboljšanje pristupačnosti i proširenje prijevozne infrastrukture; promicanje E-društva; Portugal: Program za teritorijalno poboljšanje uključuje aktivnosti povećanja privlačnosti područja za učinkovita izravna ulaganja, kao i uvjeta života njegovih stanovnika, promicanjem snažnije međunarodne povezanosti i pokretljivosti te podrškom mrežama, infrastrukturi i opremi za snažniju teritorijalnu povezanost. Slovenija: Promicanje poduzetništva, inovativnosti i tehnološkog razvoja; osiguranje uvjeta za rast pružanjem održive pokretljivosti, poboljšanje kakvoće okoliša i pružanje značajne/odgovarajuće infrastrukture; uravnoteženi regionalni razvoj. Španjolska: Promicanje pristupačnosti s posebnom pozornosti na održivim prijevoznim sustavima. Zaključivanje povezanosti španjolskog sustava s europskim mrežama.

Strateške smjernice Zajednice	Uredba ERDF-a	Program Mediteran	NSRF država članica
5.1. Doprinos gradova rastu i zapošljavanju	Održivi razvoj gradova	Prioritetna os 4: Promicanje policentričnog i integriranog razvoja područja Mediterana	Cipar: promicanje revitalizacije gradova; povećanje privlačnosti urbanih i ruralnih područja; Francuska: jačanje teritorijalne suradnje i umrežavanje (gradovi, urbane aglomeracije, metropole, sveučilišne mreže, ruralna područja...); Gibraltar: Podrška održivom razvoju gradova promicanjem revitalizacije gradova, obnova i otvaranje radnih mjesta, što pridonosi rastu. Grčka: Razvoj većih i konkurentnijih prostornih entiteta; promicanje uspostave uravnoteženog i policentričnog urbanog sustava usredotočenog na urbano – ruralno međupovezivanje; promicanje kulture kao ključnog čimbenika gospodarskog rasta.
5.2. Podrška gospodarskoj diversifikaciji ruralnih područja, ribarskim područjima i područjima s prirodnim zaprekama			Italija: Snaženje policentričnog razvoja; unapređenje potencijala gradova (kultura, istraživanja, inovacije i zaštita okoliša, gospodarski razvoj); bolje upravljanje prostornim razvojem; poticanje privlačnosti, rasta i uravnoteženog razvoja gradova. Malta: Promicati politike i projekte gradske obnove; obraćanje pažnje na regionalnu razlikovnost otoka Gozo u razvoju države; Portugal: Program za teritorijalno poboljšanje uključuje aktivnosti povećanja privlačnosti područja za učinkovita izravna ulaganja promicanjem, između ostalog, politike i djelovanja prostornog razvoja, međugradske mreže, kao i kulturne infrastrukture i aktivnosti. Slovenija: Uravnoteženi regionalni razvoj Španjolska: Jačanje strategije urbanog i ruralnog razvoja kroz integrirana djelovanja.

I.5. Ex ante evaluacija – Zaključci i preporuke

a) Preporuke evaluacije već usvojene u OP-u

Evaluatori su ostvarili konstruktivnu i plodnu suradnju s Radnom skupinom i sa savjetnicima uključenim u elaboraciju programskog dokumenta. U ovom kontekstu, većina preporuka evaluacije, uključenih u prethodna radna izvješća, već je usvojena i uključena u programski dokument.

Gore spomenute preporuke bile su vezane uglavnom uz sljedeću problematiku:

- Analiza trenutačne situacije i SWOT analiza
- Pokazatelji OP-a
- Provedbene odredbe OP-a

b) Evaluacija dijagnoze i SWOT analize

Kao što je već navedeno, većina značajnih preporuka evaluatora već je usvojena i uključena u OP. Prema tome, dostatnost, kakvoća i integritet analize trenutačne situacije i odgovarajuće SWOT analize znatno su unaprijeđene te se analize mogu smatrati pouzdanima i zadovoljavajućima.

c) Procjena relevantnosti i koherentnosti strategije

Vezano uz **relevantnost strategije** možemo zaključiti sljedeće:

- Strategija je usredotočena na mali broj prioriternih osi i ciljeva
- Nisu prepoznati nikakvi štetni učinci, što znači da strategija rješava bilo kakva razilaženja u bavljenju različitom problematikom
- Prioritetna os 2 (Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja) služi rješavanju prepoznatih problema na najbolji način, popraćena prioriternom osi 1 (Jačanje inovacijskog kapaciteta), 3 (Poboljšanje pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti) i 4 (Promicanje policentričnog i integriranog razvoja područja Mediterana)
- Predložena strategija usredotočena je na povećanje inovacije i konkurentnosti područja Mediterana, zajedno sa zaštitom prirodne i kulturne baštine područja Mediterana, te, prema tome, na odgovarajući i uravnotežen način služi ključnim prioritetima politike EU
- Raspodjela sredstava po prioriternim osima u sukladnosti je s njihovom relevantnošću, kako je ocijenjeno u ex-ante evaluaciji

Što se tiče **unutarnje koherentnosti strategije**, ona je zadovoljavajuća, budući da postoji znatna sinergija između svih prioriternih osi i nisu prijavljeni nikakvi štetni učinci.

Vezano uz **vanjsku koherentnost**, strategija je potpuno koherentna s Lisabonskom strategijom, Strateškim smjernicama Zajednice o koheziji, prioritetima Europske teritorijalne suradnje i važnim nacionalnim politikama.

d) Procjena očekivanih rezultata i utjecaja Programa Mediteran (kvantifikacija ciljeva - pokazatelja)

S obzirom na prethodnu verziju OP-a, evaluatori su dali sljedeće preporuke:

Poboljšanje jasnoće pokazatelja primjerenim preoblikovanjem definicije pokazatelja ili dodavanjem pojašnjavajućih napomena

- Konsolidacija pokazatelja neposrednih rezultata spajanjem sličnih pokazatelja ili pokazatelja koji se preklapaju, s ciljem smanjenja njihovoga broja, omogućavanja bolje kvantifikacije i povećanja upravljivosti sustava pokazatelja
- U slučajevima gdje su potrebne polazne vrijednosti, potrebno je dodati pojašnjavajuće napomene koje bi razjasnile izvor polaznih podataka i vremenski okvir za koji se ovi podaci navode
- Onoliko koliko je to potrebno, trebalo bi uključiti dodatne pokazatelje u Vodič za provedbu OP-a, koje će se koristiti kao informacije i u statističke svrhe

Navedene preporuke usvojene su i uključene u postojeću verziju OP-a.

e) Procjena mehanizama provedbe i promatranja

- Sva nadležna tijela zahtijevana Uredbama 1080/2006 i 1083/2006 već su određena i njihove odgovornosti su uključene u provedbene odredbe OP-a.
- Uloge, odgovornosti i dodjela zadataka između gore spomenutih Nadležnih tijela usklađena je sa zahtjevima Uredbi (EZ) 1080/2006 i 1083/2006. Vezano uz vrstu i raspon pomoći koju JTS-u pružaju tijela zadužena za OP u državama članicama, ovo je pitanje opisano detaljnije u OP-u i nadalje razvijeno u Vodiču za provedbu.
- Postupci odabira i odobravanja projekata poboljšani su te bi se postojeći opis trebalo smatrati zadovoljavajućim.
- Sustav za praćenje i kontrolu ukratko je opisan u provedbenim odredbama OP-a.
- Postupci procjene OP-a i odgovarajuće odgovornosti dovoljno su opisani i u skladu s odnosnim Uredbama EZ-a.
- Upravljanje financiranjem, kontrolni i revizorski postupci opisani su u provedbenim postupcima na zadovoljavajući način i u skladu sa zahtjevima odnosnih Uredbi EZ-a. Dodatni podaci o evidenciji događaja uključeni su u Vodič za provedbu OP-a.
- Promidžbeni postupci OP-a i odgovarajuće odgovornosti dovoljno su opisani i u skladu s odnosnim Uredbama EZ-a.
- Vezano uz izgradnju kapaciteta, ključno je pitanje pravovremenog i dostatnog odabira osoblja JTS-a. Zatraženo osoblje u sastavu 7 do 9 osoba prijeko je potrebno za učinkovitu provedbu najvažnijih zadataka JTS-a.

f) Uključivanje napomena proizašlih iz ex ante evaluacije u operativni program

Ex-ante evaluacija izrađena je u vezi sa završnom inačicom Programa Mediteran i bila je od koristi pri završetku i ostvarenju OP-a.

Sve primjedbe i napomene stručnjaka zaduženih za ex-ante evaluaciju uzete su u obzir tijekom različitih radnih sastanaka. Ove napomene bile su vezane uz strateško usmjerenje OP-a (veće razlike između prioritetne osi 2 i 4, veća obzirnost za praćenje okoliša...), regulatorne obveze u vezi s funkcijama nadležnih tijela programa, sustav za praćenje i kontrolu ili tehničke aspekte postupka odabira projekata, definicije pokazatelja ili komunikacijskih postupaka.

I.6. Prezentacija Strateške procjene utjecaja na okoliš

Cilj je Strateške procjene utjecaja na okoliš uvjeriti se da “se odrede, opišu i ocijene vjerojatne značajne posljedice na okoliš uvođenja plana ili programa, kao i razumne alternative, uzimajući u obzir ciljeve i zemljopisni opseg plana ili programa” (članak 5, Direktiva 2001/42/EZ). Direktiva o Strateškoj procjeni utjecaja na okoliš zahtijeva također da države članice “nadziru značajne ekološke posljedice provedbe planova i programa kako bi, između ostalog, identificirale u ranoj fazi nepredviđene štetne učinke i mogle poduzeti primjerene popravne radnje” (članak 10, Direktiva 2001/42/EZ).

Dio I.6 Programa Mediteran podudara se sa sadržajem izjave koja mora biti stavljena na raspolaganje prema članku 9. Direktive 2001/42/EZ. Ova deklaracija dostupna je na internetskim stranicama Programa Mediteran.

Kako je navedeno u uvodnom dijelu OP-a, Program Mediteran prati usmjerenje agende iz Gothenburga nastojeći promicati održivi razvoj područja Mediterana. Ova su usmjerenja jasno razrađena u Prioritetnim osima programa.

Pojavljaju se i kao transverzalni ciljevi primjenjivi na sve intervencije partnera projekta koje u svome pristupu i u svojim ciljevima moraju uzeti u obzir ekološku problematiku.

Prema Direktivi 2001/42/EZ⁶⁸, izvršena je ekološka procjena Operativnog programa.

Tvrtka za konzultantske usluge KANTOR pripremila je izvješće o okolišu na temelju konačnoga prijedloga Operativnog programa.

Strateška procjena utjecaja na okoliš (SEA), kao i operativni program, podneseni su državnim tijelima svake od država članica koje bi, u skladu s njihovim nadležnostima, mogle zanimati ekološke posljedice programa.

16. svibnja u svim su državama članicama započeta javna savjetovanja. Objavljivanje Strateške procjene utjecaja na okoliš i i operativnog programa ostvareno je putem internetske stranice Programa Medocc i Arhimed. Zatim su ih rasprostranila nacionalna i regionalna nadležna tijela.

Poštujući pravno razdoblje savjetovanja u svakoj državi članici, javno savjetovanje zatvoreno je prvoga tjedna srpnja 2007. s dodatnim vremenom određenim za Grčku. Nakon toga su države članice objavile sažetke primjedbi i napomena danih na Stratešku procjenu utjecaja na okoliš i na Operativni program.

a) Uključivanje napomena o izvješću o okolišu u operativni program

Kako je navedeno u izvješću o okolišu, cilj Programa Mediteran nije ostvariti tešku infrastrukturu koja bi mogla imati snažan utjecaj na okoliš. Program se bavi provedbom strateške suradnje, poboljšanjem postojećih sustava, širenjem i dijeljenjem sredstava, znanja, alata u prioritetnim osima (društveno-gospodarski razvoj, teritorijalna povezanost, održivi razvoj...).

Međutim, u procjeni o okolišu ističe se nužnost da projektni partneri, bez obzira na ostvarena djelovanja, budu svjesni ekološke dimenzije svoga pristupa i ciljeva. Na ovu se neophodnost ponovo podsjeća u opisu postupka odabira projekata.

Za stručnjake zadužene za SEA-u, većina će prioriteta i djelovanja predviđenih programom imati pozitivan utjecaj na okoliš. Ipak, navode mogućnost indirektnih negativnih posljedica provedbe cilja 3.1. “*Povećanje pomorske pristupačnosti i prometnih kapaciteta kroz multimodalnost i intermodalnost*”.

⁶⁸ Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o procjeni učinka pojedinih planova i programa na okoliš

Uzimajući u obzir mogućnost negativnog utjecaja razvoja mreža i komunikacijskih koridora, Program Mediteran snažno inzistira na nužnosti promicanja multimodalnosti i intermodalnosti koji su jasni i snažni prioriteti.

Mogućnost negativnog utjecaja na okoliš (gospodarskih djelatnosti, prijevoza, turizma) predviđena je u kriterijima odabira projekata (poglavlje 6.2.2.) kao i sustavom praćenja postavljenim za ocjenjivanje posljedica provedbe programa na okoliš. Posebice je važno da ovaj sustav praćenja omogućava prilagodbu, po potrebi, usmjerenja Programa Mediteran i izmjenu naznaka danih projektnim partnerima o ciljevima i općoj provedbenoj odredbi koje trebaju uzimati u obzir. Njegovi su postupci navedeni u Vodiču za provedbu OP-a.

b) Uključivanje napomena proizašlih iz javnog savjetovanja u operativni program

Reakcije država članica bile su poprilično ograničene. Većina država daje opće napomene slijedeći usmjerenje Programa Mediteran (Portugal, Španjolska, Cipar, Malta, Velika Britanija).

Napomene su konkretnije i tehničke prirode vezano uz Italiju i Francusku. Ove su napomene zahtijevale ili konkretne izmjene OP-a ili opravdani odgovor kao objašnjenje zašto se neke napomene ne mogu uzeti u obzir u OP-u.

Izmjene provedene kroz operativni program uglavnom su vezane uz neku određenu ekološku problematiku za koju se čini da nije bila dovoljno naglašena u OP-u. Napomene su uglavnom vezane uz šumarstvo, gospodarenje vodama, korištenje obalnog zemljišta i seizmičnost područja Mediterana.

Također, kao što je naglašeno u procjeni okoliša, neke su napomene bile o potrebi davanja veće važnosti ekološkoj problematici tijekom postupka odabira projekata. To znači imati mogućnost ocjenjivanja njihovog utjecaja i procjene kumulativnih učinaka projekata na neka područja. Ovaj je aspekt uzet u obzir u postupku odabira projekata i strateških projekata. Uvjeti su detaljno opisani u Vodiču za provedbu OP-a.

c) Mjere u vezi s praćenjem utjecaja na okoliš programa Mediteran

Uspostavljen je **sustav praćenja** da bi se ocijenio utjecaj Programa Mediteran na okoliš. Ovaj se sustav temelji, s jedne strane, na razmatranju prijavljenih projekata s obzirom na njihov potencijalan utjecaj na okoliš, a s druge strane, na praćenju utjecaja na okoliš tijekom konkretne provedbe programa i projekata.

Za razmatranje prijavljenih projekata odgovoran je JTS uz mogućnost korištenja vanjskih ekoloških stručnjaka. Praćenje utjecaja programa i projekata na okoliš provodi JTS, uz pomoć grupe stručnjaka koja će razraditi sustav praćenja i procjene programa.

Ovaj sustav praćenja povezan je sa sveukupnim sustavom praćenja Programa Mediteran. Postupci provedbe istog navedeni su u Vodiču za provedbu Programa Mediteran.

II. OPIS PRIORITETA

Uredbe Zajednice ne zahtijevaju detaljiziranje djelovanja za svaki od ciljeva Programa Mediteran. Popisi predloženih djelovanja nisu sveobuhvatni, već bi trebali omogućiti Vodećim partnerima bolje razumijevanje vrste inicijativa prihvatljivih za projekte.

Projekti bi trebali uzeti u obzir važnost prioritetnih tematskih područja – inovacija, održivi razvoj, ravnopravnost spolova i nediskriminacija - koja su prikladna za sve vrste projekata.

PRIORITETNA OS 1: Jačanje inovacijskog kapaciteta

Glavna pitanja:

Europa, a osobito područje Mediterana, suočava se sa snažnom međunarodnom konkurencijom. Potrebno je ojačati njezin tehnološki, gospodarski i organizacijski potencijal, da bi se zajamčila viša razina konkurentnosti, razvoja i rasta u godinama koje dolaze.

Obilježja područja Mediterana regionalne su različitosti u smislu razvoja i velika usitnjenost gospodarskih subjekata, zbog čega bi Program Mediteran trebao podržavati tehnologiju te prijenos znanja i iskustva u cilju ojačanja sinergija i stvaranja kritične mase gospodarskih subjekata. Dugoročno gledano, potrebno je razviti visoku dodanu vrijednost, područja s razvojnim poteškoćama trebala bi diversificirati svoju aktivnost i mreže malih i srednjih poduzeća trebale bi ojačati svoju međunarodnu dimenziju.

Ovi ciljevi moraju se popratiti povećanjem unutarnjih sredstava i osiguravanjem provedbe načela održivog razvoja.

CILJ 1.1.: Širenje inovativnih tehnologija te znanja i iskustva

Opis:

Za razvoj inovacije potrebno je podržati tehnologiju, znanje i iskustvo te nove postupke koji osiguravaju transnacionalno širenje i provedbu u poslovnom sektoru. U području Mediterana, ove inicijative omogućavaju osuvremenjivanje i povećat će konkurentnost u ključnim sektorima, na primjer okoliš, energija, turizam, poljoprivreda, šumarstvo i poljoprivreda. Što se tiče tehničke i znanstvene inovacije, posebnu je pažnju potrebno posvetiti ne-tehničkoj inovaciji, uz napredak društva znanja, kao i aktivnostima novog gospodarstva koje pokazuju visok potencijal rasta za mediteransko područje (usluge, dizajn, mediji, komunikacije, marketing, kreiranje, moda...)

Moguća djelovanja:

- Razvoj transnacionalnih mreža organizacija koje podržavaju poduzeća, gospodarske subjekte, gospodarske komore, klastere... kako bi se olakšali prijenos tehnologije kao i širenje inovativnih postupaka te znanja i iskustva (marketing, gospodarska inteligencija, uporaba ICT-a, upravljanje, evolucija vještina, diversifikacija aktivnosti).
- Razvoj transnacionalnih mreža kroz razvoj centara za istraživanje i resursnih centara, centara inovacije i poduzetništva te posredničkih struktura koje olakšavaju inovacijske procese (pravna pomoć, pristup financijama, upravljanje ljudskim potencijalima, praćenje novosti u tehnologiji, promicanje gospodarske inteligencije, uporaba ICT-a, izgradnja partnerstva, kapitalizacija i pružanje informacija vezanih za inovaciju).

- Razvoj transnacionalne mreže za suradnju između poslovnih, istraživačkih i školskih institucija s ciljem podrške kreiranju, kapitalizaciji i širenju novih patenata, novih postupaka proizvodnje, novih proizvoda i novih usluga; širenje i unapređenje alata financijskog inženjeringa za provođenje ovih inovacija.
- Promicanje transnacionalne suradnje i razmjene za povećanje kapaciteta za inovaciju u poljima energije i okoliša (razvoj tehnologije koja podupire energiju iz obnovljivih izvora; novi procesi za smanjenje industrijskog i poljoprivrednog zagađenja...) u skladu s europskim prioritetima (PCRD, PCIC).

Potencijalni korisnici

Klasteri; skupine malih i srednjih poduzeća; istraživačke institucije; institucije koje podržavaju prijenos tehnologije; centri za tehnologiju; centri za inovaciju i poduzetništvo; ustanove za certifikaciju i nadzor; institucije za obuku; sveučilišta i institucije visokoga školstva; agencije za regionalni razvoj; mjesna, regionalna i državna tijela i agencije nadležne za odnosne sektore; ministarstva i državne ustanove nadležni za odnosne sektore; mjesne i regionalne institucije nadležne za teritorijalni gospodarski razvoj; gospodarske komore; financijske institucije;...

CILJ 1.2.: Jačanje strateške suradnje između aktera gospodarskog razvoja i tijela javne vlasti

Opis:

Poboljšanje inovacijskog kapaciteta u poslovnom sektoru trebalo bi biti dijelom koordinirane razvojne strategije raznih razina u cilju stvarnog medija i dugoročnog utjecaja na konkurentnost područja Mediterana.

Ovaj cilj podrazumijeva da javni i privatni akteri (gradovi, regije, klasteri, istraživačke institucije...) usko surađuju u razvoju i provedbi konzistentne politike inovativnog i gospodarskog razvoja uz pomoć koje će se moći ostvariti sinergije na transnacionalnoj razini.

Moguća djelovanja:

- Stvaranje transnacionalnih struktura koje ciljaju na sve bolju regionalnu politiku i inovacijski kapacitet (uspoređivanje iskustava te širenje znanja i iskustva; eksperimentiranje s dijeljenim oblicima organizacije; primjena sektorske strategije i usporedne analize; širenje i primjena zajedničkih standarda...)
- Uspostavljanje inovativnih aktivnosti koje jačaju međunarodnu dimenziju malih i srednjih poduzeća na području Programa MED (prilike za trgovinu i partnerstvo; razmjene vezane uz razvoj komercijalnih linija; podrška inovativnim klasterima; promicanje transnacionalnih marketinških aktivnosti...)
- Podržavanje transnacionalnih inicijativa koje ciljaju na poticanje održivog razvoja i osuvremenjivanje, diversifikaciju i adaptaciju tradicionalnih gospodarskih sektora područja Mediterana (poljoprivreda, turizam, ekoturizam...)

Potencijalni korisnici

Klasteri; skupine SME-a; istraživačke institucije; institucije koje podržavaju prijenos tehnologije; centri za tehnologiju; institucije za obuku; sveučilišta i institucije visokoga školstva; agencije za regionalni razvoj; mjesna, regionalna i državna tijela i agencije nadležne za odnosne sektore; gradovi, metropolitanska područja i udruge teritorijalnih uprava; regije; ministarstva i državne ustanove nadležni za odnosne sektore; mjesne i regionalne institucije nadležne za teritorijalni gospodarski razvoj; gospodarske komore; financijske institucije;...

PRIORITETNA OS 2: Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja

Glavna pitanja:

Zbog njegovih zemljopisnih obilježja (poluotoci, otoci, planine, velike obalne konurbacije, periferna područja), područje Mediterana podložno je visokim ekološkim pritiscima.

Točnije, biološka raznolikost, pomorsko stanište, pejzaž i njegova baština, šume, vodni resursi, izloženi su izravnoj prijetnji zbog intenziteta ljudske aktivnosti (tuzemna aktivnost, urbanizacija, industrija, intenzivna poljoprivreda, prekomjerni izlov, turizam...). More je osobito podložno cijelom nizu izvora zagađenja zbog razina pomorskog prometa koje predstavljaju visoku razinu rizika⁶⁹.

Osim toga, na prostoru Mediterana koncentrirana je većina glavnih rizika: vatra, poplave, suše i smanjenje vodnih resursa, seizmičke aktivnosti, tsunami i odroni zemlje. Ovi rizici predstavljaju opasnost za stanovništvo, gospodarske djelatnosti, za okoliš i lokalne resurse.

S ciljem promicanja održivog regionalnog razvoja, od tijela nadležnih za regionalni razvoj, prostorno planiranje i ostalih odnosnih sektora očekuje se suradnja u cilju osiguranja odgovornog upravljanja, očuvanja i vrednovanja prirodnih bogatstava i baštine (posebice održivog turizma).

CILJ 2.1.: Zaštita i unaprjeđenje prirodnih bogatstava i baštine

Opis:

Iz AFOM analize jasno je uočljivo da se Sredozemno područje može pohvaliti vrlo bogatim i raznolikim prirodnim okolišem i baštinom koji, međutim, trpe zbog njegove izrazite atraktivnosti (neprekidna urbanizacija, masovni turizam, cestovni promet...).

Zaštita i unaprjeđenje prirodnih bogatstava, krajolika (poljoprivreda, šumarstvo) i njihove kulturne dimenzije osnovni je cilj, a zahtijeva snažnu politiku borbe protiv zagađenja i štete po baštinu. Jednako se tiče urbanih i ruralnih područja, mora i osjetljivih područja poput obala, planina ili otoka. Pritom se podrazumijeva da se gospodarske i industrijske aktivnosti, turističke aktivnosti kao i individualna ponašanja trebaju temeljiti na integriranom upravljanju područjima, pri čemu značajne funkcije preuzimaju održivi turizam i gospodarska raznolikost.

U osebujnom zemljopisnom i klimatskom kontekstu mediteranskog područja osobitu pažnju treba posvetiti vodnim resursima, a ponašanje i način upravljanja treba prilagoditi kako bi se osigurala održiva vodoopskrba u godinama koje dolaze. Na toj razini značajan rizik predstavljaju klimatske promjene na koje se treba osvrnuti usklađenim djelovanjem na prekograničnoj razini.

Transacionalna suradnja ključna je za usklađivanje instrumenata suzbijanja i nadzora ovih opasnosti za okoliš te djelovanja protiv njih u različitim teritorijalnim sustavima.

Moguće aktivnosti:

- Promicanje transnacionalnih inicijativa za unaprjeđivanje i usklađivanje sustava ocjenjivanja, mjerenja, certifikacije, praćenja i upravljanja u području zaštite prirodnih bogatstava i borbe protiv zagađenja (umrežavanje administracija; organizacija zajedničkih radnih seminara za administraciju, specijaliste i

⁶⁹ Glavni problemi i orijentacije Europske unije u vezi s pomorskim pitanjima razvijeni su u Zelenoj knjizi, Budućnost pomorske politike Unije: Europska vizija za oceane i mora, COM(2006)275.

znanstvenike; transnacionalna istraživanja o standardizaciji normi i mjernih sustava); razvoj zajedničkih standarda i promicanje primjene europskih i međunarodnih standarda u javnoj politici (smanjenje emisija stakleničkih plinova): usklađivanje podataka, informacija i strategija djelovanja na transnacionalnoj razini.

- Promicanje transnacionalnih partnerstava za zaštitu i unaprjeđenje osjetljivih područja kao i jačanje svijesti o njima (rezervati, obala, mali otoci, riblji resursi, šume, krajolici) i njihovih resursa (fizičkih i virtualnih) u okviru integriranog teritorijalnog razvoja i održivog turizma; promicanje biološke raznolikosti zaštitom i unaprjeđenjem prirodnih bogatstava;
- Promicanje prirodnih bogatstava i baštine razradom transnacionalnih strategija razvitka za osjetljiva područja, osobito za inicijative održivog turizma; podrška provedbi integriranih strategija upravljanja za obalna područja; razrada strategija za pripremu i prilagodbu na klimatske promjene;
- Promicanje inovativnih inicijativa za očuvanje i dopunjavanje zaliha vodnih resursa; promicanje štednje i višestruke uporabe vode (kućanstva, industrija, poljoprivreda); usavršavanje gospodarenja vodama u svrhu suzbijanja procesa opustinjavanja;
- Promicanje transnacionalnih inicijativa s ciljem unaprjeđenja sustava informiranja i podizanja svijesti o klimatskim promjenama i rizicima za prirodnu baštinu i krajolike (usklađene inicijative o informiranju o uzrocima i posljedicama klimatskih promjena u državama partnerima; širenje informacija o najboljim praksama koje se primjenjuju u državama partnerima (recikliranje, štednja energije, prometni sustavi koji manje zagađuju itd).

Potencijalni korisnici

Tijela lokalne vlasti; zajednica općina i drugih tijela lokalne vlasti; regije; rezervati i parkovi prirode; agencije i zavodi specijalizirani za predmetne sektore (planiranje, zaštita okoliša, zaštita obale, upravljanje prirodnom baštinom, gospodarenje vodama itd); udruga specijalizirana za predmetne sektore (zaštita okoliša; zaštita prirodne baštine); agencije za planiranje razvoja grada; znanstveno-istraživački zavodi specijalizirani za predmetne sektore (voda, okoliš, zagađenje); agencije za razvoj; poduzeća i privatne agencije zadužene za predmetni sektor (gospodarenje vodama i distribucija vode); institucije koje zastupaju poljoprivrednike i ruralni sektor; organizacija za promicanje turizma i teritorijalno planiranje; tijela za certifikaciju i nadzor itd.

CILJ 2.2.: Promicanje energija iz obnovljivih izvora i poboljšanje energetske učinkovitosti

Opis:

Pritisak ljudskog djelovanja na okoliš, klimatske promjene (emisije stakleničkih plinova, globalno zagrijavanje) i smanjenje fosilnih izvora energije (opskrba, energetska samodostatnost) stvaraju potrebu za prilagodbom gospodarskih aktivnosti, poboljšanjem energetske učinkovitosti i promicanjem novih tehnologija u skladu s ciljevima sporazuma iz Kyota.

Raznolikost alternativnih izvora energije i njihovo promicanje predstavljaju izrazito važno pitanje i istovremeno uključuju razvoj novih načina proizvodnje i potrošnje na transnacionalnoj razini. Tehnološka inovacija osnovni je uvjet za tu promjenu u ponašanju i mora ići pod ruku s prilagodbom gospodarstva u atraktivnom, ali ekološki osjetljivom mediteranskom prostoru (održivi turizam, inovativni procesi, šumarstvo i bio-masa, standardi gradnje,

informiranje i razглаšavanje).

Moguće aktivnosti:

- Promicanje transnacionalnih mreža za kapitalizaciju, razvoj i prijenos inovativnih tehnologija za proizvodnju i korištenje energije iz obnovljivih izvora (solarne, energije vjetra uključujući vjetar s mora, bio-mase, geotermalne itd).
- Izrada inovativnih materijala i postupaka proizvodnje koji omogućavaju smanjenje potrošnje energije i njihova distribucija javnim sudionicima i poduzećima.
- Korištenje rezultata istraživanja i promicanje pilot projekata za razvoj procesa kojima se poboljšava energetska učinkovitost i smanjuje potrošnja energije.
- Inovacije u području standarda (gradnja, stanovanje, promet); podrška usklađivanju standarda i poštivanje međunarodnih direktiva s obzirom na uštedu i potrošnju energije te energetske učinkovitost.
- Informiranje i podizanje svijesti građanstva o korištenju inovativnih tehnologija u području energetike.

Potencijalni korisnici

Tijela lokalne vlasti; strukture suradnje među općinama; tijela regionalne vlasti; državne službe nadležne za predmetni sektor; agencije i zavodi specijalizirani za upravljanje energijom i energiju iz obnovljivih izvora; tijela zadužena za nadzor i certifikaciju; poduzeća i skupine poduzeća specijalizirane za energiju iz obnovljivih izvora; poduzeća s velikom potrošnjom energije; financijske institucije; agencije za razvoj itd.

CILJ 2.3.: Sprječavanje pomorskih rizika i jačanje pomorske sigurnosti

Opis:

Sredozemno more predstavlja važan tranzitni prostor s približno jednom trećinom svjetskog pomorskog prometa. Osim što gustoća prometa predstavlja rizik za putnike, mnogi brodovi prevoze opasan teret koji nosi mnoge potencijalne rizike za obalu i morski okoliš (približno 20% svjetskog tranzita nafte odvija se u Sredozemnom moru).

I bez većeg incidenta ti su tokovi, uz obalne industrijske aktivnosti, krivi za neprestano odbacivanje opasnih tvari u more.

Takvi rizici zahtijevaju dobro upravljanje različitim industrijskim aktivnostima kao i visokokvalitetne sustave nadzora, komunikacije i razmjene podataka/praćenja u cijelom području. Osobito je važno da se u izloženim državama optimizira sposobnost reakcije u slučaju nesreće ili zagađenja (osobito na moru).

Moguće aktivnosti:

- Promicanje transnacionalnih inicijativa za zajedničke sustave promatranja, analize i komunikacije kojima se unaprjeđuje zajedničko znanje o prometu i rizicima u cijelom mediteranskom području;
- Razrada transnacionalnih strategija i interventnih planova za poboljšanje usklađenosti i razmjene podataka između nadležnih tijela u području pomorstva⁷⁰; uvođenje sustava za jačanje suradnje između nacionalnih službi za civilnu zaštitu;

⁷⁰ Koordinacija i suradnja u vezi s pomorskom problematikom izričito je spomenuta u članku 5. prijedloga Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Okvira za djelovanje Zajednice u području pomorske ekološke politike (Direktiva o pomorskoj strategiji) [COM (2005)505 final]

- Promicanje uporabe sustava za promatranje s novim tehnologijama, a osobito sa sustavom Galileo; koordinacija aktivnosti praćenja i evaluacije u vezi sa zagađenjem u osjetljivim ili zaštićenim morskim područjima;
- Podrška zajedničkim transnacionalnim aktivnostima za sprječavanje, uzbunjivanje, intervenciju, nadzor, upravljanje i praćenje rizika u pomorskom prometu i industrijskoj djelatnosti;
- Podrška transnacionalnim inicijativama za ujedinjavanje i razmjenu resursa i alata (tehnička sredstva, razmjena stručnih znanja, primjena inovativnih tehnologija...).

Potencijalni korisnici

Nacionalne pomorske vlasti; regionalne pomorske institucije; regionalni centri za zaštitu i spašavanje; lučke uprave; zavodi i agencije za sprječavanje i suzbijanje zagađenja mora; ustanove nadležne za zaštitu obale; znanstveno-istraživački zavodi; javna i privatna tijela nadležna za tehnički nadzor brodova; ustanove za zaštitu okoliša i mora; centri za izobrazbu itd.

CILJ 2.4. Sprječavanje i suzbijanje prirodnih rizika

Opis:

Unutar Europske unije, područje Mediterana izrazito je izloženo prirodnim rizicima (šumskim požarima, sušama, opustinjavanju, seizmičkoj aktivnosti) koji će se vjerojatno povećati uslijed klimatskih promjena (smanjenje količine padalina, uragani, poplave, podizanje razine mora, plimni valovi, obalna erozija). Ti rizici šire se izvan regionalnih i nacionalnih geografskih granica i mogu imati velik utjecaj na okoliš i ljudske aktivnosti. Sustavi za praćenje i intervencije moraju se na svim razinama, uključujući kreiranje politike, moći prilagoditi razvoju tih rizika i geografskim ograničenjima kako bi bili spremniji na krize i usklađeno djelovali kroz ublažavanje posljedica i prilagodbu na transnacionalnoj razini.

Moguće aktivnosti:

- Izgradnja zajedničkih instrumenata promatranja, praćenja, komunikacije, informiranja i intervencije na transnacionalnoj razini; razvoj aplikacija sustava Galileo; prepoznavanje rizičnih područja; praćenje posljedica klimatskih promjena; procjena osjetljivosti krajolika, šuma i prirodnih bogatstava; procjena opasnosti od seizmičkih aktivnosti; nadzor poplava i požara; predviđanje rizika vezanih uz more ili osjetljiva područja (tsunami, podizanje razine mora, potresi);
- Primjena zajedničkih instrumenata za kvalitetnije uočavanje, analizu i procjenu rizika vezanih uz razvoj ljudskih aktivnosti. Razvoj i razmjena inovativnih praksi za umanjivanje ovih rizika i prilagodbu unaprijeđenjem uporabe zemljišta, šumarstva, smanjenjem utjecaja urbanizacije na obalna područja i ograničavanjem napuštanja zaleđa; promicanje sustava planiranja kako bi se spriječila erozija tla i odronjavanje zemlje;
- Podrška zajedničkom korištenju instrumenata intervencije; podrška boljoj transnacionalnoj usklađenosti operativnih struktura; razrada i provedba planova pomoći na regionalnoj, nacionalnoj i transnacionalnoj razini;
- Razrada planova upravljanja rizicima i elementarnim nepogodama na transnacionalnoj razini; razvijanje novih strategija i tehnika planiranja za sprječavanje posljedica klimatskih promjena;
- Uspostavljanje zajedničkih standarda i usklađivanje standarda (oprema; sustavi za sprječavanje, informiranje i intervenciju);

Potencijalni korisnici

Zavodi i agencije nadležni za sprječavanje i suzbijanje prirodnih rizika; lokalne, regionalne i državne vlasti; institucije nadležne za zaštitu obale; nacionalni/regionalni parkovi; institucije nadležne za zaštitu mora i okoliša; znanstveno-istraživački zavodi; službe za civilnu zaštitu; agencije za planiranje razvoja grada itd.

PRIORITETNA OS 3: Pобољшanje pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti

Glavna pitanja:

Područje Mediterana suočava se s problemima pristupačnosti i veza, unutar vlastitih regija (izolirana područja, otoci, ruralna područja), između svojih gospodarskih polova, svojih luka ili s okolnim međunarodnim područjima.

Istovremeno, razvoj gospodarske djelatnosti, turizma, porast u kretanjima dobara i stanovništva uzrok je jakom pritisku na obalna i urbana područja i na glavne prometne koridore.

Ova situacija stvara potrebu za intervencijom u organizaciji prijevoza s namjerom povećanja njihove funkcije i smanjenja njihovog utjecaja na okoliš.

Pristupačnost mrežama i uslugama elektroničke komunikacije također tvori glavnu privlačnost i priliku za najizoliranija područja (ruralna područja i otoci), ali i za optimizaciju gospodarskih, administrativnih i financijskih tijekova u području Mediterana.

CILJ 3.1: Povećanje pomorske pristupačnosti i prometnih kapaciteta kroz multimodalnost i intermodalnost

Opis:

Vezano uz promet u području Programa, neophodno je uzeti u obzir potrebu za boljim vezama između istoka i zapada, potrebu za poboljšanjem pristupačnosti otocima te važnost transnacionalnih veza s Afrikom i Azijom. Koordinacija između regionalne, državne i transnacionalne politike glavno je pitanje u ovom kontekstu.

Područje Mediterana trebalo bi bolje promicati svoj strateški zemljopisni položaj i povezanost sa sjevernim europskim regijama. Da bi se to postiglo potrebno je poboljšati željezničke priključke, intermodalne veze između pomorskog, cestovnog i željezničkog prijevoza te logistiku.

Razvijanje intermodalnosti i usklađivanje rada različitih operatera također mora olakšati tijekove putnika i roba na raznim prostornim razinama, istovremeno uz ograničeni utjecaj na okoliš.

Iako nisu moguća velika ulaganja, Program Mediteran može omogućiti koordinaciju inicijativa koje se mogu financirati kroz druge programe. Može se financirati izgradnja institucionalnih partnerstava, studije izvedivosti i programiranje, poboljšanje i koordinacija sustava upravljanja ili razvoj transnacionalnih strategija.

Moguća djelovanja:

- Jačanje usklađenog transnacionalnog djelovanja između institucija nadležnih za razvoj europskih i mediteranskih prometnih koridora, podrška javnoj politici u korist glavnih unutarnjih mediteranskih koridora.
- Promicanje usklađenih strategija između luka za ojačanje njihove sposobnosti suočavanja s međunarodnom konkurencijom (pretovar, omogućavanje roba da dođe do europskog prostora, multimodalna logistička platforma...)
- Poboljšanje usluga u cilju razvoja pomorskih autocesta i međuobalne prometne povezanosti (logistički sustavi, praćenje robe...), poboljšanje pristupačnosti otoka (informacije, prilagodba usluga, bolje upravljanje tijekom putnika...)
- Promoviranje interoperabilnost željeznica na transnacionalnoj razini; poticanje provedbe multimodalnih regionalnih platformi; promicanje intermodalnosti i nastavljanja postojećih mreža (pomorskih, cestovnih,

željezničkih...)

- Razvoj transnacionalnih partnerstava za promicanje sustava multimodalnog prijevoza u urbanim područjima (vlak, automobili, javni prijevoz, biciklizam...); promicanje uporabe vrsta prometa s manjim utjecajem na okoliš (javni prijevoz, uporaba bio-goriva, biciklizam...)

Potencijalni korisnici

Lokalna, regionalna i državna tijela; ministarstva i državne ustanove nadležni za prijevoz, pomorske aktivnosti, infrastrukturu i prostorno planiranje...; državni i regionalni centri i nadležna tijela za sigurnost; povezane ustanove i agencije; agencije za regionalni razvoj; organizacije za promicanje turizma i teritorijalno planiranje; tvrtke za upravljanje autocestama i željeznicama; lučke uprave; pomorske tvrtke; logističke tvrtke i čvorišta; ustanove za certifikaciju i nadzor;...

CILJ 3.2: Podrška korištenju informacijske tehnologije u cilju bolje pristupačnosti i teritorijalne suradnje

Opis

Unutar mediteranskog područja, informacijska i komunikacijska tehnologija tvori važno pitanje u perspektivi otvaranja izoliranih područja i otoka (pristup uslugama, znanju, elektroničkoj razmjeni, informacijama o prijevoznim uslugama...). Ovo je prilika za stanovništvo za razvoj gospodarskih djelatnosti.

Na široj razini, ovo bi trebalo pomoći u jačanju strategije transnacionalne suradnje vezano uz glavna pitanja razvoja i okoliša mediteranskog područja.

Moguća djelovanja:

- Širenje inovativnih alata omogućava razvoj izravno povezanih usluga i olakšava pristup digitalnim uslugama u izoliranim područjima i otocima (financijske usluge, informacije o uslugama prijevoza, javnom zdravstvu, obrazovanju, rekreaciji,...);
- Podrška transnacionalnim djelovanjima koja omogućava učinkovitije korištenje ICT-a za civilno društvo, upravama i gospodarskim subjektima;
- Razvoj uporabe ICT-a za poboljšanje transnacionalnih sredstava opažanja, analize i komunikacije vezano uz osjetljiva pitanja, kao što je pomorska suradnja, prijevozi robe i putnika, gospodarenje vodama, sprečavanje rizika, društvene usluge...;
- Razvoj planova elektroničkih komunikacijskih mreža na transnacionalnoj razini;
- Razvoj interoperabilnosti i sigurnosti elektroničkih platformi; povećanje pouzdanosti i sigurnosti elektroničkih transakcija...

Potencijalni korisnici

Lokalna i regionalna tijela; teritorijalne uprave; ministarstva i državne ustanove nadležni za telekomunikacije i informacijsku i komunikacijsku tehnologiju; udruge korisnika; telekomunikacijske tvrtke; tvrtke specijalizirane za informacijsku tehnologiju i komunikacijske usluge;...

PRIORITETNA OS 4: Promicanje policentričnog i integriranog razvoja područja Mediterana

Glavna pitanja:

U području Mediterana, gradovi i metropole imaju najviše razine konkurentnosti, BDP-a po stanovniku, uslužnih ili znanstvenih vještina. Ova područja odražavaju koncentraciju bogatstva i aktivnosti u usporedbi sa zaleđem.

Za bolje upravljanje posljedicama prostornog razvoja, poboljšanje potencijala i teritorijalne konkurentnosti uz istovremeno izbjegavanje povećanja teritorijalne različitosti, ključni je element jačanje mreža suradnje⁷¹. Neophodno je, s jedne strane, podržavati sinergije između razvojnih područja (metropolitansko, urbano i ruralno područje...), a s druge strane, poboljšavati teritorijalne višerazinske upravljačke sustave vezano uz glavna pitanja suradnje.

Nadalje, u fragmentiranom okolišu, kultura, povijest i baština predstavljaju snažne integracijske i kohezijske čimbenike za regije Mediterana. Ključno je pitanje promicanja inovativne inicijative koja unapređuje mediteranski identitet i kulturnu specifičnost spram gospodarske globalizacije i međunarodne konkurencije.

CILJ 4.1: Koordinacija razvojnih politika i usavršenje teritorijalnog upravljanja

Opis:

Težnja promicanja policentričnog prostornog pristupa uključuje poticanje sinergije između razvojnih područja, uzimajući također u obzir svojstvene probleme otoka, izoliranih, ruralnih i područja koja zaostaju gospodarski. Provedba integriranih strategija intervencije trebala bi se temeljiti na načinima upravljanja koji mogu okupiti razna područja oko zajedničkih transnacionalnih ciljeva: unapređenje unutarnjih sredstava, unapređenje komunikacijskih sredstava, usklađivanje strategija i razvojne politike.

Moguća djelovanja:

- Jačanje mreža gradova i podrška integriranim teritorijalnim razvojnim strategijama između mediteranskih urbanih područja (gospodarski razvoj, razvoj luka, prijevoz, energija, okoliš...);
- Promicanje transnacionalne suradnje između različitih teritorijalnih sustava (gradovi, metropole, otoci, ruralna područja, izolirana područja, ...) u cilju razvoja usluga umrežavanja i davanja prednosti uspostavljanju zajedničkih strategija (promet, teritorijalno planiranje, održivi turizam, upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom ...);
- Širenje dobrih praksi na transnacionalnoj razini u vezi s korištenjem inovativnih planskih instrumenata, inovativnih razvojnih modela, inovativnih sustava za usluge u malim gradovima i manjim naseljima;

⁷¹ Mreže suradnje između gradova neće biti usmjerene na rješavanje društveno-gospodarskih teškoća urbanih područja kojima se već bave drugi europski programi (npr. Program URBACT)

Potencijalni korisnici

Lokalna i regionalna tijela; gradovi i gradske mreže; grupe lokalnih samouprava; teritorijalna državna uprava; državne ustanove nadležne za pitanja teritorijalnog razvoja (promet, gospodarski razvoj, planiranje, ...); organizacije za promicanje turizma i teritorijalnog planiranja; javnost te privatne agencije i instituti koji djeluju u ključnom sektoru (promet, okoliš, rizici, pomorske usluge, prostorno planiranje, turizam, kultura i baština, gospodarski razvoj...); tvrtke koje se bave kulturom i kulturnom baštinom; ...

CILJ 4.2: Jačanje identiteta i unaprjeđenje kulturnih bogatstava u cilju bolje integracije područja Mediterana

Opis

Mediteranska područja imaju snažan povijesni i kulturni identitet koji tvori jak čimbenik jedinstva i privlačnosti. Ova se kulturna baština mora očuvati, ali također i prilagoditi promjenljivim uvjetima gospodarskog razvoja.

Identitet i kultura predstavljaju mogućnost za inovaciju, održivost, stvaralaštvo i uključivanje koje mora imati koordiniranu i integriranu podršku unutar mediteranskog područja.

U ovom kontekstu, razvoj turističkih aktivnosti predstavlja priliku sve dok se poštuju načela održivog razvoja (upravljanje tijekovima turista, zaštita kulturnog identiteta i baštine, prilagodba prijevoznog sustava...).

Moguća djelovanja:

- Razvoj transnacionalnih mreža i podrška zajedničkom transnacionalnom upravljanju kulturnim polovima (urbana područja, povijesni centri, kulturna središta, UNESCO-ova zaštićena svjetska spomenička baština, itd);
- Promicanje transnacionalnih inicijativa koje uvećavaju ulogu povijesne baštine i kulturnih bogatstava (materijalnih i nematerijalnih) u perspektivi integriranog teritorijalnog razvoja;
- Podrška razmjeni alata i razvoju zajedničkih provedbenih strategija za inovativne kulturne usluge; promicanje kulturnih inicijativa usmjerenih na povećanje teritorijalne gospodarske privlačnosti (npr. poslovni turizam, kongresi, trgovački sajmovi, konferencije, festivali, tematski događaji, obrazovni turizam, zdravstveni turizam...);
- Širenje iskustava za bolje gospodarsko vrednovanje mjesne i regionalne baštine i kulturnih bogatstava;

Potencijalni korisnici

Tijela lokalne i regionalne samouprave; regionalna i središnja uprava nadležna za odnosni sektor (kultura, povijesna baština, prostorno planiranje i teritorijalni razvoj...); organizacije za promicanje turizma i teritorijalno planiranje; javne i privatne institucije nadležne za turizam i kulturu; agencije i instituti za zaštitu i jačanje kulturnih bogatstava; međunarodne institucije za kulturu i čuvanje povijesne baštine; privatna poduzeća u odnosnim sektorima; ...

PRIORITETNA OS 5: Tehnička pomoć

Temeljem članka 46. Regulative EU-a 1083/2006, na inicijativu države članice, financijskim sredstvima tehničke pomoći mogu se financirati aktivnosti pripreme, upravljanja, nadgledanja, evaluacije, informiranja i kontrole operativnog programa, zajedno s aktivnostima jačanja administrativne sposobnosti za primjenu novčanih sredstava.

Unutar cilja Europske teritorijalne suradnje, do 6% sveukupnog iznosa proračuna dodijeljenog programu može se rasporediti za tehničku pomoć.

Za provedbu aktivnosti tehničke pomoći, opći i konkretni ciljevi su sljedeći:

Opći cilj:

Osigurati visoku kvalitetu korištenja sredstava dodijeljenih za Tehničku pomoć (TA) omogućavajući šire sudjelovanje programskih dionika u realizaciji programskih prioriteta.

Konkretni ciljevi:

- Osiguranje pravilnog funkcioniranja sustava upravljanja i nadzora OP-a
- Podrška razvoju visokokvalitetnih projekata njegujući partnerstva i podržavajući Vodeće partnere
- Promicanje provedbe programa i upravljanja istim kroz odgovarajuća informacijska i komunikacijska djelovanja

III. PLAN FINANCIRANJA I OMJERI SUFINANCIRANJA

III.1. Proračun

Države članice:

Opći procijenjeni proračun je: **256 617 688 eura**

Doprinos Zajednice je: **193 191 331 eura**

Sudjelovanje ERDF-a za svaku državu članicu kreće se od 75% (Francuska, Velika Britanija, Grčka, Italija, Portugal, Španjolska) do 85% (Cipar, Malta, Slovenija).

IPA zemlje:

Opći procijenjeni proračun je: 6.407.524 eura

IPA doprinos Zajednice: 5.446.395 eura

Sudjelovanje IPA za svaku državu kandidatkinju i potencijalnu državu kandidatkinju Programa MED je 85%.

Predviđena sredstva navedena su u tekućim cijenama

Udio proračuna za svaku prioritetnu os

Os 1: Jačanje inovacijskog kapaciteta	30%
Os 2: Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja	34%
Os 3: Poboljšanje pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti	20%
Os 4: Promicanje policentričnog i integriranog razvoja područja Mediterana	10%
Os 5: Tehnička pomoć	6%
	100%

Distribucija proračuna po prioritetnim osima temelji se na:

- Važnosti svake osi u suočavanju s izazovima utvrđenim u dijagnozi područja Mediterana
- Važnosti različitih tema u skladu s glavnim orijentacijama navedenim u agendama iz Lisabona i Gothenburga

U skladu s ex-ante evaluacijom, pred osi 2 nalaze se najveći izazovi mediteranskog područja. Prate je os 1, 3 i 4.

U vezi s pitanjem okoliša, problemi su znatni za područje Mediterana, a transversalna priroda ovoga polja intervencije zahtijeva fokus na veći broj ciljeva. Iz tog razloga os 2 ima najveći broj ciljeva i najveći udio u proračunu programa. To je ključna os u skladu s agendom iz Gothenburga.

Os 1 bavi se usmjerenijom problematikom. Ta problematika igra ključnu ulogu, uzimajući u obzir orijentacije programa iz Lisabona i društveno-gospodarskog kontekst područja Mediterana. Ovo je također i inovativna os, u odnosu na prijašnje programsko razdoblje. Zbog toga bi trebala potaknuti snažan interes kod projektnih partnera.

Os 3 odnosi se na važna pitanja za mediteransko područje, ali priroda transnacionalnih programa nije kompatibilna s velikim ulaganjima u infrastrukturu. Njezina strateška dimenzija i vrste projekata koji će se provoditi objašnjavaju zašto ova os dobiva treće mjesto u proračunu Programa Mediteran.

Os 4 "apstraktnija" je od prethodnih utoliko što je vezana uglavnom uz poboljšanje upravljačkih sustava i koordinacijske strategije između gradova, metropola, urbanih i ruralnih područja. Identitet i kulturna dimenzija snažne su problematike za područje Mediterana, ali ne mogu se usporediti s važnošću osi 1 i 2 u vezi s programima iz Lisabona i Gothenburga.

Ova različita razmatranja pojašnjavaju odabranu strukturu proračuna. Nepostojanje raspodjele sredstava po mjerama daje veću fleksibilnost u korištenju sredstava. Također, ova distribucija također uzima u obzir kapacitete mobilizacije projektnih partnera za različite osi.

Sudjelovanje mediteranskih država kandidatkinja ili država potencijalnih kandidatkinja u Programu Mediteran omogućeno je kroz sredstva IPA-e, koja mogu pridonijeti do 85% u financiranju aktivnosti pod vodstvom partnera ovih država u združenim operacijama. Za razdoblje 2010-2015, financijsko upravljanje sredstvima IPA-e u području Programa Med u odgovornosti je Upravljačkog tijela Programa.

III.2. Financijske tablice

Plan financiranja ERDF i IPA Operativnog programa po godinama (u eurima)

	ERDF	IPA
2007	28.627.834	
2008	25.959.876	
2009	25.993.249	
2010	26.942.100	921.679
2011	27.840.388	1.293.312
2012	28.609.294	1.472.378
2013	29.218.590	1.759.026
UKUPNO	193.191.331	5.446.395

Plan ERDF financiranja prema prioritetima OP

	IPA doprinos	Nacionalni udio	UKUPNO	Stopa sufinanciranja	EIB	Ostalo
OS 1 Jačanje inovacijskih kapaciteta	57 957 399	19 009 318	76 966 717	75,3		
OS 2 Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja	65 685 053	21 543 894	87 228 946	75,3		
OS 3 Poboljšanje pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti	38 638 266	12 672 879	51 311 145	75,3		
OS 4 Promicanje policentričnog i integriranog razvoja područja Mediterana	19 319 133	6 336 439	25 655 572	75,3		
OS 5 Tehnička pomoć	11 591 480	3 863 827	15 455 306	75%		
UKUPNO	193 191 331	63 426 357	256 617 688	75,28		

Plan financiranja IPA prema prioritetima OP

	IPA doprinos	Nacionalni udio	UKUPNO	Stopa sufinanciranja	EIB	Ostalo
OS 1 Jačanje inovacijskih kapaciteta	1 633 919	288 338	1 922 257	85		
OS 2 Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja	1 851 774	326 784	2 178 558	85		
OS 3 Poboljšanje pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti	1 089 279	192 226	1 281 505	85		
OS 4 Promicanje policentričnog i integriranog razvoja područja Mediterana	544 640	96 112	640 752	85		
OS 5 Tehnička pomoć	326 783	57 669	384 452	85		
UKUPNO	5.446.395	961 129	6 407 524	85		

Indikativna kategorizacija korištenja sredstava ERDF-a u sklopu Programa

Prioritetne teme

Oznaka		Iznos
Istraživanje i tehnološki razvoj, inovacije i poduzetništvo		
01	Aktivnosti istraživanja i razvoja tehnologije u znanstveno-istraživačkim centrima	9 015 595
03	Prijenos tehnologija i unapređivanje mreža suradnje između malih i srednjih poduzeća, između njih i drugih poduzeća i sveučilišta, sveučilišnih obrazovnih ustanova svih vrsta, regionalnih tijela, znanstveno-istraživačkih centara i polova znanstvenog i tehnološkog razvoja (<i>znanstveni i tehnološki parkovi, tehnopolisi, itd.</i>)	15 455 306
04	Podrška istraživanjima i razvoju tehnologije, osobito u malim i srednjim poduzećima (<i>uključujući pristup uslugama istraživanja i razvoja tehnologije u znanstveno-istraživačkim centrima</i>)	15 455 306
05	Napredne usluge podrške za tvrtke i grupe tvrtki	9 015 595
09	Ostale mjere za poticanje istraživanja, inovacija i poduzetništva u malim i srednjim poduzećima	9 015 595
Informacijsko društvo		
11	Informacijske i komunikacijske tehnologije (<i>pristup, sigurnost, interoperabilnost, sprječavanje rizika, istraživanje, inovacija, e-sadržaj itd.</i>)	8 659 567
12	Informacijske i komunikacijske tehnologije (transeuropske mreže – TEN-ICT)	3 000 000
13	Usluge i aplikacije za građane (<i>e-zdravstvo, e-vlada, e-nastava, e-uključivanje itd.</i>)	3 829 783
14	Usluge i aplikacije za mala i srednja poduzeća (<i>e-trgovina, obrazovanje i izobrazba, umrežavanje itd.</i>)	3 829 783
Prijevozi		
25	Gradski prijevoz	1 579 783
26	Multimodalni prijevoz	6 000 000
27	Multimodalni prijevoz (transeuropska prometna mreža – TEN-T)	4 000 000
28	Inteligentni sustavi prijevoza	1 579 783
30	Luke	3 000 000
31	Unutarnji plovni putovi (<i>regionalni i lokalni</i>)	1 579 783
32	Unutarnji plovni putovi (transeuropska prometna mreža – TEN-T)	1 579 783
Energija		
39	Energija iz obnovljivih izvora: vjetar	2 897 870
40	Energija iz obnovljivih izvora: sunčeva	2 897 870
41	Energija iz obnovljivih izvora: biomasa	2 897 870
42	Energija iz obnovljivih izvora: hidroelektrična, geotermalna i druge	2 897 870
43	Energetska učinkovitost, kogeneracija, upravljanje energijom	2 897 870
Zaštita okoliša i sprječavanje rizika		
45	Upravljanje vodom i distribucija vode (<i>pitka voda</i>)	7 659 570
48	Integrirano sprječavanje i kontroliranje onečišćenja	4 829 783
49	Ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje istima	4 829 783
51	Poticanje biološke raznolikosti i zaštite prirode (<i>uključujući mrežu Natura 2000</i>)	8 659 567
53	Sprječavanje rizika (<i>uključujući izradu i provedbu planova i mjera za sprječavanje prirodnih i tehnoloških rizika i za upravljanje njima</i>)	8 659 567
54	Druge mjere očuvanja okoliša i sprječavanja rizika	2 829 783
Turizam		
55	Promicanje prirodnih resursa	3 886 522
56	Zaštita i razvoj prirodne baštine	3 886 522
57	Druga podrška za poboljšanje turističkih usluga	3 886 522

Kultura		
58	Zaštita i očuvanje kulturne baštine	2 598 580
59	Razvoj kulturne infrastrukture	2 598 580
60	Druga podrška za poboljšanje kulturnih usluga	2 598 580
Urbana i ruralna obnova		
61	Integrirani projekti za urbanu i ruralnu obnovu	2 000 000
Jačanje institucionalnih kapaciteta na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini		
81	Mehanizmi za poboljšanje kreiranja dobrih politika i programa, promatranja i procjene na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, izgradnja kapaciteta u predaji politika i programa	11 591 480
Tehnička pomoć		
85	Priprema, provedba, promatranje i kontrola	5 795 740
86	Procjena i studije, informacije i komunikacija	5 795 740

UKUPNO	193 191 331

OBLICI FINANCIRANJA

Oznaka		Iznos
01	Nepovratna potpora	193 191 331

UKUPNO	193 191 331

VRSTE PODRUČJA

Oznaka		Iznos
09	Područje transnacionalne suradnje	193 191 331

UKUPNO	193 191 331

IV. PROVEDBA PROGRAMA / POSTUPCI UPRAVLJANJA⁷²

IV.1. Određivanje nadležnih tijela i ostalih tijela uključenih u postupak provedbe Operativnog programa

a) Upravljačko tijelo

Određivanje

Upravljačko tijelo je: **Regija Provansa-Alpe-Azurna obala u Francuskoj**

Funkcije

Upravljačko tijelo potpisuje ERDF Ugovore o potpori s Vodećim partnerima. Upravljačko tijelo također potpisuje zasebne IPA Ugovore o sufinanciranju sa svakim IPA projektnim partnerom. Upravljačko tijelo odgovorno je za upravljanje Operativnim programom i njegovu provedbu u skladu s načelom razumnoga financijskog upravljanja, a posebice za⁷³:

- osiguranje da se operacije odabiru u skladu s kriterijima primjenjivima na Operativni program i da budu u skladu s primjenjivim propisima Zajednice i nacionalnim propisima;
- provjeravanje da se sufinancirani proizvodi i usluge isporučuju te da su izdaci koje su iskazali korisnici za operacije zapravo nastali i da su skladu s propisima Zajednice i državnim propisima;
- osiguranje da postoji sustav za bilježenje i pohranjivanje knjigovodstvenih zapisa u računalnom obliku o svakoj operaciji operativnog programa te da se prikupljaju podaci o provedbi potrebni za upravljanje financiranjem, promatranje, provjere, revizije i evaluaciju;
- osiguranje da korisnici i ostala tijela koja sudjeluju u provedbi operacija uspostave poseban računovodstveni sustav ili odgovarajući računovodstveni kod;
- osiguranje da se uredno vrši procjena Operativnog programa;
- uspostavljanje postupaka koji jamče uredno čuvanje svih dokumenata vezanih uz izdatke i revizije potrebnih za osiguranje odgovarajuće dokumentacije tijeka revizije;
- osiguranje da Certifikacijsko tijelo prima sve nužne informacije o izvršenim postupcima i provjerama vezanima uz izdatke za potrebe potvrđivanja;
- podržavanje rada Odbora za praćenje i opskrbljivanje istoga dokumentima potrebnima za omogućavanje praćenja kakvoće provedbe Operativnog programa u svjetlu njegovih specifičnih ciljeva;
- sastavljanje i, nakon odobrenja Odbora za praćenje, podnošenje Komisiji godišnjih i zaključnih izvješća o provedbi;
- osiguranje usklađenosti sa zahtjevima za informiranje i promidžbu⁷⁴;

⁷² Regulatorni aspekti za provedbu operativnog programa navedeni su u članku 12 (8) Uredbe EZ-a br. 1080/2006 i u poglavljima I i II, glavi IV Uredbe EZ-a br. 1083/2006.

⁷³ Funkcije Upravljačkog tijela navedene su u članku 15. Uredbe EZ-a br. 1080/2006 i članku 60. Uredbe EZ-a br. 1083/2006.

⁷⁴ Članak 69. Uredbe EZ-a br. 1083/2006 i članak 2. Uredbe EZ-a br. 1828/2006.

Određivanje i funkcije Zajedničkog tehničkog tajništva

Upravljačko tijelo uspostavlja Zajedničko tehničko tajništvo nakon savjetovanja s državama članicama i, po potrebi, s mediteranskim državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama koje sudjeluju u Programu. Odabir i zapošljavanje članova JTS-a temelji se na određenim profilima koje su odobrile države članice. JTS pomaže Upravljačkom tijelu i Odboru za praćenje te, ako je potrebno, Revizorskom tijelu u provedbi njihovih odnosnih dužnosti⁷⁵. JTS djeluje pod nadzorom Upravljačkog tijela i u suradnji s nacionalnim tijelima nadležnima za Program u državama članicama. Članovi JTS-a moraju govoriti barem francuski i engleski jezik.

Zajedničko tehničko tajništvo prima prijave projekata koje šalju vodeći partneri i daje im upute.

Funkcije su JTS-a sljedeće:

- Upravljanje koordinacijskim aktivnostima na transnacionalnoj razini; olakšavanje i promoviranje Programa s obzirom na aktivnosti koje se promiču na državnoj razini;
- Uspostavljanje i održavanje kontakata s projektnim partnerstvima;
- Osiguranje tehničke pripreme za sljedeće sastanke: Odbora za praćenje, transnacionalne konferencije i tehničkih transnacionalnih radnih skupina, uključujući izradu izvješća;
- Obavljanje tehničkih poslova s ciljem olakšavanja, ocjenjivanja i osiguranja nepristranog i otvorenog odabira projekata;
- Čuvanje pisanih i elektroničkih primjeraka službenih dokumenata;
- Uspostavljanje i provođenje plana komunikacije;
- Praćenje i provođenje poslova kapitalizacije (iskustva, provedba projekata, učinci) kroz aktivnosti i događanja koja utvrđuje Odbor za praćenje;
- Razvijanje i uvođenje sustava za prikupljanje financijskih, fizičkih i statističkih podataka potrebnih za praćenje programa i za privremene i završne procjene;
- Uvođenje otvorenih informacijskih sustava koji su dostupni gospodarskim subjektima i javnosti za provedbu programa: raspored, napredak, kontakti, telefonski podaci, web stranica;
- Upućivanje zahtjeva za plaćanjem, koje su potvrdila nacionalna tijela nadležna za Program u državama članicama, za plaćanje vodećim partnerima;
- Razvijanje financijskih podataka koje je potrebno predati Certifikacijskom tijelu radi stroge evidencije korištenja sredstava, bilo sredstava ERDF-a ili nacionalnih sredstava;
- Podržavanje uspostavljanja transnacionalnih partnerstava i održavanje stalnog kontakta s istima u suradnji s nacionalnim tijelima nadležnima za Program u državama članicama i, po potrebi, s mediteranskim državama kandidatkinjama ili potencijalnim kandidatkinjama koje sudjeluju u Programu (određivanje gospodarskih subjekata, uspostavljanje mreža, tematske radionice);

JTS može uspostaviti i koordinirati **tehničke transnacionalne radne skupine**, koje čine nacionalni izaslanici i stručnjaci, u cilju podržavanja određenih aktivnosti na transnacionalnoj razini, **posebno radi pomoći Odboru za praćenje u razradi uvjeta i zahtjeva strateških projekata**.

Uspostavljaju se dva posebna ureda za vezu radi povećanja vrijednosti cijeloga programa Mediteran.

Ured u Valenciji odgovoran je za koordinaciju između Programa Med i mediteranskih programa ENPI CBC. U njemu se obavlja posao komunikacije s projektnim partnerstvima dvaju programa. On pridonosi kapitalizaciji i koordinaciji postojećih alat za provedbu navedena dva programa.

⁷⁵ Članak 14 (1) Uredbe EZ-a br. 1080/2006.

Ured u Thessalonikiju odgovoran je za poslove koordinacije i kapitalizacije s partnerstvima i programima u kojima sudjeluju države IPA. Nadalje, ured doprinosi ugovaranju i praćenju procesa IPA partnera. Dužan je osigurati razmjene podataka između ovih programa i Programa Mediteran.

Uredi za vezu dostavljaju godišnji radni plan koji mora odobriti Odbor za praćenje.

Oni rade pod koordinacijom JTS-a. No, ne mogu djelovati kao nacionalna tijela nadležna za Program u državama članicama, niti biti jednostavna zemljopisna ispostava JTS-a. Njihova će funkcija biti preciznije opisana u Vodiču za provedbu OP-a.

b) Certifikacijsko tijelo

Certifikacijsko tijelo imenuje država članica, a zaduženo je za potvrđivanje izjava o izdacima i zahtjeva za plaćanjem prije nego budu poslani Komisiji; Ono prima uplate Komisije te općenito vrši uplate Vodećem partneru⁷⁶ i svakom IPA partneru. Za primanje tih uplata, Certifikacijsko tijelo otvara jedan bankovni račun za ERDF sredstva i jedan zaseban račun za IPA sredstva bez nacionalnih podračuna za program⁷⁷.

Određivanje

Certifikacijsko tijelo je: **Fond za pologe i konsignaciju (*Caisse des dépôts et consignations (CDC)*)**

Funkcije

Certifikacijsko tijelo operativnog programa odgovorno je posebice za:

- sastavljanje i podnošenje Komisiji potvrđenih izjava o izdacima i zahtjeva za plaćanjem;
- potvrđivanje da je izjava o izdacima točna te da je u skladu s primjenjivim propisima Zajednice i nacionalnim propisima;
- osiguranje da je u svrhu potvrđivanja primilo odgovarajuće informacije od Upravljačkog tijela o postupcima i provjerama izvršenima u vezi izdataka uključenih u izjave o izdacima;
- uvažavanje, u svrhu potvrđivanja, rezultata svih revizija koje je izvršilo Revizorsko tijelo ili koje su izvršene pod njegovom odgovornošću;
- čuvanje računovodstvene evidencije u računalnom obliku o izdacima iskazanima Komisiji;
- vođenje evidencije o povrativom iznosu i podignutim iznosima nakon otkazivanja cjelokupnog ili dijela doprinosa za aktivnost;
- provođenje nasumičnih kontrola u vezi kakvoće kontrola stvarnih izdataka.

⁷⁶ Članak 14(1) Uredbe EZ-a br. 1080/2006 i članak 61. Uredbe EZ-a br. 1083/2006

⁷⁷ Članak 17(1) Uredbe EZ-a br. 1080/2006

c) Revizorsko tijelo

Revizorsko tijelo funkcionalno je neovisno od Upravljačkog i Certifikacijskog tijela. Odgovorno je za provjeravanje učinkovitosti funkcioniranja sustava upravljanja i nadzora.

Revizorskom tijelu pomaže grupa **revizora** sastavljena od predstavnika svih država članica, zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja koje sudjeluju u Operativnom programu. Grupom revizora predsjedava Revizorsko tijelo Operativnog programa⁷⁸.

Revizori su neovisni od nadzornog sustava navedenog u članku 16 (1) Uredbe ERDF-a.

Određivanje

Revizorsko tijelo je: **Međuresorna komisija za koordinaciju nadzora (CICC)**

Funkcije⁷⁹

Revizorsko tijelo odgovorno je posebice za:

- osiguranje da se provode revizije za provjeru učinkovitog funkcioniranja sustava upravljanja i nadzora za Operativni program;
- osiguranje da se revizije operacija provode na temelju odgovarajućeg uzorka kako bi se provjerili iskazani izdaci;
- podnošenje Komisiji, unutar devet mjeseci od odobrenja operativnog programa, revizorske strategije u kojoj se navode tijela za provedbu revizija;
- do 31. prosinca svake godine od 2008. do 2015.:
 - podnošenje godišnjeg kontrolnog izvješća Komisiji u kojemu su navedeni rezultati provedenih revizija;
 - donošenje mišljenja, na temelju izvršenih kontrola i revizija;
 - podnošenje, gdje je primjenjivo, deklaracije za djelomično zaključivanje kojom se procjenjuje zakonitost i redovitost odnosnih izdataka.
- podnošenje Komisiji, najkasnije do 31. ožujka 2017, završne deklaracije kojom se ocjenjuje vrijednost zahtjeva za plaćanjem završne bilance te zakonitost i redovitost glavnih transakcija obuhvaćenih završnom izjavom o izdacima, koju podržava završno kontrolno izvješće.

Revizorsko tijelo dužno je osigurati da se pri revizorskim poslovima uvažavaju međunarodno prihvaćene revizorske norme.

Kada revizije i kontrole izvršava tijelo koje nije Revizorsko tijelo, Revizorsko tijelo dužno je osigurati nužnu funkcionalnu neovisnost takvih tijela.

⁷⁸ Članak 14(2) Uredbe EZ-a br. 1080/2006

⁷⁹ Članak 62. Uredbe EZ-a 1083/2006

d) Odbor za praćenje⁸⁰

Predsjedništvo

Odborom za praćenje predsjedava predstavnik jedne od država članica.

Predsjednika Odbora imenuju nacionalni izaslanici koji su članovi Odbora; predsjednik se bira za mandat od godinu dana. Predsjednika podržava Potpredsjednik drugog državljanstva (bira se također na godinu dana). Sljedeće godine potpredsjednik postaje predsjednik.

Predsjednik i potpredsjednik odgovorni su za određivanje i organiziranje sastanaka Odbora. Slijed predsjedništva i potpredsjedništva određuje Odbor za praćenje u svojim pravilnicima. Ovaj slijed može se mijenjati zajedničkom odlukom članova Odbora.

Djelovanje

Odbor za praćenje sastavlja svoje pravilnike. Usvaja ih u dogovoru s Upravljačkim tijelom.

Sastanci i odluke Odbora za praćenje pripremaju se u dogovoru s Upravljačkim tijelom, nacionalnim tijelima nadležnima za Program u državama članicama i u mediteranskim državama kandidatkinjama ili potencijalnim kandidatkinjama koje sudjeluju u Programu, te s predsjednikom i potpredsjednikom Odbora. Svakoj državi sudionici dodjeljuje se glas. Odluke se donose na temelju suglasnosti svih nacionalnih delegacija.

Po potrebi, odluke se mogu donositi pisanim savjetovanjem između članova Odbora u skladu s uvjetima određenim u pravilnicima. U svojem odlučivanju, Odbor za praćenje može uzeti u obzir prijedloge transnacionalne konferencije te rezultate poslova koje su izvršile tehničke transnacionalne radne skupine, koje je moguće uspostaviti.

Radi učinkovitosti, Odbor za praćenje čini ograničen broj predstavnika. Sastoji se od:

- **1 do 4 predstavnika** svake države sudionice Programa;
- Upravljačkog tijela;
- Revizorskog tijela i Certifikacijskog tijela (savjetodavno svojstvo);
- Jednoga člana svakog ureda za vezu u skladu s programom rada (savjetodavno svojstvo)
- Gospodarskih i socijalnih partnera (savjetodavno svojstvo) čiji broj ne smije biti veći od 2 partnera po državi sudionici. Bira ih svaka država uzimanjem u obzirom različitih interesa i prioriteta Programa;
- Predstavnik Komisije, Europske investicijske Banke i Europskog investicijskog fonda (savjetodavno svojstvo);
- Može sudjelovati predstavnik svake tehničke transnacionalne radne skupine, ako ih uspostavi Odbor za praćenje (savjetodavno svojstvo);

Odboru za praćenje pomaže Zajedničko tehničko tajništvo.

Odbor za praćenje imenuje posebni Odbor za odabir koji odabire projekte. Njegove su funkcije naznačene u zasebnom dokumentu⁸¹. Ovaj Odbor sastoji se od dva člana za svaku državu sudionicu Programa.

⁸⁰ Sastav, zadaci i aktivnosti Odbora za praćenje navedeni su u člancima 63-68. Uredbe EZ-a 1083/2006

⁸¹ Vidjeti Vodič za provedbu Operativnog programa Mediteran

Misije

Odbor za praćenje uvjerava se u učinkovitost i kakvoću provedbe Operativnog programa u skladu sa sljedećim odredbama⁸²:

- razmatra i odobrava kriterije za odabir operacija za financiranje te odobrava bilo kakve revizije tih kriterija u skladu s potrebama Programa;
- povremeno ocjenjuje napredak prema postizanju konkretnih ciljeva Operativnog programa na temelju dokumenata koje je podnijelo Upravljačko tijelo;
- pregledava rezultate provedbe;
- razmatra i odobrava godišnja i završna izvješća o provedbi;
- prima obavijesti o godišnjem kontrolnom izvješću;
- može predložiti Upravljačkom tijelu bilo kakvu reviziju ili pregled Operativnog programa kojima se mogu ostvariti ciljevi Fonda ili poboljšati upravljanje njime, uključujući upravljanje njegovim financiranjem;
- razmatra i odobrava bilo koje prijedloge za izmjenu i dopunu sadržaja Odluke Komisije o doprinosu iz Fondova.

e) Nacionalna tijela nadležna za Program u državama sudionicama

Unutar svake države članice, Programom Mediteran upravlja se kroz dvije posebne funkcije:

- Regulatorna funkcija vezana uz odgovornost svake države članice u smislu kontrola i kontrole stvarnih izdataka⁸³;
- Funkcija poticanja provođenja Programa na nacionalnom području i doprinos općem poticanju Programa u smislu Upravljačkog tijela i ZTT-a kojima su povjerili upravljanje (kontakt točka Programa Mediteran);

Svaka država članica može slobodno organizirati svoja državna tijela i ima mogućnost uspostavljanja posredničkih tijela⁸⁴.

Nacionalna tijela nadležna za Program u državama članicama:

- vrše regulatorne funkcije države, naročito u vezi organiziranja kontrola i kontrole stvarnih izdataka sukladno Uredbama EU-a;
- zadužena su za promicanje i poticanje OP-a u svojoj državi u cilju osiguranja njegove međudržavne dimenzije i koherentnosti programskih poslova, uz blisku suradnju sa ZTT-om;

U svakoj **mediteranskoj državi kandidatkinji ili potencijalnoj kandidatkinji**, sudjelovanje države u Programu osigurava "Operativna struktura" koju uspostavljaju nadležna tijela te države.

Operativne strukture mediteranskih država kandidatkinja ili potencijalnih kandidatkinja blisko surađuju s Upravljačkim tijelom.

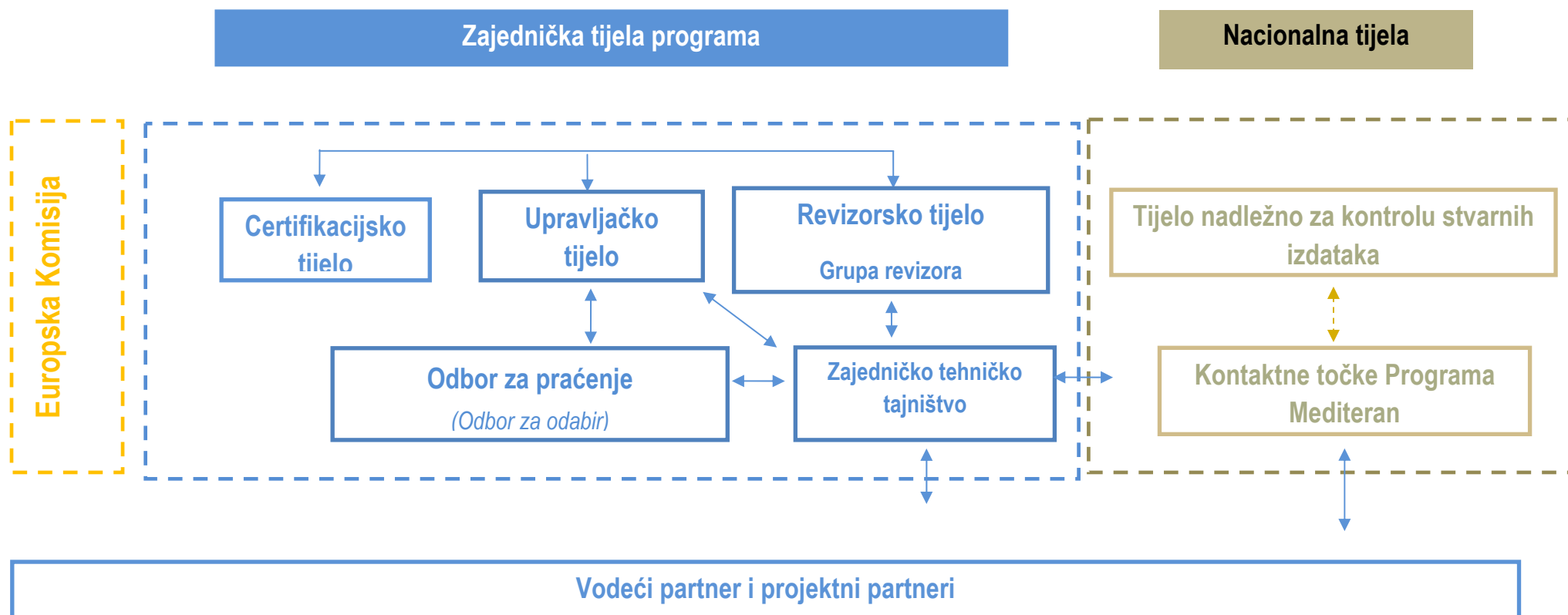
Predstavnici Operativnih struktura članovi su Odbora za praćenje.

⁸² Članak 65. Uredbe EZ-a br. 1083/2006

⁸³ Članak 16. Uredbe EZ-a br. 1080/2006 i članak 70. Uredbe EZ-a br. 1083/2006

⁸⁴ Dodatne pojedinosti dostupne su u Vodiču za provedbu Operativnog programa Mediteran.

Odnosi između tijela Programa Mediteran

IV.2. Mobilizacija, kretanje i kontrola financijskih tijekova ERDF-a

Države članice dijele zajedničku odgovornost za cijeli Program prema svojem sudjelovanju u Programu (ERDF i nacionalni ekvivalent). Nadalje, svaka država članica pojedinačno je financijski odgovorna za sredstva utrošena na svojim područjima.

U ovome dijelu ukratko su opisana glavna obilježja postupaka u vezi mobilizacije i kretanja financijskih tijekova, u skladu s člankom 12 (8) d Uredbe br. 1080/2006. Ono također obuhvaća pitanje financijskih ispravaka⁸⁵ i kontrole. Detaljan opis organizacije i postupaka revizorskih i kontrolnih tijela predaje se Komisiji unutar 12 mjeseci od odobrenja Operativnog programa. Uključuje se u zaseban dokument⁸⁶.

a) Programski račun i plaćanje korisnicima

Prema članku 76(1) Uredbe EZ-a 1083/2006, Komisija uplaćuje sredstva ERDF-a u skladu s proračunskim raspodjelama. Za primanje ovih uplata, Certifikacijsko tijelo, koje je također nadležno tijelo za plaćanje, otvara jedan bankovni račun bez nacionalnih podračuna za Program i jedan bankovni račun za Tehničku pomoć⁸⁷. Ovaj drugi bankovni račun služi samo kako bi nacionalni ekvivalenti mogli primiti i dijeliti sredstva za Tehničku pomoć.

U skladu s člankom 93 (2) Uredbe EU- 1083/2006 i uzimajući u obzir činjenicu da Program Mediteran uključuje države članice čiji je BDP između 2001. i 2003. bio niži od 85% prosjeka EU-a, Komisija automatski obustavlja bilo koji dio proračunske obveze u Operativnom programu koji nije bio korišten za ranija financiranja ili plaćanje u međuvremenu ili za koji nije upućen zahtjev za plaćanjem do 31. prosinca treće godine nakon godine godišnje proračunske obveze od 2007. do 2010. prema Programu.

Nakon što Odbor za odabir prihvati projekt, Upravljačko tijelo u dogovoru s vodećim partnerom određuje uvjete za provedbu projekta te maksimalna financijska sredstva ERDF-a i iznos ERDF-a koji može biti pripisan.

Zajedničko tehničko tajništvo prati napredak projekata. Vodeći partneri predaju izvješća o aktivnostima i zahtjeve za plaćanjem JTS-u najmanje svakih šest mjeseci. Ovi dokumenti provjeravaju se prema sporazumu i odobrenom zahtjevu kako bi se osigurala usklađenost između aktivnosti i prijavljenih izdataka s odobrenim akcijskim planom i proračun za projekt.

Uz sve zahtjeve za plaćanjem moraju se priložiti računi ili drugi primjereno potvrđeni računovodstveni dokumenti. Vodeći partner mora osigurati da svaki zahtjev za plaćanjem bude potvrđen (članak 16. Uredbe EZ-a 1080/2006) u skladu sa sustavom koji su uspostavile države članice za potvrđivanje isporuke projektnih proizvoda i usluga sufinanciranih sredstvima iz fondova ERDF-a.

Ako su navedeni uvjeti ispunjeni, Upravljačko tijelo nalaže Certifikacijskom tijelu da nastavi s plaćanjem. U protivnom, potrebno je poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se prethodno razjasnio zahtjev za plaćanjem.

⁸⁵ Članci 70. do 74. i 98. do 102. Uredbe EZ-a br. 1083/2006

⁸⁶ Članak 71. Uredbe EZ-a br. 2083/2006

⁸⁷ Članak 17 (1) Uredbe EZ-a br. 1080/2006

b) Sustav kontrole

Temeljem članka 16. Uredbe 1080/2006 o ERDF-u, svaka država članica uspostavlja sustav kontrole koji omogućuje provjeravanje isporuke sufinanciranih proizvoda i usluga, utemeljenost iskazanih izdataka za operacije ili dijelove operacija koje se provode na njezinome području, te usklađenost takvih izdataka i povezanih operacija ili dijelova tih operacija s propisima Zajednice i njezinim nacionalnim propisima.

Opis općeg sustava upravljanja i kontrole daje država članica na čijem se području nalazi Upravljačko tijelo⁸⁸.

Svaka država članica koja sudjeluje u Programu imenuje nadzornike odgovorne za provjeru zakonitosti i redovitosti izdataka koje su iskazali svi korisnici koji sudjeluju u operaciji, te osigurava da izdaci budu potvrđeni kod nadzornika unutar razdoblja od tri mjeseca⁸⁹.

Upravljačko tijelo, uz pomoć JTS-a, mora potvrditi učinkovitost i povezanost svakog nacionalnog sustava kontrole koji su predložile države članice. Također, dužno je provjeriti jesu li nacionalni nadzornici potvrdili stvarne izdatke i usklađenost istih s propisima Zajednice.

Certifikacijsko tijelo odgovorno je posebice za potvrđivanje da je izjava o troškovima točna, da su iskazani izdaci u skladu s primjenjivim propisima Zajednice i nacionalnim propisima i da su nastali u provedbi operacija odabranih za financiranje. Certifikacijsko tijelo mora uzeti u obzir rezultate svih revizija izvršenih pod odgovornošću Revizorskog tijela⁹⁰.

Revizorsko tijelo osigurava vršenje revizija radi provjere učinkovitog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole Operativnog programa. Revizorsko tijelo također osigurava da se revizije operacija provode na temelju odgovarajućeg uzorka kako bi se provjerili iskazani izdaci⁹¹. Revizorskom tijelu pomaže **grupa revizora** koja obuhvaća predstavnika svake države članice sudionice Operativnog programa.

Europska komisija: Bez obzira na revizije koje su provele države članice, službenici Komisije ili ovlašteni predstavnici Komisije mogu vršiti revizije na licu mjesta kako bi provjerili učinkovito funkcioniranje sustava upravljanja i kontrole, uz obavijest od najmanje 10 radnih dana. Službenici ili ovlašteni predstavnici država članica mogu sudjelovati u takvim revizijama.

Komisija može zahtijevati od država članica vršenje provjera na licu mjesta kako bi se provjerilo učinkovito funkcioniranje sustava ili ispravnost jedne ili više transakcija. Službenici Komisije ili ovlašteni predstavnici Komisije mogu sudjelovati u takvim revizijama⁹².

c) Nepravilnosti i financijske korekcije

Temeljem članka 98. Opće uredbe 1083/2006, svaka je država članica, vezano uz sve troškove nastale na njezinom području, dužna snositi prvostupanjsku odgovornost za ispitivanje nepravilnosti, postupajući prema dokazima o bilo kakvim značajnim promjenama koje utječu na prirodu ili uvjete provedbe ili kontrole projekata Programa te za izradu potrebnih financijskih korekcija.

Države članice vrše nužne financijske korekcije vezane uz pojedinačne ili sistemske nepravilnosti zamijećene u operacijama ili operativnim programima. Korekcije koje vrše države članice obuhvaćaju otkazivanje cjelokupnog ili dijela javnog doprinosa Operativnom programu. Države članice dužne su uzeti u obzir prirodu i ozbiljnost nepravilnosti te novčane gubitke Fondova.

Države članice mogu do 31. prosinca 2015. ponovo upotrijebiti sredstva iz Fondova izdana na ovaj način.

⁸⁸ Članak 21(2) Uredbe EZ-a br. 1828/2006

⁸⁹ Članak 16(2) Uredbe 1080/2006

⁹⁰ Članak 61. Uredbe EZ-a br. 1083/2006

⁹¹ Članak 62.a) i b) Uredbe EZ-a br. 1083/2006

⁹² Članak 72. Uredbe EZ-a br. 1083/2006

Ne dovodeći u pitanje odgovornost država članica za otkrivanje i korekciju nepravilnosti i za povrat neopravdano isplaćenih iznosa⁷³, Certifikacijsko je tijelo, temeljem članka 17-2) Uredbe ERDF-a 1080/2006, dužno osigurati da glavni korisnik vrati bilo kakav iznos isplaćen kao rezultat nepravilnosti. Korisnici su dužni glavnom korisniku vratiti bilo kakav neopravdano isplaćen iznos u skladu s postojećim međusobnim sporazumima.

Ako Glavni korisnik ne uspije osigurati povrat od korisnika, država članica na čijem se teritoriju nalazi dotični korisnik dužna je isplatiti certifikacijskom tijelu iznos neopravdano isplaćen predmetnom korisniku.

Upravljačko je tijelo dužno osigurati redovito informiranje Odbora za praćenje o svim pronađenim nepravilnostima i svim poduzetim financijskim korekcijama.

IV.2.1. Mobilizacija, cirkulacija i kontrola IPA financijskih tokova

Prema članku 86. (4) IPA Implementacijskih pravila (Uredba 718/2007) pravila koja uređuju sudjelovanje zemalja kandidata i potencijalnih kandidata u ERDF transnacionalnim programima, utvrđuje se relevantnim programskim dokumentima i / ili u relevantnom financijskom sporazumu.

Ovaj dio opisuje glavne značajke postupaka u vezi mobilizacije i cirkulacije financijskih tokova u skladu s općim pravilima iz Operativnog programa i pododjeljka 4 IPA Implementacijskih pravila (Uredba 718/2007).

a) Programski račun i uplate korisnicima

Za primanje uplata od Komisije i obavljanje isplata u vezi IPA članica, Certifikacijsko tijelo stvara jedan zaseban bankovni račun za sufinanciranje projekta i tehničku pomoć.

U slučaju automatskog povrata sredstava IPA fondova u skladu s čl. 137 IPA Implementacijskih pravila (Regulativa 718/2007), i Zajednica i nacionalno sufinanciranje država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja će se smanjiti razmjerno prema njihovim udjelima u odnosu na ukupan IPA programski proračun.

Nakon što je Odbor za odabir prihvati projekt s IPA sudjelovanjem, Upravljačko tijelo zaključuje Ugovor o subvenciji s IPA projektnim partnerom ili u slučaju da je riječ o više projektnih partnera iz programa IPA, sa svakim pojedinačno IPA projektnim partnerom. Ovaj sporazum određuje uvjete koji se trebaju poštivati tijekom provedbe.

Zajedničko tehničko tajništvo prati napredak projekta, uključujući IPA projekte. IPA projektni partner(i) mora/ju poslati svoje Izvješće o aktivnostima i Deklaraciju o rashodima Vodećem partneru, koji je zadužen za podnošenje ispravnog i potpunog Izvješća o napretku i njemu srodnih zahtjeva za plaćanje Zajedničkom tehničkom tajništvu.

Ako su ispunjeni prethodno navedeni uvjeti, Upravljačko tijelo šalje nalog na ovjeravanje Certifikacijskom tijelu da se krene s izravnim plaćanjem svakog IPA partnera.

b) Sustav kontrole

Prema članku 108. IPA Implementacijskih pravila (Regulativa 718/2007), svaka država kandidatkinja ili potencijalna kandidatkinja mora postaviti sustav kontrole kako bi se potvrdili nastali izdaci i omogućila provjera isporuke sufinanciranih proizvoda i usluga, utvrdila utemeljenost izdataka za dijelove operacija provedenih na svojem teritoriju i usklađenost takvih izdataka sa EU propisima, a kada je to relevantno, njezinim nacionalnim propisima.

U tu svrhu svaka kandidatkinja i potencijalna zemlja kandidat imenuje kontrolore odgovorne za provjeru zakonitosti i ispravnosti izdataka koje prijavljuje svaki IPA projektni partner. Prije svega, spomenute zemlje moraju osigurati da kontrolori izvrše provjeru troškova u roku od tri mjeseca od dana primitka izvješća o nastalim troškovima IPA projektnih partnera.

Kako bi se olakšalo osnivanje i rad sustava kontrole u državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama, osnovana je jedinica podrške unutar ZTT-a. Ova jedinica pruža potporu i vodstvo nacionalnim jedinicama za kontrolu.

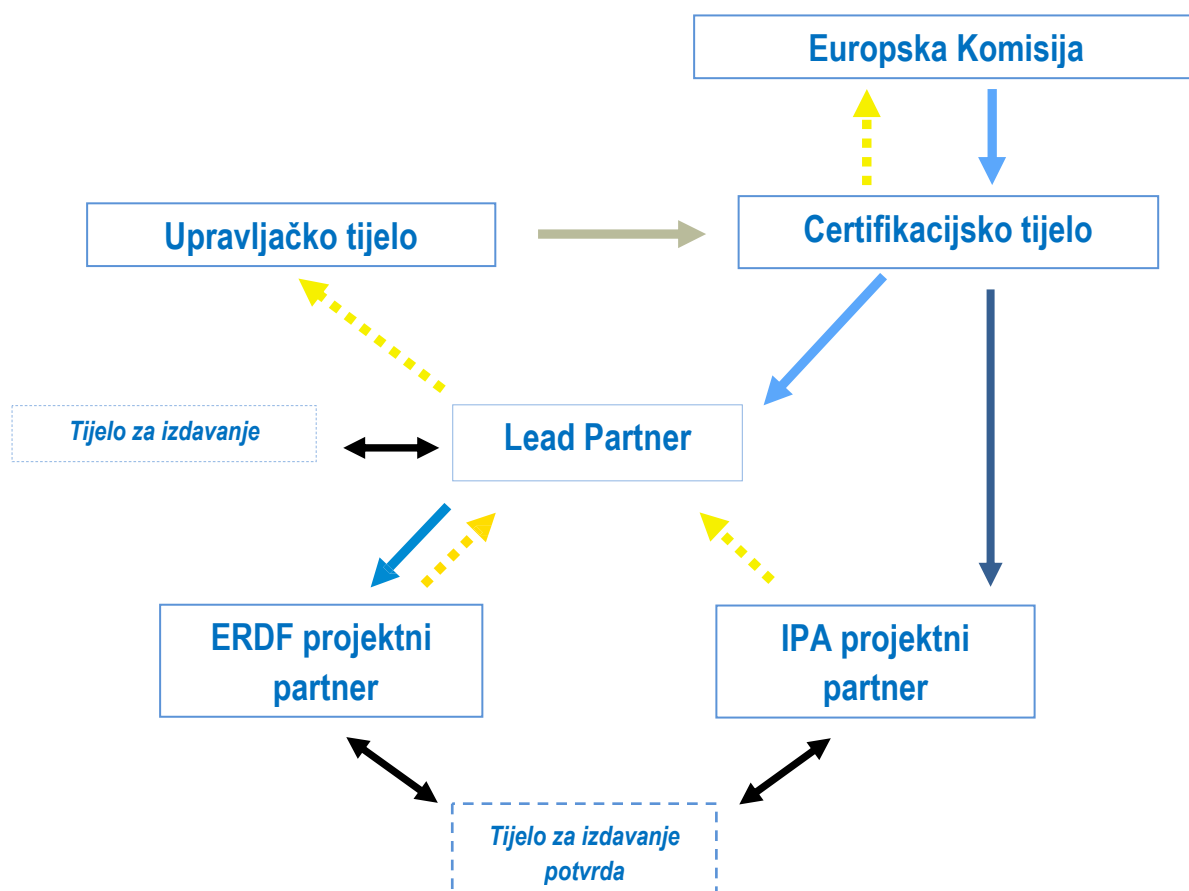
c) Nepravilnosti i financijske korekcije

Nepravilnosti i financijski ispravci su definirani u skladu s pravilima utvrđenim u članku 138. IPA Implementacijskih pravila* (718/2007).

Prema čl. 114 IPA Implementacijske regulative, kandidatkinjama i potencijalnim zemljama kandidatkinjama, država domaćin IPA projektnog partnera je odgovorna za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti i povrat nepropisno plaćenih iznosa. Kandidat, država potencijalna kandidatkinja moraju prijaviti Europskoj komisiji otkrivene nepravilnosti i u isto vrijeme moraju obavijestiti Upravljačko tijelo/Zajedničko tehničko tajništvo i Certifikacijsko tijelo.

Procedure za ispravak uredit će se u okviru Sporazuma o financiranju, u međuvremenu procedure za ispravak na razini projekta biti će propisane u Ugovoru o subvencioniranju.

ERDF i IPA financijski tokovi

- Zahtjevi za plaćanjem
- Plaćanja za ERDF partnere
- Plaćanja za IPA partnere
- Preporuka za plaćanje
- Kontrola potvrđivanja izdataka (članak 16. Uredbe 1080/2006 i članak 108 IPA Regulative Europske komisije 718/2007)

IV.3. Opis sustava praćenja i procjene

a) Sustavi praćenja

U skladu s člankom 66. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006, Upravljačko tijelo i Odbor za praćenje dužni su osigurati kakvoću provedbe Operativnog programa. Oni će vršiti praćenje prema financijskim pokazateljima i pokazateljima navedenima u članku 12(4) ERDF-a.

Popis pokazatelja nalazi se u odlomku I.3.c Operativnog programa, dok su dodatni pokazatelji navedeni u Vodiču za provedbu OP-a.

Uz pomoć Zajedničkog tehničkog tajništva, Upravljačko tijelo dužno je redovito podnositi izvješća o postignutom napretku u ostvarivanju ciljeva Programa, u skladu s mjerenjima odobrenih pokazatelja. Šestomjesečna izvješća o napretku zaprimljena od Vodećih partnera projekta glavni su izvor informiranja u praćenju uspješnosti Programa.

Tajništvo prikuplja odgovarajuće podatke tijekom ukupnog trajanja Programa. U tu je svrhu razvijen računalni sustav za upravljanje Programom. Taj sustav osigurava nesmetanu razmjenu usklađenih podataka s odgovarajućim službama Komisije.

Prvi put u 2008. te od 30. lipnja svake godine, Upravljačko tijelo šalje Komisiji godišnje izvješće, a do 31. ožujka 2017. konačno izvješće o provedbi Operativnog programa⁹³.

Godišnja i konačna izvješća sastavlja Zajedničko tehničko tajništvo pod odgovornošću Upravljačkog tijela, a zatim ga pregledava i odobrava Odbor za praćenje prije slanja Komisiji.

Potom se uspostavlja sustav praćenja s ciljem detaljnije provjere utjecaja programa i projekata na okoliš. Pravila njegove provedbe navedena su u Vodiču za provedbu OP-a.

b) Sustavi procjene

Opća problematika

Cilj procjena je povećati kakvoću, učinkovitost i dosljednost pomoći iz Fondova te strategiju i provedbu operativnih programa s obzirom na svojstvene strukturalne probleme koji utječu na predmetne države članice i regije, vodeći računa o ciljevima održivog razvoja i značajnom zakonodavstvu Zajednice vezanom uz stratešku procjenu utjecaja na okoliš⁹⁴.

Procjene vrše stručnjaci ili tijela, unutarnja ili vanjska, funkcionalno neovisna o tijelima za izdavanje potvrda i revizorskim tijelima navedenima u članku 59. Uredbe br. 1083/2006.

Komisija pruža okvirne smjernice o metodama procjena, uključujući norme kakvoće.

Ex-ante evaluacija

Temeljem članka 48(2) Uredbe br. 1083/2006, ex-ante evaluacija se ostvaruje pod nadzorom Radne skupine nadležne za pripremu Operativnog programa Mediteran.

Ključna pitanja, kao i glavna zapažanja i preporuke, dodatno su razrađena u odlomku I.5. Operativnog programa. Potpuna ex-ante evaluacija nalazi se u zasebnom dokumentu.

⁹³ Članci 67(1) i 89 Uredbe EU br. 1083/2006

⁹⁴ Članak 47. Uredbe EU br. 1083/2006

Procjena tijekom programskog razdoblja

U skladu s člancima 33. i 48-3) Uredbe br. 1083/2006, Upravljačko tijelo, pod ravnanjem Odbora za praćenje, vrši procjene vezane uz praćenje operativnog programa, posebice ako su praćenjem utvrđena značajna odstupanja od prvotno postavljenih ciljeva ili ako su upućeni prijedlozi za reviziju Operativnog programa. Rezultati tih procjena šalju se Odboru za praćenje i Komisiji⁹⁵.

Procjena može biti strateške prirode u cilju ispitivanja razvoja Programa s obzirom na prioritete Zajednice i pojedinih država, ili operativne prirode u cilju pružanja potpore praćenju programa. Procjena Programa Mediteran predviđena je za 2010. godinu.

Ex-post evaluacija

Sukladno članku 49(3) Uredbe (EZ) 1083/2006, Komisija je dužna izvršiti naknadnu procjenu (ex post evaluaciju) svakoga cilja u bliskoj suradnji s državom članicom i Upravljačkim tijelom.

Tom se procjenom ispituje opseg korištenja sredstava, učinkovitost i djelotvornost programiranja Fonda te društveno-gospodarski utjecaj. Procjenom se nastoje izvesti zaključci o politici gospodarske i društvene povezanosti.

Utvrđit će se čimbenici koji pridonose uspjehu ili neuspjehu provedbe operativnih programa te dobra praksa. Naknadna procjena završava do 31. prosinca 2015.

c) Razmjena računalnih podataka

Sukladno članku 66-3) Opće uredbe br. 1083/2006, razmjene podataka vezanih uz provedbu i praćenje programa između Komisije i država članica moraju se vršiti elektroničkim putem.

Te se razmjene podataka vrše pomoću **računalnog sustava uspostavljenog za program te pomoću sustava SFC.**

Svi dokumenti koji spadaju pod odgovornost tijela nadležnih za Program moraju biti zabilježeni u tom računalnom sustavu. Sve razmjene podataka moraju nositi elektronički potpis kojeg zakonski priznaju države članice i Komisija. Računalni sustav za razmjenu podataka mora biti dostupan državama članicama i Komisiji, bilo izravno ili putem sučelja.

⁹⁵ Članak 48(3) Uredbe EU br. 1083/2006

IV.4. Programiranje projekata i postupci tehničke provedbe

a) Dvije vrste natječaj za projekte Programa Mediteran⁹⁶

Predložene su dvije vrste natječaja za projekte provedbe Programa Mediteran:

- **Tradicionalni natječaj za projekte** koji se jednako bave svim osima i ciljevima operativnog programa.
- **Ciljani natječaj za projekte** temeljeni na opisu poslova koji usmjeravaju Vodeće partnere prema specifičnim temama, područjima intervencije ili određenim vrstama projekata. Natječaje za projekte definira Odbor za praćenje na temelju posebnih pripremnih inicijativa i prethodnih studija provedenih u okviru INTERREG IIIB ili drugih programa Zajednice. Natječaj za projekte s posebnim uvjetima može također omogućiti stvaranje posebnih partnerstava, ovisno o području intervencije ili o opsegu određenih ciljeva. Uvjete određuje Odbor za praćenje.

Povrh toga, Odbor za praćenje može definirati posebne postupke kojima se utvrđuje pokretanje natječaja za strateške projekte.

Ti bi postupci trebali omogućiti provedbu projekata od strateške važnosti za države sudionice. Odbor za praćenje utvrđuje opis poslova i može pomoći u izgradnji partnerstava kako bi se osiguralo sudjelovanje ključnih sudionika (transnacionanih, državnih i regionalnih). Predlagatelji projekata temelje svoje prijedloge na spomenutim opisima poslova, a postupak odabira određuje Odbor za praćenje.

b) Postupak odabira projekata

Projektne prijedlozi dostavljaju se na **dvostupanjsku izbornu proceduru** u **pretprijavnom** i **prijavnom obliku**. Različite forme i metode prijave predložene se, u jednu ruku, za tradicionalne i ciljane pozive, i u drugu ruku, za strateške pozive za prijavu.

Konačan odabir projekata prihvaćenih u pretprijavnoj fazi bit će dostavljen Upravljačkom tijelu od strane Vodećeg partnera prije roka kojeg je odredilo Upravljačko tijelo.

Zajedničko tehničko tajništvo i državna tijela nadležna za program u državama sudionicama mogu se priključiti postupku tijekom ove faze pripreme.

Procjena zahtjeva koju vrši Zajedničko tehničko tajništvo i odabir projekata koji vrši Odbor za odabir provode se na temelju objektivnih kriterija navedenih u Vodiču za provedbu Operativnog programa Mediteran.

Zajedničko tehničko tajništvo provjerava ispunjavaju li projekti uvjete izbora na temelju Europskih uredbi, preporuka Vodiča za provedbu i svih ostalih dokumenata objavljenih na MED programskoj web stranici: www.programmemed.eu.

Zajedničko je tehničko tajništvo dužno osigurati da finalne prijave jasno predstavljaju **sintetičku procjenu njihovog utjecaja na okoliš** kako bi se zajamčilo učinkovito praćenje provedbe programa i projekata.

Odbor za odabir na transparentan način vrši odabir projekata na temelju kriterija odabira navedenih u Vodiču za provedbu. Ovi su kriteriji definirani u skladu sa strateškim usmjerenjima Programa Mediteran i nastojanjem promicanja usmjerenih i učinkovitih transnacionalnih projekata (jačanje partnerstava, uključenost ključnih sudionika, trajnost...)

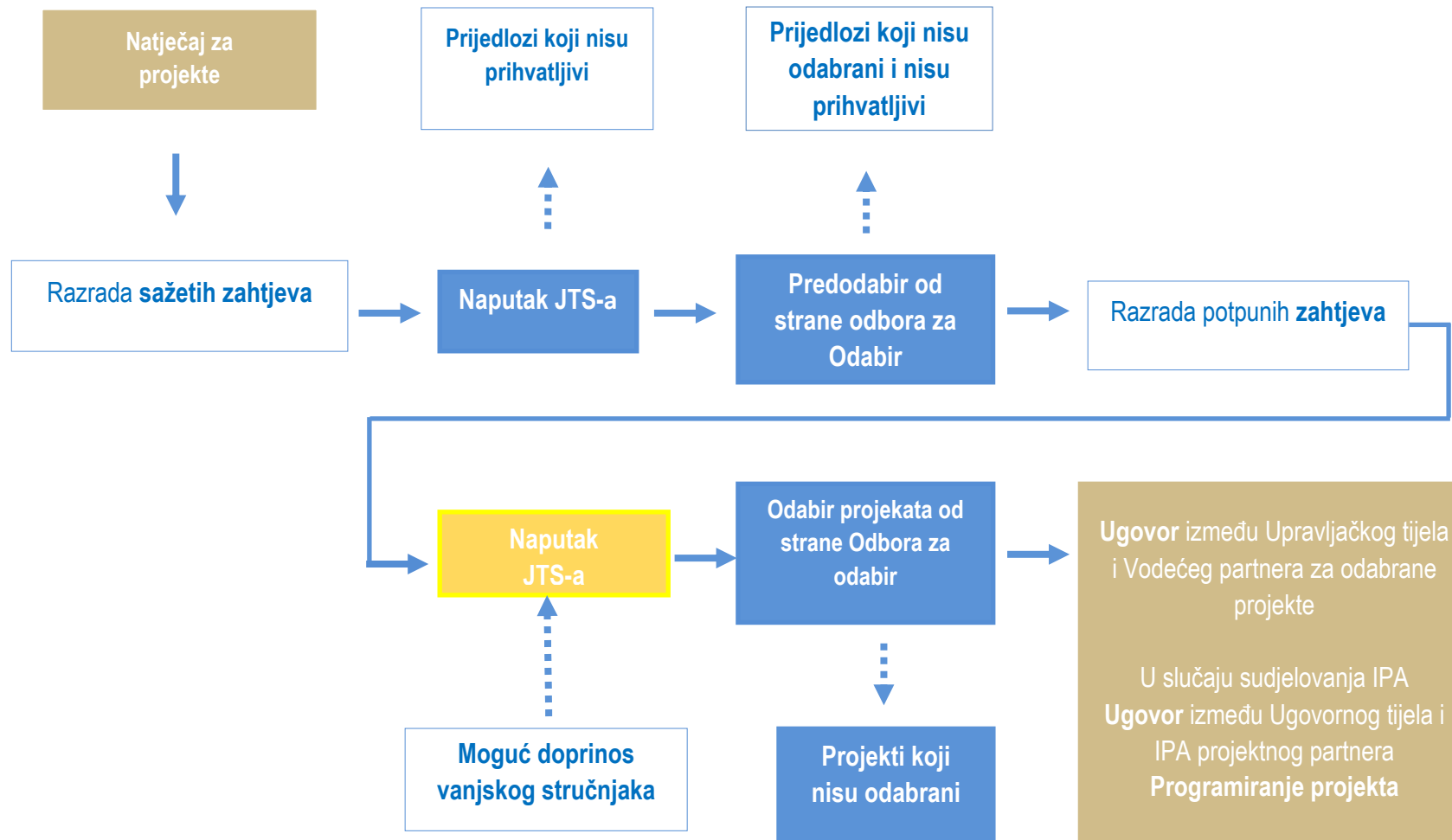
⁹⁶ Postupci odabira i provedbe za različite vrste projekata navedeni su u Vodiču za provedbu Programa Mediteran

Nakon što odabrane projekte odobri Odbor za odabir, Upravljačko tijelo i Vodeći partneri potpisuju ugovore. Upravljačko tijelo također zaključuje IPA Ugovor o subvencioniranju sa svakim IPA projektnim partnerom posebno, poštujući dostupnost IPA sredstava.

Nedostupnost IPA sredstava nema posljedica na odobrenje ERDF partnera u istom projektu ; projekt će se provoditi od strane ERDF partnera bez IPA partnera pogođenih spomenutom nedostupnosti sredstava

Proces odabira projekata detaljnije se navodi u svakom pojedinom pozivu za prijavu projekta.

POSTUPAK ODABIRA PROJEKATA

Za neprihvatljive prijedloge, neodabrane prijedloge ili projekte, JTS dostavlja opravdane odgovore svim Vodećim partnerima

IV.5. Informiranje i promidžba

Država članica i Upravljačko tijelo Operativnog programa dužni su pružiti podatke vezane uz operacije i programe podložne sufinanciranju. Također su odgovorni i za promidžbu. Informiranje je usmjereno na građane Europske unije i na korisnike u cilju unaprjeđenja uloge Zajednice i osiguravanja transparentnosti u smislu načina korištenja financijskih sredstava⁹⁷.

Kako bi se to postiglo, Upravljačko tijelo sastavlja **plan komunikacije** i dostavlja ga Komisiji u roku od četiri mjeseca nakon datuma usvajanja Operativnog programa⁹⁸.

Taj plan komunikacije treba uključivati sljedeće točke⁹⁹:

- Ciljeve i ciljnu publiku;
- Strategiju i sadržaj aktivnosti informiranja i promidžbe koje bi trebale provesti države članice ili Upravljačko tijelo za potencijalne korisnike, korisnike i javnost, u pogledu dodane vrijednosti društvene intervencije na državnoj, regionalnoj i lokalnoj ljestvici;
- Plan kapitalizacije;
- Predviđeni proračun plana provedbe;
- Administrativne službe ili organizacije nadležne za provedbu aktivnosti informiranja i promidžbe;
- Uvjete procjene aktivnosti informiranja i promidžbe u svjetlu obznaniivanja operativnih programa i uloge Zajednice;

Nadalje, Odbor za praćenje može omogućiti osnivanje konferencije Transnacionalnog partnerstva koja bi okupila predstavnike europskih, državnih, regionalnih i lokalnih institucija uključenih u provedbu programa¹⁰⁰.

Takva konferencija nastoji pružiti potporu pristupu partnerstvima odozdo prema gore/odozgo prema dolje usvojenom na transnacionalnoj razini za razvoj Operativnog programa. Cilj joj je potaknuti transnacionalne potpore, razmjenu iskustava i najboljih postupaka te nadogradnju na rezultate projekata i programa suradnje u mediteranskom kontekstu.

⁹⁷ Članak 60. i 69. Uredbe br. 1083/2006

⁹⁸ Članak 3. Uredbe br. 1828/2006 koja donosi propise za primjenu Uredbe Vijeća br. 1083/2006 i Uredbe br. 1080/2006

⁹⁹ Članak 2. Uredbe br. 1828/2006 koja donosi propise za primjenu Uredbe Vijeća br. 1083/2006 i Uredbe br. 1080/2006

¹⁰⁰ Funkcioniranje ove konferencije *Transnacionalnog partnerstva* opisano je u Vodiču za provedbu Operativnog programa Mediteran

DODATAK

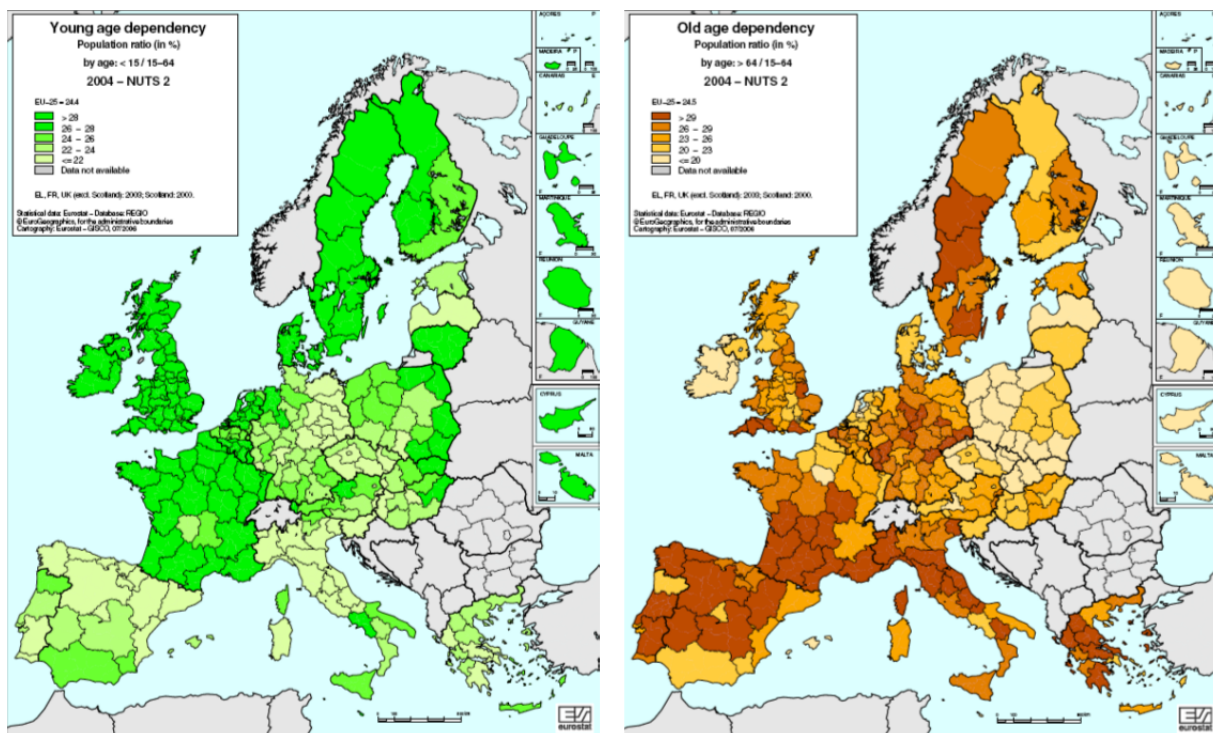
Dodatak 1: Stanovništvo, područje i gustoća naseljenosti prihvatljivih područja Programa Mediteran

Područje	Stanovništvo 2006	km ²	Gustoća naseljenosti (stan/km ²)
Malta	404,346	316	1280
Slovenija	2,003,358	20,275	99
Cipar	766,414	5,896	130
Grčka			
Istočna Makedonija	611,067	14,157	43
Središnja Makedonija	1,871,952	18,811	100
Zapadna Makedonija	301,522	9,451	32
Epir	353,820	9,223	38
Južni Egej	302,686	5,286	57
Stereia Ellada	605,329	15,549	39
Peloponez	638,922	15,490	41
Tesalija	754,393	14,036	54
Jonski otoci	212,984	2,307	92
Zapadna Grčka	740,506	11,350	65
Atika	3,761,810	3,808	988
Kreta	601,131	8,336	72
Sjeverni Egej	206,121	3,836	54
Francuska			
Rona-Alpe	5,958,000	43,698	136
Languedoc Rousillon	2,497,000	27,376	91
Korzika	277,000	8,681	32
Provansa-Alpe-Azurna obala	4,751,000	31,400	151
Portugal			
Algarve	405,380	4,989	81
Alentejo	767,549	31,199	25
Španjolska			
Andaluzija	7,957,672	87,268	91
Aragon	1,277,471	47,650	27
Katalonija	7,134,697	31,930	223

Balearski otoci	1,001,062	5,014	200
Murcia	1,370,306	11,317	121
Valencija	4,806,908	23,305	206
Ceuta	75,861	20	3793
Mellila	66,871	13	5144
Ujedinjeno Kraljevstvo			
Gibraltar	27,495	6,5	4,230
Italija			
Abruzzo	1,305,307	10,795	121
Apulia	4,071,518	19,363	210
Basilicata	594,086	9,992	59
Kalabrija	2,004,415	15,080	133
Campania	5,790,929	13,595	426
Emilia Romagna	4,187,557	22,123	189
Friuli Venezia Giulia	1,208,278	7,844	154
Lacij	5,304,778	17,207	308
Ligurija	1,610,134	5,421	297
Lombardija	9,475,202	23,861	397
Marche	1,528,809	9,694	158
Molise	320,907	4,438	72
Umbrija	867,878	8,456	103
Pijemont	4,341,733	25,399	171
Sardinija	1,655,677	24,090	69
Sicilija	5,017,212	25,707	195
Toskana	3,619,872	22,993	157
Veneto	4,738,313	18,379	258
Ukupno	110,153,238	802,924	137

Izvor: www.statistics.gr, www.ypes.gr, www.insee.fr, www.citypopulation.de, www.mof.gov.cy/cystat, www.nso.gov.mt, www.stat.si,
www.forum.europa.eu.int/irc/dsis/regportraits/info/data/en

Dodatak 2: Stopa ovisnog mladog i starog stanovništva, 2004, Nuts II

Izvor: Eurostat: Regije: Statistički godišnjak 2006. Podaci za 2000 - 2004, mape 1.4. i 1.5, listopad 2006.

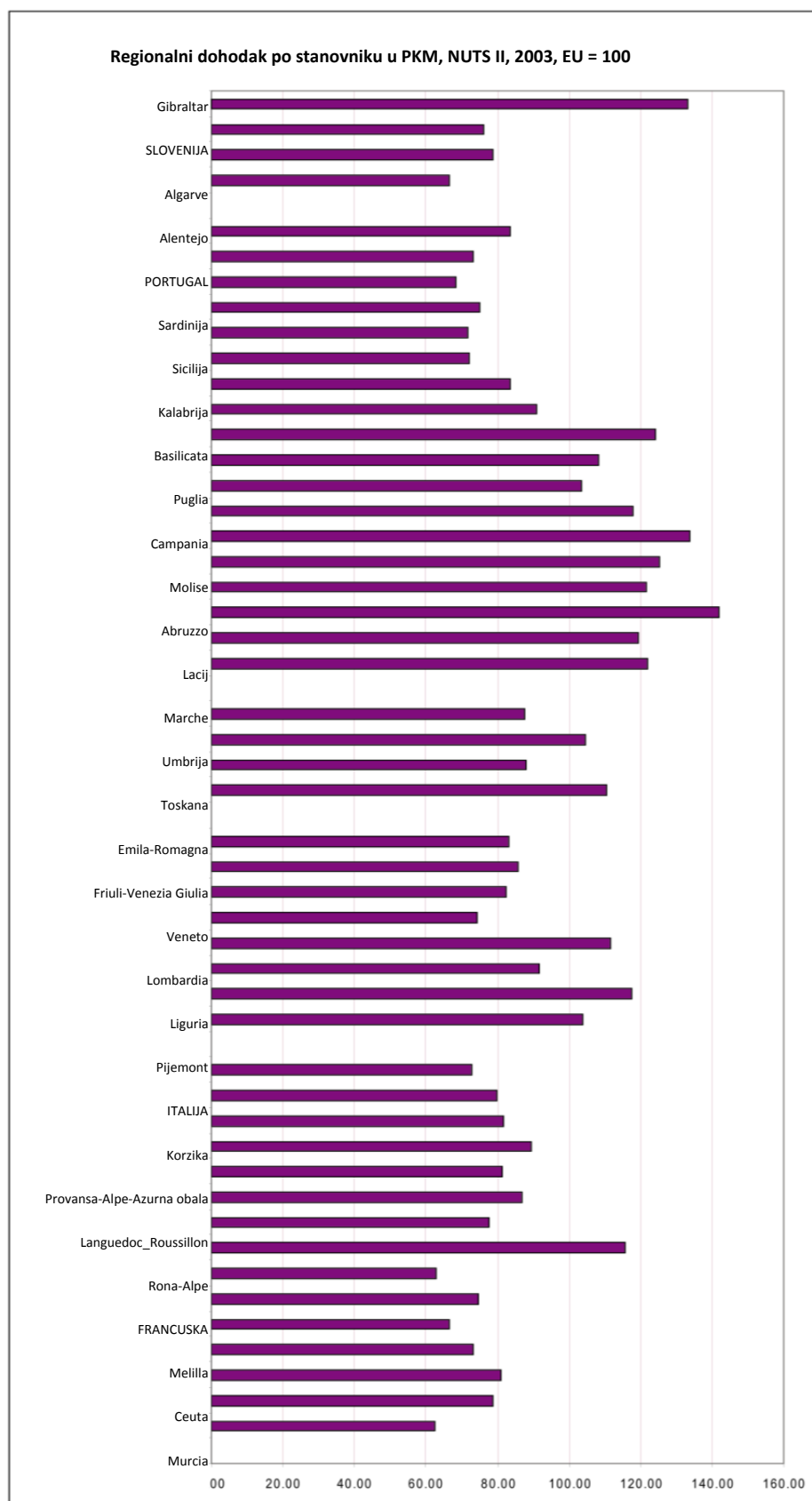
Dodatak 3: Regionalni dohodak po stanovniku u PKM područja NUTS II, EU = 100

	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2003.	% - 2000-2003
GRČKA								
Anatoliki Makedonia. Thraki	59.00	58.00	57.30	56.80	57.10	56.50	62.40	10.44%
Kentriki Makedonia	70.40	73.80	75.20	73.90	73.80	74.00	78.70	6.35%
Dytiki Makedonia	72.70	71.80	76.60	76.90	75.30	74.60	80.80	8.31%
Tesalija	63.90	63.70	64.90	66.10	65.10	62.20	73.20	17.68%
Ipeiros	52.60	51.70	56.10	56.60	58.10	57.90	66.40	14.68%
Ionia Nisia	61.40	61.30	66.90	65.20	65.50	64.60	74.60	15.48%
Dytiki Ellada	60.10	59.90	58.50	58.00	56.00	55.20	62.70	13.59%
Stereia Ellada	108.30	110.50	108.20	105.60	100.20	102.00	115.70	13.43%
Peloponnisos	65.20	64.60	68.60	69.70	69.40	71.00	77.50	9.15%
Attiki	78.10	74.60	74.10	74.30	75.30	76.90	86.70	12.74%
Voreio Aigaio	60.20	60.80	64.20	64.10	66.80	70.10	81.20	15.83%
Notio Aigaio	78.30	81.20	85.50	83.50	85.70	85.70	89.50	4.43%
Kriti	71.30	72.70	72.20	71.10	71.90	70.90	81.50	14.95%
CIPAR	81.50	80.20	78.80	79.40	80.00	80.70	79.90	-0.99%
MALTA				77.00	76.80	77.70	72.70	-6.44%
ŠPANJOLSKA								
Aragon	94.20	94.70	94.60	94.30	96.00	96.30	104.00	8.00%
Katalonija	106.60	107.70	106.80	107.20	111.00	112.20	117.50	4.72%
Valencija	83.30	83.60	84.20	86.20	88.80	88.90	91.80	3.26%
Baleari	106.00	105.60	107.50	108.20	112.10	113.50	111.60	-1.67%
Andaluzija	64.60	64.80	64.90	65.50	67.80	67.90	74.10	9.13%
Murcia	71.70	71.60	72.60	73.90	75.80	77.30	82.30	6.47%
Ceuta						78.50	85.80	9.30%
Melilla						77.80	83.30	7.07%
VELIKA BRITANIJA								
Gibraltar						123,15	133,38	8,30%
FRANCUSKA								
Rona-Alpe	115.40	115.50	117.20	117.30	116.10	115.20	110.60	-3.99%
Languedoc-Roussillon	88.00	87.20	88.00	87.90	88.10	87.40	88.00	0.69%
Provansa-Alpe-Azurna obala	105.10	103.50	102.70	102.80	101.80	104.60	104.50	-0.10%
Korzika	83.00	81.00	83.50	84.70	86.60	85.70	87.50	2.10%
ITALIJA								

Pijemont,	137.70	135.90	134.10	133.90	133.10	131.70	122.00	-7.37%
Ligurija	122.10	122.50	121.60	122.90	121.80	122.70	119.20	-2.85%
Lombardija	154.80	154.10	151.40	152.20	148.70	147.20	141.90	-3.60%
Veneto	137.80	137.40	135.40	134.20	132.00	132.10	121.50	-8.02%
Friuli-Venezia Giulia	135.20	133.40	129.80	128.20	128.40	128.00	125.10	-2.27%
Emilia-Romagna	149.80	149.70	145.80	145.50	143.20	143.40	133.70	-6.76%
Toskana	127.30	126.60	124.40	125.30	125.20	124.20	118.00	-4.99%
Umbrija	116.00	113.50	112.70	112.10	112.70	111.50	103.30	-7.35%
Marche	117.20	117.50	116.00	113.80	114.30	113.20	108.20	-4.42%
Lacij	132.10	130.10	127.50	130.70	128.00	127.00	124.30	-2.13%
Abruzzo	100.80	99.50	96.60	95.10	93.50	94.60	90.80	-4.02%
Molise	88.50	89.50	92.00	88.90	97.70	97.30	83.40	-14.29%
Campania	74.60	73.20	73.70	74.40	73.50	72.80	72.10	-0.96%
Puglia	76.00	75.90	73.60	74.30	74.90	74.20	71.60	-3.50%
Basilicata	80.00	81.50	81.00	81.90	93.20	80.40	74.90	-6.84%
Kalabrija	69.90	69.90	69.10	69.10	69.80	69.10	68.50	-0.87%
Sicilija	76.00	75.60	74.90	75.00	73.60	73.80	73.10	-0.95%
Sardinija	86.60	85.80	86.00	86.10	85.70	84.30	83.40	-1.07%
PORTUGAL								
Alentejo	67.40	67.80	69.80	68.50	69.30	69.30	66.40	-4.18%
Algarve	78.00	76.50	77.80	78.60	81.70	82.50	78.70	-4.61%
SLOVENIJA	68.20	69.50	71.10	71.90	73.60	72.70	76.00	4.54%

Izvor: Eurostat 2006.

Dodatak 4: Regionalni dohodak po stanovniku u PKM, područje NUTS II, 2003, regije mediteranskog prostora, EU = 100

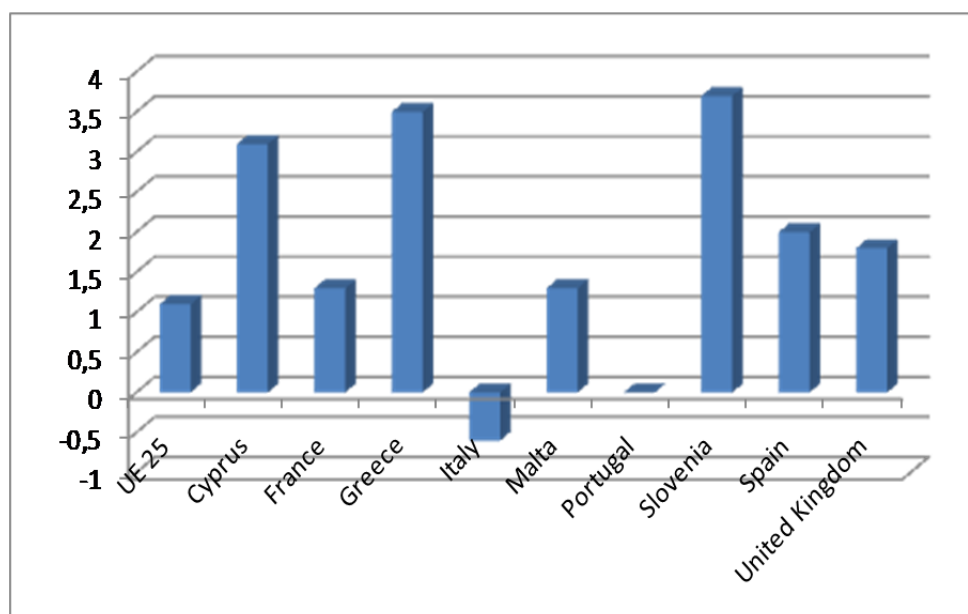

Izvor: Eurostat

Dodatak 5: Stopa rasta stvarnog bruto domaćeg proizvoda po stanovniku tijekom protekle godine (u %)

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Eu 25	3.5	1.7	0.6	1.1	1.6	1.1
Cipar	4.3	2.5	0.8	0	1.6	3.1
Francuska	3.2	1.8	0.4	0	1.7	1.3
Grčka	4.3	4.1	3.9	3.8	4.5	3.5
Italija	3.1	1.8	0	-0.6	0	-0.6
Malta	5.3	0	1.3	-3.8	-1.3	1.3
Portugal	3	1	0	-1	0	0
Slovenija	4.3	2.1	3	2.9	3.8	3.7
Španjolska	4.5	2.2	1.4	1.4	1.4	2
Ujedinjeno Kraljevstvo	3,8	2,4	2,1	2,8	3,3	1,8

Izvor: Eurostat

Dodatak 6: Stopa rasta stvarnog bruto domaćeg proizvoda po stanovniku tijekom 2005. (u %)

Izvor: Eurostat

Dodatak 7: Ukupni javni izdaci za obrazovanje iz BDP-a za razdoblje 2000-2003 (u %)

	2000	2001	2002	2003
Grčka	3.71	3.85	3.90	3.94
Španjolska	4.28	4.24	4.25	4.29
Francuska	5.83	5.76	5.81	5.91
Italija	4.47	4.86	4.62	4.74
Cipar	5.44	6.05	6.61	7.36
Malta	4.52	4.45	4.47	4.48
Portugal	5.42	5.61	5.54	5.61
Slovenija		6.08	5.98	6.02
Ujedinjeno Kraljevstvo	4,64	4,68	5,23	5,38
EU 25	4.71	5.02	5.14	5.21

Izvor: Eurostat

Dodatak 8: Korištenje programa E-vlade u poduzećima (*% poduzeća koja koriste Internet za interakciju s tijelima javne vlasti*)

	2003	2004	2005	2006
Grčka		77	81	84
Španjolska	44	50	55	58
Francuska				
Italija		65	73	87
Cipar		35	40	44
Malta			68	
Portugal		57	58	
Slovenija		47	72	75
Ujedinjeno Kraljevstvo	29	34	39	52
EU25		52	57	64

Izvor: Eurostat

RJEČNIK

Dodatna sredstva

Jedno od četiri načela Strukturnih fondova koja su ojačana izmijenjenim pravilima usvojenima u srpnju 1993. To znači da podrška Zajednice ne umanjuje doprinose država članica već ih dopunjava. Izuzev u slučaju posebnih razloga, države članice moraju zadržati opće izdatke za svaki od Ciljeva na najmanje onoj visini koja je dosegnuta u prethodnom razdoblju.

Pridruženi partner

Partner koji sudjeluje u provedbi projekta programa bez da koristi bilo koji od doprinosa ERDF-a.

Korisnik

Partner u projektu Programa Mediteran koji dobiva sredstva ERDF-a (ili sredstva IPA za mediteranske kandidate ili države potencijalne kandidatkinje).

Kapitalizacija

Organizacija podataka u vezi s provedbom programa ili projekta, u vezi s njihovim utjecajima i korištenim metodama kako bi sakupljeno iskustvo učinili upotrebljivim za druge programe ili projekte.

Klaster

Poslovni klasteri su zemljopisno okupljeni, međusobno povezani poslovi, dobavljači i povezane institucije u određenom polju. Smatra se da klasteri povećavaju konkurentnost tvrtki na nacionalnoj i globalnoj razini.

Sakupljanje

Proces kojemu je cilj sakupiti financijska, institucionalna i tehnička sredstva koja mogu proizvesti dovoljnu sinergiju i efekt poluge za izazivanje opipljivih rezultata. Nastojanja sakupljanja odgovor su problemu velikog broja malih projekata čiji utjecaj ostaje slab ili nedovoljan.

Gospodarski subjekt

U skladu s člankom 1(8) EU direktive 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o koordinaciji postupaka za dodjelu Ugovora o javnim radovima, Ugovora o javnoj nabavi i Ugovora o javnim uslugama, "gospodarskim subjektom" smatra se bilo koja fizička ili pravna osoba ili javna ustanova, ili grupa takvih osoba i/ili tijela, koja nude na tržištu izvođenje radova i/ili rad, usluge ili proizvode. Kao takva, pravila nadmetanja ne ovise o pravnom položaju pojedinačne uključene institucije (javne ili privatne), već o prirodi izvođene aktivnosti.

Pokazatelji

Pokazatelj se može definirati kao način mjerenja cilja koji treba ostvariti, mobiliziranog sredstva, dobivene posljedice, mjerilo kvalitete ili kontekstna varijabla. Pokazatelj bi trebao sadržavati definiciju, vrijednost i mjernu jedinicu.¹⁰¹

¹⁰¹ *Pokazatelji za nadgledanje i procjenu, Praktični vodič*. Novo programsko razdoblje 2007 - 2013, Metodološki radni dokumenti, Europska komisija, 23. siječnja 2006.

Pokazatelj neposrednih rezultata

Pokazatelji neposrednih rezultata odnose se na aktivnost. Oni se mjere u fizičkim ili novčanim jedinicama (npr. dužina izgrađene željeznice, broj tvrtki koje su primile financijsku pomoć, itd).

Pokazatelj rezultata

Pokazatelji rezultata odnose se na ciljeve Prioritetnih osi. Radi se o neposrednim i trenutnim posljedicama programa na izravne korisnike. Daju nam informacije o promjenama, na primjer, u ponašanju, mogućnosti ili izvedbi korisnika. Takvi pokazatelji mogu biti fizički (smanjenje trajanja putovanja, broj uspješnih pripravnika, broj nesreća na cesti, itd.) ili financijski (utjecaj sredstava privatnog sektora, smanjenje troškova prijevoza, itd.).

Pokazatelj utjecaja

Pokazatelji utjecaja odnose se na posljedice programa koje dolaze na vidjelo nakon trenutnih posljedica. Možemo definirati dva koncepta utjecaja:

- *Određeni utjecaji posljedice su koje se dogode nakon određenog vremena, ali koje su svejedno izravno povezane s poduzetim akcijama i izravnim korisnicima.*
- *Globalni utjecaji dugoročnije su posljedice, koje utječu na šire stanovništvo.*

Ciljana vrijednost

Kvantificirani cilj, izražen kao vrijednost koju pokazatelj (neposrednog rezultata, rezultata ili pokazatelj utjecaja) treba dosegnuti, obično unutar određenog vremenskog okvira.

Inovacija

Inovacija se tiče stvaranja novih proizvoda, novih procesa, nove tehnologije, novih sustava organizacije... Prema tome, inovacija može biti tehnološka i ne tehnološka, s ciljem poboljšanja funkcioniranja institucija, učinkovitosti provedenih strategija i konkurentnosti gospodarskih subjekata.

Ključni sudionici

"Ključni sudionici" institucije su koje igraju važnu ulogu u području djelovanja projekta i koje će vjerojatno u značajnoj mjeri pridonijeti njegovoj realizaciji. Oni imaju političku i administrativnu stručnost, kao i tehničke mogućnosti, za provođenje aktivnosti koje zahtijeva projekt.

Vodeći partner

Projektni partner kojega imenuje projektno partnerstvo za preuzimanje odgovornosti "glavnog korisnika", definirane člankom 20-1. Uredbe ERDF-a 1080/2006.

Neprofitna organizacija

Neprofitna organizacija (skraćeno "NPO") organizacija je čiji je glavni cilj pružati podršku pitanju ili problematici od osobnog ili javnog interesa u nekomercijalne svrhe. Neprofitne organizacije mogu biti korisnici programa, ali se dobivena sredstva moraju ponovo uložiti u njihove aktivnosti.

Pilot projekt

Ciljani projekt, kojemu je namjera testirati proces, tehnologiju ili sustav, u cilju provjere njegove učinkovitosti i njegovoga opsega da bi ga se moglo razviti i poopćiti.

Tijelo istovjetno javnome tijelu

Tijelo istovjetno javnome tijelu je bilo koje bilo pravno tijelo uređeno javnim ili privatnim zakonima

- koje je uspostavljeno s određenom svrhom u smislu ispunjavanja potreba od općeg interesa, a koje nema industrijski ili trgovinski karakter, i
- koje ima pravnu osobnost, i
- koje većinom financiraju država ili regionalna i lokalna samouprava ili druga tijela pod upravom javnih

zakona, ili koje je podložno upravnom nadzoru tih tijela, ili ima administrativni, upravljački ili nadzorni odbor čijih više od polovice članova imenuje država, regionalna ili lokalna samouprava ili drugo tijelo pod upravom javnih zakona.

Osjetljiva područja

Područja neosporne vrednote, uzimajući u obzir kvalitetu njihovih krajolika ili izgleda, ili postojanje rijetke ili ugrožene vrste. Pojam se može odnositi i na zemlju bez ikakve stvarne vlastite vrijednosti, ali koja se smatra ugroženom zbog pritiska koji se na nju vrše, na primjer prostornim razvojem ili intenzivnim turizmom: rezervati i parkovi prirode; područja pod Programom Natura 2000; područja posebne zaštite; područja posebnog očuvanja; močvare; biogenetski rezervati; ...

Mala i srednja poduzeća

Preporuke Komisije 2003/361/EZ

Mikro, mala i srednja poduzeća definirana su u skladu s brojem zaposlenika i prometom ili ukupnom svotom godišnjeg zaključnog računa

- Srednje poduzeće definirano je kao poduzeće koje zapošljava manje od 250 osoba i čiji godišnji promet ne premašuje 50 milijuna eura ili čija ukupna svota godišnjeg zaključnog računa ne premašuje 43 milijuna eura.
- Malo poduzeće definirano je kao poduzeće koje zapošljava manje od 50 osoba i čiji godišnji promet i/ili ukupna svota godišnjeg zaključnog računa ne premašuje 10 milijuna eura.
- Mikro-poduzeće definirano je kao poduzeće koje zapošljava manje od 10 osoba i čiji godišnji promet i/ili ukupna svota godišnjeg zaključnog računa ne premašuje 2 milijuna eura.

Održivi razvoj

Koncept održivog razvoja odnosi se na obrazac gospodarskog rasta koji zadovoljava društvene zahtjeve u smislu dobrobiti na kratki, srednji i - iznad svega – na dugi rok. Zasniva se na pretpostavci da razvoj mora ispunjavati današnje potrebe bez da ugrožava izgled budućih generacija. U praksi to znači stvaranje uvjeta za dugoročni gospodarski razvoj uz potrebno poštivanje okoliša. Na Svjetskom sastanku na vrhu za održivi razvoj u Kopenhagenu (ožujak 1995). istaknuta je potreba suzbijanja socijalne isključenosti i zaštite javnog zdravlja.

Ugovor iz Amsterdama je napisao izričito pozivanje na održivi razvoj u recitalima Ugovora o Europskoj uniji.

DODATAK II.

Okvirni sporazum između

OKVIRNI SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

I

KOMISIJE EUROPSKIH ZAJEDNICA

O

**PRAVILIMA ZA SURADNJU U SVEZI FINANCIJSKE POMOĆI
EUROPSKE ZAJEDNICE REPUBLICI HRVATSKOJ U PROVEDBI
POMOĆI U OKVIRU INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI
(IPA)**

27. KOLOVOZA 2007.

Dodaci:

- DODATAK A: Funkcije i zajedničke odgovornosti struktura, direkcija i tijela u skladu sa člankom 8. Okvirnog sporazuma između Komisije i Vlade Republike Hrvatske od 27. kolovoza 2007. godine
- DODATAK B: Obrazac Izjave o jamstvu Nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje u skladu sa člankom 17. Okvirnog sporazuma između Komisije i Vlade Republike Hrvatske od 27. kolovoza 2007. godine
- DODATAK C: Obrazac Godišnjeg izvješća o obavljenim revizijama Tijela Republike Hrvatske nadležnog za reviziju u skladu sa člankom 29. stavkom 2. podstavkom (b) Provedbene uredbe o programu IPA
- DODATAK D: Obrazac Godišnjeg revizijskog mišljenja Tijela Republike Hrvatske nadležnog za reviziju u skladu sa člankom 29. stavkom 2. podstavkom (b) Provedbene uredbe o programu IPA
- DODATAK E: Obrazac Revizijskog mišljenja Tijela Republike Hrvatske nadležnom za reviziju o završnoj izjavi o izdacima za zatvaranje programa ili dijelova programa u skladu sa člankom 29. stavkom 2. podstavkom (b) Provedbene uredbe o programu IPA

Komisija Europskih zajednica, u daljnjem tekstu „**Komisija**“, djelujući za i u ime Europske zajednice, u daljnjem tekstu „Zajednica”

s jedne strane,

i

Vlada Republike Hrvatske, djelujući u ime Republike Hrvatske, u daljnjem tekstu „**Korisnik**“,

zajednički nazvane „ugovorne stranke“

Uzimajući u obzir da

- (1) Dana 1. kolovoza 2006. godine, Vijeće Europske unije usvojilo je Uredbu (EK) br. 1085/2006 od 17. srpnja 2006. godine⁽¹⁾ kojom se uspostavlja Instrument pretpristupne pomoći (dalje u tekstu „Okvirna uredba o programu IPA”). Na snazi od 1. siječnja 2007. godine, ovaj novi instrument predstavlja jedinstvenu pravnu osnovu za pružanje financijske pomoći državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama u nastojanjima na unapređenju političkih, gospodarskih i institucionalnih reformi na putu do punopravnog članstva u Europskoj uniji;
- (2) Dana 12. lipnja 2007. godine, Komisija je usvojila uredbu kojom se provodi Okvirna uredba o programu IPA, koja sadrži detaljne važeće odredbe o upravljanju i kontroli;
- (3) Ovaj novi instrument pretpristupne pomoći (IPA) zamjenjuje pet prethodnih instrumenata u pretpristupnom razdoblju: Uredba (EEK) br. 3906/1989 o ekonomskoj pomoći određenim zemljama u srednjoj i istočnoj Europi, Uredba (EK) br. 1267/1999 kojom se uspostavlja instrument strukturnih politika za pretpristupno razdoblje, Uredba (EK) br. 1268/1999 o potpori za pretpristupne mjere za poljoprivredu i ruralni razvoj, Uredba (EK) br. 2666/2000 o pomoći Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Saveznoj Republici Jugoslaviji i Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji kojom se ukida Uredba (EK) br. 1628/96 i mijenjaju i dopunjuju Uredbe (EK) br. 3906/89 i (EK) br. 1360/90 i Odluke 97/256/EK i 1999/311/EK te Uredba (EK) br. 2500/2001 o financijskoj pomoći Turskoj;
- (4) Korisnik ispunjava uvjete u okviru programa IPA kako je određeno u Okvirnoj uredbi o programu IPA i u Uredbi Komisije (EK) br. 718/2007 od 12. lipnja 2007. godine⁽²⁾ kojom se provodi Okvirna uredba o programu IPA (dalje u tekstu „Provedbena uredba o programu IPA”);

¹ SL L 210, 31. srpnja 2006.g., str. 82.

² SL L 170, 29. lipnja 2007.g., str. 1.

- (5) Korisnik je naveden u Dodatku I. Okvirne uredbe o programu IPA te bi mu stoga trebalo biti otvoreno pet komponenti uspostavljenih u okviru programa IPA, odnosno, Pomoć u tranziciji i jačanje institucija, Prekogranična suradnja, Regionalni razvoj, Razvoj ljudskih potencijala i Ruralni razvoj;
- (6) Stoga je nužno utvrditi pravila za suradnju u svezi financijske pomoći EK s Korisnikom u okviru instrumenta IPA;

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

ODJELJAK I. OPĆE ODREDBE

Članak 1. Tumačenje

- (1) Ako u ovom Okvirnom sporazumu nema izričite suprotne odredbe, pojmovi koji se koriste u ovom Sporazumu nose isto značenje kao ono koje im je pripisano u Okvirnoj uredbi o programu IPA i Provedbenoj uredbi o programu IPA.
- (2) Ako u ovom Okvirnom sporazumu nema izričite suprotne odredbe, pozivanje na ovaj Sporazum predstavlja pozivanje na ovaj sporazum kako je povremeno izmijenjen, dopunjen ili zamijenjen.
- (3) Svako pozivanje na uredbe Vijeća ili Komisije odnosi se na onu verziju tih uredbi kako je naznačeno. Ukoliko je potrebno, izmjene tih uredbi prenijet će se u ovaj Okvirni sporazum pomoću izmjena i dopuna.
- (1) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju pravno značenje i ne utječu na njegovo tumačenje.

Članak 2. Djelomična ništavost i nenamjerne praznine

Ukoliko neka odredba ovog Sporazuma jest ili postane ništava, ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće utjecati na valjanost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Ugovorne stranke će zamijeniti ništavu odredbu valjanom odredbom koja će biti što je moguće bliža svrsi namjere ništavne odredbe. Ugovorne stranke će popuniti sve nenamjerne praznine odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeri ovog Sporazuma u skladu s Okvirnom uredbom o programu IPA i Provedbenom uredbom o programu IPA.

Članak 3. Svrha

- (1) U cilju promicanja suradnje između ugovornih stranaka i pomoći Korisniku u postupnom usklađivanju sa standardima i politikama Europske unije, uključujući, gdje je to primjereno, *pravnu stečevinu Europske unije*, u pogledu članstva, ugovorne stranke suglasne su provesti aktivnosti u raznim područjima kako je navedeno u dvije prethodno spomenute uredbe i kako je primjenjivo na Korisnika.

- (2) Aktivnosti pomoći financiraju se i provode u okviru pravnog, administrativnog i tehničkog okvira iz ovog Sporazuma te kako je detaljnije navedeno u Sektorskim sporazumima i/ili Sporazumima o financiranju, ako ih bude.
- (3) Korisnik poduzima sve potrebne korake kako bi osigurao odgovarajuće izvršavanje svih aktivnosti pomoći i omogućio provedbu povezanih programa.

Članak 4. Opća pravila o financijskoj pomoći

- (1) Sljedeća načela primjenjuju se na financijsku pomoć Zajednice u okviru programa IPA:
 - a) Pomoć poštuje načela koherentnosti, komplementarnosti ili dopunjavanja, koordinacije, partnerstva i koncentracije;
 - b) Pomoć je usklađena s politikama EU i podržava usuglašavanje s *pravnom stečevinom*;
 - c) Pomoć poštuje proračunska načela iz Uredbe Vijeća (EK, Euratom) br. 1605/2002 od 25. lipnja 2002. godine³) o Financijskoj uredbi koja se primjenjuje na opći proračun Europskih Zajednica (dalje u tekstu „Financijska uredba“) i njezinim provedbenim Uredbama⁴;
 - d) Pomoć je usklađena s potrebama utvrđenim u procesu proširenja i apsorpcijskim kapacitetima Korisnika. U obzir uzima i naučeno iz prethodnih iskustava;
 - e) Snažno se potiče preuzimanje odgovornosti Korisnika nad programiranjem i provedbom a osigurava se i odgovarajuća vidljivost intervencije EU;
 - f) Operacije se uredno pripremaju, s jasnim i provjerljivim ciljevima, koje treba ostvariti u zadanom roku; postignute rezultate potrebno je ocijeniti pomoću jasno mjerljivih i odgovarajućih pokazatelja;
 - g) Svaka diskriminacija po osnovi spolne, rasne ili nacionalne pripadnosti, vjeroispovijesti ili uvjerenja, invalidnosti, dobi ili spolnoj orijentaciji sprječava se tijekom raznih faza provedbe pomoći;
 - h) Ciljevi pomoći u pretpristupnom razdoblju provode se u okviru održivog razvoja i promidžbe cilja Zajednice za zaštitu i poboljšanje okoliša.
- (2) Pomoć za Korisnika temelji se na prioritetima utvrđenim u postojećim dokumentima, odnosno u Europskom partnerstvu, Pristupnom partnerstvu, nacionalnom programu za usvajanje *pravne stečevine*, izvješćima i strateškom dokumentu sadržanom u godišnjem paketu dokumenata Europske komisije za proširenje EU, Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i pregovaračkom okviru.

³ SL L 248, 16. rujna 2002. g., str.1., prema izmjenama Uredbom br. 1995/2006 od 13. prosinca 2006. g.(SL L 390, 30. prosinca 2006.g., str.1.)

⁴ Uredba Komisije (EK, Euroatom) 2342/2002 od 23. prosinca 2002.g. kojom se uređuju detaljna pravila provedbe Uredbe Vijeća (EK, Euroatom) 1605/2002 (SL L 357, 31. 12. 2002, str.1.) izmijenjena Uredbom Komisije br. 478/2007 od 23. travnja 2007.g. (SL 111, 28.4.2007.)

- (3) Sve operacije koje primaju pomoć u okviru programa IPA u načelu zahtijevaju sufinanciranje od strane Korisnika i Zajednice, osim ako nije drukčije dogovoreno u Sektorskom sporazumu ili Sporazumu o financiranju.
- (4) Tamo gdje izvršenje aktivnosti ovisi o financijskim obvezama iz Korisnikovih vlastitih sredstava ili drugih izvora financiranja, financiranje Zajednice postaje dostupno u onom trenutku kada financijske obveze Korisnika i/ili drugi izvori financiranja i sami postanu dostupni.
- (5) Osiguranje financiranja od strane Zajednice u okviru programa IPA podliježe ispunjenju obveza Korisnika prema ovom Okvirnom sporazumu i prema Sektorskim sporazumima i Sporazumima o financiranju, ako ih bude.

Članak 5. Načini provedbe

- (1) Za provedbu pomoći u okviru programa IPA u Republici Hrvatskoj, utvrđeno je decentralizirano upravljanje, čime Komisija prenosi upravljanje određenim mjerama na Korisnika, dok zadržava ukupnu krajnju odgovornost za izvršenje općeg proračuna sukladno članku 53c Financijske uredbe i povezanih odredbi iz Ugovora o osnivanju EK, primjenjuje se kao pravilo. Decentralizirano upravljanje mora pokriti najmanje provođenje natječaja, ugovaranje i isplate od strane državne uprave Korisnika. Operacije se provode u skladu s odredbama iz članka 53c Financijske uredbe i onim navedenim u ovom članku.
- (2) No ugovorne stranke mogu se sporazumjeti da će koristiti
 - a) centralizirano upravljanje kako je određeno u članku 53a Financijske uredbe u okviru komponente Pomoći u tranziciji i jačanju institucija, posebno za regionalne i horizontalne programe, i u okviru komponente Prekogranične suradnje. Ono također može biti korišteno za tehničku pomoć unutar bilo koje komponente programa IPA. Operacije se provode u skladu s odredbama iz članaka 53. točka (a), 53.a i 54. do 57. Financijske uredbe.
 - b) zajedničko upravljanje kako je utvrđeno u članku 53.d Financijske uredbe za komponentu Pomoći u tranziciji i jačanje institucija, posebno za regionalne i horizontalne programe, i za programe koji uključuju međunarodne organizacije. Operacije se provode u skladu s odredbama iz članaka 53. točka (c) i 53.d Financijske uredbe.
 - c) podijeljeno upravljanje kako je utvrđeno u članku 53b Financijske uredbe u okviru komponente Prekogranične suradnje, za prekogranične programe koji uključuju države članice Europske unije. Operacije se provode u skladu s odredbama iz članaka 53. točka (b), 53.b i Glave II. Drugog dijela Financijske uredbe. Sljedeća posebna odredba uzima se u obzir pri provedbi prekograničnih programa s državama članicama.

U slučaju kada jedna ili više država članica Europske unije i Korisnik sudjeluju u prekograničnom programu a nisu još spremne za provedbu cijelog programa pod podijeljenim upravljanjem, onaj dio programa koji se odnosi na državu(e)

članicu(e) provodi se u skladu s Glavom II. (Komponenta prekogranične suradnje), Poglavljem III., Odjeljkom 2. Provedbene uredbe o programu IPA (članci 101. do 138.), a onaj dio programa koji se odnosi na Korisnika provodi se u skladu s Glavom II., Poglavljem III., Odjeljkom 3. Provedbene uredbe o programu IPA. (članci 139. do 146. Provedbene uredbe o programu IPA, osim članka 142. Primjenjuju se odredbe iz članka 110. koje se odnose na zajednički nadzorni odbor).

- (3) Ukoliko to zahtijeva odnosna Odluka o financiranju, Komisija i Korisnik sklapaju Sporazum o financiranju u skladu sa člankom 8. Provedbene uredbe o programu IPA o višegodišnjim ili godišnjim programima. Sporazumi o financiranju mogu se sklapati između Komisije i nekoliko država korisnica u okviru programa IPA uključujući Korisnika za pomoć za programe koji se odnose na više država i horizontalne inicijative.
- (4) Ovaj Okvirni sporazum primjenjuje se na sve Sporazume o financiranju sklopljene između ugovornih stranaka radi financijske pomoći u okviru programa IPA. Tamo gdje postoje, Sektorski sporazumi u vezi s odnosnom komponentom primjenjuju se na sve Sporazume o financiranju sklopljene u okviru te komponente. Ukoliko Sporazum o financiranju ne postoji, pravila sadržana u ovom Okvirnom sporazumu primjenjuju se zajedno sa Sektorskim sporazumima, ako ih bude.

ODJELJAK II. UPRAVLJAČKE STRUKTURE I TIJELA

Članak 6. Uspostavljanje i imenovanje struktura i tijela za decentralizirano upravljanje

- (1) Korisnik mora imenovati sljedeće strukture i tijela u slučaju decentraliziranog upravljanja:
 - a) Dužnosnika nadležnog za akreditaciju (DNA);
 - b) Nacionalnog koordinatora programa IPA (NIPAK);
 - c) Strateškog koordinatora za komponentu Regionalnog razvoja i komponentu Razvoja ljudskih potencijala;
 - d) Nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje (NDO);
 - e) Nacionalni fond (NF);
 - f) Operativne strukture za svaku komponentu ili program, zadužene za upravljanje i provedbu pomoći u okviru Uredbe o programu IPA;
 - g) Tijelo nadležno za reviziju.
- (2) Posebne direkcije mogu se uspostaviti unutar općeg okvira koji utvrđuju prethodno opisane direkcije i tijela unutar ili izvan operativnih struktura koje su na početku imenovane. Korisnik osigurava da krajnja odgovornost za funkcije operativnih struktura ostane na operativnoj strukturi koja je na početku imenovana. Takvo restrukturiranje postaje formalno u pisanim sporazumima ili aktima Vlade te podliježe akreditaciji od strane nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i prijenosu upravljanja od strane Komisije.

- (3) Korisnik mora osigurati da se odgovarajuća podjela dužnosti primjenjuje na direkcije i tijela iz prethodnog stavka 1. i 2. u skladu s člankom 56. Financijske uredbe. Dužnosti se dijele kada se različiti zadaci u vezi s nekom transakcijom dodjeljuju različitim osoblju, što pomaže osiguranju da svaki zasebni zadatak bude pravilno obavljen.

Članak 7. Uspostavljanje i imenovanje struktura i tijela za centralizirano ili zajedničko upravljanje

- (1) U slučaju centraliziranog ili zajedničkog upravljanja, nacionalni koordinator programa IPA djeluje kao predstavnik Korisnika prema Komisiji. Brine se za održavanje bliske veze između Komisije i Korisnika i u pogledu općeg procesa pristupanja i u pogledu pomoći EU u pretpristupnom razdoblju u okviru programa IPA.
- (2) Nacionalni koordinator programa IPA odgovoran je i za koordinaciju sudjelovanja Korisnika u odnosnim prekograničnim programima, kako s državama članicama tako i s drugim državama korisnicama, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima morskih slivova u okviru drugih instrumenata Zajednice. Nacionalni koordinator programa IPA može delegirati zadatke u vezi s ovom potonjom odgovornošću na koordinatora prekogranične suradnje.
- (3) U slučaju komponente Prekogranične suradnje, operativne strukture imenuje i uspostavlja Korisnik, u skladu sa člankom 139. Provedbene uredbe o programu IPA.

Članak 8. Funkcije i zajedničke odgovornosti struktura, direkcija i tijela

- (1) Direkcijama i tijelima navedenim u prethodnom članku 6. dodjeljuju se funkcije i zajedničke odgovornosti kako je navedeno u **DODATKU A** ovog Okvirnog sporazuma.
- (2) Posebne dodjele funkcija i odgovornosti u vezi s pojedinom komponentom mogu se odrediti u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o financiranju. Ne smiju biti u suprotnosti s osnovnim pristupom odabranim za dodjelu funkcija i zajedničkih odgovornosti kako je prikazano u **DODATKU A**.
- (3) Ukoliko je u okviru decentraliziranog upravljanja određenim osobama dodijeljena odgovornost za neku aktivnost u vezi s upravljanjem, provedbom i kontrolom programa, Korisnik je dužan takvim osobama omogućiti izvršavanje dužnosti povezanih s tom odgovornošću uključujući i u slučajevima u kojima nema hijerarhijske veze između njih i direkcija koje sudjeluju u toj aktivnosti. Korisnik je posebno dužan tim osobama dati ovlast za uspostavljanje, kroz formalne sporazume o ulogama i odgovornostima između njih i odnosnih tijela:
- a) odgovarajućeg sustava za razmjenu informacija, uključujući ovlast za traženje informacija i pravo pristupa dokumentaciji i osoblju na lokaciji, ako je potrebno;
 - b) standarda koje treba ispuniti;
 - c) postupaka koje treba slijediti.

ODJELJAK III. AKREDITACIJA I PRIJENOS OVLASTI UPRAVLJANJA U OKVIRU DECENTRALIZIRANOG UPRAVLJANJA

Članak 9. Zajednički zahtjevi

Upravljanje u vezi s nekom komponentom, programom ili mjerom može se prenijeti na Republiku Hrvatsku, samo ako i kada se ispune sljedeći zahtjevi:

- a) Korisnik ispunjava uvjete iz članka 56. Financijske uredbe, posebno u pogledu sustava upravljanja i kontrole. Sustavi upravljanja i kontrole uspostavljeni u Republici Hrvatskoj osiguravaju djelotvornu i učinkovitu kontrolu barem u područjima navedenim u Dodatku Provedbene uredbe o programu IPA te kako je navedeno pod brojem 1 c) u **DODATKU A** ovog Okvirnog sporazuma. Ugovorne stranke mogu dogovoriti dodatne uvjete u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o financiranju.
- b) Dužnosnik nadležan za akreditaciju dao je akreditaciju nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje ujedno
 - i kao čelniku nacionalnog fonda koji nosi ukupnu odgovornost za financijsko upravljanje sredstvima EU u Republici Hrvatskoj i odgovara za pravovaljanost i ispravnost odnosnih transakcija;
 - i u pogledu sposobnosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje da ispuni odgovornosti radi učinkovitog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA.

Akreditacija nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje pokriva i nacionalni fond, kako je opisano u Dodatku A, 5.

- c) Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje akreditirao je odgovarajuće operativne strukture.

Članak 10. Postupak za akreditaciju nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i nacionalnog fonda od strane dužnosnika nadležnog za akreditaciju

- (1) Akreditacija nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje u skladu sa člankom 11. Provedbene uredbe o programu IPA podliježe njegovom ispunjavanju važećih zahtjeva iz članka 11. spomenute uredbe te kako je detaljnije određeno u Dodatku A, 4. Ovu akreditaciju prati revizijsko mišljenje koje sastavlja vanjski revizor funkcionalno neovisan od svih sudionika u sustavu upravljanja i kontrole. Revizijsko mišljenje zasnivat će se na ispitivanjima provedenim u skladu s međunarodno prihvaćenim revizijskim standardima.
- (2) Dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je izvijestiti Komisiju o akreditaciji nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, najkasnije do objave o akreditaciji prve operativne strukture. Dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je osigurati sve odgovarajuće popratne podatke na zahtjev Komisije.
- (3) Dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je smjesta izvijestiti Komisiju o svim promjenama glede nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje ili nacionalnog fonda. U

slučaju da promjena utječe na nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje ili nacionalni fond u vezi s važećim zahtjevima iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA, dužnosnik nadležan za akreditaciju Komisiji šalje procjenu o posljedicama takve promjene na valjanost akreditacije. Ukoliko je takva promjena značajna, dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je također izvijestiti Komisiju o svojoj odluci glede akreditacije. Gdje je takva promjena značajna, dužnosnik nadležan za akreditaciju će također izvijestiti Komisiju o svojoj odluci vezanoj uz akreditaciju.

Članak 11. Postupak za akreditaciju operativnih struktura od strane nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje

- (1) Akreditacija operativne strukture podliježe ispunjavanju zahtjeva iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA. To jamstvo popraćeno je revizijskim mišljenjem koje izrađuje vanjski revizor, funkcionalno neovisan od svih sudionika u sustavu upravljanja i kontrole. Revizijsko mišljenje se temelji na ispitivanjima provedenim u skladu s međunarodno prihvaćenim revizijskim standardima.
- (2) Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je izvijestiti Komisiju o akreditaciji operativnih struktura i osigurati sve relevantne popratne podatke na zahtjev Komisije, uključujući opis sustava upravljanja i kontrole.

Članak 12. Postupak za prijenos ovlasti upravljanja od strane Komisije

- (1) Komisija prenosi ovlasti za upravljanje na Korisnika tek nakon imenovanja i uspostavljanja tijela i direkcija iz prethodnog članka 6. i nakon što se ispune uvjeti iz ovoga članka.
- (2) Prije prijenosa ovlasti upravljanja, Komisija pregledava akreditacije nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i operativnih struktura kako je navedeno u prethodnim člancima 10. i 11. i provjerava postupke i strukture bilo kojeg od odnosnih tijela ili direkcija u Republici Hrvatskoj. Ovo može uključiti provjere na lokaciji od strane službi Komisije ili neke pod-ugovorene revizorske kuće.
- (3) Komisija može, pri svojoj odluci o prijenosu ovlasti upravljanja, odrediti dodatne uvjete, u pogledu osiguranja ispunjavanja zahtjeva iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA. Ti dodatni uvjeti moraju se ispuniti unutar utvrđenog roka koji određuje Komisija kako bi prijenos ovlasti upravljanja ostao na snazi.
- (4) Odluka Komisije o prijenosu ovlasti upravljanja navodi popis *ex ante* kontrola, ako ih bude, koje će Komisija provesti za nadmetanja za ugovore, objavljivanje poziva na dostavu prijedloga i dodjelu ugovora i bespovratnih sredstava. Ovaj popis može se razlikovati ovisno o komponenti ili programu. *Ex ante* kontrole se primjenjuju, ovisno o komponenti ili programu, sve dok Komisija ne dopusti decentralizirano upravljanje bez *ex ante* kontrola kako je navedeno u donjem članku 16.

Članak 13. Povlačenje ili obustava akreditacije nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i nacionalnog fonda

- (1) Nakon prijenosa ovlasti upravljanja sa Komisije, dužnosnik nadležan za akreditaciju odgovoran je za nadzor trajnog ispunjenja svih zahtjeva da bi se ova akreditacija zadržala te je dužan obavijestiti Komisiju o svim značajnim promjenama s njom u vezi.
- (2) Ukoliko bilo koji od važećih zahtjeva iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA nije, ili više nije, ispunjen, dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je ili obustaviti ili povući akreditaciju nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje te smjesta izvijestiti Komisiju o svojoj odluci i razlozima za tu odluku. Dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je osobno se uvjeriti da su ti zahtjevi ponovno ispunjeni prije vraćanja akreditacije. Potvrdu prati revizijsko mišljenje kako je navedeno u prethodnom članku 10. stavku 1.
- (3) U slučaju da dužnosnik nadležan za akreditaciju povuče ili obustavi akreditaciju nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, primjenjuju se sljedeće odredbe:
 - Komisija prestaje prebacivati sredstva Korisniku za vrijeme razdoblja kada akreditacija nije na snazi;
 - Tijekom razdoblja u kojem akreditacija nije na snazi, svi računi u eurima ili računi u eurima za predmetne komponente bit će blokirani, a isplate koje je Nacionalni fond izvršio s tih blokiranih računa u eurima neće se smatrati prihvatljivima za financiranje Zajednice;
 - Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge financijske ispravke, Komisija može provoditi financijske ispravke kako je navedeno u donjem članku 30. protiv Korisnika u vezi s prošlim nepoštivanjem zahtjeva za prijenos ovlasti upravljanja.

Članak 14. Povlačenje ili obustava akreditacije operativnih struktura

- (1) Nakon prijenosa ovlasti upravljanja sa Komisije, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje odgovoran je za nadzor trajnog ispunjenja svih zahtjeva da bi se ova akreditacija zadržala te je dužan obavijestiti Komisiju i dužnosnika nadležnog za akreditaciju o svim značajnim promjenama s njom u vezi.
- (2) Ukoliko bilo koji od zahtjeva iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA nije, ili više nije, ispunjen, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je ili obustaviti ili povući akreditaciju odgovarajuće operativne strukture, te smjesta obavijestiti Komisiju i dužnosnika nadležnog za akreditaciju o svojoj odluci i razlozima za tu odluku.

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je uvjeriti se da su ti zahtjevi ponovno ispunjeni prije vraćanja predmetne akreditacije. Potvrdu pratiti revizijsko mišljenje kako je navedeno u prethodnom članku 11. stavku 1.

- (3) U slučaju da nacionalni dužnosnik za ovjeravanje povuče ili obustavi akreditaciju operativne strukture, primjenjuju se sljedeće odredbe:
- Komisija neće Korisniku prebacivati sredstva u vezi s programima ili operacijama koje provodi odnosna operativna struktura dok joj je akreditacija obustavljena ili povučena;
 - Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge financijske korekcije, Komisija može provoditi financijske korekcije kako je navedeno u donjem članku 30. protiv Korisnika u vezi s prošlim nepoštivanjem zahtjeva i uvjeta za prijenos ovlasti upravljanja;
 - Nove pravne obveze preuzete od strane odgovarajuće operativne strukture ne smatraju se prihvatljivima za vrijeme trajanja razdoblja u kojem akreditacija nije na snazi;
 - Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje odgovoran je za poduzimanje odgovarajućih zaštitnih mjera u vezi s izvršenim isplatama ili potpisanim ugovorima od strane odgovarajuće operativne strukture.

Članak 15. Povlačenje ili obustava prijenosa ovlasti upravljanja

- (1) Komisija će nadzirati poštivanje zahtjeva iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA.
- (2) Bez obzira na odluku dužnosnika nadležnog za akreditaciju da zadrži, obustavi ili povuče akreditaciju nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, ili na odluku nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje da zadrži, obustavi ili povuče akreditaciju operativne strukture, Komisija može povući ili obustaviti prijenos ovlasti upravljanja u bilo kojem trenutku, posebno u slučaju da neki od zahtjeva spomenutih u članku 11. Provedbene uredbe o programu IPA nisu, ili više nisu, ispunjeni.
- (3) U slučaju da Komisija povuče ili obustavi prijenos ovlasti upravljanja, primjenjuju se sljedeće odredbe:
- Komisija prestaje prebacivati sredstva Korisniku;
 - Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge financijske ispravke, Komisija može provoditi financijske ispravke kako je navedeno u donjem članku 30. protiv Korisnika u vezi s prošlim nepoštivanjem zahtjeva za prijenos ovlasti upravljanja.
- Komisija može navesti ostale posljedice takvog obustavljanja ili povlačenja u posebnoj Odluci Komisije.
- (4) Odluka Komisije može navesti odredbe glede obustavljanja ili povlačenja prijenosa ovlasti upravljanja u vezi s pojedinim tijelima ili direkcijama.

Članak 16. Decentralizacija bez ex-ante kontrole Komisije

- (1) Decentralizacija bez ex-ante kontrole Komisije cilj je provedbe svih komponenti programa IPA gdje se pomoć provodi na decentraliziranoj osnovi u skladu s prethodnim člankom 5. Vrijeme postizanja ovog cilja može se razlikovati ovisno o odnosnoj Komponenti programa IPA.
- (2) Prije odustajanja od *ex-ante* kontrola navedenih u Odluci Komisije o prijenosu upravljanja, Komisija je dužna uvjeriti se u djelotvorno funkcioniranje odgovarajućeg sustava upravljanja i kontrole u skladu s važećim pravilima Zajednice i nacionalnim pravilima. Komisija posebno nadzire provedbu, od strane Korisnika, plana sadržanog u Sporazumu o financiranju, koji se može odnositi na postupno odricanje od različitih vrsta ex-ante kontrola. Komisija će propisno razmotriti rezultate koje Korisnik postiže u ovom kontekstu, posebno u pružanju pomoći i procesu pregovaranja.

Članak 17. Izjava o jamstvu nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje

- (1) Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje daje godišnju izjavu o upravljanju koja obuhvaća
 - njegovu ukupnu odgovornost, u funkciji čelnika nacionalnog fonda, za financijsko upravljanje fondovima EU u Republici Hrvatskoj i za pravovaljanost i ispravnost predmetnih transakcija;
 - njegovu odgovornost za učinkovito funkcioniranje sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA.

Ova izjava o upravljanju bit će u obliku izjave o jamstvu koju treba dostaviti Komisiji do 28. veljače svake godine uz primjerak dužnosniku nadležnom za akreditaciju.

- (2) Izjava o jamstvu temelji se na stvarnom nadzoru sustava upravljanja i kontrole koji provodi nacionalni dužnosnik za ovjeravanje tijekom financijske godine.
- (3) Izjava o jamstvu sastavlja se prema priloženom primjeru u **DODATKU B** ovom Okvirnom sporazumu.
- (4) Ukoliko potvrde glede djelotvornog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole i pravovaljanosti i ispravnosti predmetnih transakcija potrebne kroz Izjavu o jamstvu nisu dostupne, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je izvijestiti Komisiju, uz presliku dužnosniku nadležnom za akreditaciju, o razlozima i mogućim posljedicama kao i o mjerama poduzetim za ispravak situacije i zaštitu interesa Zajednice.

Članak 18. Uspostavljanje izvješća i mišljenja tijela nadležnog za reviziju i postupanje nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i Komisije

- (1) U skladu s razrađenim funkcijama i odgovornostima tijela nadležnog za reviziju kako je navedeno u **DODATKU A** ovom Okvirnom sporazumu, tijelo nadležno za reviziju posebno uspostavlja sljedeća izvješća i mišljenja:

- a) Godišnje izvješće o obavljenim revizijama prema obrascu u **DODATKU C** ovog Okvirnog sporazuma;
 - b) Godišnje revizijsko mišljenje o sustavu upravljanja i kontrole prema obrascu u **DODATKU D** ovog Okvirnog sporazuma;
 - c) Revizijsko mišljenje o završnoj izjavi o izdacima radi zatvaranja programa ili dijelova programa prema obrascu u **DODATKU E** ovog Okvirnog sporazuma.
- (2) Po primitku godišnjeg izvješća o obavljenim revizijama i godišnjeg revizijskog mišljenja iz stavka 1., nacionalni dužnosnik za ovjeravanje:
- a) odlučuje jesu li potrebna poboljšanja u sustavima upravljanja i kontrole, bilježi odluke s tim u vezi i osigurava pravovremenu provedbu tih poboljšanja;
 - b) izvršava sve potrebne prilagodbe zahtjevima za plaćanje prema Komisiji.
- (3) Komisija može odlučiti, ili da sama poduzme popratne mjere kao odgovor na izvješća i mišljenja, na primjer, pokretanjem postupka financijske korekcije, ili zatražiti od Korisnika da poduzme mjere, i obavijestiti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i dužnosnika nadležnog za akreditaciju o svojoj odluci.

ODJELJAK IV. OPĆA PRAVILA ZA FINACIJSKU POMOĆ ZAJEDNICE

Članak 19. Prihvatljivost izdataka

- (1) U slučaju decentraliziranog upravljanja, neovisno o akreditacijama od strane dužnosnika nadležnog za akreditaciju i nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, potpisani ugovori i dodaci ugovorima, nastali izdaci i isplate od strane nacionalnih tijela neće biti prihvatljivi za financiranje u okviru programa IPA prije prijenosa upravljanja sa Komisije na odgovarajuće strukture i tijela. Krajnji datum za prihvatljivost izdataka bit će naveden u Sporazumima o financiranju, gdje je to potrebno.
- (2) U smislu derogacije iz stavka 1.,
- a) tehnička pomoć kao podrška uspostavljanju sustava upravljanja i kontrole može biti prihvatljiva prije početnog prijenosa upravljanja, za izdatke nastale nakon 1. siječnja 2007. godine;
 - b) izdaci nastali nakon objave poziva na dostavu prijedloga ili poziva na dostavu ponuda mogu također biti prihvatljivi ukoliko je poziv objavljen prije početnog prijenosa upravljanja, pod uvjetom da je ovaj početni prijenos upravljanja uspostavljen u rokovima određenim u uvjetnoj klauzuli koja se unosi u određene operacije ili pozive, a podliježe prethodnom prihvaćanju odgovarajuće dokumentacije od strane Komisije. Odgovarajući pozivi na dostavu prijedloga ili pozivi na dostavu ponuda mogu se otkazati ili mijenjati ovisno o odluci o prijenosu upravljanja.
- (3) Izdaci koji se financiraju u okviru programa IPA nisu predmet nijednog drugog financiranja u okviru proračuna Zajednice.

- (4) Osim prethodnog stavka 1. do 3., detaljniji propisi o prihvatljivosti izdataka mogu se navesti u Sporazumima o financiranju ili Sektorskim sporazumima.

Članak 20. Vlasništvo nad kamatom

Kamata zarađena na bilo kojem od računa u eurima koji se odnose na pojedinu komponentu, ostaje u vlasništvu Korisnika. Kamata nastala financiranjem programa od strane Zajednice knjiži se isključivo na taj program, a smatra se kao izvor prihoda Korisnika u obliku nacionalnog javnog doprinosa te se prikazuje Komisiji u trenutku završnog zatvaranja programa.

Članak 21. Revizorski trag

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje brine se da sve relevantne informacije budu dostupne kako bi se u svakom trenutku osigurao dovoljno detaljan revizorski trag. Te informacije uključuju dokumentirane dokaze o odobrenju zahtjeva za plaćanje, knjiženju i plaćanju takvih zahtjeva te o obradi predujmova, garancija i dugova.

Članak 22. Intenziteti pomoći i stopa doprinosa Zajednice

- (1) Doprinos Zajednice obračunava se u vezi s prihvatljivim izdacima, kako je određeno u II. dijelu Provedbene uredbe o instrumentu IPA za svaku pojedinu komponentu instrumenta IPA.
- (2) Odluke o financiranju kojima se usvajaju godišnji ili višegodišnji programi za svaku komponentu programa IPA određuju najviši indikativni iznos doprinosa Zajednice i sukladno s tim najvišu stopu za svaku prioritetnu os.

ODJELJAK V. OPĆA PRAVILA ZA PROVEDBU

Članak 23. Pravila o nabavi

- (1) Pomoć u okviru svih komponenti programa IPA vodit će se u skladu s pravilima za vanjsku pomoć sadržanim u Financijskoj uredbi. Ovo ne vrijedi za pomoć koja se provodi prema prijelaznim odredbama članka 99. Provedbene uredbe o programu IPA u vezi s komponentom Prekogrančne suradnje u onom dijelu programa koji se provodi na državnom području država članica, osim ako država članica sudionica nije odlučila drukčije.
- (2) Rezultati postupaka nadmetanja objavljuju se u skladu s pravilima iz prethodnog stavka 1. te kako je detaljnije navedeno u donjem članku 24. stavku 3.
- (3) Pravila za sudjelovanje i podrijetlo kako je navedeno u članku 19. Okvirne uredbe o programu IPA primjenjuju se na sve postupke dodjele ugovora u okviru programa IPA.
- (4) Svi ugovori o pružanju usluga, nabavi roba i ustupanju radova dodjeljuju se i provode u skladu s postupcima i standardnom dokumentacijom koju navodi i objavljuje

Komisija za provedbu vanjskih operacija, na snazi u trenutku pokretanja predmetnog postupka, osim ako drukčije nije određeno u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o financiranju.

Članak 24. Promidžba i vidljivost

- (1) U slučaju centraliziranog i zajedničkog upravljanja, informacije o programima i operacijama osigurava Komisija uz pomoć nacionalnog koordinatora programa IPA, po potrebi. U slučaju decentraliziranog upravljanja i u svim slučajevima za programe ili dijelove programa unutar komponente prekogranične suradnje koji se ne provode kroz zajedničko upravljanje, Korisnik, posebno nacionalni koordinatore programa IPA, osigurava informacije i promidžbu programa i operacija. U slučaju zajedničkog upravljanja, države članice i Korisnik osiguravaju informacije i promidžbu programa i operacija. Informacije se usmjeravaju na građane i korisnike, s ciljem naglašavanja uloge Zajednice i osiguranja transparentnosti.
- (2) U slučaju decentraliziranog upravljanja, operativne strukture su odgovorne za organiziranje objavljivanja popisa krajnjih korisnika, naziva operacija i iznosa financiranja iz sredstava Zajednice alociranih na operacije dodjelom bespovratnih sredstava na sljedeći način:
 - a) Promidžba se obavlja prema standardnoj prezentaciji, na za to određenom i lako dostupnom mjestu na internetskim stranicama Korisnika. Ukoliko takva promidžba putem Interneta nije moguća, informacija se objavljuje bilo kojim drugim odgovarajućim sredstvom, uključujući nacionalni službeni list.
 - b) Promidžba se održava tijekom prve polovice u godini nakon zatvaranja proračunske godine prema kojoj su sredstva dodijeljena Korisniku.
 - c) Korisnik je dužan Komisiji dostaviti adresu mjesta promidžbe. Ukoliko se informacije objavljuju drukčije, Korisnik je dužan Komisiji dostaviti potpune podatke o korištenim sredstvima.
 - d) Operativne strukture dužne su osigurati da krajnji korisnik bude informiran o tome da prihvaćanje sredstava ujedno predstavlja i prihvaćanje njihovog uključivanja na ovaj objavljeni popis korisnika. Svi osobni podaci sadržani u ovom popisu pri svemu tom se obrađuju u skladu sa zahtjevima Uredbe (EK) br. 45/2001 Europskoga parlamenta i vijeća od 18. prosinca 2000.g. o zaštiti osoba pri obradi osobnih podataka u ustanovama i tijelima Zajednice te o slobodnome protoku takvih podataka ⁽⁵⁾, i uz propisno poštivanje zahtjeva sigurnosti.
- (3) U slučaju decentraliziranog upravljanja, nadležna tijela pripremaju obavijest o dodjeli ugovora, nakon potpisivanja ugovora, i šalju ga Komisiji radi objave. Obavijest o dodjeli ugovora može objaviti i korisnik u odgovarajućim nacionalnim publikacijama.
- (4) Komisija i nadležna nacionalna, regionalna ili lokalna vlast Korisnika ugovaraju usklađen niz aktivnosti radi dostupnosti i promidžbe u Republici Hrvatskoj informacija o pomoći u okviru programa IPA. Postupci za provedbu takvih aktivnosti navode se u Sektorskim sporazumima i Sporazumima o financiranju.

⁵ SL L 8, 12. siječnja 2001.g, str. 1.

- (5) Provedba aktivnosti iz stavka 4. odgovornost je krajnjih korisnika, a može se financirati iz iznosa alociranog odgovarajućim programima ili operacijama.

Članak 25. Odobranje olakšica za provedbu programa i izvršenje ugovora

- (1) U cilju osiguranja učinkovite provedbe programa u okviru programa IPA, Korisnik je dužan poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurao:
- a) da, u slučaju postupaka nadmetanja radi pružanja usluga, nabave roba ili ustupanja radova, fizičke ili pravne osobe prihvatljive za sudjelovanje u postupcima nadmetanja u skladu s gornjim člankom 23. imaju pravo na privremeni smještaj i boravak tamo gdje to značaj ugovora opravdava. To se pravo stječe tek nakon što je objavljen poziv na dostavu ponuda, a uživa ga tehničko osoblje potrebno za provedbu istraživanja i drugih pripremnih mjera koje prethode izradi ponuda. To pravo prestaje mjesec dana nakon odluke o dodjeli ugovora;
 - b) da se osoblju koje sudjeluje u aktivnostima koje financira Zajednica i članovima njihovih najužih obitelji ne mogu odobriti manje povoljne pogodnosti, povlastice i izuzeća od onih koji se obično odobravaju ostalom međunarodnom osoblju zaposlenom u Republici Hrvatskoj, na temelju bilo kojeg drugog dvostranog ili višestranog sporazuma ili dogovora za pomoć i tehničku suradnju;
 - c) da se osoblju koje sudjeluje u aktivnostima koje financira Zajednica i članovima njihovih najužih obitelji dopusti ulazak u Republiku Hrvatsku, njihovo nastanjanje u Republici Hrvatskoj, rad i odlazak iz Republike Hrvatske, kako to priroda predmetnog ugovora opravdava;
 - d) izdavanje svih dozvola potrebnih za uvoz roba, prije svega profesionalne opreme, potrebnih za izvođenje predmetnog ugovora, u skladu s postojećim zakonima, pravilima i propisima Korisnika;
 - e) da će uvoz koji se obavlja u okviru instrumenta IPA biti oslobođen carina, uvoznih pristojbi i drugih fiskalnih troškova;
 - f) izdavanje svih dozvola potrebnih za ponovni izvoz gore spomenutih roba, nakon što predmetni ugovor bude u potpunosti izvršen;
 - g) izdavanje odobrenja za uvoz ili kupnju deviza potrebnih za provedbu predmetnog ugovora i primjena nacionalnih propisa o deviznoj kontroli na nediskriminirajući način prema ugovarateljima, bez obzira na njihovu nacionalnost ili mjesto osnutka;
 - h) izdavanje svih dozvola potrebnih za iznošenje iz zemlje sredstava primljenih u vezi s aktivnosti koja se financira u okviru instrumenta IPA, u skladu s važećim propisima o deviznoj kontroli u Republici Hrvatskoj.

- (2) Korisnik je dužan osigurati punu suradnju svih relevantnih tijela. Osigurat će i pristup poduzećima u državnom vlasništvu i ostalim državnim institucijama, koje su uključene u ili potrebne za provedbu programa ili za izvršenje ugovora.

Članak 26. Pravila o porezima, carinskim pristojbama i ostalim fiskalnim troškovima

- (1) Osim u slučaju kada je drukčije određeno u Sektorskom sporazumu ili Sporazumu o financiranju, porezi, carinske i uvozne pristojbe ili drugi troškovi s jednakim učinkom nisu prihvatljivi u programu IPA.
- (2) Primjenjuju se sljedeće detaljne odredbe:
- a) Carinske pristojbe, uvozne pristojbe, porezi ili fiskalni troškovi s jednakim učinkom u slučaju uvoza roba prema ugovoru koji se financira sredstvima Zajednice nisu prihvatljivi u programu IPA. Predmetni uvozi propuštaju se od mjesta ulaska u Republiku Hrvatsku radi isporuke ugovaratelju, kao što stoji u odredbama predmetnog ugovora i za neposredno korištenje potrebno za normalnu provedbu ugovora, bez obzira na kašnjenja ili sporove zbog rješavanja spomenutih pristojbi, poreza ili troškova;
 - b) Ugovori o pružanju usluga, nabavi roba ili ustupanju radova koje izvede ugovaratelji registrirani u Republici Hrvatskoj ili vanjski ugovaratelji, koji se financiraju iz sredstava Zajednice, u Republici Hrvatskoj ne podliježu plaćanju poreza na dodanu vrijednost, biljega ili pristojbi za registraciju ili fiskalnih troškova s jednakim učinkom, bilo da takvi troškovi već postoje ili će se tek uvesti. Ugovaratelji iz EK, registrirani u Republici Hrvatskoj, oslobođeni su plaćanja poreza na dodanu vrijednost (PDV-a) za pružene usluge, nabavljene robe i/ili radove koje su izvršili temeljem ugovora s EK uz pravo ugovaratelja na naknadu ili odbijanje ulaznog PDV-a plaćenog u vezi s pruženim uslugama, nabavljenim robama i/ili izvršenim radovima na sav PDV koji su naplatili za bilo koju drugu svoju transakciju. Ukoliko ugovaratelji iz EK nisu u poziciji iskoristiti ovu mogućnost, imaju pravo na povrat PDV-a, plaćenog u Republici Hrvatskoj, neposredno od poreznih tijela po podnošenju pismenog zahtjeva uz priloženu potrebnu dokumentaciju koju propisuje nacionalni/lokalni zakon za povrat i ovjerenu presliku predmetnog ugovora s EK.

U svrhu ovog Okvirnog sporazuma, pojam „ugovaratelj iz EK“ tumači se kao fizičke i pravne osobe, koje pružaju usluge i/ili nabavljaju robe i/ili izvede radove i/ili izvršavaju potporu temeljem ugovora s EK. Pojam „ugovaratelj iz EK“ obuhvaća i savjetnike za pretpristupno razdoblje, poznate i pod nazivom rezidentni savjetnici za twinning, i stručnjake uključene u twinning sporazum ili ugovor. Pojam "ugovor s EK" znači svaki pravno obvezujući dokument putem kojeg se neka aktivnost financira u okviru programa IPA, a koju potpisuje EK ili Korisnik.

Najmanje iste proceduralne povlastice primjenjuju se na takve ugovaratelje kao što se primjenjuju na ugovaratelje temeljem bilo kojeg drugog dvostranog ili višestranog sporazuma ili dogovora o pomoći i tehničkoj suradnji.

- c) Dobit i/ili dohodak nastao iz ugovora s EK, oporezuje se u Republici Hrvatskoj u skladu s nacionalnim/lokalnim poreznim sustavom. No fizičke i pravne osobe, uključujući osoblje privremeno nastanjeno izvan svoje zemlje, iz država članica Europske unije ili drugih država prihvatljivih u okviru IPA-e, koje izvršavaju ugovore koji se financiraju sredstvima Zajednice, oslobođene su tih poreza u Republici Hrvatskoj.
- d) Osobna imovina i stvari kućanstva uvezeni za osobnu uporabu fizičkih osoba (i članova njihovih najužih obitelji), osim lokalno zaposlenih, koje obavljaju poslove određene u ugovorima o tehničkoj suradnji, oslobođena je plaćanja carinskih pristojbi, uvoznih pristojbi, poreza i drugih fiskalnih troškova s jednakim učinkom, s tim da navedena osobna imovina i stvari kućanstva budu ili ponovno izvezeni ili ostavljeni u državi, u skladu s propisima koji su na snazi u Republici Hrvatskoj nakon prestanka ugovora.

Članak 27. Nadzor, kontrola i revizija Komisije i Europskog revizorskog suda

- (1) Svi sporazumi o financiranju kao i iz njih proizašli programi i ugovori podliježu nadzoru i financijskoj kontroli od strane Komisije uključujući Europski ured za borbu protiv prijevара (European Anti-Fraud Office, OLAF) i revizije Europskog revizorskog suda. To uključuje pravo Delegacije Komisije u Republici Hrvatskoj na provedbu mjera kao što su ex-ante provjera natječajnih i ugovornih postupaka koje provode povezane operativne strukture, sve dok se od ex-ante kontrole ne odustane u skladu s prethodnim člankom 16. Valjano opunomoćeni zastupnici ili predstavnici Komisije i OLAF-a imaju pravo provoditi sve tehničke i financijske provjere koje Komisija ili OLAF smatraju potrebnima za praćenje provedbe programa uključujući obilaskе lokacija i prostorija u kojima se provode aktivnosti financirane iz sredstava Komisije. Komisija o takvim misijama unaprijed izvještava nadležna nacionalna tijela.
- (2) Korisnik je dužan dostaviti sve informacije i dokumente koji se od njega zatraže, uključujući sve računalne podatke i poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi olakšao rad osobama koje obavljaju revizije ili inspekcije.
- (3) Korisnik je dužan održavati odgovarajuću evidenciju i račune za utvrđivanje usluga, roba, radova i bespovratnih potpora koji se financiraju temeljem povezanog Sporazuma o financiranju u skladu s dobrim računovodstvenim postupcima. Korisnik je također dužan osigurati da zastupnici ili predstavnici Komisije, uključujući OLAF, imaju pravo pregledati svu relevantnu dokumentaciju i račune koji se odnose na stavke koje se financiraju temeljem Sporazuma o financiranju i pomoći Europskom revizorskom sudu da provede revizije vezane uz korištenje sredstava Zajednice.
- (4) Radi osiguranja učinkovite zaštite financijskih interesa Zajednice, Komisija uključujući OLAF može također provesti provjere i preglede dokumentacije te provjere i preglede na licu mjesta u skladu s odredbama Uredbe Vijeća (EK, Euratom) 2185/1996 od 11. studenog 1996.g.⁽⁶⁾. Ove provjere i pregledi biti će pripremljene i provedene u bliskoj suradnji sa nadležnim tijelima koje odredi Korisnik koji će biti pravovremeno obaviješten o predmetu, svrsi i pravnom utemeljenju ovih provjera i pregleda, kako bi oni mogli pružiti svu potrebnu pomoć. Korisnik će utvrditi službu koja će na traženje OLAF-a pomagati u provedbi istraga sukladno Uredbi Vijeća (EK,

⁶ SL L 292, 15. studenog 1996.g, str. 2.

Euroatom) 2185/1996. Ukoliko Korisnik želi, provjere na licu mjesta i pregledi mogu biti provedeni zajednički sa njima. Kada sudionici u aktivnostima koje financira Zajednica odbijaju provjere na licu mjesta i preglede, Korisnik će, djelujući sukladno nacionalnim pravilima, pružiti Komisiji/inspektorima OLAF-a takvu pomoć kakvu oni trebaju kako bi im se omogućilo da obave svoje obveze u provedbi provjera na licu mjesta i pregleda.

Komisija/OLAF će izvijestiti Korisnika čim prije je to moguće o svim činjenicama ili sumnjama vezanim uz nepravilnost o kojoj su stekli spoznaju tijekom provjere na licu mjesta ili pregleda. U svakom slučaju, Komisija/OLAF će morati izvijestiti gore spomenutu službu o rezultatima takvih provjera i pregleda.

- (5) Prethodno opisane kontrole i revizije primjenjuju se na sve izvođače i pod-izvođače koji su primili sredstava Zajednice uključujući sve povezane informacije koje se mogu naći u dokumentima nacionalnoga fonda Korisnika u vezi s nacionalnim doprinosom.
- (6) Ne dovodeći u pitanje odgovornosti Komisije i Europskog revizorskog suda, računi i operacije Nacionalnog fonda i, tamo gdje je to primjenjivo, operativnih struktura mogu se provjeravati prema vlastitoj odluci Komisije od strane same Komisije ili nekog vanjskog revizora kojeg imenuje Komisija.

Članak 28. Sprječavanje nepravilnosti i prijevare, mjere protiv korupcije

- (1) Korisnik je dužan osigurati provođenje istrage i učinkovito postupanje u slučajevima kod kojih postoji sumnja u prijevare i nepravilnosti i osigurati funkcioniranje mehanizma kontrole i izvješćivanja istovjetnog onome predviđenom u Uredbi Komisije (EK) br. 1828/2006 od 8. prosinca 2006.g.⁽⁷⁾. Komisija mora bez odgađanja biti izvještena u slučaju da postoji sumnja u prijevaru ili nepravilnost.
- (2) Nadalje, Korisnik je dužan poduzeti sve odgovarajuće mjere za sprječavanje i suzbijanje aktivne ili pasivne korupcije u bilo kojoj fazi postupka nabave ili dodjele bespovratne pomoći, kao i tijekom provedbe odgovarajućih ugovora.
- (3) Korisnik, uključujući osoblje odgovorno za provedbu aktivnosti koje financira Zajednica, poduzeti će sve mjere predostrožnosti koje su neophodne kako bi se izbjegao rizik sukoba interesa te će odmah izvijestiti Komisiju o bilo kakvom sukobu interesa ili situaciji koja bi mogla prouzročiti takav konflikt.
- (4) Primjenjuju se sljedeće definicije:
 - a) *Nepravilnost* označava bilo kakvo kršenje odredbe primjenjivih propisa i ugovora koje proizlazi iz radnje ili propusta gospodarskog subjekta, a koje ima, ili

⁷ SL L 371, 27. prosinca 2006.g, str. 4

može imati, učinak da utječe na opći proračun Europske unije kroz naplatu neopravdane troškovne stavke iz općeg proračuna.

- b) *Prijevarena* označava bilo koju namjernu radnju ili propust vezan uz: korištenje ili predstavljanje krivih, netočnih ili nepotpunih izjava ili dokumenata, koje kao učinak ima krivo doznačavanje ili zadržavanje sredstava iz općeg proračuna Europskih zajednica ili proračuna kojima upravljaju Europske zajednice ili netko u njihovo ime; prikrivanje informacija čime se krši određena obveza s istim učinkom; pogrešna primjena takvih sredstava u svrhe različite od onih za koje su prvobitno dodijeljena.
- c) *Aktivna korupcija* definira se kao nečija namjerna radnja kojom se službeniku, za njega ili za treću stranu, obećava ili daje, neposredno ili putem posrednika, prednost bilo koje vrste kako bi djelovao ili se suzdržao od djelovanja u skladu sa svojom obvezom, ili obavljao svoje funkcije protivno službenim dužnostima na način koji šteti, ili će vjerojatno štetiti, financijskim interesima Europskih zajednica.
- d) *Pasivna korupcija* definira se kao namjerna radnja službenika koji neposredno, ili putem posrednika, traži ili prima bilo kakvu vrstu prednosti, za sebe ili treću stranu, ili prihvaća obećanje takve prednosti, kako bi djelovao ili se suzdržao od djelovanja u skladu sa svojom dužnošću, ili obavljao svoju funkciju protivno službenim dužnostima na način koji šteti, ili će vjerojatno štetiti, financijskim interesima Europskih zajednica.

Članak 29. Povrat sredstava u slučaju nepravilnosti ili prijevare

- (1) Bilo kakva dokazana nepravilnost ili prijevarena otkrivena u bilo kojem trenutku tijekom provedbe pomoći u okviru programa IPA ili nakon revizije, dovest će do povrata sredstava Komisiji od strane Korisnika.
- (2) Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je vratiti doprinos Zajednice isplaćen Korisniku od onih koji su počinili nepravilnost, prijevaru ili korupciju ili se njome okoristili, u skladu s nacionalnim postupcima povrata. Činjenica da nacionalni dužnosnik za ovjeravanje ne uspije vratiti sve ili dio sredstava ne sprječava Komisiju da sredstva vrati od Korisnika.

Članak 30. Financijske ispravke

- (1) U slučaju decentraliziranog upravljanja, radi osiguranja da se sredstva koriste u skladu s primjenjivim propisima, Komisija primjenjuje postupke obračuna ili mehanizme financijskih ispravki u skladu sa člankom 53.b(4). i 53.c(2). Financijske uredbe te kako je navedeno u Sektorskim sporazumima i Sporazumima o financiranju.
- (2) Financijska ispravka se može javiti uslijed:
 - utvrđivanja specifične nepravilnosti, uključujući prijevaru;
 - utvrđivanja slabosti ili nedostatka u sustavima upravljanja i kontrole Korisnika;

- (3) Ukoliko Komisija otkrije da je izdatak u okviru programa koji pokriva program IPA nastao na način kojim se krše primjenjiva pravila, odlučuje koji će iznosi biti isključeni iz financiranja iz sredstava Zajednice.
- (4) Obračun i utvrđivanje takvih ispravki, kao i odnosnih povrata, izrađuje Komisija, slijedom kriterija i postupaka iz donjih članaka 32., 33. i 34. Odredbe o financijskim ispravkama koje su navedene u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o financiranju primjenjuju se uz ovaj Okvirni sporazum.

Članak 31. Financijska usklađivanja

U slučaju decentraliziranog upravljanja, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje, koji je prvi odgovoran za provođenje istrage o nepravilnostima, provodi financijska usklađenja u slučajevima gdje su otkrivene nepravilnosti ili propusti u operacijama ili operativnim programima, otkazivanjem cjelokupnog ili dijela doprinosa Zajednice predmetnim operacijama ili operativnim programima. Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje uzima u obzir vrstu i težinu nepravilnosti i financijski gubitak za doprinos Zajednice.

Članak 32. Kriteriji za financijske ispravke

- (1) Komisija može izvršiti financijske ispravke, otkazivanjem cjelokupnog ili dijela doprinosa Zajednice programu, u slučajevima iz gornjeg članka 30. stavka 2.
- (2) U slučaju utvrđivanja pojedinačnih nepravilnosti, Komisija uzima u obzir sistemsku prirodu nepravilnosti u određivanju treba li primijeniti paušalne ispravke ili točne ispravke ili ispravke zasnovane na ekstrapolaciji rezultata. Za komponentu Ruralnog razvoja, kriteriji za financijske ispravke navedeni su u Sporazumu o financiranju ili Sektorskim sporazumima.
- (3) Komisija, prilikom odlučivanja o iznosu ispravke, uzima u obzir vrstu i težinu nepravilnosti i/ili opseg financijskih implikacija slabosti ili nedostataka utvrđenih u sustavu upravljanja i kontrole u predmetnom programu.

Članak 33. Postupak za financijske ispravke

- (1) Prije donošenja odluke o financijskoj ispravci, Komisija obavještava nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje o svojim privremenim zaključcima i zahtjeva njegove komentare u roku od dva mjeseca.

U slučaju da Komisija predloži financijsku ispravku na osnovi ekstrapolacije ili paušalne stope, Korisniku se daje mogućnost da utvrdi stvarni opseg nepravilnosti provjerom predmetne dokumentacije. U sporazumu s Komisijom, Korisnik može ograničiti opseg ove provjere na odgovarajuću mjeru ili uzorak odnosne dokumentacije. Osim u valjano opravdanim slučajevima, vrijeme dopušteno za ovu provjeru ne smije biti duže od dva mjeseca nakon dvomjesečnog razdoblja iz prve točke.

- (2) Komisija je dužna razmotriti sve dokaze koje Korisnik dostavi unutar vremenskih rokova iz stavka 1.
- (3) Komisija će nastojati donijeti odluku o financijskoj ispravci u roku od šest mjeseci nakon otvaranja postupka iz stavka 1.

Članak 34. Povrat sredstava

- (1) Svaki povrat sredstava u opći proračun Europske unije izvršavaju se prije datuma dospjeća navedenog u nalogu za povrat sredstava sastavljenom u skladu s člankom 72. Financijske uredbe. Datum dospjeća je zadnji dan drugog mjeseca nakon izdavanja naloga.
- (2) Svako kašnjenje s povratom sredstava uzrokuje nastanak kamate zbog kašnjenja s plaćanjem, počevši s datumom dospjeća i zaključno na datum stvarnog plaćanja. Stopa takve kamate je jedan i pol postotnih poena viša od stope koju primjenjuje Europska središnja banka u svojim glavnim operacijama refinanciranja na prvi radni dan u mjesecu u kojem pada datum dospjeća.

Članak 35. Ponovna upotreba doprinosa Zajednice

- (1) Sredstva iz doprinosa Zajednice koja su otkazana slijedom financijskih ispravki sukladno članku 30. uplaćuju se u Proračun Zajednice, uključujući kamatu na njih.
- (2) Doprinos koji je otkazan ili vraćen u skladu s gornjim člankom 31. ne može se ponovno uporabiti za operaciju ili operacije koje su bile predmet povrata ili usklađivanja, niti, u slučaju kada je povrat ili usklađivanje provedeno zbog sistemske nepravilnosti, za postojeće operacije unutar cjelokupne ili dijela prioritetne osi u kojoj je sustavna nepravilnost nastala.

Članak 36. Nadzor u slučaju decentraliziranog upravljanja, nadzorni odbori

- (1) U slučaju decentraliziranog upravljanja, Korisnik je dužan, u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu prvog sporazuma o financiranju, uspostaviti nadzorni odbor za program IPA, u suglasnosti s Komisijom, radi osiguranja usklađenosti i koordinacije u provedbi komponenti programa IPA.
- (2) Nadzornom odboru programa IPA pomažu sektorski nadzorni odbori uspostavljeni u okviru komponenti programa IPA. Oni su vezani za programe ili komponente. Mogu uključivati predstavnike civilnoga društva, gdje je to prikladno. Detaljnija pravila mogu se osigurati u Sporazumima o financiranju ili Sektorskim sporazumima.
- (3) Nadzorni odbor za program IPA dužan je uvjeriti se u opću djelotvornost, kvalitetu i usklađenost provedbe svih programa i operacija u cilju ostvarivanja ciljeva iz višegodišnjih indikativnih planskih dokumenata i sporazuma o financiranju.

- (a) Nadzorni odbor za program IPA može Komisiji, nacionalnom koordinatorskom programu IPA i nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje predlagati mjere za osiguranje usklađenosti i koordinacije između programa i operacija koje se provode u okviru raznih komponenti, kao i sve korektivne mjere u komponentama potrebne za osiguranje ostvarenja općih ciljeva pružene pomoći, i radi povećanja ukupne učinkovitosti. Također, može predlagati relevantnom(im) sektorskom(im) nadzornom(im) odboru(ima) odluke o korektivnim mjerama da bi se osiguralo postizanje pojedinačnih ciljeva programa i povećala učinkovitost pomoći pružene u okviru programa ili predmetne(ih) komponente(i) programa IPA;
- (b) Nadzorni odbor za program IPA usvaja svoj interni poslovnik u skladu s mandatom nadzornog odbora koji utvrđuje Komisija, a unutar institucionalnog, zakonodavnog i financijskog okvira Republike Hrvatske;
- (c) Osim ako drukčije nije određeno u mandatu nadzornog odbora koji utvrđuje Komisija, primjenjuju se sljedeće odredbe:
 - aa) Članstvo nadzornog odbora za program IPA uključuje predstavnike Komisije, nacionalnog koordinatorskog programa IPA, nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, predstavnike operativnih struktura i strateškog koordinatorskog;
 - bb) Predstavnik Komisije i nacionalni koordinatorski program IPA supredsjedaju na sastancima nadzornog odbora za program IPA;
 - cc) Nadzorni odbor za program IPA sastaje se najmanje jednom godišnje. Prijelazni sastanci mogu se sazivati na tematskoj osnovi.

Članak 37. Nadzor u slučaju centraliziranog i zajedničkog upravljanja

U slučaju centraliziranog i zajedničkog upravljanja, Komisija može poduzeti sve mjere koje smatra potrebnim za nadzor predmetnih programa. U slučaju zajedničkog upravljanja, te mjere mogu se izvoditi zajednički s predmetnom međunarodnom organizacijom (ili više njih).

Članak 38. Godišnja i završna izvješća o provedbi

- (1) Operativne strukture sastavljaju sektorsko godišnje izvješće i sektorsko završno izvješće o provedbi programa za koje su odgovorne, u skladu s postupcima određenim za svaku pojedinu komponentu programa IPA u II. dijelu Provedbene uredbe o programu IPA.
Sektorska godišnja izvješća o provedbi pokrivaju financijsku godinu. Sektorska završna izvješća o provedbi pokrivaju cjelokupno razdoblje provedbe, a mogu uključiti i posljednje sektorsko godišnje izvješće.
- (2) Izvješća iz stavka 1. šalju se nacionalnom koordinatorskom programu IPA, nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje i Komisiji, nakon što ih provjere sektorski nadzorni odbori.
- (3) Na osnovi izvješća iz stavka 1., nacionalni koordinatorski program IPA šalje Komisiji i nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje, nakon provjere od strane nadzornog odbora

programa IPA, godišnja i završna izvješća o provedbi pomoći u okviru Uredbe o programu IPA.

- (4) Godišnje izvješće o provedbi iz stavka 3., koje se šalje do 31. kolovoza svake godine i po prvi put 2008. godine, sažeto prikazuje različita sektorska godišnja izvješća izdana u okviru raznih komponenti te uključuje informacije o:
 - a) postignutom napretku u provedbi pomoći Zajednice, u odnosu na prioritete utvrđene u višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu i različitim programima;
 - b) financijskoj provedbi pomoći Zajednice.
- (5) Završno izvješće o provedbi kako je navedeno u stavku 3. pokriva cjelokupno razdoblje provedbe a može uključiti posljednje godišnje izvješće spomenuto u stavku 4.

Članak 39. Zatvaranje programa u okviru decentraliziranog upravljanja

- (1) Nakon što Komisija od Korisnika zaprimi zahtjev za konačnom isplatom, program se smatra zatvorenim čim dođe do jednog od sljedećeg:
 - isplate konačnog salda dospjelog od strane Komisije;
 - izdavanja naloga za povratom sredstava od strane Komisije;
 - povrat proračunskih sredstava Komisiji.
- (2) Zatvaranje programa ne dovodi u pitanje pravo Komisije da poduzme financijsku ispravku u kasnijoj fazi.
- (3) Zatvaranje programa ne utječe na obveze Korisnika da i dalje zadrži odnosnu dokumentaciju.
- (4) Osim gornjih stavaka 1. do 3., detaljnija pravila o zatvaranju programa mogu se utvrditi u Sporazumima o financiranju ili Sektorskim sporazumima.

Članak 40. Zatvaranje programa u okviru centraliziranog ili zajedničkog upravljanja

- (1) Program je zatvoren kada su svi ugovori i bespovratna pomoć financirana iz ovog programa zatvoreni.
- (2) Nakon zaprimanja konačnog zahtjeva za isplatom, ugovor ili bespovratna pomoć smatra se zatvorenim čim dođe do jednog od sljedećeg:
 - isplate konačnog iznosa dospjelog od strane Komisije;
 - izdavanja naloga za povratom sredstava od strane Komisije po primitku konačnog zahtjeva za isplatom;
 - povrat proračunskih sredstava Komisiji.
- (3) Zatvaranje ugovora ili bespovratne pomoći ne dovodi u pitanje pravo Komisije da poduzme financijsku korekciju u kasnijoj fazi.

- (4) Osim gornjih stavaka 1. do 3., detaljnija pravila o zatvaranju programa mogu se utvrditi u Sporazumima o financiranju ili Sektorskim sporazumima.

DIO VI. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 41. Konzultacije

- (1) Sva pitanja koja se odnose za izvršavanje ili tumačenje ovog Okvirnog sporazuma predmet su konzultacija između ugovornih stranaka i mogu dovesti, ako je potrebno, do izmjena i dopuna ovog Okvirnog sporazuma.
- (2) Ako se ne izvrši obveza sadržana u ovom Okvirnom sporazumu te ako mjere kako bi se to ispravilo nisu pravodobno poduzete, Komisija može obustaviti financiranje aktivnosti u okviru programa IPA nakon konzultacije s Korisnikom.
- (3) Korisnik se može u cjelini ili djelomično odreći provedbe aktivnosti u okviru programa IPA. Ugovorne stranke utvrđuju pojedinosti navedenog odricanja razmjenom pisama.

Članak 42. Rješavanje razlika, arbitraža

- (1) Razlike nastale uslijed tumačenja, djelovanja i provedbe ovog Okvirnog sporazuma, na bilo kojoj i svim razinama sudjelovanja, rješavat će se mirnim putem konzultacijama kako je određeno u članku 41.
- (2) U slučaju da se ne uspije riješiti mirnim putem, svaka ugovorna stranka može pitanje podnijeti na arbitražu u skladu s Izbornim pravilima o arbitraži između međunarodnih organizacija i država pri Stalnom arbitražnom sudištu na snazi na datum potpisivanja ovog Okvirnog sporazuma.
- (3) Jezik koji će se koristiti u arbitražnom postupku bit će engleski jezik. Tijelo za imenovanje bit će glavni tajnik Stalnog arbitražnog sudišta na pisani zahtjev koji podnosi neka od ugovornih stranaka. Pravorijek arbitra je obvezujući za sve stranke bez prava na žalbu.

Članak 43. Sporovi s trećim stranama

- (1) Bez utjecaja na jurisdikciju suda određenog u ugovoru kao nadležnog suda za sporove nastale iz tog ugovora između stranaka u njemu, Europska komisija uživa na državnom području Republike Hrvatske imunitet od parničnog i drugog zakonskog postupanja u vezi s bilo kojim sporom između Europske zajednice i/ili Korisnika i treće strane, ili između trećih strana, koji se neposredno ili posredno odnosi na pružanje pomoći Zajednice Korisniku prema ovom Okvirnom sporazumu, osim do one mjere do koje se u konkretnom slučaju Europska zajednica izričito odrekla svoga imuniteta.
- (2) Korisnik je dužan u bilo kojem sudskom ili upravnom postupku pred sudom, tribunalom ili upravnom instancom u Republici Hrvatskoj braniti taj imunitet i zauzeti stav koji propisno štiti interese Europske komisije. Tamo gdje je to potrebno, Korisnik i Europska komisija pristupit će konzultacijama o stavu koji treba zauzeti.

Članak 44. Obavijesti

- (1) Sve obavijesti u vezi s ovim Okvirnim sporazumom bit će u pisanom obliku i na engleskom jeziku. Svaka komunikacija mora biti potpisana i dostavljena kao izvorni dokument ili putem faksa.
- (2) Svaka komunikacija u vezi s ovim Okvirnim sporazumom mora se slati na sljedeće adrese:

Za Komisiju:

Europska komisija
Opća uprava za proširenje
1049 Bruxelles
BELGIJA
Fax: +32 (2) 295.95.40

Za Korisnika:

Središnji državni ured za razvojnu
strategiju i koordinaciju fondova EU
Radnička cesta 80
10000 Zagreb
HRVATSKA
Fax: +385 (1) 4569 150

Članak 45. Dodaci

Dodaci se smatraju sastavnim dijelom ovog Okvirnog sporazuma.

Članak 46. Stupanje na snagu

Ovaj Okvirni sporazum stupa na snagu na datum kada se ugovorne stranke međusobno izvijeste pisanim putem o njegovom prihvaćanju u skladu s unutarnjim zakonodavstvom ili procedurama svake od stranaka.

Članak 47. Izmjene i dopune

Sve izmjene i dopune dogovorene između ugovornih stranaka bit će u pisanom obliku i bit će dio ovog Sporazuma. Takve izmjene i dopune stupaju na snagu na datum koji odrede ugovorne stranke.

Članak 48. Prestanak

- (1) Ovaj Okvirni sporazum ostaje na snazi neodređeno vrijeme osim ako ga jedna od ugovornih stranaka na raskine uz pisanu obavijest.
- (2) Po prestanku ovog Okvirnog sporazuma, sva pomoć koja je u tijeku izvršenja bit će provedena do svog ispunjenja u skladu s Okvirnim sporazumom te Sektorskim sporazumom i Sporazumom o financiranju.

Članak 49. Jezik

Ovaj Okvirni sporazum je sastavljen u dva izvornika na engleskom jeziku.

Sastavljeno u Zagrebu, dana 27. kolovoza 2007.

Sastavljeno u Zagrebu, dana 27. kolovoza 2007.

Za Vladu Republike Hrvatske

Za Komisiju

Martina Dalić
Državni tajnik i Nacionalni IPA koordinator
Središnji državni ured za razvojnu strategiju
i koordinaciju fondova EU

Vincent Degert
Šef Delegacije Europske komisije
u Republici Hrvatskoj

DODATAK A

Dodjela funkcija i zajedničkih odgovornosti strukturama, tijelima i direkcijama u skladu sa Člankom 8. Okvirnog sporazuma između Komisije i Korisnika od 27. kolovoza 2007.

Preliminarna napomena:

Ovaj popis prikazuje glavne funkcije i zajedničke odgovornosti odnosnih struktura, tijela i direkcija. Popis ne treba smatrati konačnim. Dopunjuje osnovni dio ovog Okvirnog sporazuma.

1) Dužnosnik nadležan za akreditaciju (DNA):

- a) Dužnosnika nadležnog za akreditaciju imenuje Korisnik. Dužnosnik nadležan za akreditaciju je visoko pozicionirani dužnosnik u vladi ili državnoj upravi Republike Hrvatske.
- b) Dužnosnik nadležan za akreditaciju odgovoran je za izdavanje, nadzor i oduzimanje ili povlačenje akreditacije nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje (NDO) ujedno
 - kao čelnika nacionalnog fonda koji ima ukupnu odgovornost za financijsko upravljanje sredstvima EU u Republici Hrvatskoj i odgovoran je za pravovaljanost i ispravnost predmetnih transakcija;
 - u vezi sa sposobnosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje da ispuni odgovornosti radi djelotvornog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA.

Akreditacija nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje pokriva i nacionalni fond (NF).

Dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je Komisiju izvijestiti o akreditaciji nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje kao i izvijestiti Komisiju o svim promjenama u vezi s akreditacijom nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje. To uključuje dostavljanje svih relevantnih popratnih informacija na zahtjev Komisije.

- c) Prije akreditacije nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je uvjeriti se da su ispunjeni primjenjivi zahtjevi iz članka 11. Provedbenih propisa za program IPA. To uključuje provjeru poštivanja sustava upravljanja i kontrole koje je Korisnik uspostavio radi djelotvornih kontrola najmanje u područjima iz Dodatka Provedbene uredbe o programu IPA (kriteriji za akreditaciju). Ovaj dodatak sadrži sljedeće opće zahtjeve:
 - Kontrolno okruženje (uspostavljanje i upravljanje organizacijom i zaposlenicima) što uključuje načela etike i integriteta, upravljanje i izvješćivanje o nepravilnostima, planiranje broja zaposlenih osoba, zapošljavanje, obuku i ocjenjivanje uključujući upravljanje osjetljivim radnim mjestima, osjetljivim funkcijama i sukobima interesa, uspostavljanje pravnih osnova za tijela i pojedince, formalno uspostavljanje odgovornosti, nadležnosti, delegirane nadležnosti i svih potrebnih povezanih ovlasti za sve zadatke i položaje u cijeloj organizaciji);
 - Planiranje i upravljanje rizikom što uključuje utvrđivanje rizika, procjenu i upravljanje, utvrđivanje ciljeva i alokacije resursa prema ciljevima, planiranje procesa provedbe;

- Kontrolne aktivnosti (provedba mjera) što uključuje postupke provjere, postupke za nadzor kroz odgovorno upravljanje poslovima delegiranim na podređene, uključujući godišnje izjave o jamstvu od podređenih sudionika, pravila za svaku pojedinačnu vrstu nabave i poziva na dostavu prijedloga, procedure uključujući popise provjere za svaki korak nabave i poziva na dostavu prijedloga, pravila i procedure o promidžbi, procedure isplata, procedure za nadzor izvršavanja sufinanciranja, proračunske procedure da bi se osigurala dostupnost sredstava, procedure za kontinuitet operacija, računovodstvene procedure, procedure usuglašavanja, izvješćivanje o izuzecima, između ostalih o izuzecima uobičajenih procedura odobrenih na odgovarajućoj razini, neodobrenim izuzecima i utvrđenim propustima u kontroli, sigurnosne procedure, procedure arhiviranja, razdvajanje dužnosti i izvješćivanje i slabostima interne kontrole;
- Aktivnosti nadzora (nadzor intervencija), što uključuje internu reviziju uz sastavljanje revizijskih izvješća i preporuka, ocjena;
- Komunikacija (osiguranje da svi sudionici dobiju informacije koje su im potrebne za obavljanje njihove uloge) što uključuje redovne koordinacijske sastanke između različitih tijela radi razmjene informacija o svim aspektima planiranja i provedbe i redovito izvješćivanje na svim odgovarajućim razinama o učinkovitosti i djelotvornosti interne kontrole.

2) Nacionalni koordinator programa IPA (NIPAK):

- a) Nacionalnog koordinatora programa IPA imenuje Korisnik. Nacionalni koordinator programa IPA je visoko pozicionirani dužnosnik u vladi ili državnoj upravi Korisnika.
- b) Nacionalni koordinator programa IPA zadužen je za sveukupnu koordinaciju pomoći u okviru programa IPA.
- c) Nacionalni koordinator programa IPA osigurava partnerstvo između Komisije i Korisnika i usku vezu između općeg procesa pridruživanja i korištenja pretpristupne pomoći u okviru programa IPA. Nacionalni koordinator programa IPA ima ukupnu odgovornost za
 - usklađivanje i koordinaciju programa u okviru programa IPA;
 - godišnje programiranje za komponentu Pomoći u tranziciji i jačanju institucija na nacionalnoj razini;
 - koordinaciju sudjelovanja Korisnika u odnosnim programima prekogranične suradnje kako s Državama članicama tako i s drugim državama Korisnicama, kao i u programima transnacionalne, međuregionalne i suradnje u području morskoga sliva u okviru drugih instrumenata Zajednice. Nacionalni koordinator programa IPA može delegirati poslove koji se odnose na ovu koordinaciju na koordinatora programa prekogranične suradnje.
- d) Nacionalni koordinator programa IPA sastavlja, a nakon što ih pregleda nadzorni odbor programa IPA, i podnosi Komisiji godišnja i završna izvješća o provedbi programa IPA kako je određeno u članku 38. ovog Okvirnog sporazuma i u članku 61. stavku 3. Provedbene uredbe o programu IPA. Primjerak tih izvješća šalje nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje.

3) **Strateški koordinator:**

- a) Strateškog koordinatora imenuje Korisnik kako bi osigurao koordinaciju komponente Regionalnog razvoja i komponente Razvoja ljudskih potencijala pod odgovornošću nacionalnog IPA koordinatora. Strateški koordinator je tijelo unutar državne uprave Korisnika stavljeno pod nadležnost nacionalnog koordinatora programa IPA i bez izravnog uključivanja u provedbu predmetnih komponenti.
- b) Strateški koordinator posebno:
 - koordinira pomoć dodijeljenu u okviru komponente Regionalnog razvoja i komponente Razvoja ljudskih potencijala;
 - izrađuje nacrt okvira za usklađivanje strategija kako je navedeno u Članku 154. Provedbene uredbe o programu IPA;
 - osigurava koordinaciju između sektorskih strategija i programa.

4) **Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje (NDO):**

Nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje imenuje Korisnik. Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje je visoko pozicionirani dužnosnik u vladi ili državnoj upravi Korisnika.

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje obavlja sljedeće funkcije i preuzima sljedeće odgovornosti:

- a) Kao čelnik nacionalnog fonda, nosi ukupnu odgovornost za financijsko upravljanje fondovima EU u Republici Hrvatskoj i odgovoran je za pravovaljanost i ispravnost predmetnih transakcija. Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje posebno obavlja sljedeće poslove u pogledu tih odgovornosti:
 - osiguranje pravovaljanosti i ispravnosti predmetnih transakcija;
 - sastavljanje i podnošenje potvrđenih izjava o izdacima i zahtjeva za plaćanje Komisiji; nosi ukupnu odgovornost za točnost zahtjeva za plaćanje i za prijenos sredstava na operativne strukture i/ili krajnje korisnike;
 - potvrđivanje dostupnosti i valjanosti elemenata za sufinanciranje;
 - utvrđivanje i promptno obavješćavanje o nepravilnostima;
 - financijske ispravke slijedom eventualno uočenih nepravilnosti, u skladu sa člankom 50. Provedbene uredbe o programu IPA;
 - osoba za kontakt o financijskim informacijama koje se šalju između Komisije i Korisnika.
- b) odgovoran je za djelotvorno funkcioniranje sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA. Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje posebno ispunjava sljedeće zadatke u pogledu tih odgovornosti:
 - odgovoran je za izdavanje, nadzor i oduzimanje ili povlačenje akreditacije operativnim strukturama;
 - osiguranje postojanja i djelotvornog funkcioniranja sustava upravljanja pomoći u okviru programa IPA;
 - osiguranje da sustav unutarnje kontrole u pogledu upravljanja sredstvima bude djelotvoran i učinkovit;

- podnošenje izvješća o radu sustava upravljanja i kontrole;
- učinkovit rad sustava izvještavanja i pružanja informacija;
- praćenje ispunjavanja nalaza iz revizorskih izvješća, u skladu sa člankom 18. ovog Okvirnog sporazuma i člankom 30. stavkom 1. Provedbene uredbe o programu IPA;
- bez odgađanja obavještava Komisiju, uz primjerak izvijesti dužnosnika nadležnog za akreditaciju, o bilo kakvim značajnim promjenama u sustavima upravljanja i kontrole.

Kao nužna posljedica odgovornosti pod a) i b) kako je gore navedeno, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje uspostavlja Godišnju izjavu o jamstvu kako je utvrđeno u članku 17. ovog Okvirnog sporazuma i sljedećeg **DODATKA B** ovom Sporazumu, koja uključuje:

- a) potvrdu o učinkovitom radu sustava upravljanja i kontrole;
- b) potvrdu o pravovaljanosti i ispravnosti odnosnih transakcija;
- c) informacije o bilo kakvim promjenama u sustavima i kontrolama, i elementima popratnih računovodstvenih podataka.

Ukoliko potvrde u vezi s učinkovitim radom sustava upravljanja i kontrole i pravovaljanosti i ispravnosti odnosnih transakcija (gornjih a) i b) nisu dostupne, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je izvijestiti Komisiju, uz primjerak dužnosniku nadležnom za akreditaciju, o razlozima i mogućim posljedicama kao i o mjerama koje se poduzimaju za ispravak situacije i zaštitu interesa Zajednice.

5) Nacionalni fond (NF):

- i. Nacionalni fond je tijelo smješteno na razini državnog ministarstva Korisnika i nadležno je za središnji proračun te djeluje kao tijelo središnje riznice.
- ii. Nacionalni fond je zadužen za poslove financijskog upravljanja pomoći u okviru programa IPA, pod nadležnosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje.
- iii. Nacionalni fond je posebno zadužen za organiziranje bankovnih računa, podnošenje zahtjeva za isplatom sredstava Komisiji, odobravanje prijenosa sredstava sa Komisije na operativne strukture ili na krajnje korisnike i podnošenje financijskih izvješća Komisiji.

6) Operativne strukture:

- a) Po jedna operativna struktura uspostavlja se za svaku komponentu ili program IPA koja će se baviti upravljanjem i provedbom pomoći u okviru programa IPA. Operativna struktura je tijelo ili skupina tijela unutar uprave Korisnika.
- b) Operativna struktura je odgovorna za upravljanje i provedbu programa IPA ili predmetnih programa u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja. U tu svrhu, operativna struktura ima nekoliko funkcija koje uključuju:
 - pripremu godišnjih i višegodišnjih programa;
 - nadzor provedbe programa i vođenje sektorskih nadzornih odbora kako je određeno u članku 36. stavku 2. ovog Okvirnog sporazuma i u članku 59. Provedbene uredbe o programu IPA, odnosno, osiguravanje dokumentacije potrebne za nadzor kvalitete provedbe programa;

- pripremu sektorskih godišnjih i završnih izvješća o provedbi iz članka 38. stavka 1. i 2. ovog Okvirnog sporazuma i članka 61. stavka 1. Provedbene uredbe o programu IPA, te nakon njihove provjere od strane sektorskog nadzornog odbora, podnošenje izvješća Komisiji, nacionalnom koordinatoru programa IPA i nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje;
 - osiguranje da su aktivnosti koje se financiraju odabrane i odobrene sukladno kriterijima i mehanizmima primjenjivim na te programe te da poštuju relevantna pravila Komisije i nacionalna pravila;
 - uspostavljanje postupaka kako bi se osiguralo čuvanje dokumentacije u vezi s izdacima i potrebnim revizijama kako bi se osigurao odgovarajući tijek revizije;
 - organizaciju natječajnih postupaka, dodjelu i potpisivanje ugovora, izvršenje plaćanja i povrat sredstava od krajnjeg korisnika;
 - osiguranje da sva tijela sudionici u provedbi operacija održavaju poseban računovodstveni sustav ili posebnu računovodstvenu kodifikaciju;
 - dostavu svih potrebnih informacija o postupcima i provjerama provedenim u vezi s izdacima prema Nacionalnom fondu i nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje;
 - uspostavu, održavanje i nadogradnju odgovarajućeg sustava izvještavanja i informiranja;
 - potvrđivanje da su izdaci pristigli na naplatu učinjeni u skladu s primjenjivim pravilima, da je roba dostavljena i usluge izvršene sukladno relevantnoj odluci, te da su zahtjevi za plaćanje sa strane krajnjeg korisnika ispravni: Te potvrde pokrivaju administrativne, financijske, tehničke i fizičke aspekte operacija, kako je prikladno;
 - osiguranje interne revizije svojih različitih sastavnih tijela;
 - izvještavanje o nepravilnostima;
 - poštivanje zahtjeva vezanih uz informiranje i promidžbu.
- c) Čelnici tijela koja čine operativnu strukturu moraju biti jasno imenovani i odgovorni za zadatke koji su dodijeljeni njihovim odnosnim tijelima, u skladu sa člankom 8. stavkom 3. ovog Okvirnog sporazuma i člankom 11. stavkom 3. Provedbene uredbe o programu IPA.
- 7) Tijelo nadležno za reviziju:**
- a) Korisnik imenuje tijelo nadležno za reviziju koje je funkcionalno neovisno od svih sudionika u sustavu upravljanja i kontrole i poštuje međunarodno prihvaćane revizijske standarde.
 - b) Tijelo nadležno za reviziju odgovorno je za potvrđivanje djelotvornog i dobrog rada sustava upravljanja i kontrole.

c) Tijelo nadležno za reviziju, pod nadležnosti svoga čelnika, posebno ispunjava sljedeće funkcije i preuzima sljedeće odgovornosti:

- Tijekom svake godine, uspostavljanje i izvršavanje **godišnjeg plana rada revizije** koji obuhvaća revizije čiji je cilj potvrđivanje:

- djelotvornog rada sustava upravljanja i kontrole;
- pouzdanosti računovodstvenih podataka koji se dostavljaju Komisiji.

Rad revizije uključuje provođenje revizije na odgovarajućem uzorku operacija ili transakcija i provjeru procedura.

Godišnji plan rada revizije podnosi se nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje i Komisiji prije početka predmetne godine.

- podnošenje izvješća i mišljenja kako slijedi:
 - **godišnje izvješće o obavljenim revizijama** prema obrascu u **DODATKU C** ovom Okvirnom sporazumu i utvrđivanje resursa koje je tijelo nadležno za reviziju koristilo i sažetak svih slabosti otkrivenih u sustavu upravljanja i kontrole ili nalazima revizije transakcija izvršenih u skladu s godišnjim planom rada revizije tijekom prethodnih 12 mjeseci, zaključno na dan 30. rujna odnosno godine. Godišnje izvješće o obavljenim revizijama šalje se Komisiji, nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje i dužnosniku nadležnom za akreditaciju do 31. prosinca svake godine. Prvo takvo izvješće pokriva razdoblje od 1. siječnja 2007. do 30. studenog 2007.
 - **godišnje revizijsko mišljenje** prema obrascu u **DODATKU D** ovom Okvirnom sporazumu o tome rade li sustavi upravljanja i kontrole učinkovito i poštuju li zahtjeve ovog Okvirnog sporazuma i Provedbene uredbe o programu IPA i/ili drugih sporazuma između Komisije i Korisnika. Ovo se mišljenje šalje Komisiji, nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje i dužnosniku nadležnom za akreditaciju. Pokriva isto razdoblje i ima iste rokove kao i godišnje izvješće o obavljenim revizijama.
 - **mišljenje o završnoj izjavi o izdacima** koje nacionalni dužnosnik za ovjeravanje podnosi Komisiji, za zatvaranje nekog programa ili nekog njegovog dijela. Tamo gdje je to prikladno, završna izjava o izdacima može uključiti zahtjeve za plaćanje u obliku računa koji se podnose na godišnjoj osnovi. Ovo mišljenje bavi se valjanosti završnog zahtjeva za plaćanje, točnosti financijskih informacija i, tamo gdje je to prikladno, popraćeno je završnim izvješćem o obavljenim revizijama. Priprema se prema obrascu u **DODATKU E** ovom Okvirnom sporazumu. Šalje se Komisiji i dužnosniku nadležnom za akreditaciju u isto vrijeme kad i odnosna završna izjava o izdacima koju podnosi nacionalni dužnosnik za ovjeravanje ili najkasnije u roku od tri mjeseca od podnošenja te završne izjave o izdacima.
- Daljnji posebni zahtjevi za godišnji plan rada revizije i/ili izvješća i mišljenja iz prethodne točke mogu se utvrditi u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o financiranju.
- S obzirom na metodologiju rada revizije, izvješća i revizijska mišljenja, tijelo nadležno za reviziju mora poštivati međunarodne standarde o reviziji, posebno u pogledu područja procjene rizika, revizijske značajnosti i uzorkovanja. Ta se metodologija može upotpuniti daljnjim smjernicama i definicijama Komisije, posebno u vezi s odgovarajućim općim pristupom uzorkovanju, razinama povjerljivosti i značajnosti.

DODATAK B

Okvirnom sporazumu između Komisije i

Vlade Republike Hrvatske

Izjava o jamstvu¹

Nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje Republike Hrvatske²

Ja, (*prezime, ime, službeni naziv ili funkcija*), nacionalni dužnosnik za ovjeravanje Republike Hrvatske ovim dostavljam Komisiji [izjavu o izdacima] [račune i izjavu o izdacima]³ Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) za Republiku Hrvatsku za financijsku godinu 01. 01. 20xx do 31. 12. 20xx.

Izjavljujem da sam uspostavio i nadzirao rad sustava upravljanja i interne kontrole u vezi s komponentom programa IPA [1 do 5] (Godišnja izjava o upravljanju).

Potvrđujem, na osnovi svoje vlastite prosudbe i na osnovi informacija koje su mi na raspolaganju, uključujući, između ostalog, rezultate rada interne revizije, da:

- Izdaci prikazani [i računi podnijeti]³ Komisiji tijekom financijske godine 01. 01. 20xx do 31. 12. 20xx daju[e]³, po mom najboljem znanju, objektivno, potpuno i točno stanje izdataka i primitaka u vezi s komponentom programa IPA [1 do 5] za gore navedenu financijsku godinu;
- Sustav upravljanja i kontrole bio je djelotvoran kako bi osigurao prihvatljivo jamstvo pravovaljanosti i ispravnosti predmetnih transakcija, uključujući, između ostalog, poštivanje načela dobrog financijskog upravljanja;
- Sustav upravljanja i kontrole primijenjen za komponentu [1 do 5] nije se [značajno]⁴ promijenio u usporedbi s opisom danim u trenutku podnošenja zahtjeva za prijenos upravljanja (uzimajući u obzir promjene o kojima je Komisija bila obaviještena prethodnih godina);
- Poštovani su svi relevantni ugovorni odnosi koji bi mogli imati materijalne posljedice na prikazane izdatke [i podnijete račune]³ tijekom referentnog razdoblja u slučaju nepoštivanja. Nije bilo događaja nepoštivanja pravila Zajednice koji bi mogli imati materijalne posljedice na prikazane izdatke [i podnijete račune]³ u slučaju nepoštivanja.

Potvrđujem da sam, prema potrebi, poduzeo odgovarajuće mjere u vezi s izvješćima i mišljenjima tijela nadležnog za reviziju, koja su do danas izdana, u skladu s člankom 29. Provedbenih pravila IPA-e.

¹ po komponentama

² prema Članku 27. Provedbene uredbe o programu IPA

³ mogućnost koja se bira za komponentu 5

⁴ gdje je to prikladno

[Ovo jamstvo ipak podliježe sljedećim rezervacijama <opisati i mjere za ispravak>:

- ...
- ...].

Nadalje, potvrđujem da nisam upoznat s bilo kojim neobjavljenim pitanjem koje bi moglo štetiti financijskim interesima Zajednice.

(Mjesto i datum izdavanja

Potpis
Ime i službeni naslov ili funkcija nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje)

DODATAK C

Okvirnom sporazumu između Komisije i Vlade Republike Hrvatske Godišnje izvješće o obavljenim revizijama¹ Tijela u Republici Hrvatskoj nadležnog za reviziju²

dostavlja se

- Europskoj komisiji, Općoj upravi ...
- Dužnosniku nadležnom za akreditaciju (DNA) u Republici Hrvatskoj i
- [primjerak]³ Nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje (NDO) u Republici Hrvatskoj

1. UVOD

- Utvrditi komponentu/program IPA-e koju izvješće pokriva
- Navesti tijela koja su bila uključena u pripremu izvješća, uključujući i samo Tijelo nadležno za reviziju
- Opisati korake koji su poduzeti za pripremu izvješća
- Navesti opseg obavljenih revizija (uključujući izdatke prikazane Komisiji za odnosnu godinu u vezi s relevantnim operacijama)
- Navesti razdoblje pokriveno ovim godišnjim izvješćem o obavljenim revizijama (prethodnih 12 mjeseci zaključno na dan 30. 09. 20xx.)

2. SAŽETAK NALAZA

- Opisati vrstu i opseg nalaza dobivenih i iz sustava i iz dokaznog ispitivanja. (Te nalaze podijeliti prema razini važnosti - "velika", "srednja" i "mala". Popis tih nalaza prikazan je u dodatku ovom izvješću). Navesti one pogreške, koje se smatraju sistemskim po svojoj prirodi i procijeniti vjerojatnost moguće daljnje kvalifikacije povezane s tim pogreškama. Opisati i količinski izraziti sve otkrivene nepravilnosti.

3. PROMJENE U SUSTAVIMA UPRAVLJANJA I KONTROLE

- Provjeriti je li opis sustava upravljanja i kontrole i organizacijske strukture u Izjavi o jamstvu nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje točan ili nije. Ukoliko nije, navesti sve značajne promjene u sustavima upravljanja i kontrole koje nisu uključene u Izjavi o jamstvu.
- Potvrditi da li se promjene na koje se referira bile iskomunicirane s Nacionalnim dužnosnikom za ovjeravanje sukladno Dodatku A članak 4. b) Okvirnoga Sporazuma.

¹ po komponentama

² prema Članku 29. stavku 2(b) Provedbene uredbe o programu IPA

³ mogućnost koja se bira

4. PROMJENE U GODIŠNJEM PLANU REVIZIJE

- Navesti promjene koje su unijete u godišnjem planu revizije ili su predložene, uz objašnjenja i razloge.
- S obzirom na prethodno navedene promjene, opisati pristup revizije koji je usvojen kao odgovor. Naznačiti implikacije promjena i odstupanja, uključujući i naznaku osnove za odabir dodatnih postupaka revizije u kontekstu revidiranog godišnjeg plana revizije.

5. REVIZIJE SUSTAVA

- Navesti tijela koja su provela ispitivanje sustava u svrhu ovog izvješća, uključujući i samo tijelo zaduženo za reviziju.
- Priložiti sažeti popis obavljenih revizija; navesti primijenjene stupnjeve značajnosti i pouzdanosti (u %), gdje je prikladno, i datum kada je izvješće proslijeđeno Komisiji.
- Opisati osnovu za odabir revizija u kontekstu godišnjeg plana revizija.
- Opisati glavne nalaze i zaključke iz obavljenih revizija za sustave upravljanja i kontrole, uključujući adekvatnost tijeka revizije i poštivanje zahtjeva i politika Zajednice.
- Navesti sve financijske posljedice nalaza.
- Navesti podatke o praćenju nalaza revizije, a posebno o primijenjenim ili preporučenim mjerama ispravljanja i sprječavanja.

6. REVIZIJE UZORKA OPERACIJA

- Navesti tijela koja su provela dokazno ispitivanje u svrhu ovog izvješća, uključujući i samo Tijelo nadležno za reviziju.
- Priložiti sažeti popis s brojem obavljenih revizija, primijenjenih stupnjeva značajnosti i pouzdanosti (u %), gdje je prikladno, i iznos provjerenih izdataka, podijeljenih na komponente, osovine prioriteta programa i/ili mjere ukoliko je relevantno, razlikujući između uzorkovanja na osnovi rizika i statističke metode uzorkovanja, gdje je to prikladno. Navesti postotak provjerenih izdataka u odnosu na ukupne prihvatljive izdatke prijavljene Komisiji (i za predmetno razdoblje i kumulativno).
- Opisati osnovu za odabir provjerenih operacija.
- Opisati glavne rezultate dokaznog ispitivanja, posebno naznačiti ukupnu stopu financijskih pogrešaka u odnosu na ukupne izdatke nad kojima je obavljena revizija a koji su dobiveni iz uzorka.
- Navesti podatke o praćenju pogrešaka, primjeni financijskih ispravaka i/ili planu ispravaka.
- Navesti sve nastale financijske ispravke.

7. SURADNJA IZMEĐU REVIZIJSKIH TIJELA I NADZOR KOJI OBAVLJA TIJELO NADLEŽNO ZA REVIZIJU

- Opisati postupak za koordinaciju između različitih nacionalnih tijela za reviziju i samog tijela nadležnog za reviziju (ako je primjenjivo).
- Opisati postupak za nadzor koji primjenjuje tijelo nadležno za reviziju prema drugim revizijskim tijelima (ako je primjenjivo).

8. PRAĆENJE AKTIVNOSTI REVIZIJE IZ PRETHODNIH GODINA

- Navesti informacije, tamo gdje je prikladno, o praćenju preporuka revizije i rezultata obavljene revizije nad operacijama iz ranijih godina.

9. SREDSTVA KOJE JE KORISTILO TIJELO NADLEŽNO ZA REVIZIJU

- Opisati sredstva korištena u cilju izrade ovog godišnjeg izvješća o obavljenim revizijama

DODATAK: Godišnji plan revizija za referentnu godinu (*prethodnih 12 mjeseci zaključno na dan 30. 09. 20xx.*)

[Popis nalaza iz prethodne točke 2]

[Popis promjena iz prethodne točke 4]

[Sažeti popis iz prethodne točke 5 prema priloženom obrascu]

[Sažeti popis iz prethodne točke 6 prema priloženom obrascu]

[Sažeti popis iz prethodne točke 5] ZA REVIZIJE SUSTAVA

Datum obavljene revizije sustava	Program / sustav na kojem je obavljene revizija	Jedinica koja obavlja reviziju	Prikazani izdaci u referentnoj godini	Ukupni kumulativni prikazani izdaci	Osnova za odabir programa

[Sažeti popis iz prethodne točke 6] ZA PRIKAZANE IZDATKE I UZORKOVANE REVIZIJE

Fond	Referenca (CCI br.)	Program	Izdaci prikazani u ref. godini	Izdaci u ref. godini revidirani radi nasumičnog uzorka	Iznos i postotak (stopa pogreške) neredovitih izdataka u nasumičnom uzorku (3)	Ostali izdaci nad kojima je obavljena revizija (4)	Iznos neredovitih izdataka ostali izdaci iz uzorka	Ukupni izdaci prikazani kumulativno	Ukupni izdaci revidirani kumulativno kao postotak ukupnih izdataka prikazanih kumulativno	Stupanj značajnosti (%)	Stupanj povjerljivosti (%)
				1.	2.	Iznos	%	1.			

1. Visina izdataka nad kojima je obavljena revizija.
2. Postotak izdataka nad kojima je obavljena revizija u odnosu na izdatke prikazane Komisiji u referentnoj godini.
3. U slučaju u kojem nasumični uzorak pokriva više od jednog Fonda ili programa, informacije se daju za cijeli uzorak.
4. Izdaci iz dodatnog uzorka i izdaci iz nasumičnog uzorka koji nisu u referentnoj godini.

DODATAK D

Okvirnom sporazumu između Komisije i Vlade Republike Hrvatske¹

Godišnje revizijsko mišljenje

Tijela u Republici Hrvatskoj nadležnog za reviziju² o sustavima upravljanja i kontrole

dostavlja se

- Europskoj komisiji, Općoj upravi ...
- Dužnosniku nadležnom za akreditaciju (DNA) u Republici Hrvatskoj i
- [primjerak]³ Nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje (NDO) u Republici Hrvatskoj

Uvod:

Ja, (*prezime, ime, službeni naziv ili funkcija*), čelnik Tijela u Republici Hrvatskoj nadležnog za reviziju (*države*), (*naziv imenovanog Tijela nadležnog za reviziju*) ispitao/la sam rad sustava upravljanja i kontrole za operacije u okviru komponente [1 to 5] Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA) tijekom prethodnog razdoblja od 12 mjeseci zaključno sa (*datumom*), kako bih izdao/la mišljenje o njihovoj usklađenosti s Okvirnim sporazumom i/ili drugim sporazumima između Komisije i Vlade Republike Hrvatske, u okviru programa IPA i o tome je li se tim sustavima upravljanja i kontrole – namijenjenim da doprinesu dobivanju pouzdanih [izjava o izdacima] [računa i izjava o izdacima]⁴ dostavljenih Komisiji i da pomognu u osiguranju, između ostalog, pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se te izjave odnose – upravljalo na efikasan način.

Odnosne odgovornosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i revizora:

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje odgovoran je, između ostalog, za pripremu i realno prikazivanje Izjave o jamstvu u skladu sa člankom 25. Provedbene uredbe o programu IPA (IPA PU). Ta odgovornost uključuje davanje izjave u pogledu objektivnosti, potpunosti i točnosti prikazanih izdataka [i podnijetih računa]³ Komisiji, kao i o tome da li djelotvoran rad sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA osigurava prihvatljivo jamstvo u pogledu pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se Izjava odnosi.

¹ po komponentama

² sukladno Članku 29. stavku 2.b) Provedbene uredbe o programu IPA

³ mogućnost koja se bira za komponentu 5

⁴ mogućnost koja se bira ovisno o komponenti

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje svoju procjenu treba temeljiti na svim informacijama koje su mu/joj na raspolaganju. To uključuje rad službe interne revizije.

Moja odgovornost u ovom izvješću – u skladu sa člankom 29. stavkom 2.b) 2. alineja Provedbene uredbe o programu IPA – je **izraziti mišljenje** o djelotvornom radu sustava upravljanja i kontrole uspostavljenih za operacije u okviru komponente programa IPA [1 do 5] tijekom prethodnog razdoblja od 12 mjeseci zaključno sa (*datumom*) u svakom materijalnom pogledu.

Naše revizije organiziraju se s tim ciljem (kao i s ciljem da se ujedno osiguraju mišljenja o prikazanim izdacima [i godišnji računi komponente 5]⁵ i završnim izjavama o zahtjevu). Organiziramo opći plan rada revizije radi ispunjenja svih naših odgovornosti prema članku 29. Provedbene uredbe o programu IPA. Naše revizije nismo planirali niti obavljali s ciljem da bismo mogli izraziti opće mišljenje o pouzdanosti Izjave o jamstvu nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje kao takve. No ipak navodimo svoje zaključke o tome da li rezultati obavljene revizije koju smo proveli značajno dovode u pitanje Izjavu o jamstvu. Posebno smo procijenili jesu li naši nalazi obavljene revizije u skladu s postojanjem ili izostankom rezervacija od strane nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje prema Izjavi o jamstvu. Revizije smo obavili u skladu s međunarodnim revizijskim standardima. Ti standardi zahtijevaju, između ostalog, poštivanje etičkih zahtjeva te da revizije planiramo i obavljamo kako bismo dobili prihvatljivo jamstvo na kojem možemo temeljiti naše mišljenje.

Vjerujem da obavljeni rad osigurava dobru osnovu za naše mišljenje.

Opseg ispitivanja:

Revizijski zadaci obavljeni su u skladu s godišnjim planom revizije u pogledu ove komponente u predmetnom razdoblju od 12 mjeseci i navedeni su u godišnjem izvješću o obavljenim revizijama koje pokriva razdoblje do ... (*datum*).

Naša revizija zasnovana na sustavu uključila je ispitivanje, na osnovi testiranja, strukture i rada sustava upravljanja i kontrole koji je korisnik uveo radi djelotvornog upravljanja onim rizicima koji mogu ugroziti izradu pouzdanih [izjava o izdacima] [računa i izjava o izdacima]³ dostavljenih Komisiji.

Navesti ograničenja opsega ispitivanja:

➤ Objasniti eventualna ograničenja

Mišljenje revizora:

[1. mogućnost – Bezuvjetno mišljenje

Na osnovi gore spomenutog ispitivanja, moje je mišljenje da su u razdoblju od 1. listopada 20xx. do 30 rujna 20xx.+1) sustavi upravljanja i kontrole uspostavljeni za komponentu [1 do 5] kao doprinos izradi pouzdanih [izjava o izdacima] [računa i izjava o izdacima]³ dostavljeni Komisiji pa time i da bi pomogli u osiguranju, između ostalog, pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se te izjave odnose, djelotvorno funkcionirali a, glede njihove namjene i rada, poštivali su u svakom materijalnom pogledu sve važeće zahtjeve Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili svih drugih sporazuma između Komisije i Vlade Republike Hrvatske u okviru programa IPA. Bez izražavanja mišljenja o općoj pouzdanosti Izjave o jamstvu zaključujem da Izjava o jamstvu koju izdaje nacionalni dužnosnik za ovjeravanje ne sadrži

⁵ mogućnost koja se bira za komponentu 5

izjave koje bi materijalno bile neusklađene s nalazima revizije i koje bi tako dale osnove za sumnju u ispravnost Izjave o jamstvu u skladu s važećim zakonima.

Revizije su obavljene u razdoblju između d/m/20.. i d/m/20.. . Izvješće o mojim nalazima dostavlja se s istim datumom kao i ovo mišljenje.

(Mjesto i datum izdavanja)

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[2. mogućnost – Uvjetno mišljenje⁶

Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja, moje je mišljenje da su u razdoblju od 1. listopada 20xx. do 30 rujna 20xx.+1) sustavi upravljanja i kontrole uspostavljeni za komponentu [1 do 5] kao doprinos izradi pouzdanih [izjava o izdacima] [računa i izjava o izdacima]³ dostavljeni Komisiji pa time i da bi pomogli u osiguranju, između ostalog, pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se te izjave odnose, djelotvorno funkcionirali a, glede njihove namjene i rada, poštivali su u svakom materijalnom pogledu sve važeće zahtjeve Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili sve druge sporazume između Komisije i (države) u okviru programa IPA, osim u sljedećem:

- Iznijeti i objasniti kvalifikacije (bilo zbog neslaganja s nacionalnim dužnosnikom za ovjeravanje ili ograničenja opsega); posebno navesti odnosna tijela
- Navesti je li priroda kvalifikacija da se ponavljaju / sistemska ili jednokratna

Zbog toga, [(država)] [... tijelo] [i drugi sudionik(ci)] nije poštivao/la zahtjeve Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili druge sporazume između Komisije i Vlade Republike Hrvatske u okviru programa IPA.

Procjenjujem da **posljedica** kvalifikacija(e) iznosi ... EUR [%] od ukupnih prikazanih izdataka, što odgovara ... EUR [%] javnog doprinosa. Doprinos Zajednice koji je oštećen tako iznosi Bez izražavanja mišljenja o općoj pouzdanosti Izjave o jamstvu u cjelini, zaključujem da Izjava o jamstvu koju je izdao nacionalni dužnosnik za ovjeravanje sadrži izjavu(e) koja(e) je/su materijalno neusklađena(e) s našim nalazima revizije i koje bi tako dale osnove za sumnju u ispravnost Izjave o jamstvu u skladu s važećim zakonima u vezi s ovim. Ova/ove rezervacija(e) i neusklađenost(i) jest/jesu: <opisati rezervaciju>

Revizije su obavljene u razdoblju između d/m/20.. i d/m/20.. . Izvješće o mojim nalazima dostavlja se s istim datumom kao i ovo mišljenje.

(Mjesto i datum izdavanja)

⁶ primjenjuje se bilo zbog njihovog neslaganja s nacionalnim dužnosnikom za ovjeravanje ili ograničenja opsega.

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[3. mogućnost – Nepovoljno mišljenje]

Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja, moje je mišljenje da u razdoblju od 1. listopada 20xx. do 30. rujna 20xx.+1) sustavi upravljanja i kontrole uspostavljeni za komponentu [1 do 5] kao doprinos izradi pouzdanih [izjava o izdacima] [računa i izjava o izdacima]³ dostavljeni Komisiji pa time i da bi pomogli u osiguranju, između ostalog, pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se te izjave odnose, **nisu** djelotvorno funkcionirali a, glede njihove namjene i rada, **nisu poštivali**, u značajnoj mjeri, važeće zahtjeve Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili sve druge sporazume između Komisije i Vlade Republike Hrvatske u okviru programa IPA.

Ovo negativno mišljenje temelji se na sljedećem(im) nalazu(nalazima):

- Opisati okolnosti uslijed kojih su nastale rezervacije – kao i značajne posljedice za poštivanje pravila Zajednice – i posebno navesti tijela na koja utječu, ukoliko je primjenjivo.

Zbog posljedica pitanja opisanih u prethodnom stavku, [(*država*)] [... tijelo] [i drugi sudionik(ci)] **nije** poštivao/la zahtjeve Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili drugih sporazuma između Komisije i Vlade Republike Hrvatske u okviru programa IPA.

Revizije su obavljene u razdoblju između d/m/20.. i d/m/20.. . Izvješće o mojim nalazima dostavlja se s istim datumom kao i ovo mišljenje.

(Mjesto i datum izdavanja)

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[4. mogućnost – Suzdržano mišljenje]

S obzirom na značaj predmeta rasprave u prethodnom odlomku, **ne izražavam mišljenje** o djelotvornosti sustava upravljanja i kontrole u okviru komponente programa IPA [1 do 5] za razdoblje od 1. listopada 20xx. do 30. rujna 20xx.+1 i njegovoj usklađenosti s Okvirnim sporazumom o programu IPA i/ili bilo kojim drugim sporazumima između Komisije i Vlade Republike Hrvatske u okviru programa IPA. Bez izražavanja mišljenja o općoj pouzdanosti Izjave o jamstvu u cjelini, zaključujem da Izjava o jamstvu koju izdaje nacionalni dužnosnik za ovjeravanje sadrži izjavu(e) koju(e) koja(e) jest/jesu materijalno neusklađene s našim nalazima revizije pa stoga daju osnovu(e) za sumnju u ispravnost Izjave o jamstvu u skladu s važećim zakonima u vezi s ovim. Ova/ove rezervacija(e) i neusklađenost(i) jest/jesu: <opisati rezervaciju>

Mjesto i datum izdavanja

Potpis
Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

DODATAK E

Okvirnom sporazumu između Komisije i Vlade Republike Hrvatske¹

Revizijsko mišljenje

**Tijela u Republici Hrvatskoj nadležnog za reviziju²
o završnoj izjavi o izdacima [programa s referencom: ...]
[o računima i izjavi o izdacima za komponentu 5]³
[dio ... programa s referencom: ...]
[uz podršku završnog Izvješća o obavljenim revizijama]⁴**

dostavlja se

- Europskoj komisiji, Općoj upravi
- Dužnosniku nadležnom za akreditaciju (DNA) u Republici Hrvatskoj

1. Uvod

Ja, (*prezime, ime, službeni naziv ili funkcija*), čelnik Tijela u Republici Hrvatskoj nadležnog za reviziju, (naziv imenovanog Tijela nadležnog za reviziju), ispitao/la sam rezultate revizija obavljenih na programu (navesti program – naziv, komponentu, razdoblje, poziv na broj (CCI)) prema ili pod odgovornosti Tijela nadležnog za reviziju u skladu s planom rada revizije [a poduzeo/la sam i dodatne aktivnosti koje sam prema vlastitoj prosudbi smatrao/la potrebnim].

2. Odnosne odgovornosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje (NDO) i revizora:

U skladu sa člankom 25. Provedbene uredbe o programu IPA (IPA PU), priprema i istinito prikazivanje izjava o izdacima koje se podnose Komisiji, kao i osiguranje pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se te izjave odnose, u nadležnosti je nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje.

[Ta nadležnost uključuje: izradu, provedbu i održavanje interne kontrole koja se odnosi na pripremu i istinito prikazivanje godišnjih računa koji ne sadrže pogrešno prikazivanje, bilo zbog prijevare ili pogreške; odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika; i izradu računovodstvenih procjena koje su realne u zadanim okolnostima]³.

Moja je odgovornost u ovom izvješću – u skladu sa Člankom 29. stavkom 2.b) 3. alineja Provedbene uredbe o programu IPA – izraziti mišljenje [o pouzdanosti završne izjave o izdacima] [o pouzdanosti izjave o izdacima i godišnjih računa]³ [i o valjanosti završnog zahtjeva za plaćanje] koje podnosi nacionalni dužnosnik za ovjeravanje. Revizije sam obavio/la u skladu s međunarodnim revizijskim standardima.

Ti standardi zahtijevaju da revizije planiram i obavljam kako bih dobio/la realna jamstva o tome je[su] li izjava(e) o izdacima [i godišnji računi]³ [i zahtjev za plaćanjem za konačni

¹ po komponentama

² sukladno Članku 29. stavku 2. b) Provedbene uredbe o programu IPA

³ mogućnost koja se bira za komponentu 5

⁴ gdje je odgovarajuće, u svakom slučaju nije primjenjivo na komponentu 5

saldo doprinosa Zajednice programu] oslobođeni od pogrešnog prikazivanja [i djelotvornost postupaka interne kontrole]³.

Organiziramo opći plan rada revizije radi ispunjenja naših odgovornosti prema Članku 29. Provedbene uredbe o programu IPA. Revizije su uključile [ispitivanje, na osnovi testiranja, dokaza koji podupiru iznose i informacije objavljene u završnoj izjavi o izdacima i zahtjevu za plaćanjem za konačni saldo doprinosa Zajednice programu] [ispitivanje, na osnovi testiranja, dokaza koji podupiru informacije u godišnjim računima, ispitivanje procedura i odgovarajućeg uzorka transakcija da bi se dobio revizijski dokaz o iznosima i podacima objavljenim u izjavi o izdacima i godišnjim računima]³. [Revizije su obuhvatile usklađenost isplata s pravilima Zajednice samo u vezi sa sposobnosti akreditiranih administrativnih struktura da osiguraju provjeru takve usklađenosti prije izvršenja isplate]⁵. Vjerujem da moje revizije osiguravaju realnu osnovu za moje mišljenje.

3. Opseg ispitivanja

Ispitivanje sam proveo/la u skladu sa Člankom 29. stavkom 2. b) Provedbene uredbe o programu IPA.

<Svrha našeg ispitivanja nije bila kreiranje mišljenja o pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se odnosi završna izjava o izdacima koja se podnosi Komisiji.>⁶ <Nije bilo ograničenja za opseg ispitivanja.>⁵

Opseg su nadalje ograničavali sljedeći faktori:

- (a) ...
- (b) ...
- (c) ..., itd.

(Naveći sva ograničenja za opseg ispitivanja, na primjer sve sistemske probleme, slabosti u sustavu upravljanja i kontrole, nedostatak popratne dokumentacije, slučajeve u sudskim postupcima, itd. i procijeniti visine izdataka i doprinosa Zajednice na koji to utječe. Ukoliko Tijelo nadležno za reviziju ne smatra da ograničenja utječu na završne prikazane izdatke, i to je potrebno navesti.)

4. Greške i nepravilnosti

[Stope pogrešaka i slučajevi nepravilnosti otkriveni prilikom obavljanja revizije nisu takvi da bi spriječili bezuvjetno mišljenje ukoliko ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje riješi na zadovoljavajući način i s obzirom na kretanje u razini njihovog pojavljivanja tijekom vremena.]

Ili

[Stope pogrešaka i nepravilnosti otkrivene prilikom obavljanja revizije i način na koji ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje rješava, su takve da ne sprječavaju bezuvjetno mišljenje. Popis tih slučajeva nalazi se u završnom izvješću o obavljenim revizijama uz naznaku njihovog eventualnog sistemskog karaktera i raspona problema.]

5. Mišljenje revizora o završnoj izjavi o izdacima

⁵ nije obavezno za komponentu 5

⁶ mogućnost koja se bira ovisno o komponenti.

[1. mogućnost – Bezuvjetno mišljenje]

(Ukoliko nije bilo ograničenja glede opsega ispitivanja, a stopa pogrešaka i slučajevi nepravilnosti i način na koji ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje rješava ne sprječavaju bezuvjetno mišljenje)

[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljenju u skladu sa Člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], moje je mišljenje da su računi podnijeti Komisiji za operacije u okviru komponente programa IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma) (posebno izjava o izdacima) **prikazani istinito, u svakom materijalnom pogledu** <, uključujući one koji se odnose na pravovaljanost i ispravnost transakcija na koje se odnose >⁷ [a procedure interne kontrole su djelovale na zadovoljavajući način]³.]

Ili

[Na osnovi gore spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljenju u skladu sa Člankom 29. stavkom 2. (b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], moje je mišljenje da završna izjava o izdacima **prikazuje istinito, u svakom materijalnom pogledu** - < uključujući one koji se odnose na pravovaljanost i ispravnost transakcija na koje se odnose >⁷ - izdatke plaćene u okviru operativnog programa s pozivom na: ... komponente u okviru programa IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma), i da je zahtjev za isplatom završnog salda doprinosa Zajednice ovom programu valjan.]

Moje revizije obavljene su između DD/MM/20YY i DD/MM/20YY.

Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[2. mogućnost – Uvjetno mišljenje

(Ukoliko su postojala ograničenja glede opsega ispitivanja i/ili stope pogrešaka i slučajeva nepravilnosti i načina na koji ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje rješava, to zahtjeva uvjetno mišljenje, ali ne opravdava nepovoljno mišljenje za sve predmetne izdatke)

[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljenju u skladu sa Člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio], moje je mišljenje da su računi podnijeti Komisiji za operacije u okviru komponente IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma) prikazani istinito, u svakom materijalnom pogledu - < uključujući one koji se odnose na pravovaljanost i ispravnost transakcija na koje se odnose >⁷ [a procedure interne kontrole su djelovale na zadovoljavajući način]³- osim u sljedećem:

(a) ...

(b) ...

(c) ..., itd.

(navesti kvalifikacije, posebno tijela na koja se odnose, i objasniti da li se ponavljaju / jesu li sistemski ili jednokratni)

⁷ uključiti po izboru za komponente za koje je to primjenjivo (pogledajte prethodnu fusnotu 6).

Procjenjujem da posljedica kvalifikacija(e) iznosi ... EUR [u %] od ukupnih prikazanih izdataka, [što odgovara ... EUR [%] javnog doprinosa]. Doprinos Zajednice koji je oštećen tako iznosi

III

[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljen u skladu sa Člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], moje je mišljenje da završna izjava o izdacima prikazuje istinito, u svakom materijalnom pogledu -< uključujući one koji se odnose na pravovaljanost i ispravnost transakcija na koje se odnose >⁷ izdatke plaćene u okviru operativnog programa s pozivom na... komponente programa IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma), i da je zahtjev za isplatom završnog salda doprinosa Zajednice ovom programu valjan osim u pogledu pitanja iz gornje točke 3 i/ili primjedbi iz prethodne točke 4 u pogledu stopa pogrešaka i slučajeva nepravilnosti i načina na koji ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje rješava.

Procjenjujem da posljedica kvalifikacija(e) iznosi ... EUR [u %] od ukupnih prikazanih izdataka, [što odgovara ... EUR [u %] javnog doprinosa]. Doprinos Zajednice koji je oštećen tako iznosi

Moje revizije obavljene su između DD/MM/20YY i DD/MM/20YY .

Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju]

[3. mogućnost – Nepovoljno mišljenje

(Ukoliko su vrsta i razmjer pogrešaka i slučajeva nepravilnosti i načina na koji ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje rješava tako opsežni da se kvalifikacija ne smatra odgovarajućom za objavljivanje obmanjujuće prirode završne izjave o izdacima u cjelini)

[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljen u skladu sa Člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], a posebno u pogledu vrste i razmjera pogrešaka i slučajeva nepravilnosti i činjenice da ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje nije riješio na zadovoljavajući način iz prethodne točke 4, moje je mišljenje da računi podnijeti Komisiji za operacije u okviru komponente programa IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma) **nisu** istinito prikazani, u svakom materijalnom pogledu [a procedure interne kontrole nisu djelovale na zadovoljavajući način]³.]

III

[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljen u skladu sa Člankom 29. stavkom 2. (b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], moje je mišljenje da završna izjava o izdacima **ne** prikazuje na istiniti način, u svakom materijalnom pogledu - < uključujući one koji se odnose na pravovaljanost i ispravnost transakcija na koje se odnose >⁷ izdatke plaćene u okviru operativnog programa s

pozivom na:... komponentne programa IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma), i da zahtjev za isplatom završnog salda doprinosa Zajednice ovom programu nije valjan.]

Moje revizije obavljene su između DD/MM/20YY i DD/MM/20YY.

Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[4. mogućnost - – Suzdržano mišljenje]

(Ukoliko je bilo velikih ograničenja u opsegu ispitivanja, koja su takva da se ne može doći do zaključka o pouzdanosti završne izjave o izdacima bez značajnog nastavka rada)

[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljen u skladu sa Člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], a posebno u pogledu pitanja iz točke 3, **nisam u mogućnosti izraziti** mišljenje.

Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

- [kopija: Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje (NDO) Republike Hrvatske]⁶

DODATAK III.

Financijski plan IPA doprinosa

- Prilog 1 - Financijski plan IPA doprinosa s
raspodjelom na države partnere u
"IPA neintegriranoj fazi"**
- Prilog 2 - Financijske alokacije IPA doprinosa
u "IPA integriranoj fazi"**
- Prilog 3 - Okvirna raspodjela IPA doprinosa po
prioritetnoj osi u "IPA integriranoj
fazi"**

DODATAK III. - PRILOG 1

Financijski plan IPA doprinosa s raspodjelom na države partnere u "IPA neintegriranoj fazi"

Zemlja/godina	2007.	2008.	2009.	Ukupno
Albanija	0	0	200 000	200 000
Bosna i Hercegovina	0	100 000	100 000	200 000
Hrvatska	53 020	106 080	144 182	303 282
Crna Gora	200 000	200 000	200 000	600 000
UKUPNO	253 020	406 080	644 182	1 303 282

DODATAK III. - PRILOG 2
Financijske alokacije IPA doprinosa u "IPA integriranoj fazi"

	IPA
2007.	
2008.	
2009.	
2010.	921.679
2011.	1.293.312
2012.	1.472.378
2013.	1.759.026
UKUPNO	5.446.395

DODATAK III. - PRILOG 3

Okvirna raspodjela IPA doprinosa po prioritetnoj osi u "IPA integriranoj fazi"

	IPA doprinos	Nacionalni udio	UKUPNO	Rata sufinanciranja
<u>OS 1</u> Jačanje inovacijskih kapaciteta	1 633 919	288 338	1 922 257	85
<u>OS 2</u> Zaštita okoliša i promocija održivog teritorijalnog razvoja	1 851 774	326 784	2 178 558	85
<u>OS 3</u> Unapređenje mobilnosti i teritorijalne pristupačnosti	1 089 279	192 226	1 281 505	85
<u>OS 4</u> Promocija policentričnog i integriranog razvoja MED područja	544 640	96 112	640 752	85
<u>OS 5</u> Tehnička pomoć	326 783	57 669	384 452	85
UKUPNO	5.446.395	961 129	6 407 524	85

DODATAK IV.

Financijsko upravljanje projektima

1. Smjernice o prvoj razini kontrole

2. Provedbeni vodič

Smjernice o prvoj razini kontrole

Srpanj 2011.

Sadržaj

1. Uvod	203
2. Okvir MED programa	203
4. Opis nacionalnih sustava kontrole u okviru MED programa.....	206
5. Uloga i zadaće kontrolora	217
6. Postupak prijavljivanja troškova	218
7. Prihvatljivi troškovi	220
7.1 Proračunske linije	220
7.2 Ostali kriteriji prihvatljivosti	226
8. Računovodstvo i arhiviranje izvještajnih dokumenata	233

Dodatci

- I. Obrazac kontrolne liste prve razine kontrole
- II. Potvrda kontrolora prve razine

1. Uvod

Glavni cilj prve razine kontrole je osigurati da su troškovi koji se naplaćuju na temelju ugovora o subvenciji Med programa opravdani i da Vodeći partneri zahtijevaju isplate sukladno pravnim i financijskim klauzulama Ugovora o subvenciji, pravilima koja uređuju MED program i propisima Europske zajednice. Ova kontrola također pruža jamstvo za korisnike (tj. vodeće partnere i projektne partnere) da su računi aktivnosti sukladni gore navedenim obvezama, kao i pravnim i financijskim obvezama svake organizacije koja pridonosi financiranju operacije, sukladno njezinom pravnom statusu i zakonskim propisima koji su na snazi u odnosnoj državi članici.

Ovaj dokument pruža informacije i smjernice za kontrolore prve razine o zahtjevima kontrole i o djelokrugu rada kontrolora. On također pruža informacije o pravilima primjenjivim na MED program. Prema tome, korisnici također mogu koristiti ovaj dokument kao informacijski alat.

Konačno, ovaj dokument pruža relevantne informacije o tome tko ima pravo izvršiti kontrolu.

2. Okvir MED programa

MED program je transnacionalni program europske teritorijalne suradnje koji sufinancira Europski fond za regionalni razvoj (ERDF). On ima za cilj:

- Osigurati razvoj i zapošljavanje za buduće naraštaje čineći MED područje konkurentnijim i sposobnijim za natjecanje s međunarodnim rivalima.
- Aktivno sudjelovati u promociji održivog razvitka
- Promovirati teritorijalnu koheziju

Ova se različita pitanja ne mogu učinkovito rješavati na regionalnoj ili nacionalnoj razini i zahtijevaju značajniji dijalog i trud u transnacionalnoj koordinaciji. Program MED potiče razvoj **transnacionalnih partnerstava** u obalnim regijama sjevernog Mediterana financiranjem projekata u područjima određenim kao prioriteti za polja: inovacije, zaštite okoliša, dostupnosti prijevoza i telekomunikacijskih usluga i održivog urbanog razvitka.

Zbog **transnacionalne prirode operacija**, Vodeći partner ima neke određene obveze u pogledu administrativnih i financijskih procedura aktivnosti. Temeljno načelo, koje se zove Načelo vodećeg partnera, znači da Vodeći partner ima odgovornost prema Upravljačkom tijelu; zauzvrat odgovornom za primjenu uvjeta Ugovora o subvenciji. Sve su obveze Vodećeg partnera razjašnjene u Ugovoru o subvenciji. Vodeći partner potpisat će ga zajedno s Upravljačkim tijelom i preuzeti financijsku i pravnu odgovornost cijele operacije, uključujući i sve partnere zajednice. Vodeći je partner odgovoran za podjelu zadaća među partnerima a njihova je odgovornost da u potpunosti osiguraju da su te zadaće završene kako je navedeno u sporazumu o partnerstvu.

MED program odnosi se na sljedeće regije:

- **Cipar**: čitava država
- **Španjolska**: 6 autonomnih regija i dva autonomna grada – Andaluzija, Aragon, Katalonija, Balearsko otočje, Murcia, Valencia, Ceuta i Melilla
- **Francuska**: 4 regije – Korzika, Languedoc-Roussillon, Provansa-Alpe-Azurna obala, Rona-Alpe

- **Grčka:** čitava država
- **Italija:** 18 regija: Abruzzo, Basilicata, Calabria, Campania, Emilia-Romagna, Friuli-Venezia Giulia, Lazio, Liguria, Lombardija, Marche, Molise, Umbrija, Pijemont, Sardinija, Sicilija, Toskana, Veneto.
- **Malta:** čitava država
- **Portugal:** 2 regije – Algarve, Alentejo
- **Ujedinjeno kraljevstvo:** jedna regija iz ekonomskog programa - Gibraltar
- **Slovenija:** čitava država

Izvan ovih regija, sudjelovanje ostalih područja je moguće, mada ograničeno. Kao i partneri Europske unije izvan MED područja i područja s iskustvom specifičnim za ovo polje, mediteranske države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje za EU posebice se pozivaju da se priključe Programu Mediteran ako će ove države sudjelovati s vlastitim sredstvima iz IPA (Instrumenta pretpristupne pomoći).

Zemlje Programa IPA koje sudjeluju u MED Programu su sljedeće:

- **Albanija:** čitavo državno područje
- **Bosna i Hercegovina:** čitavo državno područje
- **Hrvatska:** čitavo državno područje
- **Crna Gora:** čitavo državno područje

Potencijalni partneri iz drugih zemalja izvan Europe i izvan IPA-e moraju sudjelovati sukladno uvjetima koje utvrdi Operativni program MED i Nadzorni odbor programa (usp. dio I.1.c Operativnog programa MED).

3. Sustav kontrole i kontrolni okvir

Tijekom programskog razdoblja 2007.-2013. godine, izrazi "kontrola" i "revizija" (također, kontrolor i revizor) ne mogu se zamijeniti budući da određuju različite kategorije provjera.

Riječ "kontrola" opisuje provjere koje provodi kontrolor prve razine prema članku 16. Uredbe EZ-a 1080/2006 za ERDF partnere i članku 108. Uredbe EZ-a 718/2007 za IPA partnere. Zadaća kontrolora prve razine koje imenuju države članice je potvrditi troškove koje je iskazao svaki korisnik koji sudjeluje u aktivnosti.

Riječ "revizija" opisuje provjere koje provode revizori druge razine sukladno članku 62. (1), i (a) i (b) Uredbe Vijeća I (CE) br. 1083/2006 (Opća uredba). Zadaća revizora druge razine sastoji se od obavljanja revizije poslovanja na temelju uzimanja uzoraka za provjeru prijavljenih izdataka.

Dakle, prva razina kontrole shvaća se kao provjere projektnih izdataka koje će biti načinjene tijekom provedbe projekta svaki put prije podnošenja izvješća o napretku.

To podrazumijeva sljedeće provjere:

- provjeru isporuke sufinanciranih proizvoda i usluga (kao što je opisano u odobrenom Prijavnom obrascu);
- provjeru ispravnosti prijavljenih izdataka;
- provjeru usklađenosti takvih izdataka s Programom, propisima Zajednice i nacionalnim propisima.

Prva razina kontrole pokriva 100% svih prijavljenih projektnih troškova. Kao što je već spomenuto, to je različito od revizije druge razine, koja je dodatna provjera izdataka u organizaciji programa i provedena na nizu uzoraka operacija.

U propisima koji utvrđuju novo programsko razdoblje (2007-2013), svaka će Država članica postaviti sustav prve razine kontrole i odrediti kontrolore odgovorne za provjeru zakonitosti i pravilnosti izdataka koje prijavljuje svaki korisnik uspostavljen na njezinom teritoriju. Prema tome, postupak za prvu razinu kontrole MED programa razlikovat će se od jedne do druge države članice. Svaki se partner treba pozvati na kontrolni sustav države članice u kojoj se provodi, bez obzira na državu članicu Vodećeg partnera.

Vodeći partner je, međutim, odgovoran Zajedničkom tehničkom tajništvu, Upravljačkom tijelu (MA) i Tijelu za ovjeravanje (CA) za sve troškove koje su ostvarili on i drugi projektni partneri. Dakle, oni su odgovorni za uspostavu administracije, upravljanja i sustava unutarnje ili vanjske kontrole projekta. Ti sustavi moraju biti opisani i uključeni u prilogima ugovora o subvencioniranju.

Vodeći partner mora provjeriti sve dokumente projektnog zahtjeva plaćanja, osigurati da su izdaci svakog partnera izravno povezani s aktivnostima kao što je dogovoreno u prijavnom obrascu i provjeriti je li izdatke svakog partnera ovjerio kontrolor.

Svi IPA partneri imaju odvojeni ugovor o IPA sufinanciranju s Upravljačkim tijelom; međutim, prema načelu Vodećeg partnera, oni dostavljaju potvrde rashoda Vodećem partneru projekta, kao dio cjelokupnog Izvješća o napretku projekta. Nakon što Upravljačko tijelo odobri zahtjev za plaćanjem, Tijelo za ovjeravanje izvršit će plaćanje izravno na račun IPA partnera.

Ovisno o državi članici, postoje četiri moguća sustava:

- (1) Centralizirana kontrola na državnoj razini putem javnog tijela,
- (2) Centralizirana kontrola na državnoj razini putem privatne revizorske kompanije,
- (3) Decentralizirana kontrola putem unutarnjih ili vanjskih kontrolora (javni računovođa, revizor, i sl.) odabranih od projektnog partnera i odobrenih na državnoj razini
- (4) Decentralizirana kontrola putem kontrolora koje je izabrao projektni partner iz nacionalne uže liste.

U **centraliziranom** sustavu, nacionalno centralno državno tijelo kontrolirat će sve zahtjeve za plaćanjem svih partnera iste nacionalnosti, bez obzira na državljanstvo Vodećeg partnera. Od partnera iz država članica s centraliziranim sustavom tražit će se da njihove zahtjeve za plaćanjem kontrolira njihovo nacionalno javno tijelo prije nego ih pošalju Vodećem partneru na konsolidaciju.

U tom slučaju, troškove kontrole obično snosi država članica. S praktične strane, partneri odobrenih projekata osnovani u državi članici s centraliziranim sustavom kontrole moraju kontaktirati središnje nacionalno kontrolno tijelo koje će ih obavijestiti o njihovim postupcima Prve razine kontrole (ime i kontakt podatke kontrolora, vremenski okvir i rokovi, potrebni dokumenti...).

U slučaju **decentraliziranog** sustava, kontrolora predlaže svaki partner regionalnoj/nacionalnoj središnjoj organizaciji koja odobrava izbor. Unutarnji ili vanjski kontrolor može se koristiti sve dok ima potrebnu stručnu spremu i dok je iz funkcionalne cjeline koja je neovisna o aktivnostima i financijama operacije. Kada je moguće, kontrolor bi trebao imati prethodno iskustvo u praćenju projekata sufinanciranih od Europske unije. Tek

kada izbor kontrolora potvrdi regionalno/nacionalno tijelo, on može započeti svoj rad kao neovisni kontrolor projekta.

U tom slučaju, projekt snosi troškove ovjere troškova; no ti se izdaci mogu zahtijevati u okviru redovitih periodičnih zahtjeva za plaćanje. U slučaju unutarnje kontrole, svaka zemlja članica mora odlučiti jesu li troškovi ovjere prihvatljivi.

Kada partner predlaže kontrolora, on će poštovati uvjete definirane programom koji zahtijevaju potraživanje plaćanja u određeno vrijeme godine. Kvalificirano regionalno/nacionalno središnje tijelo za odobravanje može obavljati provjere kvalitete na nizu uzoraka kako bi se provjerila ispravnost sustava.

Općenito, u ovome sustavu odnosni partner mora ispuniti obrazac – koji osigurava regionalno/nacionalno tijelo – navodeći detaljno izbor kontrolora i njezine/njegove kvalifikacije. Po prijemu, centralno regionalno/nacionalno tijelo za odobravanje procijenit će dostavljene informacije i poslati potvrdu o odobrenju koja potvrđuje kontrolora projektnom partneru ako su svi kriteriji ispunjeni. Tek nakon prijema ove potvrde kontrolor može početi raditi kao kontrolor prve razine u okviru projekta, a prvi izdaci mogu biti prijavljeni i ovjereni.

4. Opis nacionalnih sustava kontrole u okviru MED programa

Ove su informacije samo sažetak glavnih značajki svakog nacionalnog sustava Prve razine kontrole. Pogledajte više detalja o postupku u informacijama koje će dostaviti nacionalna tijela.

1. CIPAR

Odabrani sustav kontrole	Decentralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Partneri predlažu unutarnjeg ili vanjskog neovisnog kontrolora, a njihov izbor mora ratificirati država članica prije prijave prvih izdataka. Zavod za planiranje osigurat će kontrolni popis prve razine kontrole za svakog korisnika. Korisnik će izabrati kontrolora kroz postupak javne nabave (ako se opredjeljuje za vanjskog kontrolora). Napominje se da se, prema nacionalnom postupku javne nabave, natječajna dokumentacija za projekte koje se sufinanciraju iz strukturnih fondova šalje Upravi za javne nabave Ciparske riznice radi provjere i obavijesti o usklađenosti s pravilima. Korisnik zatim dostavlja podatke o izabranom kontroloru zajedno s dokumentom kontrolne liste koji su potpisali korisnik i kontrolor zavodu za planiranje koji će ovlastiti kontrolora potvrđujući da kontrolor zadovoljava minimalne kriterije uključene u kontrolnu listu.
Kvalifikacije kontrolora	- Kontrolor mora pripadati relevantnoj profesionalnoj organizaciji

	- Kontrolor mora dovoljno poznavati engleski i grčki jezik kako bi mogao čitati i razumjeti dokumentaciju - Ako je kontrolor iz partnerske strukture, on mora pripadati jedinici neovisnoj o aktivnostima i financijama operacije - Kontrolor mora biti u mogućnosti dovršiti potvrdu u roku mjesec dana nakon prijema dokumenata
Kontrola troškova	Kontrolu troškova pokriva partner i smatra se dijelom proračuna projekta kao prihvatljivi izdatak.
Odgovorno tijelo	Zavod za planiranje Uprava za Strukturne fondove i Kohezijski fond Gospođa Despina Stavrou Računovođa 29 Avenue Byron 1409, Nicosia Cipar Tel.: +35722602847 Telefaks: +35722666810 dstavrou@treasury.gov.cy

2. ŠPANJOLSKA

Odabrani sustav kontrole	Decentralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Ako partner pripada upravi s neovisnom kontrolnom jedinicom za europske programe, ova služba može provjeriti izdatke u okviru MED programa, no taj sustav mora biti odobren centralno prije ovjeravanja prvih izdataka. Ostali partneri moraju predložiti neovisnog vanjskog kontrolora registriranog u Španjolskom službenom registru revizora (ROAC) i država članica mora potvrditi njihov izbor prije izrade prvog zahtjeva za plaćanjem. U oba slučaja, potvrde mora potvrditi Ministarstvo gospodarstva i financija.
Kvalifikacije kontrolora	U pogledu kontrolnih jedinica u javnoj upravi, njihov kontrolni sustav mora odobriti kontrolna jedinica Ministarstva gospodarstva i financija. Vanjski kontrolori moraju biti upisani u Španjolski službeni registar revizora (ROAC). U oba slučaja, potvrde mora potvrditi Ministarstvo gospodarstva i financija. Samo potvrde koje potvrdi Ministarstvo bit će uzete

	u obzir.
Kontrola troškova	Samo ako se koristi vanjski kontrolor, partner će platiti povezane troškove, te će oni biti uključeni u proračun projekta kao prihvatljivi trošak.
Odgovorno tijelo	Ministerio de Economía y Hacienda Dirección General de Fondos Comunitarios Paseo de la Castellana, 162 E-28046 Madrid Marian Uriarte +34 91 583 50 91 muriarte@sgpg.meh.es

3. FRANCUSKA

Odabrani sustav kontrole	Decentralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Svaki će korisnik izabrati kontrolora prema vademecumu i specifikacijama koje popuni nacionalno tijelo. Država članica neće uspostaviti uži popis kontrolora. Odabir kontrolora izvršit će korisnik pomoću poziva za podnošenje ponuda (u okviru zakona o nabavama za javne korisnike), osim u slučaju kada kontrolor dolazi iz iste strukture kada neovisnost mora biti zajamčena između korisnika usluge i službe zadužene za Prvu razinu kontrole. Korisnik će predložiti svoga kontrolora nacionalnom tijelu za odobrenje u roku tri mjeseca nakon odobrenja projekta.
Kvalifikacije kontrolora	- Kontrolori moraju biti računovodstveno tijelo; javno ili privatno, vanjsko ili unutarnje. - Kontrolor mora biti apsolutno neovisan o korisniku. Ako kontrolor pripada istoj strukturi ili organizaciji kao korisnik, onda oni ne smiju pripadati istoj službi (organizacijska shema će se osigurati). - Kontrolor mora biti upoznat s propisima Zajednice i mora imati iskustvo u kontroli europske dokumentacije. - Ako je moguće, kontrolor mora biti upoznat s nacionalnim propisima u području na koje se odnosi operacija. - Kontrolor mora govoriti i engleski i francuski jezik.
Kontrola troškova	Kontrolu troškova pokriva partner i integriraju se u projektni proračun kao prihvatljivi trošak. Ugovor između partnera i kontrolora dat će detalje o troškovima povezanim s provjeravanjem aktivnosti (bilo da je kontrolor javni ili privatni).
Odgovorno tijelo	Conseil Régional PACA

	Direction Générale Adjointe des Relations Internationales et des Affaires Européennes Mission Europe/Autorité nationale 27 place Jules Guesde 13 481 Marseille Cedex 20

4. GRČKA

Odabrani sustav kontrole	Centralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Mjerodavno tijelo (Jedinica prve razine kontrole Uprave za plaćanje) podržavaju kontrolori koji će biti primljeni samo za tu svrhu. Bit će kreiran Registar kontrolora. Kontrolor se imenuje za svakog projektnog partnera. Prije podnošenja njihove prijave, projektni partner/Vodeći partner treba zatražiti da im Jedinica prve razine kontrole Uprave za plaćanje dodijeli kontrolora. Nema potrebe da projektni partner čeka dodjelu kontrolora kako bi podnio svoj prijedlog. Kada se kontrolor odabere iz Registra, bit će potpisan ugovor koji određuje uloge ugovornih strana. Sve provjere potpisuje odgovorno tijelo.
Kvalifikacije kontrolora	Kontrolori moraju biti u Registru kontrolora.
Kontrola troškova	Troškove kontrole pokriva partner i integriraju se u projektni proračun kao prihvatljivi trošak. Osnova će za isplatu biti ugovor o uslugama.
Odgovorno tijelo	Single Paying Authority, First Level Control Unit 11, Navarchou Nikodimou, 10561 Athens, Greece Gosp. Christos Pouris Tel: 0030 2113 1500 471- 472, fax: 0030 213 1500 453 e-mail: pouris@m nec.gr

5. ITALIJA

Odabrani sustav kontrole	Decentralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Postoje dva modela: 1. Privatni partneri, kao i javni partneri koji se odluče za model 2 ispod, izravno će odabrati kontrolora, poštujući postupke i kriterije navedene od <i>Ragioniere Generale dello Stato</i> (Glavnog državnog računovođe i kontrolora Italije). 2. Za partnere s pravnim statusom javnog tijela (<i>Ente pubblico</i>), aktivnosti kontrole operacija ili dijelova operacija koje izvode

	mogu biti povjerene unutarnjim uredima za kontrolu, pod uvjetom da je osigurano razdvajanje funkcija s odgovornim uredima za provedbu operacija.
Kvalifikacije kontrolora	U slučaju prvog modela, kontrolori moraju imati posebne zahtjeve profesionalizma, časnosti i neovisnosti, te biti registrirani najmanje tri godine ili u <i>Albo dei Dottori Commercialisti e degli Esperti Contabili</i> ili u <i>Registro dei Revisori Contabili</i> prema <i>Decreto legislativo 27 gennaio 1992, br. 88</i>. Partneri sami moraju potvrditi da Kontrolori prve razine posjeduju gore navedene zahtjeve u vrijeme imenovanja pribavljanjem odgovarajuće dokumentacije, koja će se čuvati za slučaj mogućih daljnjih kontrola. Pogledajte talijanske zahtjeve za kontrolore prve razine.
Kontrola troškova	U opciji 1, troškove snosi partner/vodeći partner, te će biti prijavljeni kao prihvatljivi troškovi u projektu. U opciji 2, troškove će besplatno osigurati javno tijelo.
Odgovorno tijelo	Višestruko državno-regionalno povjerenstvo odgovorno je za osiguravanje nacionalne koordinacije i nadzor funkcioniranja sustava. Ovo Povjerenstvo također potvrđuje izbor neovisnih kontrolora od strane partnera. Kontakt osoba za MED program: Gospođa Mara Sori (Regija Toskana) mara.sori@regione.toscana.it E-mail adrese za slanje dokumentacije za provjeru kontrolora: mara.sori@regione.toscana.it; flc.tn.med@regione.toscana.it Faks: +39 055 438 4110

6. MALTA

Odabrani sustav kontrole	Centralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Potraživanja izdataka koja se podnose Jedinici za teritorijalnu suradnju na potvrđivanje na središnjoj razini moraju biti popraćena potvrdom koju izdaje kontrolor koji je u početku provjerio izdatke. Normalno, takvu ovjeru vrši vanjski kontrolor, no interni kontrolor može izvršavati tu zadaću sve dok je on/ona propisno kvalificiran/a i izjašnjava se da je izvan upravljanja i provedbe projekta.
Kvalifikacije kontrolora	Kontrolu na centralnoj razini provodit će djelatnici Jedinice za teritorijalnu suradnju.

Kontrola troškova	Usluga središnje kontrole je besplatna za malteške partnere. Što se tiče početnih provjera prije podnošenja Jedinici za teritorijalnu suradnju, rezultirajuće troškove pokrit će partner i bit će uključeni u proračun projekta kao prihvatljivi rashodi (troškovi osoblja za unutarnje kontrole i vanjska ekspertiza za vanjske kontrole).
Odgovorno tijelo	Jedinica za teritorijalnu suradnju Odjel za planiranje i koordinaciju prioriteta Ured predsjednika Vlade Valletta VLT 1210 Tel: 00356 2200 1150 Fax: 00356 2200 1141

7. PORTUGAL

Odabrani sustav kontrole	Decentralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Izbor kontrolora izvršit će korisnik pomoću poziva za podnošenje ponuda (u okviru zakona o nabavama za javne korisnike). Korisnik će predložiti svoga kontrolora nacionalnom tijelu za odobrenje u roku tri mjeseca nakon odobrenja projekta. Potvrde koje izda kontrolor ne mogu se smatrati završenim bez potvrde od strane države članice. Partner mora poslati zahtjev sa izvješćem kontrolora na <i>Instituto Financeiro par o Desenvolvimento Regional</i> (IFDR) i tek nakon potvrde od IFDR-a treba ga poslati Vodećem partneru i JTS-u
Kvalifikacije kontrolora	- Kontrolori moraju biti vanjsko računovodstveno tijelo - Kontrolor mora biti upoznat s propisima Zajednice i mora imati iskustvo u kontroli europske dokumentacije. - Kontrolor mora govoriti engleski jezik dovoljno da može čitati i razumjeti dokumentaciju - Kontrolor mora biti u mogućnosti da dovrši potvrdu u roku mjesec dana nakon prijema dokumenata
Kontrola troškova	Troškove kontrole pokriva partner i integriraju se u projektni proračun kao prihvatljivi trošak.
Odgovorno tijelo	Financijski institut za regionalni razvoj - Instituto Financeiro par o Desenvolvimento Regional (IFDR) Jedinica za operativno upravljanje Rua Da Alfândega nº 170, 3º - 1100-016 Lisboa 00351 21 8807060: 00351 21 08807079 interreg@interreg.gov.pt ; Francisca.cordovil@ifdr.pt Gđa. Francisca Cordovil - Voditeljica Jedinice

8. VELIKA BRITANIJA

Odabrani sustav kontrole	Centralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Centralizirani sustav kontrole
Kvalifikacije kontrolora	Centraliziranu kontrolu vršit će Ured glavnog revizora
Kontrola troškova	Troškove prve razine kontrole pokriva Vlada Gibraltara.
Odgovorno tijelo	Ured Glavnog revizora 23, John Mackintosh Square, Gibraltar G. J. Posso (Glavni revizor) Tel: 00 350 51137

9. SLOVENIJA

Odabrani sustav kontrole	Centralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Slovenija je uspostavila centralizirani sustav s jednom jedinicom na jednom mjestu u Ministarstvu okoliša i prostornog uređenja. Prva razina kontrole u Sloveniji provodi se u roku mjesec dana nakon predstavljanja potpune i točne dokumentacije, koja uključuje: originalne račune i dokumente slične dokazne vrijednosti, izvješće o aktivnostima, financijska izvješća, dodatne dokumente i materijale. Kontrolori obavljaju svoj posao sukladno dokumentima i predlošcima provedbe programa. Slovenske smjernice također će biti objavljene i sadržavat će informacije o svim programima u kojima Slovenija sudjeluje, kao i dokumente koje zahtijevaju nacionalni propisi. Od slovenskih se projektnih partnera traži da podnesu zahtjeve za provjeru najmanje dva puta godišnje.
Kvalifikacije kontrolora	Kontrolu vrše državni službenici.
Kontrola troškova	Kontrola je besplatna za slovenske projektne partnere i vodeće partnere.
Odgovorno tijelo	Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja Financijska služba - Prva razina kontrole Dunajska cesta 48 SI-1000 Ljubljana Gospođa Mojca Žmuc: mojca.zmuc@gov.si Gospođa Nada Hozjan: nada.hozjan@gov.si telefon: +386 1 478 7400 fax: +386 1 478 74 22

10. ALBANIJA

Odabrani sustav kontrole	Centralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Albanija je uspostavila centralizirani sustav s jednim Uredom za prvu razinu kontrole unutar Ministarstva financija (CFCU). Korisnici podnose financijska izvješća i izvješća o napretku Ministarstvu financija u roku 15 kalendarskih dana nakon datuma završetka svakog izvještajnog razdoblja. FLC ured dužan je osigurati da se troškovi koje su prijavili korisnici mogu potvrditi u roku 3 mjeseca, u slučaju da su financijska izvješća prihvatljiva, ili se dokumenti koji nedostaju podnesu prije isteka roka. Maksimalno 15 kalendarskih dana može se dati albanskim korisnicima da kompletiraju nedostajuće dokumente. Odbijanja: nakon 2. zahtjeva za nedostajuće dokumente. Odbijena izvješća mogu biti dovršena i priložena uz sljedeće izvješće. Smjernice će pripremiti Ministarstvo financija (CFCU) sukladno pravilima prihvatljivosti MED programa i albanskim nacionalnim propisima.
Kvalifikacije kontrolora	Kontrolu provodi Ministarstvo financija (uz potporu Višeg kontrolora prve razine i pomoćnika kontrolora prve razine)
Kontrola troškova	Kontrola je besplatna za albanske projektne partnere.
Odgovorno tijelo	Ministarstvo financija (CFCU) Adresa: Rruga e Elbasanit, Gdina e Thesarit Tirana (Albanija) Viši kontrolor prve razine (voditelj CFCU-a): Gospođa Anila Tanku e-mail: atanku@minfin.gov.al Telefon: 00355682030013 Pomoćnik kontrolora prve razine: Gospođa Enkelejda Kokthi e-mail: ekokthi@minfin.gov.al Telefon: +355 4 2 451 179

11. BOSNA I HERCEGOVINA

Odabrani sustav kontrole	Centralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Provjeru izdataka vršit će Sektor za financiranje Programa i projekata pomoći EU-a – Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje (CFCU) pri Ministarstvu financija i trezora. Dakle, CFCU će preuzeti odgovornost za izdavanje deklaracije o potvrđivanju troškova.

	Korisnici podnose financijsko izvješće i izvješće o napretku CFCU-u u roku 15 kalendarskih dana nakon datuma završetka svakog izvještajnog razdoblja. Prosječno trajanje izdavanja izjave o potvrđivanju troškova je između 20-30 kalendarskih dana, u slučaju da su financijska izvješća prihvatljiva, ili se dokumenti koji nedostaju podnesu prije isteka roka. Maksimalno 8 kalendarskih dana može se dati BH. korisnicima da kompletiraju nedostajuće dokumente. Kašnjenja u potvrđivanju: u slučaju da projektni partneri Bosne i Hercegovine ne mogu kompletirati nedostajuće dokumente prije isteka roka. Odbijanja: nakon 2. zahtjeva za nedostajuće dokumente. Odbijena izvješća mogu biti dovršena i podnesena uz sljedeće izvješće. Smjernice će pripremiti CFCU sukladno pravilima prihvatljivosti Programa MED i nacionalnim propisima BiH.
Kvalifikacije kontrolora	Kontrolore prve razine zaposlit će Ministarstvo financija i trezora
Kontrola troškova	Kontrola je besplatna za projektne partnere Bosne i Hercegovine.
Odgovorno tijelo	Ministarstvo financija i trezora BiH Sektor za financiranje Programa i projekata pomoći EU-a - Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje (CFCU) Adresa: Trg BiH 1, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina Vera Letica, Voditeljica CFCU-a e-mail: vletica@trezorbih.gov.ba Telefon: +387 33 703 024 Fax: +387 33 703 138

12. HRVATSKA

Odabrani sustav kontrole	Centralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Kontrolu provodi Uprava za proračun i financije u Ministarstvu regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva (MRRŠVG). Korisnici podnose financijsko izvješće i izvješće o napretku Upravi za proračun i financije MRRŠVG-a u roku 15 kalendarskih dana nakon datuma završetka svakog izvještajnog razdoblja. Prosječno trajanje izdavanja izjave o potvrđivanju troškova je između 20 i 30 kalendarskih dana, u slučaju da su financijska izvješća prihvatljiva, ili se dokumenti koji nedostaju podnesu prije isteka roka. Maksimalno 8 kalendarskih dana

	može se dati hrvatskim korisnicima da kompletiraju nedostajuće dokumente. Odbijanja: nakon 2. zahtjeva za nedostajuće dokumente. Odbijena izvješća mogu biti dovršena i podnesena uz sljedeće izvješće. Smjernice za kontrolu pripremit će Uprava za proračun i financije sukladno pravilima prihvatljivosti Programa MED i nacionalnim propisima Hrvatske
Kvalifikacije kontrolora	Kontrolori zaposleni u Upravi za proračun i financije provest će provjeru izdataka i bit će odgovorni za izdavanje deklaracije o potvrđivanju izdataka.
Kontrola troškova	Kontrola je besplatna za hrvatske partnere.
Odgovorno tijelo	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva Adresa: Trg kralja Petra Krešimira IV, 10 000 Zagreb Olja Georis, Heinzelova 69, 10 000 Zagreb e-mail: olja.romanec@mrrsvq.hr Telefon: +385 1 6391962 Fax: +385 1 6391993

13. CRNA GORA

Odabrani sustav kontrole	Centralizirani sustav kontrole
Opis sustava	Prvu razinu kontrole provodit će Ministarstvo financija Crne Gore (MF), Sektor za financiranje i ugovaranje Fondova pomoći EU-a (CFCU). Rok za podnošenje izvješća o napretku i financijskih izvješća crnogorskih projektnih partnera CFCU-u (Ministarstvo financija) je 21 kalendarski dan nakon datuma završetka svakog izvještajnog razdoblja. Rok za izdavanje izjave o potvrđivanju troškova je 21 kalendarski dan. U slučaju da izvješća o napretku i financijska izvješća nisu prihvatljiva, ili priloženi dokumenti nedostaju, projektnim partnerima može se dati rok od 7 kalendarskih dana da kompletiraju nedostajuće dokumente. Kašnjenja u potvrđivanju nastaju u slučaju da projektni partneri ne mogu kompletirati nedostajuće dokumente prije isteka roka. Njima se može dati dodatni rok od 7 kalendarskih dana da kompletiraju nedostajuće dokumente. Odbijanja: nakon 2. zahtjeva za nedostajuće dokumente. Odbijena izvješća mogu biti dovršena i podnesena uz sljedeće izvješće. Smjernice će pripremiti CFCU sukladno pravilima prihvatljivosti Programa MED i nacionalnim propisima Crne Gore.

Kvalifikacije kontrolora	Kontrolore će zaposliti MF kao državne službenike na pozicijama u CFCU-u. Oni će provesti provjeru izdataka, te će biti odgovorni za izdavanje izjave o potvrđivanju izdataka.
Kontrola troškova	Kontrola je besplatna za crnogorske partnere.
Odgovorno tijelo	Ministarstvo financija Crne Gore Sektor za financiranje i ugovaranje Fondova za pomoć EU-a (CFCU) Adresa: Novaka Miloševa 6, 81000 Podgorica, Crna Gora Nataša Kovačević, pomoćnik ministra/PAO e-mail: natasa.kovacevic@mf.gov.me Telefon: +382 20 230 630 Fax: +382 20 230 622

5. Uloga i zadaće kontrolora

Kontrolor, unutarnji ili vanjski, mora osigurati da su sve aktivnosti i troškovi dovršeni sukladno nacionalnim propisima i propisima zajednice o prihvatljivosti. Projektni partneri stoga uvijek trebaju provjeriti nacionalne smjernice kako bi bili sigurni da su odnosni troškovi prihvatljivi.

Kontrolori prve razine će:

- Potvrditi izdatke načinjene od strane kontroliranog projektnog partnera;
- Potvrditi sadržaj aktivnosti i financija partnerovog izvješća
- Izraditi izvješće i kontrolnu listu o izvršenoj kontroli (primjer kontrolne liste nalazi se u Dodatku I.)
- Potpisati deklaraciju o potvrđivanju izdataka

Potpisivanjem deklaracije o potvrđivanju izdataka, kontrolor provjerava sve tražene stavke i izjavljuje da su sredstva pravilno korištena. Ova se izjava treba temeljiti na odgovarajućim provjerama, kao i na izvješću o kontroli.

Odjeljak "Prihvatljivi izdaci" i Dodatak I. (primjer kontrolne liste) sadrži izbor mogućih provjera i referenci koje imaju za cilj razjasniti značenje stavova deklaracije o potvrđivanju izdataka i djeluju kao vodič za kontrolore.

Kontrolor je odgovoran za metode i tehnike vlastite kontrole sukladno nacionalnim propisima o kontroli. Međutim, MED projekt mora naglasiti sljedeće točke za kontrolore:

- Strogo poštivanje klauzula Ugovora o subvenciji i mogućih amandmana i dokumenata određenih istim (naročito Prijavni obrazac, odluka o odobrenju od Odbora za odabir i Sporazum o partnerstvu)
- Strogo ispunjavanje sljedećih mjera zajednice:
 - ◆ Uredba Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. godine kojom se utvrđuju opće odredbe o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i kohezijskom fondu, s dopunama
 - ◆ Uredba (EZ) br. 1080/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o Europskom fondu za regionalni razvoj, s dopunama
 - ◆ Uredba Komisije (EZ) br. 1828/2006 od 8. prosinca 2006. kojom se utvrđuju pravila za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 koja utvrđuje opće odredbe o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i kohezijskom fondu te Uredbe (EZ) br. 1080/2006 Europskog parlamenta i Vijeća o Europskom fondu za regionalni razvoj, s dopunama
 - ◆ Direktiva 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o koordinaciji postupaka za dodjelu ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama, s dopunama
 - ◆ Pravila Zajednice o horizontalnim politikama Zajednice, kao što su pravila o tržišnom natjecanju, državnoj pomoći, zaštiti, jednakim mogućnostima između muškaraca i žena i javnim nabavama
- Usklađenost s uputama MED Operativnog programa i Vodiča za provedbu Programa.

Za IPA partnere:

- ◆ Uredba Komisije (EZ) br. 1085/2006 od 17. srpnja 2006. kojom se uspostavlja Instrument pretprijetne pomoći (IPA)
- ◆ Uredba Komisije (EZ) br. 718/2007 od 12. lipnja 2007. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br.

1085/2006 kojom se uspostavlja Instrument predpristupne pomoći (IPA) s dopunama

- ♦ Odluka Komisije C (2007) 2034 o pravilima i postupcima koji se primjenjuju na ugovore o uslugama, robama i radovima koji se financiraju iz općeg proračuna Europskih zajednica za potrebe suradnje s trećim zemljama
- ♦ Praktični vodič za postupke ugovaranja za vanjske aktivnosti EU-a (u daljnjem tekstu: PRAG).

6. Postupak prijavljivanja troškova

Vodeći partner mora poslati Izvješće o napretku JTS-u za svako šestomjesečno razdoblje. Ovo izvješće mora biti poslano JTS-u roku dva mjeseca nakon završetka izvještajnog razdoblja.

Ovo će izvješće sadržavati izvješće o aktivnostima, kao i financijsko izvješće:

- Izvješće o aktivnostima sadrži podatke o napretku aktivnosti, kao i usporedbu između prvobitno predviđenih ciljeva i postignutih ciljeva. Ono također uključuje bilo koju relevantnu dokumentaciju koja odgovara tehničkoj realizaciji.
- Financijsko izvješće sadrži precizno sažeto izvješće svih nastalih, plaćenih i potvrđenih troškova u vrijeme između dva uzastopna izvješća.

Redoslijed je kako slijedi:

Svi partneri moraju koristiti aplikaciju PRESAGE CTE za unos svih dovršenih aktivnosti i rashoda načinjenih u promatranom periodu. Ovaj alat, koji je razvio DIACT za francusko Upravljačko tijelo u programima europske teritorijalne suradnje, jedini je alat za upravljanje MED Programom.

PRESAGE CTE povezuje sve organizacije upravljanja (Upravljačko tijelo i Zajedničko tehničko tajništvo, Tijelo za ovjeru, nacionalne vlasti, kontrolori prve razine, korisnici). To je alat za upravljanje operacijama i praćenje, koristi se za analizu i evaluaciju programa zajednice i, iznad svega, to je alat za kontrolu. Koristi se za praćenje svih aktivnosti u svim fazama, od prijedloga projekta sve do njegovog završetka.

Kada partner unese sve podatke o aktivnostima i troškovima referentnog razdoblja u PRESAGE CTE, on mora obavijestiti o tome Vodećeg partnera radi potvrđivanja u PRESAGE CTE i svoga kontrolora prve razine nakon isteka od šestomjesečnog izvještajnog razdoblja. Svi računi, dokazi o plaćanju i bilo koji drugi dokument pravljanja za prijavljene izdatke moraju biti dostupni kontroloru prve razine.

Zatim, kao što je navedeno, kontrolor treba provjeriti utemeljenost prijavljenih izdataka, isporuku odnosnih proizvoda i usluga prema Prijavnom obrascu, računovodstvenu preciznost prijavljenih troškova i njihovu usklađenost s propisima zajednice i nacionalnim propisima. Provjera jednako treba sadržavati postupak za izbjegavanje ponovljenog financiranja istih troškova.

Kontrolor će imati korisničko ime i lozinku za pristup aplikaciji PRESAGE CTE, a time i svim informacijama danim od partnera. Kontrolor mora potvrditi prihvatljive iznose i može uključiti i primjedbe u svezi s iznosima koji se smatraju neprihvatljivim. Konačno, on/ona će koristiti PRESAGE CTE za evidentiranje činjenice da je on/ona proveo/la prvu razinu kontrole, a zatim popuniti i tiskati deklaraciju o potvrđivanju izdataka kako bi je datirao, potpisao i stavio službeni pečat.

Čim su izvješće o kontroli i deklaracija o potvrđivanju izdataka spremni, oni će biti poslani partneru koji će ih, pak, poslati Vodećem partneru. Kopija ovih dokumenata poslana Vodećem partneru također se mora čuvati u prostorijama partnera.

U nekim državama članicama, partneri moraju poslati kopiju potvrde koju izda kontrolor kao i izvješće o kontroli nacionalnom tijelu mjerodavnom za prvu razinu kontrole kako bi se dovršio postupak potvrđivanja. Ovo potvrđivanje od strane nacionalnih tijela mora biti uključeno u roku predviđenom člankom 16.2 Uredbe 1080/2006. Tek nakon potvrde mjerodavnog državnog tijela, partner može poslati potvrdu svom Vodećem partneru. Države članice o kojima je riječ dat će dodatne informacije o tome.

Vodeći partner mora čekati završetak unosa svih podataka o partnerskim aktivnostima i troškovima kao i prijem kontrolnih izvješća i deklaracija o potvrđivanju izdataka prije podnošenja konsolidiranog izvješća o napretku za referentno razdoblje Zajedničkom tehničkom tajništvu u roku dva mjeseca nakon završetka šestomjesečnog izvještajnog razdoblja (izvješće o aktivnostima + financijsko izvješće + sva izvješća o kontroli i sve deklaracije o potvrđivanju izdataka za partnere uredno potpisani od strane kontrolora +, po potrebi, atesti potpisani od strane nacionalnog tijela.)

Precizni rokovi za podnošenje izvješća o napretku Zajedničkom tehničkom tajniku definirani su Ugovorom o subvenciji. Ovi rokovi također utječu na raspored kontrole tako da provjere moraju biti završene dovoljno vremena prije podnošenja izvješća o napretku.

Zajedničko tehničko tajništvo Programa MED:

- prima povremena izvješća o napretku koja je prikupio Vodeći partner
- provjerava relevantnost aktivnosti koje se provode
- provjerava usklađenost prema Prijavnom obrascu, uključujući troškove i resurse i prihvatljivost troškova
- osigurava da se poštuju europske politike
- provjerava sve troškove projektnih partnera po prijemu kopija potvrda o kontroli od svakog partnera i prema popisu dokumenata o plaćanju koji se koriste tijekom razdoblja (vrsta dokumenta i datum plaćanja) koji pripadaju financijskim izvješćima
- osigurava fizički završetak koristeći elemente Prijavnog obrasca (izvješća, elaborati itd.)
- provjerava metode ispunjavanja obveza promocije EU financiranja (fotografije, komunikacijski alati, novinski članci i sl.)

Programsko Upravljačko tijelo:

- osigurava preciznost zahtjeva za plaćanjem i utvrđuje iznos subvencije koja će biti plaćena sukladno uvjetima Ugovora o subvenciji (stopa i maksimalni iznos subvencije), sukladno ukupnim potvrđenim i provjerenim izdacima
- nakon provjere, prenosi zahtjev za plaćanjem Tijelu za ovjeru
- osigurava planirane nastavke ovih provjera u slučaju nepravilnosti
- obavlja provjere na licu mjesta, u suradnji, po potrebi, sa Zajedničkim tehničkim tajništvom

Svi se ove zadaće iskazuju u aplikaciji PRESAGE CTE.

Tijelo za ovjeru izrađuje nalog za plaćanje i plaćanje će izvršiti ured za depozite i konsignaciju vodećim partnerima. U slučaju IPA partnera, Tijelo za ovjeru izvršit će plaćanje relevantne IPA kvote izravno na račun IPA partnera.

Stanje prijenosa i uplate unosi u aplikaciju PRESAGE CTE svako relevantno tijelo.

7. Prihvatljivi troškovi

Mjerodavna nacionalna pravila koja dogovore zemlje članice koje sudjeluju u operativnom programu u okviru cilja Europske teritorijalne suradnje primjenjuju se za utvrđivanje prihvatljivosti izdataka osim ako su utvrđena pravila Zajednice.

IPA partneri moraju se pozvati na članke 34. i 89. Uredbe Komisije (EZ) br. 718/2007 i izmjene i dopune i na relevantna nacionalna pravila o prihvatljivosti troškova.

Kontrolori moraju nastaviti sa značajnim provjerama kako bi potvrdili prihvatljivost iznesenih troškova, naročito s obzirom na stvarnost plaćanja, potvrđujući da oni nisu već nadoknađeni, da su potkrijepljeni odgovarajućim opravdanjima, da je odobreni iznos precizan i usklađen s projektnim računima i da se taj iznos u potpunosti može pripisati projektu (kao dio radnog plana).

Kako bi bili prihvatljivi, svi troškovi moraju, dakle:

- biti stvarno isplaćeni
- imati veze s ciljem djelovanja
- pripadati odobrenom Prijavnom obrascu
- biti ostvareni i plaćeni u vremenskim rokovima navedenim u Ugovoru o subvencioniranju
- biti razumni, opravdani i koherentni s uobičajenim internim propisima partnera
- biti podržani potvrdama, računima ili ekvivalentnim računovodstvenim dokumentima
- poštovati pravila javne nabave

Kao i ova ključna načela, primjenjuje se određeni broj detaljnih propisa o prihvatljivosti:

7.1 Proračunske linije

Troškovi osoblja

Troškovi osoblja su troškovi stvarnog vremena rada osoba koje neposredno obavljaju rad u okviru projekta i izravno su zaposleni od partnera.

Svi troškovi osoblja moraju se temeljiti na stvarnim troškovima, podržani odgovarajućom dokumentacijom i izračunavaju se na sljedećoj osnovi:

- Naplaćeni troškovi naknada trebaju se uzeti iz računa plaća i trebaju biti ukupno bruto plaća plus poslodavčev dio socijalnih naknada. Troškovi naknada moraju se izračunavati pojedinačno za svakog zaposlenika i moraju se temeljiti na mjesečnoj potvrdi o plaći.
- Radno vrijeme mora biti evidentirano tijekom trajanja akcije. Procjene radnih sati/dana nisu prihvatljive.

Sljedeće informacije moraju biti na vremenskim listama:

- biti popunjene posebice za svakog zaposlenika i djelatnika koji su uključeni u projekt;
- sadržavati podatke na mjesečnoj osnovi o odrađenim satima za projekt;
- navesti ukratko aktivnosti obavljane u okviru projekta;
- podaci o ukupnom broju radnih sati mjesečno za projekt;
- biti potpisani od zaposlenika i njegovog nadređenog.

Troškovi osoblja za zaposlenike koji rade s nepunim radnim vremenom u projektu moraju se izračunati na temelju satnice i sati rada za projekt. Izračun ove satnice mora biti sukladan nacionalnim pravilima, temeljiti se na stvarnoj godišnjoj/mjesečnoj plaći prije oporezivanja, i temeljiti se na ukupnom broju dana i sati rada.

Primjer

Mjesečna plaća prije poreza: 2.000,00 EUR

Sati rada za projekt: 116

Sati rada izvan projekta: 60

Sati rada ukupno: 176

Satnica: $2.000 \text{ EUR} / 176 = 11.36 \text{ EUR}$

Troškovi osoblja vezani uz projekt: $116 \times 11.36 \text{ eura} = 1.318.18 \text{ EUR}$

Prihvatljivi troškovi: 1,318.18 EUR

Budući da su neke države utvrdile nacionalne granice na postotak ukupnog proračuna dodijeljen pod proračunskom linijom "troškovi osoblja" i da svaka država definira specifične kriterije za utvrđivanje izdataka koji se mogu uzeti u obzir kao troškovi osoblja prema relevantnim nacionalnim propisima, projektni partneri i kontrolori prve razine trebaju uvijek koristiti relevantna nacionalna pravila o prihvatljivosti. Mjerodavna nacionalna pravila koja su dogovorile države članice u operativnom programu u okviru cilja europske teritorijalne suradnje primjenjuju se za utvrđivanje prihvatljivosti izdataka, osim gdje su utvrđena pravila Zajednice.

Sljedeća dokumentacija mora se dostaviti kontroloru prve razine:

- platne liste ili drugi računovodstveni dokumenti u kojima se troškovi osoblja mogu jasno pronaći;
- dokazi o isplatama
- evidencije radnog vremena
- ugovori o zapošljavanju/radu
- Bilo koji drugi dokument koji kontrolor prve razine može zahtijevati radi provjere usklađenosti s nacionalnim propisima.

Trajna dobra

Trajna dobra fakturirana na projekt moraju biti neophodna za provedbu projekta i koristiti se samo za taj cilj. Prema članku 53. - Amortizacija - Uredbe (EZ) br. No 1828/2006 koja utvrđuje pravila za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1080/2006 i Uredbe (EZ) br. 1083/2006, "troškovi amortizacije imovine koja se može amortizirati a koja se izravno koristi za rad, a nastali u razdoblju njegovog sufinanciranja, prihvatljivi su, pod uvjetom da stjecanje imovine nije prijavljeno kao prihvatljivi izdatak".

Kao što je već spomenuto u prethodnoj točki vezanoj uz izdatke dodijeljene pod proračunskom linijom "Troškovi osoblja", na državama je da jasno definiraju slučajeve kada se troškovi trajnih dobara mogu zaračunati na projekt sa svojom punom cijenom a kada se, umjesto toga, primjenjuje pravilo o amortizaciji. Ako se primjenjuje ovaj drugi slučaj, deklaracija troškova za trajna dobra podliježe nacionalnim računovodstvenim pravilima o amortizaciji.

Kao opće pravilo, puni troškovi trajnih dobara mogu se zaračunati na projekt samo kada se može jasno dokazati da je trajno dobro neophodno za pravilno obavljanje djelatnosti

predviđene projektom i da bi bilo nemoguće postići ciljeve projekta bez dotičnih trajnih dobara.

U slučaju da se **primjenjuje amortizacija**, treba uzeti u obzir sljedeća opća pravila:

Ako je plan amortizacije kraći od ili jednak trajanju projekta, može se prijaviti globalni trošak trajnih dobara. Ako je plan amortizacije dulji od trajanja projekta, može se prijaviti samo naknada za amortizaciju koja odgovara svakom izvješću o napretku. Za dobra koja se već koriste u organizaciji, može se prijaviti samo naknada za amortizaciju koja odgovara svakom izvješću o napretku.

Ako se roba (bilo nova ili stara) ne koristi isključivo za potrebe projekta, samo udio naknade za amortizaciju može se pripisati projektu. Taj udio mora biti izračunat na opravdan i pravedan način.

Troškovi trajnih dobara prihvatljivi su pod sljedećim uvjetima:

- ne smiju se u potpunosti financirati iz bilo kojeg drugog financijskog instrumenta (npr. europskog, međunarodnog, nacionalnog ili regionalnog)
- moraju poštivati relevantna pravila javne nabave.

Svako sufinancirano ulaganje i dobra moraju biti sukladni uvjetima pravila informiranja i promocije utvrđenim u Uredbi Komisije (EZ) br. 1828/2006 i Programa.

Sljedeća dokumentacija stoga mora biti dostavljena kontroloru prve razine:

- Dokaz o usklađenosti s pravilima o javnoj nabavi na razini EU i na nacionalnoj razini u slučaju kupnje trajnih dobara.
- Računi koji se odnose na kupnju trajnih dobara s njihovom punom cijenom.
- Dokaz o usvojenom planu amortizacije za svaki element.
- način izračuna za pripisivanje udjela naknade za amortizaciju za projekt, u slučaju da projekt samo djelomice koristi te robe;
- Dokazi o plaćanju,
- Bilo koji drugi dokument koji bi mogao zatražiti kontrolor prve razine radi provjere usklađenosti s nacionalnim propisima.

Potrošne robe

Troškovi potrošnih roba odnose se na kupovinu sve robe čije je trajanje do jedne godine. Stoga cijena ove opreme ne podliježe amortizaciji (primjerice, niska vrijednost imovine). Ti troškovi moraju biti neophodni za provedbu projekta.

Sljedeća dokumentacija mora biti dostavljena kontroloru prve razine:

- Fature ili drugi ekvivalentni računovodstveni dokumenti koji su izravno vezani uz projekt
- Dokazi o plaćanju
- Bilo koji drugi dokument koji bi mogao zatražiti kontrolor prve razine radi provjere usklađenosti s nacionalnim propisima.

Putovanja i smještaj

U ovoj proračunskoj liniji, sljedeći su izdaci prihvatljivi:

- Putni troškovi koji su izravno vezani uz bitnu i učinkovitu isporuku projekta i pokrivaju

putovanja ekonomskom klasom javnim prijevozom. Kao opće pravilo, mora se koristiti najekonomičniji način prijevoza;

- Troškovi smještaja ako su povezani troškovi unutar državnih limita;
- Naknade dnevnica za osoblje projekta nastale na putovanju u svezi s radom projekta. Naknade dnevnica ne smiju prelaziti uobičajene dnevnice javnih tijela države projektnog partnera i moraju biti sukladne pravilima koja se primjenjuju u toj državi. Usprkos pravnom statusu projektnog partnera, stope naknade dnevnica javnih tijela moraju se poštivati.

Za putne troškove, sljedeća dokumentacija mora biti dostavljena kontroloru prve razine:

- dnevni red/program sastanka/događaja
- izvješće o putovanju ili ekvivalentan dopis
- originalne karte i svi drugi originalni dokumentarni dokazi putovanja (npr. zrakoplovne propusnice, računi/ drugi ekvivalentni dokumenti za smještaj, u slučaju elektronskih karti bez njihove standardne zrakoplovne karte, e-mail s brojem rezervacije služi kao dokaz i sl.)
- dokazi o plaćanju
- bilo koji drugi dokument koji bi mogao zatražiti kontrolor prve razine radi provjere usklađenosti s nacionalnim propisima.

Ti troškovi moraju biti uključeni u odgovarajućoj proračunskoj liniji (vanjski stručnjaci) ako uključuju osobe koje nisu izravno zaposlene kod projektnih partnera.

Troškove putovanja izvan MED područja moraju unaprijed odobriti Zajedničko tehničko tajništvo i Upravljačko tijelo.

Usluge (osim vanjskih stručnjaka)

Ova se kategorija odnosi na troškove za dobavljače usluga i roba (pismeni prijevodi, usmeno prevođenje, organizacija sastanaka, prostorije, ugostiteljske usluge za događaje i sl.).

Kada te usluge imaju izravnu vezu s troškovima promocije, moguće je birati između proračunske linije "usluge" i proračunske linije "promocija" ovisno o proračunskim potrebama.

Pravila javne nabave poštovat će se prilikom odabira kompanije ili osoba koje pružaju povezane usluge.

Sljedeća dokumentacija mora se dostaviti kontroloru prve razine:

- Dokaz o usklađenosti s pravilima o javnoj nabavi na razini EU-a i nacionalnoj razini
- Ugovori za vanjske usluge zajedno s odgovarajućom dokumentacijom kojom se potvrđuje da su ispoštovana pravila javne nabave
- Računi ponuđača usluga/roba i dokazi o uplati
- Bilo koji drugi dokument koji bi mogao zatražiti kontrolor prve razine radi provjere usklađenosti s nacionalnim propisima

Vanjski stručnjaci

Troškovi za rad koji obavljaju neovisni konzultanti ili stručnjaci prihvatljivi su samo ako je rad bitan za projekt i troškovi su opravdani, a specifičan posao ne može se obaviti interno. Troškovi moraju biti plaćeni na temelju ugovora i prema računima vanjskim davateljima usluga koji su sklopili podugovore za obavljanje određenih zadataka projekta (npr. studije i istraživanja, prijevod, upravljanje ili kontrola projekta, ako su podugovoreni itd.).

Troškovi putovanja i smještaja vanjskih stručnjaka moraju biti uključeni u proračunskoj liniji za vanjske stručnjake.

Odgovornost Partnera je osigurati da se poštuju pravila javne nabave u odabiru kompanije ili osobe koja pruža vanjsku ekspertizu i da se ugovori dodjeljuju po normalnim tržišnim cijenama.

Vanjski konzultant nije dio projektnog partnerstva i troškovi ne smiju biti uključeni u troškove osoblja. S druge strane, partneri ne mogu naplatiti konzultantsku stopu drugim projektnim partnerima za usluge ili radove obavljene tijekom provedbe projekta. Trebaju biti evidentirani pod proračunskom linijom 'Troškovi osoblja' relevantnog partnera.

Troškovi vezani uz realizaciju prve razine kontrole moraju biti uključeni u ovu troškovnu kategoriju kad te provjere provode vanjski kontrolori. Ako te provjere provode unutarnji kontrolori, nastali troškovi moraju biti upisani pod linijom proračuna "Troškovi osoblja" ako partnerova država članica smatra da su ti troškovi prihvatljivi.

Vanjska ekspertiza u svezi sa specifičnim aktivnostima kao što su razvoj internet stranica ili komunikacija treba evidentirati pod proračunskom linijom "Promocija, informacije i publikacije".

Sljedeća se dokumentacija mora dostaviti kontroloru prve razine:

- Dokaz o usklađenosti s pravilima o javnoj nabavi na razini EU-a i nacionalnoj razini
- Ugovori za vanjske usluge zajedno s odgovarajućom dokumentacijom kojom se potvrđuje da su ispoštovana pravila javne nabave
- Računi vanjskih konzultanata i dokazi o uplati
- Bilo koji drugi dokument koji bi mogao zatražiti kontrolor prve razine radi provjere usklađenosti s nacionalnim propisima

Promocija, informacije i publikacije

Troškovi izravno vezani uz promociju projekta bit će evidentirani u ovoj proračunskoj liniji. Ona obuhvaća Internet stranice, organizaciju događaja, promotivni materijal i tiskane publikacije. Pravila javne nabave moraju se poštovati prilikom odabira kompanije ili osobe odgovorne za ovu zadaću.

Sljedeća dokumentacija mora se dostaviti kontroloru prve razine ako te aktivnosti provode vanjski pružatelji usluga:

- Dokaz o usklađenosti s pravilima o javnoj nabavi na razini EU-a i nacionalnoj razini
- Ugovori za vanjske usluge zajedno s odgovarajućom dokumentacijom kojom se potvrđuje da su ispoštovana pravila javne nabave
- Računi ponuđača usluga/roba i dokazi o uplati
- Bilo koji drugi dokument koji bi mogao zatražiti kontrolor prve razine radi provjere usklađenosti s nacionalnim propisima

Opći troškovi

U okviru MED programa, opći su troškovi ograničeni na najviše 7% ukupnog prihvatljivog proračuna projekta.

Opći su troškovi prihvatljivi sve dok su utemeljeni na stvarnim troškovima – stvarno plaćenim – izravno vezanim za provedbu projekta. Paušalni iznosi, ukupne procjene ili neopravdani izračuni nisu dozvoljeni.

Prema članku 52. – Opći troškovi - Uredbe (EZ) br. 1828/2006 kojom se utvrđuju pravila provedbe Uredbe Vijeća (EZ) br. 1080/2006 i Uredbe (EZ) br. 1083/2006, "Opći su troškovi prihvatljivi pod uvjetom da su utemeljeni na stvarnim troškovima proizašlim iz provedbe odnosnog projekta ili o prosječnim stvarnim troškovima vezanim uz aktivnosti istog tipa".

Tako su i opći troškovi koji se mogu 100% izravno zaračunati na projekt i opći troškovi koji se mogu zaračunati na projekt samo djelomice kroz metodu pro rata izračuna prema pravičnoj, jednakoj i opravdanoj metodi (sukladno općenito prihvaćenim računovodstvenim načelima) prihvatljivi.

Prema članku 13. Uredbe (EZ) br. 1080/2006 i pozivajući se na članak 56. (4) Uredbe (EZ) br. 1083/2006 na državama je da odluče mogu li se i 100% izravno naplativi opći troškovi i pro rata opći troškovi smatrati prihvatljivim.

IPA projektni partner prijaviti će opće troškove također na temelju stvarnih troškova. Svi prijavljeni opći troškovi trebaju biti izravno povezani s projektom i opravdani. U sklopu projektnog partnerstva, IPA partneri prate s Vodećim partnerom da se gornji limit od 7% troškova poštuje.

Opći troškovi uključuju stavke kao što su:

- Najam prostorija
- Struja, grijanje
- Fotokopiranje
- Poštarina
- Telefon, faks, internet
- Uredski materijal
- Ostali administrativni troškovi izravno vezani uz provedbu projekta

Partneri mogu koristiti izračun ukupnih općih troškova njihove organizacije, kao i skalu distribucije povezanu s partnerovim osobljem uključenim u projekt. Taj bi omjer trebao biti pravilno dokumentiran i periodično revidiran.

Sljedeća dokumentacija mora se dostaviti kontroloru prve razine:

- Računi
- Objašnjenje obročne metode obračuna općih troškova
- Popis stavki troškova koji su uključeni u obračun troškova
- Dokazi o plaćanju
- Bilo koji drugi dokument koji bi mogao zatražiti kontrolor prve razine radi provjere usklađenosti s nacionalnim propisima.

Ostalo

Izdaci koji nisu gore navedeni, svojstveni projektu, navedeni su detaljno u proračunu. Ovi će se troškovi uzeti u obzir ako su sukladni odobrenom proračunu, ako su dokumentirani na analitički način i ako poštuju nacionalna pravila i pravila EU-a.

Ova kategorija uključuje i nefinancijske doprinose (neplaćeni volonterski rad). Neplaćeni volonterski rad je prihvatljiv kao nefinancijski doprinos sve dok se ekvivalentna vrijednost može izračunati sukladno indikativnim stopama naknade po satu/danu za jednak rad. Mogu se zahtijevati samo ako su uključeni u odobreni Prijavni obrazac.

U slučaju fondova programa IPA-a, nefinancijski se doprinos ne smatra prihvatljivim izdatkom.

7.2 Ostali kriteriji prihvatljivosti

Stopa sufinanciranja

Maksimalna stopa ERDF financiranja za svaku državu članicu kreće se od 75% (partneri iz Španjolske, Francuske, Velike Britanije, Grčke, Italije, Portugala) do 85% (partneri sa Cipra, iz Malte, Slovenije) prihvatljivih troškova projekta.

Stopa se može izmijeniti u slučaju relevantnosti državnih potpora projektnog partnera.

O maksimalnom doprinosu ERDF-a dodijeljenom za projekt odlučuje Odbor za odabir i naveden je u Ugovoru o sufinanciranju ERDF-a. Taj se iznos neće mijenjati, osim ako Odbor za odabir donese novu odluku. Svako izvješće o napretku mora poštivati ERDF stope sufinanciranja po partneru.

Maksimalna stopa za IPA subvencije iznosi 85%.

Pripremni troškovi

Troškovi vezani uz izradu sadržaja projekta i Prijavnog obrasca prihvatljivi su za projekte koje je definitivno odobrio Odbor za odabir. Aktivnosti koje se financiraju moraju imati izravnu i dokazivu vezu s razvitkom projekta. Ovi troškovi mogu uključivati: osoblje, vanjske stručnjake, putne troškove i naknade, sastanke, sudjelovanje u forumu za pretraživanje MED partnera, konzultacije s članovima JTS-a ili Nacionalnim kontaktnim točkama itd.

Pripremni troškovi nisu određena proračunska linija (to je bio slučaj u prethodnom razdoblju) već su uključeni u određenu Komponentu (Komponenta 0, neobvezna). Pripremni troškovi moraju biti detaljno opisani u prijavnim obrascu i razloženi na iste proračunske kategorije kao i druge komponente projekta.

Pripremni troškovi moraju biti angažirani i fakturirani između 1. siječnja 2007. i datuma podnošenja konačnog Prijavnog obrasca. Povezane uplate moraju nastati u roku od jednog mjeseca nakon datuma podnošenja konačnog Prijavnog obrasca. Plaćanja učinjena nakon toga datuma ne mogu se smatrati pripremnim troškovima.

Prihvatljivi pripremni troškovi imaju gornju granicu od 30.000 EUR. Pripremni troškovi mogu se tražiti samo kroz određeno izvješće. Ovo se izvješće obvezatno dostavlja zajedničkom tehničkom tajništvu s prvim izvješćem o napretku.

Razdoblje prihvatljivosti troškova

Prihvatljivost provedbenih troškova projekta počinje od dana podnošenja kompletiranog Prijavnog obrasca (članak 1.13 Ugovora o subvenciji).

Datum završetka projekta naveden je u Prijavnim obrascu. Svi će operativni troškovi morati biti angažirani i plaćeni prije dana završetka projekta. Ako ti troškovi ne mogu biti plaćeni na vrijeme, mogu se platiti u roku dva mjeseca nakon datuma završetka. Pored toga,

administrativni troškovi zatvaranja (troškovi prve razine kontrole i osoblja) mogu biti angažirani i plaćeni u roku dva mjeseca nakon datuma završetka projekta.

Imajte na umu da se ovo dodatno razdoblje od dva mjeseca ne odnosi na projekte čiji je završni datum operacija 30. lipnja 2015. godine. U ovome slučaju, bilo koji administrativni troškovi (uključujući troškove vezane uz završetak projekta) angažirani, fakturirani ili plaćeni nakon službenog datuma završetka projekta neće biti prihvatljivi.

Promjene

Vodeći partner mora dostaviti MA-u/JTS-u bilo koji zahtjev za preraspodjelu između proračunskih linija od istog partnera, kao i između komponenti, u maksimalnom iznosu manjem ili jednakom 10% ukupnog prihvatljivog proračuna za vrijeme trajanja projekta. Bilo koji zahtjev za preraspodjelu sredstava mora biti propisno opravdan i prenesen MA-u/JTS-u prije učinkovite provedbe.

Međutim, čim akumulirani razmatrani iznos prelazi 10% ukupnog prihvatljivog proračuna za vrijeme trajanja projekta (do najviše 30%), promjene moraju biti opravdane i podnesene MA-u/JTS-u prije izmjena na odobrenje od strane Odbora za odabir.

Promjene uključujući:

- a. preraspodjelu ERDF iznosa među partnerima
- b. promjene u prirodi projekta, naročito ciljevima i očekivanim rezultatima
- c. odgodu planiranog roka za zatvaranje aktivnosti
- d. izmjenu partnerstva

podliježu odobrenju Odbora za odabir (ako je potrebno, u pismenom postupku) i mora se napraviti izmjena i dopuna Ugovora o subvenciji.

Kontrolor prve razine mora potvrditi da su promjene u radnom planu, u proračunu ili u partnerstvu zabilježene od strane MA-a/JTS-a i odobrene sukladno gornjim uvjetima.

Troškovi načinjeni izvan MED područja od strane partnera MED područja

Za partnere iz MED područja, svi troškovi nastali izvan prihvatljivog područja (primjerice, troškovi sastanaka ili konferencija održanih izvan MED područja) moraju biti sasvim opravdani a potreba za izdacima načinjenim izvan područja mora biti prikazana.

Informacije o partnerima Europske unije smještenim izvan MED područja

Partneri iz Europske unije koji se nalaze izvan MED područja mogu biti uključeni u projekte, međutim, mora se pokazati da, bez njihova sudjelovanja, postojeće projektno partnerstvo ne bi moglo postići svoje ciljeve. Uključivanje partnera izvan MED područja mora predstavljati jasnu prednost za projekt.

Što se tiče ovih partnera, MED OP ograničava primjenu članka 21. Uredbe EU-a 1080/2006. Njime je propisano da partneri Europske unije koji se nalaze izvan MED područja mogu koristiti do 20% ERDF sredstava koje od Europske unije zahtijevaju svi partneri projekta. Ovi

slučajevi moraju biti opravdani u propisanom obrascu a izdaci moraju biti poglavito za dobrobit regija koje se nalaze unutar MED područja.

Sudjelovanje ekonomskih subjekata kao korisnika

MED Program odlučio je koristiti *de minimis* režim - kako navodi Uredba Komisije (EZ) br. 1998/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o *de minimis* pomoći (pomoći male vrijednosti) - za sudjelovanje ekonomskih subjekata u projektima odobrenim Programom.

Prema članku 2.2 navedene Uredbe, ukupna *de minimis* pomoć dodijeljena bilo kojem poduzeću ne smije prelaziti 200.000 EUR u razdoblju od tri fiskalne godine. Ukupan iznos *de minimis* pomoći dodijeljene bilo kojem poduzeću koje djeluje u sektoru cestovnog prometa ne smije premašivati 100.000 EUR tijekom razdoblja od tri fiskalne godine. Ove gornje granice primjenjuju se bez obzira na oblik *de minimis* pomoći ili željenog cilja i bez obzira da li se pomoć koju je dodijelila država članica financira u cijelosti ili dijelom iz sredstava podrijetlom iz Zajednice (Nacionalno javno sufinanciranje + ERDF). Razdoblje se utvrđuje pozivajući se na fiskalne godine koje koriste poduzetnici u dotičnoj državi članici.

Kada ukupni iznos pomoći predviđene u okviru mjere pomoći premašuje tu gornju granicu, taj iznos pomoći ne može koristiti navedenu Uredbu, čak ni u dijelu koji ne prelazi tu gornju granicu. U tom slučaju, korist od navedene Uredbe ne može se tražiti za ovu mjeru pomoći ni u vrijeme dodjeljivanja pomoći ni u bilo koje kasnije vrijeme.

Na taj način, svi partneri definirani kao ekonomski subjekti moraju prilikom podnošenja prijave potpisati izjavu o *de minimis* pomoći koja pokazuje ukupne iznose pomoći primljene tijekom referentnog razdoblja.

Relevantni partneri nedržavne pomoći (neekonomski subjekti) također će potpisati izjavu koja ukazuje da aktivnosti i neposredni rezultati projekta nisu tržišno orijentirani.

Ova dva modela izjava koje trebaju potpisati partneri uključena su u Prijavnom paketu.

Osim toga, svaki projekt koji uključuje sudjelovanje ekonomskog subjekta kao korisnika morat će jamčiti poštivanje pravila tržišnog natjecanja.

Porez na dodanu vrijednost (PDV)

PDV ne predstavlja prihvatljive troškove, osim ako ga zaista i definitivno snosi partner, a time se ne može vratiti. PDV koji je nadoknativ na bilo koji način ne može se smatrati prihvatljivim.

U Prijavnom obrascu, od partnera se traži da daju potvrdu o svom statusu obveznika PDV-a: da li su obveznici PDV-a (i tako ne mogu vratiti PDV na bilo koji način) ili nisu obveznici PDV-a (i tako mogu vratiti PDV). U izvješćivanju, kontrolori prve razine moraju potvrditi da li PDV stvarno snosi kontrolirani projektni partner.

IPA partneri trebaju se pozvati na članak 89. točka 3 (a) Uredbe EZ-a br 718/2007.

Financijski troškovi

Financijski troškovi za transnacionalne financijske transakcije su prihvatljivi. Bankovne

naknade za usluge otvaranja i vođenja računa projekta prihvatljive su. Navedeni troškovi mogu biti prijavljeni pod proračunskom linijom "opći troškovi" ili "ostalo".

Podijeljeni troškovi

Praksa dijeljenja zajedničkih troškova treba se izbjegavati. Međutim, u slučaju da se zajednički troškovi ne mogu izbjeći, partneri su pozvani da prime od svojih kontrolora prve razine i nacionalnih tijela zaduženih za program prihvaćanje načela dijeljenja troškova među njima prije podnošenja prijedloga projekta.

U svakom se slučaju preporučuje ograničiti podijeljene troškove na troškove koji ulaze u okvir proračunskih linija vanjski stručnjaci i usluge.

Sporazum o partnerstvu (ili njegov dodatak) mora precizirati vrstu relevantnih troškova, odgovorne partnere i postupak plaćanja i računovodstveni postupak o kojem su se partneri sporazumjeli. Imajte na umu da postupak prijavljivanja i potvrđivanja ove vrste troškova također treba biti dogovoren s kontrolorima prve razine i nacionalnim tijelima.

Tečajna stopa

Pitanje valute za partnere Europske unije smještene izvan Euro zone i za konverziju izdataka nastalih izvan Euro zone mora biti riješeno prije početka projekta.

Što se tiče različitih tečajnih stopa, može se izabrati jedna od sljedećih opcija:

- Partneri pretvaraju svoje troškove iz svoje nacionalne valute u eure i Vodeći partner koristi te konvertirane podatke da ispuni Financijsko izvješće. U tom slučaju, partneri opet imaju nekoliko mogućnosti za pretvaranje svojih troškova u eure:
 - o mogu koristiti prosječnu mjesečnu tečajnu stopu koju utvrdi Komisija bilo u mjesecu kada je račun plaćen ili u mjesecu kada su troškovi prijavljeni Vodećem partneru,
 - o mogu koristiti šestomjesečnu prosječnu stopu prosječne mjesečne tečajne stope,
 - o mogu koristiti tržišnu tečajnu stopu od dana kada je račun plaćen,
 - o mogu koristiti tržišnu tečajnu stopu od posljednjeg dana izvještajnog razdoblja.
- Partneri šalju svoje podatke Vodećem partneru u svojoj nacionalnoj valuti, a Vodeći partner ove brojke pretvara u eure za dovršetak financijskog izvješća (bit će precizirano u Sporazumu o partnerstvu). U tom slučaju, Vodeći partner mora koristiti prosječnu mjesečnu tečajnu stopu koju utvrdi Komisija za posljednji mjesec izvještajnog razdoblja, odnosno tržišnotečajnu stopu na posljednji dan izvještajnog razdoblja.

Partneri se moraju dogovoriti o sustavu konverzije na razini projekta prije podnošenja prvog izvješća o napretku. Ovaj će sustav ostati na snazi do kraja projekta, a primjenjivat će se na sve partnere. Vodeći partner mora obavijestiti JTS o izabranoj opciji.

Mjesečna tečajna stopa koja će se koristiti je ona koju objavljuje svakog mjeseca Europska komisija na internet stranici InforEuro: <http://ec.europa.eu/budget/inforeuro/index.cfm>.

Tečajna stopa koja će se koristiti mora imati 4 decimalne točke. Treba koristiti brojeve zaokružene na dvije decimale. Bilo koji gubitak razmjene nije prihvatljivi izdatak.

Budući da se isplate sredstava IPA-e vrše u eurima, metoda koja se primjenjuje za izračun tečajne stope navedena je u Ugovoru o subvencioniranju koji će biti potpisan s Upravljačkim tijelom.

Javna nabava

Kad god se vrši kupovina, dodjeljuju ugovori i vanjski dobavljači su uključeni u projekt, moraju se poštivati pravila javnoga natječaja, uključujući pravila EZ-a o javnim nabavama i relevantne nacionalne propise. Ova pravila imaju za cilj osigurati transparentno i pošteno natjecanje unutar zajedničkog tržišta.

Vodeći je partner odgovoran za poštivanje postupaka javne nabave za cijelo partnerstvo. Kako se pravila nabave primjenjuju i na privatni sektor, Vodeći partneri također moraju biti svjesni svih pravila koja bi se mogla primijeniti na neke od njihovih privatnih partnera.

Preporučuje se, dakle, pažljivo čuvanje sve dokumentacije u svezi s bilo kojim postupcima javne nabave jer ona čini dio kontrole knjiženja i mora biti uključena u provjere.

Pravila Europske zajednice o nabavama primjenjuju se na ugovore koji se financiraju u cijelosti ili djelomice grantovima Strukturnih fondova. Ponude za ugovore moraju se ocijeniti na objektivnoj osnovi i, kada je to potrebno, dodjela ugovora treba biti objavljena u Službenom listu Europskih zajednica (OJEC). Grantovi će Strukturnih fondova biti obustavljeni ako se naknadno utvrdi da pravila o nabavama nisu poštivana.

Nacionalni propisi o javnoj nabavi su uspostavili financijska ograničenja na vrijednost ugovora:

- Prema Direktivi 2004/18/EZ (i povezanim izmjenama i dopunama), cijeli se natječaj mora provesti za ugovore u vrijednosti od više od €193.000 (koji ne dodjeljuju središnje državne vlasti) i €125.000 (koji dodjeljuju središnje državne vlasti).

(http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/legislation_en.htm)

- Za ugovore u vrijednosti manjoj od €193.000 i €125.000, mogu se primijeniti drugi postupci sukladno nacionalnom zakonodavstvu. Mora se od slučaja do slučaja odlučiti o ispravnom postupku u svakoj zemlji. Dakle, nacionalni propisi moraju se usko konzultirati jer i oni mogu varirati od države do države.

Treba uzeti u obzir da pravni standardi koji se primjenjuju na nacionalnoj razini mogu biti zahtjevniji od zahtjeva koje propisuju direktive EU-a. Pravila su nabave složena; ako postoje neke dvojbe oko primjene pravila nabave, predlagatelji projekata trebaju potražiti savjet od pravnoga savjetnika.

Ne treba zaboraviti da se temeljna načela javnih natječaja (nediskriminacija, transparentnost itd.) također primjenjuju na kupovinu i podugovorene aktivnosti ispod vrijednosti praga.

Relevantni propisi EU-a

- Direktiva 2004/17/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. god. kojom se usklađuju postupci nabave subjekata koji djeluju u sektorima voda, energije, prijevoza i poštanskih usluga, s dopunama

- Direktiva 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. god. o koordinaciji postupaka za dodjelu ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama, s dopunama

- Direktiva Komisije 2005/51/EZ od 7. rujna 2005. god. o izmjenama i dopunama Dodatka XX Direktive 2004/17/EZ i Dodatka VIII. Direktive 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o javnoj nabavi (Tekst značajan za EEA)

- Direktiva 2005/75/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2005. god. kojom se ispravlja Direktiva 2004/18/EZ o koordinaciji postupaka za dodjelu ugovora o javnim radovima, ugovora o javnim opskrbama i ugovora o pružanju javnih usluga

- Uredba Komisije (EZ) br. 1564/2005 od 7. rujna 2005. o uspostavi standardnih obrazaca za objavljivanje obavijesti u okviru postupaka javne nabave prema Direktivama 2004/17/EZ i 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća

- Novi pragovi koji su stupili na snagu 1. siječnja 2008. god. Ovi su pragovi propisani u Uredbi (EZ) 1422/2007 od 4. prosinca 2007. god.

- Uredba Komisije (EZ) br. 800/2008 od 6. kolovoza 2008. god. o proglašenju određenih kategorija pomoći sukladno zajedničkom tržištu u primjeni članaka 87. i 88. Ugovora (Uredba o skupnom izuzeću)

- Uredba Komisije (EZ) br. 1177/2009 od 30. studenoga 2009. god. o mijenjanju pragova.

U slučaju IPA partnera, moraju se poštivati relevantne odredbe PRAG-a. Ako su nacionalna pravila stroža od smjernica PRAG-a, primjenjuje se strože pravilo. Pravni temelj za pravila javne nabave u IPA zemljama: C (2007) 2034 Pravila i postupci za ugovore o uslugama, robama i radovima koji se financiraju iz općeg proračuna Europskih zajednica u svrhu suradnje s trećim zemljama.

Prihodi

Ako projekt ostvaruje prihod, primjerice kroz usluge, naknade za sudjelovanje u konferenciji, prodaju brošura i knjiga, ostvareni neto prihod mora se oduzeti od prihvatljivih rashoda ako je ukupni trošak aktivnosti veći od 1 000 000 EUR. Prihodi se moraju odbiti u cijelosti ili pro rata, ovisno o tomu jesu li ostvareni u cijelosti ili samo djelomice sufinanciranom aktivnošću. ERDF sredstva izračunat će se na temelju ukupnoga troška nakon odbitka prihoda.

Propisi o promociji i informiranju

Svi projekti moraju biti sukladni zahtjevima promocije i informiranja propisanim u Uredbi Komisije (EZ) br. 1828/2006 (članci 8. i 9.) i njezinom Dodatku I.

Svi promotivni materijali proizvedeni u okviru projekata moraju sadržavati sljedeće elemente:

1. Amblem EU-a (zastava), i
2. Referenca na Europsku uniju, i
3. Referenca na doprinos Europskog regionalnog razvojnog fonda i
4. Logotip MED programa i fraza "Europa u Mediteranu".

Za male promotivne predmete, točke 3. i 4. neće se primjenjivati.

IPA partneri moraju poštivati uvjete promocije i informiranja propisane u Uredbi Komisije (EZ) br. 718/2007, s izmjenama i dopunama.

IPA partneri također moraju uključiti u svim promotivnim materijalima amblem Europske unije, referencu na doprinos IPA fonda i logotip Programa MED koji sadrži frazu "Europa u Mediteranu".

Načelo dodanosti

Troškovi u svezi s pripremom i provedbom operacije koje načini javno tijelo, koje je i samo korisnik, a koje izvršava operaciju za svoj račun, bit će prihvatljivi ako ne proizlaze iz zakonskih odgovornosti tijela javne vlasti ili njegovih svakodnevnih zadaća upravljanja, nadzora i kontrole i odnose se na izdatke stvarno i izravno plaćene za sufinanciranu operaciju.

Jednake mogućnosti

Zakonski propisi u području jednakih mogućnosti odnose se na sve zakonske odredbe glede primjene načela jednakopravnosti osoba bez obzira na vjeru, osobna uvjerenja, invalidnost, dob i seksualnu orijentaciju, u odnosu na zapošljavanje i radne uvjete. Njima su propisane sve potrebne mjere kako bi se izbjegla bilo kakva diskriminacija na temelju tih čimbenika, na temelju pristupa koji uzima u obzir i drugačiji utjecaj koji iste vrste diskriminacije mogu izazvati na žene i muškarce.

Direktiva 2000/78/EZ Europskog vijeća od 27. studenoga 2000. god. utvrđuje opći okvir za jednak tretman na području zapošljavanja i radnih uvjeta.

Izvod:

Čl. 1) Svrha ove Direktive je utvrditi opći okvir za borbu protiv diskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, starosne dobi ili seksualnog usmjerenja koja se odnosi na zapošljavanje i odabir zvanja, kako bi se u državama članicama uspostavilo načelo jednakog tretmana.

Čl. 3) Unutar područja mjerodavnosti Zajednice, ova se Direktiva primjenjuje na sve osobe, bilo u javnom ili privatnom sektoru, uključujući javna tijela, u pogledu:

- (a) uvjeta za pristup zapošljavanju, samozapošljavanju ili zanimanjima, uključujući izborne kriterije i uvjete za prijem u radni odnos, bez obzira na to o kojoj se vrsti djelatnosti radi, te na svim razinama profesionalne hijerarhije, uključujući napredovanje;*
- (b) pristupa svim vrstama i razinama profesionalne orijentacije, stručnog obrazovanja, daljnjeg stručnog obrazovanja i prekvalifikacije, uključujući iskustvo u praktičnom radu;*
- (c) zapošljavanja i radnih uvjeta, uključujući otkaze i plaće;*
- (d) članstva ili uključenosti u organizacije radnika ili poslodavaca, ili organizacije čiji članovi obavljaju neku određenu profesiju, uključujući povlastice koje takve organizacije osiguravaju.*

Čl. 9.) 2. Države članice pobrinut će se da udruge, organizacije ili druge pravne osobe koje, sukladno kriterijima koje utvrđuju njihova nacionalna prava, imaju legitimni interes u tome da osiguraju postupanje prema odredbama ove Direktive, mogu angažirati, bilo u ime ili u prilog osobe koja se žali, s njegovim ili njezinim pristankom, u bilo kojem sudskom i/ili upravnom postupku koji se vodi radi provođenja obveza iz ove Direktive.

Zaštita okoliša

Europsko pravo obuhvaća sve pravne radnje u svezi s okolišem, bilo da se odnose na određeni sektor (voda, zrak, priroda, otpad, kemikalije) ili na multidisciplinarne sektore, koji propisuju pristup informacijama o okolišu i sudjelovanje javnosti u procesu odlučivanja u području okoliša.

Provjere upravljanja u sektoru zaštite okoliša trebaju, ako je potrebno, ne samo provjeriti poštivanje smjernica od strane korisnika, već i provjeriti jesu li mjerodavna državna tijela dostavila sve ovlasti, sukladno postupcima koji će se primijeniti.

Mjerodavna državna tijela moraju osigurati da se europski propisi o zaštiti okoliša ispravno primjenjuju i kad se takva pravila ne poštuju, ista će tijela jamčiti usvajanje najprikladnijih mjera.

Direktiva Vijeća 85/337/EEZ od 27. lipnja 1985. god. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš, izmijenjena je i dopunjena Direktivom br. 97/11/EZ i Direktivom br. 2003/35/EZ.

U nastavku ćete naći izvadak iz gore navedene Direktive:

Čl. 1) Ova se Direktiva odnosi na procjenu učinaka na okoliš onih javnih i privatnih projekata koji bi mogli imati značajne učinke na okoliš.

Čl. 2) U smislu ove Direktive, »projekt» znači:

*- provođenje građevinskih radova ili ostalih instalacija ili projekata,
- ostale zahvate u prirodnom okruženju i pejzažu, uključujući i one koji se bave vađenjem mineralnih resursa;*

Čl. 3) Procjena utjecaja na okoliš utvrđuje, opisuje i procjenjuje na odgovarajući način, u svjetlu svakog pojedinog slučaja i sukladno člancima 4. i 11., izravne i neizravne učinke projekta na sljedeće čimbenike:

*- ljudska bića, faunu i floru,
- tlo, vodu, zrak, klimu i pejzaž,
- interakciju između čimbenika spomenutih u prvoj i drugoj alineji,
- materijalnu imovinu i kulturno naslijeđe.*

8. Računovodstvo i arhiviranje izvještajnih dokumenata

Partneri moraju osigurati da su svi računovodstveni dokumenti vezani uz projekt dostupni i da su pohranjeni zasebno. Odgovornost je Vodećeg partnera da osigura odgovarajuću kontrolu knjiženja koja upućuje na to da Vodeći partner ima uvid u sljedeće:

- Tko je platio
- Što je platio
- Datum na koji je plaćanje izvršeno
- Osoba koja je obavila provjere
- Mjesto gdje su relevantni dokumenti pohranjeni.

Vodeći partner mora osigurati da svi partneri čuvaju sve dokumente koji se odnose na projekt na sigurnom i kronološkim redom do 31. prosinca 2021. godine, ako ne i dulje, u slučaju da nacionalni propisi zahtijevaju dulje razdoblje za arhiviranje. Arhivirani dokumenti mogu biti ili originali ili ovjereni kao kopije originala na najčešće korištenim medijima podataka (sukladno nacionalnim propisima).

Sljedeći popis daje pregled dokumenata koji bi trebali biti dostupni za potrebe financijske kontrole i revizije i koji se moraju čuvati najmanje do 31. prosinca 2021. godine:

- Odobreni Prijavni obrazac;
- Ugovor o subvenciji;
- Sporazum o partnerstvu;
- Relevantna projektna korespondencija (financijska i ugovorna);
- Izvješća o napretku;
- Dokumenti koji potvrđuju ovjere kontrolora prve razine na izdacima partnera;
- Popis prijavljenih izdataka;

- Izvješća o bankovnom računu koji dokazuju prijem i prijenos sredstava Programa;
- Računi / potvrde prijema;
- Izvješća o bankovnom računu/dokaz o uplati za svaki račun;
- Troškovi osoblja: računanje satnice, informacije o stvarnim godišnjim radnim satima, ugovori o radu, ...dokumenti o plaćama i vremenske liste osoblja koje radi na projektu;
- Popis podugovaranja radova i kopije svih ugovora s vanjskim stručnjacima i/ili davateljima usluga;
- Izračun administrativnih troškova, dokaz i evidencija troškova uključenih u opće troškove;
- Dokumenti koji se odnose na javne nabave, informiranje i promociju;
- Zapisnik o postupcima javne nabave, opis poslova, ponuda/kvota, narudžbenica, ugovor;
- Dokaz o isporuci usluga i roba: studije, brošure, bilteni, zapisnici sa sastanaka, prevedena pisma, popis sudionika, putne karte itd.;
- Evidencija imovine, fizička dostupnost opreme kupljene u kontekstu projekta;
- Za putovanja: zrakoplovna propusnica, putne karte i svi dokumenti prijavljeni u opisu proračunske linije putovanja i smještaj.

Sljedeći obvezni zahtjevi moraju biti ispunjeni kako bi se osigurala jasna identifikacija troškova:

- Otvaranje posebnog bankovnog računa za plaćanja projekta (ili zasebne šifre projekta);
- Uvođenje projektnih specifičnih računovodstvenih analitičkih kodova kako bi se bilježili troškovi ...projekta po liniji proračuna, aktivnosti i datumu plaćanja/izvještajnom razdoblju u računovodstvenom sustavu;
- Evidentiranje troškova u popisima troškova po liniji proračuna, aktivnosti u izvještajnom razdoblju;
- Bilježenje alokacije (naziv i broj projekta) izravno na računima/ekvivalentnim dokumentima.

Izdaci se mogu prijaviti samo ako su ispunjena sljedeća načela:

- Izračun se temelji na stvarnim troškovima;
- Troškove definitivno snosi partner i ne bi nastali bez projekta;
- Izdaci su zapravo isplaćeni. Izdaci se smatraju plaćenim kada se iznos tereti s partnerovog ...bankovnog računa. Plaćanje se obično dokazuje bankovnim izvješćem. Datum kada je račun izdan, ...zabilježen ili rezerviran u računovodstvenom sustavu ne računa se kao dan plaćanja.
- Izdaci su izravno povezani s projektom. Troškovi koji se odnose na aktivnosti koje nisu opisane u ...Prijavnom obrascu općenito su neprihvatljivi.

Neprihvatljivi troškovi (neiscrpan popis)

- PDV koji se može vratiti na bilo koji način nije prihvatljiv
- Globe, novčane kazne i troškovi pravnih sporova
- Kamate na dug
- Demontaža nuklearnih elektrana
- Stanogradnja

IPA partneri moraju se pozvati na članke 34. i 89. Uredbe Komisije (EZ) br. 718/2007, s izmjenama i dopunama.

Imajte na umu da sve ove informacije moraju biti osigurane pomoću aplikacije PRESAGE CTE

	Predložak kontrolne liste*	MED Program 2007 – 2013

PROVJERA INFORMACIJA O PARTNERU

Akronim	
MED identifikacijski broj	
Referenca PRESAGE-CTE	
Ime partnera	
Funkcija (Vodeći partner ili partner)	
Ime kontrolora	
Institucija kontrolora	
Kontrolni popis u prilogu certifikata br.	
Troškovi uključeni u Izvještaj o napretku br.	
Izvještajno razdoblje	dd/mm/gggg do dd/mm/gggg

A) RAČUNOVODSTVENI SUSTAV

Provjera	Da	Ne	N/A
Vode li se posebni računi za projekt ili se koriste druge metode, kao što su posebne stavke za troškove unutar računovodstvenog sustava, koje omogućuju identifikaciju troškova projekta?	☐	☐	☐
Može li se računalni popis izdataka projekta dobiti iz računovodstvenog sustava?	☐	☐	☐
Je li svaki prijavljeni trošak popraćen fakturom ili računovodstvenim dokumentom iste dokazne vrijednosti?	☐	☐	☐
Jesu li dokumenti potpuni i ispravni i u sadržajnom i u računovodstvenom smislu?	☐	☐	☐
Ima li svaki prijavljeni trošak dokaz o plaćanju (obično bankovni izvod / potvrda banke o prijenosu sredstava / novčani primici)?	☐	☐	☐
Može li se iznos iskazanog rashoda u cijelosti potkrijepiti sa priloženom popratnom dokumentacijom?	☐	☐	☐
Da li su plaćanja izvršena u ispravnom iznosu?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljivi iznosi (ako postoji)			

* Obvezno za unutarnje i vanjske kontrolore izravno izabrane od partnera (tj., decentralizirani sustav). Kontrolori iz Država članica u kojima je uspostavljen centralizirani sustav kontrole alternativno mogu koristiti ad-hoc kontrolnu listu razrađenu na nacionalnoj razini ako osigurava usporediv ili veći stupanj kontrole.

B) DVOSTRUKO FINANCIRANJE

Provjera	Da	Ne	N/A
Postoje li mehanizmi provjere kako bi se izbjeglo nadoknađivanje istih troškova iz drugih izvora financiranja? (EU, nacionalnih, regionalnih ili drugih)? Molimo komentirati ukratko. Ako je vaš odgovor ne ili N / A, molimo da u komentarima navedete na koji način jamčite da je isključeno dvostruko financiranje.	☐	☐	☐
Obvezni komentari			
Neprihvatljivi iznos (ako postoji)			

C) SUKLADNOST S PRORAČUNOM PROJEKTA

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li troškovi ispravno dodijeljeni odgovarajućoj budžetskoj liniji? Molimo da partner po potrebi ispravi pogreške na proračunskim linijama, prije izdavanja deklaracije.	☐	☐	☐
Jesu li troškovi pravilno raspoređeni na odgovarajuće komponente?	☐	☐	☐
Poštuje li partner proračun prema proračunskim linijama kako je predviđeno u odobrenom Prijavnom obrascu?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljivi iznos (ako postoji)			

D) PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA**1. TROŠAK OSOBLJA**

Provjera	Da	Ne	N/A
Postoji li popis osoblja koje radi na projektu?	☐	☐	☐
Odnose li se troškovi samo na zaposlenike organizacije?	☐	☐	☐
Jesu li dostupni ugovori o radu?	☐	☐	☐
Jesu li sve usluge narudžbi dostupne?	☐	☐	☐
Jesu li dostupne platne liste?	☐	☐	☐
Postoji li metoda izračunavanja troškova dnevnica / satnica za osoblje koje radi skraćenim radnim vremenom?	☐	☐	☐
Je li izračun plaća ispravan?	☐	☐	☐
Je li isti izračun temeljen na stvarnim radnim satima?	☐	☐	☐
Je li dostupna mjesečna evidencija radnog vremena osoblja?	☐	☐	☐
Je li evidencija radnog vremena detaljno ispunjena?	☐	☐	☐
Je li evidencija radnog vremena potpisana od strane zaposlenika i poslodavca?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o isplati (uključujući i doprinose)?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			

Neprihvatljivi iznos (ako postoji)	

2. TRAJNA DOBRA

Provjera	Da	Ne	N/A
Je li kupljena oprema navedena u Prijavnom obrascu?	☐	☐	☐
Je li odobrena od strane programskih tijela prije same kupnje?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi da je izabran najekonomičnija opcija za tražene usluge?	☐	☐	☐
Postoji li popis kupljene opreme?	☐	☐	☐
Je li primijenjena amortizacija?	☐	☐	☐
Ako jest, je li amortizacija za određeni period ispravno izračunata, primjenom nacionalnih računovodstvenih pravila?	☐	☐	☐
Čuva li se plan amortizacije za računovodstvene, kontrolne i revizijske svrhe?	☐	☐	☐
Je li sigurno da predmeti nisu već u potpunosti amortizirani?	☐	☐	☐
Je li kupnja obavljena dobro prije završetka projekta?	☐	☐	☐
Ako nije, je li kasnija kupnja opravdana? Ili su troškovi amortizirani, a samo dio koji se odnosi na projekt je prijavljen?	☐	☐	☐
Ukoliko oprema nije korištena isključivo u svrhe projekta, da li je samo dio stvarnog troška dodijeljen u projektne svrhe? Je li taj udio ispravno i pravedno izračunat, koristeći ispravne metode?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi da oprema nije već financirana iz drugih izvora (EU, nacionalnih, regionalnih ili drugih izvora)	☐	☐	☐
Je li oprema kupljena u skladu s pravilima javne nabave? Imajte na umu da je u okviru MED programa preporučena primjena načela konkurentnosti tržišnog natjecanja, također i za ograničene iznose. Na primjer, partner uvijek treba zahtijevati najmanje tri ponude kako bi poštovao pravila nadmetanja, jednakog tretmana, transparentnosti i sljedivosti. Izbor određene ponude treba opravdati u pisanom obliku, kako bi potvrdili da je odabrana najpovoljnija ponuda.	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena protivno iznosu na fakturi?	☐	☐	☐
Jesu li fakture dovoljno detaljne?	☐	☐	☐
Da li je dostupan dokaz o plaćanju?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv trošak (ako postoji)			

3. POTROŠNA DOBRA

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li troškovi vezani uz projekt?	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena suprotno fakturi?	☐	☐	☐
Jesu li fakture dovoljno detaljne?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
Je li osigurano da troškovi već nisu uključeni kao indirektni troškovi (režijski)?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljivi iznos (ako postoji)			

4. PUTOVANJA I SMJEŠTAJ

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li troškovi povezani s projektom? (Provjeriti pozivnice, dnevni red i liste sudionika).	☐	☐	☐
Jesu li troškovi putovanja na koje se odnose isti opravdani i vezani uz projektne aktivnosti predviđene u Prijavnom obrascu?	☐	☐	☐
Postoji li dozvola za odobreni zadatak?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi da su troškovi putovanja i smještaja plaćeni direktno od strane institucije? (Avionske karte, ukrajne karte, željezničke karte, hotelske fakture, itd.)	☐	☐	☐
Jesu li izabrani najekonomičniji mogući troškovi putovanja izabrani, što se načina prijevoza i smještaja tiče?	☐	☐	☐
Ako je trošak plaćen izravno od strane osobe koja putuje, da li je dostupan zahtjev za naknadom?	☐	☐	☐
Ako su dnevnice isplaćene, temelje li se na nacionalnim/institucionalnim pravilima?	☐	☐	☐
Je li sva popratna dokumentacija stvarnih troškova na raspolaganju? (Hrana, prijevoz, itd.)	☐	☐	☐
Jesu li dostupni dokazi o plaćanju za sve troškove?	☐	☐	☐
U slučaju putovanja izvan teritorija MED programa, jesu li ti troškovi izričito spomenuti i opravdani u odobrenom Prijavnom obrascu? Jesu li ta putovanja prethodno odobrena od strane programskih tijela ?	☐	☐	☐
Ako je primjenjivo, jesu li putni troškovi i troškovi boravka za partnere ili sudionike iz trećih zemalja koji su sudjelovali na događajima nastalim u području MED programa?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			

Neprihvatljivi iznos (ako postoji)	

5. USLUGE

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li troškovi usluga povezani s projektnim aktivnostima?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi da ne postoje potrebne kompetencije ili materijali unutar partnerske strukture koji bi pružili predmetne usluge?	☐	☐	☐
Ako to nije slučaj, je li dokazano da je prikladnije vanjsko ugovaranje stručnjaka?	☐	☐	☐
Poštuju li se europska i nacionalna pravila javne nabave u procesu odabira? Imajte na umu da je u okviru MED programa preporučena primjena načela konkurentnosti tržišnog natjecanja, također i za ograničene iznose. Na primjer, partner uvijek treba zahtijevati najmanje tri ponude kako bi poštovao pravila nadmetanja, jednakog tretmana, transparentnosti i sljedivosti. Izbor određene ponude treba opravdati u pisanom obliku, kako bi potvrdili da je odabrana najpovoljnija ponuda.	☐	☐	☐
Je li postupak javne nabave ispravno dokumentiran i jesu li dokumenti kao što su knjiga nabave, zahtjevi ponuda, opis poslova, ponude/ kvote dostupni?	☐	☐	☐
Poštuju li se načela transparentnosti, nediskriminacije, jednakog tretmana i učinkovitog tržišnog natjecanja (odnosi se također i za stavke ispod EU praga)?	☐	☐	☐
Ako partnerska struktura nije podložna pravilima javne nabave, provodi li se pojednostavljeni postupak učinkovitog natjecanja? (Objava na web stranici, nekoliko poziva različitim tvrtkama, izvješće o analizi ponuda, ...)	☐	☐	☐
Postoji li ugovor koji utvrđuje usluge koje će se pružati?	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena suprotno iznosu na fakturi?	☐	☐	☐
Jesu li fakture dovoljno detaljne?	☐	☐	☐
Postoje li ikakvi dokazi o obavljenom poslu od strane davatelja usluga (ili, općenito, o aktivnostima koje je obavljao)?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljivi iznos (ako postoji)			

6. VANJSKI STRUČNJACI

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li ugovorene usluge navedene u Prijavnom obrascu?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi da ne postoje potrebne kompetencije ili materijali unutar partnerske strukture koji bi pružili predmetne usluge?	☐	☐	☐
Ako to nije slučaj, je li dokazano da je prikladnije vanjsko ugovaranje stručnjaka?	☐	☐	☐
Poštuju li se europska i nacionalna pravila javne nabave u procesu odabira? Imajte na umu da je u okviru MED programa preporučena primjena načela konkurentnosti tržišnog natjecanja, također i za ograničene iznose. Na primjer, partner uvijek treba zahtijevati najmanje tri ponude kako bi poštovao pravila nadmetanja, jednakog tretmana, transparentnosti i sljedivosti.	☐	☐	☐
Je li postupak javne nabave ispravno dokumentiran i jesu li dokumenti kao što su knjiga nabave, zahtjevi ponuda, opis poslova, ponude/ kvote dostupni?	☐	☐	☐
Poštuju li se načela transparentnosti, nediskriminacije, jednakog tretmana i učinkovitog tržišnog natjecanja (također i za stavke ispod pragova EU-a)?	☐	☐	☐
Ako partnerska struktura nije podložna pravilima javne nabave, provodi li se pojednostavljeni postupak učinkovitog natjecanja? (Objava na web stranici, nekoliko poziva različitim tvrtkama, izvješće o analizi ponuda, ...)	☐	☐	☐
Postoji li ugovor koji utvrđuje usluge koje će se pružati?	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena suprotno iznosu na fakturi?	☐	☐	☐
Jesu li fakture dovoljno detaljne?	☐	☐	☐
Postoje li ikakvi dokazi o obavljenom poslu od strane davatelja usluga?	☐	☐	☐
Ako je primjenjivo, da li isporučene usluge poštuju potrebne zahtjeve o promidžbi?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljivi iznos (ako postoji)			

7. PROMIDŽBA, INFORMACIJE I PUBLIKACIJE

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li troškovi usluga povezani s projektnim aktivnostima?	☐	☐	☐
Poštuju li se europska i nacionalna pravila javne nabave u procesu odabira? Imajte na umu da je u okviru MED programa preporučena primjena načela konkurentnosti tržišnog natjecanja, također i za ograničene iznose.	☐	☐	☐

Na primjer, partner uvijek treba zahtijevati najmanje tri ponude kako bi poštovao pravila nadmetanja, jednakog tretmana, transparentnosti i sljedivosti.			
Je li postupak javne nabave ispravno dokumentiran i jesu li dokumenti kao što su knjiga nabave, zahtjevi ponuda, opis poslova, ponude/ kvote dostupni?	☐	☐	☐
Poštuju li se načela transparentnosti, nediskriminacije, jednakog tretmana i učinkovitog tržišnog natjecanja (također i za stavke ispod pragova EU-a)?	☐	☐	☐
Postoji li ugovor kojim utvrđuje usluge koje će se pružati?	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena suprotno iznosu na fakturi?	☐	☐	☐
Jesu li fakture dovoljno detaljne?	☐	☐	☐
Postoje li ikakvi dokazi o obavljenom poslu od strane davatelja usluga?	☐	☐	☐
Poštuju li se promidžbena pravila prema ovoj evidenciji?	☐	☐	☐
Da li je partner slijedio europska pravila o vidljivosti?	☐	☐	☐
Jesu li sve publikacije ili dokumenti proizvedeni od strane partnera u skladu sa zahtjevima iz Uredbe Komisije (EZ) br. ° 1828/2006, Poglavlje II (prisutnost EU znaka, izjavu da je projekt sufinanciran od strane ERDF-a, logo MED programa, itd.)	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljivi iznos (ako postoji)			

8. REŽIJSKI TROŠKOVI

Provjera	Da	Ne	N/A
Postoji li ispravan način dodjele režijskih troškova unutar projekta?	☐	☐	☐
Je li takva metoda ispravna, poštena i pravedna?	☐	☐	☐
Je li takva metoda pravilno primijenjena?	☐	☐	☐
Jesu li svi troškovi vezani za projekt i nisu uključeni u druge kategorije proračuna?	☐	☐	☐
Postoji li popratna dokumentacija koja opravdava te troškove?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljivi iznos (ako postoji)			

9. OSTALI TROŠKOVI

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li ovi troškovi spomenuti u odobrenom Prijavnom obrascu ?	☐	☐	☐
Postoje li fakture ili računovodstveni dokumenti iste dokazne vrijednosti koje dokazuju ove troškove?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
U slučaju neplaćenog volonterskog rada, kako je određena vrijednost tog rada, uzimajući u obzir utrošeno vrijeme te satnicu i dnevnice za ekvivalentan rad?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

E) POSEBNE PROVJERE KOD TROŠKOVA PRIPREME PROJEKTA (KOMPONENTA 0)

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li izdaci vremenski povezani s troškovima pripreme projekta (tj. jesu li izvedeni i fakturirani u razdoblju između 1. siječnja 2007.g. i datuma podnošenja konačne verzije Prijavnog obrasca?)	☐	☐	☐
Jesu li svi troškovi pripreme projekta plaćeni u roku od mjesec dana nakon podnošenja konačne verzije Prijavnog obrasca?	☐	☐	☐
Da li je partner predvidio troškove pripreme projekta u odobrenom Prijavnom obrascu?	☐	☐	☐
Podrazumijevaju li proračunske kategorije isto što i komponenta 0 odobrenog Prijavnog obrasca?	☐	☐	☐
Poštuju li se vezani zahtjevi za uključene proračunske kategorije? (odgovor DA u točkama povezanim s odgovarajućim proračunskim linijama)	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljivi iznos (ako postoji)			

F) DODATNA POŠTIVANJA POLITIKA ZAJEDNICE (za one aspekte koji nisu izravno obuhvaćeni provjerom prihvatljivosti različitih proračunskih linija)

Provjera	Da	Ne	N/A
Da li se Partner složio sa svim postojećim pravilima Komisije vezanim uz zaštitu okoliša?	☐	☐	☐
Jesu li uzeti u obzir rezultati procjene utjecaja na okoliš?	☐	☐	☐
Je li Partner postupio u skladu s ciljevima EU vezanim uz	☐	☐	☐

promicanje jednakosti?			
Poštujte li se pravila Zajednice o državnim potporama? Jesu li poštivane ugovorne obveze vezane uz državne potpore?	☐	☐	☐
U slučaju natječajnog postupka, da li je iznos ugovora identičan onom koji je propisan u ponudi podnesenoj od strane uspješnog ponuditelja?	☐	☐	☐
Jesu li kriteriji za procjenu ponuda vezani uz predmet ugovora?	☐	☐	☐
Ako je došlo do izmjena ugovora, jesu li dodatni zadaci u potpunosti potrebni za pružanje glavne usluge?	☐	☐	☐
U slučaju izmjene ugovora, da li iznosi navedeni u ovim ugovorima poštujte nacionalni postotak sufinanciranja u odnosu na iznos naveden u originalnom ugovoru?	☐	☐	☐
U slučaju izmjene ugovora zbog nepredviđenih okolnosti, jesu li uzrokovane okolnosti u skladu s nacionalnim zakonodavstvom?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljivi iznos (ako postoji)			

G) OSTALE PROVJERE

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li svi izdaci nastali i plaćeni unutar prihvatljivog razdoblja navedenog u Ugovoru o sufinanciranju?	☐	☐	☐
Je li partner proveo odgovarajuća pravila o prihvatljivosti vezana uz PDV?	☐	☐	☐
Je li oduzet iznos PDV-a koji partner može vratiti?	☐	☐	☐
U slučaju da je bilo zajedničkih troškova u okviru projekta, jesu li isti bili prijavljeni u skladu s procedurama navedenim u poglavlju 7.2 MED Smjernica za prvu razinu kontrole i/ili u skladu s procedurama koje provode države članice? (unutar Ugovora o partnerstvu, ili njegovog aneksa, potrebno je odrediti vrstu troškova, odgovorne partnere i procedure za plaćanje i računovodstvo koji su prethodno dogovoreni od strane partnera)	☐	☐	☐
Je li primijenjen ispravan tečaj za pretvaranje nastalih izdataka u nacionalnoj valuti u eure, u skladu s jednom od metoda navedenih u poglavlju 7.2 MED Smjernica za prvu razinu kontrole?	☐	☐	☐
Jesu li kazne i novčane penali isključeni iz troškova?	☐	☐	☐
Ako je primjenjivo, je li koji prihod uredno odbijen od prijavljenih izdataka ukoliko je ukupni trošak rada veći od 1000 000 EUR?	☐	☐	☐
U slučaju EU partnera koji se nalazi izvan MED područja, da li ERDF udio koji se odnosi na izdatke ovog partnera obuhvaća do 20% ukupnog ERDF doprinosa projektu? (provjeriti od strane Vodećeg partnera na razini projekta u slučaju da postoji više EU partnera izvan MED područja, uzimajući u obzir da prag od 20% ostaje fiksni, neovisno o broju EU partnera izvan MED područja)	☐	☐	☐

U slučaju manjih izmjena, unutar pravila fleksibilnosti od 10% , da li cjelokupna vrijednost izdataka za sve partnere ostaju unutar tog praga? (provjeriti od strane Vodećeg partnera na razini projekta)	☐	☐	☐
Jesu li, prema predviđenom postupku, formalno zatražene i odobrene kakve veće promjene, prije nego što je premašen prag fleksibilnosti?	☐	☐	☐
Je li administrativna provjera dokumenata bila dovoljna da dokaže odvijanje prijavljenih aktivnosti , pružanje usluga, roba i radova koji su u tijeku ili su završili? (Ukoliko dokazi nisu dobiveni putem provjere na licu mjesta, važno je u komentarima navesti kako je dobiveno jamstvo kroz administrativnu provjeru podataka.)	☐	☐	☐
Provodi li se provjera na licu mjesta? Imajte na umu da se preporuča barem jedna provjera na licu mjesta tijekom trajanja projekta .	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljivi iznos (ako postoji)			

Mjesto:

Datum:

Ime kontrolora:

Institucija:

Potpis kontrolora:

Službeni pečat:

Imajte na umu da sve ove informacije moraju biti osigurane pomoću aplikacije PRESAGE CTE

	POTVRDA KONTROLORA PRVE RAZINE	MED Program 2007 – 2013

IZVJEŠTAJNO RAZDOBLJE ZA KOJE SE IZDAJE POTVRDA: dd/mm/gggg do dd/mm/gggg

Potvrda br. _____
Izdaci uključeni u Izvješće o napretku br. _____

Naziv projekta	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Akronim	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Referenca PRESAGE-CTE	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
MED identifikacijski broj	
Partner	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Funkcija (vodeći partner ili projektni partner)	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Odjeljenje/Jedinica/Odjel	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Datum odobrenja od Odbora za odabir projekata	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Datum početka Projekta	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Datum završetka Projekta	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Administrativni datum zatvaranja	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Ime kontrolora prve razine	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Institucija + naziv radnog mjesta	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Sektor/Jedinica/Odjel	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Kontakt	
Ukupni proračun partnera (u €)	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Partnerova ERDF sredstva (u €)	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Partnerova stopa ERDF financiranja (u %)	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Ukupno sufinanciranje partnera (u €)	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>

Ja, dolje potpisani, (*ime i prezime kontrolora prve razine - prethodno popunjava PRESAGE-CTE*), kao kontrolor prve razine kojeg je odredio¹ (*popunjava kontrolor prve razine*), na temelju provjere u smislu članka 16. stavak 1. Uredbe Komisije (EZ) 1080/2006 izvedene na izdacima koje je prijavio gore navedeni partner (ili Vodeći partner), **ovime potvrđujem** sljedeće:

1. U priloženoj izjavi koja je sastavni dio ove potvrde, ukupni izdaci koje je prijavio korisnik iznose EUR <0,00 *popunjava kontrolor prve razine*> od čega ukupno potvrđeni prihvatljivi izdaci iznose EUR <0,00 *popunjava kontrolor prve razine*>. Prihvatljivost ovog iznosa nije podložna bilo kakvoj sumnji.

2. Pravila navedena u Ugovoru o subvencioniranju u potpunosti se poštuju, uključujući, ali ne ograničavajući se na pravila koja uređuju prihvatljivost izdataka (članak 56. Uredbe (EZ) br. 1083/2006, članak 7. Uredbe (EZ) br. 1080/2006, članak 48. do 53. Uredbe (EZ) br. 1828/2006), relevantne nacionalne i interne propise partnera i pravila utvrđena MED programom.

3. Troškovi iskazani u priloženoj izjavi odnose se na izdatke plaćene unutar razdoblja prihvatljivosti projekta, kao što je opisano u Ugovoru o subvencioniranju, i koji nisu ranije prijavljeni.

4. Primici i isplate točno se evidentiraju u računovodstvenom sustavu projekta, izdaci u drugoj valuti osim eura ispravno su pretvoreni, imovina se ispravno evidentira i iznosi se točno podudaraju s navedenim u zahtjevima za isplatom. Svi su ostvareni prihodi oduzeti od opravdanih troškova ako ukupni trošak operacije prelazi 1 000 000 EUR. Potrebna kontrola knjiženja postoji za sve aktivnosti, pružajući dokaze u obliku ugovora, faktura i evidencija plaćanja. U slučaju troškova osoblja, administrativnih troškova, postoje potrebni dokazi u obliku evidencije radnog vremena, popisa troškova ili formula i izračuna troškova.

5. Usluge, robe i radovi nabavljeni su na temelju transparentnog odabira i sukladno europskim, nacionalnim i internim pravilima. Ispravne kontrole izvršene su tijekom otvaranja ponuda i sve ponude u potpunosti su ocijenjene prije nego što je donesena konačna odluka o davatelju usluga, dobavljaču ili izvođaču radova.

6. Postignuti se napredak u potpunosti i objektivno odražava u izjavi. Postoje dokazi da su se navedene aktivnosti izvele, isporuka usluga i roba i radovi su u tijeku ili su završeni. Izdaci se isključivo odnose na aktivnosti navedene u posljednjoj odobrenoj verziji Prijavnog obrasca i koje su završene najkasnije krajem odobrenog mjeseca završetka.

7. Partner je ispoštovao pravila i politike Zajednice, uključujući odnose s javnošću, informiranje javnosti, jednake mogućnosti, zaštitu okoliša, državnu pomoć, tržišno natjecanje i javnu nabavu.

¹ Molim napravite referencu na službeni dokument u kojem se navodi odobrenje kontrolora prve razine od strane mjerodavnog nacionalnog tijela, sukladno članku 16. Uredbe (EZ) 1080/2006.

8. Kontrola aktivnosti dokumentirana je u kontrolnoj listi, temeljenoj na predlošku MED Programa koji predstavlja kao minimalne zahtjeve.

9. Nakon dodavanja ove potvrde, ukupan iznos potvrđenih izdataka od početka projekta iznosi EUR <0,00 popunjava kontrolor prve razine>.

Ovime potvrđujem da sam ja neovisan/da je tvrtka neovisna o aktivnostima projekta i financijskog upravljanja te ovlaštena i osposobljena za obavljanje kontrole u odnosu na zahtjeve za kontrolom koji vrijede u državama članicama EU-a na čijem se teritoriju partner nalazi.

Mjesto:

Datum:

Ime kontrolora:

Institucija:

Potpis kontrolora:

Službeni pečat:

Imajte na umu da sve ove informacije moraju biti osigurane pomoću aplikacije PRESAGE CTE

	POTVRDA KONTROLORA PRVE RAZINE ZA IPA PARTNERE	MED Program 2007 – 2013

IZVJEŠTAJNO RAZDOBLJE ZA KOJE SE IZDAJE POTVRDA: dd/mm/gggg do dd/mm/gggg

Potvrda br. _____

Izdaci uključeni u Izvješće o napretku br. _____

Naziv projekta	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Akronim	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Referenca PRESAGE-CTE	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
MED identifikacijski broj	
Partner	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Sektor/Jedinica/Odjel	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Datum odobrenja od Odbora za odabir projekta	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Datum početka projekta	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Datum završetka projekta	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Administrativni datum zatvaranja	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Ime kontrolora prve razine	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Institucija + naziv radnog mjesta	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Odjeljenje/Jedinica/Odjel	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Kontakt	
Ukupni proračun partnera (€)	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
IPA sredstva partnera (€)	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Stopa IPA financiranja partnera (%)	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>
Ukupno sufinanciranje partnera (€)	<i>Prethodno popunjava PRESAGE-CTE</i>

Ja, dolje potpisani, (*ime i prezime kontrolora prve razine - prethodno popunjava PRESAGE-CTE*), kao kontrolor prve razine kojeg je odredio (*popunjava kontrolor prve razine*), na temelju provjere u smislu članka 108. stavak 1. Uredbe Komisije (EZ) 718/2007 izvedene na izdacima koje je prijavio gore navedeni partner (ili Vodeći partner), **ovime potvrđujem** sljedeće:

1. U priloženoj izjavi, koja je sastavni dio ove potvrde, ukupni izdaci koje je prijavio korisnik iznose EUR <0,00 popunjava kontrolor prve razine> od čega ukupno potvrđeni prihvatljivi izdaci iznose EUR <0,00 popunjava kontrolor prve razine>. Prihvatljivost ovog iznosa nije podložna bilo kakvoj sumnji.
2. Pravila navedena u Ugovoru o sufinanciranju u potpunosti se poštuju, uključujući, ali ne ograničavajući se i na pravila koja određuju prihvatljivost izdataka (članak 34. I 89. Uredbe (EZ) br. 718/2007), relevantne nacionalne i interne propise partnera i pravila utvrđena MED programom.
3. Troškovi navedeni u priloženoj izjavi odnose se na izdatke plaćene unutar razdoblja prihvatljivosti projekta, kao što je opisano u Ugovoru o sufinanciranju koji nisu ranije prijavljeni.
4. Primici i isplate evidentiraju se ispravno u računovodstvenom sustavu projekta, izdaci u drugim valutama osim eura ispravno su konvertirani, imovina je ispravno evidentirana i iznosi se točno podudaraju s navedenim u zahtjevima za isplatom. Postoji revizijski trag za sve aktivnosti u obliku ugovora, faktura i evidencija plaćanja. U slučaju troškova osoblja i administrativnih troškova, postoje dokazi u obliku evidencije radnog vremena, popisa troškova ili formula i izračuna troškova.
5. Usluge, robe i radovi nabavljeni temeljem transparentnog odabira i sukladno odgovarajućim odredbama C (2007) 2034 Pravila i postupci ugovaranja usluga, nabava i radova financiranih iz glavnog proračuna Europske zajednice u svrhu suradnje s trećim zemljama, Praktičnog vodiča kroz procedure ugovaranja pomoći EU trećim zemljama (PRAG) i nacionalnim pravilima.
6. Postignuti se napredak u potpunosti i objektivno odražava u izjavi. Postoje dokazi da su se navedene aktivnosti izvele, isporuka usluga i roba i radovi su u tijeku ili su završeni. Izdaci se isključivo odnose na aktivnosti navedene u posljednjoj odobrenoj verziji Prijavnog obrasca koje su završene najkasnije krajem odobrenog mjeseca završetka.
7. Partner je ispoštovao pravila i politike Zajednice, uključujući odnose s javnošću, informiranje javnosti, jednake mogućnosti, zaštitu okoliša, državnu pomoć, tržišno natjecanje i javnu nabavu.
8. Kontrola aktivnosti dokumentirana je u kontrolnoj listi, temeljenoj na predlošku MED Programa, koji predstavlja kao minimalne zahtjeve.

9. Nakon dodavanja ove potvrde, ukupan iznos potvrđenih izdataka od početka projekta iznosi EUR <0,00 popunjava kontrolor prve razine>.

Ovime potvrđujem da sam neovisan/da je tvrtka neovisna o aktivnostima projekta i financijskog upravljanja te ovlaštena i osposobljena za obavljanje kontrole u odnosu na zahtjeve za kontrolom koji vrijede u državama članicama EU na čijem se teritoriju partner nalazi.

Mjesto:

Datum:

Ime kontrolora:

Institucija:

Potpis kontrolora:

Službeni pečat:

Europska teritorijalna suradnja

Program Mediteran 2007.-2013.

(CCI 2007 CB 163 PO 045)

Europski fond za regionalni razvoj

PROVEDBENI VODIČ

Verzija veljača 2011.

Programme cofinancé par le Fonds Européen
de Développement Régional

Programme cofinanced by the European Regional
Development Fund

SAŽETAK

Uvod	255
1. Glavna obilježja MED programa	256
a) Glavni ciljevi MED programa	256
b) Regije koje pripadaju MED području	256
c) Veličina projekta	257
d) Službeni jezik programa	257
2. Prioriteti za novo programsko razdoblje u MED području (glavni ciljevi MED programa)	258
a) Prioritetne osi i specifični ciljevi MED programa	258
b) Obveze vezane uz transnacionalnu dimenziju projekata	260
c) Obveze povezane sa inovacijama i ekonomskim razvojem	260
d) Obveze u odnosu na održivi razvoj i poštivanje okoliša	260
e) Obveze u odnosu na jednakost spolova i nediskriminaciju	260
f) Konkretna dimenzija projekta	260
g) Dokumenti koji se odnose na MED program	261
3. Menadžment programa	262
a) Upravljačko tijelo (UT)	262
b) Certifikacijsko tijelo	263
c) Revizorsko tijelo	263
d) Odbor za praćenje	263
e) Nacionalna tijela zadužena za program u državama članicama	264
4. Identifikacija partnera	265
a) Vodeći partner i partneri	265
b) Partneri MED područja	266
c) Partneri iz Europske unije	266
d) IPA partneri (Hrvatska, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Albanija)	266
e) Partneri izvan Europske unije i ne IPA partneri	267
f) Identifikacija "ključnih sudionika"	267
5. Kategorije projekata za provedbu MED Operativnog programa	268
a) Tipovi projekata	268
b) Kategorije projekata	268
c) Komponente projekta	268
6. Podnošenje i ispitivanje aplikacija	270
a) Izrada aplikacija	270
b) Podnošenje aplikacije	270

c) Evaluacija prijave i proces donošenja odluke.....	271
d) Kriteriji prihvatljivosti projekta.....	272
e) Sporazum o partnerstvu.....	272
f) EFRR Ugovor o sufinanciranju.....	273
g) IPA Ugovor o sufinanciranju	273
h) Početni i završni datum projekta	273
7. Menadžment projekata	275
a) Uloga vodećeg partnera.....	275
b) Donošenje odluka - Upravni odbor.....	276
c) Promjene u provedbi projekta	276
d) Praćenje i evaluacija	277
8. Financijski aranžman	278
a) Financiranje operacija.....	278
b) Prihvatljivost troškova u državama članicama EU	279
c) Usklađenost s drugim politikama EU.....	280
9. Financijski menadžment	282
a) Proračunske glave	282
b) Zajednički troškovi	284
c) Računovodstvo troškova.....	285
d) Sustav plaćanja.....	286
e) Arhiviranje	286
f) Financijski sustav upravljanja (audit trail)	287
10. Nadzor, evaluacija i kontrola	294
a) Početno izvješće	294
b) Izjava o troškovima pripreme	294
c) Izvješće o napretku	294
d) Završno izvješće i zatvaranje projekta	295
e) Evaluacija tijekom programskog razdoblja	295
f) Ex- post evaluacija.....	295
g) Izbor pokazatelja outputa i rezultata	296
h) Sustav praćenja okolišnih utjecaja	299
i) Kontrola na razini projektnih partnera (članak 16. EU uredbe 1080/2006 i članak 108 EU uredbe 718/2007, kako je izmijenjeno EU uredbom 80/2010).....	299
j) Provjera uzoraka	300
k) Pravilo povrata sredstava.....	301
11. Komunikacija, širenje informacija i kapitalizacija	301

a) Sadržaj i ciljevi plana komunikacije.....	301
b) Definicija ciljeva transnacionalne partnerske konferencije	302
DODATAK	303
Dodatak 1: Indikativni popis partnera koji mogu sudjelovati u projektima kao korisnici ili pridruženi partneri .	303
Dodatak 2: EVALUACIJSKA SHEMA.....	305

Uvod

Nakon ilustriranja glavnih značajki MED programa (poglavlje 1), ovaj Provedbeni vodič nudi detaljne informacije o upravljanju programom, o izgradnji partnerstva, ispitivanju prijava i mehanizmima upravljanja, nadzora i kontrole.

Ovaj dokument je osnovni dodatak MED Operativnom programu za nastavak učinkovitog provođenje vašeg projekta.

Za pripremu aplikacije, potrebno je pažljivo proći kroz MED Operativni program i pravni i regulatorni okvir dokumenata programa (usp. dio 2.g. "*Dokumenti koji se odnose na MED program*").

Mediterranske države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje moći će sudjelovati u cijelosti integriranom pristupu MED programu. Ipak, različiti izvori financiranja moraju biti ugovoreni odvojeno u skladu sa propisima Zajednice.

1. Glavna obilježja MED programa

a) Glavni ciljevi MED programa

Glavna orijentacija Lisabonske i Gothenburške agende kao i zaključak dijagnoze i SWOT analize vode do sljedećih općih ciljeva za:

Napraviti cijelo područje MED teritorija sposobnim za susretanje sa međunarodnom konkurencijom kako bi se osigurao rast i zapošljavanje za sljedeće generacije. Podrška teritorijalnoj koheziji i aktivno interveniranje u korist zaštite okoliša u okviru održivog razvoja.

Ove razne teme ne mogu se rješavati učinkovito, bilo na regionalnoj ili na državnoj razini: one zahtijevaju značajne napore u smislu transnacionalne koordinacije i savjetovanja.

Ova opća orijentacija je razvijena u MED programu kroz četiri glavne osi u vezi s glavnim prioritetima EFRR propisa.

- Inovacije: stvaranje i razvoj znanstvenih i tehnoloških mreža, i jačanje regionalnih R & TD i inovacijskih kapaciteta, gdje čine izravni doprinos uravnoteženom gospodarskom razvoju transnacionalnih područja.
- Okoliš: upravljanje vodama, energetska učinkovitost, sprječavanje rizika i aktivnosti zaštite okoliša s jasnom transnacionalnom dimenzijom.
- Pristupačnost: aktivnosti za poboljšanje pristupa i kvalitete prijevoza i telekomunikacijskih usluga, gdje to ima jasnu transnacionalnu dimenziju.
- Održivi urbani razvoj: jačanje policentričnog razvoja na transnacionalnoj, nacionalnoj i regionalnoj razini, s jasnim transnacionalnim učinkom.

b) Regije koje pripadaju MED području

MED Program obuhvaća sljedeća NUTS II područja¹:

- **Cipar**: cijela zemlja
- **Francuska**: 4 regije – Corse, Languedoc-Roussillon, Provence Alpes Côte d'Azur, Rhône-Alpes
- **Grčka**: cijela zemlja
- **Italija**: 18 regija : Abruzzo, Apulia, Basilicata, Calabria, Campania, Emilia-Romagna, Friuli-Venezia Giulia, Lazio, Liguria, Lombardy, Marche, Molise, Umbria, Piemonte, Sardinia, Sicily, Tuscany, Veneto.
- **Malta**: cijela zemlja
- **Portugal**: 2 regije – Algarve, Alentejo
- **Slovenija**: cijela zemlja
- **Španjolska**: 6 autonomnih regija i dva autonomna grada – Andalusia, Aragon, Catalonia, Balearic islands, Murcia, Valencia, Ceuta and Melilla
- **Ujedinjeno kraljevstvo**: 1 regija gospodarskog programiranja – Gibraltar

Izvan ovih regija, sudjelovanje drugih područja je moguće, ali ograničeno. Osim EU partnera izvan MED područja ili drugih specifičnih regija, MED program poziva **mediteranske zemlje kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje**, ali zainteresirane zemlje će morati sudjelovati s vlastitim sredstvima iz Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA). Potencijalni partneri drugih izvaneuropskih i ne IPA zemalja imat će mogućnost sudjelovati u projektima, sa svojim vlastitim sredstvima, u skladu s uvjetima utvrđenim od strane MED Operativnog programa i Nadzornog odbora programa (usp. dio I.1.c MED Operativnog programa).

¹ Odluka Komisije od 31. listopada 2006. kojom je sastavljen popis regija i područja koje ispunjavaju uvjete za financiranje iz Europskog fonda za regionalni razvoj u okviru prekograničnih i transnacionalnih programskih aktivnosti cilja Europske teritorijalne suradnje za razdoblje 2007. – 2013. (2006/769/EC)

c) Veličina projekta

Za projekt, minimalni i maksimalni EFRR doprinos je između 300.000 € i 2 milijuna €. Preporučuje se da proračun za svakog partnera **nije niži od 50 000 Eura i jednak je ili je iznad 5% ukupnog prihvatljivog proračuna projekta** da dokaže svoju uključenost u projektu (osim IPA zemalja).

Iznosi odobreni za strateške projekte biti će određeni od strane Nadzornog odbora za svaki poziv za dostavu projektnih prijedloga.

IPA doprinos: nema fiksnog ograničenja - u sklopu raspoloživih iznosa - za IPA proračun po projektu.

d) Službeni jezik programa

Dva službena jezika MED programa su francuski i engleski

Partnerstvo mora odabrati glavni jezik koji će se koristiti za izradu svih dokumenata do kraja projekta. Izbor referentnog jezika mora biti utvrđen u Sporazumu o partnerstvu i u Ugovoru o sufinanciranju između UT i vodećeg partnera.

- Što se tiče izrade predaplikacije i aplikacije, vodeći partneri su zamoljeni da pruže neke informacije na oba jezika popunjavanjem naznačenih polja u on-line alatu "PRESAGE CTE."
 - Za predprijavu: kratak opis i sažetak projekta.
 - Za prijavu: kratak opis, sažetak i temu projekta
- Što se tiče izvješća o napretku i završnog izvješća, vodeći partneri su zamoljeni da daju skraćenu verziju dokumenata na drugom jeziku.

Osim pripreme službenih dokumenata, partneri mogu odabrati jezik koji je primjeren za njihovu internu komunikaciju.

2. Prioriteti za novo programsko razdoblje u MED području (glavni ciljevi MED programa)

a) Prioritetne osi i specifični ciljevi MED programa

Prioritetne osi i specifični ciljevi MED programa su strukturirani na sljedeći način:

Prioritetna os 1: Jačanje inovacijskih kapaciteta

- Cilj 1.1.: Širenje inovativnih tehnologija i znanja
- Cilj 1.2.: Jačanje strateške suradnje između aktera gospodarskog razvoja i tijela javne vlasti

Prioritetna os 2: Zaštita okoliša i promicanje održivog teritorijalnog razvoja

- Cilj 2.1.: Zaštita i unaprjeđenje prirodnih resursa i baštine
- Cilj 2.2.: Promicanje energija iz obnovljivih izvora i poboljšanje energetske učinkovitosti
- Cilj 2.3.: Sprječavanje pomorskih rizika i jačanje pomorske sigurnosti
- Cilj 2.4.: Sprječavanje i suzbijanje prirodnih rizika

Prioritetna os 3 : Poboljšanje pokretljivosti i teritorijalne pristupačnosti

- Cilj 3.1. : Poboljšanje pomorske pristupačnosti i tranzitnih kapaciteta kroz multimodalnost i intermodalnost
- Cilj 3.2.: Podrška korištenju informacijskih tehnologija u cilju bolje pristupačnosti i teritorijalne suradnje

Prioritetna os 4 : Promicanje policentričnog i integriranog razvoja MED područja

- Cilj 4.1. : Koordinacija razvojnih politika i unaprjeđenje teritorijalnog upravljanja
- Cilj 4.2. : Jačanje identiteta i unaprjeđenje kulturnih bogatstava u cilju bolje integracije MED područja

Prioritetna os 5 : Tehnička pomoć

Multidisciplinarne teme:

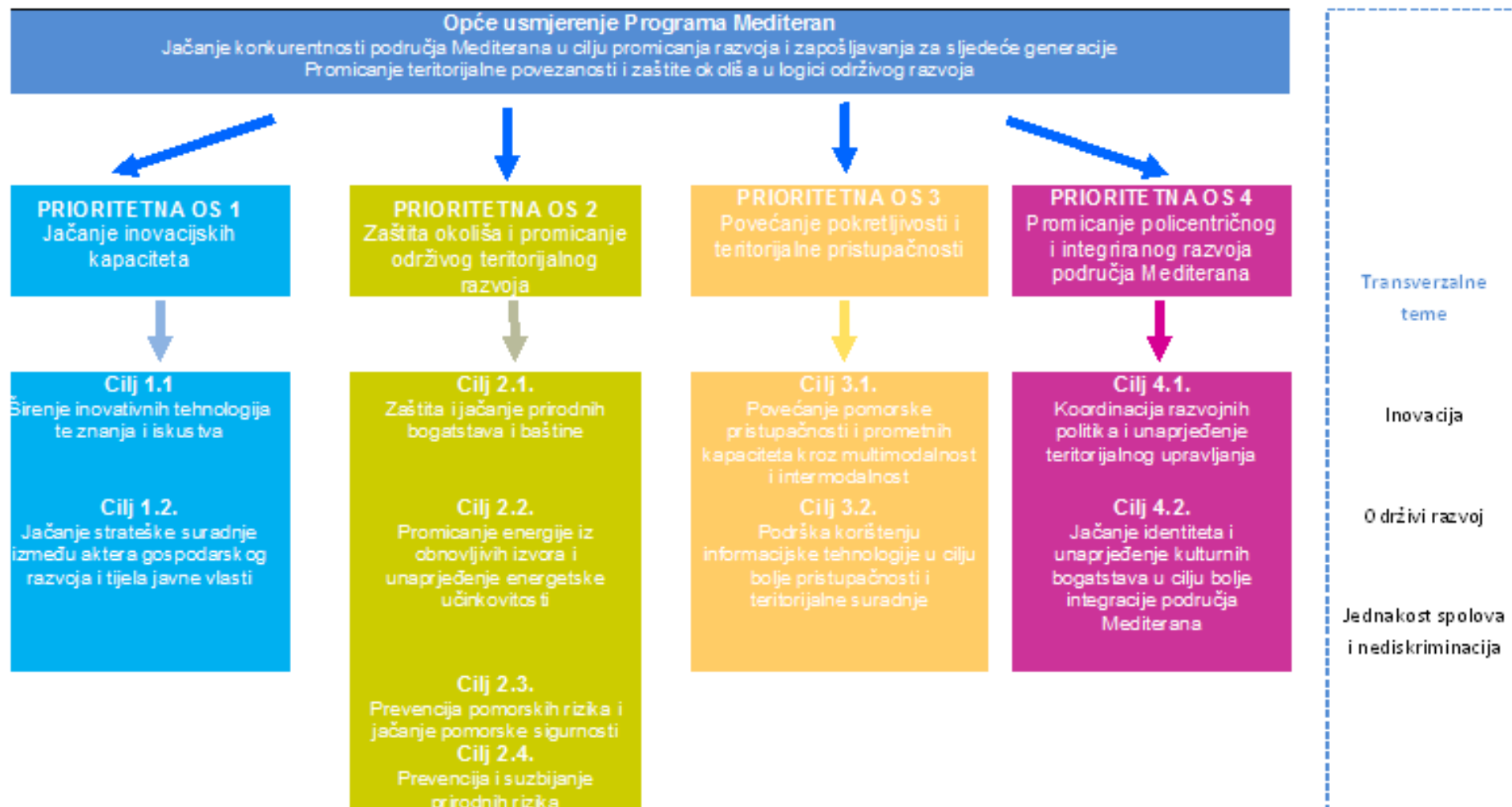
Zbog njihove važnosti tijekom programskog razdoblja 2007.-2013., neke teme treba uzeti u obzir u svim predloženim projektima.

Prije svega, **inovacije** - zamišljene kao proces poboljšanja sa predstavljanjem novih pristupa – to je središnja točka MED programa. To bi trebao biti glavni interes svih partnera, bez obzira na njihovo područje djelovanja. Inovacije se mogu shvatiti u širem smislu riječi. To se odnosi na tehnološke (proizvode i procese) jednako kao i na netehnološki napredak (npr. načini upravljanja, suradnje i organizacije ...)

Održivi razvoj sačinjavaju opća načela intervencije za strukturne fondove za (čl. 17. Uredbe 1083/2006) na koji se odnose svi MED ciljevi. Iz tog razloga, to mora biti stalna briga za provedbu programa i projekata.

Načelo **ravnopravnosti spolova i nediskriminacije** treba se poštovati u svim fazama provedbe programa i projekata.

STRUKTURA OPERATIVNOG PROGRAMA MEDITERAN

b) Obveze vezane uz transnacionalnu dimenziju projekata

Transnacionalne dimenzije projekta su odlučujući aspekt MED programa. To je kontrolirano tijekom procesa odabira projekata i tijekom njihove provedbe.

Posebna pozornost bit će posvećena prirodi projekata, njihovim ciljevima i sastavu partnerstva kako bi bili sigurni da oni nisu samo agregirani od nezavisnih akcija već predstavljaju pravu transnacionalnu dodanu vrijednost.

Projekti moraju omogućiti obavljanje komplementarnih djelatnosti povezanih partnera iz različitih zemalja. Oni moraju donijeti rješenja za probleme koji ne bi mogli biti riješeni bez transnacionalnog pristupa.

c) Obveze povezane sa inovacijama i ekonomskim razvojem

Programsko razdoblje 2007.-2013. naglašava potrebu za jačanjem konkurentnosti i ekonomskog potencijala regija paralelno s ciljem ekonomske i socijalne kohezije. To stavlja veliki naglasak na dinamiku inovacija, kako na tehnološke inovacije, tako i na netehnološke inovacije.

Iz tog razloga, partnerstva su pozvana da promoviraju tehnologije, procese, vrste organizacija, upravljanje i menadžment koji su inovativni, a koji mogu proizvesti dinamičan utjecaj na socio-ekonomsko i institucionalno okruženje.

d) Obveze u odnosu na održivi razvoj i poštivanje okoliša

Prema članka 17. propisa EU 1083/2006, ciljevi fondova bit će provedeni u okviru održivog razvoja i promicanja cilja zaštite i poboljšanja okoliša kako je utvrđeno u članku 6. Ugovora.

Iz tog razloga, održivi razvoj i poštivanje okoliša predstavljaju bitne aspekte MED programa, kao i multidisciplinarnih ciljeva kao specifičnih ciljeva unutar prioritetne osi II.

MED OP podliježe EIA (Environmental Impact Assessment) proceduri po direktivi 2001/42/EZ; prema tome utjecaj na okoliš za financijsko poslovanje bit će ocijenjen tijekom provedbe OP-a. Od vodećih partnera se traži da svjedoče o doprinosu projekta održivom razvoju i procjene njegov utjecaj na okoliš.

e) Obveze u odnosu na jednakost spolova i nediskriminaciju

Prema članku 16. propisa EU 1083/2006, države članice i Komisija će osigurati da jednakost između muškaraca i žena i integracija jednakosti bude promovirana tijekom različitih faza provedbe fondova.

U tom kontekstu, partneri moraju poduzeti adekvatne korake kako bi se osiguralo odgovarajuće poštivanje ravnopravnosti spolova i spriječila bilo kakva diskriminacija na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, dobi ili spolne orijentacije tijekom provedbe projekta. Konkretno, pristupačnost za osobe s invaliditetom bit će jedan od kriterija za promatranje u definiranju operacija sufinanciranim sredstvima fondova i treba biti uzet u obzir tijekom različitih faza implementacije.

Vodeći partner mora navesti u prijavi kako su ova načela uzeta u obzir u projektima, a posebno u provedbenim mehanizmima. Također se mora pokazati u izvješću o napretku i konačnom izvješću kako su ova načela uzeta u obzir tijekom provedbe projekata.

f) Konkretna dimenzija projekta

Projekti ne mogu biti ograničena na studije ili razmjenu iskustva koje samo ciljaju stvaranju ili razmjeni informacija i znanja bez konkretne primjene.

Projekti moraju imati vidljive rezultate ili mjerljive učinke na društveno gospodarski sektor, na javne politike, u određenim aktivnostima, institucijama i metodama upravljanja ili suradnje.

Postignuća i učinci projekata moraju biti održivi kako ne bi bili ograničeni na razdoblje pružanja europskih sredstava.

g) Dokumenti koji se odnose na MED program

Za pripremu i provedbu projekata, Vodeći partner i partneri su pozvani da prouče slijedeće dokumente. EU propisi i direktive, koje su dostupne na web stranici programa (www.programmemed.eu), sa drugim dokumentima, određuju strateške pravce, kao i regulatorni okvir za provedbu programskog razdoblja 2007.-2013. Oni pružaju potrebne informacije za provedbu MED programa.

- Priopćenje Komisije od 5. srpnja 2005. - Kohezijska politika kao potpora rastu i radnim mjestima - Strateške smjernice Zajednice 2007-2013 COM (2005) 299 MED Operativni program 2007.-2013.
- Nacionalni strateški referentni okvir
- Nacionalni, regionalni i lokalni programski dokumenti ili politike vezane za projekt
- Uredba (EZ) br. 1080/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o Europskom fondu za regionalni razvoj
- Uredba (EZ) br. 1081/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o Europskom socijalnom fondu
- Uredba (EZ) br. 1082/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o Europskom grupiranju za teritorijalnu suradnju (EGTC)
- Uredba Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. kojom se utvrđuju opće odredbe o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu
- Uredba Vijeća (EZ) br. 1084/2006 od 11. srpnja 2006. kojom se uspostavlja Kohezijski fond
- Uredba Vijeća (EZ) br. 1085/2006 od 17. srpnja 2006. kojom se uspostavlja Instrument pretprijetne pomoći (IPA)
- Uredba Komisije (EZ) br. 1828/2006 od 8. prosinca 2006. utvrđuje pravila za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 kojom se utvrđuju opće odredbe o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i Uredbe (EZ) br. 1080/2006 Europskog parlamenta i Vijeća o Europskom fondu za regionalni razvoj
- Uredba Komisije (EZ) br. 718/2007 od 12. lipnja 2007. o provedbi Uredbe Vijeća, uredba (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja Instrument pretprijetne pomoći (IPA)
- Uredba (EZ) br. 80/2010 od 28. siječnja 2010. o izmjenama i dopunama prethodno navedene Uredbe Komisije ((EC) 718/2007)
- Odluka Vijeća 2006/702/CE od 6. listopada 2006 o strateškim smjernicama Zajednice o koheziji
- Direktiva 2001/42/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka pojedinih planova i programa na okoliš
- Direktiva 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o koordinaciji postupaka za dodjelu ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama
- Priopćenje Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Integrirana pomorska politika Europske unije Com (2007) 575.
- Nacionalni propisi o javnoj nabavi i državnim potporama
- Bilo koji drugi EU dokument ili zakon na snazi koji se može odnositi na područja suradnje

Partneri su pozvani da prouče politike i nacionalne, regionalne i lokalne programe koji postoje u područjima bliskim njihovim projektnim aktivnostima (Nacionalni strateški referentni okviri, Regionalni operativni programi, lokalne politike ...). Glavni cilj je promicanje sinergije i izbjegavanje ponavljanje izoliranih inicijativa.

3. Menadžment programa

Funkcije različitih tijela detaljno su opisane u MED Operativnom programu i u svezi s propisima EU

Program se sastoji od:

a) Upravljačko tijelo

Upravljačko tijelo potpisuje Ugovor o sufinanciranju s EFRR vodećim partnerom, kao odgovornim za upravljanje i provedbu Operativnog programa u skladu s načelom dobrog financijskog upravljanja

Upravljačko tijelo također **zaključuje zasebne ugovore o sufinanciranju sa svakim IPA projektnim partnerom.**

Upravljačko tijelo je Conseil Régional Provence Alpes Côte-d'Azur (Francuska)

Zajedničko tehničko tajništvo

Zajedničko tehničko tajništvo je postavljeno od strane Upravljačkog tijela nakon savjetovanja s državama članicama. ZTT pomaže Upravljačkom tijelu, Odboru za praćenje, Odboru za odabir i, gdje je to prikladno, Revizorskom tijelu, u izvršavanju njihovih dužnosti². ZTT funkcionira u nadležnosti Upravljačkog tijela i u vezi s nacionalnim tijelima zaduženim za Program u državama članicama.

ZTT ispituje projektne aplikacije prije nego li se podnesu Odboru za odabir.

Projektni partneri mogu kontaktirati ZTT za bilo kakve informacije o implementacijskom procesu programa i projekata.

Tehnička transnacionalna radna grupa

Tehnička transnacionalna radna grupa, sastavljena od nacionalnih delegata i stručnjaka, može biti postavljena i koordinirana od ZTT-a za podršku specifičnim aktivnostima na transnacionalnoj razini, **posebno u asistiranju Odboru za praćenje u izradi opisa poslova za strateške projekte.**

Uredi za vezu

Ured u Valenciji zadužen je za koordinaciju između MED i ENPI CBC Mediteran programa. Biti će odgovoran za komunikaciju između projektnih partnerstava između dva programa. To doprinosi kapitalizaciji, kao i koordinaciji postojećih implementacijskih alata za dva programa.

Thessaloniki ured je zadužen za koordinaciju i kapitalizaciju sa partnerstvima i programima u kojima također sudjeluju IPA zemlje. Ured mora osigurati razmjenu informacija između ovih programa i sa MED programom.

Uredi za vezu daju godišnji plan rada koji mora biti odobren od Odbora za praćenje. Oni su dio ZTT-a i njihov rad je koordiniran s radom ZTT-a. Međutim, oni ne mogu djelovati kao nacionalna tijela nadležna za Program u državama članicama, niti biti geografska ispostava ZTT-a.

Uredi za vezu neće pomoći partnerima u elaboriranju njihovih projekata. Njihova se uloga uglavnom sastoji u uspostavljanju veza i stvaranju sinergije s drugim programima i programskim instrumentima.

Thessaloniki Ured za vezu doprinosi ugovaranju i prati procese IPA partnera.

² Članak 14(1) Uredbe EU br. 1080/2006

b) Certifikacijsko tijelo

Certifikacijsko tijelo je određeno da potvrđuje izjave o izdacima i aplikacijama za isplate prije nego što su poslani Komisiji; također prima EFRR i IPA isplate od Europske komisije, i plaća EFRR vodećem partneru smještenom u području EU³ i svakom IPA partneru.

Certifikacijsko tijelo je Caisse des dépôts et consignations (Francuska)

c) Revizorsko tijelo

Revizorsko tijelo funkcionalno je neovisno od Upravljačkog tijela i Certifikacijskog tijela. Ono je odgovorno za potvrđivanje učinkovitog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole.

Revizorsko tijelo ima pomoć **skupine revizora** koji se sastoji od predstavnika svake države članice, IPA kandidatkinja i potencijalnih zemalja kandidatkinja koje sudjeluju u operativnom programu. Skupina revizora predsjedava Revizorskim tijelom za operativni program⁴.

Revizori su neovisni od sustava kontrole prema članku 16(1) EFRR propisa

The Audit Authority is the Commission interministérielle de coordination des contrôles (CICC) – (Francuska)

d) Odbor za praćenje

Odbor za praćenje ispunjava ulogu učinkovitosti i kvalitete provedbe Operativnog programa⁵. Razmatra i odobrava kriterije za odabir operacija koje se financiraju i periodično preispituje napredak postizanja specifičnih ciljeva Operativnog programa. Upravljačko tijelo je član Odbora za praćenje ali bez prava glasa.

Odbor za praćenje ispituje rezultate provedbe Programa, napredak projekata u tijeku i završno izvješće. Štoviše, on može predložiti Upravljačkom tijelu bilo kakvu reviziju ili preispitivanje Operativnog programa koje bi moglo pomoći programu da ostvari ciljeve ili poboljša upravljanje, uključujući financijski menadžment.

Za Hrvatsku: Ministarstvo regionalnog razvoja šumarstva i vodnoga gospodarstva je operativna struktura i zastupljena je u Odboru za praćenje kao punopravni član.

Za Crnu Goru: NIPAC (Tajništvo za europske integracije) je operativna struktura i zastupljena je u Odboru za praćenje kao punopravni član.

Za Bosnu i Hercegovinu: Direkcija za europske integracije Bosne i Hercegovine je operativna struktura i zastupljena je u Odboru za praćenje kao punopravni član.

Za Albaniju: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Albanije je operativna struktura i zastupljena je u Odboru za praćenje kao punopravni član.

Odbor za praćenje određuje određeni Odbor za odabir koji odabire projekte.

Odbor za odabir projekata

Odbor za odabir projekata se sastoji od najviše dva predstavnika za svaku zemlju sudionicu i za Upravljačko tijelo, uz jedan glas po izaslanstvu. Članovi su određeni od strane Odbora za praćenje.

- Odbor za odabir (OO) odabire i odbija projekte sufinancirane od strane EFRR-a i projekte zajednički financirane od strane EFRR-a i IPA-e; OO programira i de-programira projekte prema provedbenim pravilima OO,

³ Članak 14. (1) Uredbe EU br. 1080/2006 i članak 61. Uredbe EU br. 1083/2006

⁴ Članak 14. (2) Uredbe EU br. 1080/2006

⁵ Članak 65. EU Uredbe br. 1083/2006

e) Nacionalna tijela zadužena za program u državama članicama

Nacionalna tijela moraju provoditi regulatornu funkciju vezanu uz odgovornost svake države članice što se tiče kontrole te realnosti troškova⁶. Nacionalne kontakt točke posebno provode i koordiniraju provedbu programa u odnosu na UT i ZTT.

Partneri mogu kontaktirati svoje nacionalne kontakt točke u svojoj zemlji za dobivanje informacija o zahtjevima programa, procesu provedbe programa i procesu generiranja, implementaciji, kontroli i praćenju projekata, kao i nacionalnim shemama sufinanciranja.

Te kontaktne točke posebno mogu dati potrebne informacije o nacionalnim sustavima certificiranja troškova.

⁶ Članak 16. Uredbe EU br. 1080/2006 i članak 70. Uredbe EU br.1083/2006.

4. Identifikacija partnera

a) Vodeći partner i partneri

Za MED projekt, **nejmanko tri različite zemlje Europske unije na području MED moraju** biti zastupljene u partnerstvu.

Kao što je navedeno u OP, prema statusu i njihovoj predanosti, partneri mogu biti ili **korisnici**, ako su prihvatljivi za EFRR, ili **pridruženi partneri**, ako se slažu da budu uključeni koristeći vlastita sredstva⁷.

Prema članku 2(4) Uredbe (EZ) 1083/2006, "korisnik" je subjekt, tijelo ili poduzeće, bilo javno ili privatno, odgovorno za pokretanje ili pokretanje i provedbu operacija (operacije znače prihvatljive dijelove projekata). Zaključak: projektni partneri mogu biti javna tijela ili privatni subjekti.

Prihvatljivost različitih vrsta partnera kao vodećih partner treba biti u skladu sa nacionalnim zakonima koji se primjenjuju u svakoj zemlji: ipak, vodeći partner mora biti tijelo upravljano javnim pravom prema članku 1(9) EU Direktive 2004/18/EZ i mora imati dovoljne institucionalne, administrativne i financijske resurse za podršku upravljanju i provedbi projekta.

Na tu temu, pismo namjere (tijekom pred-aplikacijske faze) i pismo obvezivanja (tijekom posljednje faze aplikacije) bit će obogaćeno dokumentom koji će biti ispunjen i potpisan rukom i u originalnu od vodećeg partnera te svakog partnera posebno. **Ovaj "Sažetak projekta" će informirati o mogućnostima (kapacitetima) svakog partnera (uključujući vodećeg partnera) da zaključi projekt uspješno** (vidi stranicu 19).

Privatni doprinosi "privatnih partnera" (vidi Direktivu EU 2004/18/CE i stranicu 45. OP-a) neće se smatrati kao nacionalno sufinanciranje. Ako privatni partneri žele sudjelovati u projektu kao korisnik (i koristiti se EFRR financiranjem) morat će osigurati svoje nacionalne doprinose s javnim sredstvima u okviru prihvatljivog proračuna.

Provedene akcije ne smiju biti realizirane u korist gospodarskog subjekta ali moraju jasno biti provedene u korist cjelokupnog projekta. Priroda aktivnosti, outputa, ciljanih skupina, te strategije komunikacije i diseminacije privatnog partnera biti će detaljno ispitana od strane ZTT-a.

MED Program je odlučio koristiti *de minimis* režim - kako je propisano u Uredbi Komisije (EZ) br. 1998/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o *de minimis* pomoći - za sudjelovanje gospodarskih subjekata u projektima odobrenih programom. Prema članku 2.2. gore navedene Uredbe, ukupan iznos *de minimis* potpore dodijeljene bilo kojem poduzeću ne smije premašiti 200 000 EUR tijekom razdoblja od tri fiskalne godine. Ukupan iznos *de minimis* potpore zajamčen bilo kojem poduzeću u sektoru cestovnog prometa ne smije premašivati 100 000 EUR tijekom razdoblja od tri fiskalne godine. Ova ograničenja primjenjuju se bez obzira na oblik *de minimis* potpore ili njezin cilj i bez obzira je li potpora dodijeljena od strane države članice u cijelosti ili djelomice financirana sredstvima podrijetlom od Zajednice. (Nacionalno javno sufinanciranje + EFRR - Nacionalno javno sufinanciranje + IPA).

Na taj način, svi partneri definirani kao gospodarski subjekti moraju potpisati izjavu o *de minimis* potpori prikazujući ukupan iznos potpora dobivenih tijekom referentnog razdoblja.

Relevantni partneri bez državne pomoći (ne-gospodarski subjekti) također će potpisati, u pismu namjere, deklaraciju da aktivnosti i rezultati u okviru projekta nisu tržišno orijentirane.

⁷ Indikativni popis partnera koji mogu sudjelovati u projektima (kao korisnici ili kao pridruženi partneri) prikazan je u dodatku 1.

Svaki projekt koji uključuje sudjelovanje gospodarskog subjekta kao korisnika morat će jamčiti poštivanje pravila tržišnog natjecanja.

Prema članku 1(8) EU Direktive 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o koordinaciji postupaka za dodjelu ugovora o javnim radovima, javnih ugovora za nabavu i javnih ugovora za usluge, «gospodarski subjekt» je bilo koja fizička ili pravna osoba ili javno tijelo ili grupa takvih osoba i/ili tijela koje nude na tržištu, odnosno, izvođenje radova i/ili rad, proizvode ili usluge. Kao takva, pravila tržišnog natjecanja ne ovise o pravnom statusu svake uključene institucije (javne ili privatne), već o prirodi realiziranih aktivnosti.

b) Partneri MED područja

Partneri "MED područja" nalaze se na području Europske unije obuhvaćenim MED Operativnim programom kao što je navedeno u dijelu I1c "prihvatljiva područja" u MED OP-a. Potpuni popis prihvatljivih područja naveden je u "Odluci Komisije od 31. listopada 2006. navodeći listu regija i područja koja ispunjavaju uvjete za financiranje iz Europskog Fonda za regionalni razvoj u okviru prekogranične i transnacionalne linije Cilja europske teritorijalne suradnje za razdoblje 2007. – 2013." (2006/769/EC).

c) Partneri iz Europske unije

"Partneri iz Europske unije" su partneri smješteni u regijama Europske unije, ali **izvan područja MED programa**.

Što se tiče EU-a partnera, MED OP ograničava primjenu članka 21. EU Uredbe 1080/2006. MED program omogućuje prihvatljivost EU partnera za EFRR financiranje do granice od 20% od ukupnog EFRR proračuna zatraženog od svih EU partnera projekta. Ovi slučajevi moraju biti opravdani u danom obliku te izdaci moraju biti uglavnom u korist regija smještenih unutar MED područja.

d) IPA partneri (Hrvatska, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Albanija)

MED program poziva **mediteranske IPA zemlje (kandidate ili potencijalne kandidate za EU)** na sudjelovanje u programu, imajući u vidu da će ove zemlje sudjelovati s drugim financijskim instrumentom, **IPA sredstvima (Instrument za prepristupnu pomoć)**.

Hrvatska, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Albanija dale su pozitivan odgovor. Modaliteti njihovog sudjelovanja su određeni u dogovoru s MED Odborom za praćenje. Predstavnici tih zemalja članovi su Odbora za praćenje i Odbora za odabir.

IPA partneri ne mogu se prijaviti kao vodeći partneri u MED projektima.

IPA partneri mogu se prijaviti kao projektni partneri pod uvjetom da je njihov pravni status usklađen s pravilima programa i nacionalnim zakonima koji se primjenjuju uključenim IPA zemaljama.

Osim gore navedenih kriterija, poštovati će se sljedeći.

Partnerska struktura(e) treba:

- biti pravni subjekt
- biti neprofitnog karaktera
- biti izravno odgovorna za pripremu i upravljanje projektnim aktivnostima u partnerstvu, ne djelovati kao posrednik;
- imati stabilne i dostatne izvore financiranja kako bi se osigurao kontinuitet organizacije tijekom životnog vijeka projekta i čiji financijski resursi se ne sastoje isključivo od subvencija i proračuna EU-a i EDF-a.
- sljedeće vrste organizacija su prihvatljive (nepotpun popis):

- o Udruge: nevladine organizacije, sindikati, udruge poslodavaca, strukovne udruge itd.
- o Institucije: subjekti javnog sektora, obrazovne i istraživačke institucije, itd.
- o Zaklade (ako je većina njihovog financiranja javna i/ili ako se većina upravljačke grupe sastoji se od javnih vlasti)
- o Gospodarske komore, obrtničke i trgovačke komore, javne službe za zapošljavanje;
- o Kantoni, općine/gradovi, pokrajine i druge lokalne vlasti;
- o Regionalne vlasti
- o Regionalne razvojne agencije, poslovni inkubatori, centri za poduzetništvo, instituti za istraživanje i razvoj i druge institucije za podršku poslovanju

Eventualne iznimke biti će navedene u tekstu poziva za prijavu projekata.

e) Partneri izvan Europske unije i ne IPA partneri

Partneri izvan Europske unije i ne IPA partnerima (poput zemalja na južnoj obali Mediterana) mogu sudjelovati u Programu MED kao pridruženi partneri. Te zemlje ne mogu dobiti sredstva iz EFRR-a i moraju sudjelovati sa svojim vlastitim sredstvima.

Što se tiče njihovih proračuna, MED OP-a i odluke Odbora za praćenje ograničavaju primjenu članka 21(3) EU Uredbe 1080/2006. Prihvatljivo MED partnerstvo može pravodobno zatražiti intervenciju sudionika (koji nisu partneri koji koriste izravno EFRR) koji se nalaze izvan Europske zajednice (vanjske stručnjake na primjer). Sudionici u odnosu na ovaj članak također mogu doći iz IPA zemalja. Sudjelovanje te vrste sudionika mora biti usmjereno i mora biti u korist regija MED područja. To sudjelovanje može iskoristiti povrat do 10% od ukupnog EFRR proračuna zatraženog od svih EU partnera MED projekta.

f) Identifikacija "ključnih sudionika"

"Ključni sudionici" su institucije koje igraju važnu ulogu u području djelovanja projekta i koji bi mogli pridonijeti na značajan način njegovoj realizaciji. Oni su i politički i administrativno sposobni i imaju tehničke kapacitete za provedbu aktivnosti potrebnih za projekt.

Koncept "ključnih sudionika" mora poticati vodeće partnere da nadilaze zemljopisne, institucionalne ili političke raskole kako bi povezali najznačajnije partnere (lokalne, regionalne i nacionalne) koji mogu doprinijeti ostvarenju ciljeva projekta.

To znači, ovisno o prirodi projekta, podupirati konstituciju partnerstva da se osigura određena održivost projekta povezivanjem javnih politika i dajući mu potrebnu institucionalnu potporu.

5. Kategorije projekata za provedbu MED Operativnog programa

a) Tipovi projekata

Dvije vrste poziva za projekte identificirane su za provedbu MED Programa:

- **Tradicionalni pozivi za dostavu projektnih prijedloga** koji uključuju sve osi i ciljeve operativnog programa.
- **Ciljani pozivi za dostavu projektnih prijedloga** na temelju opisa posla koji će usmjeravati vodeće partnere prema određenim temama, poljima djelovanja ili određenoj vrsti projekta.

Ciljani pozivi za dostavu projektnih prijedloga mogu biti provedeni na postupak vrlo sličan tradicionalnim pozivima za projektne prijedloge, kada je cilj Odbora za praćenje fokusiranje samo jednog poziva za dostavu prijedloga na neku specifičnu temu Operativnog programa.

Ciljani pozivi za dostavu **projektnih prijedloga** mogu se koristiti i za provedbu mnogo više specifičnih postupaka s ciljem **da se postave strateški projekti**. U tom slučaju, Odbor za praćenje će odrediti i teme poziva, proračun projekta, njegovo trajanje i vrstu partnerstva koju treba provesti.

b) Kategorije projekata

Za novo programsko razdoblje, **priroda projekata mora se razvijati** kako bi ojačali svoju **transnacionalnu dimenziju** i osigurali **konkretnu i mjerljive outpute i rezultate**. Transnacionalni projekti ne mogu se temeljiti samo na cilju stvaranja znanja i razmjene iskustava između partnera. Oni moraju biti utemeljeni na strategijama s ciljem konkretnog doprinosa ostvarivanju ciljeva Programa i prioriteta osi.

Indikativni tipovi projektnih aktivnosti za provedbu MED Programa:

- **Postavljanje i razvoj transnacionalnih strategija za institucionalne mreže**
- **Postavljanje i razvoj zajedničkih sustava i zajedničkih operativnih alata**
- **Postavljanje transnacionalnih mreža koje osiguravaju usklađenost i koordinaciju sa javnim politikama**
- **Širenje tehnologija, procesa, znanja, i sustava inovativnog sustava upravljanja na transnacionalnoj razini**
- **Izrada pilot projekata i eksperimentalnih alata s transnacionalnom dimenzijom (doprinos za promicanje inovativnih aktivnosti u gospodarskom razvoju ili područjima održivog razvoja)**

c) Komponente projekta

Projekt predložen za MED program mora biti strukturiran s komponentama koje vodeći partneri moraju opisati u njihovoj aplikaciji.

Svaki projekt može imati najviše 6 komponenti, uključujući, obavezne, dvije komponente "Upravljanje" i "Komunikacija", opisano u nastavku. Plus Komponenta 0 "Priprema" koja također može biti uključena. Ako se komponenta 0 ne koristi, mogućnost dodavanja 6. komponente "Ostalo", nije dopuštena. Dakle, u ovom slučaju, bit će najviše 5 Komponenti: komponenta "Upravljanje" (obavezno); komponenta "Komunikacija" (obavezno) i 3 operativne komponente.

Komponente "Upravljanje i koordinacija projekta" i "Informiranje, komunikacija i mjere kapitalizacije" su obvezne.

Komponenta 0: Priprema aplikacije

Samo projekti odobreni od strane Odbora za odabir na kraju finalnog odabira imaju pravo na primanje programskih sredstava za svoje troškove nastale/plaćene i vezane uz fazu pripreme projekta. Troškovi prijavljeni u komponenti "Priprema aplikacije" pokazuju izravnu i očitu vezu uz razvoj projekta, a time i prethode njegovoj provedbi.

Tipične aktivnosti tijekom pripremne faze projekta su sljedeće:

- Izrada projektne ideje i traženje partnera,
- Sastanci s projektnim partnerima,
- Završetak obrasca za prijavu,
- Sudjelovanje u MED forumu za pronalaženje partnera, konzultacije sa članovima ZTT-a ili s Nacionalnim kontakt točkama.
- Vanjske ekspertize

Pripremni troškovi moraju biti detaljnije opisani u obrascu za prijavu i prikazani u istim proračunskim linijama kao i druge komponente projekta.

Pripremni troškovi moraju biti angažirani i fakturirani između 1. siječnja 2007. i datuma podnošenja konačnog prijavnog obrasca. Povezane uplate moraju nastati u roku od jednog mjeseca nakon roka za podnošenje konačnog prijavnog obrasca. Plaćanje nakon toga datuma ne može se smatrati kao trošak pripreme.

Prihvatljivi troškovi pripreme podliježu gornjoj granici od 30.000 EUR.

Komponenta "Upravljanje i koordiniranje projektom"

Ova komponenta bavi se svim aktivnostima vezanim uz administrativne, pravne i financijske aktivnosti koje su potrebne za vođenje MED projekta (administrativni i financijski menadžment, koordinacija partnerstva, strateško upravljanje projektom...).

Raspodjela ovih aktivnosti između partnera mora biti jasno navedena. Prijenos sredstava između partnera se ne preporučuje za ovu komponentu.

Preporučuje se da troškovi koordinacije i upravljanja predstavljaju razumne udjele u ukupnom proračunu i, općenito, **ne smiju premašiti 15%** opravdanog ukupnog proračuna projekta (EFRR + Javni nacionalni doprinosi).

Komponenta "Informiranje, komunikacija i mjere kapitalizacije"

Djelatnosti koje se obavljaju u okviru ove komponente usmjerene su na širenje projektnih aktivnosti i postignuća prema relevantnim partnerima, javnosti i institucijama za koje je vjerojatno da će biti zainteresirani za projekt (javnost, političke vođe, lokalni, regionalni, nacionalni i europski akteri ...). Ova komponenta mora biti u skladu sa Komunikacijskim planom MED Programa i planom interne komunikacije svakog projekta (usp. dio 11.a Provedbenog vodiča).

Ta djelovanja moraju biti u vezi s ciljevima vrednovanja i kapitalizacije što omogućuje različitim programima i različitim vrstama projekata da dijele i koordiniraju svoje aktivnosti. Jedan od njihovih ciljeva je da rezultate projekata učine dostupnim političkim vođama, tako da mogu biti korišteni, nastavljeni ili razvijani s drugim programima i perspektivama (na primjer, biti uzeti u obzir u glavnim europskim programima).

Za svaku komponentu, partneri moraju navesti u svojim prijavama koji su očekivani konkretni outputi. Zbog toga, oni se mogu odnositi na popis outputa i pokazatelja predstavljenih u dijelu 10f Provedbenog vodiča.

6. Podnošenje i ispitivanje aplikacija

a) Izrada aplikacija

Za pripremu aplikacije, MED Operativni program i nacionalni programski dokumenti trebaju biti pažljivo proučeni, zajedno sa svojim zakonskim okvirom i regulatornim dokumentima (usp. dio 2g. "Dokumenti vezani uz MED program").

Ako je projekt prihvaćen, troškovi vezani za pripremu prijave omogućiti će EFRR i IPA povrat ukoliko su troškovi opravdani te **ako su nastali/plaćeni su između 1. siječnja 2007. i datuma kada je punu prijavu poslao vodeći partner**. Prihvatljivost troškova je navedena u dijelu 8.b. Provedbenog vodiča.

Zajedničko tehničko tajništvo i nacionalna tijela zadužena za program u zemljama sudionicama važni su sugovornici za podršku i savjete, i dostupni su vodećim partnerima i partnerima kako bi im pomogli da razrade njihove prijave.

U ovoj fazi, treba istaknuti važnost sastava partnerstva. Prema prirodi projekta, vodeći partner mora paziti da se formira partnerstvo koje se sastoji od nadležnih partnera koji će donijeti pravu dodanu vrijednost za projekt.

b) Podnošenje aplikacije

Aplikacija projekta mora proći kroz **seleksijski postupak od dva koraka** na temelju pred-prijavnog i prijavnog obrasca. Različiti i modaliteti podnošenja su predloženi za tradicionalne i ciljane pozive za projekte s jedne strane, i za strateške projekte s druge strane.

Ovi obrasci dostupni su na računalnom sustavu za praćenje MED programa i moraju biti ispunjeni on-line. Oni mogu biti ispunjeni na engleskom ili francuskom jeziku prema referentnom jeziku izabranom za provedbu projekta. Osim toga, zatraženo je da vodeći partner popunjava i neka polja u drugom jeziku kako bi se olakšao rad ZTT-u, Odboru za odabir i Odboru za praćenje.

Program može, ako je tako odlučeno, pojednostaviti metode snimanja i pripreme pred-prijavnog obrasca koja ne mora biti priključen na on-line sustav praćenja PRESAGE CTE. U tom slučaju, sustav praćenja će se koristiti samo za candidature 2. faze. Službeni tekst poziva za dostavu projekata bit će objavljeni tijekom faze objave, na web stranici www.programmed.eu. Modaliteti za predstavljanje prijave i prijavni paket također će biti dostupni na njoj.

Set dodatnih dokumenta mora biti **priložen uz prijavu**. Popis tih dokumenata je naveden na internet stranici u svezi s prijavom.

Za svaki od tih dokumenata, standardni obrazac je dostupan na web stranici MED programa.

Za **pred-prijavu**, svaki partner (uključujući vodećeg partnera i IPA partnere) mora osigurati i potpisati **Pismo namjere, original ili kopiju (preslike, skeneri, faks)**. Ovo pismo određuje namjeru da se obveže struktura određujući cjelokupni iznos nacionalnog javnog financiranja zamišljen kao pandan za ukupan zatraženi EFRR i IPA dio. Nije nužno da je potpisan od strane zakonskog predstavnika, ali barem od zadužene osobe (šef odjela, rukovodilac, izvršni direktor ...).

Osim toga, pred-prijavni paket će uključivati dvije izjave: izjava vodećeg partnera gdje se izjavljuje kako oni neće djelovati kao gospodarski subjekt za bilo koju od aktivnosti u sklopu projekta; i izjava za partnere koji podliježu pravilima o državnim potporama, tvrdeći da nisu primili i neće primijeti bilo koji doprinos preko granica utvrđenih "de minimis" pravilom.

Ako između pred-prijavne i konačne prijavne faze, dođe do promjene partnerstva ili jedan od partnera shvati da su potpisali deklaraciju krivo, te deklaracije biti će također zatražene za nove partnere ili za partnere koji su pogriješili.

Za punu aplikaciju, partnerstvo mora osigurati **Sporazum o Partnerstvu** kao i **Pismo obaveze**. Ovi dokumenti su potrebni Odboru za odabir da procijeni prijavu i morat će sadržavati originalni potpis rukom zakonskog zastupnika strukture/organizacije/institucije.

Pismo namjere (tijekom pred-prijavne faze) i pismo predanosti (u završnoj fazi prijave) bit će obogaćeno dokumentom koji će biti ispunjen i potpisan rukom i u originalu od strane vodećeg partnera i svakog partnera.

Taj "sažetak projekta" će informirati o kapacitetima svakog partnera (uključujući vodećeg partnera) da se uspješno zaključi projekt (na primjer: proračun svake strukture/organizacije/institucije koja sudjeluje u partnerstvu u usporedbi s ukupnim proračunom angažiranim na projektu; ljudski resursi dodijeljeni svakoj strukturi/organizaciji/instituciji u projektu; ukupni iznos zatraženog nacionalnog sufinanciranja).

Prijavni obrasci (u dvije faze) moraju imati potpis rukom, u konkretnom predviđenom prostoru.

Originali potpisani rukom morati će biti priloženi kao dodatak tiskanom primjerku pred-prijave i prijave koja će biti isporučena ručno ili poštom Zajedničkom Tehničkom Tajništvu

Nakon što vodeći partner smatra da je pred-prijava i prijava završena, ona treba biti naznačena na sustavu za praćenje. Nakon ove faze, nije moguće raditi bilo kakve izmjene. Vodeći partner mora ispisati svoju pred-prijavu ili prijavu izravno iz sustava praćenja i dostaviti ili poslati poštom Zajedničkom Tehničkom tajništvu.

Upravljačko tijelo uzima u obzir datum kad je tiskani primjerak dostavljen UT-u ili poslan poštom (poštanski žig na službenoj omotnici kao dokaz, utvrđuje da li je rok poziva za dostavu prijedloga bio poštivan ili ne): bilo koji drugi dokument neće biti prihvaćen.

Taj isti datum mora biti vidljiv na poslanoj službenoj omotnici

c) Evaluacija prijave i proces donošenja odluke

ZTT ispituje pred-prijavu što je prije moguće prije nego što je proslijede Odboru za odabir. Odbor za odabir dolazi do zaključka o prihvatljivosti i čini izbor što prije među onima koji su prihvatljivi. Kriteriji su navedeni u nastavku.

Nakon što je Odbor za odabir donio rješenje o pred-prijavi projekta, Upravljačko tijelo šalje pismo objašnjenja svakom Vodećem partneru **ukazujući ako je pred-prijava prihvaćena bez izmjene, prihvaćena pod uvjetima ili odbijena**.

Ako je zahtjev prihvaćen pod uvjetima, partneri imaju **3 mjeseca** da uzemu u obzir sve primjedbe od Odbora za odabir i predstave njihovu kompletnu prijavu.

ZTT ispituje cijelu prijavu što je prije moguće prije nego što se prenese Odboru za odabir na konačni odabir.

Za procjenu projekata, ZTT može predložiti od slučaja do slučaja korištenje vanjskih stručnjaka. Stručnjaci moraju biti odobreni od strane Odbora za odabir. Oni ocjenjuju tehnički sadržaj projekata u koordinaciji s procjenom od strane ZTT-a. Stručnjaci moraju biti neovisni od projekta i neovisni od zemlje na koju se odnosi ocjenjivanje.

ZTT će informacije o pravnom statusu partnera, njihovim financijskim mogućnostima, i njihovoj relevantnosti prema projektu i prema funkcijama koje će zauzeti dobiti iz nacionalnih tijela zaduženih za program u državama koje sudjeluju

Odbor za odabir dolazi do zaključka što je prije moguće o punoj prijavi projekta prema kriterijima navedenim u dijelovima "6.d) Kriteriji prihvatljivosti za projekte" i "6.e) Kriteriji za odabir projekata".

Upravljačko tijelo šalje pismo objašnjenja svakom vodećem partneru pozivajući se na odluku Odbora za odabir.

Od otvaranja sustava za praćenje PRESAGE CTE za sve odabrane operacije (dostupne na web stranici www.programmemed.eu), partneri imaju 3 mjeseca da podnesu svoje pune prijave, sa eventualnim izmjenama zatraženim od Odbora za odabir.

d) Kriteriji prihvatljivosti projekta

Da bi bili prihvatljivi, projekti MED Operativnog programa nužno moraju slijediti sljedeće kriterije sa službenog grafikona prihvatljivosti objavljenog na programskoj web stranici u okviru svakog pojedinog poziva za dostavu prijedloga u okviru *natječajne dokumentacije*.

e) Sporazum o partnerstvu

Kako bi se osigurala kvaliteta provedbe projekta, kao i zadovoljavajuće ostvarivanje ciljeva, izvorni originalni rukom potpisani **Sporazum o partnerstvu** mora biti sklopljen između vodećeg partnera i EFRR partnera uključenih u projekt.

U slučaju da partnerstva izabranih projekata uključuju IPA partnera(e) **Ugovor** će uključivati IPA partnera koji je također u pitanju.

Sporazum o partnerstvu jasno navodi tzv. 'načela vodećeg partnera' za operativno upravljanje i koordinaciju projekta koji se odnosi na IPA partnera također.

Sporazum o partnerstvu omogućuje vodećem partneru proširenje aranžmana Ugovora o sufinanciranju na razini svakog partnera. Potpis Sporazuma je kriterij prihvatljivosti projekta i potreban je za odobrenje od strane Odbora za odabir.

Ugovor mora opisati ulogu svakog partnera u svezi provedbe aktivnosti, financijskog upravljanja i administracije projekta. Ugovor mora specificirati uvjete EFRR plaćanja od vodećeg partnera ka partnerima. Sporazum o partnerstvu također određuje da će isplate svakom IPA partneru biti izvršene direktno od Certifikacijskog tijela. Također mora objasniti podatke o napretku i financijska izvješća, te specificirati zahtjeve u odnosu na financijsku kontrolu.

Ako projekt zahtijeva da partner provodi akcije uz financijsku pomoć drugih partnera, Sporazum će odrediti metode (administrativni i financijski kanali). Financijska pomoć od drugih partnera može biti prihvaćena ako financijska ravnoteža između partnera ne prelazi prag definiran Programom (jedan partner ne smije koncentrirati više od 40% ukupnog prihvatljivog proračuna projekta; jedna zemlja ne smije koncentrirati više od 50% od ukupnog prihvatljivog proračuna projekta).

Potpis Sporazuma o partnerstvu između vodećeg partnera i partnera obavezan je prije potpisivanja Ugovora o sufinanciranju sklopljenog s Upravljačkim tijelom. Sporazum o partnerstvu je aneks Ugovora o sufinanciranju.

Ako se partner povuče tijekom procesa vrednovanja prijave, novi prijedlog morati će biti podnesen Upravljačkom tijelu.

Model Sporazuma o partnerstvu dostupan je na web stranici MED programa (www.programmemed.eu)

f) EFRR Ugovor o sufinanciranju

Nakon što je projekt odabran⁸, Upravljačko tijelo će potpisati **Ugovor o sufinanciranju** s vodećim partnerom u roku od **tri mjeseca**.

Ako Ugovor o sufinanciranju ne može biti potpisan zbog kašnjenja u pripremnim dokumentima koje treba osigurati vodeći partner, projekt može biti odbijen.

Ugovor o sufinanciranju određuje prava i dužnosti vodećeg partnera, i za Upravljačko tijelo, aktivnosti koje će se provoditi, uvjete financiranja, zahtjevi koji se odnose na izvješća i financijske kontrole, itd.

Prije potpisivanja Ugovora o sufinanciranju, Upravljačko tijelo zahtijeva od vodećeg partnera da zaključi i potpiše definitivno, ako je potrebno (npr. povlačenje partnera) Sporazum o partnerstvu sa partnerima i da pruži sve potrebne dokumente prema nacionalnim propisima o angažmanu nacionalnog javnog sufinanciranja (rasprava ili drugo).

g) IPA Ugovor o sufinanciranju

U slučaju da odabrani projekt uključuje IPA partnera(e), Upravljačko tijelo će potpisati poseban IPA ugovor o sufinanciranju sa svakim IPA partnerom.

Prije potpisivanja IPA Ugovora o sufinanciranju IPA partner može biti zamoljen da dostavi sve potrebne dokumente koje zahtijeva nacionalno zakonodavstvo s obzirom na angažman nacionalnog javnog sufinanciranja u slučaju IPA relevantne države kako je predviđeno u takvim uvjetima.

Ako Ugovor o sufinanciranju ne može biti potpisan zbog kašnjenja u podnošenju dokumenata od IPA partnera, IPA partner može biti isključen iz projekta.

Ugovor o sufinanciranju određuje prava i obveze IPA partnera, i za Upravljačko tijelo, uvjete financiranja, zahtjeve koji se odnose na izvještavanje i financijsku kontrolu, itd.

Model EFRR i IPA Ugovora o sufinanciranju i njihovih prilozi, dostupni su na web stranici MED programa.

h) Početni i završni datum projekta

Službeni datum početka projekta je ili dan objave o Ugovoru o sufinanciranju od strane Upravljačkog tijela, ili datum prvog troška nastalog od strane partnerstva ako prethodi objavi (osim pripremnih troškova).

Troškovi koji se odnose na provedbu projekta prihvatljivi su počevši od datuma podnošenja odabranog potpunog prijavnog obrasca od strane vodećeg partnera.

Početak učinkovitih aktivnosti mora krenuti u roku najkasnije **2 mjeseca**, nakon datuma početka osim ako je drugačije naznačeno u Ugovoru o sufinanciranju. Nakon roka za početak provedbe aktivnosti, Upravljačko tijelo

ima mogućnost otkazati Ugovor o sufinanciranju ako projekt ne počne zbog vodećeg partnera ili partnera. Upravljačko tijelo može predložiti Odboru za odabir poništenje odobrenja projekta.

⁸ Projekt odabran bez izmjene ili projekt odabran pod uvjetima nakon što su ti uvjeti uzeti u obzir

Završni datum projekta je onaj spomenut u prijavnom obrascu. Bilo koji operativni trošak morat će biti načinjen i plaćen prije završnog datuma projekta. Ako ovi troškovi ne mogu biti plaćeni na vrijeme, oni mogu biti plaćeni u roku od dva mjeseca nakon završnog datuma. Štoviše, administrativni troškovi zatvaranja (prva razina kontrole i troškovi osoblja) mogu biti načinjeni i plaćeni u roku od dva mjeseca nakon završetka datuma projekta.

Imajte na umu da se ovaj dodatni rok od dva mjeseca ne odnosi se na projekte čiji je završetak datum 30. lipnja 2015. Doista, u ovom slučaju, bilo koji trošak (uključeno troškovi vezani za administrativni završetak projekta), fakturiran ili plaćen nakon datuma službenog završetka projekta neće biti prihvatljiv.

7. Menadžment projekata

U razdoblju pripreme projekta, partneri se trebaju naći da se dogovore o podjeli zadataka, odgovornosti i financiranju. Vrijeme uloženo tijekom izrade omogućuje brzo pokretanje projekta i učinkovitiju fazu implementacije.

a) Uloga vodećeg partnera

Načelo vodećeg partnera

Svi projekti moraju slijediti tzv. *'Načelo vodećeg partnera'* za operativni menadžment i koordinaciju projekta što se odnosi i na IPA partnere također kao i na povezane projektne aktivnosti, kada su uključeni u partnerstvo. Također, IPA partner potpisuje Sporazum o partnerstvu sa vodećim partnerom i drugim projektnim partnerima.

Upravna i financijska odgovornost za upravljanje projektom ostaje na vodećem partneru za sve uključene EFRR partnere. Vodeći partner poduzima sve obveze prema programu. Vodeći partner je, dakle, isključivo odgovoran Upravljačkom tijelu za provedbu uvjeta iz EFRR ugovora o sufinanciranju.

Svaki IPA partner potpisuje poseban Ugovor o sufinanciranju sa Upravnim tijelom te na taj način je svaki IPA partner u cijelosti i isključivo odgovoran prema Upravnom tijelu za povezane financijske i administrativne obveze koje proizlaze iz ugovora.

- Vodeći partner potpisuje i podnosi prijavu u ime partnerstva
- Ako projekt bude odobren, vodeći partner potpisuje Ugovor o sufinanciranju sa Upravljačkim tijelom za ukupan EFRR iznos odobrenog projekta
- Svaki IPA partner će potpisati zaseban Ugovor o sufinanciranju sa Upravljačkim tijelom za određeni IPA iznos predviđen u odobrenom projektu
- Vodeći partner odgovoran je za komunikaciju i podjelu zadataka između partnera i mora osigurati da se ti zadaci ispravno ispune u skladu sa Sporazumom o partnerstvu i Ugovorom o sufinanciranju/odobrenim prijavnim obrascem
- Vodeći partner osigurava učinkovito interno upravljanje i koordinaciju;
- Vodeći partner osigurava učinkovit sustav kontrole i da svi EFRR partneri poštuju i promatraju EU i nacionalno zakonodavstvo u vezi financijskim upravljanjem i kontrolom (revizija), javnom nabavom, informiranjem i promidžbom te državnim potporama
- Svaki IPA partner osigurava učinkovit sustav kontrole i poštivanje i praćenje EU i nacionalnog zakonodavstva u vezi financijskim upravljanjem i kontrolom (revizija), javnom nabavom, informiranjem i promidžbom te državnim potporama
- Vodeći partner odgovoran je za sadržaj izvješća. To osigurava da partnerstvo prenosi ova izvješća pravodobno i točno kako bi se poštivali rokovi utvrđeni u Ugovoru o sufinanciranju
- Vodeći partner traži i prima EFRR isplate iz sredstava programa i ima odgovornost da ih distribuira svojim EFRR partnerima u skladu s iznosima iskazanim u izvješću o napretku. Ove isplate treba izvršiti što je prije moguće i **najkasnije u roku od mjesec dana** nakon primitka EFRR sredstava⁹. Vodeći partner prenosi ZTT-u (i odgovarajućoj Nacionalnoj kontakt točki) pojedinosti ovih isplata. Vodeći partner mora opravdati u svom izvješću o napretku da su sva plaćanja bivšeg razdoblja provedena. Ako ne, izvješće o napretku ne može biti odobreno.
- Svaki IPA partner prima IPA isplate od Certifikacijskog tijela.
- IPA Partneri moraju obavijestiti vodećeg partnera o datumu primitka sredstava od Certifikacijskog tijela i povezanih sredstava i preko web alata kojeg program koristi (PRESAGE - CTE);

⁹ Prema članku 80 EU Uredbe (EZ) 1083/2006, države članice moraju ispunjavati obvezu da tijela odgovorna za plaćanja osiguraju da korisnici primaju ukupan iznos javnog doprinosa što je brže moguće i u cijelosti. Niti jedan iznos se neće oduzeti ili biti zadržan i niti jedna specifična naknada ili druga pristojba s jednakim učinkom neće biti nametnuta kako bi smanjila te iznose za korisnike.

Menadžment i koordinacija

Za učinkovito upravljanje projektom, vodeći partner mora razraditi učinkovit i pouzdan sustav upravljanja i koordinacije. Koordinacija se odnosi na provedbu različitih komponenti projekta, uključujući administrativno i financijsko upravljanje. Vodeći partner je odgovoran za izradu izvješća o napretku i završnog izvješća.

Za svaki projekt, **Vodeći partner mora imenovati koordinatora projekta** odgovornog za cjelokupnu organizaciju. Ta osoba treba biti osposobljena da može voditi tematsku koordinaciju projektnih aktivnosti i komponenti. Koordinator bi trebao biti u mogućnosti djelovati kao pokretačka snaga i mobilizirati partnerstva, kako bi se postigli ciljevi utvrđeni u prijavi. Najviše se preporuča koordinator s iskustvom u upravljanju transnacionalnim projektima.

Za svaki projekt, **Vodeći partner također mora imenovati financijskog menadžera** odgovornog za račune, financijska izvješća, i unutarnje rukovanje EFRR sredstvima i nacionalnim sufinanciranjem.

- On bi trebao raditi u bliskom kontaktu s koordinatorom i partnerima kako bi se omogućilo učinkovito sveukupno financijsko upravljanje projektom
- On bi trebao biti upoznat s računovodstvenim upravljanjem, kao i sa međunarodnim transakcijama
- On bi trebao biti svjestan EU i nacionalnog zakonodavstva u području financijskog upravljanja i kontrole, javne nabave i, ako je potrebno, državnih potpora, te osigurati da se ta pravila poštuju

Kako bi se osigurala učinkovita komunikacija s menadžmentom programa, koordinator mora tečno govoriti francuski i/ili engleski jezik. To je poželjno da i financijski menadžer govori jedan od tih jezika.

b) Donošenje odluka - Upravni odbor

Svaki projekt mora utvrditi potrebne ***procedure za donošenje odluka i koordinaciju*** između partnera. Partnerstvo mora uspostaviti ***Upravni odbor*** sastavljen od predstavnika svih partnera. Tijekom prvog sastanka, Upravni Odbor mora odobriti svoja pravila i procedure, ovjerene od strane cijelog partnerstva.

Zadaci Upravnog odbora su nadzor i vođenje provedbenog procesa projekta, kao i pregledavanje i odobravanje planova rada i izvješća. Može djelovati kao posrednik u rješavanju eventualnih problema unutar partnerstva.

Ako partner ugrožava provedbu projekta, Upravni odbor može odlučiti isključiti partnera u upitnoj formi projekta. U ovom slučaju, biti će potrebno uputiti zahtjev za promjenu Odboru za odabir (vidi sljedeće poglavlje).

Radne skupine, „task force“-vi i savjetodavne skupine mogu se osnovati da koordiniraju tzv. „day-to-day“ aktivnosti, da ispune određene specifične zadatke, itd. Adekvatna zastupljenost uključenih partnera mora se promatrati u uspostavljanju mehanizama odlučivanja i koordinacije.

c) Promjene u provedbi projekta

Prema Ugovoru o sufinanciranju, vodeći partner dužan je zatražiti odobrenje od Upravljačkog tijela ako se partnerstvo, aktivnosti, trajanje proračuna projekta promijeni.

Sve manje promjene (npr. promjena u kontakt informacijama, reprogramiranje aktivnosti, i mala proračunska odstupanja pravilo ispod 10%) mogu se prijaviti kao „prilagodbe“ ZTT-u kroz šestomjesečno izvješće o napretku.

Sve velike promjene koje se odnose na partnerstvo (npr. napuštanje ili zamjena partnera), aktivnosti (npr. produljenje trajanja) i proračun trebalo bi koliko god je to moguće izbjeći. Međutim, kada je opravdano, te promjene moraju biti odobrene od strane Upravljačkog tijela ili Odbora za odabir kroz proceduru „Zahtjev za izmjenu“.

Vodeći partneri trebaju obavijestiti ZTT čim su svjesni mogućih velikih promjena u svom djelovanju.

Obrazac „Zahtjeva za promjene“ mora biti ispunjen, u kojem se od vodećeg partnera traži da ukratko opiše i zatraži promjene i pruži opravdanje. Nadalje, mora biti priložena revidirana verzija prijavnog

obrasca (s promjenama u pojedinim dijelovima). Za tu svrhu mora biti korištena posebna verzija izvornog prijavnog obrasca.

U slučaju gdje novi partner zamjenjuje partnera koji se povukao, također mora biti priložena i izjava o sufinanciranju novog partnera.

Ovisno o opsegu promjena, odluku će donijeti ili UT ili Odbor za odabir. Strukturne promjene u partnerstvu i/ili postignuća projekta biti će dostavljena Odboru za odabir. Ukoliko te izmjene ne budu strukturne, odluka će biti preuzeta od strane UT-a. Promjena stupa na snagu tek kad je službena obavijest poslana vodećem partneru.

Izmjene strukture proračuna

Možda će biti potrebno izmijeniti raspodjelu između proračunskih glava, između komponenti ili između partnera tijekom provedbe projekta.

Sve izmjene trebaju prethodno biti odobrene od strane Upravnog odbora projekta i zatim dostavljene Zajedničkom tehničkom tajništvu od strane vodećeg partnera.

Kada kumulativne promjene – za trajanja projekta - između proračunskih glava i/ili između komponenti koje su niže od 10% od ukupnog prihvatljivog proračuna projekta, vodeći partner obavještava Zajedničko tehničko tajništvo onda odgovora sa potvrdom primitka kao dokaz odobrenja.

Ako su predviđene izmjene veće od 10% ukupnog financijskog plana (s najviše 30%), ili kad te promjene utječu na ravnotežu između partnera (bez obzira na iznose), moraju biti opravdani i podnijeti Odboru za odabir. Ako Odbor za odabir odobri izmjene, Upravljačko tijelo definira izmjene i dopune Ugovora o sufinanciranju.

Izmjenama ne bi trebala povećati ukupni proračun projekta.

Za transfere između partnera uvijek je potrebna prethodna suglasnost Odbora za odabir, bez obzira na iznos.

d) Praćenje i evaluacija

Svaki projekt mora uspostaviti **sustav praćenja i evaluacije**. Ovaj sustav mora omogućiti Upravnom odboru projekta da procjeni opći napredak projekta. Ovaj sustav mora dati informacije o sljedećim točkama:

- Napredak naveden u postizanju ciljeva projekta na temelju output-a i pokazatelja rezultata predloženih u Provedbenom vodiču
- Razina učinkovitosti i djelotvornosti provedbe projekta: Da li projekt napreduje u skladu s početnim kalendarom predstavljenim u prijavnom obrascu? Da li proračunsko programiranje funkcionira ispravno i da li se naknade po proračunskim glavama poštuju? Jesu li rezultati koherentni u odnosu na počinjene troškove (omjer troškovi/koristi)?
- Kvaliteta organizacije, upravljanje i koordinacija: jesu li upravljanje i procedure koordinacije učinkovite i je li dovoljno sredstava posvećeno tim procesima?

8. Financijski aranžman

a) Financiranje operacija

Financiranje za EU partnere MED područja

U jednom projektu, maksimalna stopa EFRR financiranje za svakog partnera iz različitih država članicama varira od 75% (partneri iz Španjolske, Francuske, Velike Britanije, Grčke, Italije, Portugala) do 85% (partneri iz Cipra, Malte, Slovenije) prihvatljivih troškova projekata.

Maksimalna doprinos EFRR dodijeljen za projekt je odlučan od Odbora za odabir i naveden je u EFRR Ugovoru o subvencioniranju. Ovaj iznos se neće mijenjati, osim ako nova odluka nije donesena od Odbora za odabir.

Potrebna stopa nacionalnog javnog sufinanciranja mora odgovarati stopi sudjelovanje EFRR-a (na primjer: do 75% od EFRR odgovara 25% nacionalnog sufinanciranja).

EFRR doprinos bit će alociran za naknade opravdanih troškova, uredno opravdanih i certificiranih.

Prema članku 2(5) EU regulative 1083/2006, javni izdaci su "bilo koji javni doprinos financiranju operacija čije porijeklo je proračun države, regionalnih i lokalnih vlasti, Europske zajednice vezane uz strukturne fondove i Kohezijski fonda i slične izdataka. Svaki doprinos financiranju operacije čije je podrijetlo je proračun javnog prava tijela ili udruženja jednog ili više tijela. regionalne ili lokalne vlasti ili javna prava tijelima koja djeluju u skladu s Direktivom 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004 za koordinaciju postupaka za dodjelu ugovora o javnim radovima, ugovora o javnim nabavkama i javnih ugovora za usluge smatrat će se sličnim rashodima".

Na temelju članka 1. (9) Direktive 2004/18/EZ, "tijelo regulirano javnim pravom" je struktura:

- a) Osnovana u posebnu svrhu ispunjavanja potreba od općeg interesa, a nema industrijski ili komercijalni karakter;
- b) Koja ima pravnu osobnost;
- c) financirana, najvećim dijelom od države, regionalnih ili lokalnih vlasti, ili drugih tijela reguliranih javnim pravom, ili podliježe nadzoru rukovodstava tih tijela, ili ima upravni, menadžerski ili nadzorni odbor, od kojih je više od polovice imenovano od strane države, regionalne ili lokalne vlasti, ili ostalih tijela reguliranih javnim pravom.

Ova definicija ne isključuje tijela koja su djelomično industrijska ili komercijalna i pružaju javne usluge.

Ne iscrpljujući popis tijela i kategorija tijela kojima upravlja javno pravo koja ispunjavaju ove kriterije su u ovoj direktivi. Države članice periodično obavještavaju Komisiju o svim promjenama u njihovim popisima tijela i kategorijama tijela.

Takve organizacije ipak trebaju pružiti dovoljno dokumentaciju kako bi dokazalo da mogu uzeti u obzir uvjete prema gore istaknutoj definiciji. U slučaju da to ne bi bilo dovoljno, te organizacije mogu zatražiti svoje nacionalne vlasti da im pruže certifikat koji propisuje njihovo razvrstavanje u ovu kategoriju.

Financiranje za IPA partnere MED područja

U jednom projektu, maksimalna stopa IPA financiranja za svakog partnera iz Hrvatske, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Albanije je 85% opravdanih troškova projekta.

Za Hrvatsku, preostalih 15% može biti pokriveno nacionalnim javnim sredstvima ili od krajnjeg korisnika.

Za Crnu Goru, preostalih 15% mora biti pokriveno od strane krajnjeg korisnika.

Za Bosnu i Hercegovinu, preostalih 15% mora biti pokriveno od strane krajnjeg korisnika.

Za Albaniju: preostalih 15% mora biti pokriveno od strane javnih izvora ili od krajnjeg korisnika.

Maksimalni doprinos IPA koji će se dodijeliti projektu odlučuje se na Odboru za odabir. Promjena ovog iznosa nije moguća bez prethodne nove odluke Odbora za odabir.

Kako bi se ostvario povrat IPA sredstava, svi prihvatljivi troškovi moraju biti na vrijeme opravdani i certificirani u okviru nacionalnog sustava kontrole prve razine.

b) Prihvatljivost troškova u državama članicama EU

Na temelju članka 13. uredbe (EZ) 1080/2006, relevantni nacionalni propisi dogovoreni od država članica u okviru Operativnog programa u okviru Europske teritorijalne suradnja primjenjivat će se za utvrđivanje prihvatljivost izdataka, osim gdje su pravila Zajednice utvrđena.

Komisija je dužna propisati, u skladu s člankom 56(4) uredbe (EZ) br. 1083/2006 i bez prejudiciranja članka 7. ove Uredbe, zajednička pravila o prihvatljivosti izdataka u skladu sa postupkom iz članka 103(3) uredbe (EZ) br. 1083/2006.

Pravila prihvatljivosti izdataka koja se primjenjuju na operativne programe i tiču se Europske teritorijalne suradnje su utvrđeni u člancima 49. do 53. Uredbe (EZ) 1828/2006 određuju provedbene metode Uredba (EZ) 1083/2006 i 1080/2006.

Neprihvatljivi troškovi za EFRR doprinose navedeni u članku 7. Uredbe (EZ) 1080/2006.

Osim toga, u skladu s člankom 56(3) uredbe (EZ) 1083/2006, troškovi će biti prihvatljivi za doprinose iz fondova samo tamo gdje su nastali za operacije odlučene od strane Upravljačkog tijela operativnog programa ili pod njegovom nadležnošću.

Kada je to slučaj, partner koji integrira projekt u tijeku, imat će mogućnost da vidi svoje izdatke prihvatljive od njegove integracije od strane Odbora za praćenje projekta u partnerstvu (među partnerski ugovoreni datum)

Ipak, rashodi će službeno biti prijavljeni tek nakon zatvaranja pisane procedure predane od strane vodećeg partnera Odboru za odabir (pisanu proceduru da prihvati novu konfiguraciju partnerstva).

Sve naknade nastale između te dvije odluke biti će samo prihvatljive potvrdom partnerstva od MED Odbora za odabir.

Prihvatljivost rashoda u IPA zemljama

Osim prihvatljivosti izdataka sukladno članku 89 EZ br. 718/2007, aplikacije moraju jasno razlikovati aktivnosti - i njihove troškove – koji se odvijaju na EU strani sa EFRR sredstavima i onih koji imaju se odvijaju na strani kandidata/potencijalnih kandidata sa IPA sredstvima.

Doprinosi u naturi

Na temelju članka 51. provedbene Uredbe (EZ) br. 1828/2006, doprinos u naturi javnom ili privatnom korisniku biti će prihvatljivi izdaci ako ispunjavaju sljedeće uvjete:

- (a) Sastoje se od pribavljanja zemljišta ili nekretnina, opreme ili sirovina, istraživanja ili profesionalnog rada ili neplaćeni volonterski rad;
- (b) Njihova vrijednost se može samostalno procijeniti i revidirati.

U slučaju pribavljanja zemljišta ili nekretnina, vrijednost mora biti ovjerena od nezavisnog kvalificiranog procjenitelja ili uredno ovlaštenog službenog tijela.

U slučaju neplaćenog volonterskog rada, vrijednost tog rada odredit će se uzimanjem u obzir provedenog vremena i vremenske i dnevne stope naknade za ekvivalentni rad.

U svakom slučaju, pravila prihvatljivosti mogu biti različita u svakoj državi članici. U slučaju sumnje, partneri će morati zatražiti od svojih nacionalnih vlasti pojašnjenje u odnosu na pravila Zajednice.

U slučaju IPA financiranja, doprinosi u naturi nisu prihvatljiv trošak.

Porez na dodanu vrijednost

Povrat poreza na dodanu vrijednost nije prihvatljiv za doprinose iz EFRR-a.

Kandidatkinje i potencijalne zemlje kandidatkinje trebaju se referirati na članak 89 točka 3(a) EZ-a Regulative br. 718/2007.

c) Usklađenost s drugim politikama EU

Tržišno natjecanje i javna nabava

Na europskoj razini, Ugovor o osnivanju Europske Zajednice (EZ Ugovor) zahtijeva od onih koji vrše javnu nabavu da poštuju načela jednakog tretmana prema gospodarskim subjektima, transparentnost u postupku nadmetanja, prave konkurentne natječaje, slobodu pružanja usluga i uzajamno priznavanje diljem Unije. Javne nabave odnosi se na kupnju roba i usluga, kao i naručivanje poslova, od javnih vlasti, kao što su nacionalni vladini odjeli, lokalne vlasti ili bilo koji od njihovih ovisnih tijela.

Partneri će morati poštivati nacionalne propise također gdje su oni više restriktivniji.

U slučaju kada je javna nabava od strane IPA partnera potrebna za provedbu projekta, relevantne odredbe PRAG-a trebaju biti poštivane. Ako su nacionalna pravila stroža od PRAG smjernica, primjenjuje se strože pravilo. (Pravna osnova za pravila javne nabave u IPA zemljama: C (2007) 2034 PRAVILA I PROCEDURE ZA USLUGE, UGOVORI ZA NABAVU OPREME I RADOVE FINANCIRANI IZ OPĆEG PRORAČUNA EUROPSKIH ZAJEDNICA U SVRHU SURADNJE SA TREĆIM ZEMLJAMA)

Državne potpore

Državne potpore su strogo određene europskim propisima. Uvjeti provedbe o izuzeću iz pravila navedenih u Operativnom Programu su navedeni u sljedećim propisima

- Uredba Komisije (EZ) br. 1998/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o "de minimis pomoći"
- Uredba Komisije (EZ) br. 1628/2006 od 24. listopada 2006 o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o nacionalnim i regionalnim potporama
- Uredba Komisije (EZ) br. 70/2001 od 12. siječnja 2001. o primjeni članaka 87. i 88. ugovora o EZ za državne potpore malim i srednjim poduzećima"

Opseg uredbe dodatno je proširen uredbom Komisije 364/2004 od 25. veljače 2004. kojom se dopunjuje Uredba (EZ) br. 70/2001 s obzirom na proširenje svog djelokruga kako bi se uključile državne potpore za istraživanje i razvoj Službeni list L 63, 28.02. 2004, stranice 22-29 i Uredba Komisije (EZ) br. 1857/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o državnim potporama malim i srednjim poduzećima aktivnih u proizvodnji poljoprivrednih proizvoda i izmjenama i dopunama uredbe (EZ) br. 70/2001, Službeni list L 358, 16.12.2006., str. 3-21.

- Uredba Komisije (EZ) br. 68/2001 od 12. siječnja 2001. o primjeni članaka 87. i 88. ugovora o EZ za potpore za obuku

Sažetak informacija je također dostupan u "Vademecum pravilima Zajednice o državnim potporama" u izdanju Opće Uprava za regionalnu politiku Europske komisije (zadnja verzija ažurirana 15. veljače 2007.)

Preporučuje se da svaki projektni partner, ako ima bilo kakve sumnje po tom pitanju, kontaktira nacionalnu kontakt točku kako bi provjerio svoj status.

9. Financijski menadžment

a) Proračunske glave

Svi troškovi moraju biti popraćeni dokumentima koji ih opravdavaju (računi ili drugi ekvivalentni dokumenti) i obavljenim isplatama. Akvizicija robe i usluga mora poštivati propisane procedure u nacionalnim i standardima Zajednice prema natječajima, pripisivanja ugovora i kupnji opreme, kao i redovito navođenje ugovora/pisma pripisivanja tržišta.

Aplikacije moraju jasno razlikovati aktivnosti - i njihove troškove - koje se odvijaju na EU strani sa EFRR sredstvima i one koje se odvijaju na strani kandidata/potencijalnih kandidata s IPA sredstvima.

Proračunske tablice aplikacijskog obrazaca temelji se na sljedećim proračunskim naslovima:

Troškovi osoblja

Ova kategorija se bavi svim troškovima osoblja (uključujući plaće, porez, poslodavčev i radnikov socijalni doprinos, bonuse, itd. – prateći nacionalno zakonodavstvo) temelji se na redovitim ugovorima o radu koji se koriste u odgovarajućim partnerskim institucijama. Plaće moraju biti usklađene s nacionalnim prosjecima.

U slučaju da se provjere nezavisnih revizora obavljaju od strane djelatnika partnerske organizacije, neovisnost revizora u odnosu na osobe odgovorne za projekt mora biti dokazana. Troškove revizije u ovom slučaju treba prijaviti kao "troškove osoblja". Troškovi osoblja sastoje od osoblja koje radi i plaća se u strukturi partnera,

Ovi troškovi moraju biti ovjereni na temelju dokumenata koji dopuštaju identifikaciju stvarnih troškova plaćenih od strane partnera na koje se odnose, npr. evidencije radnog vremena, bilježenju zadataka koji se provode u okviru projekta, dokazana procjena na temelju izračuna vrijednosti vremena provedenog na projektu.

Preporučuje se da troškovi osoblja ne prelaze 40% ukupnog prihvatljivog proračuna projekta.

Kada se prva razina kontrole vrši od strane interne usluge/osobe funkcionalno neovisne od usluge uključene u projekt, povezane troškove ne treba uračunati u 40% prag

Troškovi osoblja za radnika koji rade s nepunim radnim vremenom u projektu moraju biti izračunati na temelju satnice i radnih sati na projektu. Izračun ove satnice mora biti u skladu s nacionalnim propisima, biti temeljen na stvarnoj godišnjoj/mjesečnoj plaći prije oporezivanja, te se temelji se na ukupnim odrađenim danima i satima.

primjer:

Mjesečna plaća prije oporezivanja: 2,000.00 EUR

Odrađeni sati za projekt: 116

Odrađeni sati izvan projekta: 60

Ukupni odrađeni sati: 176

Satnica: 2,000 EUR/176= 11.36 EUR

Troškovi osoblja u svezi s projektom: 116 x 11.36 EUR= 1,318.18 EUR

Prihvatljivi trošak: 1,318.18 EUR

Trajna dobra¹⁰

Deklaracija o izdacima za korištenje trajnih dobara podliježe brojivim standardima amortizacije. Slijedom toga, raspodjele troškova za trajna dobra morat će uzeti u obzir postotak amortizacije, naglašeno (npr. radni listovi i sl.) po tipologiji dobara.

¹⁰ Molimo pogledajte nacionalna javna računovodstvena pravila

Pune cijene trajnih dobara mogu se naplatiti na projektu samo kada je to jasno dokazano i da je očito da su trajna dobra apsolutno potrebna za pravilno izvršenje aktivnosti predviđenih projektom i da bi bilo nemoguće doći do cilja projekta, bez navedenih trajnih dobara.

Potrošna dobra¹¹

Troškovi vezani uz potrošna dobra odnose se na kupnju bilo kojih dobara sklonih trajanju koja ne prelaze jednu godinu.

Misije (putovanja i smještaja)

S obzirom na troškove putovanja, samo izdaci u svezi s projektom mogu se prihvatiti za osobe koje su uključene u provedbu projekta.

Kada se troškovi putovanja i smještaja odnose se na osobe koje nisu izravno zaposleni od projektnih partnera kao osoblje, moraju biti uključeni u odgovarajuću proračunsku liniju (vanjska ekspertiza).

Putne troškove osoblja uključenog u projekt bit će nadoknađeni na temelju prihvaćenih administrativnih pristojbi na snazi u svakoj zemlji, uključujući i odgovarajuće i valjane dokumente (karte, ukrajne propusnice...). Međutim, to može biti i u većoj mjeri ukoliko je razumna i opravdana.

Troškovi putovanja će biti nadoknađeni po normalnim cijenama na tržištu u skladu s najekonomičnijom ponudom. Korištenje osobnih vozila je nadoknadivo nakon što je opravdano svojom ekonomskom prirodom i logističkom prednosti.

Troškovi putovanja i smještaja izvan MED području moraju biti odobreni unaprijed od strane ZTT/UT.

Usluge (osim vanjskih stručnjaka)

Ova kategorija se odnosi na usluge koje se ne mogu provoditi od strane partnera projekta i koji zahtijevaju doprinos vanjskog davatelja usluga.

Ovi rashodi su prihvatljivi ako unutar partnerstva nema potrebnih kompetencija za pružanje navedenih usluga. Pravila javne nabave moraju biti poštovana prilikom odabira tvrtka koja nudi vanjske usluge.

Vanjske ekspertize

Ova kategorija se odnosi na ekspertize, analize, studije, izvješća, koje ne mogu obavljati projektni partneri, a koja zahtijevaju doprinos stručnjaka ili specijaliziranih tijela.

Ovi rashodi su prihvatljivi ako unutar partnerstva nema potrebne kompetencije za pružanje navedenih aktivnosti. Pravila javne nabave moraju biti poštovana tijekom odabira tijela, tvrtke ili osobe koja pruža vanjsku ekspertizu.

Rashodi se odnose na realizaciju **revizije projekta**, kada se provode od strane vanjskog revizora, uključeni su u ovu kategoriju. Ako reviziju obavlja unutarnja revizija, troškovi će se morati staviti u proračunsku liniju „troškovi osoblja“.

Troškovi putovanja i smještaja od strane vanjskih stručnjaka moraju biti uključeni u ovu proračunsku liniju.

Preporučuje se da troškovi vanjske ekspertize ne prelaze 35% ukupnog prihvatljivog proračuna projekta.

Promocija, informiranje i publikacije

¹¹ Molimo pogledajte nacionalna javna računovodstvena pravila

Ova kategorija uključuje troškova za povećanje vidljivosti projekta prema partnerima, javnosti i institucijama. Na primjer:

- web dizajn i hosting
- nacrti, izgled, printanje i diseminacija promidžbenih materijala
- organizacija vanjskih događaja
- tumačenje / prijevod
- ...

Ako partnerstvo treba pružatelja usluga, vezani troškovi su prihvatljivi ako u partnerstvu nema potrebnih kompetencije za realizaciju navedenih usluga. Pravila javne nabave moraju se poštovati prilikom odabira tvrtke ili osoba koje pružaju vanjsku ekspertizu.

Režijski troškovi

Na temelju članka 52. Uredbe (EZ) 1828/2006, režijski troškovi prihvatljivi su pod uvjetom da se temelje na stvarnim troškovima vezanim uz provedbu projekta ili na prosječne stvarne troškove vezane uz operacije istog tipa.

Opći troškovi uključuju:

- Telefon, faks, Internet
- Uredski materijal
- Fotokopiranje
- Pošta
- Iznajmljivanje ureda
- Grijanje, struja
- Ostali administrativni troškovi apsolutno potrebni za provedbu projekta

U slučaju neizravnog troškova, oni moraju biti u proporciji s projektom prema propisno opravdanoj metodi. Ti troškovi moraju biti izravno potrebni za aktivnosti i realizaciju projekta. Režijski troškovi propisno opravdani mogu se povratiti **do najviše 7% ukupnog proračuna projekta** (provizorni proračun).

IPA projektni partner će također prijaviti režijske troškove na temelju stvarnih troškova. Svi prijavljeni troškovi trebaju biti izravno povezani s projektom i pravovremeno opravdani. U sklopu projektnog partnerstva IPA partneri, vidjeti će se s vodećim partnerom da se ograničenja od 7% poštuju.

Ostalo

Troškovi osim onih gore navedenih, u svezi s projektom, navedeni na detaljan način u proračunu. Ovi troškovi će se uzeti u obzir ako su u skladu sa odobrenim proračunom, ako su dokumentirani na analitičan način, i ako poštuju nacionalna pravila i pravila Zajednice.

Ova kategorija uključuje doprinose u naturi (neplaćeni volonterski rad), uzimajući u obzir i opravdavajući provedeno vrijeme svakog volontera u projektu.

b) Zajednički troškovi

Praksu dijeljenja zajedničkih troškova treba izbjegavati. Međutim, u slučaju da se zajednički troškovi ne mogu izbjeći, partneri su pozvani da prime od svojih kontrolora prve razine i državnih tijela zaduženih za program prihvaćanje načela dijeljenja troškova među njima prije podnošenja projektnog prijedloga.

Osim toga, izvješćivanje zajedničkih troškova ponekad se pokazalo kao teško. Neki nacionalni revizori mogu odbiti prihvaćanje dijeljenja troškova osoblja i administrativnih troškova. Stoga se preporuča ograničiti zajedničke troškove na troškove iz djelokruga proračunske linije "vanjske ekspertize i usluge".

Strogo se preporuča uključiti u Sporazum o partnerstvu vrste troškova koje će biti zajednički, partnera odgovornog za ugovaranje/naručivanje i srodna plaćanja i postupak izvješćivanja.

Postupak za provjeru ove vrste izdataka treba biti usuglašen s kontrolorima prve razine i nacionalnim vlastima.

c) Računovodstvo troškova

Aplikacije moraju jasno razlikovati aktivnosti - i njihove troškove - koje se odvijaju na EU strani sa EFRR sredstvima i onih koje se odvijaju na strani kandidata/potencijalnih kandidata s IPA sredstvima.

Svi računi projekta moraju se držati u eurima. Računi partnera smještenih izvan eurozone držat će se također i u nacionalnoj valuti. Vodeći partner osigurava da su dokumenti utvrđeni revizijskim tragom preneseni i na raspolaganju su za sve razine projekta.

Imena osoba odgovornih za certifikaciju izdataka svakog partnera, i način kontaktiranja sa njima, mora se priopćiti vodećem partneru. Certifikacijska tijela moraju biti identificirani u Ugovoru o subvencioniranju potpisanom od Vodećeg partnera i Upravljačkog tijela.

Vodeći partner zahtijeva od partnera pružanje kopija svih knjigovodstvenih isprava. Plaćanje krajnjim korisnicima je na temeljeno na računima. Kada to nije moguće (doprinosi u naravi i administrativni troškovi), isplate će se temeljiti na dokumentima koji imaju jednaku vrijednost dokaza.

Transferi EFRR između vodećeg partnera i partnera ne smatraju se izdacima.

Prijenos sredstava između partnera u operacijama pod vodstvom jednog od njih (događanja, ekspertize za cijelo partnerstvo ...) ne smatra se kao rizdatak a bilježi ga partner koji obavlja ovaj izdatak.

Vezano za različite vrijednosti tečaja, izbor je između sljedećih opcija:

- **Partneri pretvaraju svoje troškove iz svojih nacionalnih valuta u eure** i te konvertirane podatke koristi vodeći partner za popunjavanje financijskih izvješća. U tom slučaju, partneri opet imaju nekoliko opcija za pretvorbu njihovih troškova u eure:
 - o mogu koristiti prosječni mjesečni tečaj postavljen od strane Komisije za mjesec računa u kojem je bio plaćen ili za mjesec u kojem su troškovi prijavljeni vodećem partneru,
 - o mogu koristiti 6-mjesečnu prosječnu stopu prosječnog mjesečnog tečaja,
 - o mogu koristiti tržišnu stopu na dan kad je račun bio plaćen,
 - o mogu koristiti tržišnu stopu na zadnji dan izvještajnog razdoblja.
- **Partneri šalju svoje brojke vodećem partneru u nacionalnoj valuti i vodeći partner pretvara ove brojke u Eure** da dovrše Financijsko izvješće (mora biti specificirano u Sporazumu o partnerstvu). U tom slučaju, Vodeći partner mora koristiti prosječni mjesečni tečaj postavljen od strane Komisije zadnjeg mjeseca izvještajnog razdoblja, ili tržišni tečaj na posljednji dan izvještajnog razdoblja.

Partneri moraju koristiti isti sustav tijekom cijelog razdoblja provedbe. Vodeći Partner mora obavijestiti ZTT o izabranoj opciji, i mora se koristiti za cijelo vrijeme trajanja projekta (mora biti navedeno u Sporazumu o partnerstvu)

d) Sustav plaćanja

EU- partneri:

EFRR plaćanja unutar programa MED su izvršavaju temeljem povrata sredstava bez avansnog plaćanja. Potraživanja plaćanja se prenose na Upravljačko tijelo od strane vodećeg partnera u ime partnera. Struktura koja traži sufinanciranje mora imati dovoljno vlastitih financijskih sredstava da bi financijski premostila razdoblje u kojem čeka plaćanje EFRR sredstava.

UPOZORENJE: korištenje «dodjele sufinanciranja» od strane partnera ili vodećeg partnera zabranjeno je u MED programu. U okviru financijskog sustava EFRR, samo partneri iz projekta (krajnji korisnici sredstava EFRR), moraju prikupiti dodijeljena sredstva.

Dodjela sufinanciranja kao Dailly (Francuska) ili bilo koja slična Europska konvencija ostaje strogo zabranjena u med Programu.

Svaki partner umjesto toga može tražiti kredit od kreditne agencije s povratom nakon primitka EFRR sredstava.

U ovom slučaju, (kreditna transakcija provedena od strane korisnika prema vanjskoj agenciji), svaka kamata generirana putem aktivnosti ostaje neprihvatljiva za povrat EFRR sredstava te će stoga u potpunosti biti na teret dotičnog korisnika.

Plaćanje će se izvršiti što je prije moguće na račun vodećeg partnera od strane Tijela za ovjeravanje Programa. Plaćanje se vrši samo u eurima. Partneri odlučuju između sebe tko snosi rizik tečajnih razlika.

Odgovornost vodećeg partnera je raspodjela sredstava među partnerima sukladno prikazanim troškovima od strane svakog partnera. Od datuma primitka sredstava, vodeći partner mora isplatiti sredstva svojim partnerima **maksimalno unutar 1-og mjeseca**. On bi trebao također osigurati da se partneri pridržavaju maksimalnih stopa EFRR sufinanciranja.

Način prijenosa sredstava s partnerima koji ne pripadaju euro zoni mora biti naglašen prije početka projekta i primijenjen tijekom trajanja projekta. Financijska izvješća koja vodeći partner dostavlja Zajedničkom tehničkom tajništvu moraju biti izražena u Eurima.

Preporuča se da ugovor bude sastavljen između vodećeg partnera i ostalih partnera. To bi trebalo biti navedeno u Sporazumu o partnerstvu.

IPA partneri:

Svi IPA partneri imaju odvojeni IPA ugovor o sufinanciranju s Upravljačkim tijelom; međutim, slijedom načela vodećeg partnera, oni podnose certificirane troškove vodećem partneru projekta, kao dio cjelokupnog izvješća o napretku projekta. Nakon odobrenja zahtjeva za plaćanjem od strane Upravljačkog tijela, plaćanje će se izvršiti izravno na račun IPA partnera od strane Tijela za ovjeravanje.

Obzirom da se IPA isplate izvršavaju u eurima, metoda koja se primjenjuje za izračunavanje tečaja je navedena u Ugovoru o sufinanciranju.

d) Arhiviranje

Za EU partnere:

Svaki Sporazum o partnerstvu će morati odrediti kako je organizirano pohranjivanje računovodstvene evidencije, tehničke dokumentacije i materijala (izvješća, analiza, dokumenti prepiske ...). Ovi dokumenti moraju biti dostupni i lako upotrebljivi u slučaju kontrole.

Sporazum o partnerstvu mora navesti gdje se dokumenti arhiviraju, tko je zadužen za njih, što je zajednički klasifikacijski sustav koji se koristi od strane partnera, koji su dokumenti pohranjeni, itd.

Vodeći partner i partneri moraju osigurati da se svi dokumenti u vezi s projektom čuvaju u sigurnosti i kronološkim redom sve do kraja 2020.

Za IPA partnere:

Prijave moraju jasno razlikovati aktivnosti i njihove troškove - koji se odvijaju na strani EU s EFRR sredstvima i onim koje se odvijaju na strani kandidata/ potencijalne kandidate sa IPA sredstvima.

f) Financijski sustav upravljanja (audit trail)

PRESAGE CTE povezuje sve organizacije upravljanja (Upravljačko tijelo i Zajedničko tehničko tajništvo, Tijelo za ovjeravanje, nacionalne vlasti, prvostupanjske kontrolore -članak 16, korisnike) to je upravljanje aktivnostima i alat za praćenje, koristi se za analizu i evaluaciju programa zajednice i iznad svega je kontrolni alat. Koristi se za praćenje svih operacija u svim fazama, od projektnog prijedloga dok projekt ne završi.

Za EFRR i IPA partnere

Projekti moraju predstavljati financijski sustav upravljanja po uzoru na sustav predstavljen ispod za cijeli program. Svaki projekt ima mogućnost razraditi svoj vlastiti sustav utoliko što služi na najbolji način ciljevima projekta i partnerstva, i što dokazuje da je najučinkovitiji. Ovaj postupak mora biti učinjen također i kroz alat za praćenje Programa.

Korak 1:

- Partneri prikupljaju račune i računovodstvene datoteke troškova i plaćanja

Korak 2:

- Svi partneri moraju koristiti PRESAGE CTE aplikaciju za upis svih završenih aktivnosti i troškova učinjenih u relevantnom razdoblju.
- Vodeći partner provjerava da su troškovi u skladu sa početnom raspodjelom po aktivnostima i po proračunskim glavama
- Vodeći partner osigurava da su troškovi predstavljeni od strane korisnika koji sudjeluje u aktivnosti nastali u svrhu provedbe aktivnosti i da odgovaraju dogovorenim aktivnostima između tih korisnika

Korak 3:

- Nakon što je partner ušao u PRESAGE alat sve aktivnosti i financijske podatke u odnosu na relevantno razdoblje, mora prijaviti vodećem partneru na provjeru na PRESAGE CTE i svojim prvostupanjskim kontrolorima. Partner šalje dokaz o plaćanju i dokumenata i izvješća u vezi s tim (izvješće o aktivnostima i financijsko izvješće) prvostupanjskoj kontroli u skladu s nacionalnim postupkom koji je definiran (centralizirano ili decentralizirano)

Korak 4:

- Prvostupanjska kontrola vraća partneru, **unutar 3 mjeseca maksimalno (čl.16.2 Uredbe EK 1080/2006 za EFRR partnere i članak 108 Uredbe EK 718/2007, kako je izmijenjeno uredbom EK 80/2010, za IPA partnere)**, i nakon prezentacije cjelovite i točne dokumentacije, potvrdu s naznakom potvrđenih iznosa i eventualno isključenih iznosa.

Korak 5:

- Nakon što je potvrda troškova dobivena, partner je prenosi vodećem partneru zajedno s kopijom predmetnih obrazaca i kopijom dokaza o plaćanju.

Korak 6:

- Vodeći partner prikuplja i čuva sve ovjere troškova i kopiju popratnih dokumenata svojih partnera
- To potvrđuje da su troškovi, predstavljeni od strane korisnika koji sudjeluju u aktivnostima ovjereni od strane kontrolora.
- Vodeći partner piše zahtjev za plaćanjem koji sadrži kopije ovjera pribavljenih od strane partnera, kao i izvješće s podacima o aktivnostima koje odgovaraju iznosu troškova. To je poslano Upravljačkom tijelu sa izvješćem o napretku.
- Ako partner ne može prenijeti vodećem partneru svoju potvrdu o troškovima u roku, trebao bi ih prenijeti unutar sljedećeg izvješća o napretku projekta.

Korak 7:

- Upravljačko tijelo provjerava da plaćanje potraživanja odgovara aktivnostima projekta navedenim u prijavnom obrascu kao sastavnom dijelu EFRR Ugovora o sufinanciranju potpisanog između vodećeg partnera i Upravljačkog tijela i IPA Ugovora o sufinanciranju potpisanog između svakog IPA partnera i Upravljačkog tijela
- Upravljačko tijelo šalje "preporuku za plaćanje" Tijelu za ovjeravanje **unutar 15 radnih dana** od primitka zahtjeva za plaćanjem. Bilo koji problem u vezi sa zahtjevom za plaćanje može odgoditi krajnji rok plaćanja.

Korak 8:

- Tijelo za ovjeravanje provjerava preporuku za plaćanje i procesuirá što je skorije moguće plaćanje cijelog EFRR iznosa vodećem partneru i odgovarajućeg IPA dijela svakom IPA partneru

Korak 9:

- Od primitka sredstava, vodeći partner mora platiti svojim partnerima **unutar razdoblja od najviše mjesec dana**. Vodeći partner prenosi ZTT-u (i relevantnoj Nacionalnoj kontakt točki, i/ili nacionalnim kontrolorima ili odobravajućim tijelima) pojedinosti ovih isplata. Vodeći partner mora opravdati u izvješću o napretku projekta da su sve isplate proteklog razdoblja provedene. Ako ne, izvješće o napretku ne može biti odobreno.

Revizija, financijska kontrola i mjere za borbu protiv prijevara

Pažnja: Sljedeći paragrafi se isključivo odnose na IPA zemlje:

Za Hrvatsku:

6.1 *Revizija, financijska kontrola i mjere za borbu protiv prijevара*

Računi i aktivnosti svih strana uključenih u provedbu ovog programa, kao i ugovori i sporazumi u provođenju ovog programa podliježu, u jednu ruku, nadzoru i financijskoj kontroli Komisije (uključujući Europski ured za suzbijanje prijevара), koji može provoditi provjere po vlastitom nahođenju, sam ili preko vanjskih revizora i, u drugu ruku, revizori Europskog revizorskog suda. Ovo uključuje mjere poput ex-ante ovjera nadmetanja i ugovaranja od strane Delegacija u zemljama korisnicama.

U cilju osiguravanja učinkovite zaštite financijskih interesa Zajednice, Komisija (uključujući Europski ured za suzbijanje prijevара) može provoditi provjere na licu mjesta i inspekcije u skladu sa procedurama predviđenim Uredbom Vijeća (EC, Euratom) 2185/96¹³.

Kontrola i revizija opisana gore je primjenjiva na sve ugovarače, podugovarače i korisnike koji su primili sredstva Zajednice.

6.2 *Financijske prilagodbe*

U Hrvatskoj, Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje, koji u prvom redu snosi odgovornost za istraživanje svih nepravilnosti, će načiniti financijsku prilagodbu gdje su nepravilnosti ili nemar otkrivene u vezi sa provedbom ovog programa, otkazujući cijelu ili dio pomoći Zajednice. Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje će uzeti u obzir prirodu i težinu nepravilnosti i financijski gubitak pomoći Zajednice.

U slučaju nepravilnosti uključujući nehotične greške i prijevare, Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje će nadoknaditi pomoć zajednice plaćenu korisnicima u skladu sa nacionalnim procedurama nadoknade.

6.3 *Revizorski trag*

U Hrvatskoj, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje osigurat će da su sve relevantne informacije dostupne kako bi se cijelo vrijeme osigurao dovoljno detaljan revizorski trag. Ova informacija uključit će dokumentirani dokaz o autorizaciji zahtjeva za plaćanjem, o računovodstvu i plaćanju takvih zahtjeva, tretmanu napretka, garancijama i dugovima.

6.4 *Preventivne mjere*

Hrvatska će osigurati istragu i efektivan tretman slučajeva sumnji na prijevare i nepravilnosti te će osigurati funkcioniranje mehanizma kontrole i mehanizma izvještavanja ekvivalentne predstavljenim u Uredbi Komisije 1828/2006¹⁴. Svi sumnjivi ili stvarni slučajevi prijevara ili nepravilnosti kao i sve poduzete mjere moraju se prijaviti službi Komisije bez odgode. Ukoliko nema slučajeva sumnje ili slučajeva prijevara ili nepravilnosti za prijaviti, zemlja korisnica informirati će Komisiju o ovoj činjenici u roku dva mjeseca nakon kraja svakog kvartala.

Nepravilnosti će značiti povredu odredbi primjenjivih pravila i ugovora, koje su rezultat djela ili greške gospodarskog subjekta, koji ima ili bi mogao imati utjecaj na oštećivanje općeg proračuna Europske unije tereteći neopravdanim troškom opći proračun.

Prijevare znači svaki namjeran čin ili propust u odnosu na: korištenje ili prezentiranje lažnih, netočnih ili nepotpunih izjava ili dokumenata koji kao efekt imaju pronevjeru ili neopravdano zadržavanje sredstava iz općeg proračuna Europske unije ili proračuna kojima upravlja ili u ime Europske unije;

prikrivanje informacija kršeći specifične obveze sa istim efektom; zloupotreba takvih sredstava za svrhe različite od onih za koje su prvotno odobrene.

Zemlja korisnica poduzet će sve prikladne mjere kako bi spriječila aktivnu i pasivnu korupcijsku praksu u svakoj fazi procedure nabave ili proceduri odobravanja, kao i kod implementacije odgovarajućih ugovora. Aktivna korupcija definirana je kao namjerna radnja gdje je dano nečije obećanje, direktno ili preko posrednika, prednost bilo koje vrste bilo službeniku, za njega samog ili za treću stranu da djeluje ili se suspregne od djelovanja u skladu sa svojim dužnostima ili provođenje dužnosti u suprotnosti s obavljanjem službenih dužnosti na način koji šteti ili je moguće da će štetiti financijskim interesima Europske zajednice.

Pasivna korupcija definirana je kao namjerno djelovanje službenika koji, direktno ili preko posrednika, zahtijeva ili prima prednosti bilo koje vrste, za sebe ili treću stranu, ili prihvaća obećanje za takvu prednost, da djeluje ili se suspregne od djelovanja u skladu sa svojim dužnostima ili provođenje dužnosti u suprotnosti s obavljanjem službenih dužnosti na način koji šteti ili je moguće da će štetiti financijskim interesima Europske zajednice.

Vlasti zemalja korisnica, uključujući osoblje odgovorno za provedbu programa, također će poduzeti potrebne predostrožnosti da se izbjegne rizik od sukoba interesa i informirati će Komisiju odmah o takvom konfliktu interesa ili situaciji koja bi mogla dovesti do takvog konflikta.

6.5 *Financijske ispravke*

Da bi se osiguralo korištenje fondova u skladu sa primjenjivim pravilima, u Hrvatskoj će Komisija primijeniti proceduru poravnavanja računa ili mehanizam financijskih ispravaka u skladu sa člankom 53c (2) Financijske regulative i detaljno kao što je u Okvirnom sporazumu zaključenom između Komisije i Hrvatske ili, gdje potonji ne postoji, u Financijskom sporazumu provodeći ovaj program zaključno sa Hrvatskom.

Financijske ispravke mogu izdići sljedeće:

- (i) identifikaciju specifičnih nepravilnosti, uključujući prijevare; ili
- (ii) identifikaciju slabosti ili nedostataka u sustavu upravljanja i kontrole zemalja korisnica.

Ako Komisija ustanovi da su izdaci pod ovim programom nastali na način kojim su povrijeđena primjenjiva pravila, odlučiti će koji su iznosi isključeni iz financiranja Zajednice.

Kalkulacije i utvrđivanje takvih ispravaka, kao i povezanih povrata, biti će napravljeno od strane Komisije slijedeći kriterije i procedure prikazane u IPA Implementacijskoj regulativi.

Za Crnu Goru:

Računi i operacije svih strana uključenih u provedbu ovog programa, kao i svi ugovori i sporazumi također uključeni u provedbu programa, ovise o, u jednu ruku, nadzoru i financijskoj kontroli od strane Komisije (uključujući Europski ured za suzbijanje prijevara), koja može provoditi provjere po vlastitom nahođenju, ili putem vlastite ili vanjske revizije, s druge strane, reviziju predvođenu Europskih revizorskim sudom. Ovo uključuje mjere poput ex-ante provjere natječaja i ugovaranja predvođene Delegacijom u zemljama korisnicama.

Da bi se osigurala efikasna zaštita financijskih interesa Zajednice, Komisija (uključujući Europski ured za suzbijanje prijevara) može provoditi terenske kontrole i inspekcije u skladu s procedurama predviđenim Uredbama Vijeća (EC, Euratom) 2185/96¹³.

Gore opisane kontrola i revizija su primjenjive na sve ugovaratelje, pod-ugovaratelje i korisnike bespovratnih sredstava koji su primili sredstva Zajednice.

Za Bosnu i Hercegovinu:

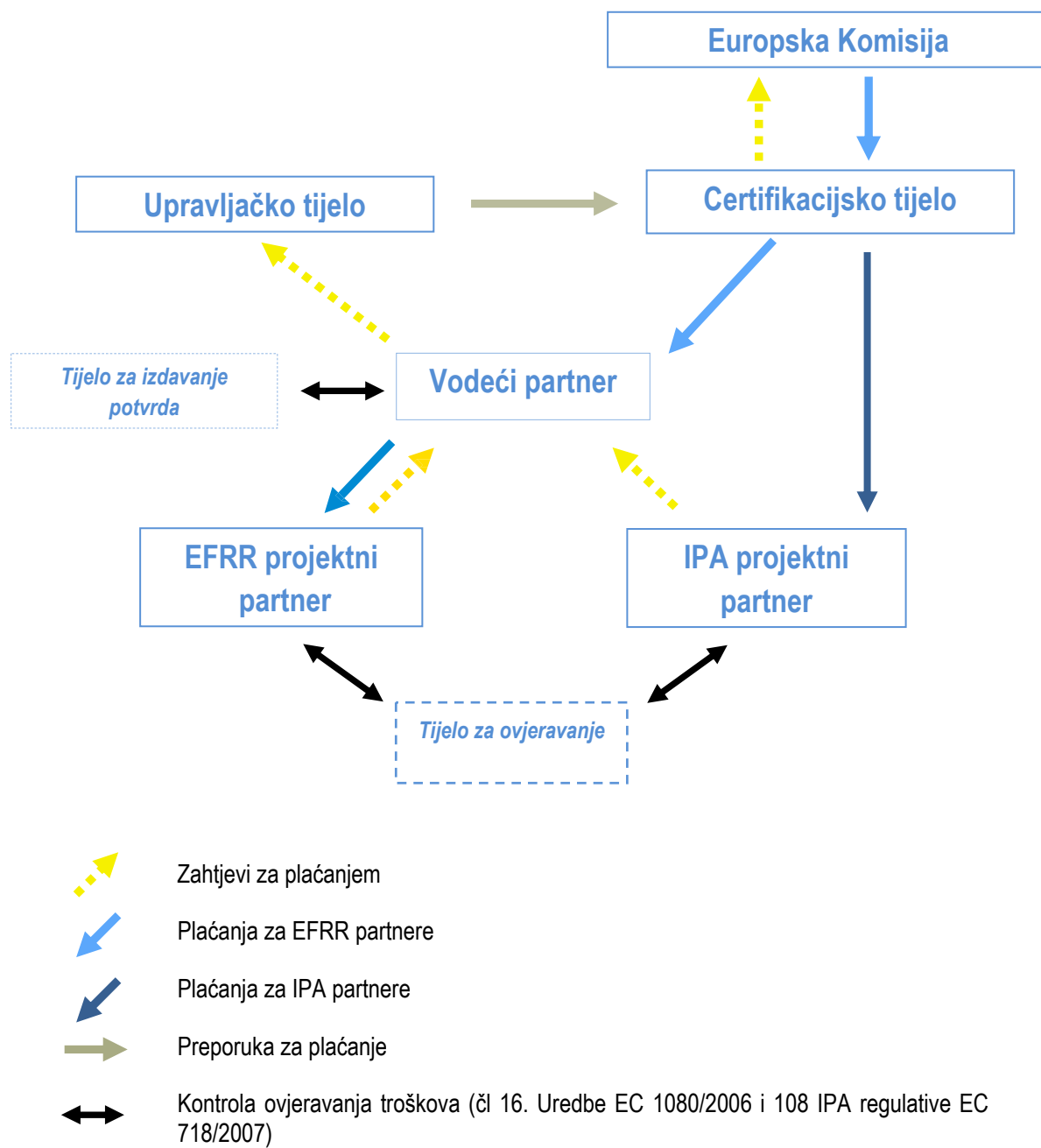
Računi i operacije svih strana uključenih u provedbu ovog programa, kao i svi ugovori i sporazumi također uključeni u provedbu programa, ovise o, u jednu ruku, nadzoru i financijskoj kontroli od strane Komisije (uključujući Europski ured za suzbijanje prijevара), koja može provoditi provjere po vlastitom nahođenju, ili putem vlastite ili vanjske revizije, s druge strane, reviziju predvođenu Europskih revizorskim sudom. Ovo uključuje mjere poput ex-ante provjere natječaja i ugovaranja predvođenih Delegacijom u zemljama korisnicama.

Da bi se osigurala efikasna zaštita financijskih interesa Zajednice, Komisija (uključujući Europski ured za suzbijanje prijevара) može provoditi terenske provjere i kontrole u skladu s procedurama predviđenim Uredbama Vijeća (EC, Euratom) 2185/96¹³.

Gore opisane kontrola i revizija su primjenjive na sve ugovaratelje, pod ugovaratelje i korisnike bespovratnih sredstava koji su primili sredstva Zajednice.

Za Albaniju: kontaktirati Nacionalnu kontakt točku

EFRR i IPA financijski tokovi

10. Nadzor, evaluacija i kontrola

a) Početno izvješće¹²

U roku od tri mjeseca nakon potpisivanja Ugovora o sufinanciranju, vodeći partner šalje Zajedničkom tehničkom tajništvu početno izvješće koje potvrđuje početak aktivnosti i pojašnjava pojedinostim strukture upravljanja koje osigurava dobru izvedbu projekta (pravila o radu Upravnog odbora)

b) Izjava o troškovima pripreme¹³

Ovaj izvještaj sadrži opis troškova pripreme projekta, kao i financijsko izvješće koje je provjerio i potpisao odabrani neovisni kontrolor. Ovaj izjava mora biti poslana s prvim izvješćem o napretku.

c) Izvješće o napretku¹⁴

Provedba projekata temelji se na šestomjesečnim razdobljima u skladu s fiksnim polugodištima i odnosnim rokovima za podnošenje izvješća o napretku kako je navedeno u EFRR Ugovoru o sufinanciranju. IPA ugovor(i) o sufinanciranju prenosi se na EFRR Ugovor o sufinanciranju po tom pitanju. Upravljačko tijelo može, međutim, odstupiti od ovih datuma u interesu programa.

Vodeći partner je jedini odgovoran za ispravno i potpuno podnošenje izvješća o napretku.

Vodeći partner ima dva mjeseca nakon završetka šestomjesečnog provedbenog razdoblja da potvrdi izdatke drugih partnera, ispuni izvješće o napretku kroz PRESAGE sustav, podnese izvješće o napretku, te zahtjev za naknadu ZTT-u (zajedno s kopijama potvrda kontrolora prve razine za potvrđene iznose).

To izvješće će sadržavati izvješće o upravljanju, kao i financijsko izvješće provjereno i potpisano od strane vodećeg partnera. Ono bi također trebalo biti popraćeno s konkretnim rezultatima projekta prikazanim kroz komunikacijske dokumente ili druge dokumente objavljene tijekom tog razdoblja.

- Izvješće o aktivnostima uključuje informacije o općem napretku operacije, kao i usporedbu između početno predviđenih ciljeva i ciljeva koji su već postignuti. Također uključuje bilo koji dio koji odgovara tehničkoj realizaciji.
- Financijsko izvješće sadrži retrospektivno računovodstvo izdataka isplaćenih tijekom izvještajnog razdoblja. Izvješće će sadržavati podatke o svim izdacima, novčanim, kao i onima u naravi. Nadoknada sredstava je odobrena samo za troškove koji su stvarno nastali tijekom razdoblja na koje se odnosi izvješće, već plaćene i opravdane fakturama ili dokumentima jednake dokazne vrijednosti.

Vodeći partner morat će osigurati da izdaci zabilježeni u financijskom izvješću nisu uključeni u prije podneseno financijsko izvješće. .

¹² Ovo izvješće nije financijsko izvješćivanje i stoga ne daje bilo koje pravo na povrat financijskih sredstava

¹³ Ovo izvješće daje pravo samo na povrat sredstava za pripremne troškove

¹⁴ Ovo izvješće daje pravo samo na povrat sredstava za troškove u vezi s provedbom projekta

d) Završno izvješće i zatvaranje projekta

Ujedinjeno **Završno izvješće** mora se podnijeti Zajedničkom tehničkom tajništvu nakon završetka projekta. Ovo izvješće mora dati informacije o postignućima, rezultatima i učinku projekta, kao i konačne detaljne financijske informacije. Ovo izvješće mora biti podneseno u roku od dva mjeseca nakon završetka projekta.

Rok za prihvatljivost izdataka:

Od dana potpisivanja ugovora o sufinanciranju tradicionalni projekti ne bi trebali prelaziti trajanje od **36 mjeseci, isključujući pripremne troškove**. To razdoblje mora uključiti tehničke i financijske aktivnosti.

Datum završetka projekta je naveden u prijavnom obrascu. Svi operativni izdaci moraju nastati i biti plaćeni prije datuma završetka projekta. U slučaju da ti troškovi ne mogu biti plaćeni u roku s odgodom, oni mogu biti plaćeni u roku od dva mjeseca nakon ovog datuma. Zatvaranje administrativnih troškova (kontrola prve razine i troškove osoblja) može se izvršiti i isplaćuje se u roku od dva mjeseca nakon datuma završetka projekta.

Prema članku 56(1) Uredbe (EZ) 1083/2006, MED program mora završiti na dan 31. prosinca 2015. Dakle, dodatno kašnjenje od dva mjeseca ne primjenjuje se za operacije koje će završiti na dan 30. lipnja 2015. U tom slučaju svi administrativni troškovi (uključujući i troškove vezane za zatvaranje projekta), fakturirani ili plaćeni nakon službenog završnog datuma projekta nisu prihvatljivi.

Projekti mogu biti odabrani za provjeru čak i nakon njihova završetka. **To je razlog zašto je neophodno da vodeći partneri i njihovi partneri osiguraju jasnu i sigurnu pohranu sve projektne dokumentacije najmanje do 2020. godine**

Prijave moraju jasno razlikovati aktivnosti - i njihove troškove - koje se odvijaju na strani Europske unije s EFRR sredstvima i onima koje se odvijaju na strani države kandidatkinje/potencijalne kandidatkinje s IPA sredstvima.

e) Evaluacija tijekom programskog razdoblja

Za EU partnere:

Na temelju članaka 33. i 48-3) EU uredbe 1083/2006 Upravljačko tijelo pod vodstvom Nadzornog odbora provodi evaluacije povezane s praćenjem operativnog programa osobito ako to praćenje otkrije značajno odstupanje od početno postavljenih ciljeva ili kad se daju prijedlozi za reviziju operativnih programa. Rezultati ove evaluacije šalju se Nadzornom odboru i Komisiji¹⁵.

Evaluacija može biti strateške prirode, kako bi se ispitala evolucija programa u odnosu na prioritete programa, kao i prioritete Zajednice, nacionalne prioritete ili prioritete operativne prirode u cilju potpore praćenju programa. Evaluacija je predviđena u 2010. za MED program.

Za IPA partnere:

Kad se provode takve evaluacije osobit trud treba biti uložen u ocjenu elemenata koji se tiču sudjelovanja država kandidatkinja/potencijalnih kandidatkinja u transnacionalnom programu. Ovaj program će biti predmet evaluacije u skladu s člancima 57. i 82. IPA provedbene uredbe s ciljem poboljšanja kvalitete, učinkovitosti i dosljednosti pomoći iz sredstava Zajednice, kao i strategije i provedbe programa. Komisija također može obavljati strateške evaluacije

f) Ex- post evaluacija

Prema članku 49 (3) Uredbe (EZ) 1083/2006, Komisija će provesti ex-post evaluaciju za svaki cilj u bliskoj suradnji s državom članicom i Upravljačkim tijelom.

¹⁵ Članak 48. (3) EU uredbe 1083/2006

Ova evaluacija ispituje u kojoj mjeri su iskorišteni resursi, učinkovitost i djelotvornost programiranja Fonda i društveno-ekonomski utjecaj. Ona ima za cilj izvući zaključke za politike o gospodarskoj i socijalnoj koheziji.

Ona mora identificirati čimbenike koji doprinose uspjehu ili neuspjehu provedbe operativnih programa i prepoznati dobre prakse. Ex post evaluacija završit će se do 31. prosinca 2015.

g) Izbor pokazatelja outputa i rezultata

Vrednovanje programa i projekata transnacionalne suradnje je važan i izazovan zadatak. To je važno jer će tijekom provedbe programa korisnost i učinkovitost transnacionalne suradnje morati biti jasno pokazana. Također je izazov i to što su, u usporedbi s drugim programima europske regionalne politike, dostignuća transnacionalne suradnje često manje izravna i manje opipljiva. To je također razlog zašto se sustav praćenja usredotočuje prvenstveno na neposredne outpute i rezultate, koje su definirani u nastavku.

Pokazatelji outputa odnose se na aktivnosti, materijalna dobra i proizvedene usluge (broj objavljenih dokumenata, broj događanja i sastanaka, broj objavljenih studija, itd.). Pokazatelji se moraju koristiti za specficiranje outputa postignutih za svaku komponentu i za cijeli projekt.

Pokazatelji rezultata odnose se na izravne i neposredne učinke outputa na izravne korisnike programa (broj konvencija i potpisanih sporazuma, broj provedenih strategija, broj zajednički usvojenih normi, broj ljudi koji su poboljšali ili diversificirali svoje nadležnosti, i sl.)

Da bi mogli obavljati nadzor i evaluacija projekata partneri moraju koristiti pokazatelje koji daju informacije o načinu na koji projekti postižu ciljeve i opće zahtjeve programa.

Predloženi pokazatelji moraju se shvatiti kao prioritet, ali partneri imaju mogućnost da dodaju više specifičnih pokazatelja realizacije i rezultata u skladu sa svojim specifičnim ciljevima i područjem intervencije.

Sljedeći popis je dan kao primjer:

OS 1 (broj ...)	
<i>Pokazatelji outputa</i>	<i>Pokazatelji rezultata</i>
Nove mreže prikladne za transfer tehnologije	Uspostavljene stalne mreže: <i>navesti broj</i>
Zajedničke studije koje ciljaju na zajedničke strategije, instrumente, metode ili planove	Zajedničke implementacije shema rada ili strategija
Zajedničke strategije i sporazumi	
Malo i srednje poduzetništvo koje je uključeno u transnacionalne aktivnosti • Izravno: <i>navesti broj</i> • Neizravno: <i>navesti broj</i>	Nove transnacionalne aktivnosti pokrenute od malog i srednjeg poduzetništva: <i>navesti broj</i>
Nove strukture transnacionalne potpore inovacijama	Trajne strukture transnacionalne podrške: <i>navesti broj</i>
Seminari i forumi na transnacionalnoj razini	Strukture koje su uključene: <i>navesti broj</i>
Eksperimentalne aktivnosti (piloti)	Koje strukture, među sljedećima, su uključene u aktivnosti projekta?: <i>navesti tip (vidi Aneks 1), broj i kako su uključeni (300 znakova maksimum)</i>
OS 2 (broj ...)	

<i>Pokazatelji outputa</i>	<i>Pokazatelji rezultata</i>
Nove mreže ovlaštenih tijela/kvalificiranih struktura	Uspostavljene stalne mreže: <i>navesti broj</i>
Planovi, metode, alati i zajedničke smjernice	Zajedničke implementacije shema rada ili strategija
Zajedničke strategije i sporazumi	
Transnacionalne aktivnosti za podizanje svijesti	Strukture koje su uključene: <i>navesti broj</i>
Seminari i forumi na međudržavnoj razini	Strukture koje su uključene: <i>navesti broj</i>
Eksperimentalne aktivnosti (piloti)	Koje strukture, među sljedećima, su uključene u aktivnosti projekta?: navesti tip (vidi Aneks 1), broj i kako su uključeni (300 znakova maksimum)
OS 3 (broj ...)	
<i>Pokazatelji outputa</i>	<i>Pokazatelji rezultata</i>
Nove mreže ovlaštenih tijela/kvalificiranih struktura koje uključuju privatne sudionike	Uspostavljene stalne mreže: <i>navesti broj</i>
Numeričke i on-line usluge za dostupnost	Transnacionalni sporazumi za nove primjenjive usluge
Sustav za praćenje i baze podataka za dostupnost i/ili sprečavanje rizika	
Aktivnosti za promicanje dostupnosti otoka	Nove veze za izolirane zone
Aktivnosti za pomorsku sigurnost	
Planovi, metode, alati i zajedničke smjernice	Zajedničke implementacije shema rada ili strategija
Eksperimentalne aktivnosti (pilot)	Koje strukture, među sljedećima, su uključene u aktivnosti projekta?: navesti tip (vidi Aneks 1), broj i kako su uključeni (300 znakova maksimum)
OS 4 (broj ...)	
<i>Pokazatelji outputa</i>	<i>Pokazatelji rezultata</i>
Nove mreže ovlaštenih tijela/kvalificiranih struktura koje uključuju privatne sudionike	Uspostavljene stalne mreže: <i>navesti broj</i>
Zajednički studije koje ciljaju strategije ili planove, metode ili alati na transnacionalnoj razini	Zajedničke implementacije shema rada ili strategija
Zajedničke strategije i sporazumi	
Lokalne vlasti uključene u transnacionalne aktivnosti	Novi transnacionalne aktivnosti pokrenute od lokalnih vlasti: <i>navesti broj</i>
Vlasti izoliranih zona uključene u transnacionalne aktivnosti	Nove inicijative ili struktura potpore promoviranih od strane tijela izoliranih zona: <i>navesti broj</i>
Eksperimentalne aktivnosti (piloti)	Koje strukture, među sljedećima, su uključene u aktivnosti

	projekta?: navesti tip (vidi Aneks 1), broj i kako su uključeni (300 znakova maksimum)

Komunikacijske aktivnosti i alati	
Alati:	
<i>Output</i>	<i>Rezultati</i>
Broj komunikacijskih alata stvorenih među sljedećima: brošure, DVD, CD-ROM, videa, bilteni, vodiči i sl.	Broj komunikacijskih alata stvorenih među sljedećima: brošure, DVD, CD-ROM, videa, bilteni, vodiči i sl.
Broj stvorenih internetskih stranica	Broj stvorenih internetskih stranica
Broj stvorenih baza podataka	Broj stvorenih baza podataka

Akcije:

<i>Outputi</i>	<i>Rezultati</i>
Broj ciljanih komunikacijskih aktivnosti u organizaciji partnerstva među sljedećima: izložbe, seminari, konferencije, informacijske kampanje, itd.	Broj i vrsta struktura dosegnutih komunikacijskim aktivnostima s popisa "Tip struktura koje su uključene".
Broj medijskih posjeta j stranici projekta, medijskih radionica i/ili konferencija za medije, broj poslanih novinskih članaka.	Broj medijskih članaka objavljenih u tiskanim medijima, na radiju ili na TV-u.
<i>Vrste uključenih struktura: navesti vrstu (vidi Aneks 1), broj i kako su uključeni (300 znakova maksimalno)</i>	

h) Sustav praćenja okolišnih utjecaja

Za EU partnere:

Mogući negativni utjecaji na okoliš (ekonomske aktivnosti, transport, turizam ...) anticipirani su kriterijima odabira projekata, kao i **sustavom za praćenje** postavljenim da procjeni učinke provedbe programa na okoliš.

Ovaj sustav praćenja posebno mora omogućiti prilagodbe u orijentaciji MED programa, ako je to potrebno, i modifikacije smjernica danih projektnih partnerima vezano uz ciljeve i opće odredbe za provedbu koje treba uzeti u obzir.

Za IPA partnere:

Sva ulaganja se provode u skladu s okolišnim zakonodavstvom Zajednice. Procedure procjene utjecaja na okoliš, kao što je navedeno dolje u EIA-direktivi, u potpunosti se primjenjuju na sve projekte u okviru IPA-e. Ako EIA-direktiva još nije u potpunosti prenesena, postupci trebaju biti slični onima postavljenima u gore navedenoj direktivi. Ako je vjerojatno da će projekt utjecati na dijelove prirode koji zavrjeđuju posebnu zaštitu procjena primjerenog načina očuvanje prirode treba biti načinjena ekvivalentno članku 6. "Habitats" direktive i mora biti dokumentirana.

i) Kontrola na razini projektnih partnera (članak 16. EU uredbe 1080/2006 i članak 108 EU uredbe 718/2007, kako je izmijenjeno EU uredbom 80/2010)

Da bi vodeći partner mogao izraditi svako izvješće o napretku te ga proslijediti ZTT-u, neophodno je da su aktivnosti i troškovi svakog EFRR i IPA partnera provjereni i odobreni od strane jednog ili više revizora prema sustavu kontrole prve razine koji se primjenjuje u državama članicama i u državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama.

Vodeći partner:

- jamči da su izdaci predstavljeni od strane korisnika uključenog u operaciju nastali u svrhu implementacije operacije i da odgovaraju aktivnostima dogovorenim između tih korisnika
- potvrđuje da su izdaci predstavljeni od strane korisnika uključenih u operacije potvrđeni od strane revizora

Za EFRR partnere:

U principu postoje četiri opća modela:

- Centralizirana kontrola na MS razini kroz javna upravna tijela,
- Centralizirana kontrola na MS razini kroz privatnu revizorsku tvrtku,
- Decentralizirani nadzor kroz revizore koje je izabrao projektni partner s uže nacionalne liste,
- Decentralizirana kontrola putem internih ili vanjskih revizora koje je izabrao projektni partner i koji su odobreni na nacionalnoj razini

Troškovi revizije mogu se smatrati prihvatljivim troškovima (interni neovisna revizija treba biti uključena u proračunsku liniju "troškovi osoblja"; eksterna neovisna revizija u proračunsku liniju "vanjski stručnjaci"). Stoga se preporuča da se odvoji proračun za ove kontrole ovisno o kontrolnim postupcima koji se primjenjuju u relevantnim državama članicama za svakog od projektnih partnera.

Kontrolorov zadatak je protvrditi:

- da su troškovi prihvatljivi,
- da se poštuju i slijede uvjeti programa, odobreni prijavni obrazac i ugovor o sufinanciranju ,
- da su računi i dokazi plaćanja ispravno pohranjeni,

- da su se aktivnosti uistinu dogodile i da su podugovorene isporuke i usluge isporučene ili provedene
- da su sufinanciranja predviđena financijskim planom isplaćena partnerima
- da su poštovana pravila zajednice i nacionalna pravila osobito s obzirom na informiranje i publicitet, javnu nabavu, jednake mogućnosti i zaštitu okoliša,
- da su poštovana nacionalna pravila za javnu nabavu

Molimo da se u svakom slučaju oslonite na informacije koje će vam za detaljne procedure pružiti nacionalne organizacije

Za IPA partnere:

IPA države koje sudjeluju u MED programu postavile su centralizirani sustav kontrole.

Imenovana ministarstva/uprave zadužene su za ovaj zadatak.

Kontrolori zaposleni u ministarstvima/upravama vrše provjeru izdataka i odgovorni su za izdavanje deklaracija o prihvatljivosti izdataka.

Kontrolne aktivnosti su djelomično financirane iz nacionalnih državnih izvora, a djelomično iz proračuna tehničke pomoći programa. Kontrolne aktivnosti su tada besplatne za IPA projektne partnere.

Kontrolor:

- Zaprima izvješća partnera i sve račune s popratnom dokumentacijom
- Provjerava izvješća o aktivnostima: kontrolira pravilnu provedbu sadržajnog dijela prema odobrenom ugovoru osufinanciranju i prijavnom obrascu.
- Provjerava financijsko izvješće: tražene isplate u okviru su proračunskih linija odobrene prijave na temelju usporedbe, projektnih troškova s aktivnostima projekta,
- Provjerava račune (izdaci su prihvatljivi i plaćeni, računi su formalno u skladu s relevantnim nacionalnim pravilima)
- Provjerava, na temelju lista za provjeru, jesu li prijavljene aktivnosti u skladu s nacionalnim i zajedničkim pravilima o prihvatljivosti, poštuju li se pravila o državnoj potpori i javnoj nabavi, te provjerava ispunjavanje zahtjeva vezanih uz informiranje javnosti
- Iskazuje ukupne prihvatljive troškove (IPA doprinos, nacionalni doprinos, nacionalni doprinos projektnih partnera)
- Izdaje deklaracije o prihvatljivosti troškova

j) Provjera uzoraka

Svake godine relevantna programska tijela provest će **provjeru projekata na temelju uzorka** kako bi potvrdila da su projekti ispravno iskazali troškove u izvješća o napretku. Za vršenje tih provjera bit će **odgovorno Revizijsko tijelo** uz pomoć grupe revizora s po jednim predstavnikom iz svake od zemalja sudionica.

Svrha ovih kontrola je otkrivanje pogrešaka u računovodstvenim evidencijama na razini pojedinačnih projekata. Opći je cilj dobiti globalnu sliku o tome primjenjuju li se postupci upravljanja i nadzora i dokumenti uspostavljeni na razini Programa i dopuštaju li sprječavanje i ispravljanje mogućih slabosti, pogrešaka ili nepravilnosti.

Ako je projekt odabran za provjeru na temelju uzorka i od vodećeg partnera i od drugih partnera traži se da surađuju s revizijskim tijelima, da predoče sve dokumentirane dokaze ili podatke koji se smatraju potrebnim kao pomoć u ocjeni računovodstvenih dokumenata, kao i da omoguće pristup svojim poslovnim prostorijama.

Osim gore objašnjenih provjera na temelju uzorka, druga odgovorna tijela Programa, kao što su revizijske službe Europske komisije, Europski revizijski sud, nacionalna tijela, ZTT/Upravljačko tijelo, Tijelo za ovjeravanje, mogu obavljati revizije kako bi provjerili kvalitetu provedbe projekta, a osobito financijsko upravljanje vezano uz usklađenost s EU i nacionalnim pravilima.

Projekti mogu biti odabrani za kontrolu čak i nakon njihova završetka. **Iz tog je razloga neophodno da vodeći partneri i njihovi partneri osiguraju jasnu i sigurnu pohranu sve projektne dokumentacije najmanje do 2020. godine.**

k) Pravilo povrata sredstava

Na temelju članka 93. Uredbe Vijeća (EZ) 1083/2006, Komisija automatski vrši povrat sredstava bilo kojeg dijela proračunske obveze u operativnom programu koji se nije iskoristio za isplatu predfinanciranja ili međuplaćanja ili za plaćanja za koja zahtjevi za plaćanje nisu poslani u skladu s člankom 86. do 31. prosinca **treće godine** nakon godine utvrđivanja godišnjeg proračunskog izdvajanja u razdoblju 2007.- 2010. u okviru operativnog programa.

U slučaju automatskog povrata IPA sredstava u skladu s čl. 137. IPA provedbene uredbe (Uredba 718/2007) i sufinanciranje Zajednice i nacionalno sufinanciranje država kandidatkinja i država potencijalnih kandidatkinja će se razmjerno umanjiti prema njihovim udjelima u odnosu na ukupni IPA programski proračun.

Svaki dio obveza i dalje otvorene na 31. prosinca 2015. će se automatski povratiti ako Komisija nije primila prihvatljiv zahtjev za plaćanjem do 31. ožujka 2017.

11. Komunikacija, širenje informacija i kapitalizacija

a) Sadržaj i ciljevi plana komunikacije

Na temelju članka 2. Uredbe (EZ) 1828/2006 komunikacijski plan, kao za i sve njegove veće izmjene, donijet će Upravljačko tijelo za operativni program za koji je odgovorno. Članci 3., 4. i 5. ove uredbe navodi uvjete za sukladnost, provedbu i praćenju ovog plana.

Svi projekti moraju biti u skladu sa zahtjevima o publicitetu i informiranju utvrđenima u nacionalnim propisima i člancima 8. i 9. uredbe Komisije (EZ) br. 1828/2006.

Svaki projekt će morati definirati komunikacijski plan za publicitet i aktivnosti informiranja kako bi se osigurala dobra diseminacija njegovih aktivnosti prema drugim potencijalno zainteresiranim strukturama u Europi i široj javnosti.

Korištenje EU znaka je obveza na svim komunikacijskim materijalima i alatima izrađenima za sufinancirane operacije. Primjeri amblema dostupni su na internetskoj stranici MED programa (www.programmemed.eu).

Također je potrebno na svim komunikacijskim materijalima iskazati doprinos EFRR-a i izjavu koju je Upravljačkog tijelo izabralo za isticanje dodane vrijednosti intervencije europskih sredstava.

Internetske stranice koje se odnose na projekt moraju sadržavati referencu na doprinos Europske unije i EFRR i poveznice na druge srodne internetske stranice Komisije, kao i stranicu MED programa i povezanih projekata.

Korištenje logotipa EU također je obvezno kad se koristi bilo koji drugi simbol. EU simbol bi trebao biti barem iste veličine kao i drugi simboli koji se koriste (poput simbola MED programa ili logotipa samog projekta).

Esencijalno je da projekti koriste grafički logotipe Operativnog programa MED. MED logotipi su dostupni na internetskoj stranici programa.

b) Definicija ciljeva transnacionalne partnerske konferencije

Nadzorni odbor može uspostaviti **transnacionalnu partnersku konferenciju** koja okuplja predstavnike europskih, nacionalnih, regionalnih i lokalnih institucija koje se bave provedbom programa.

Ovoj je konferenciji cilj poduprijeti partnerski pristup odozdo prema gore / odozgo prema dolje koji je za razvoj operativnog programa usvojen na transnacionalnoj razini. Njezin je cilj poticanje transnacionalnosti, razmjena iskustava i najbolje prakse i daljnja izgradnja na rezultatima iz projekata suradnje i programa u mediteranskom kontekstu.

DODATAK

Dodatak 1: Indikativni popis partnera koji mogu sudjelovati u projektima kao korisnici ili pridruženi partneri

Europske institucije

Europske agencije ne mogu biti korisnici. Oni samo mogu sudjelovati u MED programu kao pridruženi partneri

- o Europska agencija za okoliš
- o Europska agencija za pomorsku sigurnost (EMSA)
- o Europska agencija za željeznice
- o Europska svemirska agencija (ESA)
- o ...

Državna uprava

- Ministarstva i vladina tijela zadužena za:
Gospodarstvo, istraživanje, zapošljavanje, trgovinu i industriju, izobrazbu i kvalifikacije, okoliš, promet, infrastrukturu, pomorstvo; poljoprivredu i ribarstvo, građansku sigurnost; urbanizam i prostorno planiranje; teritorijalni razvoj, kulturu i baštinu; ...
- Vladine agencije zadužene za kontrolu, certificiranje i standardizaciju:
Okoliš; rizici; gradnja; onečišćenje; energija; prijevoz; poljoprivreda, agrobiznis, nove tehnologije, usluge, održivi razvoj; ...
- Nacionalne agencije i nacionalni instituti:
Istraživanje; ekonomske perspektive, okoliš, evaluacija, inovacije; transport, agronomija, kvaliteta; voda; ...
- Odjeli za statistiku
- ...

Lokalne i regionalne vlasti:

- Regije, autonomne regije, autonomne zajednice; pokrajine; odjeli; okruzi, županije; metropolitanska područja; gradovi; urbane općine; općine; ...
- Strukture za lokalnu i regionalnu suradnju
 - o Urbane / teritorijalne aglomeracije;
 - o Parkovi prirode i prirodni rezervati,
 - o ...
- Strukture za međuregionalnu suradnju
- Udruženja lokalnih i / ili regionalnih vlasti

Agencije i javna tijela:

- Gospodarske komore / odbori za trgovinu
- Regionalne razvojne agencije
- Stručna tijela
- Sveučilišta i istraživački instituti
- Instituti za izobrazbu
- Instituti i agencije za urbanizam
- Poslovno-inovacijski centri
- Regionalni inovacijski centri
- Centri za transfer tehnologija
- Znanstveni i tehnološki parkovi

Privatni sektor:

- Tijela za suradnju malog i srednjeg poduzetništva
- Poslovne mreže
- Teritorijalne mreže: klasteri, industrijski okruzi, stupovi konkurentnosti, stupovi tehnologije, stupovi kulture...
- Stručna tijela
- Instituti za izobrazbu...

Nevladin sektor:

- Udruge za gospodarski i teritorijalni razvoj
- Profesionalna udruženja (poljoprivreda, turizam, transport, ...)
- Udruge za zapošljavanje, izobrazbu i profesionalnu integraciju
- Udruge za zaštitu okoliša
- Udruge za zaštitu kulturne baštine
- Udruge za promicanje inovacija
- ...

Specifični partneri:

- Udruge ili međunarodne organizacije europskih javnih uprava (gradovi, regije i sl.)
- Konferencija perifernih pomorskih regija (CPMR)
- Konferencija mediteranskih gradova
- Mediteranski instituti
- Euro info centri, osim ako se izravno financiraju od Europske komisije
- ...

Dodatak 2: EVALUACIJSKA SHEMA

“Evaluacijska” shema će biti objavljena s natječajem

DODATAK V.

Kontrolori imenovani u državama korisnicama

ALBANIJA:

Ministarstvo financija (SJFU)

Adresa: Rruga e Elbasanit, Godina e Thesarit, Tirana, Albania

Kontakt: Anila Tanku, načelnica SJFU

Telefon: +355 4 2 451 179

e-mail: atanku@minfin.gov.al

BOSNA I HERCEGOVINA:

Ministarstvo financija i trezora BiH

Sektor za financiranje EU pomoći

Programi i projekti – Središnja financijska i ugovorna jedinica (SJFU)

Adresa: Trg BiH 1, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Kontakt: Vera Letica, načelnica SJFU

Telefon: +387 33 703 024

Faks: +387 33 703 138

e-mail: vletica@mft.gov.ba

HRVATSKA:

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

Adresa: Trg kralja Petra Krešimira IV, 10 000 Zagreb, Republika Hrvatska

Kontakt: Ana Marija Ostojić

Telefon: +385 1 6391 915

Faks: +385 1 6391 993

e-mail: AnaMarija.Ostojic@mrrfeu.hr

CRNA GORA:

Ministarstvo financija Crne Gore

Sektor za financiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći(SJFU)

Adresa: Novaka Miloševa 6, 81000 Podgorica, Crna Gora

Kontakt: Nataša Kovačević, pomoćnica ministra/PAO

Telefon: +382 20 230 630

Faks: +382 20 230 622

e-mail: natasa.kovacevic@mif.gov.me

DODATAK VI.

Doprinosi država korisnica za tehničku pomoć

Doprinosi država korisnica za tehničku pomoć*

	IPA doprinos	Nacionalni udjeli	UKUPNO	Rata sufinanciranja
ALBANIJA	81 696	14 417	96 113	85%
BOSNA I HERCEGOVINA	81 696	14 417	96 113	85%
HRVATSKA	81 696	14 417	96 113	85%
CRNA GORA	81 696	14 417	96 113	85%
UKUPNO	326 783	57 668	384 451	85%

* Uzeti u obzir da Os 5 Operativnog programa danas predstavlja 6% sveukupnog IPA proračuna (326,783 €), ali ova raščlamba će se mijenjati i prioritetna os Tehnička pomoć će se povećati do 10%

DODATAK VII.

Popis nacionalnih tijela u državama korisnicama

ALBANIJA:**gđa Elda Kalaja**

Glavna tajnica

Ministarstvo integracija Republike Albanije

„PAPA GJON PALI II“ br.3

Tirana, Albanija

Tel: +355 4 2264839

Fax: +355 4 2264836

elda.kalaja@mie.gov.al**BOSNA I HERCEGOVINA:****gđa Mersiha Zuban**

Stručna savjetnica

Uprava za europske integracije Bosne i Hercegovine

Sektor za koordinaciju programa EU pomoći

Trg BiH 1, 71 000 Sarajevo

Tel: +387 33 703 190

Fax: +387 33 703 198

mersiha.zuban@dei.gov.ba**HRVATSKA:****g. Neven Crvenković**

Stručni savjetnik

Odjel za prekograničnu suradnju

Sektor za regionalni razvoj i prekograničnu suradnju

Uprava za integrirani regionalni razvoj

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 1

Zagreb HR-10 000, Hrvatska

Tel: +385 1 6391 915

Fax: +385 1 6391 993

e-mail: neven.crvenkovic@mrrfeu.hr**CRNA GORA:****gđa Marija Maras**

Savjetnica

Uprava za prekogranične programe suradnje

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija

Stanka Dragojevića 2

81000 Podgorica, Crna Gora

Tel: +382 20 246 264

Fax: +382 20 244 824

marija.maras@mfa.gov.me

DODATAK VIII.

Popis nadležnih nacionalnih tijela odgovornih za povrat sredstava

ALBANIJA:**Gđa. Elda Kalaja**

Glavna tajnica

Ministarstvo integracija Republike Albanije

Adresa: "PAPA GJON PALI II" No.3

Tirana, Albanija

Tel: +355 4 2264839

Fax: +355 4 2264836

e-mail: elda.kalaja@mie.gov.al**BOSNA I HERCEGOVINA:****Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine**

Sektor za financiranje Europske pomoći

Programi i projekti – Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje (SJFU)

Adresa: trg BiH 1, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Kontakt: Vera Letica, voditeljica SJFU

Telefon: +387 33 703 024

Fax: +387 33 703 138

e-mail: vletica@mft.gov.ba**HRVATSKA:****Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije**

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 1

Zagreb HR-10 000, Hrvatska

CRNA GORA:**Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija**

Stanka Dragojevića 2

81000 Podgorica, Crna Gora

Tel: +382 20 225 568

Fax: +382 20 225 591

DODATAK IX.

Izjava o potvrdi izdataka

	POTVRDA KONTROLORA PRVE RAZINE ZA IPA PARTNERE	<i>MED Program</i> 2007. – 2013.

IZVJEŠTAJNO RAZDOBLJE ZA KOJE SE IZDAJE POTVRDA: dd/mm/gggg do dd/mm/gggg

Potvrda br. _____

Izdaci uključeni u Izvješće o napretku br. _____

Naziv projekta	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Akronim	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Referenca PRESAGE-CTE	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
MED identifikacijski broj	
Partner	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Sektor/Jedinica/Odjel	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Datum odobrenja Odbora za odabir projekata	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Datum početka projekta	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Datum završetka projekta	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Administrativni datum zatvaranja	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Ime kontrolora prve razine	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Institucija + naziv radnog mjesta	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Sektor/Jedinica/Odjel	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Kontakt	
Ukupni proračun partnera (€)	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
IPA sredstva partnera (€)	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Stopa IPA financiranja partnera (%)	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>
Ukupno sufinanciranje partnera (€)	<i>Prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE</i>

Ja, dolje potpisani, (*ime i prezime kontrolora prve razine - prethodno popunjavanje PRESAGE-CTE*), kao kontrolor prve razine kojeg je odredio (*popunjavanje kontrolor prve razine*), na temelju provjere u smislu članka 108. stavka 1. Uredbe Komisije (EZ) 718/2007 izvedene na izdacima koje je prijavio gore navedeni partner (ili Vodeći partner), **ovime potvrđujem** sljedeće:

1. U priloženoj izjavi, koja je sastavni dio ove potvrde, ukupni izdaci koje je prijavio korisnik iznose EUR <0,00 popunjavanje kontrolor prve razine> od čega ukupno potvrđeni prihvatljivi izdaci iznose EUR <0,00 popunjavanje kontrolor prve razine>. Prihvatljivost ovog iznosa nije podložna bilo kakvoj sumnji.
2. Pravila navedena u Ugovoru o subvenciji u potpunosti se poštuju, uključujući, ali ne ograničavajući se i na pravila koja određuju prihvatljivost izdataka (članak 34. I 89. Uredbe (EZ) br. 718/2007,), relevantne nacionalne i interne propise partnera i pravila utvrđena MED programom.
3. Troškovi navedeni u priloženoj izjavi odnose se na izdatke plaćene unutar razdoblja prihvatljivosti projekta, kao što je opisano u Ugovoru o sufinanciranju koji nisu ranije prijavljeni.
4. Primici i isplate evidentiraju se ispravno u računovodstvenom sustavu projekta, izdaci u drugim valutama osim eura ispravno su konvertirani, imovina je ispravno evidentirana i iznosi se točno podudaraju s navedenim u zahtjevima za isplatom. Postoji revizijski trag za sve aktivnosti u obliku ugovora, faktura i evidencija plaćanja. U slučaju troškova osoblja i administrativnih troškova, postoje dokazi u obliku evidencije radnog vremena, popisa troškova ili formula i izračuna troškova.
5. Usluge, robe i radovi nabavljeni temeljem transparentnog odabira i sukladno odgovarajućim odredbama C (2007) 2034 Pravila i postupci ugovaranja usluga, nabava i radova financiranih iz glavnog proračuna Europske zajednice u svrhu suradnje s trećim zemljama, Praktičnog vodiča kroz procedure ugovaranja pomoći EU trećim zemljama (PRAG) i nacionalnim pravilima.
6. Postignuti se napredak u potpunosti i objektivno odražava u izjavi. Postoje dokazi da su se navedene aktivnosti izvele, isporuka usluga i roba i radovi su u tijeku ili su završeni. Izdaci se isključivo odnose na aktivnosti navedene u posljednjoj odobrenoj verziji Prijavnog obrasca koje su završene najkasnije krajem odobrenog mjeseca završetka.
7. Partner je ispoštovao pravila i politike Zajednice, uključujući odnose s javnošću, informiranje javnosti, jednake mogućnosti, zaštitu okoliša, državnu pomoć, tržišno natjecanje i javnu nabavu.
8. Kontrola aktivnosti dokumentirana je u kontrolnoj listi, temeljenoj na predlošku MED Programa, koji predstavlja kao minimalne zahtjeve.
9. Nakon dodavanja ove potvrde, ukupan iznos potvrđenih izdataka od početka projekta iznosi EUR <0,00 popunjavanje kontrolor prve razine>.

Ovime potvrđujem da sam neovisan/da je tvrtka neovisna o aktivnostima projekta i financijskog upravljanja te ovlaštena i osposobljena za obavljanje kontrole u odnosu na zahtjeve za kontrolom koji vrijede u državama članicama EU na čijem se teritoriju partner nalazi.

Mjesto:

Datum:

Ime kontrolora:

Institucija:

Potpis kontrolora:

Službeni pečat:

	Predložak kontrolne liste	MED Program 2007 - 2013

PROVJERA INFORMACIJA O PARTNERU

Akronim	
MED identifikacijski broj	
Referenca PRESAGE-CTE	
Ime partnera	
Funkcija (Vodeći partner ili partner)	
Ime kontrolora	
Institucija kontrolora	
Kontrolni popis u prilogu certifikata br.	
Troškovi uključeni u Izvještaj o napretku br.	
Izvještajno razdoblje	dd/mm/gggg do dd/mm/gggg

A) RAČUNOVODSTVENI SUSTAV

Provjera	Da	Ne	N/A
Vode li se posebni računi za projekt ili se koriste druge metode, kao što su posebne stavke za troškove unutar računovodstvenog sustava, koje omogućuju identifikaciju troškova projekta?	☐	☐	☐
Može li se računalni popis izdataka projekta dobiti iz računovodstvenog sustava?	☐	☐	☐
Je li svaki prijavljeni trošak popraćen fakturom ili računovodstvenim dokumentom iste dokazne vrijednosti?	☐	☐	☐
Jesu li dokumenti potpuni i ispravni i u sadržajnom i u računovodstvenom smislu?	☐	☐	☐
Ima li svaki prijavljeni trošak dokaz o plaćanju (obično bankovni izvod / potvrda banke o prijenosu sredstava / novčani primici)?	☐	☐	☐
Može li se iznos iskazanog rashoda u cijelosti potkrijepiti s priloženom popratnom dokumentacijom?	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena u ispravnom iznosu?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

B) DVOSTRUKO FINANCIRANJE

Provjera	Da	Ne	N/A
Postoje li mehanizmi provjere kako bi se izbjeglo nadoknađivanje istih troškova iz drugih izvora financiranja? (EU, nacionalnih, regionalnih ili drugih)? Molimo komentirati ukratko. Ako je vaš odgovor ne ili N / A, molimo da u komentarima navedete na koji način jamčite da je isključeno dvostruko financiranje.	☐	☐	☐
Obvezni komentari			

Neprihvatljiv iznos (ako postoji)	

C) SUKLADNOST S PRORAČUNOM PROJEKTA

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li troškovi ispravno dodijeljeni odgovarajućoj proračunskoj liniji? Molimo da partner po potrebi ispravi pogreške na proračunskim linijama, prije izdavanja deklaracije.	☐	☐	☐
Jesu li troškovi pravilno raspoređeni na odgovarajuće komponente?	☐	☐	☐
Poštuje li partner proračun prema proračunskim linijama kako je predviđeno u odobrenom Prijavnom obrascu?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

D) PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

1. TROŠKOVI OSOBLJA

Provjera	Da	Ne	N/A
Postoji li popis osoblja koje radi na projektu?	☐	☐	☐
Odnose li se troškovi samo na zaposlenike organizacije?	☐	☐	☐
Jesu li dostupni ugovori o radu?	☐	☐	☐
Jesu li sve usluge narudžbi dostupne?	☐	☐	☐
Jesu li dostupne platne liste?	☐	☐	☐
Postoji li metoda izračunavanja troškova dnevnica / satnica za osoblje koje radi skraćenim radnim vremenom?	☐	☐	☐
Je li izračun plaća ispravan?	☐	☐	☐
Je li isti izračun temeljen na stvarnim radnim satima?	☐	☐	☐
Je li dostupna mjesečna evidencija radnog vremena osoblja?	☐	☐	☐
Je li evidencija radnog vremena detaljno ispunjena?	☐	☐	☐
Je li evidencija radnog vremena potpisana od strane zaposlenika i poslodavca?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o isplati (uključujući i doprinose)?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

2. TRAJNA DOBRA

Provjera	Da	Ne	N/A
Je li kupljena oprema navedena u Prijavnom obrascu?	☐	☐	☐
Je li odobrena od strane programskih tijela prije same kupnje?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi da je izabrana najekonomičnija opcija za tražene usluge?	☐	☐	☐
Postoji li popis kupljene opreme?	☐	☐	☐
Je li primijenjena amortizacija?	☐	☐	☐
Ako jest, je li amortizacija za određeni period ispravno izračunata,	☐	☐	☐

primjenom nacionalnih računovodstvenih pravila?			
Čuva li se plan amortizacije za računovodstvene, kontrolne i revizijske svrhe?	☐	☐	☐
Je li sigurno da predmeti nisu već u potpunosti amortizirani?	☐	☐	☐
Je li kupnja obavljena dobro prije završetka projekta?	☐	☐	☐
Ako nije, je li kasnija kupnja opravdana? Ili su troškovi amortizirani, a samo dio koj ise odnosi na projekt je prijavljen?	☐	☐	☐
Ukoliko oprema nije korištena isključivo u svrhe projekta, je li samo dio stvarnog troška dodijeljen u projektne svrhe? Je li taj udio ispravno i pravedno izračunat, koristeći ispravne metode?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi da oprema nije već financirana iz drugih izvora (EU, nacionalnih, regionalnih ili drugih izvora)	☐	☐	☐
Je li oprema kupljena u skladu s pravilima javne nabave? Imajte na umu da je u okviru MED programa preporučena primjena načela konkurentnosti tržišnog natjecanja, također i za ograničene iznose. Na primjer, partner uvijek treba zahtijevati najmanje tri ponude kako bi poštovao pravila nadmetanja, jednakog tretmana, transparentnosti i sljedivosti. Izbor određene ponude treba opravdati u pisanom obliku, kako bi potvrdili da je odabrana najpovoljnija ponuda.	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena protivno iznosu na fakturi?	☐	☐	☐
Jesu li fakture dovoljno detaljne?	☐	☐	☐
Da li je dostupan dokaz o plaćanju?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv trošak (ako postoji)			

3. POTROŠNA DOBRA

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li troškovi vezani uz projekt?	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena suprotno fakturi?	☐	☐	☐
Jesu li fakture dovoljno detaljne?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
Je li osigurano da troškovi već nisu uključeni kao indirektni troškovi (režijski)?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

4. PUTOVANJA I SMJEŠTAJ

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li troškovi povezani s projektom? (Provjeriti pozivnice, dnevni red i liste sudionika).	☐	☐	☐
Jesu li troškovi putovanja na koje se odnose isti opravdani i vezani uz projektne aktivnosti predviđene u Prijavnom obrascu?	☐	☐	☐
Postoji li dozvola za odobreni zadatak?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi da su troškovi putovanja i smještaja plaćeni direktno od strane institucije? (Avionske karte, ukrajne karte, željezničke karte, hotelske fakture, itd.)	☐	☐	☐
Jesu li izabrani najekonomičniji mogući troškovi putovanja izabrani, što se načina prijevoza i smještaja tiče?	☐	☐	☐
Ako je trošak plaćen izravno od strane osobe koja putuje, da li je dostupan zahtjev za naknadom?	☐	☐	☐
Ako su dnevnice isplaćene, temelje li se na nacionalnim/institucionalnim pravilima?	☐	☐	☐
Je li sva popratna dokumentacija stvarnih troškova na raspolaganju? (Hrana, prijevoz, itd.)	☐	☐	☐
Jesu li dostupni dokazi o plaćanju za sve troškove?	☐	☐	☐
U slučaju putovanja izvan teritorija MED programa, jesu li ti troškovi izričito spomenuti i opravdani u odobrenom Prijavnom obrascu? Jesu li ta putovanja prethodno odobrena od strane programskih tijela ?	☐	☐	☐
Ako je primjenjivo, jesu li putni troškovi i troškovi boravka za partnere ili sudionike iz trećih zemalja koji su sudjelovali na događanjima nastali na području MED programa?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

5. USLUGE

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li troškovi usluga povezani s projektnim aktivnostima?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi da ne postoje potrebne kompetencije ili materijali unutar partnerske strukture koji bi pružili predmetne usluge?	☐	☐	☐
Ako to nije slučaj, je li dokazano da je prikladnije vanjsko ugovaranje stručnjaka?	☐	☐	☐
Poštuju li se europska i nacionalna pravila javne nabave u procesu odabira? Imajte na umu da je u okviru MED programa preporučena primjena načela konkurentnosti tržišnog natjecanja, također i za ograničene iznose.	☐	☐	☐
Na primjer, partner uvijek treba zahtijevati najmanje tri ponude kako bi poštovao pravila nadmetanja, jednakog tretmana, transparentnosti i			

sljedivosti. Izbor određene ponude treba opravdati u pisanom obliku, kako bi potvrdili da je odabrana najpovoljnija ponuda.			
Je li postupak javne nabave ispravno dokumentiran i jesu li dokumenti kao što su knjiga nabave, zahtjevi ponuda, opis poslova, ponude/ kvote dostupni?	☐	☐	☐
Poštujte li se načela transparentnosti, nediskriminacije, jednakog tretmana i učinkovitog tržišnog natjecanja (odnosi se također i za stavke ispod EU praga)?	☐	☐	☐
Ako partnerska struktura nije podložna pravilima javne nabave, provodi li se pojednostavljeni postupak učinkovitog natjecanja? (Objava na web stranici, nekoliko poziva različitim tvrtkama, izvješće o analizi ponuda, ...)	☐	☐	☐
Postoji li ugovor koji utvrđuje usluge koje će se pružati?	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena suprotno iznosu na fakturi?	☐	☐	☐
Jesu li fakture dovoljno detaljne?	☐	☐	☐
Postoje li ikakvi dokazi o obavljenom poslu od strane davatelja usluga (ili, općenito, o aktivnostima koje je obavljao)?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

6. VANJSKI STRUČNJACI

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li ugovorene usluge navedene u Prijavnom obrascu?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi da ne postoje potrebne kompetencije ili materijali unutar partnerske strukture koji bi pružili predmetne usluge?	☐	☐	☐
Ako to nije slučaj, je li dokazano da je prikladnije vanjsko ugovaranje stručnjaka?	☐	☐	☐
Poštujte li se europska i nacionalna pravila javne nabave u procesu odabira? Imajte na umu da je u okviru MED programa preporučena primjena načela konkurentnosti tržišnog natjecanja, također i za ograničene iznose. Na primjer, partner uvijek treba zahtijevati najmanje tri ponude kako bi poštovao pravila nadmetanja, jednakog tretmana, transparentnosti i sljedivosti.	☐	☐	☐
Je li postupak javne nabave ispravno dokumentiran i jesu li dokumenti kao što su knjiga nabave, zahtjevi ponuda, opis poslova, ponude/ kvote dostupni?	☐	☐	☐
Poštujte li se načela transparentnosti, nediskriminacije, jednakog tretmana i učinkovitog tržišnog natjecanja (također i za stavke ispod pragova EU-a)?	☐	☐	☐
Ako partnerska struktura nije podložna pravilima javne nabave, provodi li se pojednostavljeni postupak učinkovitog natjecanja? (Objava na web stranici, nekoliko poziva različitim tvrtkama, izvješće o analizi ponuda,	☐	☐	☐

...)			
Postoji li ugovor koji utvrđuje usluge koje će se pružati?	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena suprotno iznosu na fakturi?	☐	☐	☐
Jesu li fakture dovoljno detaljne?	☐	☐	☐
Postoje li ikakvi dokazi o obavljenom poslu od strane davatelja usluga?	☐	☐	☐
Ako je primjenjivo, da li isporučene usluge poštuju potrebne zahtjeve o promidžbi?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

7. PROMIDŽBA, INFORMIRANJE I PUBLIKACIJE

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li troškovi usluga povezani s projektnim aktivnostima?	☐	☐	☐
Poštuju li se europska i nacionalna pravila javne nabave u procesu odabira? Imajte na umu da je u okviru MED programa preporučena primjena načela konkurentnosti tržišnog natjecanja, također i za ograničene iznose. Na primjer, partner uvijek treba zahtijevati najmanje tri ponude kako bi poštovao pravila nadmetanja, jednakog tretmana, transparentnosti i sljedivosti.	☐	☐	☐
Je li postupak javne nabave ispravno dokumentiran i jesu li dokumenti kao što su knjiga nabave, zahtjevi ponuda, opis poslova, ponude/ kvote dostupni?	☐	☐	☐
Poštuju li se načela transparentnosti, nediskriminacije, jednakog tretmana i učinkovitog tržišnog natjecanja (također i za stavke ispod pragova EU-a)?	☐	☐	☐
Postoji li ugovor kojim utvrđuje usluge koje će se pružati?	☐	☐	☐
Jesu li plaćanja izvršena suprotno iznosu na fakturi?	☐	☐	☐
Jesu li fakture dovoljno detaljne?	☐	☐	☐
Postoje li ikakvi dokazi o obavljenom poslu od strane davatelja usluga?	☐	☐	☐
Poštuju li se promidžbena pravila prema ovoj evidenciji?	☐	☐	☐
Je li partner slijedio europska pravila o vidljivosti?	☐	☐	☐
Jesu li sve publikacije ili dokumenti proizvedeni od strane partnera u skladu sa zahtjevima iz Uredbe Komisije (EZ) br. ° 1828/2006, Poglavlje II (prisutnost EU znaka, izjavu da je projekt sufinanciran od strane ERDF-a, logo MED programa, itd.)	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			

Neprihvatljiv iznos (ako postoji)	

8. REŽIJSKI TROŠKOVI

Provjera	Da	Ne	N/A
Postoji li ispravan način dodjele režijskih troškova unutar projekta?	☐	☐	☐
Je li takva metoda ispravna, poštena i pravedna?	☐	☐	☐
Je li takva metoda pravilno primijenjena?	☐	☐	☐
Jesu li svi troškovi vezani za projekt i nisu uključeni u druge kategorije proračuna?	☐	☐	☐
Postoji li popratna dokumentacija koja opravdava te troškove?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

9. OSTALI TROŠKOVI

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li ovi troškovi spomenuti u odobrenom Prijavnom obrascu ?	☐	☐	☐
Postoje li fakture ili računovodstveni dokumenti iste dokazne vrijednosti koje dokazuju ove troškove?	☐	☐	☐
Postoje li dokazi o plaćanju?	☐	☐	☐
U slučaju neplaćenog volonterskog rada, kako je određena vrijednost tog rada, uzimajući u obzir utrošeno vrijeme te satnicu i dnevnice za ekvivalentan rad?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

E) POSEBNE PROVJERE TROŠKOVA PRIPREME PROJEKTA (KOMPONENTA 0)

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li izdaci vremenski povezani s troškovima pripreme projekta (tj. jesu li izvedeni i fakturirani u razdoblju između 1. siječnja 2007.g. i datuma podnošenja konačne verzije Prijavnog obrasca?)	☐	☐	☐
Jesu li svi troškovi pripreme projekta plaćeni u roku od mjesec dana nakon podnošenja konačne verzije Prijavnog obrasca?	☐	☐	☐

Je li partner predvidio troškove pripreme projekta u odobrenom Prijavnom obrascu?	☐	☐	☐
Podrazumijevaju li proračunske kategorije isto što i komponenta 0 odobrenog Prijavnog obrasca?	☐	☐	☐
Poštujte li se vezani zahtjevi za uključene proračunske kategorije? (odgovor DA u točkama povezanim s odgovarajućim proračunskim linijama)	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

F) DODATNO POŠTIVANJE POLITIKA ZAJEDNICE (za aspekte koji nisu izravno obuhvaćeni provjerom prihvatljivosti različitih proračunskih linija)

Provjera	Da	Ne	N/A
Je li se Partner složio sa svim postojećim pravilima Komisije vezanim uz zaštitu okoliša?	☐	☐	☐
Jesu li uzeti u obzir rezultati procjene utjecaja na okoliš?	☐	☐	☐
Je li Partner postupio u skladu s ciljevima EU vezanim uz promicanje jednakosti?	☐	☐	☐
Poštujte li se pravila Zajednice o državnim potporama? Jesu li poštivane ugovorne obveze vezane uz državne potpore?	☐	☐	☐
U slučaju natječajnog postupka, da li je iznos ugovora identičan onom koji je propisan u ponudi podnesenoj od strane uspješnog ponuditelja?	☐	☐	☐
Jesu li kriteriji za procjenu ponuda vezani uz predmet ugovora?	☐	☐	☐
Ako je došlo do izmjena ugovora, jesu li dodatni zadaci u potpunosti potrebni za pružanje glavne usluge?	☐	☐	☐
U slučaju izmjene ugovora, poštujte li iznosi navedeni u ovim ugovorima nacionalni postotak sufinanciranja u odnosu na iznos naveden u originalnom ugovoru?	☐	☐	☐
U slučaju izmjene ugovora zbog nepredviđenih okolnosti, jesu li uzrokovane okolnosti u skladu s nacionalnim zakonodavstvom?	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

G) OSTALE PROVJERE

Provjera	Da	Ne	N/A
Jesu li svi izdaci nastali i plaćeni unutar prihvatljivog razdoblja navedenog u Ugovoru o sufinanciranju?	☐	☐	☐
Je li partner proveo odgovarajuća pravila o prihvatljivosti vezana uz PDV?	☐	☐	☐

Je li oduzet iznos PDV-a koji partner može vratiti?	☐	☐	☐
U slučaju da je bilo zajedničkih troškova u okviru projekta, jesu li isti bili prijavljeni u skladu s procedurama navedenim u poglavlju 7.2 MED Smjernica za prvu razinu kontrole i/ili u skladu s procedurama koje provode države članice? (unutar Ugovora o partnerstvu, ili njegovog aneksa, potrebno je odrediti vrstu troškova, odgovorne partnere i procedure za plaćanje i računovodstvo koji su prethodno dogovoreni od strane partnera)	☐	☐	☐
Je li primijenjen ispravan tečaj za pretvaranje nastalih izdataka u nacionalnoj valuti u eure, u skladu s jednom od metoda navedenih u poglavlju 7.2 MED Smjernica za prvu razinu kontrole?	☐	☐	☐
Jesu li kazne i novčane penali isključeni iz troškova?	☐	☐	☐
Ako je primjenjivo, je li koji prihod uredno odbijen od prijavljenih izdataka ukoliko je ukupni trošak rada veći od 1000 000 EUR?	☐	☐	☐
U slučaju EU partnera koj se nalazi izvan MED područja, da li ERDF udio koji se odnosi na izdatke ovog partnera obuhvaća do 20% ukupnog ERDF doprinosa projektu? (provjeriti od strane Vodećeg partnera na razini projekta u slučaju da postoji više EU partnera izvan MED područja, uzimajući u obzir da prag od 20% ostaje fiksna, neovisno o broju EU partnera izvan MED područja)	☐	☐	☐
U slučaju manjih izmjena, unutar pravila fleksibilnosti od 10% , da li cjelokupna vrijednost izdataka za sve partnere ostaju unutar tog praga? (provjeriti od strane Vodećeg partnera na razini projekta)	☐	☐	☐
Jesu li, prema predviđenom postupku, formalno zatražene i odobrene kakve veće promjene , prije nego što je premašen prag fleksibilnosti?	☐	☐	☐
Je li administrativna provjera dokumenata bila dovoljna da dokaže odvijanje prijavljenih aktivnosti , pružanje usluga, roba i radova koji su u tijeku ili su završili? (Ukoliko dokazi nisu dobiveni putem provjere na licu mjesta, važno je u komentarima navesti kako je dobiveno jamstvo kroz administrativnu provjeru podataka.)	☐	☐	☐
Provodi li se provjera na licu mjesta? Imajte na umu da se preporuča barem jedna provjera na licu mjesta tijekom trajanja projekta .	☐	☐	☐
Rezultati/Komentari (ako ih ima)			
Neprihvatljiv iznos (ako postoji)			

Mjesto:

Datum:

Ime kontrolora:

Institucija:

Potpis kontrolora:

Službeni pečat:

DODATAK X.

**Potvrda i izjava o izdacima i zahtjev za plaćanje
Komisiji tijekom provedbe**

DODATAK X.

Potvrda i izjava o izdacima i zahtjev za plaćanje tijekom provedbe

**EUROPSKA KOMISIJA
IPA**

Potvrda i izjava o izdacima i zahtjev za plaćanjem

Naziv programa: **MED Program**

Odluka Komisije: **C(2011) 1706**

Referenca komisije (CCI) broj: **CCI 2007 CB 163 PO 045**

Nacionalna referenca (ako postoji): NULA

POTVRDA

Ja, dolje potpisani, predstavljajući Tijelo za ovjeravanje predvođeno

ovime potvrđujem da su svi izdaci uključeni u priloženu izjavu u skladu s kriterijima prihvatljivosti izdataka iz članka 34. i članka 89. Uredbe (EZ) br. 718/2007 i uplaćeni od strane korisnika tijekom provedbe operacija odabranih u okviru Operativnog programa u skladu s uvjetima za dodjelu javnih doprinosa prema važećim EU propisima.

nakon i iznosa od: EUR

Priloženo izvješće o izdacima, raščlanjeno prema prioritetu, temelji se na računovodstvenoj evidenciji privremeno zatvorenoj dana i tvori sastavni dio ove potvrde.

Također potvrđujem da operacije napreduju sukladno ciljevima utvrđenim u Odluci u skladu s uredbama (EC) broj 1085/2006 i 718/2007, a posebice da:

(1) su iskazani izdaci u skladu s primjenjivim propisima Zajednice i nacionalnim pravilima i plaćeni u odnosu na aktivnosti odabrane za financiranje u skladu s kriterijima primjenjivima na Operativni program i primjenjivim propisima Zajednice i nacionalnim pravilima, a osobito:

- Pravila o državnim potporama;
- Pravila javne nabave

(2) je izjava o izdacima točna, proizlazi iz pouzdanih računovodstvenih sustava i temelji se na provjerljivim popratnim dokumentima:

(3) su sve transakcije zakonite i u skladu s pravilima i procedurama provođenim na zadovoljavajući način;

(4) izjava o izdacima i zahtjev za plaćanje uzimaju u obzir, gdje je primjenjivo, sve vraćene iznose i primljene kamate, i prihod od operacija koje se financiraju u okviru Operativnog programa;

(5) raščlamba operacija zabilježena je u računalnim datotekama i dostupna je mjerodavnim odjelima Komisije na zahtjev

U skladu s člankom 134. Uredbe (EZ) br. 718/2007, popratni dokumenti jesu i nastaviti će biti dostupni najmanje tri godine nakon zatvaranja Operativnog programa od strane Komisije.

Datum:

Ime tiskanim slovima, pečat, funkcija i potpis nadležnog tijela:

FINANCING AGREEMENT

BETWEEN

THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA,

THE EUROPEAN COMMISSION

AND

THE JOINT MANAGING AUTHORITY LOCATED IN FRANCE

**CONCERNING THE INTEGRATION OF FUNDS FROM THE INSTRUMENT FOR
PRE-ACCESSION ASSISTANCE WITHIN THE MEDITERRANEAN
TRANSNATIONAL COOPERATION PROGRAMME FOR ASSISTANCE FROM
THE EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND UNDER THE EUROPEAN
TERRITORIAL COOPERATION OBJECTIVE**

(Shared Management)

CONTENTS

Preamble

CHAPTER I	GENERAL PROVISIONS
CHAPTER II	FINANCIAL CONTRIBUTION FROM THE IPA
CHAPTER III	ELIGIBILITY OF EXPENDITURE
CHAPTER IV	STRUCTURES AND AUTHORITIES AT PROGRAMME LEVEL AND IN THE BENEFICIARY COUNTRIES
CHAPTER V	RESPONSIBILITIES AT PROGRAMME AND BENEFICIARY COUNTRY LEVEL
CHAPTER VI	FINANCIAL MANAGEMENT
CHAPTER VII	PUBLIC PROCUREMENT, PROJECT SELECTION, CONTRACTING PROCEDURES AND PROJECT IMPLEMENTATION
CHAPTER VIII	FINAL PROVISIONS

ANNEXES

ANNEX I	Mediterranean Operational Programme
ANNEX II	Framework Agreement
ANNEX III	Financing plan of IPA contribution
Appendix 1	Financing plan of IPA contribution with breakdown by partner states in the "IPA non-integrated phase"
Appendix 2	Financial allocations of IPA contribution in the "IPA integrated phase"
Appendix 3	Indicative breakdown of IPA contribution by priority axis in the "IPA integrated phase"
ANNEX IV	Financial management of projects
ANNEX V	Controllers designated in the beneficiary countries
ANNEX VI	Technical assistance contributions of the beneficiary countries
ANNEX VII	List of national authorities in beneficiary countries
ANNEX VIII	List of the national authorities/bodies responsible for repayment
ANNEX IX	Declaration on validation of expenditure
ANNEX X	Certificate and statement of expenditure and application for interim payment to the Commission

FINANCING AGREEMENT

BETWEEN

THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA,

THE EUROPEAN COMMISSION

AND

THE JOINT MANAGING AUTHORITY LOCATED IN FRANCE

hereafter jointly referred to as "the Parties", or individually as "the beneficiary country" in the case of the Republic of Croatia, "the Commission" in the case of the European Commission and "the managing authority" in the case of the joint managing authority located in France.

Whereas:

- (1) On 17 of July 2006, the Council of the European Union adopted Regulation (EC) No 1085/2006 establishing an instrument for pre-accession assistance¹. With effect from 1 of January 2007, this IPA Framework Regulation lays down the objectives and main principles for pre-accession assistance to candidate and potential candidate countries for the period from 2007 to 2013 and constitutes the single legal basis for the provision of financial assistance to these countries in their efforts to enhance political, economic and institutional reforms with a view to their eventually becoming members the European Union.
- (2) On 12 June 2007, the Commission adopted Regulation (EC) No 718/2007² implementing Regulation (EC) No 1085/2006, detailing applicable management and control provisions.
- (3) In accordance with Article 91(1) of Regulation (EC) No 718/2007, the assistance under the cross-border co-operation component should be implemented through multi-annual operational programmes. These programmes should be drawn up in accordance with the general policy framework referred to in Article 4 of Regulation (EC) No 1085/2006, the applicable multi-annual indicative financial framework referred to in Article 5 of that Regulation and the relevant multi-annual indicative planning documents referred to in Article 6 of that Regulation.
- (4) On 14 October 2009, the Commission adopted the multiannual indicative financial framework (MIFF) for 2011 to 2013³ and on 26 April 2011 the Commission adopted

¹ OJ L 210, 31.7.2006, p. 82.

² OJ L170, 29.6.2007, p. 1.

³ COM(2009)543 final of 14 October 2009

the multi-annual indicative document (MIPD) 2011-2013 for the IPA crossborder component.

- (5) On 27 August 2007, the Government of the Republic of Croatia and the Commission concluded a Framework Agreement setting out the general rules for cooperation and implementation of the Union assistance under the Instrument for Pre-accession Assistance.
- (6) On 16 March 2011, the Commission adopted a Decision C(2011)1706 amending Commission Decision C(2007)6578 adopting the operational programme "MED 2007-2013" for Community structural assistance from the European Regional Development Fund under the European territorial cooperation objective in Greece, Spain, France, Italy, Cyprus, Malta, Portugal, Slovenia and the United Kingdom in order to integrate IPA funds for the participation of Albania, of Bosnia and Herzegovina, of Croatia and of Montenegro. The amending decision was adopted with a view to integrate, within the "Mediterranean" programme ("MED programme"), the IPA assistance additionally to ERDF, in order to allow smooth implementation of joint transnational projects under the programme.
- (7) The MED programme is a programme financed by the European Regional Development Fund ("ERDF") under which, following the adoption of amending Decision C(2011)1706, joint transnational projects should be supported by the IPA assistance integrated under the programme, additionally to the "mainstream" ERDF. Amendment of the MED programme should enable to use around EUR 5,5 million of additional IPA funds for the beneficiary countries on a multi-country basis during the IPA integrated phase (2nd phase taking place in the years 2010-2013) under the MED programme.
- (8) In accordance with Article 86(4) of Regulation (EC) No 718/2007, the crossborder cooperation component may support the participation of the eligible regions of the beneficiary countries in transnational programmes. In the first phase of the MED programme implementation (2007-2010), IPA funds were allocated, but due to the non multi-country and non-integrated character, the programme faced unbalances in both project selection and project implementations phases. The second phase of the implementation of the IPA assistance under the MED programme aims at providing the same possibilities and responsibilities to the partners from the Member States and partners from the beneficiary countries and at fully integrating the latter into the joint transnational projects. In this regard, the support of partners from the Member States is of crucial importance.
- (9) The rules governing the management of the IPA assistance integrated under the MED programme and rules on the participation of beneficiary countries in the programme should follow those already established for the ERDF assistance under the MED programme. They are laid down in the MED operational programme and should be further laid down in the financing agreements in accordance with Article 86(4) of Regulation (EC) No 718/2007.
- (10) Consequently, it is necessary for the Parties to conclude the Financing Agreement ("this Agreement") laying down the provisions by which the Republic of Croatia accepts the IPA assistance integrated under the MED programme and agrees to the rules and procedures concerning its disbursement, its management and audit system.

- (11) The IPA assistance under the MED programme should be implemented by shared management, in accordance with the provisions laid down in Article 53b and Title II of part two of Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002 of 25 June 2002 on the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities⁴.
- (12) The lead beneficiary principle should be the basic rule underlying all projects financed under the MED programme. Each transnational project should be represented by the lead beneficiary acting as the representative of the project responsible for its implementation and submitting progress reports for the project on behalf of the whole partnership to the joint management authority of the programme.
- (13) It is necessary to specify in the financing plan the applicable multi-annual financial framework for the IPA assistance. It is also appropriate to determine, for each priority axis, the maximum amount of IPA contribution and its co-financing rate as well as the amounts financed by the national public counterparts.
- (14) Common eligibility rules should be developed for the MED programme and contained in the programme manual.
- (15) In accordance with Article 89(1) of Regulation (EC) No 718/2007, expenditure actually paid out from the IPA budget should have a different starting date of eligibility in the Member States and in the beneficiary countries. As the joint MED programme authorities located in France assume the overall financial responsibility for the assistance disbursed under the programme and manage its priority axis "Technical assistance", it is appropriate to clarify the different starting dates of eligibility of expenditure.
- (16) Expenditure declared by the IPA partner should be eligible in compliance with the common eligibility rules of the MED programme contained in the programme manual, the relevant EU and national legislation. Expenditure declared by the technical assistance beneficiary should be eligible in compliance with the eligibility rules for technical assistance approved by the monitoring committee, the relevant EU and national legislation.
- (17) It is necessary to determine the structures and authorities for the management of the IPA assistance under the MED programme as well as their functions and responsibilities. Furthermore, partners from the beneficiary countries should be given the same opportunity to play a strategic role within transnational projects, with the exception that the Lead Partner for projects shall be nominated from the EU Members States of the MED Programme but at the same time they should also have similar responsibilities as the partners from the Member States. Consequently, there should be no major deviations between the roles and responsibilities of IPA and ERDF partners respectively.
- (18) However, lead beneficiaries of projects with participation of IPA partners should be ERDF partners only.

⁴ OJ L 248, 16.9.2002, p. 1.

- (19) The lead beneficiary should be responsible for the total ERDF contribution awarded to the project, while the financial responsibility for the IPA contribution to the project should remain that of each IPA partner, which should sign a separate subsidy contract with the Managing Authority.
- (20) The payments to IPA partner should be directly carried out by the certifying authority and should not transit via the lead beneficiary.
- (21) Since it is necessary to support the new tasks of the joint management structures and authorities in relation to the integrated IPA, by contributing to the communication, audit and management tasks of the MED programme, technical assistance from the IPA funds should be integrated into the technical assistance framework of the MED programme and should be managed with a project management approach.
- (22) In order to verify the legality and regularity of the expenditure financed from the IPA assistance, it is necessary for each beneficiary country to set up its own control system in due time and to designate controllers responsible for verifications of the delivery of products and services co-financed, the soundness of the expenditure declared for projects or part of projects implemented on their territory, and the compliance of such expenditure and of related projects, or parts of those projects with the relevant EU and national rules.
- (23) In order to ensure the common understanding of the rules regarding control at national level, guidelines at national level should be developed, in compliance with the relevant EU and national provisions, on the basis of control guidelines at programme level.
- (24) Each beneficiary country hosting an IPA project partner should be responsible for preventing, detecting, making decisions on and correcting irregularities as well as for recovering amounts unduly paid and repayment of the amounts unduly paid in case of an unsuccessful recovery procedure between the managing authority and the IPA partner.
- (25) Project applications should clearly distinguish between activities – and their costs – taking place on the EU territory with ERDF funds and those taking place on the beneficiary country's territory with IPA funds.
- (26) Detailed rules governing calls for proposals, contracting procedures and project implementation are laid down in the programming documents approved by the monitoring committee and should be further laid down in this Agreement.
- (27) Since this Agreement establishes the rules governing the participation of Croatia in the MED programme financed from the ERDF under the European territorial cooperation objective, it is appropriate for this Agreement to be signed by the joint managing authority of the programme, located in France.
- (28) The MED programme as adopted by Decision C(2011)1706, in its part regarding the integrated IPA assistance, should form an integral part of this Agreement,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Chapter I

General provisions

Article 1

Subject matter

1. This Agreement is concluded between the Government of the Republic of Croatia, the European Commission and the joint managing authority located in France.
2. This Agreement concerns the implementation of the IPA assistance integrated under the MED programme in order to finance joint transnational projects with participation of beneficiary countries.

The MED programme, as amended by Decision C(2011)1706, set out in Annex I to this Agreement, shall form an integral part of this Agreement.

3. All documents and correspondence pertaining to the MED programme in its part regarding the integrated IPA assistance shall bear the reference: CCI 2007CB163PO045.
4. Without prejudice to the provisions laid down in Regulation (EC) No 718/2007, in the Framework Agreement, in Decision C(2011)1706 and in the Financial Regulation, this Agreement lays down the principles governing the participation of Croatia in the MED programme and establishes specific rules on partnership management including financial management, monitoring, evaluation and control under which the integrated IPA assistance shall be implemented within the programme.

Article 2

Programme area covered by the IPA assistance

The IPA assistance covers the following eligible areas under the MED programme:

- a) the whole territory of Albania,
- b) the whole territory of Bosnia and Herzegovina,
- c) the whole territory of Croatia and
- d) the whole territory of Montenegro.

Article 3

General principles for implementation of IPA assistance

1. Implementation of IPA assistance shall be based on ERDF procedures and principles already established under the MED programme, including the use of ERDF reporting tools and templates and ERDF project and budget structures.
2. IPA assistance shall be implemented in shared management in accordance with the provisions of Articles 53(b) and Title II of Part II of Regulation (EC Euratom) No 1605/2002.
3. Projects financed from the IPA integrated assistance shall be projects selected through the calls for proposals launched after 31 December 2010.

Article 4

Lead partner principle

1. Each transnational project shall be represented by the lead partner, as referred to in Article 56.
2. The Lead partner shall act as the representative of the project and shall submit progress reports for the project to the joint managing authority of the programme.
3. The lead partner's financial liability shall, however, be limited to the ERDF contribution to the project. Each IPA partner shall be responsible for the IPA contribution to the project and shall sign a separate subsidy contract with the Managing Authority.
4. Each IPA project partner participating in the project shall be responsible for irregularities in the expenditure which it has declared

Article 5

Consistency, complementarity and coordination

Principles of assistance

1. The Commission shall ensure that the following principles apply in relation to the IPA assistance integrated under the MED programme:
 - assistance granted shall respect the principles of coherence, complementarity, coordination, partnership and concentration,
 - assistance shall be coherent with EU policies and shall support alignment to the *acquis of the Union*,
 - assistance shall comply with the budgetary principles laid down in Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002,
 - assistance shall be consistent with the needs identified in the enlargement process and absorption capacities of the beneficiary country,
 - operations shall be properly prepared, with clear and verifiable objectives, which are to be achieved within a given period,
 - any discrimination based on sex, racial or ethnic origin, religion or belief, disability, age or sexual orientation shall be prevented during the various stages of the implementation of assistance,
 - the objectives of pre-accession assistance shall be pursued in the framework of sustainable development and the EU promotion of the goal of protecting and improving the environment.
2. Each beneficiary country shall endeavour to ensure that all activities and objectives pursued for the implementation of the IPA assistance are consistent with Union legislation and policies in force and contribute to the adoption and implementation of the *acquis of the Union* in case of Candidate countries or the progressive alignment with the *acquis of the Union* in case of Potential Candidate countries.
3. The participating countries shall ensure consistency, complementarity and coordination of the IPA assistance integrated under the MED programme with other forms of Union

assistance including, but not limited to, the other IPA components covered by Regulation (EC) No 1085/2006 as well as with assistance financed by the European Investment Bank, other international financing institutions or bilateral donors.

Article 6
Mutual support

1. Beneficiary countries shall undertake their utmost to support the managing authority, certifying authority, audit authority and joint technical secretariat in their efforts to discharge their responsibilities.
2. Partners from the Member States shall support partners from the beneficiary countries in the implementation of joint transnational projects.

Chapter II
Financial contribution from the IPA

Article 7
Integrated IPA assistance

1. The total IPA assistance integrated under the MED programme covered by this Agreement shall be as laid down in paragraphs 2 and 3.
2. The maximum amount of assistance from the IPA granted in the years 2010-2013 under the MED programme, as calculated with reference to the eligible public expenditure, is set at EUR 5,446,395 committed annually on budget line 13 05 03 02 as follows:
 - (a) EUR 921,679 in 2010;
 - (b) EUR 1,293,312 in 2011;
 - (c) EUR 1,472,378 in 2012;
 - (d) EUR 1,759,026 in 2013.
3. The co-financing rates by priority axis are fixed as follows:

For priority axis No 1 "Strengthening innovation capacities" the co-financing rate is set at 85% and the maximum amount of assistance from the IPA to that priority axis, as calculated with reference to the total eligible public expenditure, is set at EUR 1,633,919.

For priority axis No 2 "Protection of the environment and promotion of a sustainable territorial development" the maximum co-financing rate is set at 85% and the maximum amount of assistance from the IPA to that priority axis, as calculated with reference to the total eligible public expenditure, is set at EUR 1,851,774.

For priority axis No 3 "Improvement of mobility and of territorial accessibility" the cofinancing rate is set at 85% and the maximum amount of assistance from the IPA to that priority axis, as calculated with reference to the total eligible public expenditure, is set at EUR 1,089,279.

For priority axis No 4 "Promotion of a polycentric and integrated development of the MED space" is set at 85% and the maximum amount of assistance from the IPA to that priority axis, as calculated with reference to the total eligible public expenditure, is set at EUR 544,640.

For priority axis No 5 "Technical Assistance" the co-financing rate is set at 85% and the maximum amount of assistance from the IPA to that priority axis, as calculated with reference to the total eligible public expenditure, is set at EUR 326,783

4. Technical assistance financed from the IPA funds shall be integrated into the technical assistance framework of the MED programme.

10% of the IPA integrated assistance shall be allocated to the technical assistance framework of the MED programme.

Chapter III ***Eligibility of expenditure***

Article 8 ***Applicable rules***

1. Common eligibility rules shall be developed for the MED programme and contained in the programme manual.
2. Expenditure declared by the lead beneficiary or an IPA project partner shall be eligible in compliance with the common eligibility rules of the MED programme contained in the programme manual, the relevant EU and national legislation.

Expenditure declared by the technical assistance beneficiary should be eligible in compliance with the eligibility rules agreed for technical assistance contained in the technical assistance manual, the relevant EU and national legislation

3. The rules on eligibility of expenditure at the programme level shall take into account the rules set by Article 34 and Article 89 of Regulation (EC) No 718/2007. In case of specific types of expenditure such as overheads, common costs, in kind contributions, the programme rules shall apply accordingly.

Article 9 ***Starting date of eligibility***

1. Expenditure under the MED programme paid out from the IPA budget shall be eligible if it has actually been incurred after the signature of this Agreement by all the three parties.
2. Expenditure actually paid out from the IPA budget by the joint programme authorities under priority axis "Technical assistance" of the MED programme shall be eligible from the date of the adoption of Decision C(2011)1706.
3. Expenditure under paragraphs 1 and 2 shall be eligible until 31 December 2015.

Article 10
Eligible expenditure

1. Pursuant to Article 34(3) and Article 89(2) of Regulation (EC) No 718/2007, the following expenditure shall not be eligible for IPA contribution:
 - (a) Taxes, including value added taxes;
 - (b) Customs and import duties, or any other charges;
 - (c) Purchase, rent or leasing of land and existing buildings;
 - (d) Fines, financial penalties and expenses of litigation;
 - (e) Operating costs;
 - (f) Second hand equipment;
 - (g) Bank charges, costs of guarantees and similar charges;
 - (h) Conversion costs, charges and exchange losses associated with any of the component specific euro accounts, as well as other purely financial expenses;
 - (i) Contributions in kind;
 - (j) Interest on debt;
 - (k) Credits to third parties;
 - (l) Debts and provisions for losses or debts.

2. By way of derogation from paragraph 1 and in accordance with Article 89(3) of Regulation (EC) No 718/2007, the Commission shall decide on a case-by-case basis whether the following expenditure shall be eligible:
 - (a) value added taxes, if the following conditions are fulfilled:
 - (i) they are not recoverable by any means,
 - (ii) it is established that they are borne by the final beneficiary, and
 - (iii) they are clearly identified in the project proposal.
 - (b) charges for transnational financial transactions;
 - (c) where the implementation of an operation requires a separate account or accounts to be opened, the bank charges for opening and administering the accounts;
 - (d) legal consultancy fees, notarial fees, costs of technical or financial experts, and accountancy or audit costs, if they are directly linked to the co-financed operation and are necessary for its preparation or implementation;
 - (e) the cost of guarantees provided by a bank or other financial institutions, to the extent that the guarantees are required by national or Union legislation;
 - (f) overheads;
 - (g) the purchase of land for an amount up to 10% of the eligible expenditure of the operation concerned.

Article 11
Technical assistance

1. The following activities financed from the IPA funds shall be eligible under priority axis no 5 "Technical assistance" of the MED programme:
 - a) additional JTS staff costs for financial management and administration;
 - b) management and further development of the Présage CTE monitoring tool
 - c) contribution to the technical assistance budget of programme level information and communication activities, audit, external expertise or evaluation;
 - d) contribution to the activities of the contact points of the beneficiary countries.
2. In addition to the technical assistance for the MED programme and in accordance with Article 89(4) of Regulation (EC) No 718/2007, the following expenditure paid by public authorities in the preparation or implementation of an operation shall be eligible:
 - (a) the costs of professional services provided by a public authority other than the final beneficiary in the preparation or implementation of a project;
 - (b) the costs of the provision of services relating to the preparation and implementation of a project provided by a public authority that is itself the final beneficiary and which is executing a project for its own account without recourse to other outside service providers if they are additional costs and relate either to expenditure actually and directly paid for the co-financed project.

The public authority concerned shall either invoice the costs referred to in point (a) of this paragraph to the final beneficiary or certify those costs on the basis of documents of equivalent probative value which permit the identification of real costs paid by that authority for that project.

The costs referred to in point (b) of this paragraph must be certified by means of documents which permit the identification of real costs paid by the public authority concerned for that project.

Article 12
Treatment of receipts

1. Receipts for the purposes of the IPA assistance include revenue earned by a project, during the period of its co-financing, from sales, rentals, service enrolment/fees or other equivalent receipts with the exception of:
 - (a) receipts generated through the economic lifetime of the co-financed investments in the case of investments in firms;
 - (b) receipts generated within the framework of a financial engineering measure, including venture capital and loan funds, guarantee funds, leasing;
 - (c) where applicable, contributions from the private sector to the co-financing of projects, which shall be shown alongside, public contribution in the financing tables of the Programme.

2. Receipts, as defined in paragraph 1, represent income which shall be deducted from the amount of eligible expenditure for the project concerned. No later than the closure of the MED programme, such receipts shall be deducted from the relevant project's eligible expenditure in their entirety or pro-rata, depending on whether they were generated entirely or only in part by the co-financed project.

Chapter IV

Structures and authorities at programme level and in the beneficiary countries

Section I

Joint structures and authorities at programme level

Article 13

Managing authority

1. The Provence-Alpes-Côte d'Azur Region (hereinafter the "PACA Region") shall act as the managing authority for the MED programme.
2. The managing authority shall carry out its tasks within the MED programme also with regard to the IPA assistance integrated under the *programme*.

Article 14

Certifying authority

1. The "Caisse des dépôts et consignations" shall act as a certifying authority for the MED programme.
2. The certifying authority shall carry out its tasks under the MED programme also with regard to the IPA assistance integrated under the programme.

Article 15

Audit authority

1. The CICC (Commission interministérielle de coordination des contrôles) shall act as an audit authority for the MED programme.
2. The audit authority shall carry out its tasks under the MED programme also with regard to the integrated IPA assistance under the MED programme.
3. The audit authority shall be assisted by a group of auditors comprising a representative of each beneficiary country. The representatives who are delegated to the group of auditors shall be appointed within three months after the entry into force of this Agreement.

The audit authority and the auditors appointed in the group of auditors shall be independent of the management and control system.

Article 16
Joint technical secretariat

1. A joint technical secretariat shall be set up by the managing authority in order to carry out the administrative implementation of the MED programme including the integrated IPA assistance.

The joint technical secretariat shall act under the responsibility of the Managing authority.

2. The joint technical secretariat shall support the Managing authority and the monitoring committee and, where appropriate, the audit authority, the certifying authority and other programme structures in carrying out their tasks.

Article 17
Monitoring committee

The representatives of the beneficiary countries are full members of the monitoring committee.

Article 18
Selection committee

The Monitoring Committee designates a specific Selection Committee that selects the projects.

Section II
Structures in the beneficiary countries

Article 19
National coordination

Each beneficiary country shall ensure, in accordance with the partnership principle established by Article 87 of Regulation (EC) 718/2007, cooperation with regional and local authorities, as well as with the relevant sectoral authorities and institutions, non governmental organizations and any other socio-economic and institutional partners concerned by the implementation of the IPA assistance integrated under the MED programme.

Article 20
National IPA coordinator

1. A national IPA co-ordinator, as referred to in Article 22 of Regulation (EC) No 718/2007 and as designated in accordance with the Framework Agreement, shall be appointed by each beneficiary country.
2. The national IPA co-ordinator shall be responsible for co-ordinating the beneficiary country's participation in the MED programme.

The national IPA co-ordinator shall work in close cooperation with the managing authority.

Article 21
MED contact points

1. Each beneficiary country shall establish a MED contact point in order to support the implementation of the IPA assistance under the MED programme.

The MED contact point shall carry out its tasks in close cooperation with the joint technical secretariat.

2. The tasks of the MED national bodies designated as national contact points are listed in the operational programme under section IV point e)

Article 22
Operating structures

1. Participation of each beneficiary country in the MED programme shall be ensured by an operating structure set up by the competent national authority of the beneficiary country.
2. The operating structure shall work in close cooperation with the managing authority.
3. The representatives of the operating structures shall be members of the monitoring and the selection committees.

Article 23
Controllers

A list of controllers designated in the beneficiary countries is set up under Annex 5.

Chapter V
Responsibilities at programme and beneficiary country level

Section I
Responsibilities of authorities at programme level

Article 24
Managing authority

1. The managing authority shall be responsible for management and implementation of the ERDF and IPA assistance under the MED programme.
2. The managing authority shall submit to the Commission a description of the management and control system on the basis of the information provided by the participating countries.
3. The managing authority shall not be responsible for the regularity of operations and their expenditures. For this purpose, each beneficiary country shall set up its own control system described under Article 31 and designate controllers referred to in Article 32.

The managing authority shall satisfy itself that the expenditure of each beneficiary participating in a project has been validated by the controller.

4. The managing authority shall draw up a communication plan and any major amendments to it.
5. The managing authority shall set up and operate the monitoring and information system under the MED programme for the integrated IPA assistance.

Article 25 ***Certifying authority***

1. The certifying authority shall be responsible for drawing up and submitting certified statements of expenditure and applications for payment to the Commission.
2. The certifying authority shall receive payments from the Commission and use these payments to reimburse the EU part of the eligible public expenditure paid by the lead beneficiaries and project partners, as well as to make pre-financing payments to IPA partners.

The payments of the IPA contribution shall be made in euro.

3. In order to support its certification activity, the certifying authority may carry out fact-finding visits at the joint management structures participating in financial management of the programme.

Article 26 ***Audit authority***

The audit authority shall approve the control systems and procedures in the beneficiary countries.

Article 27 ***Joint technical secretariat***

Its tasks are listed in operational programme under section 7.1.5 and comprise technical management functions and operative functions for programme implementation.

Article 28 ***Evaluation***

Beneficiary countries shall jointly with Member States carry out an ex-ante evaluation covering the MED programme.

Article 29 ***Selection committee***

The selection committee shall be responsible for the selection of projects. Consequently, the National Coordination bodies shall not be entitled to pre-select project applications.

Article 30
Monitoring committee

1. The monitoring committee shall ensure coherence and coordination in the implementation of the IPA assistance integrated under the MED programme and satisfy itself to the overall effectiveness and quality of the implementation of the IPA assistance.
2. The tasks of the monitoring committee are listed in the operational programme under section IV.1.d).

Section II
Responsibilities of the beneficiary countries

Article 31
Management and control system

1. Each beneficiary country shall set up its own fully operational control system in order to verify the legality and regularity of the expenditure declared by each IPA project partner participating in the project and of the technical assistance expenditure.

The management and control system shall provide for procedures to ensure an adequate audit trail.

The control system in each beneficiary country shall be approved by the audit authority.

Each beneficiary country shall be responsible for its control system.

2. Control Guidelines shall be developed at programme level.
Guidelines at national level shall be developed on the basis of the common control guidelines at programme level in compliance with the relevant EU and national regulations.
3. The managing authority, the joint technical secretariat and the certifying authority shall be regularly informed of the functioning of the control system set up in each beneficiary country.

Article 32
Controllers

1. Each beneficiary country shall ensure that the expenditure can be validated by controllers within a period of three months from the date of its submission by the IPA project partner

Controllers shall ensure compliance of expenditure incurred with EU and national rules, reality of the expenditure declared and delivery of the products and services by carrying out verifications and issuing a declaration on validation of expenditure in respect of each application for payment in the format set out in Annex IX.

A declaration on validation of expenditure shall be issued in euro.

2. Verifications carried out at national level shall cover administrative, financial, technical and physical aspects of projects.

Verifications include 100% administrative verification and on-the-spot verifications, as appropriate.

Where on-the-spot verifications are carried out on a sample basis, Controllers designated according to Article 108 of EC Regulation 718/2007 in the beneficiary countries shall keep records describing and justifying the sampling method and identifying the operations or transactions selected for verification.

3. Controllers shall establish written standards and procedures for the verifications and shall keep records for each verification, stating the work performed, the date and the results of the verification and the measures taken in respect of irregularities detected.
4. Regular consultations of the controllers of the beneficiary countries shall be organised by the JTS during the programme implementation period.
5. The designation of controllers in each beneficiary country where a project partner concerned is located shall be a precondition of signing the subsidy contract. In this regard, each beneficiary country shall assume the final financial responsibility for the funds allocated to the project partner on its respective national territory.
6. Controllers shall contribute to the tasks of the managing authority.

Article 33 ***Progress report***

1. The progress report shall be submitted by the lead beneficiary for the whole project, including IPA funding.
2. The lead beneficiary of the project shall submit Progress reports two times per year. The submission periods shall be defined in the subsidy contract.
3. The IPA partner shall inform his lead beneficiary about the payment received from the certifying authority.
4. This financial circuit is 100% covered within the Presage monitoring tool.

Article 34 ***Audit trail***

1. The beneficiary countries shall ensure that all supporting documents required for a sufficient audit trail regarding expenditure incurred and payments made are recorded and stored in a computerised form and made available.

2. The beneficiary countries that decided to provide the national public contribution to the projects selected by the monitoring committee shall ensure that the contribution is allocated to projects supported by a decision of the selection committee.

The beneficiary countries shall inform the managing authority about the amounts of the national contribution during the signature of the subsidy contract by the IPA partner.

Article 35 ***Evaluations***

1. Evaluations shall aim to improve the quality, effectiveness and consistency of the assistance from the EU Funds and the strategy and implementation of the MED programme while taking account of the objective of sustainable development and of the relevant EU legislation concerning environmental impact and strategic environmental assessment.
2. During the programming period, beneficiary countries shall jointly with Member States carry out evaluations linked to the monitoring of the MED programme, in particular where that monitoring reveals a significant departure from the goals initially set. Where proposals are made for the revision of the MED programme, analyses shall be provided on the reasons for the revision and the expected impact of the revision. The results of such evaluations or analyses shall be sent to the monitoring committee for the operational programme and to the Commission.
3. Evaluations shall be financed from the technical assistance budget of the programme.

Article 36 ***Information and publicity***

The beneficiary countries shall provide information on and publicise the MED programme and projects co-financed within its framework from the IPA assistance. The information shall be addressed to the citizens and beneficiaries, with the aim of highlighting the role of the European Union and ensure that the assistance from the IPA funds is transparent.

Article 37 ***Decommitment***

The beneficiary countries shall jointly bear the responsibility of a possible decommitment.

Article 38 ***Liquidity***

The beneficiary countries shall jointly bear the responsibility to ensure the liquidity in case where the MED programme reaches 95% of spending until the Commission transfers the final balance.

Article 39
Cost of structures and authorities at national level

The cost of the structures and authorities put in place by each beneficiary country for the implementation of the IPA assistance integrated under the MED programme shall be borne by the beneficiary country concerned, with the exception of the technical assistance referred to in Article 11.

Chapter VI
Financial management

Section I
Common rules for payments

Article 40
Common rules for payments

1. Interim payments and payment of the final balance by the Commission shall be made in accordance with budget appropriations. Each payment shall be posted to the earliest open budget commitments.
2. Payments shall take the form of pre-financing, interim payments and payment of the final balance.
3. At the latest by 30 April each year, the joint certifying authority shall send the Commission a provisional forecast of its likely payment applications for the current financial year and the subsequent financial year.
4. All exchanges concerning financial transactions between the Commission and the authorities and bodies designated by the participating countries shall be made by electronic means. In cases of *force majeure*, and in particular of malfunction of the common computerised system or a lack of a lasting connection, the certifying authority may forward the statement of expenditure and the payment application in hard copy.

Article 41
Rules for calculating interim payments and payments of the final balance

Payment shall be calculated by applying the co-financing rate set out in Article 7 Integrated IPA assistance to the eligible expenditure declared under each corresponding priority axis in each certified statement of expenditure.

However, the IPA contribution through the interim payments and payments of the final balance shall not be higher than the public contribution and the maximum amount of assistance from the EU funds for each priority axis as laid down in the decision of the Commission approving the MED programme.

Article 42
Statement of expenditure

All statements of expenditure shall include, for each priority axis, the total amount of eligible expenditure paid by project partners in implementing the projects and the corresponding

public expenditure paid or due to be paid to the project partners according to the conditions governing the public expenditure. Expenditure paid by project partners shall be justified by receipted invoices or accounting documents of equivalent probative value.

Article 43

Accumulation of pre-financing and of interim payments

1. The cumulative total of pre-financing and interim payments made shall not exceed 95 % of the IPA contribution under the MED programme.
2. When this ceiling is reached, the certifying authority shall continue transmitting to the Commission any certified statement of expenditure on 31 December of year n, as well as the amounts recovered during the year for the IPA assistance integrated under the MED programme, at the latest by the end of February of year n+1.

Article 44

Wholeness of payment to IPA project partners

Beneficiary countries shall ensure that the project partners receive the total amount of the public contribution in due time and in full. No specific charge or other charge with equivalent effect shall be levied which would reduce these amounts for the final beneficiaries.

Section II

Pre-financing of the IPA assistance

Article 45

Pre-financing

A pre-financing of 50 % of the first three budgetary commitments of the IPA assistance integrated under the MED programme shall be paid by the Commission to the certifying authority once the extension of the management and control system is submitted to the Commission.

The total amount paid as pre-financing shall be reimbursed to the Commission by the certifying authority if no payment application under the MED programme is sent within twenty-four months of the date on which the Commission pays the first instalment of the pre-financing amount.

Article 46

Interest

Interest generated by the pre-financing of the IPA contribution under the MED programme shall be posted exclusively to the programme, being regarded as a resource for the beneficiary country in the form of a national public contribution, and shall be declared to the Commission, at the time of the final closure of the IPA assistance integrated under the MED programme.

Article 47
Clearance

The amount paid as pre-financing of the IPA contribution under the MED programme shall be totally cleared from the Commission accounts at the closure of the IPA assistance integrated under the MED programme.

Section III
Interim payments

Article 48
Acceptability of applications for interim payments

1. Each interim payment made by the Commission shall be subject to the following conditions:
 - (a) the Commission must have been sent a payment application and a statement of expenditure;
2. Notwithstanding the results of any audits performed by the Commission or the European Court of Auditors, the final balance paid by the Commission can be amended within nine months of the date on which it is paid or, where there is a negative balance to be reimbursed by the beneficiary countries, within nine months of the date on which the debit note is issued. Such amendment of the balance shall not affect the date of the closure of the IPA assistance integrated under the MED programme.
3. The closure of a programme does not prejudice the Commission's right to undertake a financial correction at a later stage.
4. The closure of a programme does not affect the obligations of the beneficiary country to continue to retain related documents, in accordance with Article 49.

Article 49
Retention of documents

1. All documents relating to the IPA assistance integrated under the MED programme shall be kept available for a period of at least three years following the closure of the IPA assistance under the MED programme.

This period shall be interrupted either in the case of legal proceedings or at the duly motivated request from the Commission.

The documents shall be kept either in the form of the originals or in versions certified to be in conformity with the originals on commonly accepted data carriers.

2. The managing authority shall keep a record of the bodies holding the original supporting documents relating to expenditure and checks, comprising:

- (a) documents relating to specific expenditure incurred and declared payments made under the assistance and required for a sufficient audit trail including documents constituting proof of the actual delivery of products or services co-financed;
 - (b) reports and documents relating to checks carried out by the bodies referred to in Article 32.
3. The managing authority shall ensure that the documents referred to in paragraph 1 are made available for inspection by, and extracts or copies thereof are supplied to, persons and bodies entitled thereto, including at least authorised staff of the managing authority, certifying authority and audit authority and authorised officials of the European Union and their authorised representatives.
 4. The following at least shall be considered as commonly accepted data carriers as referred to in paragraph 2:
 - (a) Photocopies of original documents;
 - (b) Microfiches of original documents;
 - (c) Electronic versions of original documents;
 - (d) Documents existing in electronic version only.
 5. The procedure for certification of conformity of documents held on commonly accepted data carriers with the original document shall be laid down by the national authorities and shall ensure that the versions held comply with national legal requirements and can be relied on for audit purposes.
 6. Where documents exist in electronic version only, the computer systems used must meet accepted security standards that ensure that the documents held comply with national legal requirements and can be relied on for audit purposes.

Section IV

Automatic decommitment

Article 50

Decommitment

1. The Commission shall automatically decommit any portion of a budget commitment for the IPA assistance where, by 31 December of the third year following year *n* being the one in which the budget commitment was made:
 - (i) it has not been used for the purpose of pre-financing; or
 - (ii) it has not been used for making intermediate payments; or
 - (iii) no declaration of expenditure has been presented in relation to it.
2. That part of budget commitments still open on 31 December 2015 shall be automatically decommitted if the Commission has not received an acceptable application for payment by 31 March 2017.

3. The beneficiary countries shall jointly bear the responsibility of a possible decommitment.

Section V
Irregularities and recoveries

Article 51
Irregularities

1. Each beneficiary country hosting a project partner shall be responsible for preventing, detecting, making decisions on and correcting irregularities.
2. Each beneficiary country hosting a project partner shall be responsible for reporting irregularities to the Commission via the Presage monitoring system, as well as for reporting on procedures instituted with respect to all irregularities previously notified and of important changes resulting from them.

Within two months following the end of each quarter, beneficiary countries shall report to the Commission any irregularities which have been the subject of a primary administrative or judicial finding.

3. Irregularities shall be reported by the beneficiary country in which the expenditure for the implementation of a joint project is incurred.
4. Each beneficiary country shall send a copy of their quarterly reports to the managing authority. The managing authority shall make a register for these reports in order to inform the Commission about the irregularities at programme level.

Article 52
Recovery and repayment

1. Each beneficiary country hosting a project partner shall be responsible for recovering amounts unduly paid together with any interest chargeable from the project partners and repayment of the amounts unduly paid in case of an unsuccessful recovery procedure between the managing authority and the Lead beneficiary.

The amounts unduly paid shall be repaid within two months after the note issued by the managing authority.

2. Within one month from the entry into force of this Agreement, the beneficiary country shall inform the managing authority of the authority responsible for the repayment of amounts unduly paid. The following information shall be provided: name and address of the authority, name, position, and telephone and fax numbers of the person.

The managing authority shall be informed of any changes in the above data within five working days.

Annex VIII contains the list of the national authorities/bodies responsible for managing the repayment procedure on behalf of the beneficiary country.

3. In case the Commission takes a decision on a financial correction or repayments, the certifying authority and the managing authority shall decide together on the beneficiary countries' financial liabilities after consultation with the beneficiary countries concerned, on the basis of the audit report or any other correspondence from the Commission. In accordance with this decision, the beneficiary country shall repay the amount specified in the request of the managing authority within one month.

Chapter VII

Public procurement, project selection, contracting procedures and project implementation

Article 53

Public procurement rules

In accordance with Article 121(1) of Regulation (EC) No 718/2007, procurement procedures in the area covered by the IPA assistance under the MED programme shall follow the provisions of Chapter 3 of Part 2, Title IV of Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002 and Chapter 3 of Part 2, Title III of Regulation (EC, Euratom) No 2342/2002, as well as Commission Decision C(2007)2034 on the rules and procedures applicable to service, supply and work contracts financed by the general budget of the European Communities for the purposes of cooperation with third countries, with the exclusion of Section II.8.2 of Commission Decision C(2007) 2034 .

Article 54

Rules of participation and origin, eligibility for grants

The award of procurement and grant contracts under this Agreement shall follow the rules laid down in Regulation (EC) No 1085/2006.

However, derogations may be granted in accordance with Decision C(2011)3740.

Article 55

Project selection

1. Project selection shall be the overall responsibility of the selection committee.
2. Applications for joint transnational projects shall identify a lead beneficiary who shall sign the subsidy contract, on behalf of the ERDF partners, with the managing authority.

Each IPA partner shall sign a separate subsidy contract with the managing authority.

Article 56

Lead beneficiary

1. The lead beneficiary shall represent the project and shall act as the main direct contact between the project and the joint management structures of the MED programme.

2. The lead beneficiary shall work on the basis of a partnership agreement referred to in Article 57 and shall be responsible for the sound implementation of the project and for the financial aspects of the ERDF assistance awarded to the project.
3. Project applications shall clearly distinguish between activities – and their costs – taking place on the EU territory with the ERDF assistance and those taking place on the beneficiary countries' territory with IPA assistance.

Article 57
Partnership agreement

The lead beneficiary shall lay down the arrangements for its relations with the partners participating in the project in an agreement comprising, *inter alia*, provisions guaranteeing the sound financial management of the funds allocated to the project.

Article 58
Payment of IPA contribution to the IPA partner

1. Payment of IPA contribution to the IPA partner shall take two forms :
 - a) on the beneficiary's demand, a pre-financing payment, amounting to 10% of the total IPA contribution due to the IPA partner, upon signature of the subsidy contract and evidence that the project has started;
 - b) interim payments under the conditions defined hereunder.
2. Payment of the IPA contribution may only be authorised by the certifying authority on the condition that the lead beneficiary provides proof of progress of the activities to implement the operation, and that declarations on validation of expenditure in respect of each application for payment are received by the joint technical secretariat.
3. The IPA partner shall submit the application for payment in euro, based on the declarations on validation of expenditure in euro.

In case of project partners from the beneficiary countries, they shall convert into euro the amounts of expenditure in the list of invoices incurred in national currency before submission for validation to the responsible controller in the beneficiary country.

The expenditures shall be converted into euro using the monthly accounting exchange rate of the Commission in force in the last month of the reporting period. The exchange rate risk shall be borne by the project partner concerned.

4. Payments shall take into account the pre-financing payment already made to the beneficiary (25% of the pre-financing amount shall be applied to the four first payment claims).
5. IPA assistance shall be disbursed in euro to a separate bank account of the beneficiary opened for the project and indicated in the subsidy contract.

Article 59
Subsidy contract

1. In case of an irregularity the responsibilities of the IPA partner shall be laid down in a subsidy contract to be concluded between the managing authority and the IPA partner.
2. The managing authority shall bear the legal responsibility for the subsidy contract from the side of the MED programme, and shall decide on the programme authority responsible for signing the contract on its behalf.

The decision on the use of the available IPA assistance shall be made by the selection committee. Based on the decision of the selection committee, the programme authority designated by the Managing authority shall sign a subsidy contract, on behalf of the Managing authority, with the lead beneficiary on the implementation of the project and with each IPA partner for his allocation of subsidy. When concluding the subsidy contracts, the programme authority designated by the Managing authority, may not deviate from the rulings of the monitoring committee.

3. The IPA assistance shall be granted exclusively for the project as described in the application form approved by the selection committee, which is an integral part of the subsidy contract.
4. The subsidy contract shall be concluded in euro.
5. The managing authority shall be responsible for recovering the amounts unduly paid under a subsidy contract.

In case of an irregularity committed by the lead beneficiary or the project partner and impossibility to recover the amounts unduly paid on the basis of the subsidy contract by the managing authority, the managing authority shall request the beneficiary country or Member State where the lead beneficiary or project partner concerned is located to repay to the managing authority the amounts unduly paid, within two months after the note issued by the managing authority.

6. Beneficiary countries shall be regularly informed by the joint technical secretariat on the signature of the subsidy contracts within five working days following the date of contracting.

In case of withdrawal from a subsidy contract, beneficiary countries shall be informed in each case before withdrawal takes place.

Article 60
Technical assistance projects

1. Technical assistance activities regarding programme management shall be implemented by the programme authorities and by the contact points in the beneficiary countries.
2. Technical assistance financed from the IPA funds shall follow the same procedures, including procurement, as those foreseen for the technical assistance financed from the ERDF.

3. Technical assistance projects implemented by the programme authorities shall be in compliance with the eligibility rules at the programme level.

Technical assistance projects implemented by the contact points in the beneficiary countries shall be subject to the IPA implementation rules, including procurement, laid down in the programme documents and in this Agreement.

Article 61

Reporting obligations

1. Progress reports and payment claims shall be linked during the project implementation.

They shall be submitted on a regular basis, in principle every six months, during the project implementation.

2. The IPA partner may request the IPA contribution by providing proof of progress as described in the work schedule of the project.
3. The final progress report shall be submitted with the last payment claim within two months after completion of the project.
4. Reporting deadlines shall be specified in the subsidy contracts.

Detailed rules on reporting shall be set out in the Implementation Manual of the programme.

Article 62

Detailed implementing rules

Detailed rules governing calls for proposals, contracting and project implementation shall be regulated in the program documents approved by the monitoring committee.

Chapter VII

Final provisions

Article 63

Interpretation

1. Subject to any express provision to the contrary in this Agreement, the terms used in this Agreement shall bear the same meaning as attributed to them in Regulation (EC) No 1085/2006 and Regulation (EC) No 718/2007.
2. Subject to any express provision to the contrary in this Agreement, references to this Agreement are references to such Agreement as amended, supplemented or replaced.
3. Any references to Council or Commission Regulations are made to the version of these regulations as indicated in this Agreement. If required, modifications of these regulations shall be transposed into this Agreement by means of amendments.

4. Headings in this Agreement have no legal significance and do not affect its interpretation.

Article 64
Partial invalidity and unintentional gaps

1. If a provision of this Agreement is or becomes invalid or if this Agreement contains unintentional gaps, this shall not affect the validity of the other provisions of this Agreement. The Parties shall replace any invalid provision by a valid provision which comes as close as possible to the purpose and intent of the invalid provision.
2. The Parties shall fill any unintentional gap by a provision which best suits the purpose and intent of this Agreement, in compliance with Regulation (EC) No 1085/2006 and Regulation (EC) No 718/2007.

Article 65
Review and amendment

1. The implementation of this Agreement shall be subject to periodic reviews at times arranged between the Parties.
2. Any amendment agreed to by the Parties shall be in writing and shall form part of this Agreement. Such amendment shall come into effect on the date determined by the Parties.

Article 66
Termination

1. Without prejudice to paragraph 2, this Agreement shall terminate three years after the date of closure of the IPA assistance under the MED Programme. This termination shall not preclude the possibility for the Commission making financial corrections in accordance with Article 56 of Regulation (EC) No 718/2007.
2. This Agreement may be terminated by either Party by giving written notice to the other Parties. Such termination shall take effect six calendar months from the date of the written notice.

Article 67
Settlement of differences

1. Differences arising out of the interpretation, operation and implementation of this Agreement, at any and all levels of participation, will be settled amicably through consultation between the Parties.
2. In default of amicable settlement, either Party may refer the matter to arbitration in accordance with the Permanent Court of Arbitration Optional Rules for Arbitration Involving International Organisations and States in force at the date of this Agreement.
3. The language to be used in the arbitration proceedings shall be English. The appointing authority shall be the Secretary General of the Permanent Court of Arbitration following a written request submitted by either Party. The Arbitrator's decision shall be binding on all Parties and there shall be no appeal.

Article 68
Notices

1. Any communication in connection with this Agreement shall be made in writing and in the English language. Each communication shall be signed and shall be supplied as an original document or by fax.
2. Any communication in connection with this Agreement shall be sent to the following addresses:

For the Commission:

European Commission
Directorate General for Regional Policy
B-1049 Brussels / Belgium
Fax + 32 2 296 32 90

For the Beneficiary Country

The Republic of Croatia
Ministry of Regional Development and EU Funds
Address: Trg kralja Petra Krešimira IV,
10 000 Zagreb, Croatia
Fax.:+ 385 1 6391 993

For the joint managing authority

Direction Générale Adjointe des Relations Internationales et des Affaires Européennes
Autorité Unique de Gestion MED
Région Provence-Alpes-Côte d'Azur
27, Place Jules Guesde – 13481 MARSEILLE Cedex 20
Fax : +33 4 91 57 55 05

Article 69
Number of originals

This Agreement is drawn up in three copies in the English language.

Article 70
Annexes

The Annexes shall form an integral part of this Agreement.

Article 71
Entry into force

This Agreement shall enter into force on the date of signature. Should the Parties sign on different dates, this Agreement shall enter into force on the date of signature by the last of the three Parties.

Signed, for and on behalf of Republic of Croatia at Zagreb, on

By Matija Derk – Assistant Minister of Regional Development and EU Funds,

NIPAC

Signed, for and on behalf of the Commission, at Brussels on

By Walter Deffaa, Director-General

Signed, for and on behalf of the Joint Managing authority, at Marseille on

By Michel Vauzelle, President of the Region Provence-Alpes-Côte d'Azur

ANNEX I

Mediterranean Operational Programme

CCI 2007 CB 163 PO 045

**European Territorial Cooperation
Programme Med**
European regional development fund

**MED OPERATIONAL PROGRAMME
2007-2013**

(CCI 2007 CB 163 PO 045)

*Version adopted by
the European Commission*

*Decision C (2011) 1706
16/3/2011*

Programme cofinancé par le Fonds Européen
de Développement Régional

Programme cofinanced by the European Regional
Development Fund

SUMMARY

Introduction	365
I. STRATEGIC FRAMEWORK AND TRANSNATIONAL PRIORITIES	366
I.1. Aims and context.....	366
a) New directions for the 2007-2013 period	366
b) European trends concerning transnational cooperation	367
c) Eligible areas.....	367
I.2. Situation of the Med area and development perspectives	370
a) The context of the Med programme area	370
b) Innovation in the Med programme area	373
c) Environment in the Med programme area	375
d) Accessibility in the Med programme area	379
e) Polycentric and integrated development in the Med programme area	383
SWOT analysis of the Med programme area	386
I.3. Strategy of the Med programme.....	389
a) General objectives of the Med programme	389
b) Definition of Axes and objectives	389
c) Presentation of the indicator system	394
d) Categories of projects for the implementation of the operational programme	399
e) Identifying Strategic projects	399
f) Principles to strengthen governance and generate good quality projects	400
g) Lessons from former programming period (Medocc and Archimed)	402
I.4. Coordination of the Med programme with European and national orientations	405
a) Compliance with Community Strategic Guidelines.....	405
b) Coherence with national strategies	405
c) Coordination with other European programmes.....	407
I.5. Ex ante evaluation – Conclusions and recommendations	416
a) Recommendations of the evaluation already adopted by the OP.....	416
b) Evaluation of the diagnosis and of the SWOT analysis.....	416
c) Assessment of relevance and coherence of the strategy	416
d) Evaluation of the expected results and impacts of the Med programme (quantification of objectives - indicators)	417
e) Assessment of the implementation and monitoring mechanisms.....	417
f) Integration in the operational programme of the comments coming from the ex-ante evaluation	418
I.6. Presentation of the Strategic Environmental Assessment.....	418
a) Integration in the operational programme of the comments of the environmental report	419
b) Integration in the operational programme of the comments coming from the public consultation	419
c) Measures concerning the monitoring of the environmental impact of the Med programme.....	419
II. DESCRIPTION OF PRIORITIES.....	421
PRIORITY AXIS 1: Strengthening innovation capacities.....	421

OBJECTIVE 1.1.: Dissemination of innovative technologies and know-how	421
OBJECTIVE 1.2.: Strengthening strategic cooperation between economic development actors and public authorities	422
PRIORITY AXIS 2: Protection of the environment and promotion of a sustainable territorial development.....	423
OBJECTIVE 2.1. : Protection and enhancement of natural resources and heritage	423
OBJECTIVE 2.2. : Promotion of renewable energies and improvement of energy efficiency.....	425
OBJECTIVE 2.3. : Maritime risks prevention and strengthening of maritime safety	425
OBJECTIVE 2.4. Prevention and fight against natural risks	426
PRIORITY AXIS 3 : Improvement of mobility and of territorial accessibility	428
OBJECTIVE 3.1.: Improvement of maritime accessibility and of transit capacities through multimodality and intermodality	428
OBJECTIVE 3.2.: Support to the use of information technologies for a better accessibility and territorial cooperation	429
PRIORITY AXIS 4 : Promotion of a polycentric and integrated development of the Med space	431
OBJECTIVE 4.1. : Coordination of development policies and improvement of territorial governance	431
OBJECTIVE 4.2.: Strengthening of identity and enhancement of cultural resources for a better integration of the Med space	432
PRIORITY AXIS 5: Technical assistance.....	433
III. FINANCING PLAN AND COFUNDING RATES	434
III.1. Budget.....	434
III.2. Financial tables	435
IV. IMPLEMENTATION OF THE PROGRAMME / MANAGEMENT PROCEDURES	440
IV.1. Designation of authorities and others bodies involved in OP implementation process	440
a) Managing Authority	440
b) Certifying Authority.....	442
c) Audit Authority	443
d) Monitoring Committee	444
e) National bodies in charge of the programme in participating countries	445
IV.2. Mobilisation, circulation and control of ERDF financial flows	447
a) Programme account and payment to beneficiaries	447
b) Control system	448
c) Irregularities and financial corrections	448
IV.3. Description of monitoring and evaluation systems	452
a) Monitoring systems	452
b) Evaluation systems	452
c) Exchange of computerised data	453
IV.4. Projects programming and technical implementation processes	454
a) Two types of call for projects for the Med programme	454
b) Projects selection process	454
IV.5. Information and publicity	457
APPENDIX.....	458

Acronyms

AA	Audit Authority
CA	Certifying Authority
CARDS	Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation
CIP	Competitiveness and Research Framework Programme
CSG	Community Strategic Guidelines
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development
EFF	European Fisheries Fund
ENPI	European Neighbourhood and Partnership Instrument
ERA	European Research Area
ERDF	European Regional Development Fund
ESDP	European Spatial Development Perspective
ESF	European Social Fund
ESPON	European Spatial Planning Observation Network
FP7	Seventh Research Framework Programme
ICT	Information and communication technologies
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-Accession
JTS	Joint Technical Secretariat
MA	Managing Authority
NSRF	National Strategic Reference Framework
PHARE	European assistance programme for central and eastern European countries
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
SEA	Strategic Environmental Assessment
SME	Small and Middle size Enterprises
SSS	Short Sea Shipping
SWOT	Strength, Weakness, Opportunity, Threats

Introduction

The programming period 2007-2013 is characterised by a significant shift in European structural policy. The Lisbon agenda clearly indicates that Europe should become a strongly competitive space, based on the knowledge economy. Its economic potential and attractiveness should be strengthened since European countries are insufficiently innovative to face international competition.

Countries in the Mediterranean area should stand up for themselves in front of other European regions, and use the exceptional opportunity that the Mediterranean Sea represents for international connections of European markets and for a better use of Med space potentials.

This aim implies that conditions of cooperation and intervention which have been favoured during the 2000-2006 period are reassessed.

It is now a matter of ensuring priority to projects with a strong strategic value in line with Lisbon and Gothenburg objectives, and which will have a direct and significant impact on the competitiveness of local, regional, national and transnational economic systems of the Med space.

More than ever, the transnational dimension of projects is an essential prerequisite to success. Beyond establishing international partnerships, should be realised objectives which differ because of their clear transnational dimension from those pursued through Convergence and Regional Competitiveness and Employment Objectives.

Apart from the specific issues outlined in this document (innovation, environment, accessibility, sustainable urban development), the Med operational programme pays particular attention to the programme's implementation conditions (quality of partnerships, integrated and strategic nature of projects).

This approach should guarantee the optimal use of funding within a restricted budgetary framework whilst enabling the respect of key conditions related to the sustainable development of Med space (respect and protection of the environment, territorial cohesion, polycentrism).

To achieve the Med operational programme, the Member states with the EU Commission set up beginning of 2006 a Task Force which met seven times between May 2006 and April 2007.

Its work was based first on two specific working groups responsible of proposing strategic orientations and implementation procedures for the Med programme.

During the year 2006, groups of independent experts were associated to the drafting procedure, taking in charge the elaboration of the socioeconomic diagnosis, the SWOT analysis, the indicator system, the ex-ante evaluation and the Strategic environmental assessment.

Till March 2007, 4 intermediary versions of the Med operational programme have been drafted both in English and French languages. These versions have been used by the Task Force members to make consultations and have given the opportunity to numerous national and regional actors to examine the OP and to give their contributions.

I. STRATEGIC FRAMEWORK AND TRANSNATIONAL PRIORITIES

Med's specificity is related to the fact that it includes European regions, while open to the rest of the world through the Mediterranean coast, are "peripheral" within the European Union.

Southern Europe struggles compared to the dynamism of the northern metropolitan areas (London, Paris, and Frankfurt). Mediterranean countries are specifically characterised by geographical splintering due to a particularly long coastline that does not facilitate exchanges.

Even taking advantage from its exceptional historical heritage, Med space should make use of new resources to make its economy more dynamic, to create jobs and to remain an attractive area for all types of population.

The Med programme should allow to progress in such a way, building on the main orientations of the new programming period (particularly the Lisbon and Gothenburg agendas) and on the experience stemming from previous programmes (especially MEDOCC and Archimed)

The development of a high quality programme is encouraged, by means of an efficient implementation of projects improving their governance and applying new monitoring, implementation and result indicators.

I.1. Aims and context

a) New directions for the 2007-2013 period

Following the Lisbon (2000) and Gothenburg (2001) Councils, the European Union has set political objectives that aim at strengthening the dynamism of European competitiveness whilst ensuring social cohesion and sustainable development objectives.

However, the European Council in Brussels (22 and 23 March 2005) stated that the Lisbon objectives were not completely met. Consequently, it adopted a strategy that re-focused priorities on competitiveness, innovation, growth and employment, whilst reasserting that the three objectives of the Lisbon strategy – economic, social and environmental- should act in a balanced way.

New European priorities for cohesion are defined by the "Community Strategic Guidelines for cohesion" (CSG)¹ and have been determined by taking the Broad economic policy guidelines and the European employment strategy (EES) into account.

The aim is to strengthen economic and social cohesion so as to favour a harmonious, balanced and sustainable development of the European Community. Community action aims at addressing issues linked to economic, social and spatial disparities, to the acceleration of economic restructuring and to the ageing of populations.

In July 2006, the Commission approved the final regulations concerning the reform of European cohesion policy for the period between January 1st 2007 and December 31st 2013².

308 billion euros are allocated to actions that comply with the three new objectives: Convergence; Regional competitiveness and employment; European territorial cooperation.

In this framework, the aim of European territorial cooperation is to strengthen economic and social cohesion through the cooperation at the cross-border, transnational and interregional level, building on

¹ Communication from the Commission, Cohesion Policy in Support of Growth and Jobs: Community Strategic Guidelines 2007-2013 COM(2005) 0299

² Regulation (EC) N° 1080/2006 of the European Parliament and the Council of July 2006 on the European; Regional Development Fund; Regulation (EC) N° 1081/2006 of the European Parliament and the Council of July 2006 on the European Social Fund; Regulation (EC) N° 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC); Regulation (EC) N° 1083/2006 of July 2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund; Regulation (EC) N° 1084/2006 of 11 July 2006 establishing a Cohesion Fund.

the previous INTERREG initiative. It is funded by ERDF³.

b) European trends concerning transnational cooperation

In terms of transnational cooperation, ERDF regulations stress four priorities:

- Innovation: creation and development of scientific and technological networks, and the enhancement of regional R&TD and innovation capacities, where these make a direct contribution to the balanced economic development of transnational areas.
- Environment: water management, energy efficiency, risk prevention and environmental protection activities with a clear transnational dimension.
- Accessibility: activities to improve access to and quality of transport and telecommunications services where these have a clear transnational dimension.
- Sustainable urban development: strengthening polycentric development at transnational, national and regional level, with a clear transnational impact.

c) Eligible areas

Between 2007 and 2013, transnational cooperation in Med programme will essentially be based on previous cooperation areas, drawing Medocc and Archimed areas together.

Following the Commission decision of 31 October 2006 drawing up the list of eligible regions and areas for the transnational strands of the European territorial cooperation objective, the Med programme covers the following NUTS II areas⁴:

- **Cyprus**: the entire country
- **France**: 4 regions – Corse, Languedoc-Roussillon, Provence Alpes Côte d’Azur, Rhône-Alpes
- **Greece** : the entire country
- **Italy** : 18 regions : Abruzzo, Apulia, Basilicata, Calabria, Campania, Emilia-Romagna, Friuli-Venezia Giulia, Lazio, Liguria, Lombardy, Marche, Molise, Umbria, Piedmonte, Sardinia, Sicily, Tuscany, Veneto.
- **Malta**: the entire country
- **Portugal** : 2 regions – Algarve, Alentejo
- **Slovenia**: the entire country
- **Spain**: 6 autonomous regions and the two autonomous cities – Andalusia, Aragon, Catalonia, Balearic islands, Murcia, Valencia, Ceuta and Melilla
- **United-Kingdom** : 1 region of economic programming – Gibraltar

Beyond these regions, the participation of non eligible Med areas is possible but limited. In addition, the Med programme is inviting **Mediterranean candidate and potential candidate countries**, but interested countries will have to participate with their own funds coming from the Instrument for Pre- accession Assistance (IPA).

Croatia, Montenegro, Bosnia-Herzegovina and Albania gave a positive answer. Other IPA countries have the possibility to join the programme later. The modalities of their participation are regulated by Article 86(4) of IPA Implementing Rules (regulation No 718/2007) and the Financing Agreements between the concerned countries, the Commission and the Managing Authority.

³ ERDF: European Regional Development Fund

⁴ Commission decision of 31 October 2006 drawing up the list of regions and areas eligible for funding from the European Regional Development Fund under the cross-border and transnational strands of the European territorial cooperation objective for the period 2007 to 2013 (2006/769/EC)

Besides, according to Article 21(2) of ERDF regulation, in the context of transnational cooperation and in duly justified cases, the ERDF may finance expenditure incurred by partners located outside the area participating in operations and up to 20% of the ERDF total budget requested by the whole of the EU partners of a project. This expenditure must be targeted and must be for the benefit of the regions of the Med area.

As well, according to article 21(3), the ERDF may finance expenditure incurred in implementing operations or parts of operations on the territory of countries outside the European Community and up to 10% of the ERDF total budget requested by the whole of the partners EU of a project. The funds allocated under this 10% flexibility option must be targeted and must be for the benefit of the regions of the Med area.

Rates of 20% and 10% are applicable at project level in order to avoid the use of this possibility for only a small number of projects.

The Monitoring Committee will decide to use (or not) this possibility and will specify, if necessary, its implementation terms. Nevertheless, funds allocated under these possibilities must be used under the responsibility of a partner located in an EU Med country in order to ensure proper audit and control procedures.

[illegible]

■ EU27 Cooperation areas
■ Other cooperation areas

*Extended cooperation area
including Albania*

0 500 Km

I.2. Situation of the Med area and development perspectives

The socio-economic diagnosis and SWOT analysis of the Med area aims at providing the reader with a “snapshot” of the situation of the programme area. In this respect it aims particularly at visualizing’ disparities within the eligible regions as well as the differences between the Med programme and its surrounding areas.

The diagnosis and SWOT analysis highlight the main characteristics of the area so as to identify, within the Med programme, the most important issues on which sustainable development actions could be based for the coming years.

As such, they refer to the strategic orientations of the European Union presented in the Strategic Community Guidelines and in the EU regulations developed around four main topics, on which will be based the strategy of the Med programme: socioeconomic development and innovation; environment and heritage; territorial accessibility; territorial development, polycentrism and culture.

a) The context of the Med programme area

Landscape characteristics

The Med programme area is characterised by a **very diversified and very sensitive landscape**, consisting of a very long coast line, mountainous regions (Alps, Pyrenees, Pindos etc.), numerous rivers and lakes, very large and fertile plains, forests and many islands, two of which are new member States (Malta and Cyprus).

For this reason, the area does face **difficulties in communication and access** between countries, regions (east west connections, Islands) and with surrounding areas (with northern Europe notably).

Furthermore, the **geographically fragmented aspect** of the Med area does not facilitate as well the setting up of transnational **coordinated development strategies** between Member states, between regions or between the main metropolitan areas. Administrative borders are often characterised by significant **physical borders** which necessitate strong cooperation systems to coordinate policies in strategic fields like environment, natural risks, maritime safety or economic development.

On the other hand, the Mediterranean countries and particularly the Mediterranean Sea, maintain – since ancient times - **important roles as super-highways** of transport, allowing for trade and cultural exchange between the peoples of the region, their hinterlands and other continents (Africa, Middle East and Asia).

The history of the Mediterranean is important in understanding the origin and development of the western civilization. Much of this **history and cultural heritage** is still to be found in the Med countries’ cities. Some of them are quite **strong economic centres** of growth (e.g. Barcelona, Valencia, Marseille, Lyon, Milan, Turin, Roma, Athens). History, culture and favourable climate generate a **strong attractiveness** which boosts the **tourism industry** but are as well a source of pressure on cultural and natural heritage.

Concerning the environment, the Med area is home to considerable bio-diversity. This area has been designated as a **biodiversity hotspot**, because of its rich biodiversity and its’ threatened status. This hotspot includes the sea, large wetlands and rivers, mountainous regions, forests and plains. It is home to a number of plant communities which vary with rainfall, latitude and soils.

In some regions of the Med area, the over exploitation in combination with faulty exploitation of natural resources have led to severe **degradation of the natural environment**. For these reasons, the protection of the territorial heritage –nature and landscape- represents a strong issue for the future.

In the field of **agriculture**, the Mediterranean regions have been characterized by historians as “the

olive zone”, which may be the crop that separates the (natural) identity of the area from its northern hinterland. However, several other plant crops, mainly cereals and fruits – as well as livestock - are produced. With forestry, they contribute to the local and national economies of the region (export of food products mainly). In the same time, **fishing** still constitutes an important industry for some regions and has to be managed in connection with natural environment protection and prevention of maritime pollutions.

In times of global **climate change**, the Mediterranean regions are very sensitive to **natural hazards** such as draught, forest fires and floods. The **lack of water** resources constitutes a strong preoccupation in islands and regions in connection with urban pressure and intensive agricultural activities.

Demography⁵

The countries around the Mediterranean Sea have a population of 430 million inhabitants⁶ (2003 figure, Eurostat), of which approximately 183 million live in EU member States. 66,9% of the population of the northern shore of the Mediterranean Sea live in urban areas⁷.

In 2006 a total of approximately 110 million persons lived in the eligible Med regions, equalling 22% of the total EU27 population. The regions covered a total area of approximately 800.000 km², nearly 20% of the total EU territory (18,86%) – see appendix 1.

The distribution of the population of the Med regions shows **important disparities**. Where the average population density of the whole programme area comes to 137 persons per km² (the EU27 equivalent is 116), this figure is for Malta 1.280 persons per km², for the two Portuguese regions 32 persons/ km² and for Gibraltar regions only 4 persons/ km² ⁸.

The Med space regions are **popular places of living**. The Eastern coast of Spain, the two Mediterranean regions of Portugal, the southern coast of France and the coastal areas of Northern Italy as well as both Cyprus and Malta, have all experienced **population increase** of an average of about 12 persons per 1000 inhabitants between 2000 and 2005. The coastal areas of Greece and Southern Italy have experienced a weaker population increase – in some regions of the countries even a decline in the population has been checked⁹.

As for many European regions, the increase in population is not due to natural increase, but mainly to **migration** from abroad (extra-EU as well as intra-EU). The natural population change is even negative in Slovenia and in Greece, whereas in the other Mediterranean countries the situation is more balanced.

Additionally, the population of the northern shore of the Mediterranean Sea has aged, so that in 2005, a percentage of 22,1% was above 65 years of age.

Whereas the young age dependency is clearly below the EU average in Spain, Italy, Slovenia and Greece, the tendency is also there in France, Malta, Cyprus and the Portuguese regions. Reversely the old-age dependency rates in these countries (Greece, Spain, Italy, Slovenia, French Mediterranean regions and Portuguese regions) are well above the EU average, with only Cyprus and Malta with an old-age dependency rate slightly below the EU average¹⁰.

⁵ Source: www.statistics.gr, www.ypes.gr, www.insee.fr, www.citypopulation.de, www.mof.gov.cy/cystat, www.nso.gov.mt, www.stat.si, www.forum.europa.eu.int/irc/dsis/regportraits/info/data/en

⁶ Non-member states of the West Balkans are not included in this figure. Out of the total population, 64,1% lived in urban areas (2000)

⁷ Source: Plan Bleu: Demography in the Mediterranean Region. Situation and projections. Isabelle Attane & Youssef Courbage, English version of 2004.

⁸ For more details, see appendix 1. The corresponding figure for Slovenia is: 99 persons per km², for Cyprus 130, for Greece: 83, for the French regions 121, for Spain: 115 persons, and for Italy 184.

⁹ Forecasts of the urban population in Mediterranean coastal cities tell that on the northern shore the urban population is expected to increase by 6 million between 2000 and 2025, from 129 million to 135 million. On the southern shore these figures are quite different: the forecast tells that the population in urban centres will increase from 145 million in 2000 to 243 million in 2025 (+68%).

¹⁰ See appendix 2

Economic performance and structure of the economy

In 2003, **32 regions out of the 48 in the Med area** had a GDP per capita (PPS) **bellow the EU average** and 13 had a GDP per capita equal or bellow 75% of this average. Within this area the **situation is very contrasted** with almost 10 regions approaching or exceeding 120% of EU average (regions of northern Italia, Catalogna and Balearic islands in Spain, Sterea Ellada in Greece, Rhone Alpes region in France)¹¹.

In parallel, Mediterranean countries show **growth rates** that exceed those of the average of the EU in the period between 2000 and 2005. However, **there are quite big discrepancies** between the Mediterranean countries in the growth pattern of the GDP.

Between 2000 and 2005 Italy, Malta and Portugal exhibit some instability in the growth rates, while Greece, Cyprus and Slovenia feature a more dynamic evolution. In 2005, the GDP of these three countries exceeded 3%. On the contrary, Italy and Portugal were close to or below 0% of annual growth rate¹².

Generally, despite structural difficulties and a low level of GDP per capita in many regions, a relatively dynamic growth rate shows a **process of convergence** between northern and southern European countries over the first 5 years of the 3rd millennium. However, at a regional or infra regional level, **economic disparities are still very significant** and even tend to increase in the poorest areas.

From a sectoral approach, national Gross Value Added in the Med area derived in 2005 mainly from the sectors of **trade and transport, business activities and financial services** and other services. In all of the Med countries, these sectors generate between 67 and 77% of the GDP. However, the services sector relies much more on **traditional branches. Knowledge economy and new economy activities** (design, media, communication, marketing, fashion...) represent however a **strong potential** in the most developed regions and should be strengthened as facing international competition

In parallel, the traditional sector of **tourism**, although very dynamic, nevertheless could be especially strengthened in those sectors promoting sustainable development principles: in particular protection and management of the environment as well as **agriculture and fishery activities** which are still important in the Med area as compared to other European regions. Whereas the agriculture sector contributes within the EU 25 to an average of 1,9% of the gross value added, within the Med area this figure is ranging from 2,2% in France to 5,2% in Greece (2005)¹³.

This shows a still important position of **traditional economic sectors** which are based on the activity of a **high percentage of fragmented SMEs** with often low added value. These sectors and enterprises will require modernization, partnership and diversification to better compete on national and international markets.

Employment

In 2004, the EU 25 **unemployment rate** came to 9,1%. Greece, Spain, France and Slovenia all featured national averages of unemployment above this level (Greece: 10,5%, Spain: 10,6%, France: 9,6% and Slovenia: 18,2%). In contrast, though, Cyprus, Italy, Malta and Portugal features rates well below the EU 25 average (Cyprus: 4,6%, Malta 7,4%, Portugal 6,7% and Italy 8%).

In the southernmost region of Portugal (Algarve), in most of the Spanish regions, in the South-western Italian regions, in some of the Central Greek regions, in Slovenia and in Malta, the unemployment rates decreased up to 1%. However the situation is difficult in most of the Greek regions, the Northern and eastern Italian regions as well as in Cyprus where the unemployment rate increased from 0.2% to above 2% between 2003 and 2004.

¹¹ Source Eurostat 2006. See appendix 3 and appendix 4

¹² See appendix 5 and appendix 6

¹³ Source: Eurostat – Agricultural Statistics. Data 1995 – 2005

Concerning **labour productivity** the Mediterranean countries presents a varied picture. Being fairly high in Southern France and Northern and central Italy, the Central part of Greece and Attiki, Greece, it is low to very low in the rest of the regions¹⁴.

In the period 1998 to 2003 productivity grew in Greece and Cyprus by between 10 – 20%. In the remaining regions, with only a few exceptions in Spain and France, the regional productivity growth rate was below 5% if not negative, as it was in Malta and in some north Italian regions.

Concerning the employment rate in 2004, only Cyprus, Portugal and Slovenia had an rate exceeding the EU average of 63,8% (Cyprus 68,9%, Portugal 67,8%, and Slovenia 65,3%). Indicatively, national employment rate in Spain comes to 61,1 % in France to 63.1% in Italy to 57.6%, and in Greece to 59,4%.

b) Innovation in the Med programme area

Education

During the period 2000 – 2003 four of the Med countries spent **above the average** of the EU on education (France, Cyprus, Portugal and Slovenia). Greece, Spain, Italy and Malta all spent less, when measured as a % of the GDP. For all countries though, the spending increased during the years 2000 – 2003¹⁵.

Even the number of science and technology graduates in Med countries is in general below the EU 25 average, enterprises and industries can rely on a **skilled labour force** and on young people with **high education level**.

The fact that the number of Science and Technology graduates increased in all the Med countries is a sign of an **increasing recognition of the importance of human capital** as an engine of growth. Also this is definitely the basis for introducing innovative activities in Mediterranean regions.

Although countries like Greece, Cyprus and Slovenia show figures below the EU average, (ranging from 4,2 to 9,3 graduates per 1000 persons aged 20 – 29 years) these figures must be put into perspective as many young people (particularly from Cyprus and Greece) do not graduate in their home country, but abroad.¹⁶

Research and development

Science, Technology and Innovation form one of the cornerstones of the EU policies. In 2000 and 2006 the EU governments agreed to increase the R&D spending to 3% of the GDP by 2010. In 2005, when the Lisbon strategy was reviewed, this policy received more attention. The EU average GDP expenditure on R&D (GERD) was in 2004 at 1,86% of the total GDP¹⁷.

Within the Med countries, only France reaches a level of expenditure above the EU average. All other Med countries' expenditure is **well below the average**. The encouraging trend though is that **expenditure on R&D is increasing** in the Med space countries, with the exemption of France and Greece. The general picture remains though, that the **Med regions are lacking behind in R & TD activities** in comparison to other EU regions.

¹⁴ In these regions the productivity measured as GDP/Employment in euros ranged from 50.000 to above 60.000. The rest of the Mediterranean regions feature productivity between 20.000 to 50.000 Euros.

¹⁵ The spending on education as a % of GDP was in the EU 15 in 2003 at 5,21%. The Med countries expenditure on Education ranged that year between 3,94% (Greece) and 7,36% (Cyprus). See appendix 7

¹⁶ An example from Greece: Approximately 75% of all young people aged 20 – 24 receive education at highest level (Universities) which in comparison with other European countries is rather high.

¹⁷ Source: Eurostat 2007

Most of the activities are financed by the public sector and **to a much lesser degree by the private**. If Universities and public research centres participate well in the R&TD activities, on the other hand, the trend in expenditure on R&D financed by industry is varying between countries.

Between 2000 and 2004 the expenditure of R&D funded by industry decreased by approximately 1% in France and Spain. In Greece, the decrease came to about 4,8% (period 2001 – 2003). On the other hand the same kinds of expenses rose in Cyprus between 2000 and 2004 by 1,4%, and in Slovenia during the same period it rose by 5,2%. In Portugal the figure rose by 4,7% between 2000 and 2003.

Also, the share of R&D personnel as a percentage of persons employed is for most of the regions well below the EU average which in 2003 was 1,44%. Within the countries of the Med area, only the Rhone-Alpes region in France exceeds this average by more than 2%.

In spite of the fact that the R&TD activity in the Med space countries is not at a too advanced level, the **existence of higher level education institutions and public research centres** do provide focal points for future furthering of these activities.

Patents and export of high-technology products

The recent increase in patent application has enhanced their economic importance and the interest of policy makers. They are an indication of the innovativeness of regions. In 2003, the EU15 average number of applications made to the European Patent Office was 161.393 per 1.000.000 inhabitants.

Within the Med countries this figure varies a lot: In France it came to 153.74 applications and in Spain it was only 30.58. In Portugal this figure was only 7.497 applications. (In comparison, the figure for Germany was that year: 311.714 applications)

What is common for all countries is that there **is an increase in the number of applications**, which does indicate that the existence – or recent establishment of research centres and institutes do provide a **basis for furthering the R&TD activities**.

Employment in high tech industries and knowledge intensive services lies within the EU 25 at around 6,9% of the total employment (year 2004). To this end most of the regions of the Mediterranean Space countries have **less than 5%**¹⁸.

In terms of exports of high tech products the situation seems to be reflecting that Malta and France do well, as their share of exports of high-tech products as a share of total exports is at the EU 25 level (France – 20% the whole country) or well above this average (Malta, 56%).

In Greece, Spain, Italy, Cyprus, Portugal and Slovenia this share of exports lies at very low levels in comparison to the EU 25 average. For example: In Greece and Italy high-tech exports accounts for 7%, in Spain for 8%, in Cyprus for 16%, in Portugal 8% and in Slovenia 5%.

E-society

The investments in telecommunications and IT are linked to the e-society, which is **emerging rapidly**. The e-society can become instrumental for better **social cohesion** and future **economic development** within the Mediterranean space.

In terms of developing e-government on-line availability, most of the Med countries are **levelling or exceeding the EU average**, with the exemption of Greece and Cyprus.¹⁹

The business communities of the Med countries use the e-government facilities to an extent that equals or extends the EU average. In 2005, 57% of the EU 25 enterprises used internet for interaction with

¹⁸ Only Malta, few regions in Spain – of which one is within the Med Space, and some of the Northern Italian regions are above the EU average that year, in fact reaching 7,5%.

¹⁹ In 2006, the EU25 average of online public services was 50. In Greece it was 30, in Cyprus 35, in France 65, in Italy 58, in Malta 75, in Portugal it was 60, in Slovenia it was 65 and in Spain it was 55. The figure for Gibraltar is not known, but taking the figure for UK it was 71. Source: Eurostat.

public authorities, in Greece this figure came to 81%, in Spain 55%, Italy 73%, Cyprus 40%, Malta 68%, Portugal 58% and Slovenia 72%²⁰.

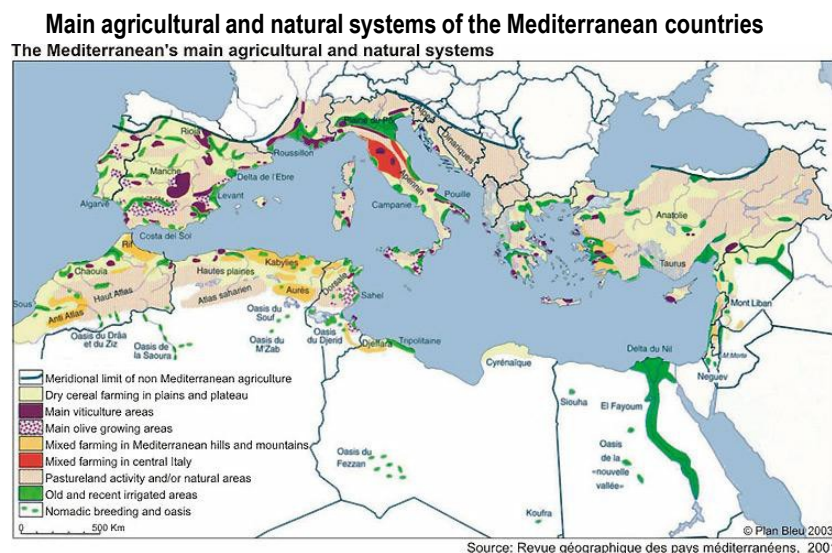
However, the impact of ICT on business development is as well depending on the level of **internet access of households** which is in general **lower** than the average of the EU25²¹.

c) Environment in the Med programme area

Natural resources – Biodiversity

Natural resources are much diversified within the Mediterranean countries and include large areas of forested and agricultural land, mountainous areas, rivers and coasts with specific landscapes like lagoons, deltas, dunes and wetland areas. **They represent a very rich and sensitive asset for Med regions.**

There are also substantial differences within the Mediterranean countries as to what regards the present state of the environment and the scale of the problems existing. The prevailing common issue amongst the Mediterranean regions is the challenge of **managing coastal zones**²², **land- and water- use, protected areas.**

Source: Plan Bleu

There are severe problems in terms of **degradation of the environment and growing vulnerability to natural disasters**. The causes of these problems are to be found in weak connections between the Mediterranean societies and their environment, forests, **industrial and agricultural activities, coastal over-development**²², traffic and **intensive tourism**²³. Un-controlled land use, inefficient **energy use**, and non-integrated management plans have a global impact on the natural resources available.

Protected areas throughout the region remain **fragmented**, usually consisting of smaller isolated drops

²⁰ See appendix 8

²¹ In 2006 the average % of households in the EU25 that had access to Internet was 52%. In Greece it was 23%, in Spain 39%, in France 41%, Italy 40%, Cyprus 37%, Portugal 35% and in Slovenia 54%.

²² Approximately 40% of the total coastline is considered to be built-up – urbanization and artificial coasts.

²³ In the EU the total protected areas for biodiversity cover 12,1% of the total EU 25 areas. Most of the Mediterranean countries have more than that average of protected areas.

In 2005 16,4% of the Greek area was protected areas (Habitat directive) and in Spain this figure came to 22,6%. In France it came to 6,9% and in Cyprus 5%. Malta's protected areas came to 12,5% of the total land area and in Portugal the figure was 17,4%. In Slovenia the corresponding figure came to 31,4%.

in the landscape. In many cases very valuable ecosystems are to be found in border areas, such as the rivers that form natural borders or the Mountainous ranges.

Very **valuable ecosystems** can be directly submitted to human activities through **intensive agriculture**, faulty methods of farming or **urbanisation** like in delta rivers areas.

Thus, integrated management of **urban waste** has not yet been implemented widely throughout the Mediterranean regions. Also there are severe problems in terms of processing and **managing industrial and dangerous waste**. This problem is particularly visible in abandoned industrial areas.

The problems relating to soil resources have resulted into the **degrading of the soil systems** because of erosion, deforestation and hence less productive soils and dangerous **degradation of underground waters**.

Attention must be paid to the management of natural resources, taking into account the impact on the environment and the social and economic consequences for the local communities. The right balance between preservation and the exploitation of the coastal and the mountainous areas has to be found in order to minimise and avoid the loss of ecological balance.

Urban environment and pollution

In urban areas, the environmental, economic and social dimensions meet most strongly. As many environmental problems are concentrated in cities; the quality of life of the citizens is directly influenced by the state of the urban environment.

The environmental challenges facing cities have significant consequences for human health, the quality of life of urban citizens and the economic performance of the cities themselves. Most cities in the Med region are confronted with a common core set of environmental problems such as:

- pollution (air quality, high levels of noise, emissions of greenhouse gas) caused by high levels of traffic and congestion, heating, some industries;
- poor-quality built environment;
- derelict land and brownfield areas;
- green house gas emissions;
- urban sprawl;
- generation of waste and waste-water.

For example, although the EU member states have agreed to an 8% reduction in its greenhouse gas emissions by 2008 – 2012, **the total emissions in the Med Countries do not seem to decrease**. Between the year 2001 and 2004, and measured against the base year 1990, the indexes for the Med countries with the exception of France and Slovenia, rose. In the EU 25 the volume of emissions fell by 7,3 points, in Greece it rose by 23.9, in Spain by 47.9, in Italy by 12,1, In Cyprus by 48,2, in Malta by 45,9, in Portugal by 41. Only in France and Slovenia the volume decreased in both countries by 0,8²⁴.

Water management

Water management is a strong issue within the Med area because of **limited resources** and important human activities which increase water consumption and affect the **quality of water resources** (household discharges, industrial production, farming methods and animal husbandry). Water abstraction of both ground and surface water is in general increasing in the Mediterranean Space countries²⁵. In addition, pollution of rivers, lakes and ground water resources is becoming a

²⁴ Source: Eurostat

²⁵ Data for the water abstraction and water consumption are very limited and not really comparable – over time and between regions. However the general trend is that the total water abstraction per capita increases. For example: Over a 5 year period (1992 – 1997) the water abstraction per capita in Greece rose from 778,9 to 809,3 m³. In Slovenia the volume rose from 153,2 m³ in 2000 to 450,9 m³ in

preoccupation in each Med region.

In most of the Med countries, treatment of urban waste water is limited at least considering the % of the national populations that are connected to waste water systems. In Spain and France the % of population connected to such systems are 89% (2002) and 79% (2001) respectively whereas in Greece and Italy the corresponding figures come to 56% (1997) and 63% (1995) respectively. The figures are 35% in Cyprus, 42% in Portugal, 33% in Slovenia (1997) and 13% in Malta (1997).

Energy

In spite of the possibilities existing to produce energy / electricity using renewable sources of energy, these possibilities are still **not fully used** in the Mediterranean countries. Practices for saving resources have in general not yet been adopted. Where the figure for energy production using renewable energy sources on the average in the EU 25 comes to 12,7% of the energy production (biomass, hydro, geothermal, wind and solar energy), the similar figures in the Mediterranean countries are very low.

In Med countries, the main production of renewable energy comes from biomass and hydropower. Solar energy and wind are progressing but still represent a low percentage of the global energy production.

Sources of the renewable energy primary production within the Med countries (1000 toe, 2004)

	Solar	Biomass	Geothermal	Hydro	Wind
Greece	108	953	1	402	96
Spain	62	4,853	8	2,713	1,341
France	19	12,007	130	5,179	49
Italy	19	3,145	4,888	3,671	159
Cyprus	92	5			
Malta					
Portugal	21	2,877	78	849	70
Slovenia		470		352	

Source: Eurostat 2007

The production of solar energy (measured in 1000 toe²⁶, 2004) was in the EU25 an average of 743. The corresponding figure for the Med countries was in Greece 108, in Spain 62, in France and Italy 19, in Cyprus 92, and in Portugal 21.²⁷ (No data for Malta and Slovenia available).

Concerning energy intensity²⁸ the EU 25 came to an average of 204,89 in 2005. In comparison, only France and Italy among the Med countries show a better result while Cyprus, Malta and Slovenia exceed 250. For comparison, the corresponding figure for Denmark was 120,32 in 2004. This means that the efficient use of energy could definitely be improved.

2002. In France for the same to years the volume remained at the same level (556,9 m³ in 2000 and 558,8 m³ in 2002). In Cyprus the corresponding figures were: 263,4 and 289,8 m³ respectively. On the other hand the figures for Spain show a decreasing trend as in 2000 the volume came to 925,6 m³ in 2000 and to 908,6 m³ in 2002. Also Malta featured a decrease in abstraction of water as in 1995 the volume came to 54,9 m³ and in 2000 it came to 44,9 m³. For Italy and Portugal the figure for the year 1998 (only year for which data are available) was 737,7 m³ and 1097,0 m³ respectively. The increasing trend in water abstracted for public water supply is similar to the trends for total water abstracted. Data are likewise problematic. Source: Eurostat.

²⁶ Toe : ton of oil equivalent

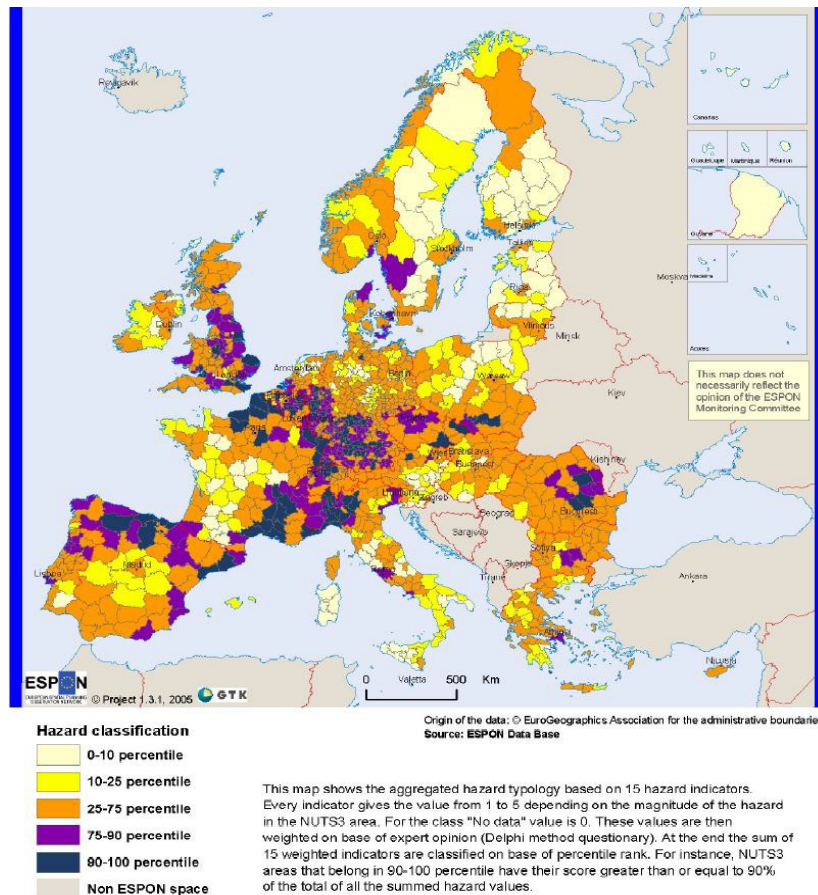
²⁷ Source: Eurostat

²⁸ Energy intensity: the ratio between gross inland consumption of energy and the GDP. It measures the energy consumption of an economy and its' overall energy efficiency. The gross inland consumption of energy is calculated as the sum of the gross inland consumption of five energy types: coal, electricity, oil, natural gas and renewable energy sources. The GDP figures are taken at constant prices.

Natural risks

The Med regions are very **sensitive to natural hazards**. The dangers of **draught and fires** are particularly worth attention, especially concerning forests management. According to ESPON²⁹ studies, the Mediterranean areas have been classified as main cluster threatened by forest fires and droughts in Europe³⁰.

Natural hazards in Europe

But not only do fires and droughts threaten the natural environment of the Mediterranean Space. There are other natural hazards too: earthquakes mainly in Italy and Greece, floods (northern Italy, south of France, Slovenia) etc.

The aggregated map of natural and technological hazards reveals that particularly the Central and Western Mediterranean coastal regions are endangered by hazards.

Maritime environment

As mentioned earlier, the Sea is the biggest asset of the Med programme area. Characterized by some very narrow straits as entrance or exit points for the Maritime traffic (the Strait of Gibraltar, The Sea of Marmara, The Suez Canal), the Mediterranean Sea is **particularly vulnerable and exposed to maritime accidents**.

Estimations of REMPEC³¹ state that within the Mediterranean Sea there are about 2.000 merchant

²⁹ ESPON : European Spatial Planning Information Network

³⁰ Source: ESPON: project 1.3.1. Natural Hazards, final report April, 2006

³¹ REMPEC: Regional Marine Pollution Emergency Response Centre for the Mediterranean Sea

vessels over 100 Gross Registered Tons at sea any moment³². Of these vessels, 250 – 300 (that is more than 10%) are oil tankers. The Mediterranean Sea is the major route for transportation of crude oil from the fields in the Middle East and Northern Africa, to the European and Northern American centres (this significant volume of traffic that transits the Mediterranean Sea rarely enters any of the Mediterranean Ports). Between 1990 and 2000 a total of 199 accidents in the Mediterranean Sea were recorded, of which 91 caused oil pollution.

Additionally the Maritime environment is also endangered by the transportation of solid hazardous products (chemicals) which are being transported in large bulk quantities.

d) Accessibility in the Med programme area

The transport sector **contributes to the development** of any region, no matter at what scale. The continuous improvement of the road infrastructure has contributed to the provision of better **accessibility** and better **territorial cohesion** between centres and the regions. The existence of large islands that are depending on the air and sea transportation facilities poses the issue of **developing integrated and multimodal transportation systems**.

Multimodality is a key component of its competitiveness and sustainable development, facilitating efficiency in the transport of persons and goods, as commonly agreed by former Meda partners³³. Also, in view of the increased mobility, efficient transport infrastructure is needed to **minimize the environmental effects** and simultaneously to **increase safety**³⁴.

Road transport and road networks

Regions with a high development of road infrastructure of motorways and major roads do in general have a competitive advantage over others. In the Mediterranean countries, there are **fairly good road infrastructures** and a well developed regional network.

However, the density of motorways expressed in kilometres of motorway per 100 km² still lags behind as compared to the European average. This is mainly a difficulty concerning **east-west connections** within the Med space.

The Coastal regions of Spain, France and Italy are catching up with the higher levels in Central and Northern Europe, but in the Eastern part of the Mediterranean regions the situation is that some catching up still has to be done. Due to the terrain of the Med countries that are connected to Northern Europe, there are still difficulties in terms of connecting the region on an east – west axis.

However, the lack of accessibility from the coast to the internal zones and the high traffic density in the main corridors and most urbanised areas cannot be solved only by developing road infrastructures. An **integrated approach** is required with the adaptation of existing transport means and with the development of multimodal/intermodal transport systems (**road-rail connections**).

³² Source: REMPEC: "Protecting the Mediterranean against Maritime Accidents and Illegal Discharges from Ships", 2005. Note: There is a general lack of reliable data concerning the traffic patterns and density in the Mediterranean.

³³ Meda programme: programme based on financial and technical measures to accompany (MEDA) the reform of economic and social structures in the framework of the Euro_+Mediterranean partnership. Cf. in the Blue Paper: Towards an integrated Euro-Mediterranean Transport System - November 2005.

³⁴ In Algarve for example the death rate per million inhabitants came in 2003 to a high of 318. Increase of car ownership in combination with improper road infrastructure is also causing increasing death rates, particularly in larger urban areas.

Motorway network evolution

Source: "Transport networks and networks: Territorial trends and basic supply of infrastructure for territorial cohesion.", ESPON Final Report, Project: 1.2.

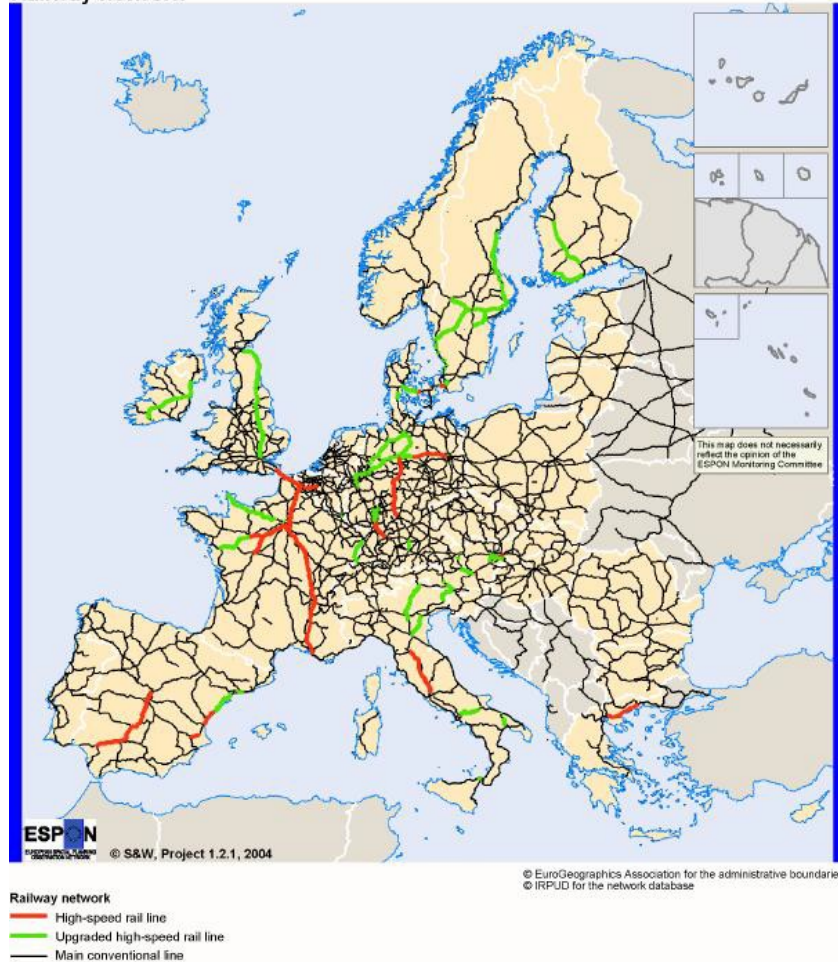
Rail transport

In general the Mediterranean Space regions can be characterized by the fact that the **density of railway is much less than that of the Northern and Central European Countries**. Furthermore the existence of high-speed rail networks is not yet completely efficient and in some cases totally inexistent. In France this system has been developed satisfactorily. In other countries, - were railway networks do exist – the development of high speed – or upgraded – lines are limited to connections between main cities.

Furthermore there are regions within the Med space, **where railway networks do not exist at all**: Cyprus and Malta are the striking examples, but also several of the large islands – not to mention at all the smaller ones – do not have well organised railway systems.

In those regions where railway networks do exist, these are often very poorly connected to the road networks. Very often the main terminals of the railway networks are situated in inner-city areas, which are in any case not easily accessible by car. This again confirms the **need for developing multimodal/intermodal transport systems and multimodal transportatio nodes**.

Railway network

Source: "Transport networks and networks: Territorial trends and basic supply of infrastructure for territorial cohesion.", ESPON Final Report, Project: 1.2.

Maritime transport

Maritime transport is **extremely important** in the Mediterranean Sea. The Mediterranean Sea is the carrier of international trade between the EU and the Mediterranean countries and Asia, representing around 75% of the total trade and presenting an annual increase of 6% in the late 1990s and early 2000.

In 2004, the Sea transport of goods in the Med space countries reached 40,8% of the total sea transport of goods in the EU³⁵.

Some of the international freight goes by road or by air. **Short-Sea-Shipping is seen as one of the main pillars in the White Paper for transport**³⁶ ("European Transport policy for 2010: time to decide") as a flexible option to absorb a constantly increasing demand on the road system.

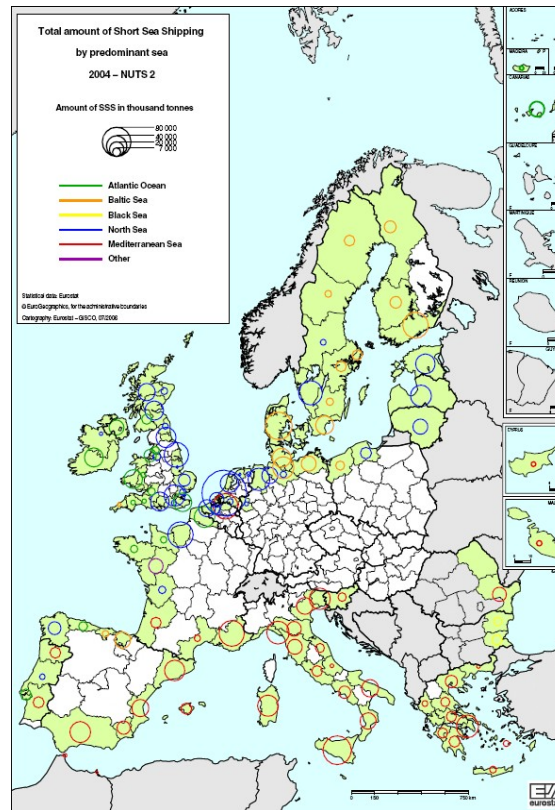
In combination with the creation of **Motorways of the Sea**, the aim is to develop an **integrated transport system between different transport modes** and to offer alternatives to the road-only transport. There is a rather large potential for the Mediterranean countries to develop Short-sea shipping further. For example, only Sicily reaches volumes of short-sea-shipping that can compare with regions in northern Europe³⁷

³⁵ Source: Eurostat 2007

³⁶ White Paper: *European Transport policy for 2010: time to decide*, European Commission, 2001.

³⁷ See Eurostat: "Regions: Statistical year book 2006. Data 2000 – 2004. Map 10,3., October 2006

Total amount of short sea shipping, 2004, Nuts II

Source: Eurostat: Regions: Statistical yearbook 2006. Data 2000 – 2004, map 10.3., October 2006

Air transport

The air transport system is **fairly well developed** between the main Mediterranean urban centres, but improvements can be made both in terms of regional airports in the Mediterranean regions and in terms of connecting these to the hub-airport and other forms of transport, in particular connecting routes on an east-west axis.

However, the density of regional airports within the Mediterranean regions is not as close as the one of Northern and Central Europe, while air transportation of goods and passengers is expected to become evermore important.

The Med countries already experience large volumes of travellers because of their tourism economies. In 2005, the number of air passengers within the EU 25 came to 705 Million (1,5 passenger per inhabitant). This means an average of 28,2 million passengers for each country. In Greece, Spain, France and Italy the figure of air passengers exceeded that: 31 million in Greece; 144 million in Spain; 108 million in France and 88 million in Italy³⁸.

In the regions of Algarve, Corsica, Crete, Cyprus and Malta, this number of incoming and out bound travellers is between 6 and 12 per inhabitant. In Rhodes, and in the Balearic Islands, the corresponding figure is more than 12 passengers per inhabitant.

Investments in ICT³⁹

Information and Communication Technologies are instrumental in **generating accessibility** and **promoting territorial cohesion**. Not only do these technologies facilitate the everyday communicative interactions, they also support the development and safe functioning of multimodal transport systems,

³⁸ Source: Eurostat

³⁹ ICT: Information and Communication Technologies : Telecommunication, Hardware, equipment, software and other services,

as they also facilitate mass transportation.

In general the Med programme regions have invested much in ICT technologies over the last years, but have still **not reached** a level that come close the EU25 average.

During the period 2003 – 2005, the average EU 25 investment in IT was around 3% of the GDP annually. Only in France the annual expenditure as % of the GDP was above this level (by 3,3% in 2003 and 2004 and 2,4% in 2005.). The rest of the Med space countries' investments in the ICT sector were well below this level, and they were stagnating.

In spite of the fact that most of the Med space countries have invested more than the EU average in order to improve their telecommunications systems, investments in information technology infrastructure and use thereof still lacks behind. As an example, and in spite of an increasing trend, the civil society is still not using e-government services offered to a comparable level with the EU25 average. In terms of use of ITC, **most of the Med regions are lagging behind**⁴⁰. Only few regions in northern Italy and Spain and in southern France perform at high or average level in comparison to the Central and Northern European regions.

Multimodality/intermodality is though an issue for future development

The Mediterranean regions that are eligible for the Med Programme 2007–2013 programme present a **fairly good transport infrastructure**, although there is still some 'catching up' to done, in order to meet safety and quality standards equalling that of the northern and central European countries. This could mainly be improved in terms of **islands accessibility**.

In those regions where rail networks do exist, these are relatively modern, but could be up-graded further. The road transport prevails over the rail transportation in all Mediterranean regions. What needs improvement is **connecting the maritime, road and rail systems** where they do exist, in order to make collective forms of transportation more appealing.

The regions of the Mediterranean present a well-developed network of ports, which in any case **could be modernized and linked to other transport nodes**. Maritime freight transport is important throughout the Mediterranean Sea and there are good potentials further short-sea-shipping activities.

A common feature for all regions of the Med area is a **very weakly developed system of multi-modal transportation**. Also the short-sea-shipping system could be developed further, by strengthening links between ports and other transportation nodes AND between ports and their hinterlands.

Such a positioning has to go through strengthening and modernising the institutional dimension of transport system, ensuring the development of **multi-modal/intermodal** transport, including logistics and ports and their **upgrading** along side the active promotion and adoption of **safety measures**.

e) Polycentric and integrated development in the Med programme area

Mediterranean cities and territorial development

Cities are very **important nodes for socioeconomic development**. These nodes generate a large share of the GDP of a nation. In the EU context the Mediterranean cities, however, do not generate as much activities as they possibly could. Apart from a small group of strong international cities (Barcelona, Lyon, Turin, Milan, Rome, Athens, ...), the **city network is fragmented** and competes with difficulties on international markets. The geographical configuration of the Med area **doesn't facilitate transnational territorial cooperation**.

The settlement structure in the eligible regions of the Med space programme, present a **very varied picture**. Very large urban areas that are functioning as magnets for further developments (often

⁴⁰ Source : ESPON project 1.2.3. "Identification of Spatially Relevant Aspects of the Information Society", pg. 14 ff., May 2006

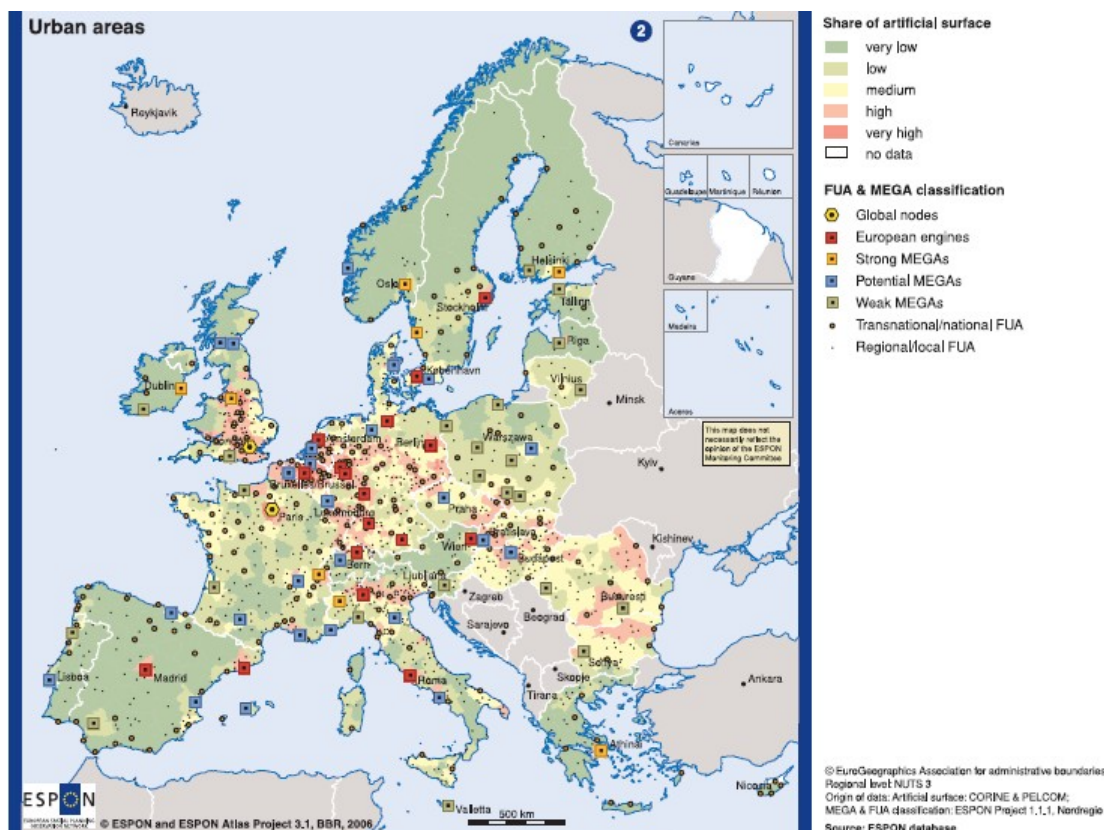
characterized as urban sprawl and urbanization of the coastal zones) exist along side areas that are characterized by the existence of very many but also small settlements. Cities could however play a stronger role in the setting up of transnational management, governance or development strategies in relation with rural areas.

The very large cities in the Med space region are the homes of most of the population of the respective regions. As an example, 72% of the Greek population lives in Athens, Thessalonica, Piraeus and Patras. The situation can be even more accurate in islands as in Malta which presents the highest population density in Europe with 1280 inhabitants per sq km (92% of urban population).

The most characteristic element though is that mainly the Northern parts of the eligible area of the Med space programme, namely Slovenia and Northern Italy, can be characterized by the existence of a **polycentric system** of urban development, whereas in the areas further away from Central Europe, the urban development can be characterized by the existence of large urban areas that function as **magnets for development**, in a drop wise and often un-controlled way.

Dynamic cities and urban regions are recognized as vital assets in regional and economic development. In this respect it is **necessary to take into account the linkages between cities and their hinterland**, meaning the functional links between the urban core and the area around it, which is economically connected with the centre⁴¹.

Differing in size and functions the functional urban areas of the Med space stand weaker in relation to Central and Northern Europe. However, there are several areas that possess potential to further the development of a **polycentric urban system**. Amongst these areas are, for example, Montpellier and Marseille in France, Athens in Greece, Barcelona in Spain and Rome and Naples in Italy.

⁴¹ ESPON ATLAS 2005

Mediterranean cities and cultural identity

In the year 2000 the population density in the coastal areas of the Mediterranean was 128 persons pr. Km². This figure is foreseen to reach 156 in 2025. Most of the urban areas around the Mediterranean coast could be called the pearls around the Sea.

The **cultural heritage** of the Mediterranean territories is invaluable to the world. Tradition, history and culture are all very powerful common denominators and can provide an important strand of **economic development** for the future. The cultural heritage of the Mediterranean Sea is to be found indeed in the urban historic centres.

However, the increasing population in the coastal zones and the demographic growth in urban centres are **leading to degradation** of the quality of urban life (traffic congestion and urban pollution problems), difficulties in provision of access and services, increasing pressures on the environment, on agricultural areas and forests and particularly on the coastal environment. Good examples for illustrating such problems are the Marbella – Malaga region in Spain, the French Riviera or Halkidiki in Greece as well as a significant part of the Southern Italian coasts.

In this context, it is necessary to improve the management of the urban development and the overdevelopment of coastal zones with the setting up of cooperation strategies not only taking into account functional development of the urbanized territories, but also considering the cultural heritage as an important strand of the economic development.

SWOT analysis of the Med programme area

Society and Economy	
Strengths: - Some large and competitive international urban poles - An international gateway/crossroads for maritime trade - A strong tourism economic sector - Many natural and cultural resources - Skilled labour force available - Young people with a at high education level	Weaknesses: - Peripheral location within Europe - Strong regional disparities - International competition for labour-intensive industry - Regional GDP below the EU average - Weakness of intermodality/transport system compared to Northern Europe - Weakness of ports activities compared to Northern Europe - Productivity of the work force bellow the EU average - Very small sizes of the businesses - Unemployment above EU average - Insufficient integration between tourism products - Insufficient diversification of traditional industry activities
Opportunities: - Cultural and natural resources that are factors of economic innovation and attractiveness - Increased demand for alternative/thematic forms of tourism - Integration of immigrant people in the economy - Improved relations between different areas and different regions in Southern Europe	Threats: - Stagnation in traditional industrial and tourist activities - Persistent position in a low added value economy - Dynamic entrance of new competitive markets - Ageing population and burdening of the social security system
Innovation	
Strengths: - Some regions amongst the top regions in Europe in terms of Research and Development - Some regions feature balanced levels of ITC infrastructures in comparison to the EU average levels - Med regions' business society using e-government at same level than EU average	Weaknesses: - Lack of IT services - Poor level of use of innovative technologies - Small endowments to universities and Research Centres compared to the EU average - Insufficient links between businesses and research - Low public and private investment in R&TD and low number of patents - Small share of high tech products produced and exported
Opportunities: - Regions performing well in terms of attracting new investments could behave as 'locomotives for neighbouring regions - Continuous technological development of digital means	Threats: - Lack of absorption capacities of funds and grants targeting new technologies - Loss of markets because of lack of innovation capacities - Increase in the out flux of scientists of high level abroad

Environment	
Strengths: ▪ Mediterranean space hosting significant natural resources (biodiversity, landscapes...) ▪ Existence of cooperation in the domain of restoring regions and rural areas, protection and upgrading of the environment ▪ Local demand of provision of quality services and increase of awareness concerning natural resources and heritage	Weaknesses: ▪ Degradation of fragile zones (reserves, small islands, coasts, natural areas...) ▪ Pollution of air and water resources due to concentration of population in urban areas ▪ Intensified use of land and wrong use of natural resources ▪ Scarce water resources ▪ Weak energy efficiency in comparison with the EU average ▪ Insufficient taking into account of renewable energy
Opportunities: ▪ Development of measures for monitoring and protecting the environment ▪ High potential for use of renewable energies	Threats: ▪ Pollution of environment due to increased demand in tourism, fertilizers and urban waste ▪ Insufficient instruments for monitoring land use (new constructions particularly in coastal zones) ▪ High risk of natural disasters (floods, draught) ▪ High risk of Maritime incidents due to increasing volumes of fluid and solid goods being transported through the Mediterranean Sea ▪ On going desertification of areas
Accessibility	
Strengths: ▪ Fairly good road infrastructure ▪ Important network of port cities with adequate facilities for goods and passenger handling ▪ Strategic positioning for trade between East and West, Europe and Africa (Gibraltar, Suez, Black Sea access) ▪ Satisfactory airport infrastructure	Weaknesses: ▪ Geographic splintering and isolation of many areas (islands, peninsulas, rural areas, mountains) ▪ Weak connections between coasts and inland ▪ Prevalence of road over rail and sea transport. Road congestions in border points ▪ Lack of coordinated endo-mediterranean communications system ▪ Weak density of rail network ▪ Delays in creation of inter-modality and in restructuring of operators ▪ Weak development of coastal navigation and short-sea shipping ▪ Lack of intra-Mediterranean connections
Opportunities: ▪ Positioning of the Mediterranean regions and islands as nodes for tourism and trade on the Asian route ▪ Promotion of intermodal transport (logistics centres) ▪ Promotion of multimodal transport systems ▪ Development of Rail where already existing (high speed) ▪ Strong potential development on port infrastructures for international freight	Threats: ▪ Competition from Northern European ports, airports ▪ Loss of markets because of a lack of accessibility for maritime transports ▪ Accentuated isolation of some areas due to a lack of accessibility routes

Sustainable urban development	
Strengths: ▪ Reinforcement of the metropolitan centres and port cities ▪ Existing networks of small and medium cities and rural regions ▪ Dynamic urban agglomerations hosting functions of modern services ▪ International Metropolitan areas and urban areas that can act as centres for future development ▪ Mediterranean space hosting a multicultural heritage ▪ Strong historic and cultural cohesion	Weaknesses: ▪ Lack of integrated territorial development strategies between major cities and their hinterland ▪ Uncontrolled urban development particularly in coastal zones ▪ Non-satisfactory urban infrastructures / Technologies in some regions ▪ Important urban areas weakened by badly consolidated metropolitan functions ▪ Lack of natural and cultural heritage preservation/conservation
Opportunities: ▪ Enhancement of the competitiveness of the spatial system via promotion of urban-rural relations ▪ Improvement of economic and territorial development through partnerships and development of common strategies ▪ Possibility of sharing high level functions in strategic sectors	Threats: ▪ Decrease of available funds for equipment and infrastructure/urban technologies ▪ Increased competition from strong urban areas in Northern and central Europe ▪ Failure to display the objective of polycentric urban development

Situation and development perspectives of the Med area according to the SWOT analysis

The Mediterranean area has some strong international development poles (Barcelona, Valencia, Marseille, Lyon, Milan, Roma, Naples, Turin, Athens) which represent an important basis for transnational development. The presence of the Mediterranean Sea, a large network of ports, and transnational connections with Africa and Asia constitute a traditional and strong mean of exchanges and economic growth.

The transnational development strategies for the next years can take benefit of these advantages to promote innovation and competitiveness, to improve the position of the Mediterranean regions as gateways for the European economy and to generate territorial economic dynamism with hinterlands and more peripheral areas. In this context, traditional economic sectors like tourism or agribusiness, innovative sectors of the new economy, numerous dynamic SMEs, a very rich natural and cultural environment as well as existing city networks represent an opportunity to improve economic activities and territorial cohesion.

However, the Mediterranean area is showing strong economic and territorial discrepancies with lower productivity and competitiveness in comparison with the EU average. The lack of investments in R&D, the insufficient cooperation between SMEs and with research institutions don't facilitate the development of backward regions and the competitiveness on international market. On the other hand, the potential represented by the natural and cultural heritage is threatened by economic activities and urban development in numerous Mediterranean regions.

For the years to come, the challenge consists in supporting existing innovation potential, modernising traditional activities by improving partnerships between economic operators, research institutions, and public authorities (local, regional and national). These objectives are closely related to sustainable development principles which represent a strong social and economic challenge throughout the Med area.

I.3. Strategy of the Med programme

The Med programme allows carrying out transnational actions taking into account Community Strategic Guidelines on cohesion, Member States' National strategic reference frameworks, specificities, needs and specific potentialities of the Med space as well as the results of the ex-ante evaluation. These elements, as well as the diagnosis, the SWOT analysis and the ex-ante evaluation, represent the basis of the strategy of the programme.

The identification of the Mediterranean space related issues allows to define programme objectives through a dynamic methodology. This methodology traces the logical framework of the programme and represents the starting point for the elaboration of its structure. This should be consistent with the objectives and take into account specific issues of the Mediterranean space.

a) General objectives of the Med programme

Main orientation of Lisbon and Gothenburg Agendas as well as the conclusion of the diagnosis and of the SWOT analysis lead to the following general objectives for the Med programme:

to make the whole Med space a territory able to match international concurrence in order to ensure growth and employment for the next generations. Support territorial cohesion and actively intervene in favour of environmental protection in a logic of sustainable development.

These various issues cannot be tackled efficiently, neither at the regional nor at national scale: they require a significant effort in terms of transnational coordination and consultation.

b) Definition of Axes and objectives

Following the definition of the general objectives of the Med programme and according to the orientation given in the EU regulations, **four priority axes** have been identified for the Med programme.

PRIORITY AXIS I : Strengthening innovation capacities

According to the general objective of the Med programme, to the revised Lisbon strategy and to the Community Strategic Guidelines, **economic growth** and **employment** are key objectives and should be supported by encouraging **entrepreneurship, innovation, research and the knowledge economy**.

In the Med area, these fields of action are even more important, since Southern Europe was hit by **globalisation** later than Northern Europe and is scarcely prepared to face the consequences of **global competition** and the **restructuring of economic sectors**. A significant effort must be made in this field so as to avoid a widening of existing gap between the Med space and north European regions on which most of the investment related to innovation and research is concentrated.

In this context, **the first priority axis of the Med programme aims at strengthening innovation capacities**, taking the specific situation of the Med space into account : the area is home to a high number of dynamic and creative SMEs that do not have the critical mass required to enhance their growth potential.

Strengthening innovation capacity first requires a stimulation and a better dissemination of **innovative technologies and know-how** at the regional, national and transnational scale. This objective implies a strengthening of organisations that can support businesses, improved cooperation

between clusters, improved links between businesses and applied research...

Such a dissemination of technology and know-how can however not be efficient on the medium and long term without a coordinated approach and a **strengthening of strategic cooperation between economic development stakeholders and public authorities** at various spatial levels.

This objective requires the setting up of wide-ranging partnerships in which businesses, clusters, science and research poles, local and regional public authorities, state services or financial institutions etc. are involved.

PRIORITY AXIS II: Protection of the environment and promotion of a sustainable territorial development

The Community's strategic orientations and the Gothenburg agenda lay great emphasis on the need to promote sustainable development in countries and regions of the European Union. This concern, which also appears in the general objectives of the Med programme, has a specific dimension when applied to the Mediterranean area insofar as the latter is faced with environmental threats which are often higher than what would be the case in most other European regions : rich but fragile natural resources and heritage ; pressure on sensible areas ; insufficient use of renewable energy ; climate change; regular threats in terms of water supply ; terrestrial and maritime pollution ; high levels of natural risks...

Priority Axis II of the Med programme is clearly related to this context since it considers sustainable development, associating social, economic and environmental aspects, and more specifically its territorial dimension, as being one of the main priorities in the years to come.

As such, **protecting and enhancing natural resources, heritage and their cultural dimension** is part of the main objectives of Priority Axis II. Amongst these resources, water is a major issue in the Med area and should be subject to better management and wiser use in order to safeguard resources that are currently under threat. The Med programme must encourage the implementation of the Water Framework Directive which is establishing a legal framework to guarantee sufficient quantities of good quality water across Europe.

According to this Directive, "Further integration of protection and sustainable management of water into other Community policy areas such as energy, transport, agriculture, fisheries, regional policy and tourism is necessary. This Directive should provide a basis for a continued dialogue and for the development of strategies towards a further integration of policy areas. This Directive can also make an important contribution to other areas of cooperation between Member States"⁴².

Besides the Water Framework Directive and the objective to achieve by 2015 good water quality –as stated in the Thematic Marine Strategy- the Operational Programmes is encouraging actions supporting the application and implementation of the instructions of the Guide for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment (Directive 92/43/EEC and 79/409/EEC).

More generally, the environmental issue requires coordinated initiatives at the transnational scale to reduce sources of pollution at an early stage, whether they are urban, industrial or agricultural. It is important to ensure that sensitive areas are actively protected and that the economic potential of the territorial heritage is enhanced (through strategic spatial planning, sustainable tourism, protecting biodiversity and natural heritage, landscape...).

Coastal areas, because of land pressure, of the urban density and the presence of the Mediterranean require paying a specific attention to coordinated management as it is specifically stipulated by the European authorities⁴³.

⁴² Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy

⁴³ Recommendation of the European Parliament and of the Council of 30 May 2002 concerning the implementation of Integrated Coastal Zone Management in Europe (2002/413/EC)

Promoting renewable energy and improving energy efficiency falls within this priority aiming at reducing greenhouse gas emissions and limit climate change. This objective is not specific to the Mediterranean area but it is both a necessity from an environmental point of view and an opportunity in terms of economic development. Transnational initiatives that favour technological innovation and renewable energy use (solar, geothermal) should be supported. Actions that aim at changing behaviour should be coordinated to as to reduce consumption and diversity supply sources (evolution in terms of building materials, diversification of energy production systems at the local level...)

The Mediterranean Sea is in itself a major transnational issue with a number of environmental implications. This area is characterised by high levels of maritime and industrial activity. These are both a significant potential for economic development and a source of pollution and risk. Such a situation requires that a number of specific actions be undertaken particularly in favour of **maritime risks prevention and strengthening of maritime safety**. These initiatives concern notably the elaboration of transnational and integrated strategies and the setting up of prevention and intervention systems that are coordinated between regions and states. It is necessary to note the implication of the Civil Protection services which play a crucial role and whose actions can benefit from strengthened cooperation measures within the Med space⁴⁴.

Apart from industrial risks, it is essential that Mediterranean regions demonstrate a high level of **prevention with regards to natural risks** which are higher in this area than in many others in Europe. Such prevention requires, amongst other aspects, an effort in terms of cooperation (observation, interventions etc.), the evolution of shared techniques and standards between regions and the Member States.

PRIORITY AXIS III: Improvement of mobility and territorial accessibility

The principle of territorial cohesion as set out by the European Union and reiterated in the Med programme's general objectives, along with the specific geographical context of the Mediterranean area, has led to the definition of a priority axis which aims at **improving mobility and spatial accessibility**. This objective, which is related to physical connexions and to the exchange of virtual data is twofold – its dimensions are mutually complimentary.

First, the Med area is made up of a high number of isolated areas, particularly islands. The main objective in terms of territorial cohesion means that exchanges between mainland and islands and also among islands are supported so as to increase their development potential and reduce disparities. **Promoting maritime accessibility** and connection with logistics hubs on land also regards economic activity in Mediterranean Sea ports to able them to strengthen their position as gateways to the European continent.

At a wider scale, some transnational Mediterranean corridors have an insufficient relation with their territories to support development and to favour economic and territorial integration of the entire Med area (east-west links, large corridors, outside maritime links...). Initiatives that allow raising awareness amongst political actors should be supported, so should actions that favour exchange and decision-making in terms of adapting or developing strategic transport axes (**improving transit capacities**). The objective consists notably in attracting and organising flows of people and goods in support of sustainable regional development strategies. This strategy should as well help to adapt and strengthen economic activities and services related to transports.

This, however, implies that the major environmental concerns highlighted in the Med programme's general objective be central to the approach. The improvement of spatial mobility and accessibility requires that the **promotion of multimodality/intermodality** (piggy-back transport, short sea shipping,

⁴⁴ Council Decision No 2001/792/EC, Euratom of 23 October 2001 establishing a Community mechanism to facilitate reinforced cooperation in civil protection assistance interventions OJ L 297, 15.11.2001, p. 7–11 concerning maritime pollution.

logistics ...) and clean transport are made a priority.

Such complexity means the transport system must be considered in its institutional dimension, ensuring the definition of integrated strategies to support sustainable development.

Information and communication technology is a further opportunity for developing this strategy: enhancing services, economic activity and the information society despite issues stemming from a lack of physical accessibility. More generally, these technologies are an asset to promote innovation (businesses, public services), to promote social cohesion and to facilitate coordination between partners in strategic fields (metropolitan cooperation, transport policy, maritime flows, risks, pollution...)

PRIORITY AXIS IV: Promotion of a polycentric and integrated development of the Med space

As stated in the diagnosis, the Mediterranean area is relatively fragmented from a geographic, economic and institutional point of view. Despite the existence of large development poles, the distribution of growth is still uneven. Different regions are struggling to develop coordinated strategies and actions to strengthen the competitiveness of the whole area and to ensure its cohesion.

In such a context, the **transnational coordination of development policy and the improvement of governance between the different spatial levels** (metropolitan areas, medium sized towns, rural areas...) are matters of strategic importance.

Following an integrated approach, collaboration should take into account the interactions between cities and rural areas, between sea ports and their hinterlands so as to promote polycentric and environmentally friendly development.

Collaboration should also consider the economic, environmental, social and territorial implications of specific patterns of Mediterranean urban development i.e. the intertwinement of permanent and seasonal occupancy.

Promoting cultural identity and heritage resources can also lead to a better integration of the Med area. This objective aims at favouring cooperation between regions and better enhance common resources that are of significant interest at the transnational scale. Cooperation actions can, in particular, be related to developing services and innovative activities in the cultural field and in heritage management. Enhancing these resources should allow the vision of a culturally diverse area with shared issues of development to be strengthened.

Cross-cutting themes:

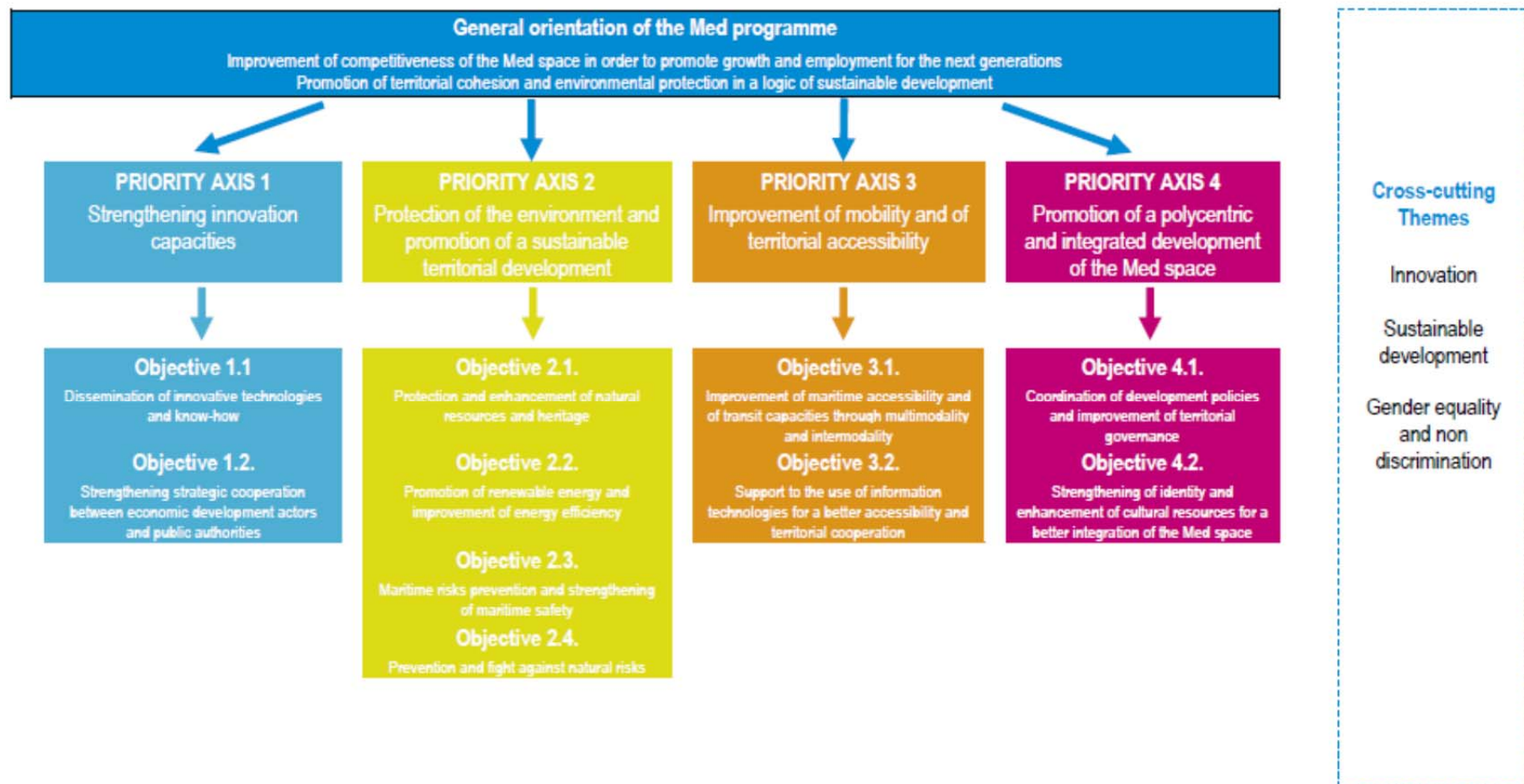
Because of their importance during the 2007-2013 programming period, some themes shall be taken into account in all proposed projects.

First of all, **innovation** –intended as a process of improving systems by introducing new approaches- is central to the Med programme. It should be a main concern for all Lead partners, whatever their field of action may be. Innovation can be understood in the wider sense of the word. It is related to technological (products and processes) as much as to non technological progress (e.g. modes of governance, of cooperation and of organisation...)

Sustainable development –implemented through an integrated approach- constitutes a general principle of intervention for structural funds (art. 17 of regulation 1083/2006) to which all the Med objectives refer. For this reason, it must be a permanent concern for the implementation of the programme and of the projects.

The principle of **gender equality and non discrimination** should be respected at all stages of the implementation of the programme and of projects

Structure of the MED operational programme

c) Presentation of the indicator system

According to article 12 of Regulation (EC) No 1080/06, the specific targets (i.e. objectives) of the priority axes have to be quantified by a limited number of indicators for outputs and results. Furthermore, pursuant to the definitions included in the European Commission's Working Document No 2 "*Indicative guidelines on Evaluation methods: Monitoring and Evaluation Indicator*", the following indicators' typologies have been considered for the purpose of monitoring the achievements of the Med programme: financial, output and result indicators.

Following WD No 2, **financial indicators** are a key element for appraising programme progress, particularly when such progress is not measurable in physical terms, i.e. at the beginning of the programming period. Therefore, data on financial commitments and payments will be periodically collected and related to the eligible costs at action, objective and priority axis level.

As regards the measure of Med programme's physical progress, two sets of indicators have been adopted: the **core indicators** for transnational cooperation programmes included in ANNEX I of the WD No 2 and a **set of indicators (output and result indicators)** relevant to the specific contents of the Med programme.

Physical indicators for monitoring and evaluating the Med programme have been chosen with a view to ensure their specificity, measurability, availability, relevance and time-frame, i.e. taking into account the need for objective verifiable indicators integrating quality, quantity and time dimensions.⁴⁵ Integrating the time dimension means, first of all, to establish when and how data should be collected within the programme monitoring system.

From a methodological point of view, indicators are linked to the programming levels identified in the Med programme and are aimed at measuring whether the expected achievements of each priority axis, objective and action are met in the framework of the 2007-2013 programming period. With this view and considering the description of the contents of the programming levels, result indicators have been linked to the objectives and output indicators to the actions. Particular attention has been paid to results, since they represent a strategic element for managing the programme.

Result indicators could be summarised in the following typologies stemming from the output indicators' aggregation:

- **Common strategies, initiatives and tools:** joint strategies, initiatives, tools and standards developed, resulting from Med transnational projects' activities.
- **Permanent networks established or strengthened:** one of the main added values of cooperation programmes is the creation of networks/partnership among different actors coming from various European countries. By aggregating output indicators, that stem directly from Med actions, this result indicator could be valuable to measure the increased sustainability of networks - established or strengthened - which become "permanent".
- **Participation in transnational initiatives/projects:** creating or strengthening networks/partnerships is one of the main added values of European Territorial Cooperation initiatives. This indicator could be useful to monitor the composition of networks/partnerships and, consequently, to measure the participation in transnational initiatives/projects

It has to be brought out that, even though the result indicators' typologies are always the same, the result indicators become specific simply comparing them with the themes of each priority axis.

⁴⁵ These concepts are detailed in INTERACT Secretariat « Study on Indicators for Monitoring Transnational and Interregional Cooperation Programmes », June 2006.

Besides, the indicators' system presented in the following pages put forward the links among different indicator typologies (i.e. which outputs contribute to the achievement of a specific result), leading to understand the positioning of indicators in a specific typology.

Pursuant to the available information, the following targets have been calculated for the purpose of measuring the achievements of Med programme.

Target values can be lower than baselines since each of these values correspond to the implementation of actions related to two different programming periods. In some fields of intervention the number of actions foreseen for 2007-2013 is higher than the number of actions realized during the previous period. In some other cases, this number will be lower because of a shift in the priorities and because of a different amount of finance available.

Ex ante quantification of projects at priority axis level

Priority axis	Indicators	Unit of measure	Target value* (2007-2013)	Baseline
1	Projects on strengthening innovation capacities	No	47	2
2	Projects on protection of the environment and promotion of a sustainable territorial development	No	55	92
3	Projects on improvement of mobility and territorial accessibility	No	32	42
4	Projects on promotion of a polycentric and integrated development of the Med space	No	16	46
1,2,3,4	Projects integrating different OP priorities	No	30	0

**This value has been calculated by comparing the average amount which could be allocated to Med projects (approx. EUR 1.600.000, corresponding to around EUR 1.200.000 of ERDF contribution) to the ERDF contribution available for each priority axis.*

Ex ante quantification of core indicators

Typology	Description	Unit of measure	Baseline	Target values **
Projects	on water management	No	11	3
	improving accessibility	No	42	32
	on risk prevention	No	28	14
	developing RTD and innovation networks	No	0	48

***These values have been calculated on the basis of the No of projects which could be financed within priority axes, e.g. "No of Projects improving accessibility" should correspond to "No of Projects on improvement of mobility and territorial accessibility".*

"Target values" which are suggested correspond to an evaluation for the whole 2007-2013 period

Ex ante quantification for output and result indicators for priority axes

Priority Axis 1 – Strengthening of innovation capacities

Codes for priority theme	Output indicators	Target value ***	Result indicators	Baseline ****	Target values
01, 03, 04, 05, 09	No of transnational co-operation networks including research centres, economic operators and training centres/universities for facilitating technology transfer and the dissemination of innovative practices and know-how	15	No of permanent networks/ agreements established or strengthened	-	3
	No of transnational studies/ plans/ strategies developed for facilitating innovation capitalisation and dissemination among resource, innovation and entrepreneurship centres	15	No of SMEs/ R&TD centres involved in activities resulting from Med projects	-	10
	No of SMEs involved in exchanges of experiences and technology transfer	20			
	No of transnational structures for disseminating common standards for enhancing regional policies and innovations capacities	2	No of common strategies adopted	-	2
	No of projects for supporting innovation processes in the Med space	18			

Priority Axis 2 – Environmental protection and promotion of a sustainable territorial development

Codes for priority themes	Output indicators	Target value ***	Result indicators	Baselines ****	Target values
39, 40, 41, 42, 43, 45, 48, 49, 51, 53, 54, 56	No of studies/planning guidelines/plans/methods/tools strategies realised/tested concerning - environmental maritime cooperation and safety - improvement on energy savings involving Med countries - non-state actors - public authorities - authorities/bodies project partners but not being beneficiaries	15	No of common strategies, standards, innovative tools / systems, and new technologies adopted	-	5
	No of transnational management plans developed in the space on natural risks and hazards	5			
	No of awareness-raising activities/initiatives carried out/promoted in the space on - natural resources and heritage - energy use - maritime, coastal and island issues - climate change	5			
	No of transnational projects on integrated coastal management involving Med countries: - non-state actors - public authorities - institutions in charge of coastal protection	15	No of Participants in transnational initiatives/projects	760	740
	No of transnational seminars and forums on water management involving Med countries - non-state actors - national and regional maritime authorities - qualified authorities/agencies (i.e. ports authorities, agencies/institutions for maritime pollution, public/private bodies for ship control)				
	No of transnational partnerships/collaborative networks, organised in the space, aimed to - protect the landscape, natural resources and heritage system (e.g. water management, cultural heritage) - prevent natural risks - enhance maritime cooperation - exchange information and management methods on renewable energies use and energy consumption reduction - enhance integrated territorial development and sustainable tourism involving in different countries - non state actors - public authorities - authorities/bodies project partners but not being beneficiaries	40			

Priority Axis 3 – Improvement of mobility and of territorial accessibility

Codes for the priority theme dimension	Output indicators	Target value ***	Result indicators	Baselines ****	Target values
11, 12, 13, 14, 26, 27, 28, 30, 31, 32	No of projects on : - innovative maritime traffic management systems - accessibility of islands	5	No of common management systems / intervention strategies and methodologies implemented / strengthened	-	2
	No of projects promoting transnational initiatives/ strategies for the use of: - multimodal platforms - intermodality - existing networks (sea, road, rail)	5			
	No of projects developing transnational on line services and particularly addressed to develop digital services in isolated territories	5	No of permanent networks/ agreements established or strengthened	-	2
	No of databases, electronic archives, monitoring and analysis systems for water management and risk prevention	5	Broj sudionika transnacionalnih inicijativa/projekata	315	307
	No of projects to promote multimodal transport systems (particularly environmental-friendly ones) involving: - local, regional and national authorities - institutes and agencies for territorial development	5			
	No of networks supporting the use of ICTs involving: - territorial administrations - civil society (association of users) - economic actors (companies specialised in ICT services)	10			

Priority Axis 4 – Promotion of a polycentric and integrated development of the Med space

Codes for the priority theme dimension	Output indicators	Target value ***	Result indicators	Baselines ****	Target value
25, 58, 59, 60, 61, 81	No of transnational networks involving different territorial systems (towns, metropolis, etc.) for supporting the management of cultural poles	5	No of permanent networks/ agreements established or strengthened	-	1
	No of bodies involved in good practices exchange for - planning tools - cultural innovation	10			
	No of projects/ reports/ comparative analysis involving Med large urban areas for building integrated territorial development strategies on - environmental/energy policies - ports and transports - economic development	5	No of common planning tools and strategies developed	-	1
	No of protection plans implemented through projects on - historical heritage - cultural resources (material and immaterial)	5			
	No of cooperation initiatives involving: - towns - metropolis - rural areas	15	No of participants in transnational initiatives/ projects	399	389
	No of isolated areas - involved in project activities - reached by dissemination of good practices - involved in new territorial development strategies	5			

Priority Axis 5 – Technical Assistance

Codes for the priority theme dimension	Output indicators	Target value ***	Result indicators	Baselines ****	Target value
85, 86	No of submitted operations, No of eligible operations, No of financed operations	600 450 150	% of approved operations compared with submitted operations	24% ⁴⁶	25%
	No of meetings held at transnational level	30	% of people reached by dissemination activities compared to the total inhabitants of the Med area	-	10%
	No of project websites built	150			

*** These values have been calculated taking into account the No of projects foreseen for each priority axis (see table on "Ex ante quantification of projects at priority axis level).

**** Baselines for selected result indicators are not always available since the suggested information on permanent networks established or on common strategies adopted beyond cofinancing could be detected only after the end of the programmes currently running under 2000-2006 round of Structural Funds. Baselines could be set, instead, for the participation to Med projects. These values have been calculated on the basis of the data available for Archimed and Medocc programmes; such data have been decreased in a percentage corresponding to the decreased ERDF amount attributed to the Med programme compared to the sum of the ERDF contributions assigned to Medocc and Archimed programmes.

d) Categories of projects for the implementation of the operational programme

For the new programming period, **the type of projects must evolve** in order to strengthen their **transnational dimension** and to ensure **concrete and measurable outputs and results**. Transnational projects can't be based only on the objective to create knowledge and exchange experiences between partners. They must be based on strategies aiming to bring a concrete contribution to the realisation of the programme and Axes objectives.

Indicative types of project activities for the implementation of the Med programme⁴⁷:

- **Setting up and development of transnational strategies for institutional networks**
- **Setting up and development of common systems and common operational tools**
- **Setting up of transnational networks ensuring coherence and coordination of public policies**
- **Dissemination of technologies, processes, know-how, innovative management systems at transnational level**
- **Elaboration of pilot projects and experimental tools with a transnational dimension**

e) Identifying Strategic projects

For the programming period 2007-2013, specific themes are identified by the Monitoring Committee as being particularly important for all European regions of the Med space. Corresponding to these topics, the Monitoring committee launches targeted calls for proposal aiming to elaborate "Strategic projects" whose implementation procedure is specified in part IV.4. of the OP.

Strategic projects shall allow for the building of large partnerships around key actors in each specific field of intervention: there must be a strict relation between project objectives and institutional and administrative competences of partners. As such, they require a coordinated and formal commitment of the partners for the achievement of expected results.

Strategic projects must contribute to achieve the Med programme's key objectives (competitiveness, innovation and sustainable development), whilst showing a clear transnational added value. They must be

⁴⁶This value includes only data related to INTERREG IIIB Medocc. Information related to INTERREG IIIB Archimed is not available at the time of the drafting of the Med operational programme.

⁴⁷ A more detailed version of this list is available in the *Implementation Guide of the Med operational programme*

forward-looking, and have a long-term impact on the Med space.

f) Principles to strengthen governance and generate good quality projects

Transnationality, concentration and partnership

The programme's limited budget, the new orientation of the European Union and the specificities of the Mediterranean area require that certain fundamental implementation principles be respected in order to guarantee the Med programme the maximum efficiency.

Mediterranean regions are characterised by a fragmented physical, economic and institutional context. **Transnational cooperation**, which is a key aspect of the Med programme, should be strengthened, with regards to the themes of environment, transport, maritime activity, risks and communication...

Transnationality can however not be limited to the building of partnerships between actors in different countries. It should be based on the will to **reach common and shared objectives**. These objectives should demonstrate a high and quantifiable transnational **added value**. As a transnational programme, Med should allow to carry out actions that would otherwise be difficult to implement through other community programmes.

According to the **concentration principle**, actions that are undertaken should clearly focus on the programme's priority axes and have a significant impact⁴⁸. To achieve this, **partnerships** built for implementing measures should bring together **key actors** who are likely to strengthen the financial, institutional and political dimensions of actions (private actors, regional and local authorities, State services, socioeconomic actors...). **Public/private partnerships** should thus be encouraged.

The transnational dimension of projects, their impact and durability particularly depends on the capacity to mix **horizontal partnerships** (between territorial actors) and **vertical partnerships** (between different levels of local, regional and national authorities).

Particular attention should be paid to the way these actions fit into **existing public policies** (at the local, regional, national and European levels) in order to generate synergies and to ensure that these actions are not isolated initiatives that do not have real impact. **Studies or exchange of experience** are no longer a priority and can no longer be considered as ultimate and sufficient outputs. Besides, partners are invited to **make use of studies and projects which have been realised during the former programming period**.

If studies are carried out, they must be integrated into strategies that aim at **achieving concrete objectives**.

Partners are invited to build their project in **relation to other programmes or other European Union sectoral policies**. Projects of the Med programme can be particularly useful in stimulating transnational actions that can be implemented within other European programming instruments⁴⁹.

The JTS, in connection with the national bodies in charge of the programme in Member States, and eventually with the assistance of technical transnational working groups, will support the Managing Authority for the setting up of partnerships and the elaboration of projects associating the **main public and private actors**. The involvement of **national and regional authorities** will make easier the constitution of large projects with long lasting effects.

This approach reflects the will to ensure that the **durability of Med programme projects** exceeds the time required for their implementation. Partnerships should plan ahead in terms of project continuity and impacts through other ongoing or forthcoming actions. To achieve continuity in projects, partners should work on **capitalisation** and **dissemination** in order to be able to pass on experience and results to others

⁴⁸ As financial limits don't allow heavy investments (infrastructures, equipments...), these kind of projects could be accepted only for limited pilot projects

⁴⁹ For example, setting up partnerships to elaborate transnational projects implemented under other community policies or under transnational strand of "convergence" and "regional competitiveness and employment" objectives.

(management methods, good practice, networks that have been built, new activities generated...).

A **two steps selection procedure** allows for the selection of projects which correspond best to these criteria. Particular effort should be paid to transnationality, concentration and partnerships in terms of achieving **integrated projects** that address all three issues. Their **territorial integration** should be secured: economic, institutional, political, social and cultural specificities of the Med space should be taken into account throughout project development and implementation.

Which partners for Med projects?⁵⁰

The efficiency of the Med programme's implementation depends on good governance and partnerships between all the territorial and socioeconomic actors concerned. As was the case during the previous programming period, **elected local and regional bodies** are invited to play a key role due to their direct involvement in issues specific to the Med area.

Cities and metropolitan areas are important actors because of their socioeconomic weight, of their impact on the environment, of their potential in terms of growth and innovation.

Promoting integrated transnational projects that have a real and lasting impact requires paying greater attention to other **key actors**, particularly **state bodies**. These should be able to offer expertise and resources for priority projects (economic development, environment and spatial planning...). Their involvement should allow to improve the **coordination of projects with current public policy** and to **generate synergies** that will increase the impact of projects.

The 2007-2013 programming period tends also to **foster the participation of private bodies**, insisting particularly on the opportunities given by the setting up of **public-private partnerships**. This means, among others possibilities, to strengthen transnational cooperation actions between "**economic operators**"⁵¹ and **research institutions**.

Cooperation projects between universities can be considered if they are focused on the realisation of concrete objectives with the participation of other types of partners. In the field of research, participating institutions are invited to develop their initiatives as much as possible in connection with the 7th framework programme.

Concerning the implication of **small and middle size enterprises** in the Med programme, the key partners are essentially SMEs cooperation structures⁵² in order to promote strategic approaches and to guarantee that partnerships have a sufficient critical mass.

Non profit organisations can take part in projects partnerships as long as they offer a significant contribution to the transnational project⁵³.

In any case, the Lead partner must have sufficient institutional, administrative and financial resources to efficiently manage and implement the project, but it can't be an economic operator. The eligibility of the different kinds of Lead partners is appreciated according to national rules applicable in each country.

⁵⁰ An indicative list of project partners is available in the *Implementation Guide of the Med operational programme*

⁵¹ According to the article 1(8) of EU Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts, is considered as « economic operator » any natural or legal person or public entity or group of such persons and/or bodies which offers on the market, respectively, the execution of works and/or a work, products or services. As such, competition rules don't depend on the legal status of each institution involved (public or private) but on the nature of the activity realised.

⁵² Cooperation structures can be public, public equivalent bodies, private or non profit organisations. Their objective is to assist enterprises in their development phase and to create synergies between actors to promote innovation and competitiveness (clusters, scientific and technical centres, incubators, resource centres, ...)

⁵³ A non-profit organization (abbreviated "NPO", or "non-profit" or "not-for-profit") is an organization whose primary objective is to support an issue or matter of private interest or public concern for non-commercial purposes. Non profit organisations can make benefits but these benefits must be reinvested in its activity.

Information concerning the involvement of “economic operators”

For each project, partners can participate as **associated partner** or as **beneficiary**. The associated partner contributes to the implementation of the programme but don't get any ERDF financing. The beneficiary is getting ERDF financing⁵⁴.

Each project which will include the participation of an « economic operator » as a beneficiary will have to guarantee the respect of competition rules.

As private contributions are not taken into account as national counterparts, Lead partners have to ensure that a public contribution is foreseen to complete each ERDF contribution allocated to an economic operator.

Moreover, public procurement rules must be adhered to in case of service provision by such enterprises for the implementation of project-related activities. Considering possible conflicts of interest, a company (e.g. a consultancy) participating in a project as partner cannot contract for service provision to project partners.

If the allocation of public funds to economic operators is strictly limited, these operators can however benefit from aids or advantages **within the limits of exemption regulations** about “de minimis aid”, aid to SMEs, aid to training activities or national regional investment aid⁵⁵.

Economic operator can get public aid in each Member State of the Med area on the basis of specific national aid measures notified and accepted by the European Commission.

If necessary, and when exemption regulations are not sufficient, a specific notification procedure can be set up during the programming period to answer to specific needs and limits encountered in partnership building and project implementation.

In each case, aid possibilities are not meant to support activities of isolated actors. They can be allowed only for the realisation of collective and transnational actions of common interest. These aids can be especially interesting for cooperation structures whose function is to support partnership building, development of institutional frameworks, transfer of technology, of know-how and knowledge...

g) Lessons from former programming period (Medocc and Archimed)

For the elaboration of the Med operational programme, it was not possible to use the final evaluation reports of Medocc and Archimed programme which were not drafted yet. However, intermediary evaluation reports of the Medocc and Archimed programmes as well as some specific analysis have been studied⁵⁶.

In these documents are identified difficulties related to the objectives of the programme, to the nature of the programme and of the project partners, and to the integration of the programme in a broader environment.

Objectives of the programmes

The Medocc programme, in its first priority Axis, was seeking to improve the cohesion of the programme's area with a better cooperation between all the regions, including regions of non European countries. At the European level this objective was very ambitious and could not easily be achieved without the setting up of a specific programme.

For the 2007-2013 period, the previous approach changed with the creation of the European neighbourhood and partnership instrument (ENPI). As a result, the Med programme focused more its objectives on the revised Lisbon strategy.

⁵⁴ Some institutions like European agencies can take part to the projects as associated partner but can't receive ERDF financing (European Environment Agency; European maritime safety agency; European railway agency; European Space Agency...).

⁵⁵ More information concerning the Community exemption regulations is available in the Implementation Guide of the Med operational programme.

⁵⁶ - Rapport d'Evaluation Intermédiaire du Programme d'Initiative Communautaire INTERREG IIIB espace Méditerranée Occidentale, 2004.

- Community initiative programme Interreg III B Archimed, Mid-Term Evaluation, December 2003; Updating of the Mid-Term evaluation of CIP Interreg III B Archimed, first report, December 2005.

- Bilan et perspectives de la coopération transnationale au sein de l'espace méditerranéen, ADERGES, Université de Toulouse le Mirail, avril 2006

From a thematic point of view, innovation and competitiveness are new strong orientations and cannot take benefit from implementation experiences from the last programming period.

From their part, environment and culture have been major fields of intervention of the period 2000-2006. In the Med programme, environmental issues are still quite important, concentrating more than 30% of the global budget. However, it is essential to make more progress toward innovation and competitiveness, keeping in mind that protection of cultural heritage and spatial planning are not any more major priorities.

Concerning accessibility, few projects have been realised with the Medocc programme. This field remains however a priority, taking into account the specific situation of the Med space (east-west transit, islands accessibility, weak intermodality,...).

With regards to the Archimed programme, no project had been selected when the interim assessment took place. However, some information can be drawn from the programme's orientations and its implementation process.

As was the case with the Medocc programme, Archimed lays great emphasis on supporting the Barcelona process and on implementing orientations determined by the European Spatial Development Perspective (ESDP).

However, cooperation with non Member States is better integrated in the various intervention themes and is not subject to the development of a specific axis as was the case for Medocc. Archimed takes into account the issue of immigration which does currently not fall within the scope of the Med programme.

Moreover, the ESDP's influence still allows a wider-ranging approach to territorial cohesion by associating agriculture, tourism, the environment, culture, urban/rural linkages. Economic operators, SMEs, innovation and research are a mean in the Archimed programme to encourage the development of isolated areas.

Partnership and governance

Concerning the programmes implementation, the experience of Medocc and the orientations taken by Archimed shows the necessity to improve the quality of projects. This necessitates a better financial concentration on strategic issues and a better coordination with European and national sectoral policies.

On this point, the Capitalisation plan elaborated within the Communication plan plays a key role to improve governance and better define the orientation of the Med programme.

Thus, given the high number of projects which have been focused on local development objectives with the Medocc programme, it is necessary to remind the transnational dimension of the Med programme. This means setting up strong partnerships having a clear transnational dimension and clear transnational objectives.

Then, identification of potential partners has been difficult for the Medocc programme. For this reason, the Med programme is proposing a clearer view of the types of institutions that can participate.

Lead partners are asked to associate the more relevant public and private bodies in order to make easier project implementation and to improve their coordination with other running projects or public policies (ministries, states departments, specialised public bodies...). The connection with European sectoral policies, which has been insufficient with the Medocc programme, must as well be improved as stipulated in the Med programme.

With regards to the Archimed programme, one of the problems was related to the balance in partnerships found in the first applications: Greece and Italy were widely represented, unlike Cyprus and Malta. Such a situation can be explained by differences in terms of eligible population throughout these countries. It will therefore be necessary, at the Med space, to ensure that geographical representation is as balanced as possible in the various projects.

When compared to the Medocc and Archimed programmes, the Med programme does not consider cooperation with non Member States as an objective per se. Similarly, territorial cohesion is still a main concern, but economic competitiveness and innovation have become strategic priorities even

though attention is not only focused on lagging areas.

The Medocc and Archimed programmes have greatly emphasised network-building as well as exchange of information and experience. Although these types of actions are still possible, the Med programme focuses more on the need to implement projects realizing objectives which have a concrete and quantifiable impact on site.

Concerning the implementation of the programme, previous experiences show the necessity to improve the quality of projects. The Med programme is insisting on this point by proposing new modalities for the selection of projects, by increasing targeting efforts and by strengthening support to partnership building.

1.4. Coordination of the Med programme with European and national orientations

a) Compliance with Community Strategic Guidelines

Community Strategic Guidelines, adopted on October 6th 2006 by the Council of the European Union⁵⁷, form the basis of the 2007-2013 period to elaborate national strategic frameworks and operational programmes⁵⁸.

The CSG have identified 4 main themes/directions for the 2007-2013 programming period :

1. Making Europe and its regions more attractive places to invest and work
2. Improving knowledge and innovation for growth
3. More and better jobs
4. Territorial dimension of cohesion policy

European programmes, depending on their specificities, focus on particular aspects of these directions.

In terms of transnational cooperation, CSG insist on the need to strengthen transnational cooperation between States in fields that are important from a strategic point of view, for example: physical and virtual interconnections between different areas; natural risk prevention; water management; integrated maritime cooperation; promoting sustainable urban development and R&D/innovation network development.

These fields of intervention are all reiterated in the Med operational programme's four axes. It sets out a hierarchy of objectives depending on the priorities identified according to the Mediterranean context and to the level of available funding.

More generally, CSG draw attention to the fact that, as required both by the integrated guidelines for growth and jobs⁵⁹ and by the revised Lisbon agenda, operational programmes should focus their resources on :

- Knowledge, research and innovation ;
- Sustainable development and synergies between its economic, social and environmental dimensions

These two points are the two main axes of the Med operational programme.

The territorial dimension of the CSG is clearly present throughout the Med programme due to the nature and areas of cooperation (accessibility, the environment, natural risks...) and due to the will to promote integrated development projects that involve the key actors of the affected areas (businesses, local and regional authorities, State services...). Amongst other objectives, the Med programme aims at promoting cooperation between territorial systems (metropolis, cities, rural areas...) to coordinate development policies (economy, transport, environment...) and spread growth to less prosperous areas.

This concern follows the aim stated in the CSG, i.e. the improvement of governance and of the range of projects in order to optimise the impact of funding. Part of the Med operational programme is devoted to the cross-cutting principles that Lead partners should respect to reach these objectives (transnationality, partnership, concentration, sustainability, capitalisation...) ⁶⁰

In a similarly cross-cutting way, the CSG emphasise equality between men and women and non- discrimination which should be taken into account at all stages of the programme/projects implementation even when they are not areas of specific intervention.

b) Coherence with national strategies

Partner states of the Med space have jointly contributed to elaborating the axes and objectives of the

⁵⁷ Council decision of 6 October 2006 on Community Strategic Guidelines on cohesion (2006/702/EC)

⁵⁸ Cf. table "comparison between CSG, ERDF regulation, Med OP and NSRF" at the end of part 1.4.

⁵⁹ 2005/600/EC: Council Decision of 12 July 2005 on Guidelines for the employment policies of the Member States

⁶⁰ I.3.f ; Principles to strengthen governance and generate strategic projects

programme and have ensured that they are consistent with the directions taken by national reform programmes and with national strategic reference frameworks.

Some states have included a chapter specifically dedicated to European territorial cooperation in their NSRF (Greece, France, Italy, Portugal...). In such a case, it is possible to make a direct comparison between the operational programme and national directions in the « transnational cooperation » section of the NSRF.

For other countries, comparisons are based on the NSRF's general orientations and on possible additional information made available in terms of territorial cooperation⁶¹.

Generally speaking, concerns related to economic development, innovation, protecting the environment and sustainable development are reflected in fairly similar ways in the various Member States.

Some States lay greater emphasis on reducing territorial disparities and on rural development within the context of their economic development policy. Similarly, Cyprus, Greece, Italy, Malta or Portugal emphasise the promotion of culture, the protection and enhancement of the heritage as well as the preservation of the natural environment. This orientation is found in Axes n° 2 and 4 of the Med operational programme; the need to promote integrated and innovative actions is emphasised.

In national strategies, the issue of employment, of social inclusion, of training and enhancement of human capital are important but are more relevant in the context of programmes funded by the ESF.

Similarly, in the field of accessibility, some Member States insist on the development of transport and telecommunications infrastructure (Malta, Cyprus) that will nevertheless be taken into account as priorities in the light of the convergence objective. The Med programme aims at enabling access to transport and communication rather than developing heavy infrastructure.

In the field of « sustainable urban development », the will to promote cooperation actions between different territorial systems and different territorial scales appears in all national strategies. These strategies also emphasise the socio-economic dimension of sustainable urban development (regenerating depressed areas) which fall within the regional convergence and regional competitiveness and employment objective due to their social dimension (EFS funding) and to the amount of investment required in terms of urban renewal.

For these reasons, the coordination between the Med programme and **Regional operational programmes** requires exchanges between the Managing Authorities of the different programmes. The Monitoring Committee can specify the activities which can be implemented to promote this integration at the level of the programme (ex: organization of specific meetings with Managing Authorities of other programmes). The level of coordination between the programmes is one of the elements which are taken into account in the monitoring and evaluation system of the Med programme.

In addition, the partners must take into account the public policies and programmes existing at local, regional, national and European level to avoid implementing similar projects and to promote capitalisation of experiences and initiatives.

Regional operational programmes generate many projects with important financings. They can be a strong source of work and inspiration for the definition and the implementation of Med projects. The contributions must come from both sides emphasising exchanges of know-how, of good practices, of innovative actions. It is about using other resources to promote new approaches and avoid duplication of similar initiatives in different programmes.

Regional operational programmes can as well be used as a support to prolong actions initiated by the Med programme. It is essential that Lead Partners have a good knowledge of existing Regional operational programmes so that they can capitalise experiences, initiatives, and produce more efficient projects with larger impact.

This aspect will be part of the selection criteria of the Med programme to assess the projects submitted by the Lead Partners.

⁶¹ Cf. table "comparison between CSG, ERDF regulation, Med OP and NSRF" at the end of part 1.4.

c) Coordination with other European programmes

The Med programme will look closely to the complementarity between its projects, the orientations of Convergence and Regional competitiveness and employment objectives, and with other specific instruments. Complementarity should exclude double funding and projects which would have contradictory aims with other community programmes.

1. Coordination with « Convergence » and « Regional competitiveness and employment » objectives

The Med programme is based on the orientation of the Lisbon - Gothenburg agenda which constitutes the main reference for the "Convergence" and "Regional competitiveness and employment" objectives.

As such, the Med programme doesn't show strong differences with the intervention fields of these objectives but seeks to adapt them to the specificities of the Med area. More important is that the Med programme is exclusively focused on a transnational projects.

Thus, with each Axis or objective of the Med programme, it is possible to implement coordinated interventions with Convergence and Regional competitiveness and employment objectives. Moreover, taking into account the limited budget of the Med programme, Lead partners are invited to promote actions which could be further implemented or developed with more important financial means through these two main objectives.

2. Transnational and cross-border cooperation

In the light of the European territorial cooperation objective, the Med programme must specifically ensure that its interventions are coordinated with other **transnational and cross-border cooperation** programmes partly or wholly included in the eligible Med area, including cooperation programmes co-funded by ERSF and the IPA instrument.

3. Initiative « Regions for economic change »

The European Commission's will to boost innovation in the Member States and to help regions make the most of experience and best practice has led it to suggest a new initiative called « *Regions for economic change* ».

The objective is to encourage regional networks in implementing the revised Lisbon strategy agenda through actions of economic modernisation. These networks select a development theme that is of particular interest for them amongst those defined by the European Commission⁶². These themes largely refer to the content of the Community Strategic Guidelines on which the objectives of the Med programme are also based.

This new initiative is particularly interesting in terms of implementing the Med programme since it aims at improving governance and increasing private sector involvement in partnerships in a cross-cutting way. This objective reflects the rationale underpinning the Med programme : it emphasises the need for strong partnerships and the development of integrated projects from a territorial point of view (associating horizontal and vertical partnerships, involving key actors from the public and private sectors)

Actions carried out in the context of the Med programme can be based on cooperation and coordination with projects stemming from this new initiative.

4. 7th research framework programme (FP7)

The 7th research framework programme, which runs from 2007 to 2013, will allow the European Union to make sure its research policy meets its economic and social ambitions by consolidating the European Research Area (ERA). For this period, four main objectives have been identified. They match four specific programmes that should structure European research activity: a « Cooperation » programme, an « Ideas »

⁶² Working document of the EU Commission published with the Commission communication "Regions for economic change » SEC(2006) 1432.

programme ; a « People » programme ; a « Capacities » programme.

Amongst these, the « cooperation » and « capacity » programmes are the ones which are most likely to generate actions that are coordinated with projects of the Med programme.

The objective of the « cooperation » programme is to stimulate cooperation and to strengthen the links between industry and research in a transnational context. European leadership should be strengthened in the various key aspects of research.

The terms of intervention largely reflect the specific issues that have been highlighted for Mediterranean areas : agriculture and biotechnology ; information and communication technology ; nanosciences, nanotechnologies, materials and new production technologies ; energy ; environment (including climate change) ; transport (including aeronautics) ; security. These fields are also of interest for Axes n°1, 2 and 3 of the Med programme.

The « capacities » programme aims at investing in research infrastructure in regions whose performance lacks in efficiency, in creating regional research poles and in research for SMEs. This objective is quite closely related to the types of actions foreseen in the context of the Med programme's Axis N°1.

Using the « Capacities » and « Cooperation » programmes, coordinated actions can clearly be undertaken between the 7th research framework programme and the Med programme.

5. Competitiveness and research framework programme (CIP)

For the 2007-2013 period, a Competitiveness and research framework programme has been adopted to address the objectives of the revised Lisbon strategy and to stimulate growth and employment in Europe.

The CIP includes three specific sub-programmes: the entrepreneurship and innovation programme; the ICT Policy Support Programme; the Intelligent Energy-Europe Programme. Eco-innovation will be a transversal theme of the whole programme.

It draws on the Med programme's priority axes in promoting industrial competitiveness and innovation and in paying particular attention to the environmental sector (eco-innovations, eco-technologies). In this field, the Intelligent Energy-Europe programme aims at speeding up the realisation of objectives in sustainable energy. It supports the improvement of energy efficiency, the adoption of new and renewable energy, a better marketing of these products, the diversification of energy and fuel sources, an increase of the share of renewable energy.

6. Complementarity with the European Social Fund

Supporting employment and improving economic and social cohesion are amongst the main objectives of the Lisbon agenda. The ESF is the main intervention tool in this field. It aims at improving employment and work quality and productivity, helping disadvantaged persons in getting a job and reducing national, regional and local disparities in terms of employment⁶³.

The ESF also supports transnational and interregional actions, most by sharing information, experience, results and best practice and by developing complementary approaches and coordinated or joint actions⁶⁴.

These types of actions can also fall within the scope of the Med programme, which, according to the ERDF regulation, can contribute to « creating and safeguarding sustainable employment »⁶⁵.

More specifically, programmes funded by the ERDF can contribute to encouraging (...) the integration of cross-border job markets, local initiatives related to employment, equal opportunities, training and integration, as well as sharing human resources and infrastructure for research and development.

With regards to the Med programme, social and employment related issues are indirectly dealt with through the will to support innovation and economic competitiveness on the one hand, through the promotion of coordinated spatial development on the other.

⁶³ Article 2 of EU Regulation 1081/2006

⁶⁴ Article 3(6) of EU Regulation 1081/2006

⁶⁵ Article 2 of EU Regulation 1080/2006

Amongst the measures that primarily fall within the FSE field, training actions can be integrated into Med projects insofar as they directly contribute to the implementation of the project or are essential in reaching project objectives.

7. Information on complementarity with measures financed by the EAFRD and those financed by the EFF

The European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) is the only funding instrument for rural development policy. This fund should assist the implementation of three objectives that match the three axes defined at the Community level in terms of rural development:

- Improving the competitiveness of agriculture and forestry by supporting restructuring ;
- Improving the quality of the environment and rural space by supporting spatial management ;
- Improving quality of life in rural areas and encouraging the diversification of economic activities.

The Leader+ programme became the Leader Axis of EAFRD whose mission is to finance cooperation projects between rural areas.

Within the Med programme, the development of rural areas is not a priority axis. It is more approached in its interaction with development areas (towns, development poles) and in its environmental dimensions.

The Med programme is linked to the former Leader+ programme with the priority given to the strengthening of networks and partnerships in order to promote cooperation projects and integrated territorial development.

The Med programme is as well in line with the third heading of the EAFRD fund when supporting diversification of economic activities, encouraging sustainable tourism and promoting protection, enhancement and good management of natural heritage.

The main difference between the Med programme and EAFRD eligible actions is about the range and the profile of the operations. The majority of the projects financed by EAFRD programmes are implemented at the local or regional scale for the benefit of local actors (farmers, land owners, economic operators).

For the transnational cooperation projects financed by EAFRD programmes, the initiative is coming from the local level (called Local Action Group), when for the Med programme, the initiatives and ideas are more based on a general approach of the Med area.

In the field of fisheries, the European Fisheries Fund (EFF) also acts in specific areas, to support a particular economic sector, favour its restructuring and reduce its environmental impact. Partnership-based and strategic actions are preferred (partnerships between scientists and fishermen, diversifying and strengthening economic development in depressed areas...), they differ from the Med programme which does not specifically support fisheries, but considers it as an economic sector which should contribute, amongst other objectives, to that of sustainable development (aquaculture, wise resource management...).

8. Coordination with non Med institutions

The European Neighbourhood and Partnership Instrument (ENPI)

The constitution of an integrated economic space with other Mediterranean countries was one of the priorities of the Medoc programme. This has been modified for the 2007-2013 programming period because of the creation of a specific cooperation instrument in the Mediterranean area, the *neighbourhood and partnership instrument* ENPI-CBC. In this context, the Med programme is less focused on cooperation with these countries than what was Medoc whose first intervention axis was to ensure a better cohesion of the Mediterranean basin. In the context of the Med programme, the aim is more in ensuring that interventions are consistent with the new neighbourhood instrument.

In connection with transnational cooperation programmes, this instrument will allow to carry out flexible actions with regards to specific themes such as the environment, energy, telecommunications and transport network integration which match the directions of the Med programme to a high extent (priority Axes 2 and 3).

The Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)

From 2007 on, PHARE, ISPA, SAPARD⁶⁶ and the pre-accession instrument for Turkey merged with the CARDS instrument⁶⁷ within a unique instrument for pre-accession assistance (IPA). This one benefits the candidate countries (currently Croatia, Former Yugoslav Republic of Macedonia and Turkey) as well as potential candidates (other countries of western Balkans). Through its component II, the IPA instrument is supporting, inter alia, cross-border cooperation at terrestrial and maritime borders between EU countries, candidate and potential candidate countries. Moreover, article 86(4) of IPA Implementing Rules (regulation No 718/2007) provides the possibility to these countries to use their IPA funds to participate to ERDF transnational cooperation programmes (Med and SEE programmes).

IPA countries have the possibility to participate to the Med programme. The terms of participation are specified by the EU Commission in connection with the Monitoring Committee (Cf. I.1.c “eligible areas”).

d) Coordination with sectoral policies of the European Union

Concerning the operational programme and its projects, a specific attention is paid to the complementarity with European sectoral policies.

Some projects can be especially elaborated to be further developed and implemented within one of these sectoral policies.

- Policy of research, technology and development ;
- Trans-European transportation networks ;
- Environment and sustainable development;
- Equal opportunities ;
- Energy ;
- Enterprises ;
- Fisheries and maritime affairs ;
- Information society;

Compliance of operations with community policies is examined during the projects selection process and at the intermediary evaluation. Mechanisms aiming to ensure that there is no double funding are implemented for operations co financed by structural funds.

Comparison between CSG, ERDF regulations, Med programme and NSRF

Community Strategic Guidelines	ERDF Regulation	Med programme	NSRF of Member States
4.2.1. Increase and better target investment in RTD	Innovation Creation and development of scientific and technological networks,	Priority Axis 1 : Strengthening innovation capacities 1.1. Dissemination of innovative technologies and know-how 1.2. Strengthening strategic	Cyprus : Strengthening the productive base of the economy and supporting enterprises; promoting research, technological development and innovation; improving competitiveness of the tourism sector;
4.2.2. Facilitate			France : Promoting innovation and

⁶⁶ PHARE: European assistance programme for central and eastern European countries; ISPA: Instrument for structural policies for pre-accession; SAPARD: Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development

⁶⁷ CARDS: Community assistance for reconstruction, development and stabilisation

innovation and promote entrepreneurship	and the enhancement of regional R&TD and innovation capacities	cooperation between economic development and public authorities	competitiveness through the setting up and development of scientific and technologic networks ;
4.2.4. Improve access to finance			UK (Gibraltar): Diversifying the economy and encouraging enterprise via innovation and the development of information technology.
			Greece: Promoting innovation, research and entrepreneurship, as well as links between them; supporting the knowledge economy.
			Italy : Enhancing research and technology and promote innovation as a key factor for restructuring Italian economy and transition to the knowledge economy.
			Malta : Supporting enterprises ; mobilizing investment in RDT ; promoting innovation and enhance human resources;
			Portugal: Promotion of technology and innovation integrated in the Factors of Competitiveness Agenda to stimulate the qualification of the productive basis, through innovation and technological development, with the mix of instruments for economic incentives and public policy support.
			Slovenia: Promotion of entrepreneurship, innovations and technological development; Improvement of the quality of educational system and research-development activities; Balanced regional development.
			Spain: Promotion of innovation and competitiveness by supporting the creation of scientific networks and innovative entrepreneurship associations. Support to the knowledge economy.

Community Strategic Guidelines	ERDF Regulation	Med programme	NSRF of Member States
4.1.2. Strengthen the synergies between environmental protection and growth	Environment Water management, energy efficiency, risk prevention and environmental protection activities with a clear transnational dimension	Priority Axis 2 : Protection of the environment and promotion of a sustainable territorial development 2.1. Protection and enhancement of natural resources and heritage 2.2. Promotion of renewable energy and improvement of energy efficiency 2.3. Maritime risks prevention and strengthening of maritime safety 2.4. Prevention and fight against natural risks	Cyprus : Protecting the environment, biodiversity and coastal areas; improving energy efficiency and promoting alternative forms of energy; improving quality of life for inhabitants; highlighting cultural assets and strengthening cultural infrastructures;
4.1.3. Address Europe's intensive use of traditional energy sources			France : Ensuring protection of the environment and management/prevention of natural and technological risks (maritime safety, water management, flooding prevention) ;
5.3. Cooperation Maritime cooperation			UK (Gibraltar) : Ensuring efficient use of natural resources and promoting environmental protection and maritime pollution prevention. Greece : Manage environment in a sustainable way (soil systems, water resources, climate change, risk management, ...); developing environmental friendly energy forms and improving energy supply; Italy : Sustainable and efficient use of environmental resources for development ; development of natural and cultural resources to boost appeal and development; Malta : To ensure environment protection and risk prevention ; to promote energy efficiency and renewable energy sources; to reach stability in energy supply; to sustain the tourism industry and promote culture ; Portugal : Agenda for the Territorial Enhancement includes action to increase attractiveness of the territories and territorial cohesion, among others through the support of actions contributing to the increase of value and environment protection. Slovenia : Ensuring conditions for growth by providing sustainable mobility, improving quality of the environment and providing relevant/appropriate infrastructure ; Balanced regional development. Spain : Ensuring efficient water management. Prevention of risks. Protection of the environment, of biodiversity with a special focus on Natura 2000 areas.

Strategic community guidelines	ERDF regulation	Med programme	NSRF of Member Stats
4.1.1. Expand and improve transport infrastructures			Cyprus : Improving accessibility and developing transport infrastructures ; strengthening port infrastructures and sea transport; promoting a knowledge society; developing applications in information society; improving urban transports;
4.2.3. Promote the information society for all			France : To promote accessibility and improve sustainable transport systems (intermodality, interoperability, connection to TEN-T – surveys, analyses, forecasts, observations, experiments);
			UK (Gibraltar) : Improve accessibility via the development of a knowledge based society and maritime cooperation.
5.3. Cooperation : maritime cooperation	Accessibility Activities to improve access to and quality of transport and telecommunications services where these have a clear transnational dimension	Priority Axis 3 : Improvement of mobility and of territorial accessibility 3.1. Improvement of maritime accessibility and of transit capacities through multimodality and intermodality 3.2. Support to the use of information technologies for a better accessibility and territorial cooperation	Greece : Investing on sustainable infrastructures and using information and communication technologies effectively towards digital convergence of the country
			Italy : promoting the development of strategic territorial platforms; ensuring transport networks and nodes oriented to development and coherent with the environmental and tourist feature; ensuring intermodality, integration and synergy among existing networks at different levels;
			Malta : Improving accessibility and expanding the transport infrastructure ; promoting E-society;
			Portugal : Agenda for the Territorial Enhancement includes actions to enhance the attractiveness of the territories of productive direct investment, as well as the living conditions of its populations, by promoting stronger international connectivity and mobility and supporting networks, infra-structure and equipment for stronger territorial cohesion.
			Slovenia : Promotion of entrepreneurship, innovations and technological development ; Ensuring conditions for growth by providing sustainable mobility, improving quality of the environment and providing relevant/appropriate infrastructure ; Balanced regional development.
			Spain : Promotion of accessibility with a special attention to sustainable transport systems. Finalising the connectivity of the Spanish system with European networks.

Community Strategic Guidelines	ERDF Regulation	Med programme	NSRF of Member States
5.1. The contribution of cities to growth and jobs	Sustainable urban development Strengthening polycentric development at transnational, national and regional level, with a clear transnational impact	Priority Axis 4 : Promotion of a polycentric and integrated development of the Med space 4.1. Coordination of development policies and improvement of territorial governance 4.2. Strengthening of identity and enhancement of cultural resources for a better integration of the Med space	Cyprus : promoting urban revitalization; improving attractiveness of urban and rural areas; France : to strengthen territorial cooperation and networking (towns, urban agglomeration, metropolis, university networks, rural areas...); UK (Gibraltar): Support sustainable urban development by promoting urban revitalisation, restoration and creating job opportunities which contribute to growth. Greece: Developing broader and more competitive spatial entities; promoting the establishment of a balanced and polycentric urban system with focus on urban – rural interface; promoting culture as a vital factor of economic growth.
5.2. Support the economic diversification of rural areas, fisheries areas and areas with natural handicaps			Italy : Strengthening the polycentric development; enhancing cities potential (culture, research, innovation and environmental protection, economic development); improving urban development management; encouraging attractiveness, growth and balanced development of cities; Malta : To promote integrated urban regeneration policies and projects; to address Gozo's regional distinctiveness in the development of the Country; Portugal: Agenda for the Territorial Enhancement includes actions to enhance the attractiveness of the territories of productive direct investment, promoting among others policies and actions of urban development and inter-city networks and cultural infrastructure and activities. Slovenia: Balanced regional development Spain: Strengthening urban and rural development strategy through integrated actions

I.5. Ex ante evaluation – Conclusions and recommendations

a) Recommendations of the evaluation already adopted by the OP

The evaluators established a constructive and fruitful cooperation with the Task Force and with the consultants involved in the elaboration of the programming document. In this context, most of the recommendations of the evaluation included in the previous draft reports have been adopted and included in the programming document.

The above mentioned recommendations dealt mainly with the following issues:

- Analysis of the current situation and SWOT analysis
- Indicators of the OP
- Implementing provisions of the OP

b) Evaluation of the diagnosis and of the SWOT analysis

As already mentioned above, most of the relevant recommendations made by the evaluator, have been already adopted and included in the OP. Thus, sufficiency, quality and integrity of the analysis of the current situation and of the respective SWOT analysis have been substantially improved and the analyses should be considered as reliable and satisfactory.

c) Assessment of relevance and coherence of the strategy

Regarding **the relevance of the strategy**, the following conclusions can be drawn:

- The strategy focuses on a small number of priority Axes and objectives
- No adverse effects have been identified, which means that the strategy resolves any conflicts by tackling the different problems
- Priority axis 2 (Environmental protection and promotion of sustainable territorial development) serves in the best manner the solution of the identified problems, followed by priority axes 1 (strengthening innovation capacities), 3 (improve mobility and territorial accessibility) and 4 (promotion of a polycentric and integrated development of the MED space)
- The proposed strategy is focused on raising innovation and competitiveness of the MED space, along with the protection of the natural and cultural heritage of the MED space, thus it serves in an adequate and balanced manner the key priorities of the EU policy
- Allocation of funds per priority axis is in conformity with their relevance as assessed by the ex-ante evaluation

Regarding **the internal coherence of the strategy**, this is satisfactory, since considerable synergies between all priority axes and no adverse effects are reported.

Regarding the **external coherence of the strategy**, this is fully coherent with the Lisbon strategy, the Community Strategic Guidelines on Cohesion, the priorities of the European Territorial Cooperation and the relevant national policies.

d) Evaluation of the expected results and impacts of the Med programme (quantification of objectives - indicators)

With reference to the previous version of the OP, the following recommendations have been made by the evaluator:

Improvement of the clarity of the indicators by adequate rephrasing of the indicators' definitions or by addition of explanatory notices

- Consolidation of output indicators by merging of similar or overlapping indicators, in order to reduce their number, to allow for a better quantification and to improve the manageability of the indicators' system
- In the cases that baseline values are required, explanatory notices are should be added in order to clarify the source of baseline data and the time frame to which these data are referred
- To the extend required, additional indicators should be included in the Implementation Guide of the OP, to be used there for information and statistical purposes

The above recommendations have been adopted and they are included in the present version of the OP.

e) Assessment of the implementation and monitoring mechanisms

- All authorities requested by the Regulations 1080/2006 and 1083/2006 are already designated and their responsibilities are included in the implementing provisions of the OP.
- The roles, the responsibilities and the allocation of tasks between the above mentioned Authorities are compliant with the requirements of Regulations (EC) 1080/2006 and 1083/2006. Regarding the type and range of assistance to be provided to the JTS by the bodies in charge of the OP in Member States, this issue is described in more detail in the OP and is further developed in the Implementation Guide .
- The procedures of project selection and approval were improved and the present description should be considered as satisfactory.
- The monitoring and control system is briefly described in the implementing provisions of the OP.
- The evaluation procedures of the OP and the respective responsibilities are sufficiently described and in line with the relevant EC regulations.
- Financial management, control and audit procedures are described in the implementing procedures in a satisfactory manner and in line with the requirements of the relevant EC Regulations. Concerning the audit trail, additional information is included in the Implementation Guide of the OP.
- The publicity procedures of the OP and the respective responsibilities are sufficiently described and in line with the relevant EC regulations.
- Regarding capacity building, the most critical issue is the timely and sufficient staffing of the JTS. The requested staff of 7 to 9 persons is absolutely necessary for the efficient implementation of the crucial tasks of JTS.

f) Integration in the operational programme of the comments coming from the ex- ante evaluation

The ex-ante evaluation has been elaborated in connection with the final drafting of the Med programme and has been useful to complete and achieve the OP.

All the remarks and comments made by the experts in charge of the ex-ante evaluation have been taken into account during the different working sessions. These remarks were concerning both the strategic orientations of the OP (better distinction between priority Axis 2 and 4, better consideration for environmental monitoring...), the regulatory obligations concerning the functions of the authorities of the programme, the monitoring and control systems or the technical aspects concerning the projects selection procedures, the definition of indicators or the communication procedures.

I.6. Presentation of the Strategic Environmental Assessment

The strategic environmental assessment aims to make sure that “the likely significant effects on the environment of implementing the plan or programme, and reasonable alternatives taking into account the objectives and the geographical scope of the plan or programme, are identified, described and evaluated” (article 5, Directive 2001/42/EC). The SEA Directive is requiring as well that Member States “monitor the significant environmental effects of the implementation of plans and programmes in order, inter alia, to identify at an early stage unforeseen adverse effects, and to be able to undertake appropriate remedial action” (article 10, Directive 2001/42/EC).

The part I.6 of the Med Program corresponds to the contents of the statement which must be made available according to article 9 of the Directive 2001/42/EC. This declaration is available on the Internet site of the Med Programme.

As specified in the introductory part of the OP, the Med Programme is following the orientations of the Gothenburg agenda, aiming to promote a sustainable development of Med territories. These orientations are explicitly developed in the Priority axes of the Programme.

They appear as well as transversal objectives applicable to all intervention of projects partners which must take into account environmental issues in their approach and in their objectives.

Pursuant to Directive 2001/42/EC⁶⁸, an environmental assessment of the Operational programme has been carried out.

KANTOR consulting prepared the environmental report on the basis of the final draft Operational programme.

The strategic environmental assessment (SEA) as well as the operational programme has been submitted to the national authorities of each Member states which, according to their responsibilities, are likely to be concerned by the environmental effects of the Programme.

The 16th of May has been launched the Public consultation in each of the Member state. The publication of the strategic environmental assessment and of the operational programme has been realized through internet web sites of the Medocc and Archimed programmes. Then, they have been disseminated by national and regional authorities.

Respecting the legal period of consultation in each Member state, the public consultation closed the first week of July 2007 with however an additional time for Greece. Then, the Member states published summaries of the remarks and comments made on the SEA and on the Operational Programme.

⁶⁸ Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment

a) Integration in the operational programme of the comments of the environmental report

As specified by the environmental report, the Med programme doesn't aim to realise heavy infrastructures which could have strong environmental impact. It is more dealing with the implementation of strategic collaboration, the improvement of existing systems, the dissemination and the share of means, knowledge, tools in priority axes (socioeconomic development, territorial cohesion, sustainable development...)

The environmental assessment emphasise however the necessity for the project partners, whatever the implemented actions, to be conscious of the environmental dimension of their approach and of their objectives. This necessity is reminded in the description of the projects selection process.

For the experts in charge of the SEA, most of the priorities and actions foreseen by the programme will have a positive impact on the environment. They specify however that indirect negative effect could occur with the implementation of objective 3.1. *"Improvement of maritime accessibility and of transit capacities through multimodality and intermodality"*.

To take into account the possibility of a negative impact of the development of networks and communication corridors, the Med programme strongly insists on the necessity to promote multimodality and intermodality which are clear and strong priorities.

The possible negative impacts on the environment (economic activities, transport, tourism...) are anticipated with the projects selection criteria (chapter 6.2.2.) as well as with the monitoring system setup to evaluate the effects of the implementation of the programme on the environment. This monitoring system must especially allow to adjust if necessary the orientations of the Med programme and to modify the indications given to the projects partners on the objectives and the general implementation provision to be taken into account. Its procedures are specified in the Implementation Guide of the OP.

b) Integration in the operational programme of the comments coming from the public consultation

Among the Member states, reactions have been quite limited in scale. Most of the countries are giving general comments following the orientations of the Med programme (Portugal, Spain, Cyprus, Malta, Great Britain).

Remarks are more specific and technical concerning Italy and France. These remarks have required either punctual modifications of the OP or justified answered to explain why some remarks could not be taken into account in the OP.

Modifications introduced in the operational programme are mainly dealing with some specific environmental issues which don't seem to be enough emphasized in the OP. Remarks are mostly concerning forestry, water management, coastal land use and seismicity of the Med area.

As well, as underlined by the environmental assessment, comments are made on the necessity to give more importance to environmental issues during the projects selection process. It means to have the possibility to assess their impact and to estimate the cumulative effects of projects on some territories. This preoccupation is taken into account in the selection process of projects and strategic projects. The conditions are detailed in the Implementation Guide of the OP.

c) Measures concerning the monitoring of the environmental impact of the Med programme

A **monitoring system** is set up to assess the impact of the Med programme on the environment. This system is based on one hand on the examination of project applications in regard to their possible environmental impact, and on the other, on the monitoring of environmental impact during the concrete

implementation of the programme and of the projects.

The examination of applications is taken in charge by the JTS with the possibility to use external environmental expertise. The monitoring of the impact of the programme and of the projects on environment is taken in charge by the JTS, with the assistance of a group of experts which will elaborate the monitoring and assessment system of the programme.

This monitoring system is connected to the overall monitoring system of the Med Programme. Its implementation procedures are specified in the Implementation Guide of the Med Programme.

II. DESCRIPTION OF PRIORITIES

Community regulations do not require the detailing of actions for each of the Med programme's objectives. The lists of suggested actions are not comprehensive and should allow Lead partners to better understand the type of initiatives eligible for projects.

Projects should take into account the importance of cross-cutting themes –innovation, sustainable development, gender equality and non discrimination- which are eligible for each kind of project.

PRIORITY AXIS 1: Strengthening innovation capacities

Main issues:

Europe, and particularly the Med area, face strong international competition. Their technological, economic and organisational potential should be strengthened, in order to guarantee a higher level of competitiveness, development and growth in years to come.

The Med area is characterised by regional disparities in terms of development and by a high level of fragmentation of economic operators, so the Med programme should favour technology and know-how transfer to strengthen synergies and generate critical mass between economic operators. Over the long term, high added value should be developed, lagging areas should diversify their activity and SMEs networks should strengthen their international dimension.

These objectives must be followed by enhancing endogenous resources and by ensuring the implementation of the sustainable development principle.

OBJECTIVE 1.1.: Dissemination of innovative technologies and know-how

Description:

The development of innovation requires support to technology, know-how and new practices ensuring transnational dissemination and implementation in the business sector. In the Med area, these initiatives allow modernisation and will improve competitiveness in key sectors such as the environment, energy, tourism, agriculture, forestry and agribusiness. As for technical and scientific innovation, particular attention should be given to non technical innovation, to the progress of the knowledge society as well as to the activities of the new economy that demonstrate a high growth potential for Mediterranean regions (services, design, media, communication, marketing, creation, fashion...)

Possible actions:

- Building transnational networks between organisations that support businesses, economic operators, chambers of commerce, clusters... to facilitate technology transfer as well as the dissemination of innovative practices and know-how (marketing, economic intelligence, use of ICT, management, evolution of skills, diversification of activities)
- Developing transnational networks developing research and resource centres, innovation and entrepreneurship centres and intermediate structures that facilitate innovation processes (legal assistance, access to funding, human resource management, technology watch, promotion of economic intelligence, use of ICT, partnership building, capitalization and dissemination of information related to innovation).

- Developing transnational cooperation networks between businesses, research and training institutions to support the creation, capitalization and dissemination of new patents, new production processes, new products and new services ; to disseminate and improve financial engineering tools to implement these innovations.
- Promoting transnational cooperation and exchange to improve the capacity for innovation in the fields of energy and the environment (developing technology underpinning renewable energy ; new processes to reduce industrial and agricultural pollution...) in line with European priorities (PCRD, PCIC).

Potential beneficiaries	Clusters ; groups of SMEs ; research institutions ; institutions supporting transfer of technology ; technology centres ; innovation and entrepreneurship centres ; certification and control organisms ; training institutions ; universities and high education institutions ; regional development agencies ; local, regional and national authorities and agencies in charge of sectors concerned ; Ministries and public institutions in charge of sector concerned ; local and regional institutions in charge of territorial economic development ; chambers of commerce ; financial institutions ; ...

OBJECTIVE 1.2.: Strengthening strategic cooperation between economic development actors and public authorities

Description:

The improvement of innovation capacity in business should fall within coordinated development strategies of various levels in order to have a real medium and long term impact on the competitiveness of Mediterranean area.

This objective implies that public and private actors (cities, regions, clusters, research institutions...) work in close coordination to develop and implement consistent innovation and economic development policy that will be able to generate synergies at the transnational level.

Possible actions:

- Creating transnational structures that aim at improving regional policy and innovation capacity (comparing experience and disseminating know-how; experimenting shared organisation modes ; carrying out sectoral strategies and benchmarking ; disseminating and applying common standards...)
- Setting up innovative actions that strengthen the international dimension of Med SMEs (trade and partnership opportunities; exchanges dealing with the development of commercial routes ; support for innovative clusters ; promoting transnational marketing activities...)
- Support transnational initiatives that aim at encouraging sustainable development and modernisation, diversification and adaptation of traditional economic sectors of the Med area (agriculture, tourism, ecotourism...)

Potential beneficiaries

Clusters ; groups of SMEs ; research institutions ; institution supporting transfer of technology; technology centres; training institutions; universities and high education institutions; regional development agencies; local, regional, national authorities and agencies in charge of sectors concerned; towns, metropolitan areas and associations of territorial administrations; regions; Ministries and public institutions in charge of sectors concerned; local and regional institutions in charge of territorial economic development; chambers of commerce; financial institutions; ...

PRIORITY AXIS 2: Protection of the environment and promotion of a sustainable territorial development

Main issues :

Because of its geographical feature (peninsulas, islands, mountains, large coastal conurbations, peripheral areas) the Mediterranean area is subject to high environmental pressures

More specifically, biodiversity, maritime habitat, landscape and its heritage, forests, water resources, are under direct threat due to the intensity of human activity (domestic activity, urbanisation, industries, intensive agriculture, over fishing, tourism...) The sea is particularly subject to a range of pollution sources due to the levels of maritime traffic that represent a high level of risk⁶⁹.

Besides, Mediterranean space concentrates most of the major risks: fire, floods, draughts and reduction of water resources, seism, tsunami, and landslides. These risks represent a danger for the populations, for economic activities, for the environment and for local resources.

With the objective to promote a sustainable regional development, bodies in charge of regional development, spatial planning and other sectors concerned are expected to cooperate in order to ensure responsible management, preservation and valorisation of natural resources and heritage (notably sustainable tourism).

OBJECTIVE 2.1. : Protection and enhancement of natural resources and heritage

Description :

As highlighted by the AFOM analysis, the Mediterranean area boasts a very rich and diverse natural environment and heritage which however suffer due to its high level of attractiveness (continuing urbanisation, mass tourism, road traffic...).

Protection and enhancement of natural resources, landscapes (agriculture, forestry) and their cultural dimension is an essential objective which requires a strong policy of fighting against pollution and against the damage made to heritage. It concerns as much urban areas, rural areas, the sea and sensitive areas such as coasts, mountains or islands. This implies that economic and industrial activities, tourism activities as well as individual behaviours should be based on the Integrated management of the territories, wherein sustainable tourism and economic diversification take up a significant function.

⁶⁹ Main stakes and orientations of the European union concerning Maritime issues are developed in the Green Paper Towards a future Maritime Policy for the Union : A European vision for the oceans and seas, COM(2006)275.

In the specific geographic and climatic context of the Med area, particular attention shall be paid to water resources, by adapting both behaviour and management modes to safeguard a sustainable water supply in the years to come. Climate changes constitute a strong stake at this level and must be taken into account through coordinated actions at the cross-border level.

In front of these threats which weigh on the environment, the transnational co-operation is essential in coordinating the intervention, prevention and observation means between territorial systems.

Possible actions:

- Promoting transnational initiatives to improve and coordinate assessment, measurement, certification, monitoring and management systems of natural resources and pollution (networking of administrations; setting up of working seminars between administrations, specialists and scientists; transnational surveys on standardisation of norms and measurement systems...) ; developing common standards and promoting the application of European and international standards in public policies (reducing greenhouse gas emissions...) : harmonising data, information and intervention strategies at the transnational scale.
- Promoting transnational partnerships to protect, enhance, and increase the awareness of the fragile areas (reserves, coasts, small islands, halieutic resources, forests, landscapes) and their resources (both physical and virtual) in a logic of integrated territorial development and sustainable tourism; promoting biodiversity through protection and enhancement of natural resources;
- Promotion of natural resources and heritage through the elaboration of transnational strategies of development for fragile areas, especially for sustainable tourism initiatives; support to the implementation of integrated management strategies for coastal areas; elaboration of strategies to anticipate and adapt to climate changes;
- Promoting innovative initiatives for the safeguarding and stocking of water resources ; promoting water saving and reuse (domestic, industrial, agricultural...); improvement of water management to fight against the desertification process;
- Promoting transnational initiatives that aim at improving information systems and awareness-raising with regards to climate changes and risks on natural heritage and landscapes (coordinated initiatives of information about causes and consequences of climate changes in partner countries; dissemination of information on the best practices implemented in partner countries (recycling, energy savings, less polluting transport systems...)).

Potential beneficiaries

Local authorities ; association of municipalities and local authorities ; regions ; reserves and natural parks ; agencies and institutes specialised in the sectors concerned (planning, environmental protection, coastal protection, natural heritage management, water management ...) ; association specialised in sectors concerned (protection of the environment ; protection of natural heritage) ; town planning agencies ; research institutes specialised in the sector concerned (water, environment, pollution...);development agencies ; enterprises and private agencies in charge of the sector concerned (water management and water distribution ; institutions representing farmers and rural sector ; organisation for the promotion of tourism and territorial planning ; certification and control organisms;...

OBJECTIVE 2.2. : Promotion of renewable energies and improvement of energy efficiency

Description:

The pressure put by human activities on the environment, climate change (greenhouse gas emissions, global warming) and rarefaction of fossil energy sources (supplying, energy self-sufficiency), necessitate adapting economic activities, improving energy efficiency and promoting new technologies in line with Kyoto objectives.

The diversification and the promotion of the sources of alternative energies constitute a particularly important issue and include at the same time the development of the modes of production and consumption at transnational level. The technological innovation is an essential condition for this change in behaviour and must go hand in hand with an adaptation of the economy in an attractive but environmentally fragile Mediterranean space (sustainable tourism, innovative processes, forestry and biomass, construction norms, information and dissemination...)

Possible actions:

- Promoting transnational networks for capitalisation, development and transfer of innovative technologies for the production and use of renewable energy (solar, wind power including offshore, biomass, geothermal ...)
- Creation and dissemination of innovative materials and production processes amongst public actors and businesses that allow to reduce energy consumption.
- Using results of research and promoting pilot projects to develop processes improving energy efficiency and reducing energy consumption.
- Innovations in the field of standards (construction, housing, transport...); supporting the harmonisation of standards and the respect of international directives in terms of energy saving, efficiency and consumption.
- Disseminating information and raising awareness of the civil society with regards to the use of innovative technologies in the field of energy.

Potential beneficiaries

Local authorities ; municipal cooperation structures ; regional authorities ; State services in charge of the sector concerned; agencies and institutes specialised in energy management and renewable energy ; control and certification organisms ; enterprises and group of enterprises specialised in renewable energy ; enterprises with high level of energy consumption; financial institutions ; development agencies ; ...

OBJECTIVE 2.3. : Maritime risks prevention and strengthening of maritime safety

Description :

The Mediterranean Sea is an important transit space with approximately one third of the worldwide sea traffic. Besides traffic density representing a risk for passengers, many ships transport hazardous freight which constitutes many potential risks for coasts and for the marine environment (approximately 20% of

the worldwide oil transit through the Mediterranean Sea).

Apart from any major incident, these flows, with the coastal industrial activities, generate continuous rejections of dangerous substances in the sea.

These risks require a good management of different industrial activities as well as a high-performance observation, communication and exchange of data/monitoring systems in the whole area. It is particularly important to optimise the capacity to react amongst exposed countries in the case of an accident or pollution (particularly at sea).

Possible actions:

- Promoting transnational initiatives for common observation, analyses and communication systems improving a shared knowledge of traffics and risks in the whole Mediterranean area;
- Elaboration of transnational strategies and intervention plans improving coordination and exchange of data between competent authorities in the maritime field⁷⁰; implementation of systems to strengthen cooperation between national civil protection services;
- Promoting the use of observation means with new technologies and in particular with the Galileo system; coordination of monitoring and evaluation actions concerning pollution in fragile or protected maritime areas;
- Supporting transnational joint actions for prevention, alert, interventions, control, management and risk monitoring in maritime transport and industrial activity ;
- Supporting transnational initiatives to pool and share resources and tools (technical means, exchange of competences, use of innovative technologies...) ;

Potential beneficiaries

National maritime authorities; regional maritime institutions ; regional security and rescue centres ; ports authorities ; institutes and agencies for prevention and fight against maritime pollutions ; institution in charge of coastal protection; research institutes; public and private organism in charge of technical ship control ; institutions for environmental and sea protection ; training centres; ...

OBJECTIVE 2.4. Prevention and fight against natural risks

Description :

Within the European Union, the Med area is particularly exposed to natural risks (forest fires, droughts, desertification, seismicity) which will be probably aggravated by climate change (decreased rainfall, hurricanes, floods, sea level rise, tidal waves, coastal erosion...). These risks spread further than regional and national geographic boundaries and can have a high impact on the environment and on human activities. Monitoring and intervention systems, at all levels including policy making, must be able to adapt to the evolution of these risks and geographic constraints to better anticipate crises and to offer coordinated actions of mitigation and adaptation at the transnational scale.

⁷⁰ Coordination and cooperation concerning Maritime issues is specifically mentioned in article 5 of the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council establishing a Framework for Community Action in the field of Marine Environmental Policy (Marine Strategy Directive) [COM(2005)505 final]

Possible actions :

- Structuring common tools of observation, monitoring, communication, diffusion of information and intervention at transnational level; develop applications of the Galileo system; identification of risks areas; monitoring the consequences of climate changes; assessment of vulnerability of landscapes, forests and natural resources; assessment of seismic risks; monitoring of floods and fires; anticipation of risks related to the sea or fragile territories (tsunamis, sea level rise, earthquakes...);
- Implementing common tools to better observe, analyse and assess risks related to the development of human activities. Development and exchange of innovative practices for mitigation of these risks and adaptation through improving land use, forestry, reducing the impact of urbanisation on coastal areas and limiting abandonment of hinterlands; promoting planning systems to prevent soil erosion and landslides ;
- Support mutualisation of intervention means; support a better transnational coordination of operational structures; elaborate and implement assistance plans at regional, national and transnational level;
- Develop risks and natural disasters management plans at transnational level; develop new strategies and new planning techniques to forestall the consequences of climate change;
- Set up common standards and to harmonise norms (equipments; prevention, information and intervention systems...);

Potential beneficiaries

institutes and agencies in charge of prevention and fight against natural risks; local, regional and national authorities; Institutions in charge of coastal protection; national/regional parks; institution in charge of sea and environment protection; research institutes; civil protection agencies; town planning agencies; ...

PRIORITY AXIS 3 : Improvement of mobility and of territorial accessibility

Main issues :

The Mediterranean area is confronted to accessibility and connection problem, whether it be between its own regions (isolated areas, islands, rural areas), between its economic poles, its ports or with surrounding international areas.

At the same time, the development of economic activity, tourism, the rise in movements of goods and population put a high level of pressure on coastal and urban areas and on the main transport corridors.

This situation necessitates an intervention on the organisation of transport means to improve their functioning and reduce their environmental impact.

Accessibility to the networks and services of electronic communication also constitutes a major attractiveness and opening-up for the most isolated areas (rural and islands), but also of optimization of economic, administrative and financial flows in the Med space.

OBJECTIVE 3.1. : Improvement of maritime accessibility and of transit capacities through multimodality and intermodality

Description :

Concerning transport in the Med space, it is necessary to take into account the need of better east-west connections, the necessity to improve islands accessibility and the importance of transnational connections with Africa and Asia. Coordination between regional, national and transnational policies is a major issue in this context.

The Med space should better promote its strategic geographical position and its connexions with north European regions. To achieve this, railway connexions, intermodal links between maritime, road and rail transport as well as logistics should be improved.

Developing intermodality and coordinating the work of different operators must also facilitate flows of people and goods at various spatial levels whilst limiting environmental impact.

Although heavy investment is not possible, the Med programme can allow the coordination of initiatives that can be funded through other programmes. It can fund institutional partnership building, feasibility studies and programming, improvement and coordination of management systems or development of transnational strategies.

Possible actions:

- Strengthening coordinated transnational actions between institutions concerned for the development of European and Mediterranean transport corridors, support to public policies in favour of the main intra-Mediterranean corridors.
- Promoting coordinated strategies between ports to strengthen their capacity to face international competition (transshipment, allowing merchandise to access European space, multimodal logistical platform...)
- Improving services to develop maritime highways and short sea shipping (logistical systems, merchandise tracking...) improving the accessibility of islands (information, adaptation of services, better management of passenger flows...)

- Promoting the interoperability of railways at the transnational scale; encouraging the implementation of multimodal regional platforms; promoting intermodality and continuity for existing networks (sea, road, rail...)
- Building transnational partnerships to promote multimodal transport systems in urban areas (train, cars, public transport, cycling...); promote the use of transportation modes with a low environmental impact (public transports, use of biofuel, cycling...)

Potential beneficiaries

Local, regional and national authorities; Ministries and public institutions in charge of transports, maritime activities, infrastructures and spatial planning... ; national and regional secure centre and authorities; relevant institutes and agencies; regional development agencies; organisations for the promotion of tourism and territorial planning; highway and railways management companies; port authorities; maritime companies; logistic companies and hubs; control and certification organisms; ...

OBJECTIVE 3.2.: Support to the use of information technologies for a better accessibility and territorial cooperation

Description

Within the Med space, information and communication technologies constitute an important issue in the perspective of opening up isolated territories and islands (access to services, knowledge, electronic exchanges, information on transports services...). This is an opportunity for the population in developing economic activities.

At a wider scale, it should help to strengthen transnational cooperation strategies on the main development and environmental issues of the Med space.

Possible actions

- Disseminate innovative tools allowing the development of on line services and making easier the access to digital services in isolated territories and islands (financial services, information on transport services, public health, education, leisure,...);
- Support transnational actions allowing a more efficient use of ICT for the civil society, to administrations and economic operators;
- Develop the use of ICT to improve transnational observation, analyse and communication means on sensitive issues like maritime cooperation, goods and passenger transports, management of water, prevention of risks, social services...;
- Develop schemes of electronic communication networks on a transnational scale;
- Develop interoperability and security of electronic platforms; increase the reliability and security of electronic transactions...

**Potential
beneficiaries**

Local and regional authorities ; territorial administrations ; Ministries and public administration in charge of telecommunications and information and communication technologies ; associations of users ; telecommunication companies ; companies specialised in information technology and communication services ;...

PRIORITY AXIS 4 : Promotion of a polycentric and integrated development of the Med space

Main issues :

In the Med areas, cities and metropolis boast the highest levels of competitiveness, GDP per capita, services or scientific skills. These areas reflect a concentration of wealth and activities in relation to the hinterlands.

To better manage the effects of urban development, to enhance potential and territorial competitiveness while avoiding a widening of territorial disparities, it is essential to strengthen cooperation networks⁷¹. It is necessary, on the one hand, to support synergies between development areas (Metropolis, urban and rural areas...), and, on the other, to improve territorial multilevel governance systems on main cooperation issues.

Moreover, in a fragmented environment, culture, history and heritage represent strong integration and cohesion factors for Mediterranean regions. The key issue is to promote innovative initiatives which enhance Mediterranean identity and cultural specificities facing economic globalisation and international competition.

OBJECTIVE 4.1. : Coordination of development policies and improvement of territorial governance

Description:

The will to promote a polycentric spatial approach involves encouraging synergies between development areas, taking also into account the specific problems of islands, of isolated, rural and declining areas. The implementation of integrated intervention strategies should be based on modes of governance that can bring together various areas around common transnational objectives: enhancing endogenous resources, improving of communication means, coordinating of strategies and development policies.

Possible actions:

- Strengthening town networks and support integrated territorial development strategies between Mediterranean urban areas (economic development, ports development, transport, energy, environment...);
- Promoting transnational collaboration between different territorial systems (towns, metropolis, islands, rural areas, isolated territories, ...) to improve services networking and favour the setting up of common strategies (transports, territorial planning, sustainable tourism, management of natural and cultural heritage...);
- Disseminating good practices at transnational scale concerning the use of innovative planning instruments, innovative development models, innovative systems for services in small cities and less populated areas;

⁷¹ Cooperation networks between cities shall not be oriented toward the reduction of socioeconomic difficulties of urban areas which are taken into account by other European programmes (for ex. by the programme URBACT).

Potential beneficiaries

Local and regional authorities; towns and city networks; groups of local authorities; territorial state administration; national administrations in charge of territorial development issues (transports, economic development, planning, ...); organisations for the promotion of tourism and territorial planning; public and private agencies and institutes acting in key sector (transport, environment, risks, maritime services, spatial planning, tourism, culture and heritage, economic development...); culture and cultural heritage companies; ...

OBJECTIVE 4.2.: Strengthening of identity and enhancement of cultural resources for a better integration of the Med space

Description

Mediterranean regions have a strong historical and cultural identity which constitutes a strong factor of unity and attractiveness. This cultural heritage must be preserved but it must as well be adapted to changing economic development conditions.

Identity and culture represent potentials for innovation, sustainability, creativeness and integration which must be supported in a coordinated and integrated manner within the Med space.

In this context, the development of tourism activities represent an opportunity as long as they respect the principles of sustainable development (managing of flows of tourists, protecting cultural identity and heritage, adaptation of transport systems...)

Possible actions:

- Development of transnational networks and support common transnational management of cultural poles (urban areas, historical centres, cultural districts, UNESCO world heritage, etc.);
- Promoting transnational initiatives enhancing the role of historical heritage and cultural resources (material and immaterial) in a perspective of integrated territorial development ;
- Supporting exchanges of tools and development of common strategies implementing innovative cultural services; promote cultural initiatives aiming to increase territorial economic attractiveness (e.g. business tourism, congress, trade fairs, conferences, festivals, thematic events, education tourism, health tourism...);
- Dissemination of experiences for a better economic valorisation of local and regional heritage and cultural resources;

Potential beneficiaries

Local and regional authorities ; regional and central administration in charge of sectors concerned (culture, historical heritage, spatial planning and territorial development...); organisations for the promotion of tourism and territorial planning; public and private institutions in charge of tourism and culture ; agencies and institutes for protection and enhancement of cultural resources ; international institutions for culture and preservation of historical heritage; private companies in relevant sectors; ...

PRIORITY AXIS 5: Technical assistance

Pursuant to article 46 of the EU regulation 1083/2006, at the initiative of the Member State, the technical assistance funds may finance the preparatory, management, monitoring, evaluation, information and control activities of the operational programme together with activities to reinforce the administrative capacity for implementing the Funds.

Under the European territorial cooperation objective, up to 6 % of the total amount of the budget allocated to the programme can be allocated to technical assistance.

To implement the technical assistance activities, the general and specific objectives are the following:

General objective:

To ensure a high quality level in the use of the resources allocated for the TA by allowing a wider participation of the programme stakeholder in the realisation of the programme priorities.

Specific objectives:

- Ensure the correct functioning of the management and control system of the OP
- Support the setting up of high quality projects by fostering partnerships and supporting Lead partners
- Promote the implementation and the governance of the programme through adequate information and communication actions

III. FINANCING PLAN AND COFUNDING RATES

III.1. Budget

Member States:

The global estimated budget is : **256 617 688 euro**

The community contribution is : **193 191 331 euro**

The participation of ERDF for each Member state varies from 75% (France, Great-Britain, Greece, Italia, Portugal, Spain) to 85% (Cyprus, Malta, Slovenia).

IPA Countries:

The global estimated budget is: 6.407.524 euro

The IPA community contribution is: 5.446 395 euro

The participation of IPA for each MED Candidate and Potential Candidate Country is 85%.

Financial allocations are indicated in current prices

Share of the budget for each priority Axis

Axis 1 : Strengthening of innovation capacities	30%
Axis 2 : Environmental protection and promotion of sustainable territorial development	34%
Axis 3 : Improvement of mobility and territorial accessibility	20%
Axis 4 : Promotion of a polycentric and integrated development of the Med space	10%
Axis 5 : Technical assistance	6%
100%	

The distribution of the budget per priority Axis is based on:

- The importance of each Axis to tackle the challenges identified in the diagnosis of the Med space
- The importance of the different themes according to the main orientations given by the Lisbon and Gothenburg agendas

According to the ex-ante evaluation, the Axis 2 is meeting the most significantly the challenges of the Med space. It is followed by Axis 1, 3 and 4.

Concerning the environmental issue, the stakes are considerable for the Med space and the transversal nature of this field of intervention requires to focus on a large number of objectives. This is for this reason that the Axis 2 has the greatest number of objectives and the most important weight in the budget of the programme. This is an essential axis according to the Gothenburg agenda.

The Axis 1 is dealing with more targeted issues. These issues are playing a key role taking into consideration the orientations of the Lisbon agenda and the socioeconomic context of the Med space. This is as well an innovative Axis as compared to the former programming period. For this reason it should arouse strong interests for the projects partners.

The Axis 3 relates to important issues for the Med space but the nature of the transnational programmes isn't compatible with heavy investments in infrastructures. Its strategic dimension and the types of projects to be implemented is explaining why this Axis is getting the third place in the budget of the Med programme.

The Axis 4 is more "intangible" than the precedent ones insofar as it relates mainly to the improvement of governance systems and to coordination of strategies between towns, metropolis, urban and rural areas. The identity and cultural dimension are strong issues for the Med space but can't be compared to the importance of Axes 1 and 2 in connection to the Lisbon and Gothenburg agendas.

These different considerations explain the structure of the budget which has been chosen. The fact of not having a distribution by measure any more gives more flexibility to the use of the funds. Then, this distribution is also taking into account the capacities of mobilization of project partners for the different Axis.

The participation of Mediterranean candidate or potential candidate countries to the Med programme will be possible with IPA funds which can contribute up to 85% to the financing of actions led by partners of these countries in joint operations. For the period 2010-2015, the responsibility for the financial management of IPA funds in the Med area is under the responsibility of the Programme's Managing Authority.

III.2. Financial tables

Financing ER DF and IPA plans of the OP by year (Euros)

	ERDF	IPA
2007	28.627.834	
2008	25.959.876	
2009	25.993.249	
2010	26.942.100	921.679
2011	27.840.388	1.293.312
2012	28.609.294	1.472.378
2013	29.218.590	1.759.026
TOTAL	193.191.331	5.446.395

Financing ERDF plan of the OP by priority

	Community contribution	National counterparts	TOTAL	Co financing rate	EIB	Other
<u>AXIS 1</u> Strengthening of innovation capacities	57 957 399	19 009 318	76 966 717	75,3		
<u>AXIS 2</u> Environmental protection and promotion of sustainable territorial development	65 685 053	21 543 894	87 228 946	75,3		
<u>AXIS 3</u> Improvement of mobility and territorial accessibility	38 638 266	12 672 879	51 311 145	75,3		
<u>AXIS 4</u> Promotion of a polycentric and integrated development of the Med space	19 319 133	6 336 439	25 655 572	75,3		
<u>AXE 5</u> Technical assistance	11 591 480	3 863 827	15 455 306	75%		
TOTAL	193 191 331	63 426 357	256 617 688	75,28		

Financing IPA plan of the OP by priority

	Community contribution	National counterparts	TOTAL	Co financing rate	EIB	Other
<u>AXIS 1</u> Strengthening of innovation capacities	1 633 919	288 338	1 922 257	85		
<u>AXIS 2</u> Environmental protection and promotion of sustainable territorial development	1 851 774	326 784	2 178 558	85		
<u>AXIS 3</u> Improvement of mobility and territorial accessibility	1 089 279	192 226	1 281 505	85		
<u>AXIS 4</u> Promotion of a polycentric and integrated development of the Med space	544 640	96 112	640 752	85		
<u>AXE 5</u> Technical assistance	326 783	57 669	384 452	85		
TOTAL	5.446.395	961 129	6 407 524	85		

Indicative breakdown by category of the programmed use of ERDF

Priority themes

Code		Amount
Research and technological development (R&TD), innovation and entrepreneurship		
01	R&DT activities en research centres	9 015 595
03	Technology transfer and improvement of cooperation networks between small businesses (SMEs), between these and other businesses and universities, postsecondary education establishments of all kinds, regional authorities, research centres and scientific and technological poles (<i>scientific and technological parks, technopoles, etc.</i>)	15 455 306
04	Assistance to R&TD, particularly in SMEs (<i>including access to R&TD services in research centres</i>)	15 455 306
05	Advanced support services for firms and groups of firms	9 015 595
09	Other measures to stimulate research, and innovation and entrepreneurship in SMEs	9 015 595
Information society		
11	Information and communication technologies (<i>access, security, interoperability, risk-prevention, research, innovation, e-content, etc.</i>)	8 659 567
12	Information and communication technologies (TEN-ICT)	3 000 000
13	Services and applications for the citizen (<i>e-health, e-government, e-learning, e-inclusion, etc.</i>)	3 829 783
14	Services and applications for SMEs (<i>e-commerce, education and training, networking, etc.</i>)	3 829 783
Transports		
25	Urban transport	1 579 783
26	Multimodal transport	6 000 000
27	Multimodal transport (TEN-T)	4 000 000
28	Intelligent transport systems	1 579 783
30	Ports	3 000 000
31	Inland waterways (<i>regional and local</i>)	1 579 783
32	Inland waterways (TEN-T)	1 579 783
Energy		
39	Renewable energy: wind	2 897 870
40	Renewable energy: solar	2 897 870
41	Renewable energy: biomass	2 897 870
42	Renewable energy: hydroelectric, geothermal and other	2 897 870
43	Energy efficiency, co-generation, energy management	2 897 870
Environmental protection and risk prevention		
45	Management and distribution of water (<i>drinking water</i>)	7 659 570
48	Integrated prevention and pollution control	4 829 783
49	Mitigation and adaptation to climate change	4 829 783
51	Promotion of biodiversity and nature protection (<i>including Natura 2000</i>)	8 659 567
53	Risk prevention (<i>including the drafting and implementation of plans and measures to prevent and manage natural and technological risks</i>)	8 659 567
54	Other measure to preserve the environment and prevent risks	2 829 783
Tourism		
55	Promotion of natural assets	3 886 522
56	Protection and development of natural heritage	3 886 522
57	Other assistance to improve tourist services	3 886 522
Culture		
58	Protection and preservation of the cultural heritage	2 598 580

59	Development of cultural infrastructure	2 598 580
60	Other assistance to improve cultural services	2 598 580
Urban rural regeneration		
61	Integrated projects for urban and rural regeneration	2 000 000
Strengthening institutional capacity at national, regional and local level		
81	Mechanisms for improving good policy and programme design, monitoring and evaluation at national, regional and local level, capacity building in the delivery of policies and programmes	11 591 480
Technical assistance		
85	Preparation, implementation, monitoring and inspection	5 795 740
86	Evaluation and studies; information and communication	5 795 740

TOTAL	193 191 331

FORMS OF FINANCE

Code		Amount
01	Non-repayable aid	193 191 331

TOTAL	193 191 331

TERRITORY TYPES

Code		Amount
01	Transnational cooperation area	193 191 331

TOTAL	193 191 331

IV. IMPLEMENTATION OF THE PROGRAMME / MANAGEMENT PROCEDURES⁷²

IV.1. Designation of authorities and others bodies involved in OP implementation process

a) Managing Authority

Designation

The Managing Authority is: **Provence Alpes Côte d'Azur Region in France**

Functions

The Managing Authority signs the ERDF subsidy contracts with the Lead partners. The Managing Authority also concludes separate IPA subsidy contracts with every IPA project partner. The Managing Authority is responsible for managing and implementing the operational programme in accordance with the principle of sound financial management and in particular for⁷³:

- ensuring that operations are selected in accordance with the criteria applicable to the operational programme and that they comply with applicable Community and national rules;
- verifying that the co-financed products and services are delivered and that the expenditure declared by the beneficiaries for operations has actually been incurred and complies with community and national rules;
- ensuring that there is a system for recording and storing in computerised form accounting records for each operation and that the data on implementation necessary for financial management, monitoring, verifications, audits and evaluation are collected;
- ensuring that beneficiaries and other bodies involved in the implementation of operations maintain either a separate accounting system or an adequate accounting code;
- ensuring that the evaluation of the operational programme is carried out properly;
- setting up procedures to ensure that all documents regarding expenditure and audits required to ensure an adequate audit trail are held properly;
- ensuring that the Certifying Authority receives all necessary information on the procedures and verifications carried out in relation to expenditure for the purpose of certification;
- supporting the work of the Monitoring Committee and providing it with the documents required to permit the quality of the implementation of the operational programme to be monitored in the light of its specific goals;
- drawing up and, after approval by the Monitoring Committee, submitting to the Commission the annual and final reports on implementation;
- ensuring compliance with the information and publicity requirements⁷⁴;

⁷² Regulatory aspects for the implementation of the operational programme are indicated in article 12(8) of the EU Regulation n°1080/2006 as well as in chapters I and II, Title IV of the EU Regulation n°1083/2006.

⁷³ Functions of the Managing authority are specified in article 15 of the EU regulation n°1080/2006 as well as in article 60 of the EU regulation n°1083/2006.

⁷⁴ Article 69 of the EU Regulation n°1083/2006 and article 2 of the EU Regulation n°1828/2006.

Designation and functions of the Joint Technical Secretariat

The Joint Technical Secretariat is set up by the Managing Authority after consultation of the Member States and, if necessary, of the Mediterranean candidate or potential candidate countries participating to the programme. The selection and hiring of the JTS members is based on specific profiles as approved by the Member States. The JTS assists the Managing Authority and the Monitoring Committee, and, where appropriate, the Audit Authority, in carrying out their respective duties⁷⁵. The JTS is functioning under the control of the Managing Authority and in relation with the national bodies in charge of the programme in Member States. JTS members must speak at least French and English.

The Joint Technical Secretariat is receiving the projects applications transmitted by the Lead partners and instructs them.

The functions of the JTS are:

- Managing at the transnational scale coordination activities; facilitate and promote the programme in relation to activities that are promoted at the national level;
- Setting up and maintaining contacts with projects partnerships ;
- Providing the technical preparation of for the following meetings: Monitoring Committee, Transnational Conference and technical transnational working groups, including report drafting;
- Implementations of technical work to facilitate, assess and ensure project selection is equitable and transparent;
- Keeping paper and electronic copies of official documents;
- Setting up and implementing the communication plan;
- Tracking and implementing the capitalisation work (experiences, implementation of projects, impacts) through activities and events established by the Monitoring Committee;
- Developing and implementing a system to collect financial, physical and statistical data that is needed for programme monitoring as well as for the interim and final appraisals;
- Implementing an information system that is open and available to operators and to the public for the implementation of the programme: schedule, progress, contacts, phone details, website;
- Instructing payment claims, certified by the national bodies in charge of the programme in Member States, in sight of payments to Lead partners;
- Developing financial information which should be handed over to the Certifying Authority so as to keep a strict record of funding use, whether ERDF or national;
- Supporting the setting up of transnational partnerships and maintaining permanent contact with them in cooperation with the national bodies in charge of the programme in Member States and, if necessary, of the Mediterranean candidate or potential candidate countries participating to the programme (identification of operators, setting up of networks, thematic workshops);

Technical transnational working groups, made up of national delegates and experts, can be set up and coordinated by the JTS to support specific activities at transnational level, **especially to assist the Monitoring Committee for the working out of the terms of reference of strategic projects.**

Two specific liaison offices are set up to bring added value to the whole Med programme.

The office of Valencia is in charge of the coordination between Med and ENPI CBC Mediterranean programmes. It realises a communication work with projects partnerships of the two programmes. It contributes to the capitalisation as well as to the coordination of existing implementation tools for the two programmes.

⁷⁵ Article 14(1) of the EU Regulation n°1080/2006

The office of Thessaloniki is in charge of a coordination and capitalisation work with partnerships and programmes with the participation of IPA countries. Moreover the office contributes to the contracting and follow up processes of the IPA partners. It has to ensure exchanges of information between these programmes and with the Med programme.

Liaison offices provide a yearly working plan which has to be approved by the Monitoring committee.

They work under the coordination of the JTS. However, they may neither act as the national bodies in charge of the programme in Member States, nor be simple geographical outpost of the JTS. Their function will be more precisely specified in the Implementation Guide of the OP.

b) Certifying Authority

The Certifying Authority is designated by the Member State to certify statements of expenditures and applications for payment before they are sent to the Commission; It receives payments made by the Commission and, generally, pays the Lead partner⁷⁶ and every IPA partner. To receive these payments, the Certifying Authority creates one single bank account for the ERDF funds and one single bank account for the IPA funds with no national sub-accounts for the programme⁷⁷.

Designation

The Certifying Authority is: **Caisse des dépôts et consignations (CDC)**

Functions

The Certifying Authority of the operational programme is responsible in particular for:

- drawing up and submitting to the Commission certified statements of expenditure and applications for payment;
- certifying that the statement of expenditure is accurate, and complies with applicable Community and national rules;
- ensuring for the purpose of certification that it has received adequate information from the managing authority on the procedures and verification carried out in relation to expenditure included in statements of expenditure;
- taking account for certification purposes of the results of all audits carried out by or under the responsibility of the Audit Authority;
- maintaining accounting records in computerised form of expenditure declared to the Commission;
- keeping an account of amount recoverable and of amounts withdrawn following cancellation of all or parts of the contribution for an operation;
- to realise randomized control concerning the quality of control of the reality of expenses.

⁷⁶ Article 14(1) of the EU Regulation n°1080/2006 and article 61 of EU Regulation n°1083/2006

⁷⁷ Article 17(1) of the EU Regulation n°1080/2006

c) Audit Authority

The Audit Authority is functionally independent of the Managing Authority and the Certifying Authority. It is responsible for verifying the effective functioning of the management and control system.

The Audit Authority is assisted by a group of **auditors** comprising a representative of each Member State and Candidate and Potential Candidate Country participating in the operational programme. The group of auditors is chaired by the Audit Authority for the operational programme⁷⁸⁷⁸.

The auditors are independent of the control system referred to in Article 16(1) of the ERDF regulation

Designation

The Audit Authority is : **Commission interministérielle de coordination des contrôles (CICC)**

Functions⁷⁹⁷⁹

The Audit Authority is responsible in particular for :

- ensuring that audits are carried out to verify the effective functioning of the management and control system of the operational programme;
- ensuring that audits are carried out on operations on the basis of an appropriate sample to verify expenditure declared;
- presenting to the Commission within nine months of the approval of the operational programme an audit strategy covering the bodies which will perform the audits;
- by 31 December each year from 2008 to 2015:
 - submitting to the Commission an annual control report setting out the findings of the audits carried out;
 - issuing an opinion, on the basis of the controls and audits that have been carried out;
 - submitting, where applicable, a declaration for partial closure assessing the legality and regularity of the expenditure concerned.
- submitting to the Commission at the latest by 31 March 2017 a closure declaration assessing the validity of the application for payment of the final balance and the legality and regularity of the underlying transactions covered by the final statement of expenditure, which is supported by a final control report.

The audit authority ensures that the audit work takes account of internationally accepted audit standards.

Where the audits and controls are carried out by a body other than the audit authority, the audit authority ensures that such bodies have the necessary functional independence.

⁷⁸ Article 14(2) of the EU Regulation n°1080/2006

⁷⁹ Article 62 of the EU Regulation 1083/2006

d) Monitoring Committee⁸⁰

Presidency

The Monitoring Committee is chaired by a representative of a Member State of the programme

Its president is designated by national delegations that are members of the Committee; presidency is on a yearly basis. This presidency is supported by a vice president whose nationality is different (also on a one year basis). The vice president becomes president the following year.

The president and vice-president are in charge of scheduling and organising committee meetings. The order of presidencies and vice-presidencies are determined by the Monitoring Committee in its rules of procedure. This order can be changed through a common decision taken by committee members.

Functioning

The Monitoring Committee draws up its rules of procedure. It adopts them in agreement with the Managing Authority.

Monitoring Committee meetings and decisions are prepared in relation with the Managing Authority, the national bodies in charge of the programme in Member States and in Mediterranean candidate or potential candidate countries participating to the programme, the committee president and vice president. Each participating country is awarded a vote. Decisions are made on a consensus basis expressed by each national delegation.

If necessary, decisions can be taken through written consultation amongst its members according to conditions determined by the rules of procedure. In its decision-making, the Monitoring Committee can take into account suggestions that the Transnational Conference may have made as well as the results of the work carried out by the technical transnational working groups which could be set up.

For the purpose efficiency, the Monitoring Committee includes a limited number of representatives. It is composed of:

- **1 to 4 representatives** from each country participating to the programme;
- The Managing Authority;
- The Audit Authority and the Certifying Authority (advisory capacity);
- One member of each liaison office according to the agenda (advisory capacity)
- Economic and social partners (advisory capacity) whose number can not exceed 2 perparticipating country. They are chosen by each country , taking the programme's various interests and priorities into account;
- Representatives of the Commission, of the European Investment Bank and of the European Investment Fund (advisory capacity);
- A representative of each technical transnational working group, if set up by the Monitoring Committee, may participate (advisory capacity);

The Monitoring Committee is assisted by the Joint Technical Secretariat.

The Monitoring Committee designates a specific Selection Committee that selects the projects. Its functions are specified in a separate document⁸¹. This Committee is composed of two members for each country participating to the programme

⁸⁰ The composition, the missions and activities of the Monitoring Committee are specified in articles 63 to 68 of the EU regulation 1083/2006

⁸¹ See the Implementation Guide of the Med operational programme

Missions

The Monitoring Committee satisfies itself as to the effectiveness and quality of the implementation of the operational programme, in accordance with the following provisions⁸²:

- it considers and approves the criteria for selecting the operations financed and approve any revision of those criteria in accordance with programming needs;
- it periodically reviews progress made towards achieving the specific targets of the operational programme on the basis of documents submitted by the Managing Authority;
- it examines the results of implementation;
- it considers and approves the annual and final implementation reports;
- it is informed of the annual control report;
- it may propose to the Managing Authority any revision or examination of the operational programme likely to make possible the attainment of the Fund's objectives or to improve its management, including its financial management;
- it considers and approves any proposal to amend the content of the Commission decision on the contribution from the Funds.

e) National bodies in charge of the programme in participating countries

Within each Member State, the Med programme is taken in charge through two specific functions:

- A regulatory function related to the responsibility of each Member State as regards control and control on reality of expenses⁸³;
- A function of animation of the implementation of the programme on national territory and a contribution to the general animation of the program in relation with the MA and the JTS to which they entrusted management (Med contact point);

Each Member State can freely organise its national body and has the possibility to set up intermediary bodies⁸⁴.

The National bodies in charge of the programme in Member States:

- carry out the regulatory functions of the state, notably concerning the organisation of controls and control of the reality of expenses as stated by the EU regulations;
- take in charge promotion and animation of the OP in their country in order to ensure its transnational dimension and coherence of programming activities in close relation with the JTS;

Within each **Mediterranean candidate or potential candidate country**, the participation of the country to the programme is ensured by an "Operating Structure" set up by the competent authorities of this country.

The Operating Structures of Mediterranean candidate or potential candidate countries will work in close cooperation with the Managing Authority.

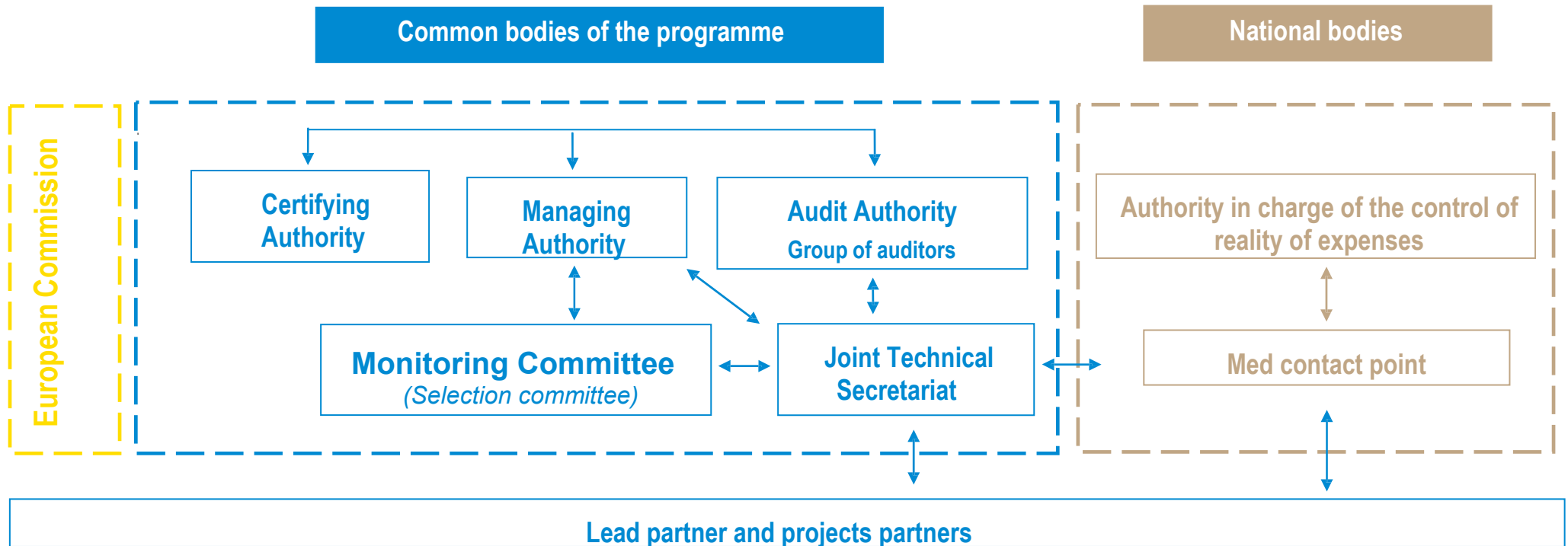
The representatives of the Operating Structures are member of the Monitoring Committee

⁸² Article 65 of the EU Regulation n°1083/2006

⁸³ Article 16 of the EU regulation n°1080/2006 and article 70 of the EU Regulation n°1083/2006.

⁸⁴ Further details are available in the Implementation Guide of the Med operational programme.

Relations between the bodies of the Med programme

IV.2. Mobilisation, circulation and control of ERDF financial flows

Member States are co-responsible for the totality of the programme, in line with their participation to the programme (ERDF and national counterpart). Then, Member states are individually financially responsible for finances spent on their territory.

This part is summarizing the main features of procedures concerning mobilisation and circulation of financial flows, in accordance with the article 12(8)d of the regulation n°1080/2006. The question of financial corrections⁸⁵ and control is also treated. The detailed description of organisation and procedures of audit and control bodies is transmitted to the Commission within 12 months of the approval of the operational programme. It is included in a separate document⁸⁶.

a) Programme account and payment to beneficiaries

According to article 76(1) of the EU regulation 1083/2006, payments by the Commission of the contribution from the ERDF are made in accordance with the budget appropriations. To receive these payments, the Certifying Authority, which is as well a payment authority, creates one bank account with no national sub-accounts for the programme and one bank account for the Technical Assistance⁸⁷. This second bank account is only to receive and distribute national counterparts of Technical assistance funding.

In accordance with article 93(2) of EU regulation 1083/2006, and taking into account the fact that the Med Programme is including Member states whose GDP between 2001 and 2003 is below 85% of the EU average, the Commission automatically decommits any part of a budget commitment in an operational programme that has not been used for payment of the pre-financing or interim payments or for which an application for payment has not been sent by 31 December of the third year following the year of the annual budget commitment from 2007 to 2010 under the programme.

When the project is accepted by the Selection Committee, the Managing Authority specifies in an agreement with the Lead partner the condition to be respected for the implementation of the project as well as the maximum financial resources of ERDF and the ERDF rate which can be attributed.

The Joint Technical Secretariat monitors the progress of projects. Lead Partners provide activity reports and payment claims to the JTS at least every six months. These documents are checked against the agreement and the approved application, to secure consistency between the activities and expenses declared with the approved project action plan and budget.

All payment claims must be backed up by invoices or other properly certified accounting document. The Lead Partner must ensure that each payment claim has been certified (article 16 of EU regulation 1080/2006) in accordance with the system set up by the Member States for verifying the delivery of project products and services co-financed by the ERDF funding

If these conditions are fulfilled, the Managing Authority asks the Certifying Authority to proceed with payment. Otherwise, appropriate steps must be taken to obtain full prior clarity about the payment claim.

⁸⁵ Article 70 to 74 and 98 to 102 of the EU Regulation n°1083/2006

⁸⁶ Article 71 of the EU Regulation n°2083/2006

⁸⁷ Article 17(1) for the EU Regulation n°1080/2006

b) Control system

Pursuant to Article 16 of ERDF Regulation 1080/2006, each Member State sets up a control system making it possible to verify the delivery of the products and services co-financed, the soundness of the expenditure declared for operations or parts of operations implemented on its territory, and the compliance of such expenditure and of related operations, or parts of those operations, with Community rules and its national rules.

The description of the general management and control system is provided by the Member State on whose territory the Managing Authority is located⁸⁸.

Each Member State participating in the programme designates the controllers responsible for verifying the legality and regularity of the expenditure declared by each beneficiary participating in the operation, and ensure that expenditure are validated by controllers within a period of three months⁸⁹.

The Managing Authority, with the assistance of the JTS, has to validate the efficiency and the coherence of each national system of control, proposed by the MS. She also has to verify that the national controllers have certified the reality of expenses and their conformity with the Community rules.

The Certifying Authority shall be responsible in particular for certifying that the statement of expenditure is accurate, that the expenditure declared complies with applicable Community and national rules and that they have been incurred in respect of operations selected for funding. The Certifying Authority is taking into account the results of all audits carried out under the responsibility of the Audit Authority⁹⁰.

The **Audit Authority** shall ensure that audits are carried out to verify the effective functioning of the management and control system of the operational programme. The AA ensures as well that audits are carried out on operations on the basis of an appropriate sample to verify expenditure declared⁹¹. The Audit Authority shall be assisted by a **group of auditors** comprising a representative of each Member State, Candidate and Potential Candidate Countries participating in the operational programme.

European Commission: Without prejudice to audits carried out by Member States, Commission officials or authorised Commission representatives may carry out on-the-spot audits to verify the effective functioning of the management and control systems, with a minimum of 10 working days' notice. Officials or authorised representatives of the Member State may take part in such audits.

The Commission may require a Member State to carry out an on-the-spot audit to verify the effective functioning of systems or the correctness of one or more transactions. Commission officials or authorised Commission representatives may take part in such audits⁹².

c) Irregularities and financial corrections

Pursuant to Article 98 of General Regulation 1083/2006, each Member State shall, for each expense made on its territory, bear responsibility in the first instance for investigating irregularities, acting upon evidence of any major change affecting the nature or the conditions for the implementation or control of projects of the Programme and making the financial corrections required.

The Member States make the financial corrections required in connection with the individual or systemic irregularities detected in operations or operational programmes. The corrections made by a Member States consist of cancelling all or part of the public contribution to the operational programme. The Member States take into account the nature and gravity of the irregularities and the financial loss to the Funds.

⁸⁸ Article 21(2) of the EU Regulation n°1828/2006

⁸⁹ Article 16(2) of the Regulation 1080/2006

⁹⁰ Article 61 of the EU Regulation n°1083/2006

⁹¹ Article 62 a) and b) of the EU Regulation n°1083/2006

⁹² Article 72 of the EU Regulation n°1083/2006

The resources from the Funds released in this way may be reused by the Member State until 31 December 2015.

Without prejudice to the Member States' responsibility for detecting and correcting irregularities and for recovering amounts unduly paid⁷³, the Certifying Authority, pursuant to Article 17-2) of ERDF Regulation 1080/2006, shall ensure that any amount paid as a result of an irregularity is recovered from the lead beneficiary. The beneficiaries shall repay the lead beneficiary any amounts unduly paid in accordance with the agreement existing between them.

If the lead beneficiary does not succeed in securing repayment from a beneficiary, the Member State on whose territory the beneficiary concerned is located shall reimburse the certifying authority for the amount unduly paid to that beneficiary.

The Managing Authority shall ensure that the Monitoring Committee is informed on a regular basis of all irregularities detected and all financial corrections undertaken.

IV.2.1 Mobilisation, circulation and control of IPA financial flows

According to Article 86(4) of the IPA Implementing Rules (regulation No 718/2007) the rules governing the participation of Candidate and Potential Candidate Countries in the ERDF transnational programmes shall be established in the relevant programming documents and/or in the relevant financing agreements.

This part is describing the main features of procedures concerning mobilisation and circulation of financial flows in accordance to the general rules of the Operational Programme and Sub-section 4 of the IPA Implementing Rules (regulation No 718/2007).

a) Programme account and payment to beneficiaries

To receive payments from the Commission and to carry out the payments concerning the IPA matters the Certifying Authority creates one single bank account for project co financing and for Technical Assistance.

In case of an automatic de-commitment of IPA funds, in accordance with Art. 137 of IPA Implementing Rules (regulation No 718/2007), both Community and national co-financing of the Participating Candidate and Potential Candidate Countries will be reduced pro rata according to their shares compared to the total IPA programme budget.

After the Selection Committee accepts a project with IPA participation, the Managing Authority concludes a subsidy contract with the IPA project partner or in case of having more IPA project partners with each IPA project partner. This agreement specifies the conditions which are to be respected during the implementation.

The Joint Technical Secretariat monitors the progress of the project including the IPA part. The IPA project partner(s) have to send their activity reports and certifications of expenditures to the Lead Partner, who is in charge for the correct and complete submission to the JTS of the progress reports and related payment claims.

If these conditions are fulfilled, the Managing Authority asks the Certifying Authority to proceed with the payment to each IPA partner directly.

b) Control System

According to the Article 108 of the IPA Implementing Rules (regulation No 718/2007) each participating Candidate or Potential Candidate Country has to set up a control system in order to validate the expenditure and to make possible to verify the delivery of products and services co-financed, the soundness of the expenditure declared for the parts of operations implemented on its territory and the compliance of such expenditure with the Community, and when relevant, its national rules.

For this purpose each Candidate and Potential Candidate country shall designate the controllers responsible for verifying the legality and regularity of the expenditure declared by each IPA project partner. Moreover the mentioned countries have to ensure that the expenditure can be validated within three months after the date of submission of the expenses by the IPA project partner to the controllers.

In order to facilitate the setting up and the work of the Control Systems in the Candidate, and Potential Candidate Countries a support unit in the JTS is established. This unit provides support and guidance to the national control units.

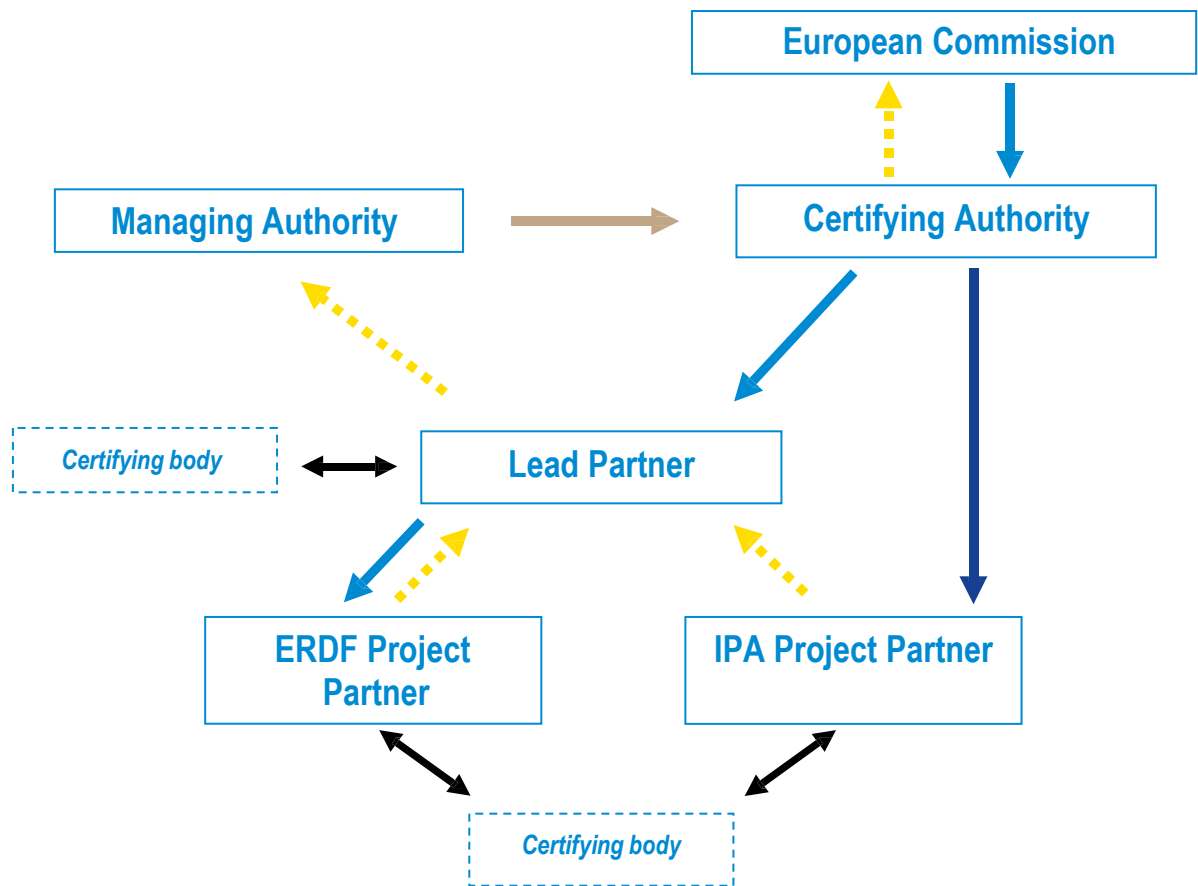
c) Irregularities and financial corrections

Irregularities and financial corrections are defined according to the rules laid down in Article 138 of the IPA Implementing Rules (regulation No 718/2007).

According to Art. 114 of IPA Implementing Regulation, the Candidate and Potential Candidate Country hosting an IPA project partner are responsible for preventing, detecting and correcting irregularities and recovering amounts unduly paid. The Candidate, Potential Candidate Countries have to report to the EC the irregularities detected and, at the same time have to inform the MA/JTS and the CA.

The programme level recovery procedures will be regulated within the Financing agreement meanwhile the project level recovery is stipulated in the subsidy contract.

ERDF AND IPA financial flows

Payment claims

Payments for ERDF partners

Payments for IPA partners

Recommendation for payment

Control for the validation of expenditures (art 16 of the regulation EC 1080/2006 and 108 of the IPA Regulation EC 718/2007)

IV.3. Description of monitoring and evaluation systems

a) Monitoring systems

According to the Article 66 of Council Regulation (EC) No 1083/2006, the Managing Authority and the Monitoring Committee shall ensure the quality of the implementation of the operational programme. They shall carry out monitoring by reference to financial indicators and the indicators referred to in Article 12(4) of the ERDF.

A list of indicators is presented in part I.3.c of the operational programme and additional indicators are suggested in the Implementation Guide of the OP.

With the assistance of the JTS, the Managing Authority produces regularly reports on progresses accomplished, as measured by the set of approved indicators, in the realisation of the objectives of the Programme. Six-monthly progress reports received from the project Lead partners are the main information basis to monitor the Programme performances.

The Secretariat gathers the relevant data throughout the whole Programme period. A computerised Programme management system is developed for this purpose. It must secure a smooth exchange of compatible data with the relevant services of the Commission.

For the first time in 2008 and by 30 June each year, the Managing Authority shall send the Commission an annual report and by 31 March 2017 a final report on the implementation of the operational programme⁹³.

Annual and final reports are drafted by the JTS under the responsibility of the Managing Authority, then examined and approved by the Monitoring Committee before being sent to the Commission.

Then, a monitoring system is set up to check more specifically the impact of the programme and of the projects on the environment. Its implementation rules are specified in the Implementation Guide of the OP.

b) Evaluation systems

General Considerations

Evaluations shall aim to improve the quality, effectiveness and consistency of the assistance from the Funds and the strategy and implementation of operational programmes with respect to the specific structural problems affecting the Member States and regions concerned, while taking account of the objective of sustainable development and of the relevant Community legislation concerning environmental impact and strategic environmental assessment⁹⁴.

Evaluations shall be carried out by experts or bodies, internal or external, functionally independent of Certifying and Audit authorities referred to in Article 59 of EU Regulation 1083/2006.

The Commission shall provide indicative guidance on evaluation methods, including quality standards.

Ex-ante evaluation

Pursuant to article 48(2) of the EU Regulation 1083/2006, an ex-ante evaluation has been realised under the supervision of the Task Force in charge of the preparation of the Med operational programme.

The main issues as well as the main observations and recommendations are further developed in part I.5. of the operational programme. The full ex-ante evaluation is available in a separate document.

⁹³ Articles 67(1) and 89 of the EU Regulation n°1083/2006

⁹⁴ Article 47 of the EU Regulation n°1083/2006

Evaluation during the programming period

Pursuant to articles 33 and 48-3) of EU regulation 1083/2006, the Managing Authority, under the guidance of the Monitoring Committee, undertakes evaluations linked to the monitoring of the operational programme in particular where that monitoring reveals a significant departure from the goals initially set or where proposals are made for the revision of the operational programme. The results of these evaluations are sent to the Monitoring Committee and to the Commission⁹⁵.

Evaluations may be of a strategic nature in order to examine the evolution of the Programme in relation to Community and national priorities, or of an operational nature in order to support programme monitoring. An evaluation is foreseen in 2010 for the Med programme.

Ex post evaluation

According to article 49(3) of the Regulation (EC) 1083/2006, the Commission shall carry out an ex post evaluation for each objective in close cooperation with the Member State and the Managing Authority.

This evaluation examines the extent to which resources were used, the effectiveness and efficiency of Fund programming and the socio-economic impact. It shall aim to draw conclusions for the policy on economic and social cohesion.

It shall identify the factors contributing to the success or failure of the implementation of operational programmes and identify good practice. Ex post evaluation shall be completed by 31 December 2015.

c) Exchange of computerised data

Pursuant to Article 66-3) of General Regulation 1083/2006, the exchanges of data related to the implementation and the monitoring of the programme between the Commission and the Member States must be carried out electronically.

These exchanges of data are carried out by the **computer system set up for the programme and by the SFC system.**

All documents for which the Programme Authorities are responsible must be recorded in this computer system. All exchanges of data must bear an electronic signature, legally recognised by the Member states and the Commission. The computer system for data exchange shall be accessible to the Member states and the Commission, either directly or via an interface.

⁹⁵ Article 48(3) of the EU regulation 1083/2006

IV.4. Projects programming and technical implementation processes

a) Two types of call for projects for the Med programme⁹⁶

Two types of call for projects are suggested for the implementation of the Med programme :

- **Traditional calls for projects** which equally deal with all of the axes and objectives of the operational programme.
- **Targeted calls for projects** based on terms of reference which will direct Lead partners towards specific themes, intervention fields or certain types of projects. The calls for projects are defined by the Monitoring Committee on the basis of specific preparatory initiatives and previous studies carried out under INTERREG IIIB or other EC programmes. Call for projects with special conditions can also allow the building of specific partnerships depending on the field of intervention or on the scope of the determined objectives. Conditions will be determined by the Monitoring Committee.

In addition, specific procedures can be defined by the Monitoring committee establishing the launch of calls for strategic projects.

These procedures should allow the implementation of projects that will be of strategic importance for participating countries. The Monitoring Committee will determine the terms of reference and can assist in partnership building so as to ensure that the key actors (transnational, national and regional) are involved. Applicants base their proposal on these terms of reference and the selection procedure is specified by the Monitoring Committee.

b) Projects selection process

The projects' proposals are submitted to a **selection procedure in two times** by the means of a **pre application** and an **application form**. Different forms and submission's methods are proposed for, on the one hand, the traditional and targeted calls for proposals, and, on the other hand, the strategic calls for proposals.

Final applications of the projects adopted in the pre application phase should be submitted to the Managing Authority by the Lead partners before the deadline determined by the Monitoring Committee. The JTS and the national bodies in charge of the programme in participating countries can be drawn into the process during this preparation phase.

The evaluation of applications by the JTS and the projects selection by the Selection committee is done on the basis of objective criteria specified in the Implementation Guide of the Med operational programme.

The JTS checks that projects respect eligibility criteria on the basis of European regulation, the Implementation Guide's recommendations and any other document eventually published on the MED Programme web site: www.programmemed.eu.

The JTS must make sure that final applications present clearly a **synthetic evaluation of their environmental impact** in order to guarantee an efficient monitoring of the implementation of the programme and of the projects.

The Selection Committee carries out in a transparent way the selection of projects on the basis of selection criteria specified in the Implementation Guide. These criteria have been defined according to strategic orientations of the Med programme and the will to promote focused and effective transnational

⁹⁶ Selection and implementation procedures for the different kinds of projects are specified in the Implementation Guide of the Med programme

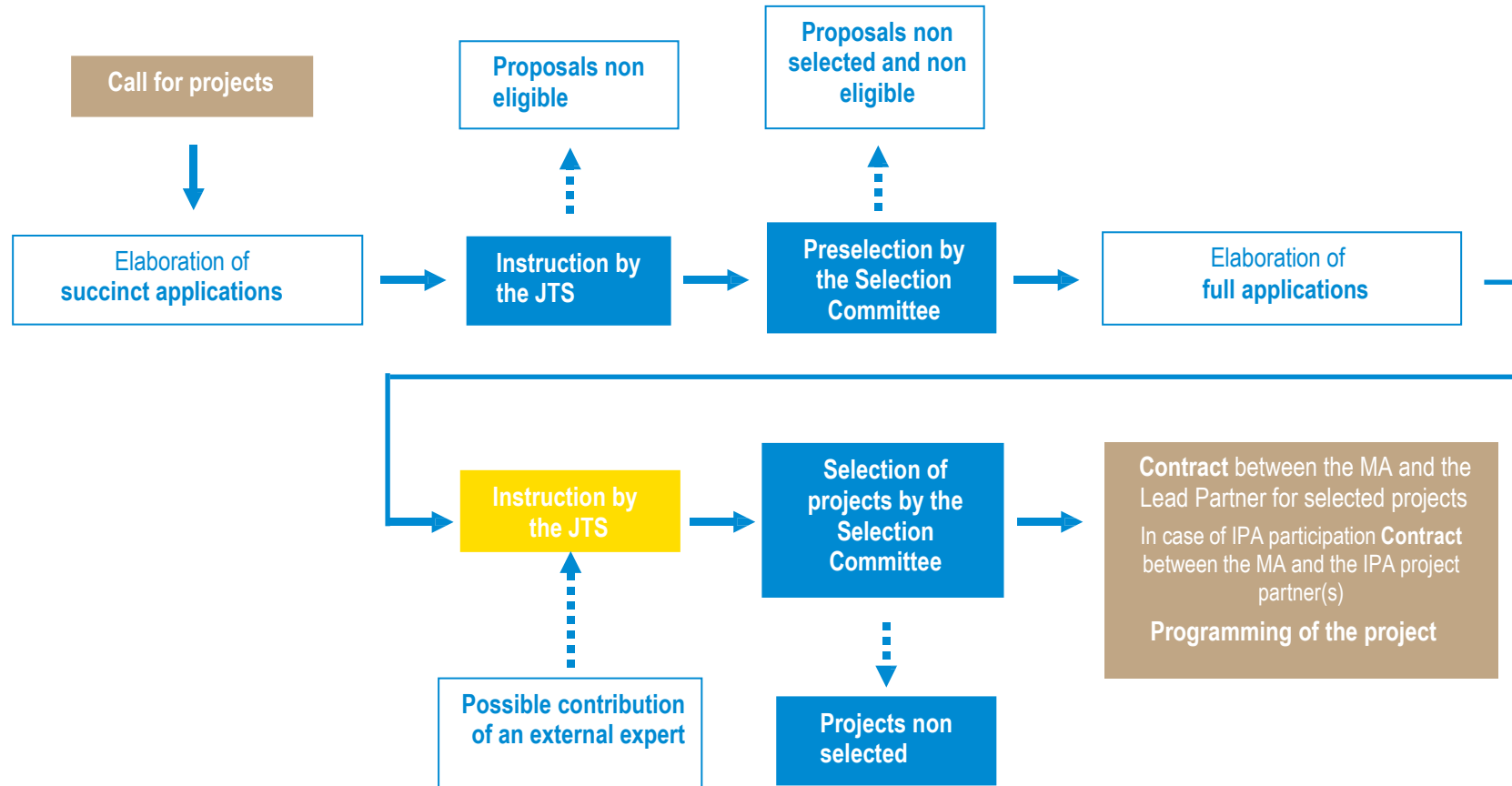
projects (strengthening of partnerships, involvement of key actors, durability...)

Once the selected projects have been approved by the Selection Committee, the Managing Authority and the Lead partners sign the contracts. The Managing Authority also concludes the IPA subsidy contracts with every IPA project partner respecting the availability of the IPA funds

Non availability of IPA funds has no consequences on the approval of ERDF partners in the same project; the project will be implemented by ERDF partners without the IPA partners affected by the mentioned non availability of funds

The project selection process will be set out in further detail in each call for proposal.

SCHEME OF PROJECTS SELECTION PROCESS

For non eligible proposals, non selected proposals or projects, the JTS transmitted justifiable answers to all Lead partners

IV.5. Information and publicity

The Member State and the Managing Authority for the operational programme should supply information related to operations and programmes which are subject to co-financing. They are also responsible for publicising. Information is aimed at citizens of the European Union and to beneficiaries in order to enhance the role of the Community and to ensure transparency in terms of how the funding is used⁹⁷.

So as to achieve this, the Managing Authority shall draw up a **communication plan** and submit it to the Commission within four months of the date of adoption of the operational programme⁹⁸.

This communication plan should include the following points⁹⁹:

- The Objectives and target audience;
- The strategy and the content of information and publicising actions that should be carried out by the Member State or the Managing Authority for potential beneficiaries, beneficiaries and the public as regards the added value of community intervention at the national, regional and local scales;
- A Capitalisation Plan;
- A foreseen budget for the plan's implementation;
- Administrative services or organisations in charge of carrying out information and publicising actions;
- The terms of assessment for information and publicising actions in the light of the operational programmes' notoriety and of the Community's role;

Moreover, the Monitoring Committee can provide for the building of a Transnational partnership conference which would bring together representatives of European, national, regional and local institutions that are concerned with the implementation of the programme¹⁰⁰.

This conference aims at supporting the bottom up / top down partnerships approach adopted at the transnational level for the development of the operational programme. It aims at encouraging transnational facilitation, at exchanging experience and best practice and building upon the results from cooperation projects and programmes in the Mediterranean context.

⁹⁷ Article 60 and 69 of EU Regulation n°1083/2006

⁹⁸ Article 3 of the EU Regulation 1828/2006 setting out rules for the implementation of Council Regulation n°1083/2006 and for Regulation n°1080/2006

⁹⁹ Article 2 of the EU Regulation 1828/2006 setting out rules for the implementation of Council Regulation n°1083/2006 and for Regulation n°1080/2006

¹⁰⁰ The functioning of this *Transnational partnership conference* is specified in the Implementation Guide of the Med operational programme

APPENDIX

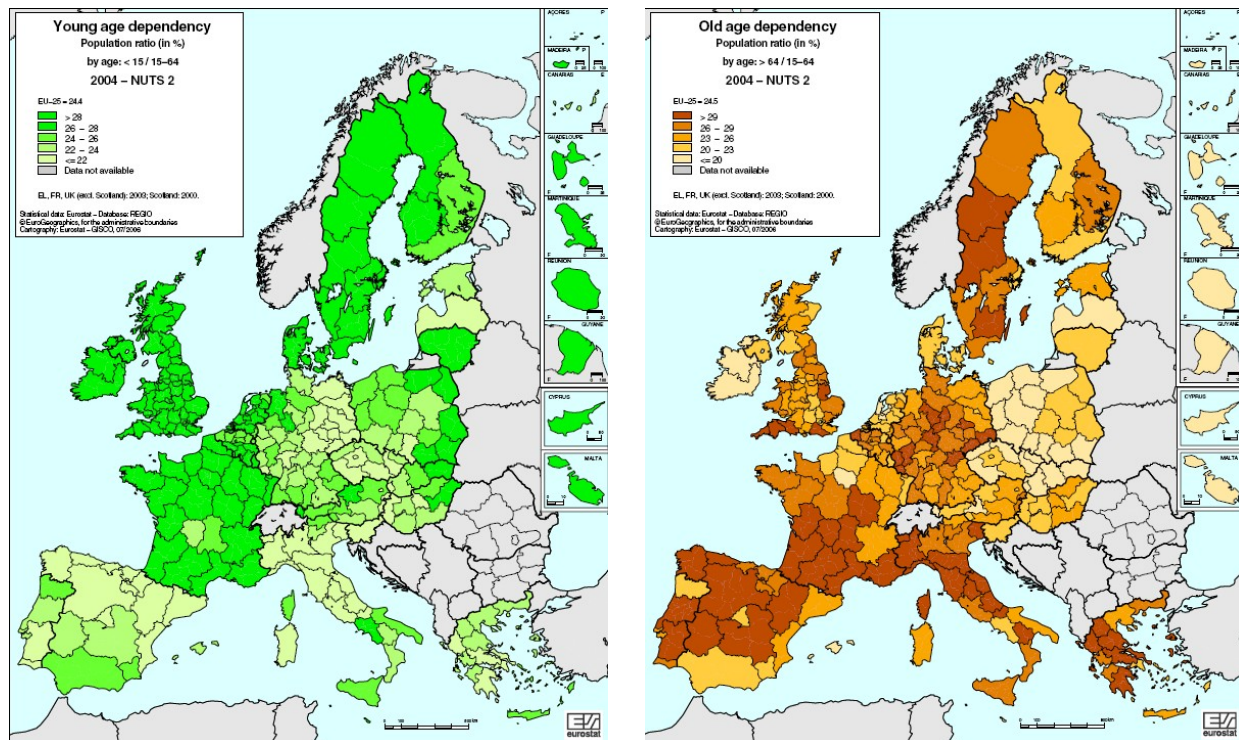
Appendix 1: Population, area and population density of the MED programme eligible regions

Area	Population 2006	Km2	Population Density (inhabitants per km2)
Malta	404,346	316	1280
Slovenia	2,003,358	20,275	99
Cyprus	766,414	5,896	130
Greece			
Eastern Macedonia	611,067	14,157	43
Central Macedonia	1,871,952	18,811	100
Western Macedonia	301,522	9,451	32
Epirus	353,820	9,223	38
South Aegean	302,686	5,286	57
Stereia Ellada	605,329	15,549	39
Peloponnesse	638,922	15,490	41
Thessalia	754,393	14,036	54
Ionian Islands	212,984	2,307	92
Western Greece	740,506	11,350	65
Attica	3,761,810	3,808	988
Crete	601,131	8,336	72
North Aegean	206,121	3,836	54
France			
Rhone Alpes	5,958,000	43,698	136
Languedoc Rousillion	2,497,000	27,376	91
Corse	277,000	8,681	32
Provence Alpes Cote D'Azur	4,751,000	31,400	151
Portugal			
Algarve	405,380	4,989	81
Alentejo	767,549	31,199	25
Spain			
Andalusia	7,957,672	87,268	91
Aragon	1,277,471	47,650	27
Catalonia	7,134,697	31,930	223
Balearic Islands	1,001,062	5,014	200
Murcia	1,370,306	11,317	121
Valencia	4,806,908	23,305	206
Ceuta	75,861	20	3793
Mellila	66,871	13	5144
United Kingdom			
Gibraltar	27,495	6,5	4,230
Italy			
Abruzzo	1,305,307	10,795	121
Apulia	4,071,518	19,363	210
Basilicata	594,086	9,992	59
Calabria	2,004,415	15,080	133
Campania	5,790,929	13,595	426
Emilia Romagna	4,187,557	22,123	189

Friuli Venezia Giulia	1,208,278	7,844	154
Lazio	5,304,778	17,207	308
Liguria	1,610,134	5,421	297
Lombardy	9,475,202	23,861	397
Marche	1,528,809	9,694	158
Molise	320,907	4,438	72
Ombria	867,878	8,456	103
Piedmont	4,341,733	25,399	171
Sardinia	1,655,677	24,090	69
Sicily	5,017,212	25,707	195
Tuscany	3,619,872	22,993	157
Veneto	4,738,313	18,379	258
Total	110,153,238	802,924	137

Source: www.statistics.gr, www.ypes.gr, www.insee.fr, www.citypopulation.de, www.mof.gov.cy/cystat, www.nso.gov.mt, www.stat.si, www.forum.europa.eu.int/irc/dsis/regportraits/info/data/en

Appendix 2: Young and Old age dependency, 2004, Nuts II

Source: Eurostat: Regions: Statistical Yearbook 2006. Data 2000 - 2004, maps 1.4. & 1.5, October 2006.

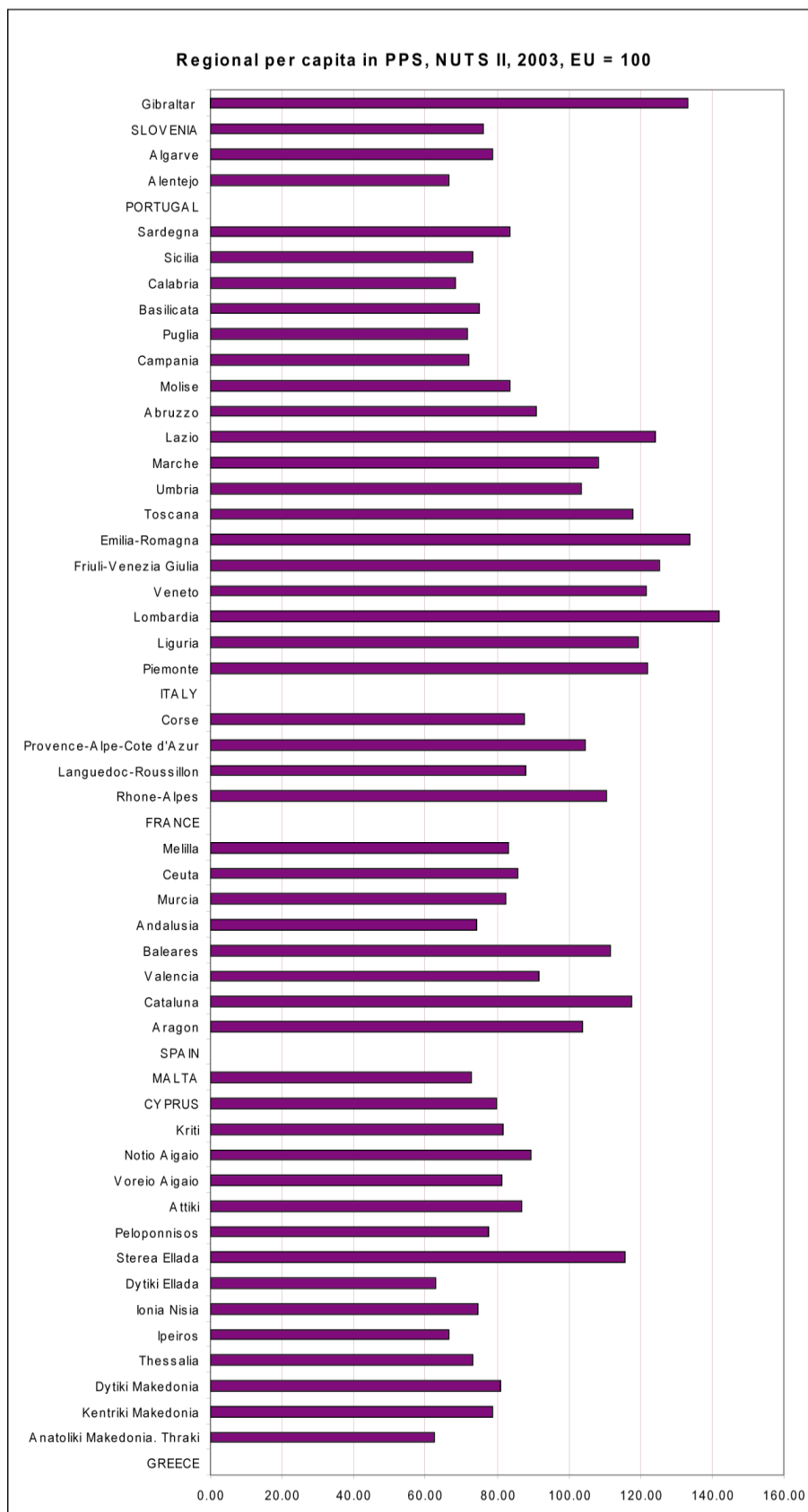
Appendix 3: Regional per capita in PPS NUTS II, EU = 100

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003	% - 2000 - 2003
GREECE								
Anatoliki Makedonia. Thraki	59.00	58.00	57.30	56.80	57.10	56.50	62.40	10.44%
Kentriki Makedonia	70.40	73.80	75.20	73.90	73.80	74.00	78.70	6.35%
Dytiki Makedonia	72.70	71.80	76.60	76.90	75.30	74.60	80.80	8.31%
Thessalia	63.90	63.70	64.90	66.10	65.10	62.20	73.20	17.68%
Ipeiros	52.60	51.70	56.10	56.60	58.10	57.90	66.40	14.68%
Ionia Nisia	61.40	61.30	66.90	65.20	65.50	64.60	74.60	15.48%
Dytiki Ellada	60.10	59.90	58.50	58.00	56.00	55.20	62.70	13.59%
Sterea Ellada	108.30	110.50	108.20	105.60	100.20	102.00	115.70	13.43%
Peloponnisos	65.20	64.60	68.60	69.70	69.40	71.00	77.50	9.15%
Attiki	78.10	74.60	74.10	74.30	75.30	76.90	86.70	12.74%
Voreio Aigaio	60.20	60.80	64.20	64.10	66.80	70.10	81.20	15.83%
Notio Aigaio	78.30	81.20	85.50	83.50	85.70	85.70	89.50	4.43%
Kriti	71.30	72.70	72.20	71.10	71.90	70.90	81.50	14.95%
CYPRUS	81.50	80.20	78.80	79.40	80.00	80.70	79.90	-0.99%
MALTA				77.00	76.80	77.70	72.70	-6.44%
SPAIN								
Aragon	94.20	94.70	94.60	94.30	96.00	96.30	104.00	8.00%
Cataluna	106.60	107.70	106.80	107.20	111.00	112.20	117.50	4.72%
Valencia	83.30	83.60	84.20	86.20	88.80	88.90	91.80	3.26%
Baleares	106.00	105.60	107.50	108.20	112.10	113.50	111.60	-1.67%
Andalusia	64.60	64.80	64.90	65.50	67.80	67.90	74.10	9.13%
Murcia	71.70	71.60	72.60	73.90	75.80	77.30	82.30	6.47%
Ceuta						78.50	85.80	9.30%
Melilla						77.80	83.30	7.07%
GREAT BRITAIN								
Gibraltar						123,15	133,38	8,30%
FRANCE								
Rhone-Alpes	115.40	115.50	117.20	117.30	116.10	115.20	110.60	-3.99%
Languedoc-Roussillon	88.00	87.20	88.00	87.90	88.10	87.40	88.00	0.69%
Provence-Alpe-Cote d'Azur	105.10	103.50	102.70	102.80	101.80	104.60	104.50	-0.10%
Corse	83.00	81.00	83.50	84.70	86.60	85.70	87.50	2.10%
ITALY								
Piemonte	137.70	135.90	134.10	133.90	133.10	131.70	122.00	-7.37%
Liguria	122.10	122.50	121.60	122.90	121.80	122.70	119.20	-2.85%
Lombardia	154.80	154.10	151.40	152.20	148.70	147.20	141.90	-3.60%
Veneto	137.80	137.40	135.40	134.20	132.00	132.10	121.50	-8.02%
Friuli-Venezia Giulia	135.20	133.40	129.80	128.20	128.40	128.00	125.10	-2.27%
Emilia-Romagna	149.80	149.70	145.80	145.50	143.20	143.40	133.70	-6.76%
Toscana	127.30	126.60	124.40	125.30	125.20	124.20	118.00	-4.99%
Umbria	116.00	113.50	112.70	112.10	112.70	111.50	103.30	-7.35%
Marche	117.20	117.50	116.00	113.80	114.30	113.20	108.20	-4.42%
Lazio	132.10	130.10	127.50	130.70	128.00	127.00	124.30	-2.13%
Abruzzo	100.80	99.50	96.60	95.10	93.50	94.60	90.80	-4.02%
Molise	88.50	89.50	92.00	88.90	97.70	97.30	83.40	-14.29%

Campania	74.60	73.20	73.70	74.40	73.50	72.80	72.10	-0.96%
Puglia	76.00	75.90	73.60	74.30	74.90	74.20	71.60	-3.50%
Basilicata	80.00	81.50	81.00	81.90	93.20	80.40	74.90	-6.84%
Calabria	69.90	69.90	69.10	69.10	69.80	69.10	68.50	-0.87%
Sicilia	76.00	75.60	74.90	75.00	73.60	73.80	73.10	-0.95%
Sardegna	86.60	85.80	86.00	86.10	85.70	84.30	83.40	-1.07%
PORTUGAL								
Alentejo	67.40	67.80	69.80	68.50	69.30	69.30	66.40	-4.18%
Algarve	78.00	76.50	77.80	78.60	81.70	82.50	78.70	-4.61%
SLOVENIA	68.20	69.50	71.10	71.90	73.60	72.70	76.00	4.54%

Source: Eurostat 2006

Appendix 4: Regional per capita in PPS, NUTS II, 2003, MED SPACE regions, EU = 100

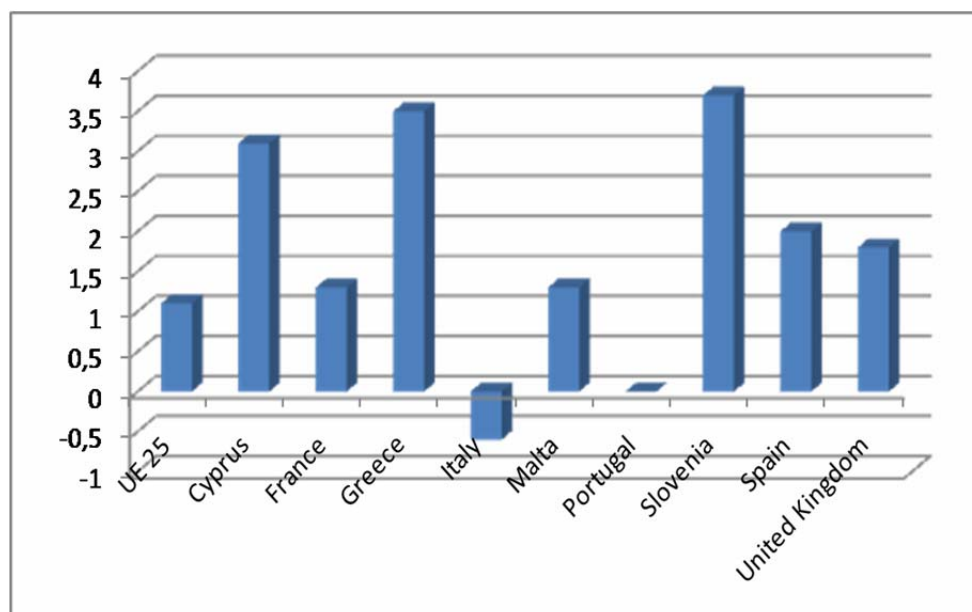
Source: Eurostat

Appendix 5: Growth rate of real GDP per capita over previous year %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
<i>Eu 25</i>	3.5	1.7	0.6	1.1	1.6	1.1
Cyprus	4.3	2.5	0.8	0	1.6	3.1
France	3.2	1.8	0.4	0	1.7	1.3
Greece	4.3	4.1	3.9	3.8	4.5	3.5
Italy	3.1	1.8	0	-0.6	0	-0.6
Malta	5.3	0	1.3	-3.8	-1.3	1.3
Portugal	3	1	0	-1	0	0
Slovenia	4.3	2.1	3	2.9	3.8	3.7
Spain	4.5	2.2	1.4	1.4	1.4	2
United Kingdom	3,8	2,4	2,1	2,8	3,3	1,8

Source: Eurostat

Appendix 6: Growth rate of real GDP per capita % - 2005

Source: Eurostat

Appendix 7: Total public expenditure on education as a % of GDP, 2000 - 2003

	2000	2001	2002	2003
Greece	3.71	3.85	3.90	3.94
Spain	4.28	4.24	4.25	4.29
France	5.83	5.76	5.81	5.91
Italy	4.47	4.86	4.62	4.74
Cyprus	5.44	6.05	6.61	7.36
Malta	4.52	4.45	4.47	4.48
Portugal	5.42	5.61	5.54	5.61
Slovenia		6.08	5.98	6.02
United Kingdom	4.64	4.68	5.23	5.38
EU 25	4.71	5.02	5.14	5.21

Source: Eurostat

Appendix 8: E-government usage by enterprises (*% of enterprises that use internet for interaction with public authorities*)

	2003	2004	2005	2006
Greece		77	81	84
Spain	44	50	55	58
France				
Italy		65	73	87
Cyprus		35	40	44
Malta			68	
Portugal		57	58	
Slovenia		47	72	75
United Kingdom	29	34	39	52
EU25		52	57	64

Source: Eurostat

GLOSSARY

Additionality

One of the Structural Funds' four principles which were strengthened by the revised regulations adopted in July 1993. This means that Community assistance complements the contributions of the Member States rather than reducing them. Except for special reasons, the Member States must maintain public spending on each Objective at no less than the level reached in the preceding period.

Associate Partner

Partner participating to the implementation of a project of the programme without benefiting of any ERDF contribution.

Beneficiary

Partner of a Med project getting ERDF funds (or IPA funds in Mediterranean candidate or potential candidate countries)

Capitalisation

Organisation of data concerning the implementation of programmes, projects, concerning their impacts, the methods used in order to make the accumulated experience usable for other programmes or projects.

Cluster

A **business cluster** is a geographic concentration of interconnected businesses, suppliers, and associated institutions in a particular field. Clusters are considered to increase the productivity with which companies can compete, nationally and globally.

Concentration

Process aiming at concentrating financial, institutional and technical means in order to produce sufficient synergies and lever effects to generate tangible results. The concentration effort is an answer to avoid the multiplication of small projects whose impacts remain weak or inappropriate.

Economic operator

According to the article 1(8) of EU Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts, is considered as « economic operator » any natural or legal person or public entity or group of such persons and/or bodies which offers on the market, respectively, the execution of works and/or a work, products or services. As such, competition rules don't depend on the legal status of each institution involved (public or private) but on the nature of the activity realised.

Indicator

An indicator can be defined as a way of measuring an objective to be met, a resource mobilised, an effect obtained, a gauge of quality or a context variable. An indicator should be made up by a definition,

a value and a measurement unit.¹⁰¹

Output indicator

Output indicators relate to activity. They are measured in physical or monetary units (e.g., length of railroad constructed, number of firms financially supported, etc.).

Result indicator

Result indicators relate to the objectives of Priority axes. They relate to direct and immediate effect on direct beneficiaries brought about by a programme. They provide information on changes to, for example, the behaviour, capacity or performance of beneficiaries. Such indicators can be of a physical (reduction in journey times, number of successful trainees, number of roads accidents, etc.) or financial (leverage of private sector resources, decrease in transportation cost, etc.) nature.

Impact indicator

Impact indicators refer to the consequences of the programme beyond the immediate effects.

Two concepts of impact can be defined:

- *Specific impacts* are those effects occurring after a certain lapse of time but which are, nonetheless, directly linked to the action taken and the direct beneficiaries.
- *Global impacts* are longer-term effects affecting a wider population.

Targeted value

A quantified objective expressed as a value to be reached by an indicator (output, result or impact indicator), usually within a given time frame.

Innovation

Innovation is about creation of new products, new processes, new technologies, new organisation systems... Thus, innovation can be technological and non technological with the objective to improve the functioning of institutions, the efficiency of strategies implemented and the competitiveness of economic operators.

Key actors

The "key actors" are the institutions which play an important role in the field of action of the project and which are likely to contribute in a significant way to its realization. They have both political and administrative competences and technical capacities to implement the actions required for the project

Lead Partner

The project partner appointed by the project partnership to take on the responsibilities of the "lead beneficiary" defined in Article 20-1) of ERDF Regulation 1080/2006.

Non profit organisation

A non-profit organization (abbreviated "NPO", or "non-profit" or "not-for-profit") is an organization whose primary objective is to support an issue or matter of private interest or public concern for non-commercial purposes. Non profit organisations can make benefits but these benefits must be reinvested in its activity.

¹⁰¹ *Indicators for Monitoring and Evaluation, a Practical Guide*. The new programming period 2007-2013, Methodological working papers, European Commission, 23 January 2006.

Pilot project

Targeted project aiming at testing a process, a technology, a system in order to check its efficiency, its scope so that it can be developed and generalized.

Public equivalent body

Public equivalent body means any legal body governed by public or private law

- established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
- having legal personality, and
- either financed, for the most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law, or subject to management supervision by those bodies, or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law.

Sensitive areas

Areas with undisputed qualities, taking into account the quality of its landscape or appearance, or the presence of rare or endangered species. The term can also apply to land without any real intrinsic value, yet considered vulnerable due to the pressure exerted upon it, for instance by urban development or intensive tourism: reserves and natural parks ; Natura 2000 areas ; special protection areas ; special areas of conservation ; wetland ; biogenetic reserves; ...

Small and medium-sized enterprise

Commission Recommendation 2003/361/EC

Micro, small and medium-sized enterprises are defined according to their staff headcount and turnover or annual balance-sheet total.

- A medium-sized enterprise is defined as an enterprise which employs fewer than 250 persons and whose annual turnover does not exceed EUR 50 million or whose annual balance-sheet total does not exceed EUR 43 million.
- A small enterprise is defined as an enterprise which employs fewer than 50 persons and whose annual turnover and/or annual balance sheet total does not exceed EUR 10 million.
- A micro-enterprise is defined as an enterprise which employs fewer than 10 persons and whose annual turnover and/or annual balance sheet total does not exceed EUR 2 millions.

Sustainable development

The concept of sustainable development refers to a form of economic growth which satisfies society's needs in terms of well-being in the short, medium and - above all - long terms. It is founded on the assumption that development must meet today's needs without jeopardising the prospects of future generations. In practical terms, it means creating the conditions for long-term economic development with due respect for the environment. The Copenhagen world summit for sustainable development (March 1995) stressed the need to combat social exclusion and protect public health.

The Treaty of Amsterdam wrote an explicit reference to sustainable development into the recitals of the EU Treaty.

ANNEX II

Framework Agreement between

FRAMEWORK AGREEMENT

BETWEEN

THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA

AND

THE COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES

ON

**THE RULES FOR CO-OPERATION CONCERNING EC-FINANCIAL
ASSISTANCE TO THE REPUBLIC OF CROATIA IN THE
FRAMEWORK OF THE IMPLEMENTATION OF THE ASSISTANCE
UNDER THE INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE
(IPA)**

DATED 27 AUGUST 2007

Annexes:

- ANNEX A: Functions and common responsibilities of the structures, authorities and bodies in accordance with Article 8 of the Framework Agreement between the Commission and the Government of the Republic of Croatia of 27 August 2007
- ANNEX B: Model Statement of Assurance of the national authorising officer in accordance with Article 17 of the Framework Agreement between the Commission and the Government of the Republic of Croatia of 27 August 2007
- ANNEX C: Model Annual Audit Activity Report of the audit authority of the Republic of Croatia in accordance with Article 29(2)(b) of the IPA Implementing Regulation
- ANNEX D: Model Annual Audit Opinion of the audit authority of the Republic of Croatia in accordance with Article 29(2)(b) of the IPA Implementing Regulation
- ANNEX E: Model Audit Opinion of the audit authority of the Republic of Croatia on the final statement of expenditure for the closure of a programme or parts of a programme in accordance with Article 29(2)(b) of the IPA Implementing Regulation

The Commission of the European Communities, hereinafter referred to as "**the Commission**", acting for and on behalf of the European Community, hereinafter referred to as "the Community"

on the one part, and

the Government of the Republic of Croatia, acting on behalf of the Republic of Croatia, hereinafter referred to as "**the Beneficiary**"

and together, jointly referred to as "the Contracting Parties"

Whereas

- (1) On 1 August 2006, the Council of the European Union adopted Regulation (EC) No 1085/2006 of 17 July 2006¹ establishing an instrument for pre-accession assistance (hereinafter referred to as "IPA Framework Regulation"). With effect from 1 January 2007, this new instrument constitutes the single legal basis for the provision of financial assistance to candidate countries and potential candidate countries in their efforts to enhance political, economic and institutional reforms with a view to become members of the European Union;
- (2) On 12 June 2007, the Commission has adopted the regulation implementing the IPA Framework Regulation, detailing applicable management and control provisions;
- (3) The new instrument for pre-accession assistance (IPA) replaces the five previously existing pre-accession instruments: Regulation (EEC) No 3906/1989 on economic aid to certain countries of Central and Eastern Europe, Regulation (EC) No 1267/1999 on the establishment of an instrument for structural policies for pre-accession, Regulation (EC) No 1268/1999 on the support for pre-accession measures for agriculture and rural development, Regulation (EC) No 2666/2000 on assistance for Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, the Federal Republic of Yugoslavia and the Former Yugoslav Republic of Macedonia, repealing Regulation (EC) No 1628/96 and amending Regulations (EEC) No 3906/89 and (EEC) No 1360/90 and Decisions 97/256/EC and 1999/311/EC and Regulation (EC) No 2500/2001 on the financial assistance to Turkey;
- (4) The Beneficiary is eligible under IPA as provided for in the IPA Framework Regulation and in Commission Regulation (EC) No 718/2007 of 12 June 2007² implementing the IPA Framework Regulation (hereinafter referred to as "IPA Implementing Regulation");

¹ OJ L 210, 31 July 2006, p. 82

² OJ L 170, 29 June 2007, p.1

- (5) The Beneficiary figures in Annex I of the IPA Framework Regulation, and should therefore have access to the 5 components established under IPA, i.e. the Transition Assistance and Institution Building Component, the Cross-Border Co-operation Component, the Regional Development Component, the Human Resources Development Component and the Rural Development Component;
- (6) It is therefore necessary to set out the rules for co-operation concerning EC financial assistance with the Beneficiary under IPA;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

SECTION I GENERAL

PROVISIONS

Article 1 Interpretation

- (1) Subject to any express provision to the contrary in this Framework Agreement, the terms used in this Agreement shall bear the same meaning as attributed to them in the IPA Framework Regulation and the IPA Implementing Regulation.
- (2) Subject to any express provision to the contrary in this Framework Agreement, references to this Agreement are references to such Agreement as amended, supplemented or replaced from time to time.
- (3) Any references to Council or Commission Regulations are made to the version of those regulations as indicated. If required, modifications of these regulations shall be transposed into this Framework Agreement by means of amendments.
- (4) Headings in this Agreement have no legal significance and do not affect its interpretation.

Article 2 Partial invalidity and unintentional gaps

If a provision of this Agreement is or becomes invalid or if this Agreement contains unintentional gaps, this will not affect the validity of the other provisions of this Agreement. The Contracting Parties will replace any invalid provision by a valid provision which comes as close as possible to the purpose of and intent of the invalid provision. The Contracting Parties will fill any unintentional gap by a provision which best suits the purpose and intent of this Agreement in compliance with the IPA Framework Regulation and the IPA Implementing Regulation.

Article 3 Purpose

- (1) In order to promote co-operation between the Contracting Parties and to assist the Beneficiary in its progressive alignment with the standards and policies of the European Union, including, where appropriate the *acquis communautaire*, with a view to membership, the Contracting Parties agree to implement activities in the various fields as specified in the two regulations mentioned above and as applicable to the Beneficiary.

- (2) The assistance activities shall be financed and implemented within the legal, administrative and technical framework laid down in this Agreement and as further detailed in Sectoral Agreements and/or Financing Agreements, if any.
- (3) The Beneficiary takes all necessary steps in order to ensure the proper execution of all assistance activities and to facilitate the implementation of the related programmes.

Article 4 General rules on financial assistance

- (1) The following principles shall apply to financial assistance by the Community under IPA:
 - a) Assistance shall respect the principles of coherence, complementarity, co-ordination, partnership and concentration;
 - b) Assistance shall be coherent with EU policies and shall support alignment to the *acquis communautaire*;
 - c) Assistance shall comply with the budgetary principles laid down in Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002 of 25 June 2002³ on the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities (hereinafter referred to as "Financial Regulation") and its Implementing Rules⁴ ;
 - d) Assistance shall be consistent with the needs identified in the enlargement process and absorption capacities of the Beneficiary. It shall also take account of lessons learned;
 - e) The ownership of the programming and implementation of assistance by the Beneficiary shall be strongly encouraged and adequate visibility of EU intervention shall be ensured;
 - f) Operations shall be properly prepared, with clear and verifiable objectives, which are to be achieved within a given period; the results obtained should be assessed through clearly measurable and adequate indicators;
 - g) Any discrimination based on sex, racial or ethnic origin, religion or belief, disability, age or sexual orientation shall be prevented during the various stages of the implementation of assistance;
 - h) The objectives of pre-accession assistance shall be pursued in the framework of sustainable development and the Community promotion of the goal of protecting and improving the environment.
- (2) Assistance for the Beneficiary shall be based on the priorities identified in the existing documents, i.e. the European Partnership, the Accession partnership, the national programme for the adoption of the *acquis communautaire*, the reports and strategy paper contained in the annual enlargement package of the Commission, the Stabilisation and Association Agreement and the negotiation framework.

³ OJ L 248, 16 September 2002, p.1, as amended by Regulation No 1995/2006 of 13 December 2006 (OJ L 390, 30 December 2006, p.1)

⁴ Commission Regulation (EC, Euratom) No 2342/2002 of 23 December 2002 laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002 (OJ L 357, 31.12.2002, p. I) as last amended by Commission Regulation No 478/2007 of 23 April 2007 (OJ L 111, 28.4.2007)

- (3) All operations receiving assistance under IPA shall in principle require co-financing by the Beneficiary and the Community, unless otherwise agreed upon in a Sectoral Agreement or Financing Agreement.
- (4) Where the execution of activities depends on financial commitments from the Beneficiary's own resources or from other sources of funds, the funding of the Community shall become available at such time as the financial commitments of the Beneficiary and/or the other sources of funds themselves become available.
- (5) The provision of Community financing under IPA shall be subject to the fulfilment by the Beneficiary's obligations under this Framework Agreement and under Sectoral Agreements and Financing Agreements, if any.

Article 5 Implementation methods

- (1) For the implementation of assistance under IPA in the Republic of Croatia, decentralised management, whereby the Commission confers the management of certain actions on the Beneficiary, while retaining overall final responsibility for general budget execution in accordance with Article 53c of the Financial Regulation and the relevant provisions of the EC Treaties, shall apply as a rule. Decentralised management shall cover at least tendering, contracting and payments by the national administration of the Beneficiary. Operations shall be implemented in accordance with the provisions laid down in Article 53c of the Financial Regulation and the ones referred to in this article.
- (2) However, the Contracting Parties may agree to make use of
 - a) centralised management as defined in Article 53a of the Financial Regulation under the Transition Assistance and Institution Building Component, in particular for regional and horizontal programmes, and under the Cross-Border Co-operation Component. It may also be used for technical assistance under any of the IPA components. Operations shall be implemented in accordance with the provisions laid down in Articles 53 point (a), 53a and 54 to 57 of the Financial Regulation.
 - b) joint management as defined in Article 53d of the Financial Regulation for the Transition Assistance and Institution Building Component, in particular for regional and horizontal programmes, and for programmes involving international organisations. Operations shall be implemented in accordance with the provisions laid down in Articles 53 point (c) and 53d of the Financial Regulation.
 - c) shared management as defined in Article 53b of the Financial Regulation under the Cross-Border Co-operation Component, for cross-border programmes involving Member States of the European Union. Operations shall be implemented in accordance with the provisions laid down in Articles 53 point (b), 53b and Title II of Part two of the Financial Regulation. The following particular provision shall be taken into account in the implementation of cross-border programmes with Member States.

Where one or more Member States of the European Union and the Beneficiary participating in a cross-border programme are not yet ready for implementation of the whole programme under shared management, the part of the programme

concerning the Member State(s) shall be implemented in accordance with Title II (Cross-Border Co-operation Component), Chapter III, Section 2 of the IPA Implementing Regulation (Articles 101 to 138) and the part of the programme concerning the Beneficiary shall be implemented in accordance with Title II, Chapter III, Section 3 of the IPA Implementing Regulation. (Articles 139 to 146 IPA Implementing Regulation, with the exception of Article 142. The provisions concerning the joint monitoring committee of Article II 0 shall apply).

- (3) If required by the related Financing Decision, the Commission and the Beneficiary shall conclude a Financing Agreement in accordance with Article 8 of the IPA Implementing Regulation on multi-annual or annual programmes. Financing Agreements may be concluded between the Commission and several beneficiary countries under IPA including the Beneficiary for assistance for multi-country programmes and horizontal initiatives.
- (4) This Framework Agreement shall apply to all Financing Agreements concluded between the Contracting Parties for the financial assistance under IPA. Where they exist, Sectoral Agreements related to a given component shall apply to all Financing Agreements concluded under that component. Where there is no Financing Agreement, the rules included in this Framework Agreement apply together with Sectoral Agreements, if any.

SECTION II MANAGEMENT STRUCTURES AND AUTHORITIES

Article 6 Establishment and designation of structures and authorities for decentralised management

- (1) The following structures and authorities must be designated by the Beneficiary in the event of decentralised management:
 - a) The competent accrediting officer (CAO);
 - b) The national IPA co-ordinator (NIPAC);
 - c) The strategic coordinator for the Regional Development Component and the Human Resources Development Component;
 - d) The national authorising officer (NAO);
 - e) The national fund (NF);
 - f) Operating structures per component or programme to deal with the management and implementation of assistance under the IPA Regulation;
 - g) The audit authority.
- (2) Specific bodies may be established within the overall framework defined by the bodies and authorities described above within or outside the operating structures initially designated. The Beneficiary shall ensure that the final responsibility for the functions of operating structures shall remain with the operating structure initially designated. Such a restructuring shall be formalised in written agreements or governmental acts and shall be subject to accreditation by the national authorising officer and the conferral of management by the Commission.

- (3) The Beneficiary shall ensure that appropriate segregation of duties applies to the bodies and authorities mentioned under paragraph 1 and 2 above in accordance with Article 56 of the Financial Regulation. Duties are segregated when different tasks related to a transaction are allocated to different staff, thereby helping to ensure that each separate task has been properly undertaken.

Article 7 Establishment and designation of structures and authorities for centralised or joint management

- (1) In the event of centralised or joint management the national IPA co-ordinator shall act as the representative of the Beneficiary vis-a-vis the Commission. He shall ensure that a close link is maintained between the Commission and the Beneficiary with regard both to the general accession process and to EU pre-accession assistance under IPA.
- (2) The national IPA co-ordinator shall also be responsible for co-ordinating the Beneficiary's participation in the relevant cross-border programmes, both with Member States and with other Beneficiary countries, as well as in the trans-national, interregional or sea basins programmes under other Community instruments. He may delegate the tasks relating to this latter responsibility to a cross-border co-operation co-ordinator.
- (3) In the case of the Cross-border Co-operation Component, operating structures shall be designated and put in place by the Beneficiary, in accordance with Article 139 of the IPA Implementing Regulation.

Article 8 Functions and common responsibilities of the structures, authorities and bodies

- (1) The bodies and authorities mentioned in Article 6 above shall be allocated the functions and common responsibilities as set out in **ANNEX A** to this Framework Agreement.
- (2) Component-related specific allocations of functions and responsibilities may be set out in Sectoral Agreements or Financing Agreements. They must not be in contradiction to the basic approach chosen for the allocation of functions and common responsibilities as shown in **ANNEX A**.
- (3) Where under decentralised management specific persons have been given responsibility for an activity in relation to the management, implementation and control of programmes, the Beneficiary shall enable such persons to exercise the duties associated with that responsibility including in cases where, there is no hierarchical link between them and the bodies participating in that activity. The Beneficiary shall, in particular, provide those persons with the authority to establish, through formal working arrangements between them and the bodies concerned:
- a) an appropriate system for the exchange of information, including the power to require information and a right of access to documents and staff on the spot, if necessary;
 - b) the standards to be met;
 - c) the procedures to be followed.

SECTION III ACCREDITATION AND CONFERRAL OF MANAGEMENT POWERS UNDER DECENTRALISED MANAGEMENT

Article 9 Common requirements

Management relating to a component, a programme or a measure can only be conferred on the Republic of Croatia, if and when the following requirements are fulfilled:

- a) The Beneficiary meets the conditions set to Article 56 of the Financial Regulation, in particular as regards the management and control systems. The management and control systems set up in the Republic of Croatia shall provide for effective and efficient control in at least the areas set out in the Annex to the IPA Implementing Regulation and as listed under No I c) of **ANNEX A** to this Framework Agreement. The Contracting Parties may define further provisions in Sectoral Agreements or Financing Agreements.
- b) The competent accrediting officer has given accreditation to the national authorising officer both
 - as the head of the national fund bearing overall responsibility for the financial management of EU funds in the Republic of Croatia and being responsible for the legality and regularity of the underlying transactions;
 - with regard to national authorising officer's capacity to fulfil the responsibilities for the effective functioning of management and control systems under IPA.

The accreditation of the national authorising officer shall also cover the national fund as described in Annex A, 5.

- c) The national authorising officer has given accreditation to the relevant operating structures.

Article 10 Procedure for accreditation of the national authorising officer and the national fund by the competent accrediting officer

- (1) Accreditation of the national authorising officer in accordance with Article II of the IPA Implementing Regulation is subject to his fulfilment of the applicable requirements set out in Article II of the said regulation and as further defined in Annex A, 4. This accreditation shall be supported by an audit opinion drawn up by an external auditor functionally independent from all actors in the management and control system. The audit opinion shall be based on examinations conducted according to internationally accepted auditing standards.
- (2) The competent accrediting officer shall notify the Commission of the accreditation of the national authorising officer, not later than the notification of the accreditation of the first operating structure. The competent accrediting officer shall provide all relevant supporting information required by the Commission.
- (3) The competent accrediting officer shall immediately inform the Commission of any changes concerning the national authorising officer or the national fund. Where a change affects the national authorising officer or the national fund in relation to the applicable requirements as set out in Article II of the IPA Implementing Regulation, the competent accrediting officer shall send to the Commission an assessment of the

consequences of such a change on the validity of the accreditation. Where such a change is significant, the competent accrediting officer shall also notify the Commission of his decision concerning the accreditation.

Article 11 Procedure for accreditation of operating structures by the national authorising officer

- (1) Accreditation of an operating structure is subject to its fulfilment of the requirements set out in Article II of the IPA Implementing Regulation. This assurance shall be supported by an audit opinion drawn up by an external auditor functionally independent from all actors in the management and control system. The audit opinion shall be based on examinations conducted according to internationally accepted auditing standards.
- (2) The national authorising officer shall notify the Commission of the accreditation of the operating structures and shall provide all relevant supporting information required by the Commission, including a description of the management and control systems.

Article 12 Procedure for conferral of management powers by the Commission

- (1) The Commission shall confer management powers on the Beneficiary, only after the bodies and authorities referred to in Article 6 above have been designated and put in place and the conditions laid down in this article are fulfilled.
- (2) Before the conferral of management powers, the Commission shall review the accreditations of the national authorising officer and the operating structures as laid down in Articles 10 and II above and examine the procedures and structures of any of the bodies or authorities concerned within the Republic of Croatia. This may include on-the-spot verifications by the services of the Commissions or subcontracted to an audit firm.
- (3) The Commission may, in its decision to confer management powers, set further conditions, with a view to ensuring that the requirements referred to in Article II of the IPA Implementing Regulation are met. These further conditions must be fulfilled within a fixed period determined by the Commission for the conferral of management powers to remain effective.
- (4) The Commission Decision on the conferral of management powers shall lay down the list of the *ex ante* controls, if any, to be performed by the Commission on the tendering of contracts, launch of calls for proposals and the award of contracts and grants. This list may vary with the component or the programme. The *ex ante* controls shall apply, depending on the component or programme, until the Commission allows for decentralised management without *ex ante* controls as referred to in Article 16 below.

Article 13 Withdrawal or suspension of the accreditation of the national authorising officer and the national fund

- (1) After the conferral of management powers by the Commission, the competent accrediting officer shall be responsible for monitoring the continuing fulfilment of all the requirements for this accreditation to be maintained and shall inform the Commission of any significant change related thereto.
- (2) If any of the applicable requirements set out in Article 11 of the IPA Implementing Regulation, are not, or are no longer, fulfilled, the competent accrediting officer shall either suspend or withdraw the accreditation of the national authorising officer, and shall immediately inform the Commission of his decision and of the reasons for his decision. The competent accrediting officer shall assure himself that those requirements are again fulfilled before restoring the accreditation. This assurance shall be supported by an audit opinion as specified in Article 10(1) above.
- (3) Where the accreditation of the national authorising officer is withdrawn or suspended by the competent accrediting officer, the following provisions shall apply:
 - The Commission shall cease to make transfers of funds to the Beneficiary during the period when the accreditation is not in force;
 - During the period when the accreditation is not in force, all the euro accounts or the euro accounts for the components concerned shall be blocked and no payment made by the National Fund from those euros accounts which are blocked shall be considered eligible for Community funding;
 - Without prejudice to any other financial corrections, the Commission may make financial corrections as laid down in Article 30 below against the Beneficiary in respect of its past non-compliance with the requirements for the conferral of management powers.

Article 14 Withdrawal or suspension of the accreditation of the operating structures

- (1) After the conferral of management powers by the Commission, the national authorising officer shall be responsible for monitoring the continuing fulfilment of all the requirements for this accreditation to be maintained and shall inform the Commission and the competent accrediting officer of any significant change related thereto.
- (2) If any of the requirements set out in Article 11 of the IPA Implementing Regulation are not, or are no longer, fulfilled, the national authorising officer shall either suspend or withdraw the accreditation of the operating structure concerned, and shall immediately inform the Commission and the competent accrediting officer of his decision and of the reasons for his decision.

The national authorising officer shall assure himself that those requirements are again fulfilled before restoring the accreditation concerned. This assurance shall be supported by an audit opinion as referred to in Article 11(1) above.

- (3) Where the accreditation of an operating structure is withdrawn or suspended by the national authorising officer, the following provisions shall apply.
- The Commission shall make no transfers to the Beneficiary of funds relating to programmes or operations implemented by the operating structure concerned while its accreditation is suspended or withdrawn;
 - Without prejudice to any other financial corrections, the Commission may make financial corrections as laid down in Article 30 below against the Beneficiary in respect of its past non-compliance with the requirements and conditions for the conferral of management powers;
 - No new legal commitments made by the operating structure concerned shall be considered eligible during the period when the accreditation is not in force;
 - The national authorising officer shall be responsible for taking any appropriate safeguard measures regarding payments made or contracts signed by the operating structure concerned.

Article 15 Withdrawal or suspension of conferral of management powers

- (1) The Commission shall monitor compliance with the requirements set out in Article II of the IPA Implementing Regulation.
- (2) Irrespective of the decision by the competent accrediting officer to maintain, suspend or withdraw the accreditation of the national authorising officer, or of the decision by the national authorising officer to maintain, suspend or withdraw the accreditation of the operating structure, the Commission may withdraw or suspend the conferral of management powers at any time, in particular in the event that any of the requirements mentioned in Article II of the IPA Implementing Regulation are not, or no longer, fulfilled.
- (3) Where the conferral of management powers is withdrawn or suspended by the Commission, the following provisions shall apply:
- The Commission shall cease to make transfers of funds to the Beneficiary;
 - Without prejudice to any other financial corrections, the Commission may make financial corrections as laid down in Article 30 below against the Beneficiary in respect of its past non-compliance with the requirements for the conferral of management powers.

The Commission may lay down other consequences of such a suspension or withdrawal in a specific Commission Decision

- (4) The Commission Decision may lay down provisions concerning the suspension or withdrawal of the conferral of management powers in relation to specific bodies or authorities.

Article 16 Decentralisation without ex-ante control by the Commission

- (1) Decentralisation without ex-ante control by the Commission shall be the objective for the implementation of all IPA components where assistance is implemented on a decentralised basis in accordance with Article 5 above. The timing for attainment of this objective may vary depending on the IPA Component concerned.
- (2) Before dispensing with the *ex-ante* controls laid down in the Commission Decision on conferral of management, the Commission shall satisfy itself of the effective functioning of the management and control system concerned in accordance with the relevant Community and national rules. In particular, the Commission shall monitor the implementation, by the Beneficiary, of the roadmap included in the Financing Agreement, which may refer to a phased waiver of different types of ex-ante controls. The Commission shall take due account of the results achieved by the Beneficiary in this context, in particular in the provision of assistance and in the negotiation process.

Article 17 Statement of assurance by the national authorising officer

- (1) The national authorising officer shall make an annual management declaration covering
 - his overall responsibility, in his function as head of the national fund, for the financial management of EU funds in the Republic of Croatia and for the legality and regularity of the underlying transactions;
 - his responsibility for the effective functioning of management and control systems under IPA.

This management declaration shall take the form of a statement of assurance to be presented to the Commission by 28 February each year with a copy to the competent accrediting officer.

- (2) The Statement of Assurance shall be based on the national authorising officer's actual supervision of the management and control system throughout the financial year.
- (3) The Statement of Assurance shall be drawn up according to the model attached in **ANNEX B** to this Framework Agreement.
- (4) If the confirmations regarding the effective functioning of the management and control systems and the legality and regularity of underlying transactions required through the Statement of Assurance are not available, the national authorising officer shall inform the Commission, copy to the competent accrediting officer, of the reasons and potential consequences as well as of the actions being taken to remedy the situation and to protect the interests of the Community.

Article 18 Establishment of reports and opinions by the audit authority and follow up by the national authorising officer and the Commission

- (1) Subject to the detailed functions and responsibilities of the audit authority as set out **ANNEX A** to this Framework Agreement, the audit authority shall in particular establish the following reports and opinions:

- a) An annual audit activity report according to the model in **ANNEX C** to this Framework Agreement;
 - b) An annual audit opinion on the management and control system according to the model in **ANNEX D** to this Framework Agreement;
 - c) An audit opinion on the final statement of expenditure for the closure of a programme or parts of a programme according to the model in **ANNEX E** to this Framework Agreement.
- (2) Following receipt of the annual audit activity report and the annual audit opinion referred to in paragraph I, the national authorising officer shall:
- a) decide whether any improvements to the management and control systems are required, record the decisions in that respect and ensure the timely implementation of those improvements;
 - b) make any necessary adjustments to the payment applications to the Commission.
- (3) The Commission may decide either to take follow-up action itself in response to the reports and opinions, for example by initiating a financial correction procedure, or to require the Beneficiary to take action, while informing the national authorising officer and the competent accrediting officer of its decision.

SECTION IV GENERAL RULES FOR COMMUNITY FINANCIAL ASSISTANCE

Article 19 Eligibility of expenditure

- (1) In the event of decentralised management, notwithstanding accreditations by the competent accrediting officer and the national authorising officer, contracts and addenda signed, expenditure incurred and payments made by the national authorities shall not be eligible for funding under IPA prior to the conferral of management by the Commission on the concerned structures and authorities. The end date for the eligibility of expenditure shall be laid down in Financing Agreements, where necessary.
- (2) By way of derogation from paragraph I,
- a) technical assistance to support the setting up of management and control systems may be eligible prior to the initial conferral of management, for expenditure incurred after 1 January 2007;
 - b) expenditure following the launch of calls for proposals or calls for tenders may also be eligible if the call is launched prior to the initial conferral of management, subject to this initial conferral of management being in place within the time limits defined in a reserve clause to be inserted in the operations or calls concerned, and subject to prior approval of the documents concerned by the Commission. The calls for proposal or calls for tender concerned may be cancelled or modified depending on the decision on conferral of management.
- (3) Expenditure financed under IPA shall not be the subject of any other financing under the Community budget.

- (4) In addition to paragraph I to 3 above, more detailed rules on eligibility of expenditure may be set out in Financing Agreements or Sectoral Agreements.

Article 20 Property of interest

Any interest earned on any of the component-specific euro accounts remains the property of the Beneficiary. Interest generated by the financing by the Community of a programme shall be posted exclusively to that programme, being regarded as a resource for the Beneficiary in the form of a national public contribution, and shall be declared to the Commission, at the time of the final closure of the programme.

Article 21 Audit trail

The national authorising officer shall ensure that all the relevant information is available to ensure at all times a sufficiently detailed audit trail. This information shall include documentary evidence of the authorisation of payment applications, of the accounting and payment of such applications, and of the treatment of advances, guarantees and debts.

Article 22 Aid intensities and rate of Community contribution

- (1) The Community contribution shall be calculated in relation to the eligible expenditure, as defined in Part II of the IPA Implementing Regulation for each IPA component.
- (2) Financing decisions adopting the annual or multi-annual programmes for each IPA component shall set the maximum indicative amount of the Community contribution and the subsequent maximum rate for each priority axis.

SECTION V GENERAL RULES FOR IMPLEMENTATION

Article 23 Rules on procurement

- (1) Assistance under all IPA components shall be managed in accordance with the rules for External Aid contained in the Financial Regulation. This shall not apply to assistance implemented under the transitional arrangements of Article 99 IPA Implementing Regulation regarding the Cross-Border Co-operation Component to that part of the programme that is implemented on Member States' territory, unless otherwise decided by the participating Member State.
- (2) Results of tender procedures shall be published according to the rules referred to in paragraph I above and as further specified in Article 24(3) below.
- (3) The rules of participation and origin as laid down in Article 19 of the IPA Framework Regulation shall apply to all contract award procedures under IPA.
- (4) All service, supplies and work contracts shall be awarded and implemented in accordance with the procedures and standard documents laid down and published by

the Commission for the implementation of external operations, in force at the time of the launch of the procedure in question, unless otherwise provided for in Sectoral or Financing Agreements.

Article 24 Publicity and visibility

- (1) In the case of centralised and joint management, information on programmes and operations shall be provided by the Commission with the assistance of the national IPA co-ordinator as appropriate. In the case of decentralised management and in all cases for programmes or part of programmes under the cross-border co-operation component not implemented through shared management, the Beneficiary, in particular the national IPA co-ordinator, shall provide information on and publicise programmes and operations. In the case of shared management, the Member States and the Beneficiary shall provide information on and publicise programmes and operations. The information shall be addressed to the citizens and beneficiaries, with the aim of highlighting the role of the Community and ensuring transparency.
- (2) In the case of decentralised management, the operating structures shall be responsible for organising the publication of the list of the final beneficiaries, the names of the operations and the amount of Community funding allocated to the operations by means of the award of grants in the following way:
 - a) The publication shall be made according to a standard presentation, in a dedicated and easily accessible place of the Beneficiary's internet site. If such internet publication is impossible, the information shall be published by any other appropriate means, including the national official journal.
 - b) Publication shall take place during the first half of the year following the closure of the budget year in respect of which the funds were attributed to the Beneficiary.
 - c) The Beneficiary shall communicate to the Commission the address of the place of publication. If the information is published otherwise, the Beneficiary shall give the Commission full details of the means used.
 - d) The operating structures shall ensure that the final beneficiary is informed that acceptance of funding is also an acceptance of their inclusion in this list of beneficiaries published. Any personal data included in this list shall nevertheless be processed in accordance with the requirements of Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data ⁵, and with due observance of the requirements of security.
- (3) In the case of decentralised management, the relevant bodies shall prepare a contract award notice, once the contract has been signed, and send it to the Commission for publication. The contract award notice may also be published by the beneficiary in the appropriate national publications.
- (4) The Commission and the relevant national, regional or local authorities of the Beneficiary shall agree on a coherent set of activities to make available, and publicise,

⁵ OJ L 8, 12 January 2001,p.

in the Republic of Croatia information about assistance under IPA. The procedures for implementing such activities shall be specified in the Sectoral or Financing Agreements.

- (5) Implementation of the activities referred to in paragraph 4 shall be the responsibility of the final beneficiaries, and might be funded from the amount allocated to the relevant programmes or operations.

Article 25 Granting of facilities for the implementation of programmes and execution of contracts

- (1) In order to ensure the effective implementation of programmes under IPA, the Beneficiary shall take all necessary measures to ensure:
- a) that, in the case of service, supplies or works tender procedures, natural or legal persons eligible to participate in tender procedures pursuant to Article 23 above shall be entitled to temporary installation and residence where the importance of the contract so warrants. This right shall be acquired only after the invitation to tender has been launched and shall be enjoyed by the technical staff needed to carry out studies and other preparatory measures to the drawing up of tenders. This right shall expire one month after the decision of contract award;
 - b) that personnel taking part in Community financed activities and members of their immediate family are accorded no less favourable benefits, privileges and exemptions than those usually accorded to other international staff employed in the Republic of Croatia, under any other bilateral or multilateral agreement or arrangements for assistance and technical co-operation;
 - c) that personnel taking part in Community financed activities and members of their immediate family are allowed to enter the Republic of Croatia, to establish themselves in the Republic of Croatia, to work there and to leave the Republic of Croatia, as the nature of the underlying contract so justifies;
 - d) the granting of all permits necessary for the importation of goods, above all professional equipment, required for the execution of the underlying contract, subject to existing laws, rules and regulations of the Beneficiary;
 - e) that imports carried out under IPA will be exempted from customs duties, import duties and other fiscal charges;
 - f) the granting of all permits necessary for the re-export of the above goods, once the underlying contract has been fully executed;
 - g) the granting of authorisations for the import or acquisition of the foreign currency necessary for the implementation of the underlying contract and the application of national exchange control regulations in a non-discriminatory manner to contractors, regardless of their nationality or place of establishment;
 - h) the granting of all permits necessary to repatriate funds received in respect of the activity financed under IPA, in accordance with the foreign exchange control regulations in force in the Republic of Croatia.

- (2) The Beneficiary shall ensure full co-operation of all relevant authorities. It will also ensure access to state-owned companies and other governmental institutions, which are involved or are necessary in the implementation of a programme or in the execution of the contract.

Article 26 Rules on taxes, customs duties and other fiscal charges

- (1) Save where otherwise provided for in a Sectoral Agreement or a Financing Agreement, taxes, customs and import duties or other charges having equivalent effect are not eligible under IPA.
- (2) The following detailed provisions shall apply:
- a) Customs duties, import duties, taxes or fiscal charges having equivalent effect in the case of the import of goods under a Community financed contract are not eligible under IPA. The imports concerned shall be released from the point of entry into the Republic of Croatia for delivery to the contractor, as required by the provisions of the underlying contract and for immediate use as required for the normal implementation of the contract, without regard to any delays or disputes over the settlement of the above mentioned duties, taxes or charges;
 - b) Community financed contracts for services, supplies or works carried out by contractors registered in the Republic of Croatia or by external contractors shall not be subject in the Republic of Croatia to value added tax, documentary stamp or registration duties or fiscal charges having equivalent effect, whether such charges exist or are to be instituted. EC contractors registered in the Republic of Croatia shall be exempted from VAT for services rendered, goods supplied and/or works executed by them under EC contracts with the right of the contractors to offset or deduct input VAT paid in connection with the services rendered, the goods supplied and/or the works executed against any VAT collected by them for any of their other transactions. Should EC contractors not be able to make use of this possibility, they shall be entitled to obtain VAT refund for VAT paid in the Republic of Croatia directly from the tax authorities upon submission of a written request accompanied by the necessary documentation required under the national/local law for refund and by a certified copy of the underlying EC contract.

For the purposes of this Framework Agreement, the term "EC contractor" shall be construed as natural and legal persons, rendering services and/or supplying goods and/or executing works and/or executing a grant under an EC contract. The term "EC contractor" shall also cover pre-accession advisors, also known as resident twinning advisors, and experts included in a twinning covenant or contract. The term "EC contract" means any legally binding document through which an activity is financed under IPA and which is signed by the EC or the Beneficiary.

At least the same procedural privileges shall apply to such contractors as applicable to contractors under any other bilateral or multilateral agreement or arrangements for assistance and technical co-operation.

- c) Profit and/or income arising from EC contracts shall be taxable in the Republic of Croatia in accordance with the national/local tax system. However, natural and legal persons, including expatriate staff, from the Member States of the European Union or other countries eligible under IPA, executing Community financed contracts shall be exempted from those taxes in the Republic of Croatia.
- d) Personal and household effects imported for personal use by natural persons (and members of their immediate families), other than those recruited locally, engaged in carrying out tasks defined in technical co-operation contracts, shall be exempted from customs duties, import duties, taxes and other fiscal charges having equivalent effect, the said personal and household effects being re-exported or disposed of in the state, in accordance with the regulations in force in the Republic of Croatia after termination of the contract.

Article 27 Supervision, control and audit by the Commission and the European Court of Auditors

- (1) All Financing Agreements as well as all resulting programmes and subsequent contracts shall be subject to supervision and financial control by the Commission including the European Anti-Fraud Office (OLAF) and audits by the European Court of Auditors. This includes the right of the Delegation of the Commission in the Republic of Croatia to carry out measures such as ex-ante verification of tendering and contracting carried out by the related operating structures, as long as ex-ante control has not been waived in accordance with Article 16 above. The duly authorised agents or representatives of the Commission and of OLAF shall have the right to carry out any technical and financial verification that the Commission or OLAF consider necessary to follow the implementation of a programme including visits of sites and premises at which Community financed activities are implemented. The Commission shall give the national authorities concerned advance notice of such missions.
- (2) The Beneficiary shall supply all requested information and documents including any computerised data and take all suitable measures to facilitate the work of the persons instructed to carry out audits or inspections.
- (3) The Beneficiary shall maintain records and accounts adequate to identify the services, supplies, works and grants financed under the related Financing Agreement in accordance with sound accounting procedures. The Beneficiary shall also ensure that the agents or representatives of the Commission including OLAF have the right to inspect all relevant documentation and accounts pertaining to items financed under the related Financing Agreement and assist the European Court of Auditors to carry out audits relating to the use of Community funds.
- (4) In order to ensure the efficient protection of the financial interests of the Community, the Commission including OLAF may also conduct documentary and on-the-spot checks and inspections in accordance with the procedural provisions of Council Regulation (EC, Euratom) No 2185/1996 of 11 November 1996 ⁽⁶⁾. These checks and inspections shall be prepared and conducted in close collaboration with the competent

⁶ OJ L 292, 15 November 1996, p. 2

authorities designated by the Beneficiary, which shall be notified in good time of the object, purpose and legal basis of the checks and inspections, so that they can provide all the requisite help. The Beneficiary shall identify a service which will assist at OLAF's request in conducting investigations in accordance with Council Regulation (EC, Euratom) No 2185/1996. If the Beneficiary wishes, the on-the-spot checks and inspections may be carried out jointly with them. Where the participants in Community financed activities resist an on-the-spot check or inspection, the Beneficiary, acting in accordance with national rules, shall give Commission/OLAF inspectors such assistance as they need to allow them to discharge their duty in carrying out an on-the-spot check or inspection.

The Commission/OLAF shall report as soon as possible to the Beneficiary any fact or suspicion relating to an irregularity which has come to its notice in the course of the on-the-spot check or inspection. In any event, the Commission/OLAF shall be required to inform the above-mentioned authority of the result of such checks and inspections.

- (5) The controls and audits described above are applicable to all contractors and sub-contractors who have received Community funds including all related information to be found in the documents of the national fund of the Beneficiary concerning the national contribution.
- (6) Without prejudice to the responsibilities of the Commission and the European Court of Auditors, the accounts and operations of the National Fund and, where applicable, operating structures may be checked at the discretion of the Commission by the Commission itself or by an external auditor assigned by the Commission.

Article 28 Prevention of irregularity and fraud, measures against corruption

- (1) The Beneficiary shall ensure investigation and effective treatment of suspected cases of fraud and irregularities and shall ensure the functioning of a control and reporting mechanism equivalent to that foreseen in the Commission Regulation (EC) No 1828/2006 of 8 December 2006 ⁷. In the case of suspected fraud or irregularity, the Commission shall be informed without delay.
- (2) Furthermore, the Beneficiary shall take any appropriate measure to prevent and counter any active or passive corruption practices at any stage of the procurement procedure or grant award procedure or during the implementation of corresponding contracts.
- (3) The Beneficiary, including the personnel responsible for the implementation tasks of the Community financed activities, undertakes to take whatever precautions are necessary to avoid any risk of conflict of interests and shall inform the Commission immediately of any such conflict of interest or any situation likely to give rise to any such conflict.
- (4) The following definitions shall apply:
 - a) *Irregularity* shall mean any infringement of a provision of applicable rules and contracts resulting from an act or an omission by an economic operator which has,

⁷ OJ L 371, 27 December 2006, p. 4

or would have, the effect of prejudicing the general budget of the European Union by charging an unjustified item of expenditure to the general budget.

- b) *Fraud* shall mean any intentional act or omission relating to: the use or presentation of false, incorrect or incomplete statements or documents, which has as its effect the misappropriation or wrongful retention of funds from the general budget of the European Communities or budgets managed by, or on behalf of, the European Communities; non disclosure of information in violation of a specific obligation with the same effect; the misapplication of such funds for purposes other than those for which they are originally granted.
- c) *Active corruption* is defined as the deliberate action of whosoever promises or gives, directly or through an intermediary, an advantage of any kind whatsoever to an official for himself or for a third party for him to act or to refrain from acting in accordance with his duty or in the exercise of his functions in breach of his official duties in a way which damages or is likely to damage the financial interests of the European Communities.
- d) *Passive corruption* is defined as the deliberate action of an official, who, directly or through an intermediary, requests or receives advantages of any kind whatsoever, for himself or a third party, or accepts a promise of such advantage, to act or to refrain from acting in accordance with his duty or in the exercise of his functions in breach of his official duties in a way which damages or is likely to damage the financial interests of the European Communities.

Article 29 Recovery of funds in case of irregularity or fraud

- (1) Any proven case of irregularity or fraud discovered at any time during the implementation of assistance under IPA or as the result of an audit will lead to the recovery of the funds by the Commission from the Beneficiary.
- (2) The national authorising officer shall recover the Community contribution paid to the Beneficiary from those who committed the irregularity, fraud or corruption or benefited from it, in accordance with national recovery procedures. The fact that the national authorising officer does not succeed in recovering all or part of the funds shall not prevent the Commission from recovering the funds from the Beneficiary.

Article 30 Financial corrections

- (1) In the case of decentralised management, in order to ensure that the funds are used in accordance with the applicable rules, the Commission shall apply clearance-of-accounts procedures or financial correction mechanisms in accordance with Article 53b(4) and 53c(2) of the Financial Regulation and as detailed in Sectoral Agreements or Financing Agreements.
- (2) A financial correction may arise following either:
 - identification of a specific irregularity, including fraud;
 - identification of a weakness or deficiency in the management and control systems of the Beneficiary;

- (3) If the Commission finds that expenditure under the programmes covered by IPA has been incurred in a way that has infringed applicable rules, it shall decide what amounts are to be excluded from Community financing.
- (4) The calculation and establishment of any such corrections, as well as the related recoveries, shall be made by the Commission, following the criteria and procedures provided for in Articles 32, 33 and 34 below. Provisions on financial corrections which have been set down in Sectoral Agreements or Financing Agreements shall apply in addition to this Framework Agreement

Article 31 Financial adjustments

In the case of decentralised management the national authorising officer, who bears in the first instance the responsibility for investigating irregularities, shall make the financial adjustments where irregularities or negligence are detected in operations or operational programmes, by cancelling all or part of the Community contribution to the operations or the operational programmes concerned. The national authorising officer shall take into account the nature and gravity of the irregularities and the financial loss to the Community contribution.

Article 32 Criteria for financial corrections

- (1) The Commission may make financial corrections, by cancelling all or part of the Community contribution to a programme, in the situations referred to in Article 30(2) above.
- (2) Where individual cases of irregularity are identified, the Commission shall take into account the systemic nature of the irregularity to determine whether flat-rate corrections, punctual corrections or corrections based on an extrapolation of the findings should be applied. For the Rural Development Component, criteria for financial corrections are set out in Financing Agreements or Sectoral Agreements.
- (3) When deciding the amount of a correction, the Commission shall take into account the nature and gravity of the irregularity and/or the extent and financial implications of the weaknesses or the deficiencies found in the management and control system in the programme concerned.

Article 33 Procedure for financial corrections

- (1) Before taking a decision on a financial correction, the Commission shall inform the national authorising officer of its provisional conclusions and request his comments within two months.

Where the Commission proposes a financial correction on the basis of extrapolation or at a flat rate, the Beneficiary shall be given the opportunity to establish the actual extent of the irregularity, through an examination of the documentation concerned. In agreement with the Commission, the Beneficiary may limit the scope of this examination to an appropriate proportion or sample of the documentation concerned. Except in duly justified cases, the time allowed for this examination shall not exceed a period of two months after the two-month period referred to in the first subparagraph.

- (2) The Commission shall take account of any evidence supplied by the Beneficiary within the time limits mentioned in paragraph 1.
- (3) The Commission shall endeavour to take a decision on the financial correction within six months after opening the procedure as set out in paragraph 1.

Article 34 Repayment

- (1) Any repayment to the general budget of the European Union shall be effected before the due date indicated in the recovery order drawn up in accordance with Article 72 of the Financial Regulation. The due date shall be the last day of the second month following the issuing of the order.
- (2) Any delay in repayment shall give rise to interest on account of late payment, starting on the due date and ending on the date of actual payment. The rate of such interest shall be one-and-a-half percentage points above the rate applied by the European Central Bank in its main refinancing operations on the first working day of the month in which the due date falls.

Article 35 Re-use of Community contribution

- (1) The resources from the Community contribution cancelled following financial corrections pursuant to Article 30 shall be paid to the Community Budget, including interest thereon.
- (2) The contribution cancelled or recovered in accordance with Article 31 above may not be re-used for the operation or operations that were the subject of the recovery or the adjustment, nor, where the recovery or adjustment is made for a systemic irregularity, for existing operations within the whole or part of the priority axis in which the systemic irregularity occurred.

Article 36 Monitoring in the case of decentralised management, monitoring committees

- (1) In the case of decentralised management, the Beneficiary shall, within six months after the entry into force of the first financing agreement, set up an IPA monitoring committee, in agreement with the Commission, to ensure coherence and coordination in the implementation of the IPA components.
- (2) The IPA monitoring committee shall be assisted by sectoral monitoring committees set up under the IPA components. They shall be attached to programmes or components. They may include representatives of civil society, where appropriate. More detailed rules may be provided for in Financing Agreements or Sectoral Agreements.
- (3) The IPA monitoring committee shall satisfy itself as to the overall effectiveness, quality and coherence of the implementation of all programmes and operations towards meeting the objectives set out in the multi-annual indicative planning documents and the financing agreements.

- (a) The IPA monitoring committee may make proposals to the Commission, the national IPA co-ordinator and the national authorising officer for any actions to ensure the coherence and co-ordination between the programmes and operations implemented under the different components, as well as for any cross- component corrective measures needed to ensure the achievement of the global objectives of the assistance provided, and to enhance its overall efficiency. It may also make proposals to the relevant sectoral monitoring committee(s) for decisions on any corrective measures to ensure the achievements of programme objectives and enhance the efficiency of assistance provided under the programmes or IPA component(s) concerned;
- (b) The IPA monitoring committee shall adopt its internal rules of procedure in compliance with a monitoring committee mandate established by the Commission, and within the institutional, legal and financial framework of the Republic of Croatia;
- (c) Unless otherwise provided in the monitoring committee mandate set out by the Commission, the following provisions shall apply:
 - aa) The IPA monitoring committee shall include among its members representatives of the Commission, the national IPA co-ordinator, the national authorising officer, representatives of the operating structures, and the strategic co-ordinator.
 - bb) A representative of the Commission and the national IPA co-ordinator shall co-chair the IPA monitoring committee meetings;
 - cc) The IPA monitoring committee shall meet at least once a year. Intermediate meetings may also be convened on a thematic basis.

Article 37 Monitoring in the case of centralised and joint management

In the case of centralised and joint management, the Commission may undertake any actions it deems necessary to monitor the programmes concerned. In the case of joint management, these actions may be carried out jointly with the international organisation(s) concerned.

Article 38 Annual and final reports on implementation

- (1) The operating structures shall draw up a sectoral annual report and a sectoral final report on the implementation of the programmes for which they are responsible, in compliance with the procedures defined for each IPA component in Part II of the IPA Implementing Regulation.
The sectoral annual reports on implementation shall cover the financial year. The sectoral final reports on implementation shall cover the whole period of implementation and may include the last sectoral annual report.
- (2) The reports referred to in paragraph 1 shall be sent to the national IPA co-ordinator, the national authorising officer and to the Commission, after examination by the sectoral monitoring committees.
- (3) On the basis of the reports referred to in paragraph 1, the national IPA co-ordinator shall send to the Commission and the national authorising officer, after examination

by the IPA monitoring committee, annual and final reports on the implementation of assistance under the IPA Regulation.

- (4) The annual report on implementation referred to in paragraph 3, which shall be sent by 31 August each year and for the first time in 2008, shall synthesise the different sectoral annual reports issued under the different components and shall include information about:
 - a) progress made in implementing Community assistance, in relation to the priorities set up in the multi-annual indicative planning document and the different programmes;
 - b) financial implementation of Community assistance.
- (5) The final report on the implementation as referred to in paragraph 3 shall cover the whole period of implementation and may include the latest annual report mentioned in paragraph 4.

Article 39 Closure of programmes under decentralised management

- (1) After an application for final payment has been received by the Commission from the Beneficiary, a programme is considered closed as soon as one of the following occurs:
 - payment of the final balance due by the Commission;
 - issuance of a recovery order by the Commission;
 - de-commitment of appropriations by the Commission.
- (2) The closure of a programme does not prejudice the right of the Commission to undertake a financial correction at a later stage.
- (3) The closure of a programme does not affect the obligations of the Beneficiary to continue to retain related documents.
- (4) In addition to paragraph 1 to 3 above, more detailed rules on the closure of programmes may be set out in Financing Agreements or Sectoral Agreements.

Article 40 Closure of programmes under centralised and joint management

- (1) A programme is closed when all the contracts and grants funded by this programme have been closed.
- (2) After a final payment application has been received, a contract or grant is considered closed as soon as one of the following occurs:
 - payment of the final amount due by the Commission;
 - issuance of a recovery order by the Commission following receipt of the final payment application;
 - de-commitment of appropriations by the Commission.
- (3) The closure of a contract or grant does not prejudice the right of the Commission to undertake a financial correction at a later stage.

- (4) In addition to paragraph 1 to 3 above, more detailed rules on the closure of programmes may be set out in Financing Agreements or Sectoral Agreements.

SECTION VI FINAL PROVISIONS

Article 41 Consultation

- (1) Any question relating to the execution or interpretation of this Framework Agreement shall be the subject of consultation between the Contracting Parties leading, where necessary, to an amendment of this Framework Agreement.
- (2) Where there is a failure to carry out an obligation set out in this Framework Agreement which has not been the subject of remedial measures taken in due time, the Commission may suspend the financing of activities under IPA after consultation with the Beneficiary.
- (3) The Beneficiary may renounce in whole or in part the implementation of activities under IPA. The Contracting Parties shall set out the details of the said renunciation in an exchange of letters.

Article 42 Settlement of differences, arbitration

- (1) Differences arising out of the interpretation, operation and implementation of this Framework Agreement, at any and all levels of participation, will be settled amicably through consultation as provided for under Article 41.
- (2) In default of amicable settlement, either Contracting Party may refer the matter to arbitration in accordance with the Permanent Court of Arbitration Optional Rules for Arbitration Involving International Organisations and States in force at the date of this Framework Agreement.
- (3) The language to be used in the arbitral proceedings shall be English. The appointing authority shall be the Secretary-General of the Permanent Court of Arbitration following a written request submitted by either Contracting Party. The Arbitrator's decision shall be binding on all Parties and there shall be no appeal.

Article 43 Disputes with third parties

- (1) Without prejudice to the jurisdiction of the court designated in a contract as the competent court for disputes arising out of that contract between the parties to it, the European Community shall enjoy in the territory of the Republic of Croatia immunity from suit and legal process with respect to any dispute between the European Community and/or the Beneficiary and a third party, or between third parties, which directly or indirectly relates to the provision of Community Assistance to the Beneficiary under this Framework Agreement, except in so far as in any particular case the European Community has expressly waived its immunity.
- (2) The Beneficiary shall in any legal or administrative proceedings before a court, tribunal or administrative instance in the Republic of Croatia defend this immunity and take a position which takes duly account of the interests of the European Community. Where necessary, the Beneficiary and the European Commission shall proceed with consultations on the position to take.

Article 44 Notices

- (1) Any communication in connection with this Framework Agreement shall be made in writing and in the English language. Each communication must be signed and must be supplied as an original document or by fax.
- (2) Any communication in connection with this Framework Agreement must be sent to the following addresses:

For the Commission:

European Commission
Directorate-General Enlargement
1049 Brussels
BELGIUM
Fax: +32 (2) 295.95.40

For the Beneficiary:

Central Office for Development
Strategy and Co-ordination of
EUFunds
Radnicka cesta 80
10000 Zagreb
CROATIA
Fax: +385 (1) 4569 150

Article 45 Annexes

The Annexes shall be deemed an integral part of this Framework Agreement.

Article 46 Entry into force

This Framework Agreement shall enter into force on the date on which the Contracting Parties inform each other in writing of its approval in accordance with the existing internal legislation or procedure of each of the Parties.

Article 47 Amendment

Any amendment agreed to by the Contracting Parties will be in writing and will form part of this Agreement. Such amendment shall come into effect on the date determined by the Contracting Parties.

Article 48 Termination

- (1) This Framework Agreement shall continue to be in force for an indefinite period unless terminated by written notification by one of the Contracting Parties.
- (2) On termination of this Framework Agreement, any assistance still in the course of execution shall be carried out to its completion in accordance with this Framework Agreement and any Sectoral Agreement and Financing Agreement.

Article 49 Language

This Framework Agreement is drawn up in two originals in the English language.

Done at Zagreb on 27 August 2007

the Government of the
Republic of Croatia

Done at Zagreb on 27 August 2007

For the Commission

Martina Dalic
State Secretary and National IPA Co-ordinator
Central Office for Development Strategy
and Co-ordination of EU Funds

Vincent Degert
Head of Delegation
of the European Commission
to the Republic Croatia

ANNEX A

Allocation of functions and common responsibilities to the structures, authorities and bodies in accordance with Article 8 of the Framework Agreement between the Commission and the Beneficiary of 27 August 2007

Preliminary remark:

This list shows the main functions and common responsibilities of the structures, authorities and bodies concerned. It is not to be considered exhaustive. It supplements the core part of this Framework Agreement.

1) The Competent Accrediting Officer (CAO):

- a) The CAO shall be appointed by the Beneficiary. He shall be a high-ranking official in the government or the state administration of the Republic of Croatia.
- b) The CAO shall be responsible for issuing, monitoring and suspending or withdrawing the accreditation of the national authorising officer (NAO) both
 - as the head of the national fund bearing overall responsibility for the financial management of EU funds in the Republic of Croatia and being responsible for the legality and regularity of the underlying transactions;
 - with regard to the NAO's capacity to fulfil the responsibilities for the effective functioning of management and control systems under IPA.

The accreditation of the NAO shall also cover the national fund (NF).

The CAO shall notify the Commission of the accreditation of the NAO and shall inform the Commission of any changes regarding the accreditation of the NAO. This includes the provision of all relevant supporting information required by the Commission.

- c) Prior to accrediting the NAO, the CAO shall satisfy himself that the applicable requirements set out in Article 11 of the IPA Implementing Rules are fulfilled. This includes the verification of the compliance of the management and control system set up by the Beneficiary for effective controls in at least the areas set out in the Annex to the IPA Implementing Regulation (accreditation criteria). This annex provides for the following overall requirements:
 - Control environment (establishment and management of the organisation and the staff) comprising ethics and integrity policies, irregularity management and reporting, staff planning, recruitment, training and appraisal including sensitive post management, sensitive functions and conflicts of interest, establishment of legal bases for bodies and individuals, formal establishment of accountability, responsibility, delegated responsibility and any necessary related authority for all tasks and positions throughout the organisation);
 - Planning and risk management comprising risk identification, assessment and management, objective setting and allocation of resources against objectives, planning of the implementation process;

- Control activities (implementation of interventions) comprising verification procedures, procedures for supervision by accountable management of tasks delegated to subordinates, including annual statements of assurance from subordinate actors, rules for each type of procurement and calls for proposals, procedures including checklists for each step of procurement and calls for proposals, rules and procedures on publicity, payment procedures, procedures for monitoring the delivery of co-financing, budgetary procedures to ensure the availability of funds, procedures for continuity of operations, accounting procedures, reconciliation procedures, reporting of exceptions, amongst others exceptions to normal procedures approved at appropriate level, unapproved exceptions and control failures whenever identified, security procedures, archiving procedures, segregation of duties and reporting of internal control weaknesses;
- Monitoring activities (supervision of interventions), comprising internal audit with handling of audit reports and recommendations, evaluations;
- Communication (ensuring all actors receive information necessary to fulfil their role) comprising the regular coordination meetings between different bodies to exchange information on all aspects of planning and implementation and the regular reporting at all appropriate levels on efficiency and effectiveness of internal control.

2) The National IPA Coordinator (NIPAC):

- a) The NIPAC shall be appointed by the Beneficiary. He shall be a high-ranking official in the government or the state administration of the Beneficiary.
- b) He shall ensure the overall coordination of assistance under IPA.
- c) The NIPAC shall ensure partnership between the Commission and the Beneficiary and close link between the general accession process and the use of pre-accession assistance under IPA. He shall bear the overall responsibility for
 - the coherence and coordination of the programmes provided under IPA;
 - the annual programming for the Transition Assistance and Institution Building Component at national level;
 - the co-ordination of the participation of the Beneficiary in the relevant cross-border programmes both with Member States and with other Beneficiary countries, as well as the transnational, interregional or sea basins programmes under other Community instruments. The NIPAC may delegate the tasks relating to this co-ordination to a cross-border co-operation co-ordinator.
- d) The NIPAC shall draw up and, after examination by the IPA monitoring committee, submit to the Commission the IPA annual and final reports on implementation as defined in Article 38 of this Framework Agreement and in Article 61(3) of the IPA Implementing Regulation. He shall send a copy of these reports to the NAO.

3) The Strategic Co-ordinator:

- a) A strategic co-ordinator shall be appointed by the Beneficiary to ensure the co-ordination of the Regional Development Component and Human Resources Development Component under the responsibility of the national IPA co-ordinator. The strategic co-ordinator shall be an entity within the state administration of the Beneficiary with no direct involvement in the implementation of components concerned.
- b) The strategic co-ordinator shall in particular:
 - co-ordinate assistance granted under the Regional Development Component and the Human Resources Development Component;
 - draft the strategic coherence framework as defined in Article 154 of the IPA Implementing Regulation;
 - ensure co-ordination between sectoral strategies and programmes.

4) The National Authorising Officer (NAO):

The NAO shall be appointed by the Beneficiary. He shall be a high-ranking official in the government or the state administration of the Beneficiary.

The NAO shall fulfil the following functions and assume the following responsibilities:

- a) As the head of the national fund, bearing overall responsibility for the financial management of EU funds in the Republic of Croatia and being responsible for the legality and regularity of the underlying transactions. The NAO shall in particular fulfil the following tasks as regards these responsibilities:
 - providing assurance about the regularity and legality of underlying transactions;
 - drawing up and submitting to the Commission certified statements of expenditure and payment applications; he shall bear overall responsibility for the accuracy of the payment application and for the transfer of funds to the operating structures and/or final beneficiaries;
 - verifying the existence and correctness of the co-financing elements;
 - ensuring the identification and immediate communication of any irregularity;
 - making the financial adjustments required in connection with irregularities detected, in accordance with Article 50 of the IPA Implementing Regulation;
 - being the contact point for financial information sent between the Commission and the Beneficiary.
- b) being responsible for the effective functioning of management and control systems under IPA. The NAO shall in particular fulfil the following tasks as regards these responsibilities:
 - being responsible for issuing, monitoring and suspending or withdrawing the accreditation of the operating structures;

- ensuring the existence and effective functioning of systems of management of assistance under IPA;
- ensuring that the system of internal control concerning the management of funds is effective and efficient;
- reporting on the management and control system;
- ensuring that a proper reporting and information system is functioning;
- following-up the findings of audit reports from the audit authority, in accordance with Article 18 of this Framework Agreement and Article 30(1) of the IPA Implementing Regulation;
- immediately notifying the Commission, with a copy of the notification to the CAO, any significant change concerning the management and control systems.

As corollary to the responsibilities under a) and b) above, the NAO shall establish an Annual Statement of Assurance as defined in Article 17 of this Framework Agreement and following **ANNEX B** to this Agreement, which shall include:

- a) a confirmation of the effective functioning of the management and control systems;
- b) a confirmation regarding the legality and regularity of the underlying transactions;
- c) information concerning any changes in systems and controls, and elements of supporting accounting information.

If the confirmations regarding the effective functioning of the management and control systems and the legality and regularity of underlying transactions (a) and b) above) are not available, the NAO shall inform the Commission, copy to the CAO, of the reasons and potential consequences as well as of the actions being taken to remedy the situation and to protect the interests of the Community.

5) The National Fund (NF):

- a) The NF shall be a body located in a State level Ministry of the Beneficiary and shall have central budgetary competence and act as central treasury entity.
- b) The NF shall be in charge of tasks of financial management of assistance under IPA, under the responsibility of the NAO.
- c) The NF shall in particular be in charge of organising the bank accounts, requesting funds from the Commission, authorising the transfer of funds from the Commission to the operating structures or to the final beneficiaries and the financial reporting to the Commission.

6) The Operating Structures:

- a) An operating structure shall be established for each IPA component or programme to deal with the management and implementation of assistance under IPA. The operating structure shall be a body or a collection of bodies within the administration of the Beneficiary.

- b) The operating structure shall be responsible for managing and implementing the IPA programme or programmes concerned in accordance with the principle of sound financial management. For those purposes, the operating structure shall carry a number of functions that include:
- drafting the annual or multi-annual programmes;
 - monitoring programme implementation and guiding the work of the sectoral monitoring committee as defined in Article 36(2) of this Framework Agreement and in Article 59 of the IPA Implementing Regulation, notably by providing the documents necessary for monitoring the quality of implementation of the programmes;
 - drawing up the sectoral annual and final implementation reports defined in Article 38(1) and (2) of this Framework Agreement and in Article 61(1) of the IPA Implementing Regulation and, after their examination by the sectoral monitoring committee, submitting them to the Commission the NIPAC and the NAO;
 - ensuring that operations are selected for funding and approved in accordance with the criteria and mechanisms applicable to the programmes, and that they comply with the relevant Community and national rules;
 - setting up procedures to ensure the retention of all documents regarding expenditure and audits required to ensure an adequate audit trail;
 - arranging for tendering procedures, grant award procedures, the ensuing contracting, and making payments to, and recovery from, the final Beneficiary;
 - ensuring that all bodies involved in the implementation of operations maintain a separate accounting system or a separate accounting codification;
 - ensuring that the NF and the NAO receive all necessary information on the procedures and verifications carried out in relation to expenditure;
 - setting up, maintaining and updating the reporting and information system;
 - carrying out verifications to ensure that the expenditure declared has actually been incurred in accordance with the applicable rules, the products or services have been delivered in accordance with the approval decision, and the payment requests by the final Beneficiary are correct: These verifications shall cover administrative, financial, technical and physical aspects of operations, as appropriate;
 - ensuring internal audit of its different constituting bodies;
 - ensuring irregularity reporting;
 - ensuring compliance with the information and publicity requirements.
- c) The heads of the bodies constituting the operating structure shall be clearly designated and shall be responsible for the tasks assigned to their respective bodies, in accordance with Article 8(3) of this Framework Agreement and with Article 11(3) of the IPA Implementing Regulation.

7) The Audit Authority:

- a) The audit authority shall be designated by the Beneficiary and shall be functionally independent from all actors in the management and control system and comply with internationally accepted audit standards.
- b) The audit authority shall be responsible for the verification of the effective and sound functioning of the management and control systems.
- c) The audit authority, under the responsibility of its head, shall in particular fulfil the following functions and assume the following responsibilities:

- During the course of each year, establishing and fulfilling an **annual audit work plan** which encompasses audits aimed at verifying:

- the effective functioning of the management and control systems;
- the reliability of accounting information provided to the Commission.

The audit work shall include audits of an appropriate sample of operations or transactions, and an examination of procedures.

The annual audit work plan shall be submitted to the NAO and the Commission before the start of the year in question.

- submitting reports and opinions as follows:
 - an **annual audit activity report** following the model in **ANNEX C** to this Framework Agreement and setting out the resources used by the audit authority, and a summary of any weaknesses found in the management and control system or in transaction findings from the audits carried out in accordance with the annual audit work plan during the previous 12 month period, ending on 30 September of the year concerned. The annual audit activity report shall be addressed to the Commission, the NAO and the CAO by 31 December each year. The first such report shall cover the period 1 January 2007 - 30 November 2007.
 - an **annual audit opinion** following the model set out in **ANNEX D** to this Framework Agreement as to whether the management and control systems function effectively and conform to the requirements of this Framework Agreement and the IPA Implementing Regulation and/or any other agreements between the Commission and the Beneficiary. This opinion shall be addressed to the Commission, the NAO and the CAO. It shall cover the same period and have the same deadline as the annual audit activity report.
 - an **opinion on any final statement of expenditure** submitted to the Commission by the NAO, for the closure of any programme or of any part thereof. Where appropriate, the final statement of expenditure may include payment applications in the form of accounts submitted annually. This opinion shall address the validity of the final payment application, the accuracy of the financial information, and, where appropriate, be supported by a final audit activity report. It shall follow the model provided in **ANNEX E** to this Framework Agreement. It shall be sent to the Commission and to the CAO at the same time as the relevant final statement of expenditure submitted by the NAO, or at least within three months of the submission of that final statement of expenditure.

- Further specific requirements for the annual audit work plan and/or the reports and opinions mentioned under the previous bullet point may be set out in the Sectoral Agreements or Financing Agreements.
- With regard to the methodology for the audit work, reports and audit opinions, the audit authority must comply with international standards on auditing in particular as regards the areas of risk assessment, audit materiality and sampling. That methodology may be complemented by any further guidance and definitions from the Commission, notably in relation to an appropriate general approach to sampling, confidence levels and materiality.

ANNEX B

to the Framework Agreement between the Commission and the Government of the Republic of Croatia

Statement of Assurance¹

of the National Authorising Officer of the Republic of Croatia²

I, (*name, first name, official title or function*), National Authorising Officer of the Republic of Croatia herewith present to the Commission the [statement of expenditure] [accounts and statement of expenditure]³ of the Instrument for Pre-accession (IPA) for the Republic of Croatia for the financial year 01/01/20xx to 31/12/20xx.

I declare that I have put in place, and supervised the operation of, a management and internal control system relating to the IPA component [1 to 5] (Annual Management Declaration).

I confirm, based on my own judgment and on the information at my disposal, including, *inter alia*, the results of the work of the internal audit, that:

- The expenditure declared [and the accounts submitted]³ to the Commission during the financial year 01/01/20xx to 31/12/20xx give³[s], to the best of my knowledge, a true, complete and accurate view of the expenditure and receipts related to the IPA component [1 to 5] for the financial year mentioned above;
- The management and control system has functioned effectively to provide reasonable assurance on the legality and regularity of the underlying transactions including, *inter alia*, the adherence to the principles of sound financial management;
- The management and control system in operation for component [1 to 5] was not [significantly]⁴ changed as compared to the description provided at the moment of submitting the application for conferral of management (taking into account of changes notified to the Commission in previous years);
- All relevant contractual agreements which could have a material effect on the expenditure declared [and the accounts submitted]³ during the reference period in the event of non-compliance have been complied with. There have been no incidences of non-compliance with Community rules that could have a material effect on the expenditure declared [and the accounts submitted]³ in the event of non-compliance.

I confirm that, where necessary, I have taken appropriate actions in respect of the reports and opinions from the audit authority issued to date in accordance with Article 29 of the IPA Implementing Rules.

¹ per component

² pursuant to Article 27 of the IPA Implementing Regulation

³ option to be selected for component 5

⁴ where appropriate

[This assurance is, however, subject to the following reservations *<also describe remedial actions>*:

- ...
- ...].

Furthermore, I confirm that I am not aware of any undisclosed matter which could be damaging to the financial interest of the Community.

(Place and date of issue

Signature
Name and official title or function of the National Authorising Officer)

ANNEX C

to the Framework Agreement between the Commission and the Government of the Republic of Croatia

Annual Audit Activity Report¹ of the Audit Authority of the Republic of Croatia ²

addressed to

- the European Commission, Directorate-General ...
- the Competent Accrediting Officer (CAO) of the Republic of Croatia and
- [copy to]³ the National Authorising Officer (NAO) of the Republic of Croatia

1. INTRODUCTION

- Identify the component/programme of IPA covered by the report
- Indicate the bodies that have been involved in preparing the report, including the Audit Authority itself
- Describe the steps taken for the preparation of the report
- Indicate the scope of the audits (including the expenditure declared to the Commission for the year concerned in respect of the relevant operations)
- Indicate the period which is covered by this annual audit activity report (*previous 12 months ending on 30/09/20xx*)

2. SUMMARY OF FINDINGS

- Describe the nature and extent of findings arisen from both systems and substantive testing. (Categorise these findings by reference to their level of importance - "major", "intermediate" and "minor". The list of these findings is shown in the annex to this report). Indicate those errors, which are considered systemic in nature and assess the probability of a possible subsequent qualification linked to the errors. Describe and quantify any irregularities encountered.

3. CHANGES IN MANAGEMENT AND CONTROL SYSTEMS

- Indicate any significant changes in the management and control systems as compared to the description provided for at the moment of submitting the application for conferral of management (decentralised management) and since the last annual audit activity report.
- Confirm whether or not the changes referred to have been communicated by the NAO in accordance with Annex A 4) b) of the Framework Agreement.

¹ per component

² pursuant to Article 29(2)(b) of the IPA Implementing Regulation

³ option to be selected

4. CHANGES TO THE ANNUAL AUDIT WORK PLAN

- Indicate any changes that have been made to the annual audit work plan or are proposed, giving explanations and reasons.
- Given the changes listed above, describe the audit approach adopted in response. Outline the implications of the changes and deviations, including an indication of the basis for selection of any additional audits in the context of the revised annual audit work plan.

5. SYSTEMS AUDITS

- Indicate the bodies that have carried out systems testing for the purpose of this report, including the Audit Authority itself.
- Attach a summary list of the audits carried out; indicate the materiality and confidence levels applied (%), where appropriate, and the date on which the audit report was forwarded to the Commission.
- Describe the basis for selection of the audits in the context of the annual audit work plan.
- Describe the principal findings and the conclusions drawn from the audit work for the management and control systems, including the adequacy of the audit trail and compliance with Community requirements and policies.
- Indicate any financial impact of findings.
- Provide information on the follow-up of the audit findings and in particular any corrective and preventive measures applied or recommended.

6. AUDITS OF SAMPLE OF OPERATIONS

- Indicate the bodies that have carried out substantive testing for the purpose of this report, including the Audit Authority itself.
- Attach a summary list indicating the number of audits carried out, the materiality and confidence levels applied (%), where appropriate, and the amount of expenditure checked, broken down by components, programme priority axis and/or measure if relevant, distinguishing between risk-based and statistical sampling, where appropriate. Provide the percentage of expenditure checked in relation to total eligible expenditure declared to the Commission (both for the period in question and cumulatively).
- Describe the basis for selection of the operations inspected.
- Describe the principal results of the substantive testing, indicating in particular, the overall rate of financial errors in proportion to the total expenditure audited resulting from the sample.
- Provide information on the follow-up of errors the application of any financial adjustments and/or any remedial action plan.
- Indicate any resulting financial corrections.

7. CO-ORDINATION BETWEEN AUDIT BODIES AND SUPERVISORY WORK OF THE AUDIT AUTHORITY

- Describe the procedure for co-ordination between different national audit bodies and the audit authority itself (if applicable).
- Describe the procedure for supervision applied by the audit authority to other audit bodies (if applicable).

8. FOLLOW-UP OF PREVIOUS YEARS' AUDIT ACTIVITY

- Provide information, where appropriate, on the follow-up to audit recommendations and results of audits of operations from earlier years.

9. RESOURCES USED BY THE AUDIT AUTHORITY

- Describe the resources used in order to establish this Annual Audit Activity Report

ANNEX: Annual audit work plan for the reference year (*previous 12 months ending on 30/09/20xx*)

[List of findings according to point 2 above]

[List of changes according to point 4 above]

[Summary list according to point 5 above following the model enclosed]

[Summary list according to point 6 above following the model enclosed]

[Summary list according to point 5 above] FOR SYSTEMS AUDITS

Date of performance of the systems audit	Programme / system audited	Auditing entity	Expenditure declared in reference year	Total cumulative expenditure declared	Basis of selection of the programme

[Summary list according to point 6 above] FOR DECLARED EXPENDITURE AND SAMPLE AUDITS

Fund	Reference (CCI no)	Programme	Expenditure declared in ref year	Expenditure in ref year audited for the random sample		Amount and percentage (error rate) of irregular expenditure in random sample (3)		Other expenditure audited (4)	Amount of irregular expenditure in other expenditure sample	Total expenditure declared cumulatively	Total expenditure <i>audited</i> cumulatively as a percentage of total expenditure <i>declared</i> cumulatively	Materiality level (%)	Confidence level (%)
				1.	2.	Amount	%	1.					

1. Amount of expenditure audited.
2. Percentage of expenditure audited in relation to expenditure declared to the Commission in the reference year.
3. Where the random sample covers more than one Fund or programme, the information is provided for the whole sample.
4. Expenditure from complementary sample and expenditure for random sample not in reference year.

ANNEX D

to the Framework Agreement between the Commission and the Government of the Republic of Croatia¹

Annual Audit Opinion

of the Audit Authority of the Republic of Croatia² on the management and control systems

addressed to

- the European Commission, Directorate-General ,
- the Competent Accrediting Officer (CAO) of the Republic of Croatia and
- [copy to]³ the National Authorising Officer (NAO) of the Republic of Croatia

Introduction:

I, *(name, first name, official title or function)*, Head of the Audit Authority of the Republic of Croatia, *(name of Audit Authority designated)*, have examined the functioning of the management and control systems for the operations under component [1 to 5] of the Instrument for pre-accession (IPA) during the previous 12-month period ended on *(date)*, as presented in the description sent to the Commission on *(date)* at the moment of submitting the application for conferral of management (taking into account of changes notified to the Commission in previous years on *(date)* together with the changes identified in the annual audit activity report accompanying this opinion).

The objective of this examination is to issue an opinion on the conformity of the management and control systems with the Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and the Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA and as to whether these management and control systems - designed to contribute to the production of reliable [statements of expenditure] [accounts and statements of expenditure]⁴ presented to the Commission and therefore to help to ensure, inter alia, the legality and regularity of the transactions underlying those statements - were operated effectively.

Respective responsibilities of the NAO and the auditors:

The NAO is responsible, inter alia, for the preparation and fair presentation of the Statement of Assurance in accordance with Article 25 of the IPA Implementing Regulation (IPA IR). This responsibility includes the expression of a representation as regards the truth, completeness and accuracy of the expenditure declared [and the accounts submitted]³ to the Commission, as well as whether the effective functioning of the management and control systems under IPA provides reasonable assurance as to the legality and regularity of transactions underlying the Statement.

¹ per component

² pursuant to Article 29(2)(b) of the IPA Implementing Regulation

³ option to be selected

⁴ option to be selected depending on the component

The NAO should base his/her assessment upon all information at his/her disposal. This includes the work of the internal audit service.

My responsibility in this report – in accordance with Article 29(2)(b) 2nd indent of the IPA IR - is to **express an opinion** on the effective functioning of the management and control systems established for the operations under the IPA component [1 to 5] during the previous 12-month period ended on (*date*) in all material respects.

Our audits are organised with this objective in mind (together with the objective of also providing opinions on expenditure declared [and annual accounts of Component 5]⁵ and final statements of claim). We organise an overall audit work plan to fulfil all our responsibilities under Article 29 IPA IR. We did not plan and perform our audits with a view to be able to express an overall opinion on the reliability of the NAO's Statement of Assurance as such. However, we do state our conclusions whether the results of the audit work that we have carried out give rise to any significant doubts in respect of the Statement of Assurance. In particular we have assessed whether our audit findings are consistent with the presence or absence of reservations by the NAO to the Statement of Assurance. We conducted our audits in accordance with international auditing standards. Those standards require, inter alia, that we comply with ethical requirements, and that we plan and perform the audits to obtain reasonable assurance on which to base our opinion.

I believe that the work carried out provides a sound basis for our opinion.

Scope of the examination:

The audit assignments were carried out in accordance with the annual audit work plan in respect of this component during the 12-month period in question and reported in the annual audit activity report covering the period until ... (*date*).

Our system-based audit included an examination, on a test basis, of the design and operation of the management and control systems put in place by the beneficiary to effectively manage those risks which threaten the production of reliable [statements of expenditure] [accounts and statements of expenditure]³ presented to the Commission.

Indicate any limitations on the scope of the examination:

- Explain any limitations

Auditors' Opinion:

[Option 1 - Unqualified opinion]

Based on the examination referred to above, it is my opinion that for the period 1 October 20xx until 30 September 20xx+1) the management and control systems established for the component [1 to 5] to contribute to the production of reliable [statements of expenditure] [accounts and statements of expenditure]³ presented to the Commission and, therefore, to help to ensure, inter alia, the legality and regularity of the transactions underlying those statements, functioned effectively and, concerning its design and operation, complied in all material respects with all applicable requirements of the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and the Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA. Without expressing an opinion on the overall reliability of the Statement of Assurance I conclude that the Statement of Assurance issued by the NAO did not contain

⁵ option to be selected for component 5

any representations that would be materially inconsistent with our audit findings and which would therefore provide any reason to doubt that the Statement of Assurance has been correctly drawn up in accordance with the applicable legislation.

The audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY. A report on my findings is delivered at the same date as the date of this opinion.

(Place and date of issue

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

[Option 2 - Qualified opinion⁶

Based on the examination referred to above, it is my opinion that for the period 1 October 20xx until 30 September 20xx+1) the management and control systems established for the component [1 to 5] to contribute to the production of reliable [statements of expenditure] [accounts and statements of expenditure]³ presented to the Commission and, therefore, to help to ensure, inter alia, the legality and regularity of the transactions underlying those statements, functioned effectively and, concerning its design and operation, complied in all material respects with all applicable requirements of the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA except in the following respects:

- State and explain the qualifications (whether due to disagreement with the NAO or scope limitation); in particular, indicate the bodies concerned
- Indicate whether the qualifications are of a recurring / systemic nature or one-off

As a consequence, [the Republic of Croatia] [the ... authority] [any other actor(s)] has **failed** to comply with the requirements of the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and the Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA.

I estimate the **impact** of the qualification(s) to be ... EUR [%] of the total expenditure declared, corresponding to ... EUR [%] of the public contribution. The Community contribution affected is thus..... Without expressing an opinion on the overall reliability of the Statement of Assurance as a whole, I conclude that the Statement of Assurance issued by the NAO contained representation(s) that is / are materially inconsistent with our audit findings and which therefore provide(s) some reason to doubt that the Statement of Assurance has been correctly drawn up in accordance with the applicable legislation in this respect. This/These reservation(s) and inconsistency(ies) is / are: <describe reservation>

The audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY. A report on my findings is delivered at the same date as the date of this opinion.

(Place and date of issue

⁶ applicable due to either disagreement with the NAO or scope limitation.

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated))]

[Option 3 - Adverse opinion

Based on the examination referred to above, it is my opinion that for the period 1 October 20xx until 30 September 20xx+1) the management and control systems established for the IPA component [1 to 5] to contribute to the production of reliable [statements of expenditure] [accounts and statements of expenditure]³ presented to the Commission and, therefore, to help to ensure, inter alia, the legality and regularity of the transactions underlying those statements, did **not** function effectively and, concerning its design and operation, **failed** to comply, in significant respects, with applicable requirements of the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and the Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA.

This adverse opinion is based on the following observation(s):

- Describe the circumstances giving rise to the reservations – together with its significant compliance implications with Community rules - and name in particular the bodies affected, if applicable.

Because of the effects of the matters described in the preceding paragraph [*Republic of Croatia*] [the ... authority] [any other actor(s)] has **failed** to comply with the requirements of the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and (*country*) in the framework of IPA.

The audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY. A report on my findings is delivered at the same date as the date of this opinion.

(Place and date of issue

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated))]

[Option 4 - Disclaimer of opinion

Because of the significance of the matter discussed in the preceding paragraph, **I do not express an opinion** on the effectiveness of the management and control systems under the IPA component [1 to 5] for the period 1 October 20xx until 30 September 20xx+1 and its conformity with the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and the Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA. Without expressing an opinion on the overall reliability of the Statement of Assurance as a whole, I conclude that the Statement of Assurance issued by the NAO contained representation(s) that is / are materially inconsistent with our audit findings and which therefore provide(s) some reason to doubt that the Statement of Assurance has been correctly drawn up in accordance with the applicable legislation in this respect. This/These reservation(s) and inconsistency(ies) is / are: <describe reservation>

(Place and date of issue

Signature
Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

ANNEX E

to the Framework Agreement between the Commission and the Government of the Republic of Croatia¹

Audit Opinion

of the Audit Authority of the Republic of Croatia²
on the final statement of expenditure of the [programme with reference: ...]
[on the accounts and statement of expenditure of component 5]³
[part ... of the programme with reference: ...]
[as supported by the final Audit Activity Report]⁴

addressed to

- the European Commission, Directorate-General
- the Competent Accrediting Officer (CAO) of the Republic of Croatia

1. Introduction

I, (*name, first name, official title or function*), Head of the Audit Authority of the Republic of Croatia, (*name of Audit Authority designated*), have examined the results of the audit work carried out on the programme (*indicate programme - title, component, period, reference (CCI) number*) by or under the responsibility of the Audit Authority in accordance with the audit work plan [*and have carried out additional work as I judged necessary*].

2. Respective responsibilities of the National Authorising Officer (NAO) and the auditors

In accordance with Article 25 of the IPA Implementing Regulation (IPA IR) the preparation and fair presentation of the expenditure statements submitted to the Commission, as well as ensuring the legality and regularity of the transactions underlying those statements, rest with the NAO.

[This responsibility includes: designing, implementing and maintaining internal control relevant to the preparation and fair presentation of annual accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error; selecting and applying appropriate accounting policies; and making accounting estimates that are reasonable in the circumstances]³.

My responsibility in this report – in accordance with Article 29(2)(b) 3rd indent of the IPA IR - is to express an opinion [on the reliability of the final statement of expenditure] [on the reliability of statement of expenditure and annual accounts]³ [and the validity of the final payment application] submitted by the NAO. I conducted the audits in accordance with international auditing standards.

¹ per component

² pursuant to Article 29(2)(b) of the IPA Implementing Regulation

³ option to be selected for component 5

⁴ where appropriate, in any case not applicable to component 5

Those standards require that I plan and perform the audits in order to obtain reasonable assurance about whether the statement of expenditure [and the annual accounts]³ [and the payment application for the final balance of the Community contribution to the programme] is [are] free of material misstatement [and the effectiveness of internal control procedures]³.

We organise an overall audit work plan to fulfil all our responsibilities under Article 29 of the IPA IR. The audits included [examination, on a test basis, of evidence supporting the amounts and disclosures in the final statement of expenditure and the payment application for the final balance of the Community contribution to the programme] [examination, on a test basis, of evidence supporting the information in the annual accounts, an examination of procedures and of an appropriate sample of transactions to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the statement of expenditure and the annual accounts]³. [The audits covered compliance of payments with Community rules only as regards the capability of the accredited administrative structures to ensure that such compliance has been checked before payment is made]⁵.

I believe that my audits provide a reasonable basis for my opinion.

3. Scope of the examination

I have conducted my examination in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR.

<The scope of our examination was not designed to form an opinion on the legality and regularity of the transactions underlying the final statement of expenditure submitted to the Commission.>⁶ <There were no limitations on the scope of the examination.>⁵

The scope was further limited by the following factors:

- (a) ...
- (b) ...
- (c) ..., etc.

(Indicate any limitation on the scope of the examination, for example any systemic problems, weaknesses in the management and control system, lack of supporting documentation, cases under legal proceedings, etc., and estimate the amounts of expenditure and the Community contribution affected. If the Audit Authority does not consider that the limitations have an impact on the final expenditure declared, this should be stated.)

4. Errors and irregularities

[The error rates and cases of irregularity found in the audit work are not such as to preclude an unqualified opinion given the satisfactory way they have been dealt with by the NAO and the trend in the level of their occurrence over time.]

Or

[The rate of errors and irregularities found in the audit work and the way, they have been dealt with by the NAO, are such as to preclude an unqualified opinion. A list of these cases is provided in the final audit activity report together with an indication of their possible systemic character and the scale of the problem.]

⁵ optional for component 5

⁶ option to be selected

5. Auditors' opinion on the final statement of expenditure

[Option 1 - Unqualified opinion]

(If there have been no limitations on the scope of the examination, and the error rates and cases of irregularity and the way they have been dealt with by the NAO do not preclude an unqualified opinion)

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], it is my opinion that the accounts submitted to the Commission for the operations under the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date) (in particular, the statement of expenditure) are **presented fairly, in all material respects** <including those pertaining to the legality and regularity of the underlying transactions>⁷ [and the internal control procedures have operated satisfactorily]³.]

Or

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], it is my opinion that the final statement of expenditure **presents fairly, in all material respects** - <including those pertaining to the legality and regularity of the underlying transactions>⁷ - the expenditure paid under the operational programme with reference:... of the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date), and that the application for payment of the final balance of the Community contribution to this programme is valid.]

My audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY.

(Place and date of issue

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

[Option 2 - Qualified opinion

(If there have been limitations on the scope of the examination and/or the error rates and cases of irregularity and the way they have been dealt with by the NAO calls for a qualified opinion but do not justify an unfavourable opinion for all the expenditure concerned)

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], it is my opinion that the accounts submitted to the Commission for the operations under the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date) are presented fairly in all material respects - <including those pertaining to the legality and regularity of the underlying transactions>⁷ [and the internal control procedures have operated satisfactorily]³ - **except** in the following respects:

- (a) ...
- (b) ...
- (c) ..., etc.

(state the qualifications, in particular the bodies concerned, and explain, e.g. whether they are of a recurring / systemic nature or one-off)

⁷ to be included optionally for components where applicable (see foot-note 6 above).

I estimate the impact of the qualification(s) to be [EUR] [%]... of the total expenditure declared, [corresponding to [EUR] [%] of the public contribution]. The Community contribution affected is thus].

Or

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], it is my opinion that the final statement of expenditure presents fairly, in all material respects - <including those pertaining to the legality and regularity of the underlying transactions>⁷ the expenditure paid under the operational programme with reference:... of the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date), and that the application for payment of the final balance of the Community contribution to this programme is valid **except** with regard to the matters referred to at point 3 above and/or to the observations at point 4 regarding the error rates and cases of irregularity and the way they have been dealt with by the NAO.

I estimate the impact of the qualification(s) to be [EUR] [%]... of the total expenditure declared, [corresponding to [EUR] [%] of the public contribution]. The Community contribution affected is thus].

My audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY

(Place and date of issue

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated))

[Option 3 - Adverse opinion

(If the nature and extent of the errors and of the cases of irregularities and the way they have been dealt with by the NAO are so pervasive that a qualification is deemed inadequate to disclose the misleading nature of the final statement of expenditure as a whole)

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], and in particular in view of the nature and extent of the errors and of cases of irregularities and the fact that they have not been dealt with satisfactorily by the NAO as disclosed under point 4, it is my opinion that that the accounts submitted to the Commission for the operations under the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date) are **not** presented fairly, in all material respects [and the internal control procedures have not operated satisfactorily]³.]

OR

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], it is my opinion that the final statement of expenditure does **not** present fairly, in all material respects - <including those pertaining to the legality and regularity of the underlying transactions>⁷ the expenditure paid under the operational programme with reference:... of the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date), and that the application for payment of the final balance of the Community contribution to this programme is **not** valid.]

My audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY.

(Place and date of issue

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

[Option 4 - Disclaimer of opinion

(If there have been major limitations on the scope of the examination such that no conclusion can be reached on the reliability of the final statement of expenditure without considerable further work)

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], and in particular in view of the matters referred to at point 3, I am **unable to express** an opinion.

(Place and date of issue

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

- [copy to: National Authorising Officer (NAO) of the Republic of Croatia]⁶

ANNEX III

Financing Plan of IPA contribution

- Appendix 1 - Financing Plan of IPA contribution with breakdown by partner states in the "IPA non-integrated phase"**
- Appendix 2 - Financial allocations of IPA contribution in the "IPA integrated phase"**
- Appendix 3 - Indicative breakdown of IPA contribution by priority axis in the "IPA integrated phase"**

ANNEX III – APPENDIX 1

Financing plan of IPA contribution with breakdown by partner States in the "IPA non-integrated phase"

Country /year	2007	2008	2009	Total
Albania	0	0	200 000	200 000
Bosnia Herzegovina	0	100 000	100 000	200 000
Croatia	53 020	106 080	144 182	303 282
Montenegro	200 000	200 000	200 000	600 000
TOTAL	253 020	406 080	644 182	1 303 282

ANNEX III - APPENDIX 2
Financing allocations of IPA contribution in the “IPA integrated phase”

	IPA
2007	
2008	
2009	
2010	921.679
2011	1.293.312
2012	1.472.378
2013	1.759.026
TOTAL	5.446.395

ANNEX III - APPENDIX 3

Indicative breakdown of IPA contribution by priority axis in the “IPA integrated phase”

	IPA contribution	National counterparts	TOTAL	Co financing rate
<u>AXIS 1</u> Strengthening of innovation capacities	1 633 919	288 338	1 922 257	85
<u>AXIS 2</u> Environmental protection and promotion of sustainable territorial development	1 851 774	326 784	2 178 558	85
<u>AXIS 3</u> Improvement of mobility and territorial accessibility	1 089 279	192 226	1 281 505	85
<u>AXIS 4</u> Promotion of a polycentric and integrated development of the Med space	544 640	96 112	640 752	85
<u>AXE 5</u> Technical assistance	326 783	57 669	384 452	85
TOTAL	5.446.395	961 129	6 407 524	85

ANNEX IV

Financial Management of Projects

1. First level control guidelines

2. Implementation guide

Guidelines on First Level Control

July 2011

Table of contents

1. Introduction	528
2. The framework of the MED programme	528
4. Description of the national control systems in the framework of the MED programme .	531
5. The role and tasks of the controller	542
6. The expenditure reporting procedure	543
7. Eligible expenses	545
7.1 Budgetary lines	545
7.2 Other eligibility considerations	550
8. Accounting and filing reporting documents.....	558

Annexes

- I. First Level Control checklist template
- II. Certificate of First Level Controller

1. Introduction

The main objective of the First Level Control is to guarantee that the costs charged under the MED programme subsidy contracts are justified and that payments are claimed by the Lead partners in accordance with the legal and financial clauses of the Subsidy Contract, with the rules governing the MED programme and European Community regulations. This control will also provide a guarantee for beneficiaries (meaning Lead partners and project partners) that the operation accounts comply with the abovementioned obligations as well as with the legal and financial obligations of each contributing organisation financing the operation, in accordance with its own legal status and with the legislation in force in the Member State concerned.

This document provides information and guidelines for the First Level Controllers on the requirements of the control and on the scope of the controller's work. It also provides information concerning the rules applicable to the MED programme. Consequently, beneficiaries may also use this document as an information tool.

Finally, this document provides relevant information on who is entitled to carry out the control.

2. The framework of the MED programme

The MED programme is a transnational programme of European Territorial Cooperation co-financed by the European Regional Development Fund (ERDF). It aims to:

- Ensure development and employment for future generations by making the MED area more competitive and able to compete with its international rivals.
- To actively participate in the promotion of sustainable development
- To promote territorial cohesion

These different issues cannot be effectively dealt with on a regional or national scale and require a considerable dialogue and transnational coordination effort. The MED program encourages the development of **transnational partnerships** in the northern Mediterranean coastal regions by financing projects in fields identified as priorities for the area: innovation, environment, accessibility to transport and telecommunications services and sustainable urban development.

Because of the **transnational nature of operations**, the Lead partner has some particular obligations regarding the administrative and financial procedures of the operation. The underlying principle, called the Lead partner Principle, means that the Lead partner has a responsibility towards the Managing Authority; in turn responsible for the application of the Subsidy Contract conditions. All of the Lead partner's obligations are clarified in the Subsidy Contract. The Lead partner will sign it along with the Managing Authority and shall assume the financial and legal responsibility of the entire operation, including all of the community partners. The Lead partner is responsible for sharing out the tasks among partners and it is entirely their responsibility to ensure that these tasks are completed as stated in the partnership agreement.

The following regions are concerned by the MED programme:

- Cyprus: all national territory
- **Spain**: six independent regions and two independent towns - Andalusia, Aragon, Catalonia, the Balearic Islands, Murcia, Valencia, Ceuta and Melilla
- **France**: four regions - Corsica, Languedoc-Roussillon, Provence - Alpes - Côte d'Azur, Rhône-Alpes
- **Greece**: all national territory
- **Italy**: 18 regions: Abruzzo, Basilicata, Calabria, Campania, Emilia-Romagna, Friuli Venezia Giulia, Lazio, Liguria, Lombardy, Marche, Molise, Umbria, Piedmont, Puglia, Sardinia, Sicily, Tuscany, Veneto
- **Malta**: all national territory
- **Portugal**: two regions - Algarve, Alentejo
- **United Kingdom**: one region from the economic programme – Gibraltar
- **Slovenia**: all national territory

Moreover, other territories may take part, though on a limited scale. As well as European Union partners outside of the MED area and regions with experience specific to this field, Mediterranean candidate countries and potential candidates to the EU are particularly invited to join the MED programme if these countries take part using their own funds coming from the IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance).

The IPA countries participating in the MED Programme are the following:

- **Albania**: all national territory
- **Bosnia-Herzegovina**: all national territory
- **Croatia**: all national territory
- **Montenegro**: all national territory

Potential partners from other non-European and non-IPA countries must take part according to the conditions defined by the MED Operational Programme and by the programme Monitoring Committee.(Cf. part I.1.c of the MED OP).

3. Control system and regulatory framework

During the programming period 2007-2013, the terms “control” and “audit” (and so, controller and auditor) are not interchangeable given that they designate different categories of verifications.

The word “control” describes the verifications carried out by the First Level Controller according to article 16 of the EC Regulation 1080/2006 for ERDF partners and article 108 of the EC Regulation 718/2007 for IPA partners. The task of First Level Controller designated by Member States is to validate the expenses declared by each beneficiary taking part in operation.

The word “audit” describes the checks carried out by second level auditors according to article 62, (1), a and b of the Council Regulation I (CE) N° 1083/2006 (General Regulation). The task of second level auditors consists of carrying out audits of operations based on a sampling for verification of declared expenditure.

Therefore, First Level Control is understood to be the checks of project expenditure to be made during project implementation each time before submitting a progress report.

It entails the following checks:

- verification of the delivery of the products and services co-financed (as described in the approved Application Form);
- verification of the soundness of the expenditure declared;

- verification of the compliance of such expenditure with Programme, Community and national rules.

The First Level Control covers 100% of all declared project expenses. As mentioned above, this is very different to second level audit which is an additional check of expenditure organised by the Programme and carried out on a sample range of operations.

In the regulations establishing the new programming period (2007-2013) it is up to each Member State to set up a First Level Control system and to designate the controllers responsible for verifying the legality and regularity of the expenditure declared by each beneficiary established on its territory. Consequently, the procedure for the First Level Control of the MED Programme will vary from one Member State to another. Each partner should refer to the control system of the Member State where it is implemented, regardless of the Member State of the Lead Partner.

The Lead Partner is, however, accountable to the Joint Technical Secretariat, the Managing Authority (MA) and the Certifying Authority (CA) for all costs incurred by him and the other project partners. Therefore, they are responsible for having administration, management and the internal or external control systems of the project in place. These systems must be described and included in the annexes of the Subsidy Contract.

The Lead partner must verify all the documents of the project payment claim, ensure that the expenditure of each partner is directly linked to activities as agreed in the Application Form and verify that the expenditure of each partner has been validated by the controller.

All IPA partners have a separated IPA subsidy contract with the Managing Authority; however, following the Lead Partner principle, they submit certifications of expenditures to the Lead partner of the project, as part of the overall Progress Report of the project. After the approval of the payment claim by the Managing Authority, the payment will be made directly to the IPA partners' account by the Certifying Authority.

Depending on the Member State, there are four possible systems:

- (1) Centralised control at national level through a public administrative body
- (2) Centralised control at national level through an audit firm
- (3) Decentralised control through an internal or external controller (a public accountant, auditor, etc) proposed by the project partner and approved at national level
- (4) Decentralised control through controllers chosen by the partner from a national/regional shortlist

In a **centralised system**, a national central public body will control all payment claims of all partners of the same nationality, regardless of the nationality of the Lead Partner. Partners from Member States with a centralised system will be required to have their payment claims controlled by their national public body before sending it to the Lead Partner for consolidation.

In this case, the costs of the control will normally be borne by the Member State. On the practical side, partners of approved projects established in a Member State with a centralised control system shall contact the central national control body who will inform them of their First Level Control procedures (name and contact details of the controller(s), timeframe and deadlines, necessary documents...)

In the case of a **decentralised system**, the controller is proposed by each partner to a regional/national central organisation who approves the choice. An internal or external controller may be used as long as he has the necessary professional qualifications and is from a functional unit that is independent of the operation activities and finances. When possible, the controller should have prior experience of monitoring projects co-financed by

the European Union. Only when the choice of controller has been confirmed by the regional/national authority he can begin his work as the independent project controller.

In this case, the project bears the costs of the certification of expenses ; however this expenditure may be claimed in the framework of ordinary intermediary payment claims. In the case of internal control, each Member State must decide if the certification costs are eligible.

When a partner proposes a controller he shall respect the conditions defined by the programme requiring payment claims at specific times of the year. The qualified regional/national central approval body may carry out quality checks on sample ranges in order to verify the soundness of the system.

In general in this system the partner concerned must fill in a form - provided by a regional/national body - detailing the choice of the controller and his/her qualifications. Upon reception, the central regional/national approval body will assess the information provided and will send an approval certificate that confirms the controller to the project partner if all criteria have been fulfilled. It is only after receiving this certificate that the controller can start as a first level controller within the framework of the project, and the first expenditure can be reported and certified.

4. Description of the national control systems in the framework of the MED programme

This information is only a summary of the main characteristics of each national First Level Control system. Please refer to the information that will be provided by the national bodies for more details about the procedure.

1. CYPRUS

Chosen control system	Decentralised control system
System description	The partners propose an internal or external independent controller and their choice must be ratified by the Member State before the first expenditure is reported. The Planning Bureau will provide a checklist on first level controls to every beneficiary. The beneficiary will select a controller through the public procurement procedure (if opting for an external controller). It is noted that according to national public procurement procedures, the tender documents for projects co-financed by Structural Funds are sent to the Public Procurement Authority of the Cyprus Treasury for check and notification of conformity to the rules. The beneficiary will then submit the details of the controller chosen together with the checklist document signed by both the beneficiary and the controller to the Planning Bureau which will authorise the controller by confirming that the controller meets the minimum criteria included in the checklist.
Controller's qualifications	- The controller must belong to a relevant professional organisation

	- The controller must have a sufficient level of English and Greek to be able to read and understand the documentation - If the controller is from the partner structure, he must belong to a unit independent of the operation's activities and finances - The controller must be able to complete the certification within a month following the reception of the documents
Control costs	Control costs will be covered by the partner and will be considered part of the project budget as eligible expenditure.
Responsible body	Planning Bureau Directorate of Structural Funds and Cohesion Fund Ms. Despina Stavrou Accountant 29 Byron Avenue 1409, Nicosia Cyprus Tel.: +35722602847 Fax.: +35722666810 dstavrou@treasury.gov.cy

2. SPAIN

Chosen control system	Decentralised control system
System description	Should the partner belong to an administration with an independent control unit for European programmes, this service may check expenditure within the framework of the MED programme, however this system must be centrally approved before the first expenditures are certified. Other partners must propose an independent external controller registered in the Spanish official register of auditors (ROAC) and must validate their choice by the Member State before making the first payment claim. In both cases, the certifications must be validated by the Ministry of Economy and Finance.
Controller's qualifications	Concerning control units in public administrations, their control system must be approved by the control unit of the Ministry of Economy and Finance. External controllers must be registered in the Spanish official register of auditors (ROAC) In both cases, the certifications must be validated by the Ministry of Economy and Finance. Only certifications validated by the Ministry shall be considered.
Control costs	Only if an external controller is used, the related costs will be paid by the partner and will be

	included in the project budget as an eligible expense.
Responsible body	Ministerio de Economía y Hacienda Dirección General de Fondos Comunitarios Paseo de la Castellana, 162 E-28046 Madrid Marian Uriarte +34 91 583 50 91 muriarte@sgpg.meh.es

3. FRANCE

Chosen control system	Decentralised control system
System description	Each beneficiary will choose a controller according to a vade-mecum and specifications completed by the national authority. The Member State will not establish a shortlist of controllers. The selection of controllers will be done by the beneficiary using a call for tenders (within the framework of the procurement code for public beneficiaries) except in the case where the controller comes from the same structure in which case independence must be guaranteed between the beneficiary service and the service in charge of First Level Control. The beneficiary will propose its controller to the national authority for approval within three months following project approval.
Controller's qualifications	– The controllers must be an accounting authority; public or private, external or internal. – The controller must be absolutely independent from the beneficiary. If the controller belongs to the same structure or organisation as the beneficiary then they must not belong to the same service (organisation chart to be provided). – The controller must be familiar with Community regulations and must have experience controlling European dossiers. – If possible, the controller must be familiar with national regulations in the fields concerned by the operation. – The controller must be bilingual in both English and French.
Control costs	The control costs will be covered by the partner and integrated into the project budget as an eligible expense. The contract between the partner and the controller will give details of the costs linked to checking operations (whether the controller is public or private).
Responsible body	Conseil Régional PACA Direction Générale Adjointe des Relations Internationales et des Affaires Européennes Mission Europe / Autorité nationale 27 place Jules Guesde 13 481 Marseille Cedex 20

4. GREECE

Chosen control system	Centralised control system
System description	The responsible body (the First Level Control Unit of the Single Paying Authority) will be supported by controllers who will be recruited merely for this purpose. A Register of Controllers will be created. A controller is appointed to each project partner. Prior to the submission of their application, the project partner/Lead partner should request the First Level Control Unit of the Single Paying Authority to allocate them a controller. There is no need for the project partner to await the allocation of the controller in order to submit his proposal. When the controller is selected from the Register, a contract specifying the roles of the contracting parties will be signed. All verifications will be signed by the responsible body.
Controller's qualifications	Controllers must be on the Register of Controllers.
Control costs	The control costs will be covered by the partner and integrated into the project budget as an eligible expense. The basis for the payment will be a service contract.
Responsible body	Single Paying Authority, First Level Control Unit 11, Navarchou Nikodimou, 10561 Athens, Greece Mr Christos Pouris Tel: 0030 2113 1500 471- 472, fax: 0030 213 1500 453 email: pouris@mnec.gr

5. ITALY

Chosen control system	Decentralised control system
System description	There are two models: 1. Private partners, as well as public partners who opt out of model 2 below, will directly select the controller, respecting the procedures and criteria given by the Ragioniere Generale dello Stato (Accountant and Comptroller General of the Italian State) 2. For partners with the legal status of public body, (Ente pubblico), control activities of the operations or parts of operations carried out by them can be entrusted to internal control offices, provided that the separation of functions with the offices responsible for implementing the operations is ensured.
Controller's qualifications	In the case of the first model, controllers must

	have specific requirements of professionalism, honourability and independence and must be registered since at least three years either in the Albo dei Dottori Commercialisti e degli Esperti Contabili or in the Registro dei Revisori Contabili according to the Decreto legislativo 27 gennaio 1992, n. 88. The possession of the above mentioned requirements by First Level Controllers must be verified by the partners themselves at the moment of the appointment with acquisition of the suitable documentation, that will be kept in case of possible further controls. Please refer to further Italian requirements for First Level Controllers
Control costs	Under option 1, the costs will be borne by the partner/lead partner and will be reported as eligible cost in the project Under option 2, the cost will be provided for free by the public body.
Responsible body	A multilevel Commission State-Regions has the responsibility of ensuring the national coordination and supervision of the functioning of the system. This Commission also validates the choice of the independent controllers made by the partners. Contact person for the MED Programme: Mrs Mara Sori (Tuscany Region) mara.sori@regione.toscana.it E-mail addresses to send the documentation for the validation of the controller: mara.sori@regione.toscana.it; flc.tn.med@regione.toscana.it Fax: +39 055 438 4110

6. MALTA

Chosen control system	Centralised control system
System description	Claims of expenditure submitted to the Territorial Cooperation Unit for validation at central level must be accompanied by a certificate issued by a controller that has initially checked this expenditure. Normally, this verification is carried out by an external controller, however this task may be carried out by an internal controller as long as he/she is properly qualified and declares himself/herself external to the project's management and implementation.
Controller's qualifications	The control at central level will be carried out by the employees of the Territorial Cooperation Unit.
Control costs	The central control service is free of charge for Maltese partners. Regarding the initial verifications before submission to the Territorial Cooperation Unit,

	the resulting costs will be covered by the partner and included in the project budget as an eligible expense (staff costs for internal controllers and external expertise for external controllers).
Responsible body	Territorial Cooperation Unit Planning and Priorities Coordination Division Office of the Prime Minister Valletta VLT 1210 Tel: 00356 2200 1150 Fax: 00356 2200 1141

7. PORTUGAL

Chosen control system	Decentralised control system
System description	The selection of controllers will be done by the beneficiary using a call for tenders (within the framework of the procurement code for public beneficiaries). The beneficiary will propose its controller to the national authority for approval within three months following project approval. The validations issued by the controller cannot be considered finished without the confirmation by the Member state. The partner has to send the request with the report from controller to the Instituto Financeiro par o Desenvolvimento Regional (IFDR) and only after confirmation from IFDR should it be sent to the Lead partner and to the JTS
Controller's qualifications	- The controller must be an external accounting authority - The controller must be familiar with Community regulations and must have experience controlling European dossiers - The controller must have a sufficient level of English to be able to read and understand the documentation - The controller must be able to complete the certification within a month following the reception of the documents
Control costs	The control costs will be covered by the partner and included in the project budget as an eligible expense.
Responsible body	Financial Institute for Regional Development - Instituto Financeiro par o Desenvolvimento Regional (IFDR) Operational Management Unit Rua da Alfândega nº 170, 3º - 1100-016 Lisboa 00351 21 8807060 : 00351 21 08807079 interreg@interreg.gov.pt ; Francisca.cordovil@ifdr.pt M. Francisca Cordovil - Head of Unit

8. UNITED KINGDOM

Chosen control system	Centralised control system
System description	Centralised control system
Controller's qualifications	Centralised control will be carried out by the Office of the Principal Auditor
Control costs	The first level control costs will be covered by the Government of Gibraltar.
Responsible body	Office of the Principal Auditor 23, John Mackintosh Square, Gibraltar Mr. J. Posso (Principal Auditor) Tel: 00 350 51137

9. SLOVENIA

Chosen control system	Centralised control system.
System description	Slovenia has established a centralised system with one unit on one location within the Ministry of the Environment and Spatial Planning. The first level control in Slovenia is carried out within one month after the presentation of complete and correct documentation, which includes: original invoices and documents of similar probative value, the activity report, the financial report, additional documents and materials. The controllers carry out their work in line with programme implementation documents and templates. Slovene guidelines will also be published, containing information on all programmes in which Slovenia is participating, as well as documents requested according to national rules. Slovenian project partners are requested to submit requests for verification at least twice a year.
Controller's qualifications	The control is carried out by civil servants.
Control costs	The control is free of charge for Slovenian project partners and lead partners.
Responsible body	Ministry of the Environment and Spatial Planning Financial Service – First Level Control Dunajska cesta 48 SI-1000 Ljubljana Ms Mojca Žmuc: mojca.zmuc@gov.si Ms Nada Hozjan : nada.hozjan@gov.si phone: +386 1 478 7400 fax: +386 1 478 74 22

10. ALBANIA

Chosen control system	Centralised control system.
System description	Albania has established a centralised system with one First Level Control Office within the Ministry of Finance (CFCU). Beneficiaries shall submit financial and progress

	reports to Ministry of Finance within 15 calendar days after the end date of each reporting period. The FLC office shall ensure that the expenditure declared by the beneficiaries can be validated within a period of 3 months, in case financial reports are acceptable, or missing documents are submitted before deadline. Maximum 15 calendar days can be given to the Albanian beneficiaries to complete the missing documents. Rejections: after the 2nd request for missing documents. Rejected reports can be completed and submitted with next report. Guidelines will be prepared by Ministry of Finance (CFCU) in line with the eligibility rules of the MED Programme and Albanian national legislation.
Controller's qualifications	The control is carried out by the Ministry of Finances (supported by a Senior First Level Controller and an assistant First Level Controller)
Control costs	The control is free of charge for Albanian project partners.
Responsible body	Ministry of Finance (CFCU) Address: Rruga e Elbasanit, Godina e Thesarit Tirana (Albania) Senior First Level Controller(Head of CFCU): Mrs. Anila Tanku e-mail: atanku@minfin.gov.al phone: 00355682030013 Assistant First Level Controller: Mrs. Enkelejda Kokthi e-mail: ekokthi@minfin.gov.al Phone: +355 4 2 451 179

11. BOSNIA-HERZEGOVINA

Chosen control system	Centralised control system.
System description	The verification of expenditures will be performed by the Sector for financing of EU assistance Programmes and Projects-Central Financing and Contracting Unit (CFCU) within the Ministry of Finance and Treasury. Therefore, the CFCU will take responsibility for issuing declarations on validation of expenditures. Beneficiaries shall submit financial and progress reports to CFCU within 15 calendar days after the end date of each reporting period. The average duration to issue a declaration on the validation of expenditures is between 20-30 calendar days, in case financial reports are acceptable, or missing documents are submitted before deadline. Maximum 8 calendar days can be given to the BH beneficiaries to complete the missing documents. Delays in validations: in case Bosnia and

	Herzegovina's project partners cannot complete the missing documents before the deadline. Rejections: after the 2 nd request for missing documents. Rejected reports can be completed and submitted with next report. Guidelines will be prepared by the CFCU in line with the eligibility rules of the MED Programme and BiH national legislation.
Controller's qualifications	The First Level Controllers will be employed by the Ministry of Finance and Treasury
Control costs	The control is free of charge for the Bosnia and Herzegovina's project partners.
Responsible body	Ministry of Finance and Treasury BiH Sector for financing of EU assistance Programmes and Projects – Central Financing and Contracting Unit (CFCU) Address: Trg BiH 1, 71000 Sarajevo, Bosnia and Herzegovina Vera Letica, Head of CFCU e-mail: vletica@trezorbih.gov.ba Telephone: +387 33 703 024 Fax: +387 33 703 138

12. CROATIA

Chosen control system	Centralised control system.
System description	Control is carried out by the Directorate for Budget and Finance in the Ministry of Regional Development, Forestry and Water Management (MRDFWM). Beneficiaries shall submit financial and progress reports to MRDFWM Directorate for Budget and Finance within 15 calendar days after the end date of each reporting period. The average duration to issue a declaration on the validation of expenditures is between 20-30 calendar days, in case financial reports are acceptable, or missing documents are submitted before deadline. Maximum 8 calendar days can be given to the Croatian beneficiaries to complete the missing documents. Rejections: after the 2 nd request for missing documents. Rejected reports can be completed and submitted with next report. Guidelines for control will be prepared by the Directorate for Budget and Finance in line with the eligibility rules of the Med Programme and Croatian national legislation
Controller's qualifications	The controllers employed in the Directorate for Budget and Finance will carry out verification of expenditures and will be responsible for issuing declarations on validation of expenditures.
Control costs	The control is free of charge for the Croatian

	partners.
Responsible body	Ministry of Regional Development, Forestry and Water management Address: Trg kralja Petra Krešimira IV, 10 000 Zagreb Olja Georis, Heinzlova 69, 10 000 Zagreb e-mail: olja.romanica@mrrsvg.hr Telephone: +385 1 6391962 Fax: +385 1 6391993

13. MONTENEGRO

Chosen control system	Centralised control system.
System description	First level control will be carried out by the Ministry of Finance of Montenegro (MF), the Sector for Finance and Contracting of EU Assistance Funds (CFCU). The deadline for submission of progress and financial reports of the Montenegrin project partners to the CFCU (Ministry of Finance) is 21 calendar days after the end of each reporting period. The deadline for issuing the Declaration on validation of expenditure is 21 calendar days. In case progress and financial reports are not acceptable and supporting documents are missing, a deadline of 7 calendar days can be given to project partners to complete the missing documents. Delays in validations will arise in case the project partners cannot complete the missing documents before the deadline. They can be given another deadline of 7 calendar days to submit missing documents. Rejections: after the 2 nd request for missing documents. Rejected reports can be completed and submitted with next report. Guidelines will be prepared by the CFCU in line with the eligibility rules of the MED Programme and Montenegrin national legislation.
Controller's qualifications	The controllers will be employed as civil servants by the MF at the posts in the CFCU. They will carry out verification of expenditure and will be responsible for issuing declarations on validation of expenditure.
Control costs	The control is free of charge for the Montenegrin partners.
Responsible body	Ministry of Finance of Montenegro Sector for Finance and Contracting of EU Assistance Funds (CFCU) Address: Novaka Miloseva 6, 81000 Podgorica, Montenegro Natasa Kovacevic, Assistant Minister/PAO e-mail: natasa.kovacevic@mf.gov.me Telephone: +382 20 230 630 Fax: +382 20 230 622

5. The role and tasks of the controller

The controller, internal or external, shall ensure that all activities and expenses are completed according to the national and community eligibility regulations. Project partners should hence always refer to national guidelines to make sure that the respective expenses are eligible.

First Level Controllers shall:

- validate the expenditure incurred by the controlled project partner;
- validate the content of both the activities and the finances of the partner report
- draft a report and a checklist on the control performed (an example of checklist has been included in Annex I)
- sign a declaration of the validation of expenditure

By signing the declaration of the validation of expenditure, the controller is verifying all requested items and declares the proper use of funds. This statement should be based on proper checks as well as on a control report.

The “Eligible expenditure” section and the Annex I (checklist example) contain a selection of possible verifications and references aiming to clarify the meaning of the paragraphs of the declaration of the validation of expenditure and to act as a guide for controllers.

The controller is responsible for the methods and techniques of his/her own control in accordance with national control regulations. However, the MED project must highlight the following points for controllers:

- Strict respect of the Subsidy Contract clauses and possible amendments and documents specified by these (particularly the Application Form, the approval decision from the Selection Committee and the Partnership Agreement)
- Strict fulfilment of the following community measures:
 - ♦ Council Regulation (EC) No 1083/2006 of 11 July 2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and amendments
 - ♦ Regulation (EC) No 1080/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on the European Regional Development Fund and amendments
 - ♦ Commission Regulation (EC) No 1828/2006 of 8 December 2006 setting out rules for the implementation of Council Regulation (EC) No 1083/2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and of Regulation (EC) No 1080/2006 of the European Parliament and of the Council on the European Regional Development Fund and amendments
 - ♦ Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts and amendments
 - ♦ Community rules regarding Community horizontal policies such as the rules for competition, State Aid, the protection of the environment, the equal opportunities between men and women and public procurement
- Compliance with guidance of the MED Operational Programme and with the Implementation Guide of the Programme.

For the IPA partners:

- ♦ Regulation (EC) No 1085/2006 of 17 July 2006 establishing an Instrument for Pre- Accession Assistance (IPA)
- ♦ Commission Regulation (EC) No 718/2007 of 12 June 2007 implementing Council Regulation (EC) No 1085/2006 establishing an Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) and amendments
- ♦ Commission Decision C (2007) 2034 on the rules and procedures applicable to service, supply and work contracts financed by the general budget of the European Communities for the purposes of co-operation with third countries
- ♦ The Practical Guide to contract procedures for EU external actions (hereinafter referred to as the PRAG).

6. The expenditure reporting procedure

A progress report must be sent by the Lead partner to the JTS for each six-month period. This report must be sent to the JTS within two months after the end of the reporting period.

This report will include the activity report as well as the financial report:

- The activity report with the information on operation progress as well as a comparison between the initially planned objectives and the completed objectives. This shall also include any relevant documentation corresponding to technical outputs.
- The financial report includes a precise summary statement of all expenses incurred, paid and confirmed in the time between two successive reports.

The circuit is as follows:

All partners must use the PRESAGE CTE application to enter all activities completed and expenditure made in the reference period. This tool, developed by the DIACT for the French Managing Authorities on European Territorial Cooperation programmes, is the only MED programme management tool.

PRESAGE CTE connects all of the management organisations (the Managing Authority and the Joint Technical Secretary, the Certification Authority, the national authorities, the First Level Controllers, the beneficiaries) It is the operations management and monitoring tool, is used for the analysis and evaluation of community programmes and is, above all, a control tool. It is used to monitor all operations at all stages, from the proposition of a project until it ends.

Once the partner has entered all of the data concerning the activities and expenses of the reference period into PRESAGE CTE, it must notify it to its Lead partner for validation in PRESAGE CTE and to its First Level Controller after the end of the 6 month reporting period. All of the invoices, proofs of payment and any other justification document for declared expenditure must be made available for the First Level Controller.

Then, as stated, the controller should verify the soundness of the expenditure declared,, the delivery of products and services concerned according to the Application Form, the accounting precision of the declared expenses and their conformity with community and national regulations. The verification should equally include a procedure to avoid repeat financing of the same expenses.

The controller will have a login name and password in order to access the PRESAGE CTE application and thus all of the information given by the partner. The controller must confirm the eligible amounts and may include observations regarding amounts deemed ineligible. Finally, he/she shall use PRESAGE CTE to record the fact that he/she has carried out the First Level Control, then fill in and print the declaration of the validation of expenditure in order to date it, sign it and stamp it with the official stamp.

As soon as the control report and the declaration of the validation of expenditure are ready, they will be sent to the partner who will, in turn, send them to the Lead partner. A copy of these documents sent to the Lead Partner must also be kept on the premises of the partners.

In certain Member States, partners must send a copy of the validation issued by the controller as well as the control report to the national authority responsible for First Level Control in order to finalise the procedure of validation. This validation by the national authorities must be included within the period foreseen by the Article 16.2 of the Regulation 1080/2006. Only after the confirmation of the responsible national authority, the partner can send the validation to its Lead partner. The Member States concerned will provide additional information regarding this.

The Lead partner must wait until all of the data concerning partner activities and expenses has been entered as well as reception of the control reports and the declarations of the validation of expenditure before submitting the consolidated progress report for the reference period to the Joint Technical Secretary within two months after the end of the 6 month reporting period (activity report + financial report + all of the control reports and all of the declarations of the validation of expenditure for partners duly signed by the controllers +, if necessary, the attestations signed by the national authority.)

The precise deadlines for submitting the progress reports to the Joint Technical Secretary are defined by the Subsidy Contract. These deadlines also affect the control schedule so that verifications must be completed with sufficient time before submission of the progress reports.

The MED Joint Technical Secretary:

- receives the periodic progress reports compiled by the Lead partner
- verifies the relevance of the actions carried out
- checks the conformity against the Application Form including expenses and resources and the eligibility of expenses
- ensures that European policies are followed
- verifies all of the expenses of the project partners by the reception of the copies of the control certifications from each partner and by the list of payment documents used during the period (type of document and payment date) belonging to the financial report
- ensures physical completion using the elements of the Application Form (reports, studies, etc)
- verify the methods of fulfilling EU financing publicity obligations (photographs, communication tools, press articles, etc)

The programme Managing Authority:

- ensures the precision of the payment claims made and settles the amount of the subsidy to be paid according to the Subsidy Contract conditions (rate and the maximum subsidy amount) in accordance with the total validated and verified expenses
- following verification, communicates the payment claim to the Certifying Authority
- ensures the planned follow-up for these verifications in case of irregularity
- carries out on-the-spot checks, in collaboration if necessary, with the Joint Technical Secretary

All of these tasks are recorded in the PRESAGE CTE application.

The Certifying Authority draws up the payment order and the payment will be made by the deposit and consignment office to the Lead partners. In the case of IPA partners, the payment of the relevant IPA quota will be made directly to the IPA partners' account by the Certifying Authority.

The transmitting state and payments are entered into the PRESAGE CTE application by each authority concerned.

7. Eligible expenses

The relevant national rules agreed by the participating Member States in an operational programme under the European Territorial Cooperation objective apply to determine the eligibility of expenditure except where Community rules are laid down.

IPA partners must refer to articles 34 and 89 of the Commission Regulation (EC) No 718/2007 and amendments and to the relevant national rules on eligibility of expenses.

Controllers must proceed with substantial verifications to confirm the eligibility of expenses put forward, particularly regarding the reality of payments, verifying that they have not already been reimbursed, that they are substantiated by the appropriate justifications, that the amount approved is precise and conforms to the project accounts and that this amount is completely attributable to the project (as part of the working plan).

In order to be eligible, all costs must therefore :

- be actually paid out
- have a connection with the objective of the action
- belong to the approved Application Form
- be committed and paid within the timeframes specified in the Subsidy Contract
- be reasonable, justified and coherent with the normal internal regulations of the partner
- be backed by receipts, bills or the equivalent accounting documents
- respect the public procurement rules

As well as these key principles, a certain number of in-depth eligibility regulations apply:

7.1 Budgetary lines

Staff costs

Staff costs are the costs of the actual time worked by the persons directly carrying out the work under the project and directly employed by the partners.

All staff costs must be based on real costs, supported by proper documentation and calculated on the following basis:

- Remuneration costs charged should be taken from payroll accounts and should be the total gross remuneration plus the employer's portion of social charges. Remuneration costs must be calculated individually for each employee and must be based on the monthly payslip.
- Working time must be recorded throughout the duration of the action. Estimates of hours/days worked are not acceptable.

The following information must appear on the time sheets :

- be filled in separately for each employee and worker involved in the project;
- contain information on a monthly basis about the hours worked for the project;
- state briefly the activities performed within the project;
- information about the total hours worked per month for the project;

- be signed by the employee and his/her supervisor.

The personnel costs for employees working part-time in the project have to be calculated based on an hourly rate and hours worked for the project. The calculation of this hourly rate must comply with the national rules, be based on the real yearly/monthly salary before tax, and be based on the total days and hours worked.

Example

Monthly Salary before tax: 2,000.00 EUR

Hours worked for the project: 116

Hours worked outside the project: 60

Hours worked in total: 176

Hourly rate: 2,000 EUR/176= 11.36 EUR

Project related personnel costs: 116 x 11.36 EUR=1,318.18 EUR

Eligible costs: 1,318.18 EUR

Considering that some States have fixed national limits to the percentage of the total budget allocated under the budgetary line “Staff costs” and that each State defines specific criteria to identify the expenditures that can be accounted as staff costs according to the relevant national legislation, project partners and first level controllers should always refer to relevant national rules on eligibility. The relevant national rules agreed by the participating Member States in an operational programme under the European territorial cooperation objective shall apply to determine the eligibility of expenditure except where Community rules are laid down.

The following documentation must be provided to the First Level Controller:

- payslips or other accounting documents where the personnel costs are clearly detectable;
- proofs of payments
- time sheets
- employment/labour contracts
- Any other document that the First Level Controller might require for checking compliance with national legislation.

Durable goods

Durable goods invoiced to the project must be essential for a project implementation and used only for this objective. According to article 53 – Depreciation – of the Regulation (EC) No 1828/2006 setting out rules for the implementation of Council Regulation (EC) No 1080/2006 and of Regulation (EC) No 1083/2006, “the depreciation expenditure of depreciable assets directly used for an operation, and incurred during the period of its co financing, shall be eligible, provided that the acquisition of the assets is not declared as eligible expenditure.”

As already mentioned for the previous point related to the expenditures allocated under the budgetary line “Staff costs”, it is up to the States to clearly define the cases when the cost of durable goods can be charged on the project with their full cost and when, instead, the depreciation rule applies. If this second case applies the declaration of expenses for durable goods is subject to national accounting rules on depreciation.

As general rule the full cost of durable goods can be charged on the project only when it is clearly demonstrable and it is evident that durable goods are absolutely necessary to correctly carry out the activity foreseen by the project and that it would be impossible to reach the objectives of the project without the concerned durable goods.

In case **depreciation applies**, the following general rules should be considered:

If the depreciation plan is shorter than or equal to the project's duration, the global cost of durable goods can be declared. If the depreciation plan is longer than the project's duration, only the depreciation allowance corresponding to each progress report can be declared. For goods already in use in the organisation, only the depreciation allowance corresponding to each progress report can be declared.

If goods (either new or old) are not exclusively used for the project purposes, only a share of the depreciation allowance can be attributed to the project. This share has to be calculated according to a justified and equitable method.

Costs of durable goods are eligible under the following conditions:

- they must not be completely financed from any other financial instrument (for example European, international, national or regional)
- they must respect the relevant public procurement rules.

Every co-financed investment and good must comply with the information and publicity rules laid down in the Regulation of the Commission (EC) No 1828/2006 and by the Programme.

The following documentation must thus be provided to the First Level Controller:

- Evidence of compliance to public procurement rules at EU and national level in the case of purchase of durable goods.
- Invoices related to the purchase of durable goods with their full price.
- Evidence of the depreciation plan adopted for each element.
- the calculation method to attribute share of the depreciation allowance to the project, in case of goods only partially used by the project;
- Proofs of payment
- Any other document that might be required by the First Level Controller for checking compliance with national legislation.

Consumable goods

Costs of consumable goods concern the purchase of all goods likely to wear in no more than one year time. Thus the cost of this equipment is not subject to depreciation (for example, a low value asset). These costs must be essential for the project's implementation.

The following documentation must be provided for the First Level Controller

- Invoices or other equivalent accounting documents that may be directly affected to the project
- Proofs of payment
- Any other document that might be required by the First Level Controller for checking compliance with national legislation.

Travel and accommodation

In this budget line, the following costs are eligible:

- Travel costs directly related to and essential for the effective delivery of the project and covering the economy class travel on public transport. As a general rule, the most economic way of transport must be used;
- Accommodation costs if the related costs are within the national limits.
- Subsistence allowances for project's staff occurring from project work related travel. The subsistence allowances must not exceed the usual subsistence allowances of the public authorities of the project partner's country and must comply with the rules applicable in that

country. Despite of the project's partner legal status, the subsistence allowances rates of the public authorities have to be followed.

For travel costs, the following documentation must be provided for the First level controller:

- agenda /programme for the meeting/event
- the travel report or equivalent memo
- original tickets and all other original documentary evidence for the travel (i.e. boarding pass, invoices/other equivalent documents for accommodation, in the case of e-tickets without its standard flight ticket, an e-mail with the booking number serves as a proof etc.)
- proofs of payment
- Any other document that the First Level Controller might require for checking compliance with national legislation.

These costs must be included under the appropriate budget line (External expertise) if they involve individuals not directly employed by the project's partners.

Travel costs for trips out of the MED area are subject to previous approval by the Joint Technical Secretariat and the Managing Authority.

Services (other than external expertise)

This category concerns costs for suppliers of services and goods (translations, interpreting, meeting organisation, premises, catering for events, etc.)

When these services have a direct link to promotion costs, it is possible to choose between the "services" budget line and the "promotion" budget line depending on budgetary needs.

Public procurement rules shall be respected when selecting the company or the person supplying the related services.

The following documentation must be provided to the First Level Controller:

- Evidence of compliance to public procurement rules at EU and national level
- Contracts for external services together with the proper documentation attesting that the public procurement rules have been complied with
- invoices of the service /goods providers and proofs of payment
- Any other document that the First Level Controller might require for checking compliance with national legislation.

External expertise

Costs for work done by independent consultants or experts are only eligible if the work is essential to the project and the costs are reasonable and the specific work cannot be carried out internally.. Costs must be paid on the basis of contracts and against invoices to external service providers who are sub-contracted to carry out certain tasks of the project (e.g. studies and surveys, translation, management or control of the project if sub-contracted, etc.).

Travel and accommodation expenses for external experts should be recorded under the external experts budget line.

It is the Partner's responsibility to ensure that public procurement rules are respected in selecting a company or individual to provide external expertise and that contracts are awarded at normal market prices.

An external consultant is not part of the project partnership and costs must not be included in staff costs. On the other hand, partners cannot charge a consultant rate to other project partners for services or work carried out during project implementation. This should be recorded under the ' Staff costs' budget line of the relevant partner.

Expenditure related to the realisation of the First level control has to be included in this cost category when these verifications are carried out by external controllers. If these checks are carried out by internal controllers, the expenses incurred must be entered under the "Staff cost" budget line if the partner's Member State considers that these expenses are eligible.

External expertise related to specific actions such as website development or communications should be recorded under the " Promotion, information and publications " budget line.

The following documentation must be provided to the First Level Controller:

- Evidence of compliance to public procurement rules at EU and national level
- Contracts for external services together with the proper documentation attesting that the public procurement rules have been complied with
- Invoices of the external consultants and proofs of payment
- Any other document that the First Level Controller might require for checking compliance with national legislation.

Promotion, information and publications

Costs directly linked to project promotion will be recorded under this budget line. It covers Internet sites, events organisation, promotional material and printed publications. The public procurement rules must be respected during the selection of the company or the person responsible for the task.

The following documentation must be provided to the First Level Controller if these activities are carried out by external services providers:

- Evidence of compliance to public procurement rules at EU and national level
- Contracts for external services together with the proper documentation attesting that the public procurement rules have been complied with
- Invoices of the services /goods providers and proofs of payment
- Any other document that the First Level Controller might require for checking compliance with national legislation.

Overheads

Within the framework of the MED Programme, overheads are limited to a maximum of 7% of the total eligible budget of the project.

Overheads are eligible as long as they are based on real costs – actually paid – with a direct link with the project's implementation. Lump sums, overall estimations or unjustified calculations are not authorised.

According to Article 52 – Overheads - of the Regulation (EC) No 1828/2006 setting out rules for the implementation of Council Regulation (EC) No 1080/2006 and of Regulation (EC) No1083/2006, "Overheads shall be eligible provided that they are based on real costs attributable to the implementation of the operation concerned or on the average real costs attributable to operations of the same type."

Thus overheads costs which are 100% directly chargeable on the project and overheads costs which are chargeable on the project only partially through a pro rata calculation method

according to a fair, equitable and duly justified method (in accordance with generally accepted accounting principles) are both eligible.

According to article 13 of Regulation (EC) No 1080/2006 and with reference to Article 56 (4) of Regulation (EC) No 1083/2006 it is up to the States to decide if both 100% directly chargeable overheads costs and pro rata overheads costs, can be considered as eligible.

The IPA project partner shall declare the overhead costs also on real costs basis. All the declared overhead cost should be directly linked to the project and duly justified. As a part of the project partnership, IPA partners see with the LP that the 7% ceiling for overheads is respected.

Overheads include cost items such as:

- Renting of the premises
- Electricity, heating
- Photocopies
- Postage
- Phone, fax and internet costs
- Office supplies
- Additional costs directly linked to the project implementation

Partners might use the total overheads' calculation of their organisation as well as a distribution scale linked to the partner's staff involved in the project. This ratio should be properly documented and periodically reviewed.

The following documentation must be provided to the First Level Controller:

- Invoices
- Explanation of pro rata calculation method for the overheads
- List of the costs items that have been included in the calculation of the overheads
- Proofs of payment
- Any other document that the First Level Controller might require for checking compliance with national legislation.

Other

Expenses other than those above-mentioned,, inherent to the project, indicated in a detailed way in the budget. These costs will be taken into account if they are coherent with the approved budget and if they are documented in an analytic way and comply with EU and national rules.

This category also includes in kind contributions (unpaid voluntary work). Unpaid voluntary work is eligible as an in kind contribution as long as the equivalent value may be calculated according to indicative hourly/daily rates of remuneration for equivalent work.. This can only be claimed if it has been included in the approved Application Form.

In case of the IPA funds in kind contribution is not considered as eligible expenditure.

7.2 Other eligibility considerations

Co-financing rate

The maximum rate for ERDF subsidies for each Member State varies from 75% (partners in Spain, France, Great Britain, Greece, Italy, Portugal) to 85% (partners in Cyprus, Malta and Slovenia) of the eligible costs of the project.

The rate may be amended in case of State aid relevance of the project partner.

The maximum ERDF contribution awarded for an approved project is decided by the Selection Committee and specified in the Subsidy Contract. This amount will not be modified except in the case of a new decision by the Selection Committee. Each progress report must respect the ERDF co financing rates per partner.

The maximum rate for IPA subsidies is 85%.

Preparation costs

Costs linked to the elaboration of the project's content and of the Application Form are eligible for projects definitively approved by the Selection Committee. The activities financed must have a direct and demonstrable link with the project development. These costs may include: staff, external expertise, travel expenses and allowances, meetings, participation in MED partners search forum, consultation with members of the JTS or with the National Contact Points, etc.

Preparation costs are not a particular budget line (this was the case for the previous period) but they are included in a specific Component (Component 0, not compulsory). Preparation costs must be detailed in the Application Form and broken down into the same budget categories as the other components of the project.

Preparation costs must be engaged and invoiced between 1st January 2007 and the date of the submission of the final Application Form. Related payments must be incurred within one month after the date of submission of the final Application Form. Payments made after this date cannot be considered as preparation costs.

The eligible preparation costs are subject to a ceiling of EUR 30,000. Preparation costs can be claimed only through a specific report. This report shall be compulsorily submitted to the Joint Technical Secretariat together with the first progress report.

Period of eligibility of the expenses

The eligibility of the implementation expenses of the project starts from the submission date of the complete Application Form. (article 1.13 of the Subsidy Contract).

The date of the end of the project is stated in the Application Form. All operational expenditure must be engaged and paid out before the date of the end of the project. In case these costs cannot be paid out within the delay, they may be paid out within two months after this date. Closure administrative expenditure (First Level Control and staff costs) may be engaged and paid out within two months after the date of project closure.

Please note that this additional delay of two months does not apply for operations which finish on the 30th June 2015. In this case, all administrative expenditure (including expenses related to the closure of the project) engaged, invoiced or paid out after the official ending date of the project is not eligible.

Changes

The Lead partner must communicate to the MA/JTS any request for redistribution between budgetary lines from the same partner, as well as between components, of a maximum

amount less than or equal to 10% of the total eligible budget for the project duration. Any request for the redistribution of funds must be duly justified and transmitted to the MA/JTS before effective implementation.

However, as soon as the cumulated considered amount exceeds 10% of the total eligible budget for the project life (to a maximum of 30%), changes must be justified and submitted to the MA/JTS before modifications for approval by the Selection Committee.

Changes including:

- a. redistribution of the ERDF amount among partners
- b. changes in the nature of the project, particularly the aims and expected results
- c. a prorogation of the planned deadline for the closure of activities
- d. a modification of partnership

are subject to approval by the Selection Committee (if necessary, by written procedure) and an amendment to the Subsidy Contract will have to be made.

The First Level Controller must confirm that changes in the working plan, in the budget or in the partnership have been recorded by the MA/JTS and approved according to the conditions above.

Expenses incurred outside the MED area by partners of the MED area

For partners from the MED area, all expenses incurred outside of the eligible area (for example, the costs of a meeting or conference held outside of the MED area) must be completely justified and the need for the expense committed outside of the area must be shown.

Information about European Union partners located outside of the MED area

Partners from the European Union located outside of the MED area may be included in the projects, however it must be shown that, without their participation, the existing project partnership would not be able to achieve its objectives. Including a partner from outside the MED area must constitute a clear advantage for the project.

Regarding these partners, the MED OP restricts the application of article 21 of EU regulation 1080/2006. It stipulates that the European Union partners located outside of the MED area may benefit from up to 20% of ERDF financing required by all of the European Union partners of the project. These cases must be justified in due form and the expenditure must be made principally for the benefit of regions located within the MED area.

Participation of economic operators as beneficiaries

The MED Programme has decided to use the de minimis regime - as laid down by the Commission Regulation (EC) No 1998/2006 of 15 December 2006 on the application of Articles 87 and 88 of the Treaty to de minimis aid – for the participation of economic operators in the projects approved by the Programme.

According to Article 2.2 of the abovementioned Regulation, the total de minimis aid granted to any one undertaking shall not exceed EUR 200 000 over the period of three fiscal years. The total de minimis aid granted to any one undertaking active in the road transport sector shall not exceed EUR 100 000 over the period of three fiscal years. These ceilings shall apply irrespective of the form of the de minimis aid or the objective pursued and regardless of whether the aid granted by the Member State is financed entirely or partly by resources of Community origin. (National public co-financing plus ERDF). The period shall be determined by reference to the fiscal years used by the undertaking in the Member State concerned.

When an overall aid amount provided under an aid measure exceeds this ceiling, that aid amount cannot benefit from the abovementioned Regulation, even for a fraction not exceeding that ceiling. In such a case, the benefit of the abovementioned Regulation cannot be claimed for this aid measure either at the time the aid is granted or at any subsequent time.

In this way, all partners defined as economic operators shall sign a declaration on the de minimis aids when submitting the application indicating the total amounts of aid received during the reference period.

Non State Aid relevant partners (non economic operators) shall sign a declaration indicating that the activities and the outputs in the framework of the project are not market oriented.

These two models of declaration to be signed by the partners are included in the Application Pack.

Moreover, each project which includes the participation of an economic operator as a beneficiary will have to guarantee the respect of competition rules.

Value Added Tax (VAT)

VAT does not constitute eligible expenditure unless it is genuinely and definitely borne by the partner and thus cannot be recovered. VAT which is recoverable by whatever means cannot be considered as eligible.

In the Application Form, partners are asked to provide a confirmation about their VAT status: if they are VAT payers (and cannot thus recover VAT by any means) or they are not VAT payers (and thus they can recover VAT). In reporting, First Level Controllers will have to confirm if the VAT has been really borne by the controlled project partner.

IPA partners should refer to article 89 point 3(a) of EC Regulation No. 718/2007.

Financial charges

Financial charges for transnational financial transactions are eligible. Bank charges for opening and administering the project account are eligible. The costs mentioned above may be reported under the "overheads" or "other" budget line.

Shared costs

The practice of sharing common costs should be avoided. However, in the event of common costs cannot be avoided, partners are invited to receive from their First Level Controllers and national bodies in charge of the Programme the acceptance of the principle of sharing costs among them before submitting the project proposal.

In any case, it is recommended to limit the shared costs to the costs falling within the scope of the budget lines of external expertise and services.

The Partnership Agreement (or its annex) must specify the type of costs concerned, the partners responsible and the procedures for payment and accounting agreed upon by partners. Please note that the procedure to report and validate this kind of costs should also be agreed with the First Level Controllers and the national bodies.

Exchange rate

The issue of currency for European Union partners located outside of the Euro zone and for the conversion of expenditure incurred outside of the Euro zone must be settled before the beginning of the project.

Concerning the different exchange rates, one of these options must be chosen:

- Partners convert their expenses from their national currency into Euros and these converted figures are used by the Lead Partner to fill in the Financial Report. In this case, partners again have several options for converting their expenses to Euros:
 - o they can use the average monthly exchange rate set by the Commission of either the month the invoice was paid or the month the costs were re-reported to the Lead Partner,
 - o they can use the 6-months average rate of the average monthly exchange rate,
 - o they can use the market exchange rate of the day the invoice was paid,
 - o They can use the market exchange rate of the last day of the reporting period.
- Partners send their figures to the Lead Partner in their national currency and the Lead Partner converts these figures into Euros to complete the Financial Report (to be specified in the Partnership Agreement). In this case, the Lead Partner must use the average monthly exchange rate set by the Commission of the last month of the reporting period or the market exchange rate of the last day of the reporting period.

The partners must agree on a conversion system at project level prior to submitting the first progress report. This system will remain in place until the end of the project and will apply to all partners. The Lead Partner must inform the JTS of the chosen option.

The monthly exchange rate to be used is the one published every month by the European Commission on the InforEuro website: <http://ec.europa.eu/budget/inforeuro/index.cfm>.

The exchange rate to be used must have 4 decimal points. Numbers rounded to two decimal points should be used. Any exchange loss is not a eligible expenditure.

Since the payments of IPA funds are carried out in euro, the applicable method for the calculation of the exchange rate is detailed in the Subsidy Contract that will be signed with the Managing Authority.

Public procurement

Whenever purchases are made, contracts are awarded and external suppliers are involved in a project, public tendering rules must be observed, including EC Public Procurement laws and relevant national regulations. These rules are intended to ensure transparent and fair competition within the common market.

The Lead Partner is responsible for compliance with the public procurement procedures for the entire partnership. As procurement rules also apply to the private sector, Lead Partners must also be aware of any rules which could apply to some of their private partners.

It is, therefore, strongly advised to carefully save all documentation regarding any procurement procedures as they constitute part of the audit trail and have to be included in the checks.

European Community rules on procurement apply to contracts that are financed or partly financed by Structural Funds grants. Bids for contracts must be assessed on an objective basis and, when needed, contract awards should be published in the Official Journal of the European Communities (OJEC). Structural Funds grants will be reclaimed if it is subsequently found that procurement rules have not been observed.

National rules on public procurement have established financial limits on the value of contracts:

- According to the Directive 2004/18/EC (and related amendments), a full call for tender must be held for contracts valued at more than €193,000 (awarded by not central government authorities) and €125,000 (awarded by central government authorities). (cf. http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/legislation_en.htm)
- For contracts valued less than €193,000 and €125,000 other procedures may apply according to national legislation. It has to be decided on a case-by-case basis on the correct procedure in each country. Therefore, national rules have to be closely consulted as they may vary from country to country.

Please be aware that legal standards applied at national level may be more demanding than the requirements defined by the EU Directives. Procurement rules are complex; if there are any doubts about the application of procurement rules, project promoters should seek advice from a legal advisor.

Do not forget that the fundamental principles in public tendering (non-discrimination, transparency, etc.) also apply to purchases and subcontracted activities below the threshold values.

Relevant EU regulations

- Directive 2004/17/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 coordinating the procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors and amendments
- Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts and amendments
- Commission Directive 2005/51/EC of 7 September 2005 amending Annex XX to Directive 2004/17/EC and Annex VIII to Directive 2004/18/EC of the European Parliament and the Council on public procurement (Text with EEA relevance)
- Directive 2005/75/EC of the European Parliament and of the Council of 16 November 2005 correcting Directive 2004/18/EC on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts
- Commission Regulation (EC) No 1564/2005 of 7 September 2005 establishing standard forms for the publication of notices in the framework of public procurement procedures pursuant to Directives 2004/17/EC and 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council
- New thresholds entered into force from 1st January 2008. These thresholds are laid down in Regulation (EC) 1422/2007 of 4 December 2007.
- Commission Regulation (EC) No 800/2008 of 6 August 2008 declaring certain categories of aid compatible with the common market in application of Articles 87 and 88 of the Treaty (General block exemption Regulation)
- Commission Regulation (EC) N° 1177/2009 of 30 November 2009 modifying the thresholds.

In the case of IPA partners, relevant provisions of the PRAG must be respected. If national rules are stricter than PRAG guidelines, the stricter rule applies. The legal basis for public procurement rules in IPA countries: C (2007) 2034 Rules and procedures for service, supply

and works contracts financed from the general budget of the European Communities for the purposes of cooperation with third countries.

Revenues

If a project generates revenue for example through services, conference participation fees, sales of brochures or books, the generated net revenue must be deducted from the eligible expenditure if the total cost of the operation exceeds EUR 1 000 000. The revenue must be deducted in full or pro-rata depending on whether it was generated entirely or only partly by the co-financed operation. The ERDF funding will be calculated on the basis of the total cost after deduction of the revenue.

Publicity and information regulations

All projects must comply with the publicity and information requirements laid down in the Commission Regulation (EC) No 1828/2006 (Articles 8 and 9) and its Annex I.

All promotional materials produced in the framework of the projects must include the following elements:

1. Emblem of the EU (the flag) and
2. Reference to the European Union and
3. Reference to the contribution of the European Regional Development Fund and
4. The logo of the MED Programme and the phrase "Europe in the Mediterranean".

For small promotional objects, points 3 and 4 shall not apply.

IPA partners must comply with the publicity and information requirements laid down in the Commission Regulation (EC) No 718/2007 and amendments.

IPA partners must also include in all promotion materials the emblem of the European Union, the reference to the contribution of the IPA fund and the logo of the MED Programme containing the phrase "Europe in the Mediterranean".

The principle of additionality

The costs relating to the preparation and implementation of an operation incurred by a public authority, which is itself beneficiary and which is executing an operation for its own account, shall be eligible if they do not arise from statutory responsibilities of the public authority or its day-to-day management, monitoring and control tasks and relate to expenditure actually and directly paid for the co-financed operation.

Equal opportunities

Legislation in the field of equal opportunities refers to all legal provisions related to the implementation of the principle of equal treatment between persons, regardless of religion, personal beliefs, disabilities, age and sexual orientation, concerning employment and work conditions. It stipulates all necessary measures in order to avoid any kind of discrimination on the grounds of these factors, based on an approach which takes also into account the different impact that the same kinds of discrimination may cause on women and men.

Directive 2000/78/EC of the European Council of 27th November 2000 lays down a general framework for equal treatment in the field of employment and work conditions.

Extract :

Art. 1) The purpose of this Directive is to lay down a general framework for combating discrimination on the grounds of religion or belief, disability, age or sexual orientation as regards employment and occupation, with a view to putting into effect in the Member States the principle of equal treatment.

Art. 3) Within the limits of the areas of competence conferred on the Community, this Directive shall apply to all persons, as regards both the public and private sectors, including public bodies, in relation to:

(a) conditions for access to employment, to self-employment or to occupation, including selection criteria and recruitment conditions, whatever the branch of activity and at all levels of the professional hierarchy, including promotion;

(b) access to all types and to all levels of vocational guidance, vocational training, advanced vocational training and retraining, including practical work experience;

(c) employment and working conditions, including dismissals and pay;

(d) membership of, and involvement in, an organisation of workers or employers, or any organisation whose members carry on a particular profession, including the benefits provided for by such organisations.

Art. 9) 2. Member States shall ensure that associations, organisations or other legal entities which have, in accordance with the criteria laid down by their national law, a legitimate interest in ensuring that the provisions of this Directive are complied with, may engage, either on behalf or in support of the complainant, with his or her approval, in any judicial and/or administrative procedure provided for the enforcement of obligations under this Directive.

Environment

European Law includes all legal acts concerning environment, either related to a particular sector (water, air, nature, waste, chemicals), or to cross-cutting sectors stipulating access to environmental information and public participation to the decision-making process in the field of environment.

Verifications of management in the sector of environment should, if necessary, not only verify the respect of the Directives by the beneficiary but also check that all authorizations were delivered by the competent national authorities, in compliance with the procedures to be applied.

The competent national authorities shall ensure that the European environmental legislation is properly applied and whenever such rules are not respected, the same authorities shall guarantee the adoption of the most convenient measures.

The Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment amended by the Directive No 97/11/EC and the Directive 2003/35/EC.

Here below you will find an extract of the above-mentioned Directive:

Art. 1) This Directive shall apply to the assessment of the environmental effects of those public and private projects which are likely to have significant effects on the environment.

Art 2) For the purposes of this Directive, 'project' means:

- the execution of construction works or of other installations or schemes,*
- other interventions in the natural surroundings and landscape including those involving the extraction of mineral resources;*

Art. 3) The environmental impact assessment will identify, describe and assess in an appropriate manner, in the light of each individual case and in accordance with the Articles 4 to 11, the direct and indirect effects of a project on the following factors:

- human beings, fauna and flora,*
- soil, water, air, climate and the landscape,*

- the inter-action between the factors mentioned in the first and second indents,
- material assets and the cultural heritage.

8. Accounting and filing reporting documents

Partners must ensure that all accounting documents linked to the project are available and that they are filed separately. It is the Lead Partner's responsibility to ensure an adequate audit trail which implies that the Lead Partner has an overview of:

- Who paid
- What was paid
- The date on which payment was made
- The person who carried out the verifications
- The location where the relevant documents are stored.

The Lead partner must ensure that all partners keep the documents linked to the project in an ordered and safe way until 31st December 2021, if not longer, in case national regulations require a longer period for filing. The filed documents can be either the originals or the certified as original copies on commonly used data media, (in accordance with national legislations).

The following list gives an overview of the documents that should be available for financial control and audit purposes and that must be kept at least until 31st December 2021:

- Approved Application Form;
- Subsidy Contract;
- Partnership Agreement;
- Relevant project correspondence (financial and contractual) ;
- Progress Reports;
- Documents attesting the first level controllers' validations on partners' expenditure;
- List of declared expenditure;
- Bank account statements proving the reception and the transfer of Programme funds;
- Invoices/receipts;
- Bank account statements/proof of payment for each invoice;
- Staff costs: calculation of hourly rates, information on actual annual working hours, labour contracts, payroll documents and time sheets of personnel working for the project;
- List of subcontracts and copies of all contracts with external experts and/or service providers;
- Calculation of administrative costs, proof and records of costs included in overheads;
- Documents relating to public procurement, information and publicity;
- Note on the public procurement procedures, terms of reference, offers/quotes order form, contract;
- Proof for delivery of services and goods: studies, brochures, newsletters, minutes of meetings, translated letters, participants' lists, travel tickets, etc.;
- Records of assets, physical availability of equipment purchased in the context of the project;
- For travel: boarding cards, travel tickets and all documents reported in the description of the budget line Travel and accommodation.

The following compulsory requirements must be fulfilled in order to ensure a clear identification of the expenditures:

- The opening of a specific bank account for the project payments (or a separate project code);

- The introduction of project specific cost-accounting analytical codes in order to record project costs by budget line, activity and payment date/reporting period in the accounting system;
- The recording of the costs in expenditure lists by budget line, activity and reporting period;
- Noting the allocation (project title and project number) directly on the invoices/equivalent documents.

Expenditure can only be reported if the following principles are fulfilled:

- The calculation is based on actual costs;
- The costs are definitely borne by the partner and would not have arisen without the project;
- The expenditure has actually been paid out. Expenditure is considered to be paid when the amount is debited from a partner's bank account. The payment is usually proven by the bank statements. The date when the invoice was issued, recorded or booked in the accounting system does not count as payment date.
- The expenditure is directly linked to the project. Costs related to activities that are not described in the Application Form are generally ineligible.

Ineligible costs (non-exhaustive list)

- VAT which is recoverable by whatever means is not eligible
- Fines, financial penalties and expenditure on legal disputes
- Interests on debt
- Dismantling of nuclear power stations
- Housing

IPA partners must refer to articles 34 and 89 of Commission Regulation (EC) No 718/2007 and amendments.

Please note that all this information must be provided using the PRESAGE application

	Control Checklist template*	MED Programme 2007 - 2013

INFORMATION ON THE PARTNER CHECKED

Acronym	
MED identification number	
Reference PRESAGE-CTE	
Name of the partner	
Function (Lead partner or partner)	
Name of the controller	
Institution of the controller	
Checklist attached to the certificate No.	
Expenditure included in the Progress Report No.	
Reporting period	dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy

A) ACCOUNTING SYSTEM

Check	Yes	No	N/A
Are specific accounts kept for the project or have other methods like specific cost centres in the accounting system been established which allow to identify the costs allocated to the project?	☐	☐	☐
Can a computerised list of project expenditure be obtained from the accounting system?	☐	☐	☐
Has each reported expenditure been supported by an invoice or an accounting document of equivalent probative value?	☐	☐	☐
Are the documents complete and accurate in content as well as in accounting terms?	☐	☐	☐
Has each reported expenditure been supported by a payment proof (usually bank statement/bank transfer confirmations/cash receipts)?	☐	☐	☐
Can the amount of the reported expenditure be entirely reconciled with the supporting documents provided?	☐	☐	☐
Are payments made at the correct amount?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

* Compulsory for internal and external controllers directly selected by the partners (i.e., decentralised system). Controllers from Member States in which a centralised control system has been set can alternatively use ad-hoc checklists elaborated at national level if ensuring a comparable or higher level of control.

B) DOUBLE FUNDING

Check	Yes	No	N/A
Are there mechanisms in place to avoid that the same expenditure is reimbursed by different sources of funding? (EU, national, regional or other)? Please explain them briefly in the comment box.	☐	☐	☐
If your answer is No or N/A, kindly indicate in the comments section how you can guarantee that the double funding is excluded.			
Mandatory comments			
Ineligible amount (if any)			

C) COMPLIANCE WITH THE PROJECT BUDGET

Check	Yes	No	N/A
Have costs been correctly allocated to the relevant budget lines? Please make the partner correct, if necessary, the allocation of expenditure to the wrong budget lines before validation of the certification.	☐	☐	☐
Have costs been correctly allocated to the relevant components?	☐	☐	☐
Has the Partner's budget by budget line and by component as fixed in the approved Application Form been respected?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

D) ELIGIBILITY OF COSTS**1. STAFF COSTS**

Check	Yes	No	N/A
Is there an available list of staff working in the project?	☐	☐	☐
Is the expenditure only related to employees of the organisation ?	☐	☐	☐
Are employment contracts available?	☐	☐	☐
Are there service orders available?	☐	☐	☐
Are payrolls available?	☐	☐	☐
For people working part-time, is there a method for calculating the daily/hourly cost available?	☐	☐	☐
Is the result of the calculation correct?	☐	☐	☐
Is this calculation based on real worked hours?	☐	☐	☐
Are there monthly timesheets available?	☐	☐	☐
Are they sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Are they signed both by the employee and the employer?	☐	☐	☐
Is there proof of payment (including social charges) available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

2. DURABLE GOODS

Check	Yes	No	N/A
Is the equipment purchased stated in the Application Form? Alternatively, has it been approved by the programme bodies prior to its purchase?	☐	☐	☐
Is there evidence available that the most economic option for the services required has been selected?	☐	☐	☐
Is there an inventory of the equipment purchased?	☐	☐	☐
Has depreciation been applied?	☐	☐	☐
If applied, has the depreciation for the related period been properly calculated, by applying national accounting regulations?	☐	☐	☐
Has the depreciation plan been kept for accounting, control and audit purposes?	☐	☐	☐
Is it ensured that the items have not already been fully depreciated?	☐	☐	☐
Has the purchase been made well before the end of the project?	☐	☐	☐
If not, is the late purchase still justified? Or have the costs been depreciated and only the share corresponding to the remaining project period been reported?	☐	☐	☐
If the equipment is not exclusively used for project purposes, has only a share of the actual cost been allocated to the project? Is this share calculated according to a fair, justified and equitable method?	☐	☐	☐
Is there evidence that the equipment has not already been financed by any other funding (EU, national, regional or other)?	☐	☐	☐
Was the equipment purchased in compliance with public procurement rules? Please note that, in the framework of the MED Programme, it is warmly recommended to always set up a procedure of effective competition, also for limited amounts. For example, the partner should always request at least three offers before selecting one in order to ensure the respect of the principles of competition, equal treatment, transparency and traceability. This choice should be justified in written to give evidence that the most appropriate offer has been selected.	☐	☐	☐
Are payments made against invoices?	☐	☐	☐
Are invoices sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

3. CONSUMABLE GOODS

Check	Yes	No	N/A
Are costs project related?	☐	☐	☐
Are payments made against invoices?	☐	☐	☐
Are invoices sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Is it ensured that the items have not already been included as	☐	☐	☐

indirect costs (overheads)?			
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

4. TRAVEL AND ACCOMODATION

Check	Yes	No	N/A
Are costs project related? (Verify existence of invitation, agenda and list of participants)	☐	☐	☐
Were the trips that these costs refer to justified by the project's activities as foreseen in the Application Form?	☐	☐	☐
Is there any authorisation of the mission available?	☐	☐	☐
Are there documents concerning travel and accommodation costs paid directly by the institution available? (Plane tickets, boarding cards, train tickets, hotel invoice, etc.)	☐	☐	☐
Is it ensured that the trip costs were chosen in respect of the most economic way of transport and accommodation?	☐	☐	☐
If paid directly by the person going on mission, is there a reimbursement request available?	☐	☐	☐
If per diem, is it based on national/institutional rules?	☐	☐	☐
If real costs, are all supporting documents available? (Meals, transportation, etc.)	☐	☐	☐
For any of the expenses, is there proof of payment available?	☐	☐	☐
In case of trips outside the territory of the MED Programme, were they explicitly mentioned and justified in the approved Application Form? Alternatively, have these trips been approved by the programme bodies prior to its purchase?	☐	☐	☐
If applicable, are travel and subsistence expenses for third country partners or participants related to events taking place in the MED territory?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

5. SERVICES

Check	Yes	No	N/A
Are costs project related?	☐	☐	☐
Is there any evidence that within the partner structure there are no necessary competences nor material means for the provision of the concerned services?	☐	☐	☐
If this is not case, is it proved that the externalisation was more appropriate?	☐	☐	☐
Have the European and national public procurement rules been respected in the selection process? Please note that, in the	☐	☐	☐

framework of the MED Programme, it is warmly recommended to always set up a procedure of effective competition, also for limited amounts. For example, the partner should always request at least three offers before selecting one in order to ensure the respect of the principles of competition, equal treatment, transparency and traceability.			
Is the public procurement procedure well documented and documents such as procurement note, request of offers, terms of reference, offers/quotes, order forms available?	☐	☐	☐
Have the principles of transparency, non-discrimination, equal treatment and effective competition been complied with (also for items below the EU-thresholds)?	☐	☐	☐
If the partner structure is not submitted to the public procurement rules, has a simplified procedure of effective competition been implemented? (Publication on the website, several enterprises invited, report on the analysis of the offers, ...)	☐	☐	☐
Is there a contract laying down the services to be provided?	☐	☐	☐
Are payments made against invoices?	☐	☐	☐
Are invoices sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Is there any evidence of the work carried out by the service provider (or, in general, of the activity carried out)?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

6. EXTERNAL EXPERTISE

Check	Yes	No	N/A
Are the contracted services stated in the Application Form?	☐	☐	☐
Is there any evidence that within the partner structure there are no necessary competences nor material means for the provision of the concerned services?	☐	☐	☐
If this is not case, is it proved that the externalisation was more appropriate?	☐	☐	☐
Have the European and national public procurement rules been respected in the selection process? Please note that, in the framework of the MED Programme, it is warmly recommended to always set up a procedure of effective competition, also for limited amounts. For example, the partner should always request at least three offers before selecting one in order to ensure the respect of the principles of competition, equal treatment, transparency and traceability.	☐	☐	☐
Is the public procurement procedure well documented and documents such as procurement note, request of offers, terms of reference, offers/quotes, order forms available?	☐	☐	☐
Have the principles of transparency, non-discrimination, equal treatment and effective competition been complied with (also for	☐	☐	☐

items below the EU-thresholds)?			
If the partner structure is not submitted to the public procurement rules, has a simplified procedure of effective competition been implemented? (Publication on the website, several enterprises invited, report on the analysis of the offers, ...)	☐	☐	☐
Is there a contract laying down the services to be provided?	☐	☐	☐
Are payments made against invoices?	☐	☐	☐
Are invoices sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Is there any evidence of the work carried out by the service provider?	☐	☐	☐
Where applicable, do the deliverables respect the necessary publicity requirements?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

7. PROMOTION, INFORMATION AND PUBLICATIONS

Check	Yes	No	N/A
Are costs project related?	☐	☐	☐
Have the European and national public procurement rules been respected in the selection process? Please note that, in the framework of the MED Programme, it is warmly recommended to always set up a procedure of effective competition, also for limited amounts. For example, the partner should always request at least three offers before selecting one in order to ensure the respect of the principles of competition, equal treatment, transparency and traceability.	☐	☐	☐
Is the public procurement procedure well documented and documents such as procurement note, request of offers, terms of reference, offers/quotes, order forms available?	☐	☐	☐
Have the principles of transparency, non-discrimination, equal treatment and effective competition been complied with (also for items below the EU-thresholds)?	☐	☐	☐
Is there a contract laying down the services to be provided?	☐	☐	☐
Are payments made against invoices?	☐	☐	☐
Are invoices sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Is there any evidence of the work carried out by the service provider?	☐	☐	☐
According to this evidence, are publicity rules respected?	☐	☐	☐
Has the partner complied with all relevant rules on European visibility?	☐	☐	☐
Do all publications or documents produced by the partner comply with the requirements of Commission Regulation (EC) n° 1828/2006, Chapter II (inclusion of the EU emblem, a statement to the effect that the project was co-financed by the	☐	☐	☐

ERDF, the logo of the MED Programme, etc.)			
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

8. OVERHEADS

Check	Yes	No	N/A
Is there a proper method for allocating overheads to the operation available?	☐	☐	☐
Is this method duly justified, fair and equitable?	☐	☐	☐
Has it been properly applied?	☐	☐	☐
Are all costs project-related and have not been included in other budget categories?	☐	☐	☐
Are there supporting documents justifying all these costs?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

9. OTHER COSTS

Check	Yes	No	N/A
Are these costs mentioned in the approved Application Form?	☐	☐	☐
Are these costs supported by invoices or accounting documents of equivalent probative value?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
In case of unpaid voluntary work, has the value of that work been determined taking into account the time spent and the hourly and daily rates of remuneration for equivalent work?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

E) SPECIFIC CHECKS FOR PREPARATION COSTS (COMPONENT 0)

Check	Yes	No	N/A
Is expenditure time-wise related to preparation costs (i.e., has it been engaged and invoiced between 1 January 2007 and the date of submission of the final Application Form?)	☐	☐	☐
Have all preparation costs been paid within one month after the submission of the final Application Form?	☐	☐	☐
Has the partner foreseen preparation costs in the approved Application Form?	☐	☐	☐
Are the budget categories concerned the same as in Component 0 of the approved Application Form?	☐	☐	☐
For the budget categories involved, have the related requirements been respected? (YES answer to questions in points related to the relevant budget lines)	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

F) ADDITIONAL RESPECT OF COMMUNITY POLICIES (for those aspects not directly covered by eligibility checks of the different budget lines)

Check	Yes	No	N/A
Has the partner complied with all relevant Commission rules on the environment?	☐	☐	☐
Have the results of the environmental impact assessment been taken into consideration?	☐	☐	☐
Has the partner complied with the EU objective of promotion of equality?	☐	☐	☐
Have Community rules on State Aid been respected? Have contractual obligations related to the State Aid discipline been respected?	☐	☐	☐
In case of tender procedures, is the amount of the contract identical to the one stipulated in the offer submitted by the successful tenderer?	☐	☐	☐
Were the assessment criteria of the offers related to the object of the contract?	☐	☐	☐
If there have been modifications to the contracts, were the additional tasks absolutely necessary to provide the main service?	☐	☐	☐
In case of modifications to the contracts, the amount of these contracts respect the national percentages regarding the amount of the original contract?	☐	☐	☐
In case of modifications to the contracts due to unforeseen circumstances, did the invoked circumstances comply with the national legislation?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			

Ineligible amount (if any)	

G) OTHER CHECKS

Check	Yes	No	N/A
Has all expenditure been incurred and paid within the eligibility period indicated in the Subsidy Contract?	☐	☐	☐
Has the partner implemented appropriate eligibility rules governing the VAT?	☐	☐	☐
Has refundable VAT been deducted?	☐	☐	☐
In case there are shared costs in the framework of the project, have they been declared in compliance with the procedure provided in chapter 7.2 of the MED First Level Control Guidelines and/or with the procedures provided by the Member States? (i.e. The Partnership Agreement, or its annex, must specify the type of costs concerned, the partners responsible and the procedures for payment and accounting agreed upon by partners)	☐	☐	☐
Has the exchange rate for converting expenditure incurred in national currency into Euro been properly applied, according to one of the methods set in chapter 7.2 of the MED First Level Control Guidelines?	☐	☐	☐
Have any fines and financial penalties been excluded from the expenditure?	☐	☐	☐
If applicable, has any revenue been properly deducted from the expenditure declared if the total cost of the operation exceeds EUR 1 000 000 ?	☐	☐	☐
In case of EU partner outside the MED area, does the ERDF related to the expenditure of this partner remain within the 20% threshold of the overall ERDF contribution to the project? (to be checked by the Lead partner at project level in case there are more than one EU partners outside the MED area, being aware that the 20% threshold remains identical with one or several EU partners outside the MED area)	☐	☐	☐
In case of minor modifications, within the 10% flexibility rule, does the cumulative validated expenditure for all partners remain within this threshold? (to be checked by the Lead partner at project level)	☐	☐	☐
Has any major modification been formally requested and approved, according to the foreseen procedure, before the flexibility threshold has been exceeded?	☐	☐	☐
Has the administrative check on files been sufficient to gain evidence that the reported activities have taken place, the delivery of services, goods and works are in progress or have been completed? (If the evidence was not obtained through an on-the-spot check, it is important to indicate in the comment section, how sufficient assurance was gained through the administrative check on files).	☐	☐	☐
Has the check been performed on-the-spot? Please note that it is warmly recommended that at least once during the project lifetime the verifications are conducted on-the-spot.	☐	☐	☐

Results/Comments (if any)	
Ineligible amount (if any)	

Place:

Date:

Name of controller:

Institution:

Signature of the Controller:

Official stamp:

Please note that all this information must be provided using the PRESAGE application

	CERTIFICATE OF FIRST LEVEL CONTROLLER	MED Programme 2007 - 2013

REPORTING PERIOD FOR WHICH THE CERTIFICATE IS ISSUED: dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy

Certificate No.
Expenditure included in the Progress Report No. _____

Name of the project	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Acronym	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Reference PRESAGE-CTE	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
MED identification number	
Partner	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Function (Lead Partner or Project Partner)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Division/Unit/Department	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Date of approval by the Selection Committee	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Project starting date	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Project ending date	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Administrative closure date	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Name of the First Level Controller	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Institution + job title	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Division/Unit/Department	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Contact details	
Total partner's budget (in €)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Partner's ERDF funding (in €)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Partner's ERDF funding rate (in %)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Partner's total co-financing (in €)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>

I, the undersigned, (*name and surname of the First Level Controller – pre-filled by PRESAGE-CTE*) representing the First Level Controller designated by¹ (*to be filled in by the First Level Controller*), based on verification within the meaning of Article 16 paragraph 1 of Commission Regulation (EC) 1080/2006 performed on expenditure declared by the above-mentioned partner (or Lead partner), **hereby certify** the following:

1. For the attached statement that forms an integral part of this certificate, the total declared expenditure by the beneficiary amounts to EUR <0,00 to be filled in by the First Level Controller> of which the total confirmed eligible expenditure amounts to EUR <0,00 to be filled in by the First Level Controller>. This amount is free from any reservation casting doubts on its eligibility.

2. The rules listed in the Subsidy Contract have been fully observed, including, but not limited to rules governing the eligibility of expenditure (Article 56 of Regulation (EC) No 1083/2006, Article 7 of Regulation (EC) No 1080/2006, Article 48 to 53 of Regulation (EC) No 1828/2006, relevant national and internal regulations of the partner and rules laid down by the MED Programme.

3. The costs reported in the attached statement refer to expenditure paid within the eligibility period of the project, as described in the Subsidy Contract, and not previously reported.

4. Receipts and payments are accurately recorded in the project's accounting system, expenditure in another currency other than the Euro was correctly converted, assets are properly recorded and amounts are correctly reflected in the demands for payment. Any revenues generated were deducted from the eligible expenditure if the total cost of the operation exceeds EUR 1 000 000. The necessary audit trail exists for all activities, providing evidence in the form of contracts, invoices and payment records. In case of staff costs, administration costs, the necessary evidence exists in the form of timesheets, listings of costs or formula descriptions and cost calculations.

5. Services, supplies and works have been procured on the basis of transparent selection processes and in compliance with European, national and internal rules. Sound controls have been exerted over the opening of the tenders and all tenders have been fully evaluated before the final decision has been made on service provider, supplier or works contractor.

6. Progress made has been fully and fairly reflected in the report. There is evidence that the reported activities have taken place, delivery of services and goods, and works are in progress or have been completed. The expenditure exclusively refers to activities listed in the latest approved version of the Application Form and completed at the latest by the end of the approved finalisation month.

7. The partner has complied with Community rules and policies including publicity, information, equal opportunities, protection of environment, State Aid, competition and public procurement.

¹ Please make reference to the official document stating the approval of the First Level Controller by the competent national authority, according with Article 16 of Regulation (EC) 1080/2006.

8. The control work has been documented in a control checklist, which is based on the MED Programme template serving as minimum requirements.

9. After addition of this validation, the total amount of validated expenditure since the beginning of the project amounts to EUR <0,00 to be filled in by the First Level Controller >.

I hereby confirm that I / the company is independent from the project's activities and financial management and authorized and qualified to carry out the control in respect of the control requirements valid in the EU-Member State on whose territory the partner is located.

Place:

Date:

Name of controller:

Institution:

Signature of the Controller:

Official stamp:

Please note that all this information must be provided using the PRESAGE application

	CERTIFICATE OF FIRST LEVEL CONTROLLER FOR IPA PARTNERS	MED Programme 2007 - 2013

**REPORTING PERIOD FOR WHICH THE CERTIFICATE IS ISSUED: dd/mm/yyyy to
dd/mm/yyyy**

Certificate No. _____

Expenditure included in the Progress Report No. _____

Name of the project	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Acronym	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Reference PRESAGE-CTE	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
MED identification number	
Partner	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Division/Unit/Department	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Date of approval by the Selection Committee	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Project starting date	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Project ending date	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Administrative closure date	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Name of the First Level Controller	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Institution + job title	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Division/Unit/Department	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Contact details	
Total partner's budget (in €)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Partner's IPA funding (in €)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Partner's IPA funding rate (in %)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Partner's total co-financing (in €)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>

I, the undersigned, (*name and surname of the First Level Controller – pre-filled by PRESAGE-CTE*) representing the First Level Controller designated by (*to be filled in by the First Level Controller*), based on verification within the meaning of Article 108 paragraph 1 of Commission Regulation (EC) 718/2007 performed on expenditure declared by the above-mentioned partner, **hereby certify** the following:

1. For the attached statement that forms an integral part of this certificate, the total declared expenditure by the beneficiary amounts to EUR <0,00 to be filled in by the First Level Controller> of which the total confirmed eligible expenditure amounts to EUR <0,00 to be filled in by the First Level Controller>. This amount is free from any reservation casting doubts on its eligibility.

2. The rules listed in the Subsidy Contract have been fully observed, including, but not limited to rules governing the eligibility of expenditure (Article 34 and 89 of Commission Regulation (EC) 718/2007, relevant national and internal regulations of the partner and rules laid down by the MED Programme.

3. The costs reported in the attached statement refer to expenditure paid within the eligibility period of the project, as described in the Subsidy Contract, and not previously reported.

4. Receipts and payments are accurately recorded in the project's accounting system, expenditure in another currency other than the Euro was correctly converted, assets are properly recorded and amounts are correctly reflected in the demands for payment. The necessary audit trail exists for all activities, providing evidence in the form of contracts, invoices and payment records. In case of staff costs, administration costs, the necessary evidence exists in the form of timesheets, listings of costs or formula descriptions and cost calculations.

5. Services, supplies and works have been procured on the basis of transparent selection processes and in compliance with relevant provisions of the C (2007) 2034 Rules and procedures for service, supply and works contracts financed from the general budget of the European Communities for the purposes of cooperation with third countries, the Practical Guide to contract procedures for EU external actions (PRAG) and the national rules.

6. Progress made has been fully and fairly reflected in the report. There is evidence that the reported activities have taken place, delivery of services and goods, and works are in progress or have been completed. The expenditure exclusively refers to activities listed in the latest approved version of the Application Form and completed at the latest by the end of the approved finalisation month.

7. The partner has complied with Community rules and policies including publicity, information, equal opportunities, protection of environment, State Aid, competition and public procurement.

8. The control work has been documented in a control checklist, which is based on the MED Programme template serving as minimum requirements.

9. After addition of this validation, the total amount of validated expenditure since the beginning of the project amounts to EUR <0,00 to be filled in by the First Level Controller >.

I hereby confirm that I / the structure I represent is independent from the project's activities and financial management and authorized and qualified to carry out the control in respect of the control requirements valid in the Member State on whose territory the partner is located.

Place:

Date:

Name of

controller:

Institution:

Signature of the Controller:

Official stamp:

**European Territorial Cooperation
Programme Med 2007-2013
(CCI 2007 CB 163 PO 045)
European regional development fund**

IMPLEMENTATION GUIDE

Version February 2011

Programme cofinancé par le Fonds Européen
de Développement Régional

Programme cofinanced by the European Regional
Development Fund

SUMMARY

Introduction.....	579
1. Main characteristics of the MED Programme	580
a) Main objectives of the MED Programme.....	580
b) Regions belonging to the MED area	580
c) Project size	581
d) Official language of the Programme	581
2. Priorities for the new programming period in the MED area (main objectives of the MED Programme)	582
a) Priority Axes and specific objectives of the MED Programme	582
b) Obligations related to the transnational dimension of the projects	584
c) Obligations related to innovation and economic development.....	584
d) Obligations related to sustainable development and to the respect of the environment	584
e) Obligations related to gender equality and non discrimination	584
f) Concrete dimension of projects.....	584
3. Management of the Programme	586
a) The Managing Authority	586
b) Certifying Authority	587
c) Audit Authority	587
d) Monitoring Committee.....	587
e) National bodies in charge of the programme in the Member states	588
4. Identification of the partners	589
a) The Lead Partner and the partners.....	589
b) Partners of MED area	590
c) Partners from the European Union	590
d) IPA partners (Croatia, Montenegro, Bosnia-Herzegovina and Albania)	590
e) Partners outside the European Union and non IPA partners	591
f) Identification of “key actors”	591
5. Categories of projects for the implementation of the MED OP	592
a) Types of projects	592
b) Categories of projects.....	592
c) Components of the projects.....	592
6. Submission and examination of applications	594
a) Elaboration of applications	594
b) Submission of the application	594
c) Evaluation of the application and decision making process.....	595
d) Eligibility criteria of projects	596
e) Partnership Agreement	596
f) ERDF Subsidy Contract	597
h) Starting and ending date of the project.....	597
7. Management of the project	599

a) Role of the Lead Partner	599
b) Decision making – Steering Committee	600
c) Changes in the implementation of the project	600
d) Monitoring and evaluation	601
8. Financial arrangement	602
a) Financing of operations	602
b) Eligibility of expenses in EU Member States	603
c) Conformity with other EU policies	604
9. Financial management	606
a) Budgetary headings	606
b) Shared costs	608
d) Payment system	610
e) Archiving	610
f) Financial management system (audit trail)	611
10. Monitoring, evaluation and control	618
a) Start-up report	618
b) Preparation expenses claim	618
c) Progress report	618
d) Final report and closure of the project	619
e) Evaluation during the programming period	619
f) Ex-post evaluation	619
g) Choice of output and result indicators	620
h) Monitoring system of the environmental impact	623
i) Control at the level of the project partners (article 16 of the EU Regulation 1080/2006 and article 108 of the EU Regulation 718/2007, as modified by EU Regulation 80/2010)	623
IPA Countries participating in MED Programme have set up a centralised control system	623
j) Sample check	624
k) Decommitment rule	625
11. Communication, dissemination of information and capitalisation	625
a) Content and objectives of the communication plan	625
b) Definition of the objectives of the transnational partnership conference	626
APPENDIX	627
Appendix 1: Indicative list of partners which can take part to the projects as beneficiary or as associated partners	627
Appendix 2: EVALUATION CHART	629

Introduction

After illustrating the main features of the MED Programme (chapter 1), this Implementation Guide provides detailed information on the management of the programme, on partnership building, the examination of the applications, and the management, monitoring and control mechanisms.

This document is an essential complement to the MED Operational Programme to proceed effectively with the implementation of your project.

To prepare an application, it is necessary to go through the MED Operational Programme and the legal and regulatory framework documents of the programme carefully (cf. part 2.g. *“Documents related to the MED Programme”*).

Mediterranean candidate and potential candidate countries will be able to participate in a fully integrated approach to the MED Programme. Nevertheless, the various sources of funding must be contracted separately to comply with Community legislation.

1. Main characteristics of the MED Programme

a) Main objectives of the MED Programme

The main orientation of Lisbon and Gothenburg Agendas as well as the conclusion of the diagnosis and of the SWOT analysis lead to the following general objectives for the:

Make the whole MED area a territory able to meet international concurrence in order to ensure growth and employment for the next generations. Support territorial cohesion and actively intervene in favour of environmental protection within the framework of sustainable development.

These various issues cannot be tackled efficiently, either at the regional or at national scale: they require a significant effort in terms of transnational coordination and consultation.

This general orientation is developed in the MED Programme through four main Axes in connection with the main priorities of the ERDF regulation.

- Innovation: creation and development of scientific and technological networks, and the enhancement of regional R&TD and innovation capacities, where these make a direct contribution to the balanced economic development of transnational areas.
- Environment: water management, energy efficiency, risk prevention and environmental protection activities with a clear transnational dimension.
- Accessibility: activities to improve access to and quality of transport and telecommunications services where these have a clear transnational dimension.
- Sustainable urban development: strengthening polycentric development at transnational, national and regional level, with a clear transnational impact.

b) Regions belonging to the MED area

The MED Programme covers the following NUTS II areas¹:

- **Cyprus**: the entire country
- **France**: 4 régions – Corse, Languedoc-Roussillon, Provence Alpes Côte d'Azur, Rhône-Alpes
- **Greece** : the entire country
- **Italy** : 18 regions : Abruzzo, Apulia, Basilicata, Calabria, Campania, Emilia-Romagna, Friuli-Venezia Giulia, Lazio, Liguria, Lombardy, Marche, Molise, Umbria, Piedmonte, Sardinia, Sicily, Tuscany, Veneto.
- **Malta**: the entire country
- **Portugal** : 2 regions – Algarve, Alentejo
- **Slovenia**: the entire country
- **Spain**: 6 autonomous regions and the two autonomous cities – Andalusia, Aragon, Catalonia, Balearic islands, Murcia, Valencia, Ceuta and Melilla
- **United-Kingdom** : 1 region of economic programming – Gibraltar

Beyond these regions, the participation of other areas is possible but limited. Besides European Union partners located outside the MED area or other specific regions, the MED Programme invites **Mediterranean candidate and potential candidate countries**, but interested countries will have to participate with their own funds from the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA). Potential partners of other non European and non IPA countries will have the possibility to take part in the projects, with their own funds, according to the conditions fixed by the

¹ Commission decision of 31 October 2006 drawing up the list of regions and areas eligible for funding from the European Regional Development Fund under the cross-border and transnational strands of the European territorial cooperation objective for the period 2007 to 2013 (2006/769/EC)

MED Operational Programme and the Monitoring Committee of the programme (cf. part I.1.c of the MED Operational Programme).

c) Project size

For a project, the minimum and maximum ERDF contribution is between € 300 000 and € 2 million. It is recommended that the budget of each partner **is not lower than 50 000 Euros and equal or superior to 5% of the total eligible budget of the project** to prove its involvement in the project (except IPA countries).

The amounts granted for the Strategic Projects will be specified by the Monitoring Committee for each call for proposals.

IPA contribution: there is no fixed limitation - within the amount available - to the IPA budget per project.

d) Official language of the Programme

The two official languages of the MED Programme are French and English

The partnerships must choose the principal language which will be used for the drafting of all of the documents until the end of the project. The choice of the language of reference must be stipulated in the Partnership Agreement and in the Subsidy Contract between the MA and the Lead Partner.

- Concerning the drafting of the pre-application and of the application form, Lead Partners are asked to provide certain information in both languages by filling the indicated fields in the on-line tool "PRESAGE CTE".
 - For the pre-candidature: short description and summary of the project.
 - For the candidature: short description, summary and theme of the project
- Concerning the progress and final reports, Lead Partners are asked to provide a summarized version of the documents in the second language

Apart from the production of the official documents, the partners can choose the language which is appropriate to them for their internal communications

2. Priorities for the new programming period in the MED area (main objectives of the MED Programme)

a) Priority Axes and specific objectives of the MED Programme

Priority Axis and specific objectives of the MED Programme are structured as follows:

Priority Axis 1: Strengthening innovation capacities

- Objective 1.1.: Dissemination of innovative technologies and know-how
- Objective 1.2.: Strengthening strategic cooperation between economic development actors and public authorities

Priority Axis 2: Protection of the environment and promotion of a sustainable territorial development

- Objective 2.1.: Protection and enhancement of natural resources and heritage
- Objective 2.2.: Promotion of renewable energies and improvement of energy efficiency
- Objective 2.3.: Maritime risks prevention and strengthening of maritime safety
- Objective 2.4. Prevention and fight against natural risks

Priority Axis 3: Improvement of mobility and of territorial accessibility

- Objective 3.1.: Improvement of maritime accessibility and of transit capacities through multimodality and intermodality
- Objective 3.2.: Support the use of information technologies for a better accessibility and territorial cooperation

Priority Axis 4: Promotion of a polycentric and integrated development of the MED area

- Objective 4.1.: Coordination of development policies and improvement of territorial governance
- Objective 4.2.: Strengthening of identity and enhancement of cultural resources for a better integration of the MED area

Priority Axis 5: Technical assistance

Cross-cutting themes:

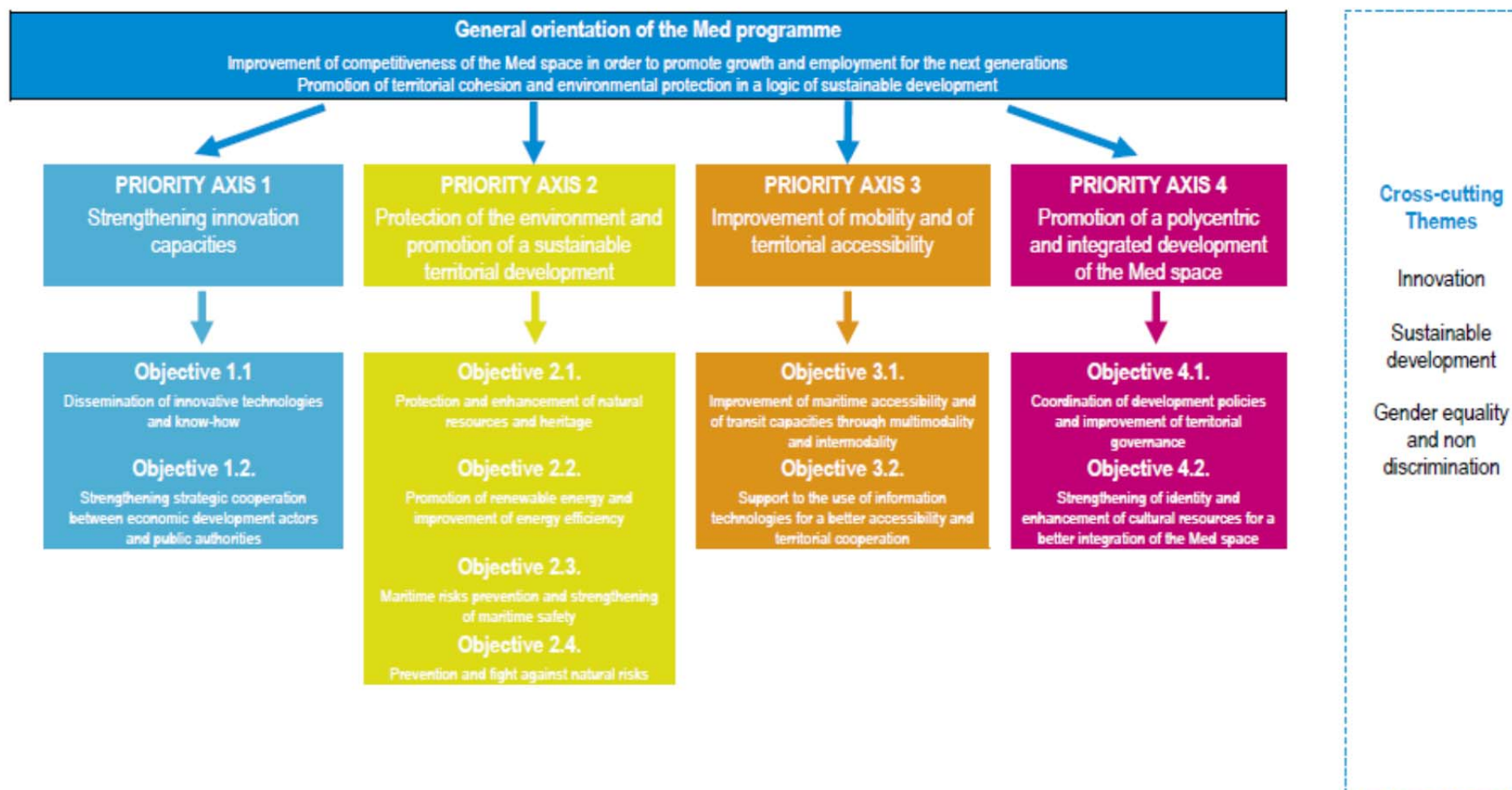
Because of their importance during the 2007-2013 programming period, some themes shall be taken into account in all proposed projects.

First of all, **innovation** – intended as a process of improving systems by introducing new approaches - is central to the MED Programme. It should be a main concern for all partners, whatever their field of action may be. Innovation can be understood in the wider sense of the word. It is related to technological (products and processes) as much as to non technological progress (e.g. modes of governance, of cooperation and of organisation...)

Sustainable development constitutes a general principle of intervention for structural funds (art. 17 of regulation 1083/2006) to which all the MED objectives refer. For this reason, it must be a permanent concern for the implementation of the programme and of the projects.

The principle of **gender equality and non discrimination** should be respected at all stages of the implementation of the programme and of projects.

Structure of the MED operational programme

b) Obligations related to the transnational dimension of the projects

The transnational dimension of the projects is a decisive aspect of the MED Programme. It is controlled during the selection process of the projects and during their implementation.

Special attention will be given to the nature of the projects, to their objectives and to the composition of the partnerships in order to make sure that they are not merely an aggregate of independent actions but present a true transnational added-value.

The projects must allow carry out complementary activities associating partners from different countries. They must bring solutions to problems which could not be solved without a transnational approach.

c) Obligations related to innovation and economic development

The programming period 2007-2013 stresses the need to strengthen competitiveness and the economic potential of regions parallel to the objectives of economic and social cohesion. It puts great emphasis on the dynamics of innovation, concerning both technological innovation as well as non technological innovations.

For this reason, the partners are invited to promote technologies, processes, types of organisation, governance and management which are innovative and which can produce a dynamic effect on their socio-economic and institutional environment.

d) Obligations related to sustainable development and to the respect of the environment

Pursuant to article 17 of the EU regulation 1083/2006, the objectives of the Funds shall be pursued in the framework of sustainable development and the Community promotion of the goal of protecting and improving the environment as set out in Article 6 of the Treaty.

For this reason, sustainable development and the respect of the environment constitute essential aspects of the MED Programme, as much a cross-cutting objective as a specific objective within the priority Axis II.

The OP MED is subject to the EIA (Environmental Impact Assessment) procedure imposed by the Directive 2001/42/EC; therefore the environmental impact of financial operations will be assessed during the implementation of the OP. It is requested to the Lead Partners to give evidence of the contribution of the project to the sustainable development and estimate its environmental impact.

e) Obligations related to gender equality and non discrimination

Pursuant to article 16 of EU regulation 1083/2006, the Member States and the Commission shall ensure that equality between men and women and the integration of the equality perspective is promoted during the various stages of implementation of the Funds.

In this context, the partners must take appropriate steps to ensure the respect of gender equality principles and to prevent any discrimination based on sex, racial or ethnic origin, religion or belief, disability, age or sexual orientation during the implementation of the project. In particular, accessibility for disabled persons shall be one of the criteria to be observed in defining operations co-financed by the Funds and to be taken into account during the various stages of implementation.

The Lead Partner must specify in the application how these principles are taken into account in the projects, especially in implementation mechanisms. They must also show in the progress and final reports how these principles have been taken into account during the implementation of the projects.

f) Concrete dimension of projects

The projects cannot be limited to studies or exchange of experience which only aim to produce or to exchange information and knowledge without concrete applications.

The projects must have visible results or a measurable effect on the socio economic sector, on public policies, in certain activities, institutions and management or cooperating methods.

The achievements and effects of the projects must be sustainable in order not to be limited to the period of provision of European funding.

g) Documents related to the MED Programme

For the preparation and the implementation of the projects, the Lead Partners and the partners are invited to examine the following documents. The EU Regulations and Directives, available on the Website of the programme (www.programmemed.eu), with the other documents, specify the strategic directions as well as the regulatory framework of the implementation of the 2007-2013 programming period. They provide the necessary information for the implementation of the MED Programme.

- Communication from the Commission of 5 July 2005 - Cohesion Policy in Support of Growth and Jobs - Community Strategic Guidelines, 2007-2013 [COM\(2005\) 299](#) MED Operational Programme 2007-2013
- National strategic reference frameworks
- National, regional and local programming documents or policies related to the project
- Regulation (EC) n°1080/2006 of the European parliament and of the council of 5 July 2006 on the European regional development fund
- Regulation (EC) n°1081/2006 of the European parliament and of the council of 5 July 2006 on the European social fund
- Regulation (EC) n° 1082/2006 of the European parliament and of the council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC)
- Council regulation (EC) n°1083/2006 of 11 July 2006 laying down general provisions on the European regional development fund, the European social fund and the cohesion fund
- Council regulation (EC) no 1084/2006 of 11 July 2006 establishing a cohesion fund
- Council regulation (EC) no 1085/2006 of 17 July 2006 establishing an Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)
- Commission Regulation (EC) n°1828/2006 of 8 December 2006 setting out rules for the implementation of Council Regulation (EC) No 1083/2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and of Regulation (EC) No 1080/2006 of the European Parliament and of the Council on the European Regional Development Fund
- Commission Regulation (EC) n°718/2007 of 12 June 2007 implementing Council Regulation (EC)= no 1085/2006 establishing an instrument for pre-accession assistance (IPA)
- Regulation (EC) No 80/2010 of 28 January 2010 amending the above mentioned Commission Regulation ((EC) 718/2007)
- Council decision 2006/702/CE of 6 October 2006 on Community strategic guidelines on cohesion
- Directive 2001/42/EC of the European parliament and of the council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment
- Directive 2004/18/EC of the European parliament and of the council of 31 march 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: An integrated maritime policy for the European Union Com (2007) 575.
- National regulations on Public Procurement and State Aid
- Any other EU document or legislation in force that may concern the area of cooperation

The partners are invited to study the policies and national, regional and local programmes existing in fields close to their project activities (National Strategic Reference Frameworks, Regional Operational Programmes, local policies...). The main aim is to promote synergies and to avoid the multiplication of isolated initiatives.

3. Management of the Programme

The functions of the different authorities are detailed in the MED Operational Programme and in the related EU regulations

The programme is composed of:

a) The Managing Authority

The Managing Authority signs the Subsidy Contracts with ERDF Lead Partners, as the responsible for managing and implementing the operational programme in accordance with the principle of sound financial management

The Managing Authority also **concludes separate IPA subsidy contracts with every IPA project partner.**

The Managing Authority is the Conseil Régional Provence Alpes Côte-d'Azur (France)

The Joint Technical Secretariat

The Joint Technical Secretariat is set up by the Managing Authority after consultation of the Member States. The JTS assists the Managing Authority, the Monitoring Committee, the Selection Committee, and, where appropriate, the Audit Authority, in carrying out their respective duties². The JTS functions under the responsibility of the Managing Authority and in relation with the national bodies in charge of the programme in Member States.

The JTS examines the project applications before they are transmitted to the Selection Committee.

The project partners can contact the JTS for any information on the implementation process of the programme and of the projects.

Technical Transnational working groups

Technical transnational working groups, made up of national delegates and experts, may be set up and coordinated by the JTS to support specific activities at transnational level, **especially to assist the Monitoring Committee in drawing up the terms of reference of strategic projects.**

Liaison offices

The office of Valencia is in charge of the coordination between MED and ENPI CBC Mediterranean programmes. It will be responsible for communication between project partnerships of the two programmes. It contributes to the capitalisation as well as to the coordination of existing implementation tools for the two programmes.

The office of Thessaloniki is in charge of coordination and capitalisation with partnerships and programmes where IPA countries participate to. It has to ensure exchanges of information between these programmes and with the MED Programme.

Liaison offices provide a yearly working plan which has to be approved by the Monitoring committee. They are part of the JTS and their work is coordinated with the work of the JTS. However, they may neither act as the national bodies in charge of the programme in Member States, nor be simple geographical outpost of the JTS.

Liaison offices will not help the partners to elaborate their projects. Their role mainly consists in establishing connections and creating synergies with other programmes and programming instruments.

Thessaloniki Liaison Office contributes to the contracting and follows up processes of the IPA partners.

² Article 14(1) of the EU Regulation n°1080/2006

b) Certifying Authority

The Certifying Authority is designated to certify statements of expenditures and applications for payment before they are sent to the Commission; it also receives ERDF and IPA payments made by the Commission and pays ERDF Lead Partner located in the EU territory³ and every IPA partner.

The Certifying Authority is the Caisse des dépôts et consignations (France)

c) Audit Authority

The Audit Authority is functionally independent of the Managing Authority and the Certifying Authority. It is responsible for verifying the effective functioning of the management and control system.

The Audit Authority is assisted by a **group of auditors** comprising a representative of each Member State, IPA Candidate and Potential Candidate Country participating in the operational programme. The group of auditors is chaired by the Audit Authority for the operational programme⁴.

The auditors are independent of the control system referred to in Article 16(1) of the ERDF regulation

The Audit Authority is the Commission interministérielle de coordination des contrôles (CICC) – (France)

d) Monitoring Committee

The Monitoring Committee satisfies itself as to the effectiveness and quality of the implementation of the operational programme⁵. It considers and approves the criteria for selecting the operations financed and reviews periodically the progress made towards achieving the specific targets of the operational programme. The Managing Authority is member of the Monitoring Committee but without right to vote.

The Monitoring Committee examines the results of the implementation of the Programme, the progress of running projects and the final report. Moreover, it can propose to the Managing Authority any revision or examination of the operational programme likely to help the programme to reach its objectives or to improve its management, including its financial management.

For Croatia: the Ministry of Regional Development Forestry and Water Management is the operating structure and is represented in the Monitoring Committee as a full member.

For Montenegro: NIPAC (Secretariat for European Integration) is the operating structure and is represented in the Monitoring Committee as a full member.

For Bosnia-Herzegovina: Directorate for European Integration of Bosnia and Herzegovina is the operating structure and is represented in the Monitoring Committee as a full member.

For Albania: Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Albania is the operating structure and is represented in the Monitoring Committee as a full member.

The Monitoring Committee designates a specific Selection Committee which selects the projects.

Projects Selection Committee

The Projects Selection Committee is composed of a maximum of two representatives for each participating country and for the Managing Authority, with one vote per delegation. These members are designated by the Monitoring Committee.

- The Selection Committee (SC) selects and refuses projects to be co-funded by ERDF and projects jointly co-funded by ERDF and IPA; The SC programmes and de-programmes projects according to the SC implementing rules,

³ Article 14(1) of the EU Regulation n°1080/2006 and article 61 of EU Regulation n°1083/2006

⁴ Article 14(2) of the EU Regulation n°1080/2006

⁵ Article 65 of the EU Regulation n°1083/2006

e) National bodies in charge of the programme in the Member states

The national bodies must carry out a regulatory function related to the responsibility of each Member State as regards control, and reality of expenses⁶. The National Contact Points especially conduct and coordinate the implementation of the programme in relation with the MA and the JTS.

Partners can contact National Contacts Points in their country to obtain information on the Programme requirements, the process of implementation of the Programme and the process of generation, implementation, control and monitoring of the projects, as well as national co-funding schemes.

These contact points can in particular bring the necessary information concerning the national systems of certification of expenditures

⁶ Article 16 of the EU Regulation n°1080/2006 and article 70 of the EU Regulation n°1083/2006.
Version February 2011

4. Identification of the partners

a) The Lead Partner and the partners

For a MED project, **at least three different European Union countries of the MED area must** be represented in the partnership.

As stated in the OP, according to their status and their commitment, the partners can be either **beneficiary** if they are eligible for ERDF, or **associated partners** if they agree to be involved using their own resources⁷.

According to article 2(4) of regulation (EC) 1083/2006, a “beneficiary” is an operator, body or enterprise, whether public or private, responsible for initiating or initiating and implementing operations (operations meaning the eligible parts of projects). Conclusion: project partners can be either public bodies or private entities.

The eligibility of the different kinds of partners as Lead Partner should be coherent with the national laws applicable in each country: nevertheless the Lead Partner must be a body governed by Public Law according to article 1(9) of the EU Directive 2004/18/EC and it must have sufficient institutional, administrative and financial resources to support the management and the implementation of the project.

On this subject, the Intention Letter (during the pre-application phase) and the Commitment Letter (during the final application phase) will be enriched by a document which will be filled and signed in a handwritten and original way by the Lead Partner and by each partner. **This “fiche” will have to inform about the capacities of each partner (including the Lead partner) to conclude successfully the project** (see page 19).

Private contributions brought by “private partners” (see EU Directive 2004/18/CE and Page 45 of the OP) will not be considered as national co-financing. If the private partners wish to participate in the project as beneficiaries (and benefit from ERDF funding) they will have to provide their national contribution with public funding within the total eligible budget.

The actions implemented must not be realised for the benefit of the economic operator but must clearly be implemented for the benefit of the whole project. The nature of the activities, the outputs, the target groups, and the communication and dissemination strategy of a private partner will be examined by the JTS very closely.

The MED Programme has decided to use the *de minimis* regime - as laid down by the Commission Regulation (EC) No 1998/2006 of 15th December 2006 on the application of Articles 87 and 88 of the Treaty to *de minimis* aid – for the participation of economic operators in the projects approved by the Programme. According to Article 2.2 of the abovementioned Regulation, the total *de minimis* aid granted to any one enterprise shall not exceed EUR 200 000 over the period of three fiscal years. The total *de minimis* aid granted to any enterprise active in the road transport sector shall not exceed EUR 100 000 over the period of three fiscal years. These ceilings shall apply irrespective of the form of the *de minimis* aid or the objective pursued and regardless of whether the aid granted by the Member State is financed entirely or partly by resources of Community origin. (National public co-financing + ERDF - National public co-financing + IPA).

In this way, all partners defined as economic operators shall sign a declaration on the *de minimis* aids indicating the total amounts of aid received during the reference period.

Non State Aid relevant partners (non economic operators) shall also sign, in the Intention Letter, a declaration indicating that the activities and the outputs in the framework of the project are not market oriented.

⁷ An indicative list of the partners which can participate to the projects (as beneficiary or as associated partner) is presented in appendix 1

Each project which includes the participation of an economic operator as a beneficiary will have to guarantee the respect of competition rules.

According to article 1(8) of EU Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts, « economic operator » is any natural or legal person or public entity or group of such persons and/or bodies which offers on the market, respectively, the execution of works and/or a work, products or services. As such, competition rules do not depend on the legal status of each institution involved (public or private) but on the nature of the activity realised.

b) Partners of MED area

The partners of the “MED area” are located in the areas of the European Union covered by the MED Operational Programme as specified in the part I1c “eligible areas” of the MED OP. The full list of the eligible areas is specified in the “Commission decision of 31 October 2006 drawing up the list of regions and areas eligible for funding from the European regional development fund under the cross-border and transnational strands of the European territorial cooperation objective for the period 2007 to 2013” (2006/769/EC).

c) Partners from the European Union

“Partners from the European Union” are partners located in European Union regions but **outside of the MED Programme area.**

Concerning EU partners, the MED OP restricts the application of the article 21 of EU regulation 1080/2006. The MED Programme allows the eligibility of EU partners for ERDF funding up to a limit of 20% of total ERDF budget requested by the whole of the EU partners of the project. These cases must be justified in due form and the expenditure must be made principally for the benefit of regions located within the MED area.

d) IPA partners (Croatia, Montenegro, Bosnia-Herzegovina and Albania)

The MED Programme invites **Mediterranean IPA countries (candidate or potential candidate to the EU)** to participate to the Programme, bearing in mind that these countries participate with another financial instrument, **IPA funds (Instrument for Pre-accession assistance).**

Croatia, Montenegro, Bosnia-Herzegovina and Albania gave a positive response. The modalities of their participation are decided in agreement with the MED Monitoring Committee. Representatives of these countries are members of the Monitoring Committee and of the Selection Committee.

IPA partners can not apply as Lead Partners in MED projects.

IPA partners can apply as project partners provided their legal status is coherent with the programme rules and national laws applicable in the concerned IPA countries.

In addition to the above mentioned criteria, the following ones shall be respected.

The partner structure(s) should:

- be a legal entity
- be non profit making
- be directly responsible for preparation and management of project's activities with the partnership, not acting as an intermediary;
- have stable and sufficient sources of finance to ensure the continuity of the organisation throughout the lifespan of the project and whose financial resources are not exclusively made up of subsidies and of EU budget or EDF.
- Following types of organisation are eligible (list non-exhaustive):

- o Associations: non-governmental organisations, trade unions, employer's associations, professional associations etc.
- o Institutions: public sector operators, educational and research institutions, etc.
- o Foundations (if majority of their funding is public and/or majority of their steering group is composed of public authorities)
- o Chamber of commerce, chambers of crafts and trade, public employment services;
- o Cantons, municipalities/towns, provinces and other local authorities;
- o Regional authorities
- o Regional development agencies, business incubators, entrepreneurship centres, research and development institutes and other business support institutions

Eventual exceptions shall be defined in the text of the calls for submission of projects.

e) Partners outside the European Union and non IPA partners

Partners outside the European Union and non IPA partners (such as countries from the southern bank of the Mediterranean) can take part in the MED Programme as associated partners. These countries cannot receive funding from the ERDF and will have to participate with their own funds.

Regarding their budget, the MED OP and a decision of the Monitoring Committee restricts the application of the article 21(3) of EU regulation 1080/2006. The eligible MED partnerships can punctually request the intervention of actors (who are not partners that benefit directly the ERDF) located outside the European Community (external experts for example). The actors concerned by this article can also come from IPA countries. The participation of this kind of actors must be targeted and must be made for the benefit of the regions of the MED area. This participation can benefit a refunding up to 10% of total ERDF budget requested by the whole of the EU partners of the MED project.

f) Identification of “key actors”

The “key actors” are the institutions which play an important role in the field of action of the project and which are likely to contribute in a significant way to its realisation. They have both political and administrative competences and technical capacities to implement the actions required for the project.

The concept of “key actors” must encourage the Lead Partners to go beyond geographical, institutional or political cleavages to associate the most relevant partners (local, regional, and national) able to contribute to the achievement of the objectives of the project.

It means, according to the nature of the project, supporting the constitution of partnerships able to ensure certain sustainability to the project by connecting it to public policies and by giving it the necessary institutional support.

5. Categories of projects for the implementation of the MED OP

a) Types of projects

Two types of call for projects have been identified for the implementation of the MED Programme:

- **Traditional calls for proposals** which include all axes and objectives of the operational programme.
- **Targeted calls for proposals** based on terms of reference which will direct Lead Partners towards specific themes, intervention fields or certain types of projects.

Targeted calls for proposals can be implemented with a procedure very similar to traditional calls for projects when the aim of the Monitoring Committee is only to focus one call for proposals on some specific issues of the Operational Programme.

The targeted calls for **proposals** can be used as well to implement much more specific procedures with the aim **to set up Strategic Projects**. In this case, the Monitoring Committee will specify both the themes of the call, the budget of the project, its duration and the kind of partnership to be implemented.

b) Categories of projects

For the new programming period, **the nature of the projects must evolve** in order to strengthen their **transnational dimension** and to ensure **concrete and measurable outputs and results**. Transnational projects cannot be based only on the objective to create knowledge and exchange experiences between partners. They must be based on strategies aiming to bring a concrete contribution to the realisation of the objectives of the Programme and its priority Axes.

Indicative types of project activities for the implementation of the MED Programme:

- **Setting up and development of transnational strategies for institutional networks**
- **Setting up and development of common systems and common operational tools**
- **Setting up of transnational networks ensuring coherence and coordination of public policies**
- **Dissemination of technologies, processes, know-how, innovative management systems at transnational level**
- **Elaboration of pilot projects and experimental tools with a transnational dimension** (contributing to promote innovative actions in economic development or sustainable development fields)

c) Components of the projects

Projects proposed for the MED Programme must be structured with components that the Lead Partners must describe in their application.

Each project can have a maximum of 6 components including, obligatorily, the two components "Management" and "Communication", described below. Plus Component 0 "Preparation" that can also be included. If Component 0 is not being used, the possibility to add a 6th Component "Others"; is not allowed. So, in this case, there will be a maximum of 5 Components: one "Management" Component (mandatory); one "Communication" Component (mandatory) and 3 operational Components.

Components "Management and coordination of the project" and "Information, communication and capitalisation measures" are compulsory.

Component 0: Preparation of the application

Only projects approved by the Selection Committee at the end of the final selection are entitled to receive Programme funding for their costs incurred/paid and related to the preparation phase of their project. Costs declared in the Component "Preparation of the application" have to show a direct and evident link to the development of the project and thus precede its implementation.

Typical activities during the preparation phase of a project are the following:

Version February 2011

- Development of the project idea and partners search,
- Meetings with Project partners,
- Completion of the Application Form,
- Participation in MED partners search forum, consultation with members of the JTS or with the National Contact Points.
- External expertise

The preparation costs must be further described in the Application Form and broken down into the same budget lines as the other components of the project.

Preparation costs must be engaged and invoiced between 1st January 2007 and the date of the submission of the final Application Form. Related payments must be incurred within one month after the date of submission of the final Application Form. Payments made after this date cannot be considered as preparation costs.

The eligible preparation costs are subject to a ceiling of EUR 30,000.

Component “Management and coordination of the project”

deals with all the activities related to the administrative, legal and financial activities which are necessary to run a MED project (administrative and financial management, coordination of the partnership, strategic management of the project...).

The repartition of these activities between partners must be clearly specified. Transfers of funds between partners are not recommended for this component,

It is recommended that the Management and coordination costs represent a reasonable share of the total budget and, in general, they should **not exceed 15%** of the eligible total budget of the project (ERDF+ Public National contributions).

Component “Information, communication and capitalisation measures”

Activities carried out under this Component are aimed at disseminating the project's activities and achievements toward the relevant partners, the public and the institutions likely to be interested in the project (general public, political leaders, local, regional, national and European actors ...). This component must be coherent with the Communication plan of the MED Programme and with the internal communication plan of each project (cf. part 11.a of the Implementation Guide).

These actions must be related to the objectives of valorisation and capitalisation which allow different programmes and different types of projects to share and to coordinate their activities. One of their aims is to make the results of the projects accessible to political leaders so that they can be used, continued or developed with other programmes and perspectives (for example, taken into account in the mainstream of European Programmes).

For each Component, the partners must specify in their application which are the concrete outputs expected. For this, they can refer to the list of output and indicators presented in part 10f of the Implementation Guide.

6. Submission and examination of applications

a) Elaboration of applications

To prepare an application, the MED Operational Programme and national programming documents should be studied carefully, together with its legal framework and regulatory documents (cf Part 2.g. “Documents related to the MED Programme”).

If the project is accepted, expenses related to the preparation of the application will allow an ERDF and IPA refunding if they are eligible expenses and **if they are incurred / paid between January 1st, 2007 and the date when the full application is submitted by the Lead Partner**. The eligibility of expenses is specified in part 8.b. of the Implementation Guide.

The Joint Technical Secretariat and the national bodies in charge of the programme in the participating countries are important interlocutors to bring support and advice and are available for the Lead partners and partners to help them to elaborate their application.

At this stage, the importance of the composition of the partnership should be pointed out. According to the nature of the project, the Lead Partner must take care to form partnerships comprising of the competent partners that are likely to bring a true added-value to the project.

b) Submission of the application

The project applications must go through a **two step selection procedure** based on pre-application and application forms. Different forms and submission modalities are proposed for the traditional and targeted calls for projects on the one hand, and for strategic projects on the other hand.

These forms are available on the computerised Monitoring system of the MED Programme and must be filled in on line. They can be filled in either in English or French according to the language of reference chosen for the implementation of the project. In addition, it is requested that the Lead Partner fills in also some fields in the other language in order to facilitate the work of the JTS, of the Selection Committee and of the Monitoring Committee.

The Programme can, if so decided, simplify the recording and drafting methods of the pre-application form which might not be attached to the monitoring on-line system PRESAGE CTE. In this case, the monitoring system would be used only for the candidatures of the 2nd phase. The official text of the Call for Proposals will be published, during the launching phase, on the web site www.programmed.eu. The modalities for the presentation of the application and the application pack will be also provided on it.

A set of annex documents must be **attached to the application**. The list of these documents is specified on the internet page related to the application.

For each of these documents, a standard form is made available on the web site of the MED Programme.

For the pre-application, each partner (including the Lead Partner and IPA partners) must provide and sign an **Intent Letter, original or copy (photocopies, scanners, fax)**. This letter specifies the intention to commit the structure by specifying the entire amount of the national public co financing envisaged as a counterpart to the total ERDF and IPA requested. It is not necessarily signed by its legal representative but at least by a person in charge (head of department, director, managing director...).

Moreover the pre-application pack will include 2 statements: a statement for Lead partners declaring they will not act as an economic operator for any of the activities within the project; and a sworn statement for any partners subject to State aid rules, declaring that they have not received or will not apply for any contribution over the limit established by the “de minimis” rules.

If, between the pre-application and the final application phases, the partnership change or one of the partners realizes to have signed a wrong declaration, these declarations will be also asked to the new partners or to the partners who were mistaken.

For the full application, the partnership must provide the **Partnership Agreement** as well as the **Commitment letters**. These documents are necessary for the Selection Committee to validate the application and they will have to include an original and handwritten signature by the legal representative of the structure/organization/institution.

The Intention Letter (during the pre-application phase) and the Commitment Letter (during the final application phase) will be enriched by a document which will be filled and signed in a handwritten and original way by the Lead Partner and by each partner.

This “fiche” will have to inform about the capacities of each partner (including the Lead partner) to conclude successfully the project (for example: information about the budget of each structure/organization/institution participating to the partnership in comparison with the total budget engaged on the project; human resources allocated by each structure/organization/institution to the project; the total amount of national co-funding asked).

The application forms (in the two phases) must have a handwritten signature, in the specific space provided.

The handwritten originals will have to be attached as appendix to the hard copy of the pre-application and application which will be delivered by hand or posted to the Joint Technical Secretariat.

Once the Lead Partner considers that the pre-application or the application is completed, it should be indicated on the Monitoring system. After this stage, it is not possible to make any modifications what so ever. The Lead Partner must print its pre-application or application directly from the Monitoring system and deliver it or send it by ordinary mail to the Joint Technical Secretariat.

The Managing Authority takes into account the date when the hard copy is delivered to the MA or sent by post (the postmark on the official envelope as the proof, determining if the deadline of the call for proposals has been respected or not): any other document will not be accepted.

This same date must be visible on the official envelope sent

c) Evaluation of the application and decision making process

The JTS examines the pre-applications as soon as possible before they are transmitted to the Selection Committee. The Selection Committee comes to a conclusion about their eligibility and makes its selection as soon as possible among those which are eligible. The Criteria are specified below.

Once the Selection Committee makes its decision concerning the pre-application of a project, the Managing Authority sends an explanatory letter to each Lead Partner **indicating if the pre-application is accepted without modification, accepted under conditions or rejected.**

If an application is accepted under conditions, the partners have **3 months** to take into account all the remarks made by the Selection committee and to present their complete application.

The JTS examines the complete applications as soon as possible before they are transmitted to the Selection Committee for the final selection.

To evaluate the projects, the JTS can suggest on a case-by-case basis the use of external experts. The experts must be validated by the Selection Committee. They evaluate the technical content of the projects in coordination

with the evaluation made by the JTS. The experts must be independent of the project and independent of the country concerned with the evaluation.

The JTS will get information from national bodies in charge of the programme in participating countries about the legal status of the partners, their financial capacities, and their relevance according to the project and according to the functions they will hold

The Selection Committee comes to a conclusion as soon as possible about the full application of a project according to the criteria specified in the parts “6.d) Eligibility criteria of projects” and “6.e) Selection criteria of projects”.

The Managing Authority sends an explanatory letter to each Lead Partner indicating the decision of the Selection Committee.

Since the opening of the monitoring system PRESAGE CTE for all the operations selected (communicated on the www.programmemed.eu web site), the partners have 3 months to submit their full application, with the modifications eventually requested by the Selection Committee.

d) Eligibility criteria of projects

To be eligible, the projects of the MED Operational Programme must necessarily fit the following eligibility criteria provided by the official eligibility chart published on the Programme website in the framework of each call for proposals within the *Application Pack*

e) Partnership Agreement

In order to ensure the quality of the implementation of the project, as well as the satisfactory achievement of its goals, an original handwritten **Partnership Agreement** must be concluded between the Lead Partner and ERDF partners involved in the project.

In case the partnerships of the selected projects include IPA partner(s) the **Agreement** will include the concerned IPA partner(s) as well.

The **Partnership Agreement** clearly states the so called ‘*Lead Partner Principle*’ for the operational management and coordination of the project which applies to IPA partners as well.

The Partnership Agreement allows the Lead Partner to extend the arrangements of the Subsidy Contract to the level of each partner. The signature of the Agreement is an eligibility criterion of the project and is necessary for the approval by the Selection Committee.

The Agreement must describe the role of each partner concerning the implementation of the activities, the financial management and the administration of the project. The Agreement must specify the conditions of payment of the ERDF from the Lead Partner to the partners. The Partnership Agreement also specifies that payments to each IPA partner will be finalised directly by the Certifying Authority. It must also explain the provisions concerning the data to provide for the progress and financial reports, and specify the requirements in regard to the financial control.

If the project requires that a partner carries out actions with the financial assistance from the other partners, the Agreement will specify the method used (administrative and financial channels). The financial assistance from the other partners can be accepted if the financial balance between partners does not exceed the threshold defined by the Programme (one partner must not concentrate more than 40% of the total eligible budget of the project; one country must not concentrate more than 50% of the total eligible budget of the project).

The signature of the Partnership Agreement between the Lead Partner and the partners is compulsory before signing the Subsidy Contract with the Managing Authority. The Partnership Agreement is an annex of the Subsidy Contract.

If a partner withdraws during the validation process of the application, a new proposal will have to be submitted to the Managing Authority

A model of Partnership Agreement is available on the website of the MED Programme (www.programmemed.eu)

f) ERDF Subsidy Contract

Once the project is selected⁸, the Managing Authority will sign the **Subsidy Contract** with the ERDF Lead Partner within **three months**.

If the Subsidy Contract cannot be signed because of delays in the preparatory documents to be provided by the Lead partner, the project may be rejected.

The Subsidy Contract determines the rights and the responsibilities of the Lead Partner and for the Managing Authority, the activities to be carried out, the conditions of financing, the requirements concerning reports and financial controls, etc.

Before the signature of the Subsidy Contract, the Managing Authority requests the Lead Partner to conclude and sign definitely, if necessary (withdrawal of a partner for example) the Partnership Agreement with its partners and to provide all the necessary documents required by the national regulations regarding the engagement of the national public co-financing (deliberations or others).

g) IPA Subsidy Contract

In case the selected project includes IPA partner(s), the Managing Authority will sign separate IPA subsidy contract(s) with each IPA partner.

Before signing the IPA subsidy Contract the IPA partner might be asked to provide all the necessary documents required by the national legislation regarding the engagement of the national public co-financing, in case the relevant IPA Country foresees in such terms.

If the IPA Subsidy Contract(s) cannot be signed because of delays in submitting documents to be provided by the IPA partner(s), the IPA partner may be rejected from the project.

The Subsidy Contract determines the rights and responsibilities of IPA partner and, for the Managing Authority, the conditions of financing, the requirements concerning reports and financial controls, etc.

A model of the ERDF Subsidy Contract and IPA Subsidy Contract and their annexes are available on the website of the MED Programme.

h) Starting and ending date of the project

The official starting date of the project is either the date of notification of the Subsidy Contract by the Managing Authority, or the date of the first expenditure engaged by the partnership if it is former to the notification (except preparation expenses).

The expenditure relating to the implementation of the project is eligible starting from the date of the submission of the selected complete application form by the Lead partner.

The effective activities start off must take place within **2 months**, at the latest, following the starting date unless indicated differently in the Subsidy Contract. After the start-up deadline, the Managing Authority has the

⁸ Project selected without modification or project selected under conditions after these conditions have been taken into account

possibility to terminate the Subsidy Contract if the project does not start because of the Lead Partner or of the partners. The Managing Authority can propose the Selection Committee to annul the project approval.

The ending date of the project is the one mentioned in the application form. Any operational expense will have to be engaged and paid before the ending date of the project. If those expenses cannot be paid on time, they can be paid within two months following the ending date. Moreover, the administrative closing expenses (first level control and staff costs) can be engaged and paid within two months following the ending date of the project.

Please note that this two months additional period does not apply to projects whose ending date is the 30th June 2015. Indeed, In this case, any expense (included costs related to the administrative ending of the project) engaged, invoiced or paid after the official ending date of the project will not be eligible.

7. Management of the project

During the period of project preparation, the partners should meet to agree on the division of the tasks, responsibilities and funding. The time invested during the preparation allows a fast starting of the project and a more efficient implementation phase.

a) Role of the Lead Partner

Lead Partner principle

All projects must follow the so-called '*Lead Partner Principle*' for the operational management and coordination of the project which applies to IPA partners as well and related project activities, when they are included in the partnership. Also IPA partners sign the Partnership Agreement with the LP and the other project partners.

The financial and administrative responsibility remains with the Lead Partner on behalf of all ERDF involved partners. The LP undertakes all related obligations toward the programme. The Lead Partner is thus solely responsible to the Managing Authority for the implementation of the terms of the ERDF Subsidy Contract.

Each IPA partner signs a separate subsidy contact with the Managing Authority thus each IPA partner is fully and solely responsible towards the Managing Authority for related financial and administrative obligations set out.

The Lead Partner signs and submits the application on behalf of the partnership

- If the project is approved, the Lead Partner signs the Subsidy Contract with the Managing Authority for the total ERDF amount of the approved project
- Each IPA partner will sign a separate subsidy contact with the Managing Authority for the relevant IPA amount foreseen in the approved project
- The Lead Partner is responsible for communication and the division of the tasks between the partners and must ensure that these tasks are correctly fulfilled in compliance with the Partnership Agreement and with the Subsidy Contract/approved application form
- The Lead Partner ensures an efficient internal management and coordination;
- Lead Partner ensures an efficient control system and that all ERDF partners respect and observe EU and national legislation concerning financial management and controls (audit), public procurement, information and publicity and state aid
- Each IPA partner ensures an efficient control system and the respect and observation of EU and national legislation concerning financial management and controls (audit), public procurement, information and publicity and state aid
- The Lead Partner is responsible of the content of the reports. It ensures that the partnership transmits these reports timely and correctly in order to respect deadlines fixed in the subsidy contact
- The Lead Partner requests and receives ERDF payments of programme funding and has the responsibility to distribute it to its ERDF partners according to the amounts reported in the progress report. These payments should be made as soon as possible and **at the latest within one month** following the reception of ERDF⁹. The Lead Partner transmits to the JTS (and to the appropriate National Contact Point) the detail of these payments. The Lead Partner must justify in its progress report that all the payments of the former period have been carried out. If not, the progress report cannot be approved.
- Each IPA partner receives IPA payments from the Certifying Authority.
- IPA Partners have to notify to the Lead Partner the date of the reception of the funds from the Certifying Authority and the related amounts through the web tool System the programme uses (PRESAGE – CTE);

⁹ According to article 80 of EU Regulation (EC) 1083/2006, Member States shall satisfy themselves that the bodies responsible for making the payments ensure that the beneficiaries receive the total amount of the public contribution as quickly as possible and in full. No amount shall be deducted or withheld and no specific charge or other charge with equivalent effect shall be levied that would reduce these amounts for the beneficiaries.

Management and coordination

To manage the project efficiently, the Lead Partner must elaborate an efficient and reliable management and coordination system. The coordination concerns the implementation of the various components of the project, including its administrative and financial management. The Lead Partner is also responsible for the drafting of the progress and final reports.

For each project, **the Lead Partner must appoint a project coordinator** responsible for its overall organisation. This person should be qualified to handle the thematic co-ordination of the project activities and components. The coordinator should be able to act as a driving force and to mobilise the partnership in order to achieve the objectives laid down in the application. It is highly recommended a coordinator with experience in management of trans-national projects is appointed.

For each project, **the Lead Partner must also appoint a financial manager** responsible for the accounts, financial reporting, and internal handling of the ERDF funds and national co-financing.

- He should work in close contact with the coordinator and the partners in order to enable efficient overall financial management of the project
- He should be familiar with accounts management, as well as with handling international transactions
- He should be aware of the EU and national legislation in the field of financial management and controls, public procurement and, where appropriate, state aid, and will make sure that these rules are respected

In order to ensure efficient communication with the programme management, the coordinator must speak fluently French and/or English. It is as well advisable that the financial manager speaks one of these languages.

b) Decision making – Steering Committee

Each project must determine the necessary ***procedures for decision-making and coordination*** between the partners. The partnership must establish a ***Steering Committee*** composed of representatives of all the partners. During its first meeting, the Steering Committee must approve its rules of procedure, validated by the whole partnership.

The tasks of the Steering Committee include monitoring and guiding the implementation process of the project, as well as reviewing and approving work plans and reports. It can act as a mediator to solve eventual problems within the partnership.

If a partner jeopardizes the implementation of the project, the Steering Committee can decide to exclude the partner in question from the project. In this case, it will be necessary to address a request for change to the Selection Committee (see following chapter).

Working groups, task forces and advisory groups may be established to coordinate the day-to-day running of activities, to fulfil specific tasks, etc. Adequate representation of involved partners must be observed in establishing decision-making and coordination mechanisms.

c) Changes in the implementation of the project

According to the Subsidy Contract, the Lead Partner is obliged to request approval from the Managing Authority if the partnership, the activities, the duration or the budget of the project change.

All minor changes (e.g. change in contact information, rescheduling of activities, and small budget deviation under the 10% rule) can be reported as “adjustments” to the JTS through the six-month progress report.

Any major changes related to partnership (e.g. drop out or replacement of partners), to activities (e.g. extension of duration) and to budget should as far as possible be avoided. However, when duly justified, these changes must be approved by the Managing Authority or the Selection Committee through a “Request for modification” procedure.

The Lead Partners should inform the JTS as soon as they are aware of a possible major change in their operation.

A “Request for Change” Form has to be filled in, in which the Lead Partners are asked to briefly describe the requested change and provide a justification. In addition, a revised version of the Application Form (with updates

in the respective parts) has to be attached. For this purpose a special version of the original Application Form has to be used.

In the case where a new partner replaces a partner that has withdrawn, a Co-financing Statement from the new partner has to be attached as well.

Depending on the extent of the changes, a decision will be taken either by the MA or by the Selection Committee. Structural changes in the partnership and/or in the achievements of the project will be submitted to the Selection Committee. If those modifications would not be structural, a decision will be taken by the MA. The change enters into force only when the official notification is sent to the Lead Partner.

Modification of the structure of the budget

It may be necessary to modify the allocation between budgetary headings, between components or between partners during the implementation of the project.

All modifications should be previously approved by the Steering Committee of the project and then communicated to the Joint Technical Secretariat by the Lead Partner.

When the cumulated modifications - over the project's duration - between budgetary headings or/and between components are lower than 10% of the total eligible budget of the project, the Lead Partner informs the Joint Technical Secretariat then replies with an acknowledgement of receipt proving as approval.

If the modifications envisaged are higher than 10% of the total eligible budget (with a maximum of 30%), or when these modification affect the balance between the partners (whatever the amounts are), they must be justified and submitted to the Selection Committee. If the Selection Committee approves the modifications, the Managing Authority defines an amendment to the subsidy contract.

The modifications should not increase the global budget of the project.

Transfers between partners always need a preliminary agreement of the Selection Committee, whatever the amounts are.

d) Monitoring and evaluation

Each project must set up a **monitoring and evaluation system**. This system must enable the Steering Committee of the project to evaluate the general progress of the project. This system must give information on the following points:

- Progress noted in the achievement of the objectives of the project on the basis of output and result indicators suggested in the Implementation Guide
- Level of effectiveness and efficiency of the project implementation: Does the project proceed in accordance with the initial calendar presented in the application form? Is the budgetary programming running correctly and are the allowances by budgetary heading respected? Are the results coherent compared to the expenditures committed (ratio cost/benefit)?
- Quality of the organization, of the management and coordination: are the management and coordination procedures efficient and are the resources devoted to these processes sufficient?

8. Financial arrangement

a) Financing of operations

Financing for EU partners of the MED area

Within one single project, the maximum rate of ERDF financing for each partner from the different Member States varies from 75% (partners from Spain, France, the United Kingdom, Greece, Italy, Portugal) to 85% (partners from Cyprus, Malta, Slovenia) of eligible costs of the projects.

The maximum contribution of ERDF granted for a project is decided by the Selection Committee and is specified in the ERDF Subsidy Contract. This amount will not be modified, unless a new decision is taken by the Selection Committee.

The required rate of the national public co-financing must correspond to the rate of participation of ERDF (for example: to 75% of ERDF corresponds 25% of national co-financing).

The ERDF contribution will be allocated for the reimbursement of eligible expenses, duly justified and certified.

According to the article 2(5) of the EU regulation 1083/2006, a public expenditure is “any public contribution to the financing of operations whose origin is the budget of the State, of regional and local authorities, of the European Communities related to the Structural Funds and the Cohesion Fund and any similar expenditure. Any contribution to the financing of operations whose origin is the budget of public law bodies or associations of one or more regional or local authorities or public law bodies acting in accordance with Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts shall be regarded as similar expenditure”.

Pursuant to article 1(9) of the directive 2004/18/EC, a ‘body governed by public law’ is a structure:

- a) Established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character;
- b) Having a legal personality;
- c) financed, for the most part, by the State, regional or local authorities, or other bodies governed by public law; or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities, or by other bodies governed by public law.

This definition does not exclude bodies being partially industrial or commercial and providing a public service.

Non-exhaustive lists of bodies and categories of bodies governed by public law which fulfil these criteria are set out in this Directive. Member States periodically notify the Commission of any changes to their lists of bodies and categories of bodies.

Such organisations should however provide sufficient documentation to prove that they may be considered eligible according to the definition highlighted above. In the case that it would not be sufficient, these organisations can ask their national authorities to provide them a certificate stipulating their classification in this category.

Financing for IPA partners of the MED area

Within one single project, the maximum rate of IPA financing for each partner from Croatia Montenegro, Bosnia-Herzegovina and Albania is 85% of eligible costs of the projects.

For Croatia, the remaining 15% can be covered by national public funds or by the final beneficiary.

For Montenegro, the remaining 15% must be covered by the final beneficiary.

For Bosnia-Herzegovina, the remaining 15% must be covered by the final beneficiary

For Albania: the remaining 15% can be covered by national public funds or by the final beneficiary.

The maximum contribution of IPA awarded to a project is decided by the Selection Committee. The modification of this amount is not possible without a new decision of the Selection Committee

In order to carry out the reimbursement from the IPA funds all eligible expenses must be duly justified and certified within the national first level control system.

b) Eligibility of expenses in EU Member States

Pursuant to article 13 of regulation (EC) 1080/2006, the relevant national rules agreed by the participating Member States in an Operational Programme under the European territorial cooperation objective shall apply to determine the eligibility of expenditure except where Community rules are laid down.

The Commission shall lay down, in accordance with Article 56(4) of Regulation (EC) No 1083/2006 and without prejudice to Article 7 of this Regulation, common rules on the eligibility of expenditure in accordance with the procedure referred to in Article 103(3) of Regulation (EC) No 1083/2006.

The rules of eligibility of the expenditures applicable to the operational programs concerned with the European territorial cooperation objective are fixed in articles 49 to 53 of the regulation (EC) 1828/2006 specifying the implementation methods of regulations (EC) 1083/2006 and 1080/2006.

Non eligible expenses for an ERDF contribution are specified in article 7 of the regulation (EC) 1080/2006.

In addition, pursuant to article 56(3) of regulation (EC) 1083/2006, expenditure shall be eligible for a contribution from the Funds only where incurred for operations decided on by the Managing Authority of the Operational Programme concerned or under its responsibility.

When it is the case, a partner integrating an ongoing project, would have the possibility to see its expenditures eligible from its integration by the project's monitoring committee among the partnership (interpartenrial convention date)

Nevertheless, expenditures shall be officially declared only after the closure of the written procedure submitted by the Lead Partner to the Selection Committee (written procedure to accept the new partnership configuration)

All fees generated between these two decisions will only be eligible subject to validation of the partnership by the Selection Committee of MED.

Eligibility of expenditures in IPA countries

In addition to eligibility of expenditures pursuant to article 89 of EC regulation no 718/2007, applications must clearly distinguish between activities – and their costs – taking place on the EU side with ERDF funds and those taking place on the candidate/potential candidate side with IPA funds.

In kind contribution

Pursuant to article 51 of the implementation regulation (EC) n°1828/2006, in-kind contributions of a public or private beneficiary shall be eligible expenditure if they fulfil the following conditions:

- (a) They consist of the provision of land or real estate, equipment or raw materials, research or professional work or unpaid voluntary work;
- (b) Their value can be independently assessed and audited.

In the case of the provision of land or real estate, the value shall be certified by an independent qualified assessor or duly authorised official body.

In the case of unpaid voluntary work, the value of that work shall be determined taking into account the time spent and the hourly and daily rates of remuneration for equivalent work.

In any case, the rules of eligibility can be different in each Member State. In case of doubt, the partners will have to ask their national authorities for clarification in the respect of Community rules.

In case of the IPA funds in kind contribution is not considered as eligible expenditure

Value Added Tax

The recoverable Value Added Tax is not eligible for a contribution from ERDF.

Candidate and potential candidate countries should refer to article 89 point 3(a) of EC regulation no. 718/2007.

c) Conformity with other EU policies

Competition and public procurement

At European level, the Treaty establishing the European Community (EC Treaty) requires public purchasers to respect the principles of equal treatment of economic operators, transparency in tendering procedures, real competitive tendering, the freedom to provide services and mutual recognition throughout the Union. Public procurement concerns the purchase of goods and services, and also the ordering of works, by a public authority such as a national government department, a local authority or any of their dependent bodies

Partners will have to respect national rules too where they are more restrictive.

In case when public procurement by the IPA partner is necessary for the implementation of a project, relevant provisions of the PRAG should be respected. If national rules are stricter than PRAG guidelines, the stricter rule should apply. (The legal basis for public procurement rules in IPA countries: C (2007) 2034 RULES AND PROCEDURES FOR SERVICE, SUPPLY AND WORKS CONTRACTS FINANCED FROM THE GENERAL BUDGET OF THE EUROPEAN COMMUNITIES FOR THE PURPOSES OF COOPERATION WITH THIRD COUNTRIES)

State aid

State aid is strictly specified by the European regulations. The conditions of implementation of the exemption regulations mentioned in the Operational Programme are specified in the following regulations

- Commission Regulation (EC) No 1998/2006 of 15 December 2006 on the application of Articles 87 and 88 of the Treaty to de "minimis aid"
- Commission Regulation (EC) No 1628/2006 of 24 October 2006 on the application of Articles 87 and 88 of the Treaty to national regional investment aid
- Commission Regulation (EC) No 70/2001 of 12 January 2001 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid to Small and medium-sized Enterprises"

The scope of the Regulation was further extended by Commission Regulation No 364/2004 of 25 February 2004 amending Regulation (EC) No 70/2001 as regards the extension of its scope to include aid for research and development, Official Journal L 63, 28.02.2004, pages 22-29 and Commission Regulation (EC) No 1857/2006 of 15 December 2006 on the application of Articles 87 and 88 of the Treaty to State aid to small and medium-sized enterprises active in the production of agricultural products and amending Regulation (EC) No 70/2001, Official Journal L 358, 16.12.2006, p. 3-21.

- Commission Regulation (EC) No 68/2001 of 12 January 2001 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to training aid

Summary information is also available in the “Vade-mecum community rules on State aid” published by the DG Regional policy of the European Commission (last version updated February 15, 2007).

It is recommended that each project partner, having any doubt on this issue, gets in touch its own national contact point in order to verify its status.

9. Financial management

a) Budgetary headings

All the expenses must be accompanied by documents justifying them (invoices or other equivalent documents) and the payments carried out. The acquisition of goods and services must respect the procedures stipulated in the national and Community standards as regards to tenders, attribution of contract and supply purchase, as well as regular stipulation of the contracts/letters of attribution of market.

Applications must clearly distinguish between activities – and their costs – taking place on the EU side with ERDF funds and those taking place on the candidate/potential candidate side with IPA funds

Budget tables of the application form are based on the following budgetary headings:

Staff costs

This category is concerning all Staff costs (including salary, tax, employer's and worker's social contribution, bonus, etc. – following the national legislation) based on regular employment contracts used in the respective partner institution. Salaries must be coherent with national averages.

In case independent auditor's verifications are performed by a staff member of the partner organisation, the independence of the auditor in regard to the persons in charge of the project has to be proven. The costs of the audit in this case should be reported as "staff costs". Staff costs consist of staff working and paid within the structure of the partner,

These costs must be certified on the basis of documents, which allow the identification of real costs paid by the partner concerned, e.g. time sheets, record of tasks carried out in the framework of the project, proven estimation, based on calculation, of the value of staff time used for the project.

It is recommended that staff costs do not exceed 40% of the total eligible budget of the project

When first level control verifications are executed by an internal service/person functionally independent from the service participating to the project, related cost are not to be counted with the 40% threshold

The staff costs for employees working part-time in the project have to be calculated based on an hourly rate and hours worked for the project. The calculation of this hourly rate must comply with the national rules, be based on the real yearly/monthly salary before tax, and be based on the total days and hours worked.

Example:

Monthly Salary before tax: 2,000.00 EUR
 Hours worked for the project: 116
 Hours worked outside the project: 60
 Hours worked in total: 176
 Hourly rate: 2,000 EUR/176= 11.36 EUR
 Project related personnel costs: 116 x 11.36 EUR=1,318.18 EUR
 Eligible costs: 1,318.18 EUR

Durable goods¹⁰

The declaration of the expenditure engaged for the use of the durable goods is subject to the countable standards on depreciation. Consequently, the cost allocation engaged for the durable goods will have to take account of the percentages of depreciation, highlighted (e.g. worksheets etc) by typology of goods.

¹⁰Please refer to the national public accounting rules

The full cost of durable goods can be charged on the project only when it is clearly demonstrable and it is evident that durable goods are absolutely necessary to correctly carry out the activity foreseen by the project and that it would be impossible to reach the objectives of the project without the concerned durable goods.

Consumable goods¹¹

The expenditures concerning consumable goods relates to the purchase of any good prone to a duration not exceeding one year.

Missions (travels and accommodation)

With regard to travelling costs, only the expenditure inherent to the project can be accepted for persons who are involved in the project implementation. -

When travel and accommodation expenses are related to persons not directly employed by the project partners as staff personnel, they must be included in the appropriate budget line (external expertise).

The travel expenses of the personnel involved in the project will be reimbursed on the basis of the accepted administrative tariffs in force in each country and including proper and valid documents (tickets, boarding pass ...). However, this can be exceeded insofar as it is reasonable and duly justified.

Travelling expenses will be reimbursed at the normal cost of the market according to the most economic proposals. The use of private vehicles is refundable after justification of its economic nature and the logistic advantage.

Travel and accommodation expenses outside the MED area must be approved by the JTS/MA in advance.

Services (other than external expertise)

This category relates to the services which cannot be carried out by the partners of the project and who require the contribution of an external service provider.

This expenditure is acceptable if within the partnership there are no necessary competences for the provision of the aforesaid services. The rules of public procurement must be respected during the selection of the company providing the external services.

External expertise

This category relates to the expertise, analyses, studies, reports, which cannot be carried out by the partners of the project and which require the contribution of experts or specialist bodies.

This expenditure is acceptable if within the partnership there are no necessary competences for the provision of the aforesaid activities. The rules of public procurement must be respected during the selection of the body, company or individual providing the external expertise.

Expenditures related to the realisation of the **audits of the project**, when they are carried out by external auditors, are included in this category. If audits are carried out by an internal auditor, the expenses will have to be budgeted and entered in the budgetary heading "Staff costs".

Travel and accommodation expenses held by the external experts must be included in this budget line.

It is recommended that the external expertise expenses do not exceed 35% of the total eligible budget of the project.

Promotion, information and publication

¹¹ Please refer to the national public accounting rules

This category includes expenditures made to increase the visibility of the project towards the partners, general public or institutions. For example:

- website design and hosting
- drafting, lay out, printing and dissemination of publicity materials
- organisation of external events
- interpretation / translation
- ...

If the partnership needs services providers, the related expenditure is acceptable if within the partnership there are no necessary competences for the realization of the aforesaid services. The rules of public procurement must be respected during the selection of the company or the person providing the external expertise.

Overheads

Pursuant to the article 52 of the regulation (EC) 1828/2006, overheads shall be eligible provided that they are based on real costs attributable to the implementation of the project concerned or on the average real costs attributable to operations of the same type.

The overheads include:

- Telephone, fax, internet
- Office supplies
- Photocopying
- Mailing
- Office rent
- Heating, electricity
- Other administrative expenditures absolutely necessary for the implementation of the project

In the case of indirect expenses, they must be affected in proportion with the project according to an equitable and duly justified method. These costs must be directly necessary for the activities and the realization of the project. The overheads duly justified can be refunded **until a maximum of 7% of the total eligible budget of the project** (provisional budget).

The IPA project partner shall declare the overhead costs also on real costs basis. All the declared overhead cost should be directly linked to the project and duly justified. As a part of the project partnership, IPA partners see with the LP that the 7% ceiling for overheads is respected.

Other

Expenses other than those above-mentioned, inherent to the project, indicated in a detailed way in the budget. These expenses will be taken into account if they are coherent with the budget approved, if they are documented in an analytical way and if they respect national and Community rules.

This category includes in kind contributions (unpaid voluntary work), taking into account and justifying the time spent by each voluntary worker in the project.

b) Shared costs

The practice of sharing common costs should be avoided. However, in the event of common costs cannot be avoided, partners are invited to receive from their First Level Controllers and national bodies in charge of the Programme the acceptance of the principle of sharing costs among them before submitting the project proposal.

Moreover, reporting shared costs has sometimes proved to be difficult. Some national auditors can refuse to accept the sharing of staff and administration costs. It is therefore recommended to limit the shared costs to the costs falling within the scope of the budget line “external expertise and services”.

It is strongly recommended to include within the Partnership Agreement the type of costs to be shared, the partner responsible for contracting/ordering and the related payment and reporting procedure.

The procedure to validate this kind of expenditure should be agreed with first level controllers and with national authorities

c) Accounting of the expenditures

Applications must clearly distinguish between activities – and their costs – taking place on the EU side with ERDF funds and those taking place on the candidate/potential candidate side with IPA funds

The total accounts of the project must be held in Euros. The accounts of partners situated outside of the euro zone will be held as well in national currency. The Lead Partner makes sure that the documents laid down by the audit trail are transmitted and available to all the levels of the project.

The names of the people responsible for the certification of expenditure for each partner, and the means of contacting them must be communicated to the Lead Partner. The certification bodies must be identified in the Subsidy Contract signed between the Lead Partner and the Managing Authority.

The Lead Partner asks the partners to provide copies of all the accounting documents. The payment to the final beneficiaries is based on invoices. When that is not possible (contributions in kind and administration expenses), the payments will be based on documents having an equal value of proof.

Transfers of ERDF between the Lead Partner and the partners are not considered expenditure.

A transfer of funds between the partners for operations led by one of them (events, expertise for the whole partnership...) is not considered as expenditure having been accounted by the partner who carries out this expenditure.

Concerning the different exchange rates, one can choose within the following options

- **Partners convert their expenses from their national currency into Euros** and these converted figures are used by the Lead Partner to fill in the Financial Report. In this case, partners again have several options for converting their expenses to Euros:
 - o they can use the average monthly exchange rate set by the Commission of either the month the invoice was paid or the month the costs were re-reported to the Lead Partner,
 - o they can use the 6-months average rate of the average monthly exchange rate,
 - o they can use the market exchange rate of the day the invoice was paid,
 - o They can use the market exchange rate of the last day of the reporting period.
- **Partners send their figures to the Lead Partner in their national currency and the Lead Partner converts these figures into Euros** to complete the Financial Report (to be specified in the Partnership Agreement). In this case, the Lead Partner must use the average monthly exchange rate set by the Commission of the last month of the reporting period or the market exchange rate of the last day of the reporting period.

The partners must use the same system during the whole implementation period. The Lead Partner must inform the JTS of the chosen option, and it must be used for the entire duration of the project (to be specified in the Partnership Agreement)

d) Payment system

EU-partners:

The ERDF payments within MED Programme are only made on a reimbursement basis without any advance payments. Payment claims are transmitted by the Lead Partner to the Managing Authority on behalf of the partners. The structure which asks for the subsidy must have sufficient financial resources to be able to advance own funding while waiting for the ERDF payment.

WARNING : The using of « assignment of subsidy » by a partner or a lead partner is forbidden in the MED Programme. In the framework of the ERDF financial system, only partners from the project (ultimate beneficiaries of ERDF funds) must collect the funds granted.

Assignments of subsidy like Dailly (France) or any similar european convention remain strictly forbidden in the med Programme.

Any partner may instead seek a loan from a credit agency with reimbursement after reception of ERDF.

In this case, (the loan transaction conducted by the beneficiary to an external agency), each interest generated by the operation remain ineligible for a ERDF reimbursement and would therefore be wholly at the expense of the concerned beneficiary.

Payments will be made as soon as possible to the Lead Partner's account by the Certifying Authority of the programme. Payments are made in Euros only. The partners decide between themselves who will bear the exchange-rate risk.

It is the responsibility of the Lead Partner to distribute the funding among the partners according to the expenses presented by each partner. From the date the funds are received, the Lead Partner must pay its partners **within 1 month maximum**. He should also ensure that the maximum ERDF co-financing rates are observed per partner.

The method of transfer of funds with the partners not belonging to the euro area must be specified before the starting of the project and applied throughout the project. The financial reports transmitted by the Lead Partner to the Joint Technical Secretariat must be made out in Euros.

It is highly recommended that a contract be drawn up between the Lead Partner and other partners. This should be specified in the Partnership Agreement.

IPA partners:

All IPA partners have a separated IPA subsidy contract with the Managing Authority; however, following the Lead Partner principle, they submit certifications of expenditures to the Lead partner of the project, as part of the overall Progress Report of the project . After the approval of the payment claim by the Managing Authority, the payment will be made directly to the IPA partners' account by the Certifying Authority.

Since the payments of IPA are carried out in euro, the applicable method for the calculation of the exchange rate is detailed in the Subsidy Contract.

e) Archiving

For EU Partners

Each Partnership Agreement will have to specify how the filing of the accounting records, technical documents and materials (reports, analyses, communication documents...) is organised. These documents must be available and easily usable in case of control.

The Partnership Agreement must specify where the documents are filed, who is in charge of them, what is the common classification system used by the partners, which documents are filed, etc.

The Lead Partner and the partners have to make sure that all the documents related to the project are kept in safety and in a chronological order until the end of 2020

For IPA partners:

Applications must clearly distinguish between activities – and their costs – taking place on the EU side with ERDF funds and those taking place on the candidate/potential candidate side with IPA funds

f) Financial management system (audit trail)

PRESAGE CTE connects all of the management organisations (the Managing Authority and the Joint Technical Secretary, the Certification Authority, the national authorities, the First Level Controllers – article 16, the beneficiaries) It is the operations management and monitoring tool, is used for the analysis and evaluation of community programmes and is, above all, a control tool. It is used to monitor all operations at all stages, from the proposition of a project until it ends.

For ERDF and IPA partners

The projects must present a financial management system on the model of the system presented below for the whole of the programme. Each project has the possibility to elaborate its own system insofar as it serves in the best way the objectives of the project and the partnership and as it proves to be the most efficient. This procedure must be done as well through the monitoring tool of the Programme.

Step 1:

- The partners collect the invoices and the accounting files of the expenditure and payments

Step 2:

- All partners must use the PRESAGE CTE application to enter all activities completed and expenditure made in the relevant period.
- The Lead Partner controls that expenses are coherent with the initial distribution per activity and per budgetary heading
- The Lead Partner ensures that the expenditure presented by the beneficiaries participating in the operation has been incurred for the purpose of implementing the operation and corresponds to the activities agreed between those beneficiaries

Step 3:

- Once the partner has entered in PREAGE tool all the activity and financial data related to the relevant period, it must notify it to its Lead partner for validation on PRESAGE and to its First Level Controller
The partner sends the proof of payments and the related documents and reports (activity report and financial report) to the first level control according to the national procedure which has been defined (centralized or decentralized)

Step 4:

- The first level control returns to the partner, **within 3 months maximum (art.16.2 of the Regulation CE 1080/2006 for ERDF partners and art. 108 of the Regulation CE 718/2007, as modified by Regulation CE 80/2010, for IPA partners)** and after presentation of complete and correct documentation, the confirmation with indication of the validated amounts and the amounts possibly excluded.

Step 5:

- Once the confirmation of the expenditures has been obtained, the partner transmits it to the Lead Partner together with the copy of related forms and copy of the proofs of payment.

Step 6:

- The Lead Partner collects and keeps all the certifications of expenses and the copy of supporting documents of its partners
- It verifies that the expenditure presented by the beneficiaries participating in the operation has been validated by the controllers.
- The Lead Partner writes a payment claim containing copies of the certifications provided by the partners as well as a report containing information on the activities corresponding to the amount of expenditures. It is sent to the Managing Authority accompanied by a progress report
- If a partner can not transmit to the Lead Partner its confirmation of the expenditures in due time, it should transmit it within the following progress report

Step 7

- The Managing Authority verifies that payment claims correspond to the activities of the project specified application form as integral part of the ERDF Subsidy Contract signed between the Lead Partner and the Managing Authority and IPA Subsidy Contract signed between each IPA partner and the Managing Authority
- The Managing Authority transmits a “recommendation for payment” to the Certifying Authority **within 15 working days** from the reception of the payment claim. Any problem concerning the payment claim can postpone the deadline.

Step 8:

- The Certifying Authority controls the recommendation for payment and proceeds as soon as possible to the payment of the whole ERDF amount to the Lead Partner and of the relevant IPA quota to each IPA partner

Step 9:

- From the reception of the funds, the Lead Partner must pay its partners **within a period of 1 month maximum**. The Lead Partner transmits to the JTS (and to the relevant National Contact Point, and/or national controllers or approbation bodies) the detail of these payments. The Lead Partner must justify in the progress report that all the payments of the former period have carried out. If not, the progress report cannot be approved.

Audit, Financial Control and Anti-fraud measures

Attention: The following paragraphs are exclusively to the attention of IPA Countries:

For Croatia:

6.1 *Audit, Financial Control and Anti-fraud measures*

The accounts and operations of all parties involved in the implementation of this programme, as well as all contracts and agreements implementing this programme, are subject to, on the one hand, the supervision and financial control by the Commission (including the European Anti-Fraud Office), which may carry out checks at its discretion, either by itself or through an outside auditor and, on the other hand, audits by the European Court of Auditors. This

includes measures such as ex-ante verification of tendering and contracting carried out by the Delegations in the Beneficiary Countries.

In order to ensure the efficient protection of the financial interests of the Community, the Commission (including the European Anti-Fraud Office) may conduct on-the-spot checks and inspections in accordance with the procedures foreseen in Council Regulation (EC, Euratom) 2185/96¹³.

The controls and audits described above are applicable to all contractors, subcontractors and grant beneficiaries who have received Community funds.

6.2 *Financial adjustments*

In Croatia, the national authorising officer, who bears in the first instance the responsibility for investigating all irregularities, shall make the financial adjustments where irregularities or negligence are detected in connection with the implementation of this programme, by cancelling all or part of the Community assistance. The national authorising officer shall take into account the nature and gravity of the irregularities and the financial loss to the Community assistance.

In case of an irregularity, including negligence and fraud, the national authorising officer shall recover the Community assistance paid to the beneficiary in accordance with national recovery procedures.

6.3 *Audit trail*

In Croatia, the national authorising officer shall ensure that all the relevant information is available to ensure at all times a sufficiently detailed audit trail. This information shall include documentary evidence of the authorisation of payment applications, of the accounting and payment of such applications, and of the treatment of advances, guarantees and debts.

6.4 *Preventive measures*

Croatia shall ensure investigation and effective treatment of suspected cases of fraud and irregularities and shall ensure the functioning of a control and reporting mechanism equivalent to that provided for in Commission Regulation 1828/2006¹⁴. All suspected or actual cases of fraud and irregularity as well as all measures related thereto taken must be reported to the Commission services without delay. Should there be no suspected or actual cases of fraud or irregularity to report, the Beneficiary Country shall inform the Commission of this fact within two months following the end of each quarter.

Irregularity shall mean any infringement of a provision of applicable rules and contracts, resulting from an act or omission by an economic operator, which has, or would have, the effect of prejudicing the general budget of the European Union by charging an unjustified item of expenditure to the general budget.

Fraud shall mean any intentional act or omission relating to: the use or presentation of false, incorrect or incomplete statements or documents, which has as its effect the misappropriation or wrongful retention of funds from the general budget of the European Union or budgets managed by, or on behalf of, the European Union; non disclosure of information in violation

of a specific obligation with the same effect; the misapplication of such funds for purposes other than those for which they are originally granted.

The Beneficiary Country shall take any appropriate measure to prevent and counter active and passive corruption practises at any stage of the procurement procedure or grant award procedure, as well as during the implementation of corresponding contracts.

Active corruption is defined as the deliberate action of whosoever promises or gives, directly or through an intermediary, an advantage of any kind whatsoever to an official for himself or for a third party for him to act or to refrain from acting in accordance with his duty or in the exercise of his functions in breach of his official duties in a way which damages or is likely to damage the European Communities' financial interests.

Passive corruption is defined as the deliberate action of an official, who, directly or through an intermediary, requests or receives advantages of any kind whatsoever, for himself or a third party, or accepts a promise of such advantage, to act or to refrain from acting in accordance with his duty or in the exercise of his functions in breach of his official duties in a way which damages or is likely to damage the European Communities' financial interests.

The authorities of the beneficiary country, including the personnel responsible for the implementation of the programme, shall also undertake to take whatever precautions are necessary to avoid any risk of conflict of interest, and shall inform the Commission immediately of any such conflict of interest or any situation likely to give rise to any such conflict.

6.5 *Financial corrections*

In order to ensure that the funds are used in accordance with the applicable rules, in Croatia the Commission shall apply clearance-of-accounts procedures or financial correction mechanisms in accordance with Article 53c (2) of the Financial Regulation and as detailed in the Framework Agreement concluded between the Commission and Croatia or, where the latter does not exist, in the Financing Agreement implementing this programme concluded with Croatia.

A financial correction may arise following:

- (i) identification of a specific irregularity, including fraud; or
- (ii) identification of a weakness or deficiency in the management and control systems of the beneficiary country.

If the Commission finds that expenditure under this programme has been incurred in a way that has infringed applicable rules, it shall decide what amounts are to be excluded from Community financing.

The calculation and establishment of any such corrections, as well as the related recoveries, shall be made by the Commission following the criteria and procedures provided for in the IPA Implementing Regulation.

For Montenegro:

The accounts and operations of all parties involved in the implementation of this programme, as well as all contracts and agreements implementing this programme, are subject to, on the one hand, the supervision and financial control by the Commission (including the European Anti-Fraud Office), which may carry out checks at its discretion, either by itself or through an outside auditor and, on the other hand, audits by the European Court of Auditors. This includes measures such as ex-ante verification of tendering and contracting carried out by the Delegations in the Beneficiary Countries.

In order to ensure the efficient protection of the financial interests of the Community, the Commission (including the European Anti-Fraud Office) may conduct on-the-spot checks and inspections in accordance with the procedures foreseen in Council Regulation (EC, Euratom) 2185/96¹³.

The controls and audits described above are applicable to all contractors, subcontractors and grant beneficiaries who have received Community funds.

For Bosnia-Herzegovina:

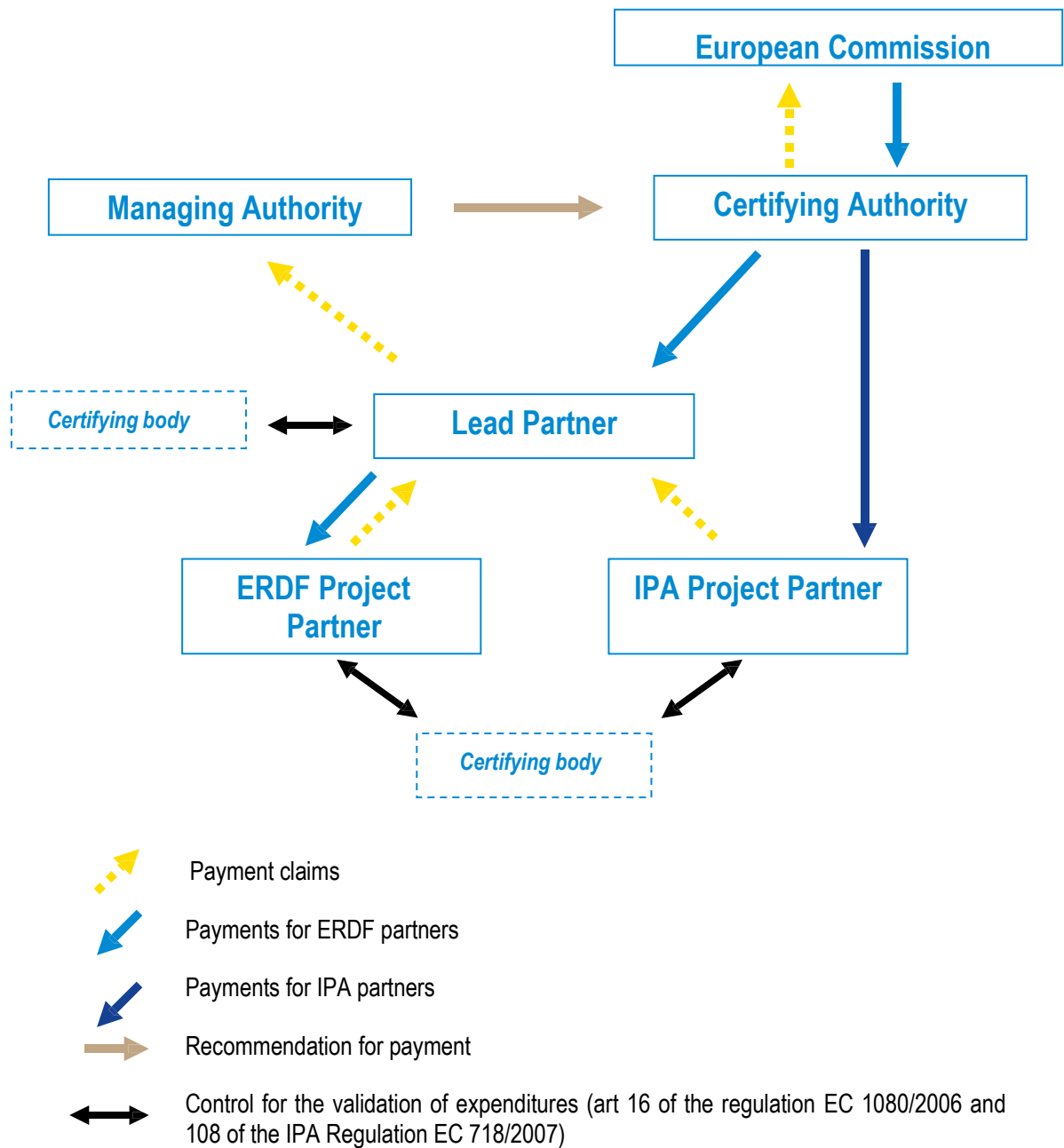
The accounts and operations of all parties involved in the implementation of this programme, as well as all contracts and agreements implementing this programme, are subject to, on the one hand, the supervision and financial control by the Commission (including the European Anti-Fraud Office), which may carry out checks at its discretion, either by itself or through an outside auditor and, on the other hand, audits by the European Court of Auditors. This includes measures such as ex-ante verification of tendering and contracting carried out by the Delegations in the Beneficiary Countries.

In order to ensure the efficient protection of the financial interests of the Community, the Commission (including the European Anti-Fraud Office) may conduct on-the-spot checks and inspections in accordance with the procedures foreseen in Council Regulation (EC, Euratom) 2185/96¹³.

The controls and audits described above are applicable to all contractors, subcontractors and grant beneficiaries who have received Community funds.

For Albania: contact the National Contact Point

ERDF AND IPA financial flows

10. Monitoring, evaluation and control

a) Start-up report¹²

Within three months following the signature of the Subsidy Contract, the Lead Partner sends to the Joint Technical Secretariat a start-up report attesting the beginning of the activities and detailing the structures of management that ensures the good performance of the project (rules of procedure of the Steering Committee

b) Preparation expenses claim¹³

This report contains a description of the preparation expenses of the project as well as the financial report, checked and signed by the selected independent controller. This claim must be sent with the first progress report.

c) Progress report¹⁴

The implementation of the projects is based on 6 month periods according to the fixed semesters and related deadline for the submission of the progress reports as set out in the ERDF Subsidy Contract. IPA subsidy contract(s) confer to ERDF Subsidy Contract on this matter. The Managing Authority can however derogate from these dates in the interest of the programme.

The Lead partner is the sole responsible for the correct and complete submission of the Progress reports.

The Lead Partner has 2 months time, following the end of the 6 month implementation period, to verify the expenditures of the other partners, fill in the progress report through PRESAGE system, submit the progress report and the request for reimbursement to the JTS (together with the copies of the confirmations of the first level controller on the validated amounts.

This report will include the management report as well as the financial reporting checked and signed by the Lead Partner. It should also be accompanied by concrete outputs of the project, by communication documents or other documents published during this period.

- The Activity Report includes information on the general operation's progress, as well as a comparison between the objectives initially envisaged and the objectives already achieved. It also includes any part corresponding to technical realisations.
- The Financial Report contains a retrospective accounting of expenditure paid out during the reporting period. The report will have to contain information on all the expenditures, cash as well as in kind. Only reimbursement is authorised and only for the expenses effectively committed during the period concerned by the report, already paid and justified by invoices or documents of equal value of proof.

The Lead Partner will have to make sure that the expenditures noted in the financial report were not included in a financial report submitted previously.

¹² This report is not a financial reporting and thus it doesn't grant any right to a financial refunding

¹³ This report grants only the right to the Preparation's expenses refunding

¹⁴ This report grants only the right to refunding the expenses concerning the implementation of the project

d) Final report and closure of the project

A **Final Report** must be submitted to the Joint Technical Secretariat United after the closure of the project. This report must provide information on the achievements, the results and the impacts of the project, as well as the final detailed financial information. This report has to be submitted within two months after the end of the project.

Deadline for the eligibility of expenditure:

From the date of signature of the Subsidy Contract, traditional projects should not exceed **36 months** duration, **excluding preparation costs**. This period must include all the technical AND financial activities.

The date of the end of the project is stated in the Application Form. All operational expenditure must be engaged and paid out before the date of the end of the project. In case these costs cannot be paid out within the delay, they may be paid out within two months after this date. Closure administrative expenditure (First Level Control and staff costs) may be engaged and paid out within two months after the date of project closure.

According to article 56(1) of the Regulation (EC) 1083/2006, the MED Programme has to end on 31 December 2015. Therefore, this additional delay of two months does not apply for operations which finish on the 30th June 2015. In this case, all administrative expenditure (including expenses related to the closure of the project) engaged, invoiced or paid out after the official ending date of the project is not eligible.

Projects may be selected for checking even after the end of the project. **That is why it is necessary that the Lead Partners and their partners ensure a clear and safe storage of all project documents at least until 2020.**

Applications must clearly distinguish between activities – and their costs – taking place on the EU side with ERDF funds and those taking place on the candidate/potential candidate side with IPA funds

e) Evaluation during the programming period

For EU partners:

Pursuant to articles 33 and 48-3) of EU regulation 1083/2006, the Managing Authority, under the guidance of the Monitoring Committee, undertakes evaluations linked to the monitoring of the operational programme in particular where that monitoring reveals a significant departure from the goals initially set or where proposals are made for the revision of the operational programme. The results of these evaluations are sent to the Monitoring Committee and to the Commission¹⁵.

Evaluations may be of a strategic nature in order to examine the evolution of the Programme in relation to the Programme priorities, as well as Community, national or of operational nature priorities in order to support programme monitoring. An evaluation is foreseen in 2010 for the MED Programme.

For IPA partners:

When such evaluations are conducted, every effort should be made to evaluate also the elements concerning the participation of candidate/potential candidate countries in the transnational programme. This programme shall be subject to evaluations in accordance with articles 57 and 82 of the IPA implementing Regulation, with an aim to improve the quality, effectiveness and consistency of the assistance from Community funds and the strategy and implementation of the programme. The Commission may also carry out strategic evaluations

f) Ex-post evaluation

According to article 49(3) of the Regulation (EC) 1083/2006, the Commission shall carry out an ex post evaluation for each objective in close cooperation with the Member State and the Managing Authority.

¹⁵ Article 48(3) of the EU Regulation 1083/2006

This evaluation examines the extent to which resources were used, the effectiveness and efficiency of Fund programming and the socio-economic impact. It shall aim to draw conclusions for the policy on economic and social cohesion.

It shall identify the factors contributing to the success or failure of the implementation of operational programmes and identify good practice. Ex post evaluation shall be completed by 31 December 2015.

g) Choice of output and result indicators

The evaluation of transnational cooperation programmes and projects is an important and challenging task. It is important because, during the implementation of the Programme, the usefulness and efficiency of transnational cooperation will have to be clearly demonstrated. It is also challenging as, compared to other programmes of European regional policy, the achievements of transnational cooperation are often less direct and less tangible. This is also the reason why the monitoring system focuses primarily on outputs and results, which are defined below.

Output indicators relate to activity, tangible goods and services produced (number of documents published, number of events and meetings, number of studies realised, etc.). Indicators must be used to specify the outputs achieved for each component and for the whole project.

Result indicators relate to direct and immediate effects of the outputs on direct beneficiaries of the programme (number of conventions and agreements signed, number of strategies implemented, number of common norms adopted, number of people having improved or diversified their competences, etc.)

To be able to carry out the monitoring and the evaluation of the projects, the partners must use indicators which give information on the way the projects are achieving the objectives and with the general requirements of the programme.

The suggested indicators must be referred to as a priority, but the partners have the possibility to add more specific realisation and results indicators according to their specific objectives and field of intervention.

The following list is provided as example:

AXIS 1 (Number of...)	
<i>Output indicators</i>	<i>Result indicator</i>
New Networks appropriate to the technology transfer	Permanent networks made up: <i>indicate the number</i>
Joint studies aiming joint strategies, instruments, methods or plans	Joint implementations of schemes of work or strategies
Joint strategies and agreements	
SMEs involved in transnational activities • Directly: <i>indicate the number</i> • Not directly: <i>indicate the number</i>	New transnational activities initiated by SME: <i>indicate the number</i>
New structures of transnational support for the innovation	Durable structures of transnational support: <i>indicate the number</i>
Seminars and forum at transnational level	Structures involved: <i>indicate the number</i>
Experimental activities (pilot)	Which structures, among the following ones, were involved in the activities of the project? : <i>indicate the type (see annex 1), number and how they are involved (300 characters</i>

	maximum)
AXIS 2 (Number of...)	
<i>Output indicators</i>	<i>Result indicator</i>
New Networks of authorities/qualified structures	Permanent networks made up: <i>indicate the number</i>
Plans, methods, tools and joint guidelines	Joint implementations of schemes of work or strategies
Joint strategies and agreements	
Transnational activities for sensitizing	Structures involved : <i>indicate the number</i>
Seminars and forum at transnational level	Structures involved : <i>indicate the number</i>
Experimental activities (pilot)	Which structures, among the following ones, were involved in the activities of the project? : indicate the type (see annex 1), number and how they are involved (300 characters maximum)
AXIS 3 (Number of...)	
<i>Output indicators</i>	<i>Result indicator</i>
New Networks of authorities/qualified structures implying private actors	Permanent networks made up: <i>indicate the number</i>
Numerical and on line services for accessibility	Transnational agreements for new applicable services
monitoring systems and databases for the accessibility and/or the prevention of the risks	
Activities to promote the accessibility of the Islands	New connections for the isolated zones
Activities for the maritime security	
Plans, methods, tools and joint guidelines	Joint implementations of schemes of work or strategies
Experimental activities (pilot)	Which structures, among the following ones, were involved in the activities of the project? : indicate the type (see annex 1), number and how they are involved (300 characters maximum)
AXIS 4 (Number of...)	
<i>Output indicators</i>	<i>Result indicator</i>
New Networks of cities or local authorities for the polycentrism	Permanent networks made up: <i>indicate the number</i>

Joint studies aiming of the strategies or the plans, the methods or the tools on transnational level	Joint implementations of schemes of work or strategies
Joint strategies and agreements	
Local authorities involved in transnational activities	New transnational activities initiated by local authorities: <i>indicate the number</i>
Authorities of isolated zones implied in transnational activities	New initiatives or structures of support promoted by authorities of isolated zones: <i>indicate the number</i>
Experimental activities (pilot)	Which structures, among the following ones, were involved in the activities of the project? : indicate the type (see annex 1), number and how they are involved (300 characters maximum)

Communication activities and tools	
Tools:	
<i>Output</i>	<i>Results</i>
Number of Communication tools created among the following: brochures, DVD, CD Rom, videos, Newsletters, guides, etc.	Number of Communication tools created among the following: brochures, DVD, CD Rom, videos, Newsletters, guides, etc.
Number of web site created	Number of web site created
Number of data bases created	Number of data bases created

Actions:

<i>Outputs</i>	<i>Results</i>
Number of targeted Communication activities organised by the partnership among the following list: exhibitions, seminars, conferences, Information campaigns, etc.	Number and types of structures touched by the Communication activities among the list "Type of structures involved".
Number of press visits on project site, of press workshops and/or Press conferences organised, number of Press articles sent.	Number of Press articles published in the written Press, on the radio or on TV.
<i>Types of Structures involved: indicate the type (see annex 1), number and how they are involved (300 characters maximum)</i>	

h) Monitoring system of the environmental impact

For EU partners:

The possible negative impacts on the environment (economic activities, transport, tourism...) are anticipated with the projects selection criteria as well as with the **monitoring system** setup to evaluate the effects of the implementation of the programme on the environment.

This monitoring system must especially allow adjustments if necessary the orientations of the MED Programme and to modify the indications given to the projects partners on the objectives and the general implementation provisions to be taken into account.

For IPA partners:

All investments shall be carried out in compliance with the relevant Community environmental legislation. The procedures for environmental impact assessment as set down in the EIA-directive fully apply to all projects under IPA. If the EIA-directive has not yet been fully transposed, the procedures should be similar to the ones established in the above mentioned directive. If a project is likely to affect sites of nature conservation importance, an appropriate nature conservation assessment shall be made equivalent to that provided for in Article 6 of the "Habitats" directive must be documented.

i) Control at the level of the project partners (article 16 of the EU Regulation 1080/2006 and article 108 of the EU Regulation 718/2007, as modified by EU Regulation 80/2010)

In order to allow the Lead Partner to draft each progress report and transmit it to the JTS, it is necessary that the activities and expenditures of each ERDF and IPA partner are checked and approved by one or several auditors according to the first level control system in place in the Member States and in Candidate and Potential Candidate Countries.

The Lead Partner:

- ensures that the expenditure presented by the beneficiaries participating in the operation has been incurred for the purpose of implementing the operation and corresponds to the activities agreed between those beneficiaries
- verifies that the expenditure presented by the beneficiaries participating in the operation has been validated by the auditors

For ERDF Partners:

In principle there are 4 general models:

- Centralised control at MS level through a public administrative body,
- Centralised control at MS level through a private audit firm,
- Decentralised control through auditors selected by the project partner from a national shortlist,
- Decentralised control through an internal or external auditors selected by the project partner and approved at the national level

Audit costs may be considered as eligible costs (internal independent audit should be included under the budget line "staff costs"; external independent audit in the budget line "external expertise"). It is therefore advised to set aside a budget for these controls depending on the control arrangements applicable in the relevant Member State for each of the project partners.

The controllers' task is to verify that:

- the costs are eligible,
- the conditions of the Programme, approved Application Form and Subsidy Contract have been observed and followed,
- the invoices and payments are correctly recorded,

Version February 2011

- the activities have actually taken place and that sub-contracted supplies and services have been delivered or carried out
- the subsidies foreseen in the financial plan have been paid to the partners
- the community and national rules have been respected especially with regard to information and publicity, public procurement, equal opportunities and protection of the environment,
- the respect of national rules for public procurement

Please, in any case refer to the information which will be provided by the national organizations for the detailed procedure

For IPA Partners:

IPA Countries participating in MED Programme have set up a centralised control system.

The appointed Ministries/Directorates are in charge of this task.

The controllers employed in the Ministries/Directorates carry out verification of expenditures and are responsible of issuing validations of expenditure.

Control activities are partly financed by national governmental resources and partly from the Technical Assistance budget of the Programme. Control activities are then free of charge for IPA project partners.

The controller:

- Receives the partner report and all invoices with supporting documents
- Checks the activity report: controls the proper implementation part by the content as approved in the subsidy contract and in the application form.
- Checks the financial report: the requested payments are within the budget lines of the approved application, comparing the projects' expenses with the activities of the project,
- Checks the invoices (expenditures are eligible and paid, the invoices are formally compliant to relevant national regulations)
- Checks – based on check-lists whether the reported activities comply with national and joint eligibility rules, whether state aid and public procurement rules are respected and checks the fulfilment of requirements related to publicity
- Declares the total eligible expenditure (IPA contribution, national contribution, own contribution of the project part)
- Issues the declaration on validation of expenditures

j) Sample check

Every year **sample checks** on projects will be carried out by the relevant programme Authorities to verify that projects have correctly declared expenditure in the progress reports. These checks will be done **under the responsibility of the Audit Authority** assisted by a group of auditors with one representative from each participating country.

The purpose of these checks is to detect mistakes in the accounting records at the level of individual projects. The overall objective is to obtain a global picture of whether the management and control procedures and documents set up at Programme level are being applied and that they allow the prevention and correction of potential weaknesses, errors or irregularities.

Should the project be selected for a sample check, both the Lead Partner and the other partners are requested to cooperate with the auditing bodies, to present any documentary evidence or information deemed necessary to assist with the evaluation of the accounting documents as well as to give access to their business premises.

Besides the sample checks explained above, other responsible Programme bodies such as the European Commission's audit services, the European Court of Auditors, national bodies, JTS/Managing Authority, Certifying Authority may carry out audits to check the quality of the project implementation and in particular its financial management regarding compliance with EU and national rules.

Projects may be selected for control even after the project has ended. **For this reason, is necessary that the Lead Partners and their partners ensure a clear and safe storage of all project documents at least until 2020.**

k) Decommitment rule

Pursuant to the article 93 of regulation (EC) 1083/2006, the Commission automatically decommits any part of a budget commitment in an operational programme that has not been used for payment of the pre-financing or interim payments or for which an application for payment has not been sent in conformity with Article 86 by 31 December of the **third year** following the year of the annual budget commitment from 2007 to 2010 under their operational programmes.

In case of an automatic de-commitment of IPA funds, in accordance with Art. 137 of IPA Implementing Rules (regulation No 718/2007), both Community and national co-financing of the Participating Candidate and Potential Candidate Countries will be reduced pro rata according to their shares compared to the total IPA programme budget.

Any part of commitments still open on 31 December 2015 shall be automatically decommitted if the Commission has not received an acceptable application for payment for it by 31 March 2017.

11. Communication, dissemination of information and capitalisation

a) Content and objectives of the communication plan

Pursuant to article 2 of the regulation (EC) 1828/2006, a communication plan, as well as any major amendments to it, shall be drawn up by the Managing Authority for the operational programme for which it is responsible. Article 3, 4 and 5 of this regulation specify the conditions of conformity, implementation and monitoring of this plan.

All projects must comply with the publicity and information requirements laid down in the national rules and in the articles 8 and 9 of the Commission Regulation (EC) No 1828/2006.

Each project will have to define a Communication plan for the publicity and information activities in order to ensure a good dissemination of its activities, towards other structures potentially interested in Europe and the general public.

The use of the EU emblem is obligatory on all communication materials and tools produced for the co financed operation. Examples of emblems are available on the web site of the MED Programme (www.programmemed.eu).

It is also necessary to indicate on all communication materials a reference to the contribution of the ERDF and the statement chosen by the Managing Authority to highlight the added value of the intervention of the European funds.

Project-related websites must contain reference to the contribution of the European Union and of the ERDF and hyperlinks to other related Commission websites and websites of the MED Programme and related projects.

Use of the EU logo is also obligatory when using any other emblem. The EU emblem should be at least the same size as the other emblems being used (like the MED Programme's or the project's own logo).

It is essential that the projects use the graphic logos of the MED OP. The MED logos are available for download on the Programme's website.

b) Definition of the objectives of the transnational partnership conference

The Monitoring Committee can establish a **transnational partnership conference** that brings together representatives of European, national, regional and local institutions that are concerned with the implementation of the programme.

This conference aims at supporting the bottom up / top down partnership approach adopted at the transnational level for the development of the operational programme. It aims at encouraging transnationality, at exchanging experience and best practice and building upon the results from cooperation projects and programmes in the Mediterranean context.

APPENDIX

Appendix 1: Indicative list of partners which can take part to the projects as beneficiary or as associated partners

European institutions

European Agencies cannot be beneficiaries. They can only participate to the MED Programme as associated partners

- o European Environment Agency
- o European Maritime Safety Agency (EMSA)
- o European Railway Agency
- o European Space Agency (ESA)
- o ...

State administration

- Ministries and government departments in charge of :
Economy ; research ; employment ; trade and industry ; training and qualifications ; environment ; transport ; infrastructures ; maritime affairs ; agriculture and fishery ; civil security ; town and country planning ; territorial development ; culture and heritage ; ...
- Government agencies in charge of control, certification and standardisation :
Environment ; risks ; construction ; pollution ; energy ; transports ; agriculture ; agribusiness ; new technologies ; services ; sustainable development ; ...
- National agencies and national institutes :
Research ; economic prospective ; environment ; evaluation ; innovation ; transports ; agronomy ; quality ; water ; ...
- Statistics departments
- ...

Local and regional authorities:

- Regions ; autonomous regions ; autonomous communities ; provinces ; departments ; districts ; counties ; metropolitan areas ; towns ; urban municipalities ; municipalities ; ...
- Structures for local and regional cooperation
 - o Urban/territorial Agglomerations ;
 - o Natural parks and natural reserves ;
 - o ...
- Structures for interregional cooperation
- associations of local and/or regional authorities

Agencies and public bodies:

- Chamber of commerce / board of trade
- Regional development agencies
- Professional bodies
- Universities and research institutes
- Training institutes
- Town planning institutes and agencies
- Business innovation centres
- Regional innovation centres
- Technology transfer centres

- Scientific and Technological parks

Private sector:

- Cooperation bodies between SMEs
- Business networks
- Territorial networks: clusters, industrial districts, competitiveness poles, technological poles, cultural poles ...
- Professional bodies
- Training institutes
- ...

Non governmental sector:

- Associations for economic and territorial development
- Professional associations (agriculture, tourism, transports, ...)
- Association for employment, training and professional integration
- Associations for environmental protection
- Association for the protection of cultural heritage
- Association for the promotion of innovation...
- ...

Specific partners:

- Associations or international organisations of European Public Administrations (Cities, Regions, etc.)
- Conference of peripheral maritime regions (CPMR)
- Conference of Mediterranean Cities
- Mediterranean Institutes
- Euro info centres unless funded directly by the Commission
- ...

Appendix 2: EVALUATION CHART

The “Evaluation chart” will be published with the Call for Proposal

ANNEX V

Controllers designated in the beneficiary countries

ALBANIA:

Ministry of Finance (CFCU)

Address: Rruga e Elbasanit, Godina e Thesarit, Tirana, Albania

Contact: Anila Tanku, Head of CFCU

Telephone: +355 4 2 451 179

e-mail: atanku@minfin.gov.al

BOSNIA-HERZEGOVINA:

Ministry of Finance and Treasury BiH

Sector for financing of EU assistance

Programmes and Projects – Central Financing and Contracting Unit (CFCU)

Address: Trg BiH 1, 71000 Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Contact: Vera Letica, Head of CFCU

Telephone: +387 33 703 024

Fax: +387 33 703 138

e-mail: vletica@mft.gov.ba

CROATIA:

Ministry of Regional Development and EU Funds

Address: Trg kralja Petra Krešimira IV, 10 000 Zagreb, Croatia

Contact: Ms Ana Marija Ostojić

Telephone: +385 1 6391915

Fax: +385 1 6391993

e-mail: AnaMarija.Ostojic@mrrfeu.hr

MONTENEGRO:

Ministry of Finance of Montenegro

Sector for Finance and Contracting of EU Assistance Funds (CFCU)

Address: Novaka Miloseva 6, 81000 Podgorica, Montenegro

Contact : Natasa Kovacevic, Assistant Minister/PAO

Telephone: +382 20 230 630

Fax: +382 20 230 622

e-mail: natasa.kovacevic@mif.gov.me

ANNEX VI

Technical assistance contributions of the beneficiary countries

Technical Assistance contributions of the beneficiary countries*

	IPA contribution	National counterparts	TOTAL	Co financing rate
ALBANIA	81 696	14 417	96 113	85%
BOSNIA-HERZEGOVINA	81 696	14 417	96 113	85%
CROATIA	81 696	14 417	96 113	85%
MONTENEGRO	81 696	14 417	96 113	85%
TOTAL	326 783	57 668	384 451	85%

*Please note that the Axis 5 of the Operational Programme represents today 6% of the global IPA budget (326.783 €), but this breakdown will be modified and the Technical Assistance priority axis will increase up to 10%

ANNEX VII

List of national authorities in beneficiary countries

ALBANIA:**Ms. Elda Kalaja**

Secretary General

Ministry of Integration of the Republic of Albania

Rr: "PAPA GJON PALI II" No.3

Tirana, Albania

Tel: +355 4 2264839

Fax: +355 4 2264836

elda.kalaja@mie.gov.al**BOSNIA-HERZEGOVINA:****Ms. Mersiha Zuban**

Expert Advisor

Directorate for European Integration of Bosnia and Herzegovina

Sector for Coordination of EU Assistance Programmes

Trg BiH 1, 71 000 Sarajevo

Tél.: +38 7 33 703 190

Fax: +38 7 33 703 198

mersiha.zuban@dei.gov.ba**CROATIA:****Mr. Neven Crvenković**

Expert Advisor

Department for Cross-Border Cooperation

Sector for Regional Development and Cross-Border Cooperation

Directorate for Integrated Regional Development

Ministry of Regional Development and EU Funds

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 1

Zagreb HR-10 000, Croatia

tel: +385 1 63 91 915

fax: +385 1 63 91 993

e-mail: neven.crvenkovic@mrrfeu.hr**MONTENEGRO:****Ms. Marija Maras**

Advisor

Directorate for cross-border cooperation programmes

Ministry of Foreign Affairs and European Integration

Stanka Dragojevića 2

81000 Podgorica, Montenegro

Tel.: +382 20 246 264

Fax: +382 20 244 824

marija.maras@mfa.gov.me

ANNEX VIII

List of national authorities/bodies responsible for repayment

ALBANIA:**Ms. Elda Kalaja**

Secretary General

Ministry of Integration of the Republic of Albania

Rr: "PAPA GJON PALI II" No.3

Tirana, Albania

Tel: +355 4 2264839

Fax: +355 4 2264836

elda.kalaja@mie.gov.al

BOSNIA-HERZEGOVINA:**Ministry of Finance and Treasury of BiH**

Sector for financing of EU assistance

Programmes and Projects – Central Financing and Contracting Unit (CFCU)

Address: Trg BiH 1, 71000 Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Contact: Vera Letica, Head of CFCU

Telephone: +387 33 703 024

Fax: +387 33 703 138

e-mail: vletica@mft.gov.ba

CROATIA:**Ministry of Regional Development and EU Funds**

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 1

Zagreb HR-10 000, Croatia

MONTENEGRO:**Ministry of Foreign Affairs and European Integration**

Stanka Dragojevića 2

81000 Podgorica, Montenegro

Tel: +382 20 225 568

Fax: +382 20 225 591

ANNEX IX

Declaration on validation of expenditure

	CERTIFICATE OF FIRST LEVEL CONTROLLER FOR IPA PARTNERS	<i>MED Programme</i> 2007 - 2013

REPORTING PERIOD FOR WHICH THE CERTIFICATE IS ISSUED: dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy

Certificate No. _____

Expenditure included in the Progress Report No. _____

Name of the project	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Acronym	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Reference PRESAGE-CTE	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
MED identification number	
Partner	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Division/Unit/Department	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Date of approval by the Selection Committee	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Project starting date	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Project ending date	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Administrative closure date	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Name of the First Level Controller	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Institution + job title	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Division/Unit/Department	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Contact details	
Total partner's budget (in €)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Partner's IPA funding (in €)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Partner's IPA funding rate (in %)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>
Partner's total co-financing (in €)	<i>Pre-filled by PRESAGE-CTE</i>

I, the undersigned, (*name and surname of the First Level Controller – pre-filled by PRESAGE-CTE*) representing the First Level Controller designated by (*to be filled in by the First Level Controller*), based on verification within the meaning of Article 108 paragraph 1 of Commission Regulation (EC) 718/2007 performed on expenditure declared by the above-mentioned partner, **hereby certify** the following:

1. For the attached statement that forms an integral part of this certificate, the total declared expenditure by the beneficiary amounts to EUR <0,00 *to be filled in by the First Level Controller*>

of which the total confirmed eligible expenditure amounts to EUR <0,00 to be filled in by the First Level Controller>. This amount is free from any reservation casting doubts on its eligibility.

2. The rules listed in the Subsidy Contract have been fully observed, including, but not limited to rules governing the eligibility of expenditure (Article 34 and 89 of Commission Regulation (EC) 718/2007, relevant national and internal regulations of the partner and rules laid down by the MED Programme.
3. The costs reported in the attached statement refer to expenditure paid within the eligibility period of the project, as described in the Subsidy Contract, and not previously reported.
4. Receipts and payments are accurately recorded in the project's accounting system, expenditure in another currency other than the Euro was correctly converted, assets are properly recorded and amounts are correctly reflected in the demands for payment. The necessary audit trail exists for all activities, providing evidence in the form of contracts, invoices and payment records. In case of staff costs, administration costs, the necessary evidence exists in the form of timesheets, listings of costs or formula descriptions and cost calculations.
5. Services, supplies and works have been procured on the basis of transparent selection processes and in compliance with relevant provisions of the C (2007) 2034 Rules and procedures for service, supply and works contracts financed from the general budget of the European Communities for the purposes of cooperation with third countries, the Practical Guide to contract procedures for EU external actions (PRAG) and the national rules.
6. Progress made has been fully and fairly reflected in the report. There is evidence that the reported activities have taken place, delivery of services and goods, and works are in progress or have been completed. The expenditure exclusively refers to activities listed in the latest approved version of the Application Form and completed at the latest by the end of the approved finalisation month.
7. The partner has complied with Community rules and policies including publicity, information, equal opportunities, protection of environment, State Aid, competition and public procurement.
8. The control work has been documented in a control checklist, which is based on the MED Programme template serving as minimum requirements.
9. After addition of this validation, the total amount of validated expenditure since the beginning of the project amounts to EUR <0,00 to be filled in by the First Level Controller>.

I hereby confirm that I / the structure I represent is independent from the project's activities and financial management and authorized and qualified to carry out the control in respect of the control requirements valid in the Member State on whose territory the partner is located.

Place:

Date:

Name of controller:

Institution:

Signature of the Controller:

Official stamp:

	Control Checklist template	<i>MED Programme</i> 2007 - 2013

INFORMATION ON THE PARTNER CHECKED

Acronym	
MED identification number	
Reference PRESAGE-CTE	
Name of the partner	
Function (Lead partner or partner)	
Name of the controller	
Institution of the controller	
Checklist attached to the certificate No.	
Expenditure included in the Progress Report No.	
Reporting period	dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy

A) ACCOUNTING SYSTEM

Check	Yes	No	N/A
Are specific accounts kept for the project or have other methods like specific cost centres in the accounting system been established which allow to identify the costs allocated to the project?	☐	☐	☐
Can a computerised list of project expenditure be obtained from the accounting system?	☐	☐	☐
Has each reported expenditure been supported by an invoice or an accounting document of equivalent probative value?	☐	☐	☐
Are the documents complete and accurate in content as well as in accounting terms?	☐	☐	☐
Has each reported expenditure been supported by a payment proof (usually bank statement/bank transfer confirmations/cash receipts)?	☐	☐	☐
Can the amount of the reported expenditure be entirely reconciled with the supporting documents provided?	☐	☐	☐
Are payments made at the correct amount?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

B) DOUBLE FUNDING

Check	Yes	No	N/A
Are there mechanisms in place to avoid that the same expenditure is reimbursed by different sources of funding? (EU, national, regional or other)? Please explain them briefly in the comments box.	☐	☐	☐
If your answer is No or N/A, kindly indicate in the comments section how you can guarantee that the double funding is excluded.			
Mandatory comments			

Ineligible amount (if any)	

C) COMPLIANCE WITH THE PROJECT BUDGET

Check	Yes	No	N/A
Have costs been correctly allocated to the relevant budget lines? Please make the partner correct, if necessary, the allocation of expenditure to the wrong budget lines before validation of the certification.	☐	☐	☐
Have costs been correctly allocated to the relevant components?	☐	☐	☐
Has the Partner's budget by budget line and by component as fixed in the approved Application Form been respected?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

D) ELIGIBILITY OF COSTS

1. STAFF COSTS

Check	Yes	No	N/A
Is there an available list of staff working in the project?	☐	☐	☐
Is the expenditure only related to employees of the organisation ?	☐	☐	☐
Are employment contracts available?	☐	☐	☐
Are there service orders available?	☐	☐	☐
Are payrolls available?	☐	☐	☐
For people working part-time, is there a method for calculating the daily/hourly cost available?	☐	☐	☐
Is the result of the calculation correct?	☐	☐	☐
Is this calculation based on real worked hours?	☐	☐	☐
Are there monthly timesheets available?	☐	☐	☐
Are they sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Are they signed both by the employee and the employer?	☐	☐	☐
Is there proof of payment (including social charges) available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

2. DURABLE GOODS

Check	Yes	No	N/A
Is the equipment purchased stated in the Application Form? Alternatively, has it been approved by the programme bodies prior to its purchase?	☐	☐	☐
Is there evidence available that the most economic option for the services required has been selected?	☐	☐	☐
Is there an inventory of the equipment purchased?	☐	☐	☐
Has depreciation been applied?	☐	☐	☐

If applied, has the depreciation for the related period been properly calculated, by applying national accounting regulations?	☐	☐	☐
Has the depreciation plan been kept for accounting, control and audit purposes?	☐	☐	☐
Is it ensured that the items have not already been fully depreciated?	☐	☐	☐
Has the purchase been made well before the end of the project?	☐	☐	☐
If not, is the late purchase still justified? Or have the costs been depreciated and only the share corresponding to the remaining project period been reported?	☐	☐	☐
If the equipment is not exclusively used for project purposes, has only a share of the actual cost been allocated to the project? Is this share calculated according to a fair, justified and equitable method?	☐	☐	☐
Is there evidence that the equipment has not already been financed by any other funding (EU, national, regional or other)?	☐	☐	☐
Was the equipment purchased in compliance with public procurement rules? Please note that, in the framework of the MED Programme, it is warmly recommended to always set up a procedure of effective competition, also for limited amounts. For example, the partner should always request at least three offers before selecting one in order to ensure the respect of the principles of competition, equal treatment, transparency and traceability. This choice should be justified in written to give evidence that the most appropriate offer has been selected.	☐	☐	☐
Are payments made against invoices?	☐	☐	☐
Are invoices sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

3. CONSUMABLE GOODS

Check	Yes	No	N/A
Are costs project related?	☐	☐	☐
Are payments made against invoices?	☐	☐	☐
Are invoices sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Is it ensured that the items have not already been included as indirect costs (overheads)?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

4. TRAVEL AND ACCOMODATION

Check	Yes	No	N/A
Are costs project related? (Verify existence of invitation, agenda and list of participants)	☐	☐	☐
Were the trips that these costs refer to justified by the project's activities as foreseen in the Application Form?	☐	☐	☐
Is there any authorisation of the mission available?	☐	☐	☐
Are there documents concerning travel and accommodation costs paid directly by the institution available? (Plane tickets, boarding cards, train tickets, hotel invoice, etc.)	☐	☐	☐
Is it ensured that the trip costs were chosen in respect of the most economic way of transport and accommodation?	☐	☐	☐
If paid directly by the person going on mission, is there a reimbursement request available?	☐	☐	☐
If per diem, is it based on national/institutional rules?	☐	☐	☐
If real costs, are all supporting documents available? (Meals, transportation, etc.)	☐	☐	☐
For any of the expenses, is there proof of payment available?	☐	☐	☐
In case of trips outside the territory of the MED Programme, were they explicitly mentioned and justified in the approved Application Form? Alternatively, have these trips been approved by the programme bodies prior to its purchase?	☐	☐	☐
If applicable, are travel and subsistence expenses for third country partners or participants related to events taking place in the MED territory?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

5. SERVICES

Check	Yes	No	N/A
Are costs project related?	☐	☐	☐
Is there any evidence that within the partner structure there are no necessary competences nor material means for the provision of the concerned services?	☐	☐	☐
If this is not case, is it proved that the externalisation was more appropriate?	☐	☐	☐
Have the European and national public procurement rules been respected in the selection process? Please note that, in the framework of the MED Programme, it is warmly recommended to always set up a procedure of effective competition, also for limited amounts. For example, the partner should always request at least three offers before selecting one in order to ensure the respect of the principles of competition, equal treatment, transparency and traceability.	☐	☐	☐

Is the public procurement procedure well documented and documents such as procurement note, request of offers, terms of reference, offers/quotes, order forms available?	☐	☐	☐
Have the principles of transparency, non-discrimination, equal treatment and effective competition been complied with (also for items below the EU-thresholds)?	☐	☐	☐
If the partner structure is not submitted to the public procurement rules, has a simplified procedure of effective competition been implemented? (Publication on the website, several enterprises invited, report on the analysis of the offers, ...)	☐	☐	☐
Is there a contract laying down the services to be provided?	☐	☐	☐
Are payments made against invoices?	☐	☐	☐
Are invoices sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Is there any evidence of the work carried out by the service provider (or, in general, of the activity carried out)?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

6. EXTERNAL EXPERTISE

Check	Yes	No	N/A
Are the contracted services stated in the Application Form?	☐	☐	☐
Is there any evidence that within the partner structure there are no necessary competences nor material means for the provision of the concerned services?	☐	☐	☐
If this is not case, is it proved that the externalisation was more appropriate?	☐	☐	☐
Have the European and national public procurement rules been respected in the selection process? Please note that, in the framework of the MED Programme, it is warmly recommended to always set up a procedure of effective competition, also for limited amounts. For example, the partner should always request at least three offers before selecting the one in order to ensure the respect of the principles of competition, equal treatment, transparency and traceability.	☐	☐	☐
Is the public procurement procedure well documented and documents such as procurement note, request of offers, terms of reference, offers/quotes, order forms available?	☐	☐	☐
Have the principles of transparency, non-discrimination, equal treatment and effective competition been complied with (also for items below the EU-thresholds)?	☐	☐	☐
If the partner structure is not submitted to the public procurement rules, has a simplified procedure of effective competition been implemented? (Publication on the website, several enterprises invited, report on the analysis of the offers, ...)	☐	☐	☐

Is there a contract laying down the services to be provided?	☐	☐	☐
Are payments made against invoices?	☐	☐	☐
Are invoices sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Is there any evidence of the work carried out by the service provider?	☐	☐	☐
Where applicable, do the deliverables respect the necessary publicity requirements?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

7. PROMOTION, INFORMATION AND PUBLICATIONS

Check	Yes	No	N/A
Are costs project related?	☐	☐	☐
Have the European and national public procurement rules been respected in the selection process? Please note that, in the framework of the MED Programme, it is warmly recommended to always set up a procedure of effective competition, also for limited amounts. For example, the partner should always request at least three offers before selecting one in order to ensure the respect of the principles of competition, equal treatment, transparency and traceability.	☐	☐	☐
Is the public procurement procedure well documented and documents such as procurement note, request of offers, terms of reference, offers/quotes, order forms available?	☐	☐	☐
Have the principles of transparency, non-discrimination, equal treatment and effective competition been complied with (also for items below the EU-thresholds)?	☐	☐	☐
Is there a contract laying down the services to be provided?	☐	☐	☐
Are payments made against invoices?	☐	☐	☐
Are invoices sufficiently detailed?	☐	☐	☐
Is there any evidence of the work carried out by the service provider?	☐	☐	☐
According to this evidence, are publicity rules respected?	☐	☐	☐
Has the partner complied with all relevant rules on European visibility?	☐	☐	☐
Do all publications or documents produced by the partner comply with the requirements of Commission Regulation (EC) n° 1828/2006, Chapter II (inclusion of the EU emblem, a statement to the effect that the project was co-financed by the ERDF, the logo of the MED Programme, etc.)	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			

Ineligible amount (if any)	

8. OVERHEADS

Check	Yes	No	N/A
Is there a proper method for allocating overheads to the operation available?	☐	☐	☐
Is this method duly justified, fair and equitable?	☐	☐	☐
Has it been properly applied?	☐	☐	☐
Are all costs project-related and have not been included in other budget categories?	☐	☐	☐
Are there supporting documents justifying all these costs?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

9. OTHER COSTS

Check	Yes	No	N/A
Are these costs mentioned in the approved Application Form?	☐	☐	☐
Are these costs supported by invoices or accounting documents of equivalent probative value?	☐	☐	☐
Is there proof of payment available?	☐	☐	☐
In case of unpaid voluntary work, has the value of that work been determined taking into account the time spent and the hourly and daily rates of remuneration for equivalent work?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

E) SPECIFIC CHECKS FOR PREPARATION COSTS (COMPONENT 0)

Check	Yes	No	N/A
Is expenditure time-wise related to preparation costs (i.e., has it been engaged and invoiced between 1 January 2007 and the date of submission of the final Application Form?)	☐	☐	☐
Have all preparation costs been paid within one month after the submission of the final Application Form?	☐	☐	☐
Has the partner foreseen preparation costs in the approved Application Form?	☐	☐	☐
Are the budget categories concerned the same as in Component 0 of the approved Application Form?	☐	☐	☐

For the budget categories involved, have the related requirements been respected? (YES answer to questions in points related to the relevant budget lines)	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

F) ADDITIONAL RESPECT OF COMMUNITY POLICIES (for those aspects not directly covered by eligibility checks of the different budget lines)

Check	Yes	No	N/A
Has the partner complied with all relevant Commission rules on the environment?	☐	☐	☐
Have the results of the environmental impact assessment been taken into consideration?	☐	☐	☐
Has the partner complied with the EU objective of promotion of equality?	☐	☐	☐
Have Community rules on State Aid been respected? Have contractual obligations related to the State Aid discipline been respected?	☐	☐	☐
In case of tender procedures, is the amount of the contract identical to the one stipulated in the offer submitted by the successful tenderer?	☐	☐	☐
Were the assessment criteria of the offers related to the object of the contract?	☐	☐	☐
If there have been modifications to the contracts, were the additional tasks absolutely necessary to provide the main service?	☐	☐	☐
In case of modifications to the contracts, the amount of these contracts respect the national percentages regarding the amount of the original contract?	☐	☐	☐
In case of modifications to the contracts due to unforeseen circumstances, did the invoked circumstances comply with the national legislation?	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

G) OTHER CHECKS

Check	Yes	No	N/A
Has all expenditure been incurred and paid within the eligibility period indicated in the Subsidy Contract?	☐	☐	☐
Has the partner implemented appropriate eligibility rules governing the VAT?	☐	☐	☐
Has refundable VAT been deducted?	☐	☐	☐
In case there are shared costs in the framework of the project, have they	☐	☐	☐

been declared in compliance with the procedure provided in chapter 7.2 of the MED First Level Control Guidelines and/or with the procedures provided by the Member States? (i.e. The Partnership Agreement, or its annex, must specify the type of costs concerned, the partners responsible and the procedures for payment and accounting agreed upon by partners)			
Has the exchange rate for converting expenditure incurred in national currency into Euro been properly applied, according to one of the methods set in chapter 7.2 of the MED First Level Control Guidelines?	☐	☐	☐
Have any fines and financial penalties been excluded from the expenditure?	☐	☐	☐
If applicable, has any revenue been properly deducted from the expenditure declared if the total cost of the operation exceeds EUR 1 000 000 ?	☐	☐	☐
In case of EU partner outside the MED area, does the ERDF related to the expenditure of this partner remain within the 20% threshold of the overall ERDF contribution to the project? (to be checked by the Lead partner at project level in case there are more than one EU partners outside the MED area, being aware that the 20% threshold remains identical with one or several EU partners outside the MED area)	☐	☐	☐
In case of minor modifications, within the 10% flexibility rule, does the cumulative validated expenditure for all partners remain within this threshold? (to be checked by the Lead partner at project level)	☐	☐	☐
Has any major modification been formally requested and approved, according to the foreseen procedure, before the flexibility threshold has been exceeded?	☐	☐	☐
Has the administrative check on files been sufficient to gain evidence that the reported activities have taken place, the delivery of services, goods and works are in progress or have been completed? (If the evidence was not obtained through an on-the-spot check, it is important to indicate in the comment section, how sufficient assurance was gained through the administrative check on files).	☐	☐	☐
Has the check been performed on-the-spot? Please note that it is warmly recommended that at least once during the project lifetime the verifications are conducted on-the-spot.	☐	☐	☐
Results/Comments (if any)			
Ineligible amount (if any)			

Place:

Date:

Name of controller:

Institution:

Signature of the Controller:

Official stamp:

ANNEX X

**Certificate and statement of expenditure and
application for interim payment to the Commission**

ANNEX X

Certificate and statement of expenditure and application for Interim payment

**EUROPEAN COMMISSION
IPA**

Certificate and statement of expenditure and payment application

Name of Programme: **MED Programme**

Commission Decision: **C(2011) 1706**

Commission reference (CCI) No: **CCI 2007 CB 163 PO 045**

National reference (if any): NULL

CERTIFICATE

I, the undersigned, representing the Certifying Authority designated by.....

hereby certify that all expenditure included in the attached statement complies with the criteria for eligibility of expenditure set out in Article 34 and Article 89 of Regulation (EC) No 718/2007 and has been paid by the beneficiaries on the implementation of the operations selected under the Operational Programme in accordance with the conditions for granting of public contributions of the applicable EU regulations.

after.....and amounts to: EUR

The attached statement of expenditure, broken down by priority, is based on accounts provisionally closed on.....and forms an integral part of this certificate.

I also certify that operations are progressing in pursuance with the objectives laid down in the Decision and in accordance with Regulations (EC) No 1085/2006 and 718/2007, and in particular that:

(1) the expenditure declared complies with the applicable Community and national rules and has been paid in respect of operations selected for funding in accordance with the criteria applicable to the Operational Programme and the applicable Community and national rules, in particular:

- State aid rules;
- Public procurement rules

(4) the statement of expenditure is accurate, results from reliable accounting systems and is based on verifiable supporting documents:

(5) the underlying transactions are lawful and comply with the rules and the procedures have been followed satisfactorily;

(6) the statement of expenditure and the payment application take account, where applicable, of any amounts recovered and of any interest received, and of revenue accruing from operations financed under the Operational Programme;

(7) the breakdown of the underlying operations is recorded on computer files and is available to the relevant Commission departments on request

In accordance with Article 134 of Regulation (EC) No 718/2007, the supporting documents are and will continue to be available for at least three years following the closure of the Operational Programme by the Commission.

Date:

Name in capitals, stamp, position and signature of competent authority:

Članak 3.

Sredstva za financijske obveze, koje nastaju za Republiku Hrvatsku na temelju Sporazuma o financiranju iz članka 1. ovoga Zakona osigurana su u okviru proračunskih sredstava na poziciji središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove regionalnoga razvoja i fondova Europske unije u iznosu od 110.000,00 kn u proračunu za 2013. godinu.

Članak 4.

Provedba ovoga Zakona u djelokrugu je središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Članak 5.

Sporazum o financiranju iz članka 1. ovog Zakona stupio je na snagu 30. studenog 2012. godine.

Članak 6.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u Narodnim novinama.

Klasa:

Predsjednik Hrvatskog sabora

Zagreb,

Josip Leko

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Člankom 1. ovoga Zakona utvrđuje se da Hrvatski sabor potvrđuje Sporazum o financiranju između Vlade Republike Hrvatske, Europske komisije i Zajedničkog upravljačkog tijela sa sjedištem u Francuskoj o integraciji sredstava iz Instrumenta pretpristupne pomoći u okviru programa transnacionalne suradnje Mediteran za pomoć iz Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu cilja Europska teritorijalna suradnja, sukladno članku 140. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske.

Uz članak 2.

U članku 2. sadržan je tekst Sporazuma o financiranju iz članka 1. ovoga Zakona u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik.

Uz članak 3.

Članak 3. sadrži odredbe o osiguranju financijskih sredstava potrebnih radi izvršavanja Sporazuma o financiranju iz članka 1. ovoga Zakona.

Uz članak 4.

Člankom 4. određuje se središnje tijelo državne uprave nadležno za provedbu ovoga Zakona.

Uz članak 5.

Člankom 5. utvrđuje se datum stupanja na snagu Sporazuma o financiranju iz članka 1. Sporazum o financiranju iz članka 1. stupio je na snagu 30. studenog 2012. godine kada ga je potpisala posljednja od tri stranke.

Uz članak 6.

Člankom 6. propisuje se dan stupanja na snagu ovoga Zakona.

PRILOG: Preslika teksta Sporazuma o financiranju u izvorniku na engleskom jeziku